

ONDERWIJSVISITATIE

Orthopedagogie

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie, de bachelor- na bacheloropleiding Orthopedagogisch management en de bachelor- na bacheloropleiding Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen aan de Vlaamse hogescholen

V L H O R A

V l a a m s e H o g e s c h o l e n r a a d

22 maart 2011

De onderwijsinspectie Orthopedagogie

Ravensteingalerij 27, bus 3
1000 Brussel
tel.: 02 211 41 90
info@vlhora.be

Exemplaren van dit rapport kunnen tegen betaling verkregen worden
op het VLHORA-secretariaat.

Het rapport is ook elektronisch beschikbaar op
<http://www.vlhora.be> > evaluatieorgaan > visitatierapporten > huidige ronde

Wettelijk depot: D/2011/8696/11

voorwoord

De visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar oordelen en de daaraan ten grondslag liggende motivering, conclusies en aanbevelingen die resulteren uit het onderzoek dat zij heeft verricht naar de onderwijskwaliteit van de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie, de bachelor- na bacheloropleiding Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen en de bachelor- na bacheloropleiding Orthopedagogisch management in Vlaanderen.

De visitatiecommissie heeft hierbij de visitatieprocedure *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008* gevolgd, waarbij zij niet enkel aanbevelingen en suggesties formuleert in het kader van de continue kwaliteitsverbetering van het hoger onderwijs, maar ook een oordeel geeft in het kader van de accreditatie van de opleiding.

De visitatie en dit rapport passen in de werkzaamheden van de hogescholen en van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs.

Met dit rapport wordt de bredere samenleving geïnformeerd over de wijze waarop de hogescholen en meer bepaald de betrokken opleiding omgaat met de kwaliteit van haar onderwijs. Toch is het rapport in de eerste plaats bedoeld voor de hogeschool die de opleiding aanbiedt. Op basis van de bevindingen van het rapport kan de hogeschool nu en in de nabije toekomst actie nemen om de kwaliteit van het onderwijs in de opleiding te handhaven en verder te verbeteren. De lezer moet er zich echter terdege bewust van zijn dat het rapport slechts een momentopname biedt van het onderwijs in de opleiding en dat de rapportering van de visitatiecommissie slechts één fase is in het proces van kwaliteitszorg.

De VLHORA dankt allen die meegewerkt hebben aan het welslagen van dit proces van zelfevaluatie en visitatie. De visitatie was niet mogelijk geweest zonder de inzet van al wie binnen de hogeschool betrokken was bij de voorbereiding en de uitvoering ervan. Tevens is de VLHORA dank verschuldigd aan de voorzitter, de leden en de secretarissen van de visitatiecommissie voor de betrokkenheid en deskundige inzet waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd.

Marc Vandewalle
secretaris-generaal

Bert Hoogewijs
voorzitter

inhoudsopgave

voorwoord.....	3
inhoudsopgave	5
deel 1.....	7
Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Orthopedagogie	9
1.1 inleiding	9
1.2 de betrokken opleidingen	9
1.3 de visitatiecommissie	9
1.3.1 samenstelling	9
1.3.2 taakomschrijving.....	10
1.3.3 werkwijze.....	11
1.3.4 oordeelsvorming.....	12
1.4 indeling van het rapport.....	13
Hoofdstuk 2 Het domeinspecifieke referentiekader Orthopedagogie	15
2.1 inleiding	15
2.2 domeinspecifieke competenties	15
2.2.1 gehanteerde input	15
2.2.2 domeinspecifieke competenties	15
2.3 besluit.....	17
Hoofdstuk 3 Het domeinspecifieke referentiekader Orthopedagogisch management	19
3.1 inleiding	19
3.2 domeinspecifieke competenties	19
3.2.1 gehanteerde input	19
3.2.2 domeinspecifieke competenties	19
3.3 besluit.....	20
Hoofdstuk 4 Het domeinspecifieke referentiekader Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen.....	21
4.1 inleiding	21
4.2 domeinspecifieke competenties	21
4.2.1 gehanteerde input	21
4.2.2 domeinspecifieke competenties	21
4.3 besluit.....	22
Hoofdstuk 5 De opleidingen in vergelijkend perspectief	23
Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding	23
Facet 1.1 Niveau en oriëntatie	23
Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen	24
Onderwerp 2 Programma.....	24
Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud.....	24
Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid	25
Facet 2.3 Samenhang	25
Facet 2.4 Studieomvang.....	26
Facet 2.5 Studielast.....	26
Facet 2.6 Afstemming vormgeving - inhoud	27
Facet 2.7 Beoordeling en toetsing	27
Facet 2.8 Masterproef.....	27

Facet 2.9	Toelatingsvoorwaarden	28
Onderwerp 3	Inzet van personeel	28
Facet 3.1	Kwaliteit personeel.....	28
Facet 3.2	Eisen professionele gerichtheid	29
Facet 3.3	Kwantiteit personeel	29
Onderwerp 4	Voorzieningen.....	30
Facet 4.1	Materiële voorzieningen.....	30
Facet 4.2	Studiebegeleiding	30
Onderwerp 5	Interne kwaliteitszorg.....	31
Facet 5.1	Evaluatie resultaten	31
Facet 5.2	Maatregelen tot verbetering.....	31
Facet 5.3	Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld.....	32
Onderwerp 6	Resultaten	32
Facet 6.1	Gerealiseerd niveau.....	32
Facet 6.2	Onderwijsrendement.....	33
Hoofdstuk 6	Vergelijkende tabel kwaliteitsaspecten.....	35
deel 2.....		39
Hoofdstuk 1	Hogeschool Gent.....	41
Hoofdstuk 2	Hogeschool-Universiteit Brussel.....	75
Hoofdstuk 3	Karel de Grote-Hogeschool	111
Hoofdstuk 4	Katholieke Hogeschool Limburg.....	151
Hoofdstuk 5	Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen.....	195
Hoofdstuk 6	Plantijn Hogeschool – Hogeschool van de Provincie Antwerpen	235
deel 3.....		269
Hoofdstuk 1	Katholieke Hogeschool Limburg.....	271
deel 4.....		301
Hoofdstuk 1	Plantijn Hogeschool – Hogeschool van de Provincie Antwerpen	303
bijlagen		333

algemeen deel

Hoofdstuk 1 De onderwijsvisitatie Orthopedagogie

1.1 inleiding

In dit rapport brengt de visitatiecommissie verslag uit van haar bevindingen over de onderwijskwaliteit van de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie, de bachelor- na bacheloropleiding Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen en de bachelor- na bacheloropleiding Orthopedagogisch management, die zij in het najaar van 2009 en het voorjaar van 2010 in opdracht van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) heeft onderzocht.

Dit initiatief past in de werkzaamheden van de hogescholen en van de VLHORA met betrekking tot de kwaliteitszorg van het hogescholenonderwijs, zoals bepaald in artikel 93 van het decreet van de Vlaamse Gemeenschap van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

1.2 de betrokken opleidingen

De opleiding Orthopedagogie wordt door 6 hogescholen aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 6, 7 en 8 oktober 2009 Hogeschool Gent
- 28, 29 en 30 oktober 2009 Hogeschool-Universiteit Brussel
- 24, 25 en 26 november 2009 Karel de Grote-Hogeschool
- 10, 11 en 12 maart 2010 Katholieke Hogeschool Limburg
- 2, 3 en 4 februari 2010 Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- 23, 24 en 25 februari 2010 Plantijn Hogeschool – Hogeschool van de Provincie Antwerpen

De opleiding Orthopedagogisch management wordt door 1 hogeschool aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 10, 11 en 12 maart 2010 Katholieke Hogeschool Limburg

De opleiding Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen wordt door 1 hogeschool aangeboden. De visitatiecommissie bezocht op:

- 23, 24 en 25 februari 2010 Plantijn Hogeschool – Hogeschool van de Provincie Antwerpen

1.3 de visitatiecommissie

1.3.1 samenstelling

De visitatiecommissie werd samengesteld conform de procedure van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA, september 2008*. Meer in het bijzonder werden de richtlijnen van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs met betrekking tot de onafhankelijkheid van de commissieleden opgevolgd. De visitatiecommissie werd samengesteld door het bestuursorgaan van de VLHORA in zijn vergadering van 4 april 2009.

Deelcommissie 1: commissie die de **Hogeschool Gent** bezocht heeft.

Voorzitter en onderwijsdeskundige: Romain Hulpia
Domeindeskundige: Rudi Bloemen

Domeindeskundige: Jan Loovers
Domeindeskundige: Bea Maes

Deelcommissie 2: commissie die de **Hogeschool-Universiteit Brussel en de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen** bezocht heeft.

Voorzitter en onderwijsdeskundige: Romain Hulpia
Domeindeskundige: Jan Loovers
Domeindeskundige: Rudi Bloemen
Domeindeskundige: Jos van Loon

Deelcommissie 3: commissie die de **Karel de Grote-Hogeschool en de Plantijn Hogeschool** bezocht heeft.

Voorzitter en onderwijsdeskundige: Romain Hulpia
Domeindeskundige: Leen Baeke
Domeindeskundige: Jan Loovers
Domeindeskundige: Bea Maes

Deelcommissie 4: commissie die de **Katholieke Hogeschool Limburg** bezocht heeft.

Voorzitter en onderwijsdeskundige: Romain Hulpia
Domeindeskundige: Leen Baeke
Domeindeskundige: Jan Loovers
Domeindeskundige: Jos van Loon

Voor een kort curriculum vitae van de commissieleden, zie bijlage 1.

Vanuit de VLHORA werden een projectbegeleider en een secretaris aangesteld. Voor de visitatie van de opleiding Orthopedagogie waren dit:

Projectbegeleider: Klara De Wilde
Secretaris: Walter Melis

1.3.2 taakomschrijving

De commissie geeft op basis van het zelfevaluatierapport van de opleiding en de gesprekken ter plaatse:

- een oordeel over de onderwerpen en facetten uit het accreditatiekader van de NVAO;
- een integraal oordeel over de opleiding;
- suggesties om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering.

Op aanvraag van de opleiding geeft de commissie een beoordeling van de voorgedragen bijzondere kwaliteitskenmerken. De beoordeling van het bijzonder kwaliteitskenmerk heeft geen invloed op de globale beoordeling van de opleiding en het accreditatiebesluit van de NVAO.

1.3.3 werkwijze

De visitatie van de opleiding Orthopedagogie aan de hogescholen gebeurde conform de werkwijze zoals die is vastgelegd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008*.

Voor de beschrijving van de werkwijze van de visitatiecommissie worden vier fasen onderscheiden.

- fase 1, de installatie van de commissie;
- fase 2, de voorbereiding;
- fase 3, het visitatiebezoek;
- fase 4, de schriftelijke rapportering.

Fase 1 De installatie van de visitatiecommissie

Op 22 april 2009 werd de visitatiecommissie officieel geïnstalleerd.

De installatievergadering stond in het kader van een kennismaking, een gedetailleerde bespreking van het visitatieproces aan de hand van de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA, september 2008* en een toelichting van het ontwerp van domeinspecifieke referentiekader. Daarnaast werden een aantal praktische afspraken gemaakt, onder meer met betrekking tot het bezoekschema, de bezoekdagen en de te lezen eindwerken en/of stageverslagen.

Fase 2 De voorbereiding

De visitatiecommissie heeft een domeinspecifiek referentiekader voor de opleidingen opgesteld en aan de opleidingen bezorgd.

Elk commissielid heeft het zelfevaluatie-rapport en de bijlagen bestudeerd, de geselecteerde eindwerken gelezen en haar/zijn argumenten, vragen en voorlopig oordeel vastgelegd in een checklist, waarvan de secretaris een synthese heeft gemaakt. De synthese werd uitvoerig besproken en beargumenteerd door de commissieleden. Op basis van de bespreking en de door de commissieleden opgestuurde vragenlijsten, inventariseerde de secretaris kernpunten en prioriteiten voor de gesprekken en het materialenonderzoek bij de visitatie.

Fase 3 Het visitatiebezoek

De VLHORA heeft een bezoekschema ontwikkeld dat desgevallend aangepast werd aan de specifieke situatie van de opleiding. De bezoekschema's werden opgenomen als bijlage 4. Tijdens de visitatie werd gesproken met een representatieve vertegenwoordiging van alle geledingen die bij de opleiding betrokken zijn. Tijdens de visitatie werd bijkomend informatiemateriaal bestudeerd en werd een bezoek gebracht aan de instelling met het oog op de beoordeling van de accommodaties en de voorzieningen voor de studenten. Tijdens de visitatie werd voor de verdere bevraging gebruik gemaakt van de synthese van de checklist en de vragenlijsten.

Binnen het bezoekprogramma werden een aantal overlegmomenten voor de commissieleden voorzien om de bevindingen uit te wisselen en te komen tot gezamenlijke en meer definitieve (tussen)oordelen. Na de

gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding hebben de visitatieleden hun definitief (tussen)oordeel per facet en per onderwerp gegeven.

Op het einde van het visitatiebezoek heeft de voorzitter een korte mondelinge rapportering gegeven van de ervaringen en bevindingen van de visitatiecommissie, zonder expliciete en inhoudelijk waarderende oordelen uit te spreken.

Fase 4 De schriftelijke rapportering

De secretaris heeft in samenspraak met de voorzitter en de commissieleden, op basis van het zelfevaluatierapport, de checklisten en de motiveringen een ontwerp opleidingsrapport opgesteld. Het ontwerprapport geeft per onderwerp en per facet het oordeel en de motivering van de visitatiecommissie weer. Daarnaast werden - waar wenselijk en/of noodzakelijk - aandachtspunten en eventuele aanbevelingen voor verbetering geformuleerd.

Het ontwerp opleidingsrapport werd aan de hogescholen gezonden voor een reactie. De reactie van de opleiding op het ontwerp opleidingsrapport werd door de commissie in een slotvergadering besproken. De visitatiecommissie stelde ook een vergelijkend gedeelte op. Hierin worden de belangrijkste conclusies en aanbevelingen van de visitatie vergelijkenderwijs weergegeven. Tevens werden de oordelen per onderwerp, per facet en per hogeschool in een vergelijkende tabel weergegeven.

Het vergelijkende deel en de vergelijkende tabel werden samen met het antwoord van de visitatiecommissie op de reacties van de opleidingen en het definitieve opleidingsrapport aan de hogescholen toegezonden.

Het vergelijkende deel, de vergelijkende tabel, de definitieve opleidingsrapporten en de bijlagen worden samengebracht in het visitatierapport van de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie, de bachelor- na bacheloropleiding Orthopedagogisch management en de bachelor- na bacheloropleiding Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen.

1.3.4 oordeelsvorming

De commissie legt in een eerste fase een oordeel per facet vast. Daarna legt de commissie een oordeel per onderwerp vast op basis van de oordelen van de facetten die van het onderwerp deel uitmaken.

In de oordelen per onderwerp wordt steeds een overzicht gegeven van de oordelen per facet. In geval van een compensatie van facetten, wordt het oordeel op onderwerpniveau gevolgd door een motivering en aangevuld met de weging die de commissie hanteerde in de oordeelsvorming op onderwerpniveau. In de overige gevallen wordt voor de motivering van het oordeel op onderwerpniveau verwezen naar de argumentatie bij de facetten.

De oordelen per facet en per onderwerp hebben betrekking op alle locaties, afstudeerrichtingen en varianten. Daar waar er een onderscheid in het oordeel per afstudeerrichting en/of locatie en/of variant nodig is, wordt dit aangegeven in het rapport.

De commissie houdt in haar beoordeling rekening met accenten die de opleiding eventueel zelf legt, met het domeinspecifieke referentiekader en met de benchmarking ten opzichte van de gelijkaardige opleidingen in andere instellingen van hoger onderwijs.

Alle oordelen en wegingen volgen de beslisregels zoals geformuleerd in de *Handleiding Onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA, september 2008*. Op het niveau van de facetten volgen de oordelen een vierpuntenschaal: “onvoldoende”, “voldoende”, “goed” en “excellent”. Op het niveau van de onderwerpen en op het niveau van de opleiding in haar geheel geeft de commissie een antwoord op de vraag of er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. Hierbij kan het oordeel “voldoende” of “onvoldoende” luiden.

1.4 indeling van het rapport

Het rapport bestaat uit twee delen. In het eerste deel beschrijft de visitatiecommissie in hoofdstuk 2, 3 en 4 het domeinspecifiek referentiekader op basis waarvan zij de gevisiteerde opleidingen heeft beoordeeld. In hoofdstuk 5 worden de belangrijkste conclusies en bevindingen van de commissie per facet vergelijkenderwijs weergegeven en tot slot worden in hoofdstuk 6 de toegekende scores in tabelvorm samengevat.

In het tweede deel van het rapport brengt de commissie verslag uit over de gevisiteerde opleiding Orthopedagogie. Voor elke afzonderlijke hogeschool en dus voor elke afzonderlijk gevisiteerde opleiding kan u een deelrapport terugvinden. De deelrapporten bevatten de aanbevelingen die de commissie doet ten aanzien van elke afzonderlijke hogeschool en zijn gemakshalve geordend naar alfabetische volgorde van de benaming van de hogescholen.

In het derde en vierde deel van het rapport brengt de commissie verslag uit over de gevisiteerde opleidingen bachelor- na bachelor Orthopedagogisch management en bachelor- na bachelor Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen.

Hoofdstuk 2 Het domeinspecifieke referentiekader Orthopedagogie

2.1 inleiding

Voor iedere groep van opleidingen wordt een domeinspecifiek referentiekader ontwikkeld dat door de commissie gebruikt wordt bij de beoordeling van opleidingen. De visitatiecommissie is verantwoordelijk voor de opmaak van het domeinspecifiek referentiekader. De VLHORA als evaluatieorgaan geeft de procedure¹ aan voor de opstelling ervan.

Het referentiekader is niet bedoeld om een ideale opleiding te schetsen. Respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit binnen eenzelfde opleiding over de instellingen heen, veronderstelt immers dat in de eerste plaats wordt nagegaan of elke opleiding erin slaagt haar eigen doelstellingen te realiseren en dit zowel inhoudelijk als procesmatig. Dit belet niet dat wordt nagegaan of elke opleiding aan een aantal minimumeisen voldoet, die aan de betreffende opleiding worden gesteld vanuit het vakgebied en/of de relevante beroepspraktijk.

2.2 domeinspecifieke competenties

2.2.1 gehanteerde input

referentiekaders van de opleidingen

- Hogeschool Gent
- Hogeschool-Universiteit Brussel
- Karel de Grote Hogeschool
- Katholieke Hogeschool Limburg
- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
- Plantijn Hogeschool

brondocumenten onderschreven door werkveld

/

internationale referentiekaders

- Quality of Life concept
- het Supports Paradigm

2.2.2 domeinspecifieke competenties

gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

De visitatiecommissie is zich bewust dat de afgestudeerde professionele bachelor Orthopedagogie naast specifieke competenties eigen aan het domein ook algemene en algemeen beroepsspecifieke competenties dient te verwerven, die zijn vermeld in het structuurdecreet van 2003.

Algemene competenties:

- denk- en redeneervaardigheid;

¹ De procedure voor het opstellen van het domeinspecifiek referentiekader is beschikbaar op de website van de VLHORA www.vlhora.be onder de rubriek visitatie & accreditatie.

- het verwerven en verwerken van informatie;
- het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken;
- creativiteit;
- het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken;
- het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken;
- een ingesteldheid tot levenslang leren.

Algemeen beroepsgerichte competenties:

- teamgericht kunnen werken;
- oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën;
- het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk.

De commissie voegt volgende competenties toe aan de algemeen beroepsgerichte competenties. De professionele bachelor Orthopedagogie:

- handelt vanuit het respect voor de totale persoon van de cliënt;
- is in staat om te werken vanuit een emancipatorisch visie, gericht op empowerment voor de cliënten.
- kan orthopedagogisch handelen met het oog op de duurzame ontwikkeling van de cliënt en het cliëntensysteem;
- kan probleemsituaties met/van een cliënt(-systeem) bespreekbaar maken en hiervoor oplossingsstrategieën formuleren en uitwerken;
- kan in een multidisciplinair team werken;
- kan een groep van cliënten leiden (van eetsituaties over het geven van activiteiten tot het leiden van een groepsgesprek / bewonersvergadering);
- kan orthopedagogische methodieken, concepten en theorieën toepassen in zijn professioneel handelen.

De commissie definieert de beroepsspecifieke competenties als volgt. De professionele bachelor Orthopedagogie:

- kan vanuit een orthopedagogische vraag zelfstandig en/of in teamverband en samen met de cliënt en zijn omgeving, een handelingsplan mee vormgeven (de professionele bachelor in de orthopedagogie als handelingsplanner);
- kan de processen m.b.t het dagelijkse leven organiseren, begeleiden en ondersteunen en dit in samenspraak met de cliënt en het cliëntensysteem (de professionele bachelor in de orthopedagogie als organisator en ondersteuner van processen m.b.t. het dagelijks leven);
- kan strategisch en methodisch vorm geven aan activiteiten ter voorkoming van moeilijkheden in het functioneren van mensen en groepen (de professionele bachelor in de orthopedagogie als preventiewerker);
- werkt aan de hulpvragen van de cliënt en het cliëntensysteem vanuit een context van het dagelijkse leven (de professionele bachelor in de orthopedagogie als psychosociaal begeleider);
- kan de cliënten op een (ped)agogische doordachte wijze begeleiden in hun levensloop (de professionele bachelor in de orthopedagogie als (ped)agogisch begeleider);
- kan de maatschappelijke integratie van de cliënt en het cliëntensysteem begeleiden (de professionele bachelor in de orthopedagogie als ondersteuner en ontwikkelaar van netwerken).

opleidingsgebonden / afstudeerrichtingsgebonden competenties

De professionele bachelor in de Orthopedagogie kan vanuit een kritische invalshoek, een pluralistische houding en de solidariteitsgedachte, maatschappelijke systemen en het beleid sensibiliseren om de belangen van de personen met ondersteuningsbehoefte te behartigen.

2.3 besluit

In dit besluit wenst de commissie een aantal elementen onder de aandacht te brengen die van belang zijn voor de na te streven competenties.

De orthopedagogische begeleiding van cliënten dient te gebeuren vanuit het respect voor de totale persoon. Het orthopedagogisch handelen vormt één aspect in de totale begeleiding van de cliënt. De professionele bachelor in de Orthopedagogie moet zich bewust zijn dat zijn orthopedisch handelen beïnvloed wordt door zijn eigen referentiekader. Het is dan ook essentieel dat hij zich bewust is van zijn eigen referentiekader om inzicht te kunnen verwerven in het referentiekader van de cliënt en het cliëntstelsel.

De professionele bachelor in de Orthopedagogie werkt binnen een multidisciplinair kader. Kunnen werken in een team en bereid zijn om orthopedagogisch handelen in functie te stellen van de totale behandeling van de cliënt, is essentieel. Wat betreft teamwerking ligt de finaliteit van de professionele bachelor in de Orthopedagogie in het leiden van een team van opvoeders. De student moet tijdens de opleiding de competenties verwerven die hem in staat stellen om een team van opvoeders te begeleiden. Uiteraard zal de opleiding Orthopedagogie dat leiderschap in zijn eerste beroepservaring nog niet effectief kunnen uitoefenen maar de opleiding moet het kader geven om die doelstelling te kunnen realiseren.

Voor de orthopedagogische begeleiding van cliënten worden beroep gedaan op mensen met een diploma secundair onderwijs, op professionele bachelors en op masters. Het is belangrijk om met de verschillende actoren overleg te hebben om ieders deskundigheid en werkterrein te bepalen. Dit overleg is ook belangrijk om tussen de verschillende actoren een gemeenschappelijke conceptuele en methodische basis te ontwikkelen.

De tewerkstelling van de professionele bachelor in de Orthopedagogie ligt voornamelijk in de welzijns- en gezondheidssector. Binnen deze sector zijn er verschillende domeinen (bijzondere jeugdzorg, gehandicaptenzorg,...). De opleidingen moeten de studenten een inzicht geven in de recente ontwikkelingen binnen de verschillende domeinen maar het is geen noodzaak dat de afgestudeerden gespecialiseerd zijn voor en onmiddellijk inzetbaar zijn in elk domein.

Hoofdstuk 3 Het domeinspecifieke referentiekader Orthopedagogisch management

3.1 inleiding

Voor iedere groep van opleidingen wordt een domeinspecifiek referentiekader ontwikkeld dat door de commissie gebruikt wordt bij de beoordeling van opleidingen. De visitatiecommissie is verantwoordelijk voor de opmaak van het domeinspecifiek referentiekader. De VLHORA als evaluatieorgaan geeft de procedure¹ aan voor de opstelling ervan.

Het referentiekader is niet bedoeld om een ideale opleiding te schetsen. Respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit binnen eenzelfde opleiding over de instellingen heen, veronderstelt immers dat in de eerste plaats wordt nagegaan of elke opleiding erin slaagt haar eigen doelstellingen te realiseren en dit zowel inhoudelijk als procesmatig. Dit belet niet dat wordt nagegaan of elke opleiding aan een aantal minimumeisen voldoet, die aan de betreffende opleiding worden gesteld vanuit het vakgebied en/of de relevante beroepspraktijk.

3.2 domeinspecifieke competenties

3.2.1 gehanteerde input

referentiekaders van de opleidingen:

- Katholieke Hogeschool Limburg

brondocumenten onderschreven door werkveld

/

internationale referentiekaders

/

3.2.2 domeinspecifieke competenties

gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

De commissie gaat ervan uit dat de algemene, algemeen beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties van de professionele bachelor in de Orthopedagogie verworven dienen te zijn vooraleer deze opleiding kan aangevat worden.

De commissie definieert de beroepsspecifieke competenties als volgt. De professionele bachelor Orthopedagogisch management:

- kan zich ontwikkelen in de functie van leidinggevende, vanuit inzicht in de eigen persoon en de eigen invloed op anderen, de rollen van de leidinggevende en leiderschapsstijlen;
- stuurt zichzelf en geeft van daaruit leiding aan zichzelf en anderen;
- kan flexibel en adequaat omgaan met eigen leiderschapsstijl en deze aanpassen aan omstandigheden en/of personen;

¹ De procedure voor het opstellen van het domeinspecifiek referentiekader is beschikbaar op de website van de VLHORA www.vlhora.be onder de rubriek visitatie & accreditatie.

- heeft inzicht in managementvaardigheden (zoals gesprekstechnieken, conflictantering, besluitvorming, plannen, organiseren en delegeren) en kan deze integreren in zijn eigen leiderschapsstijl;
- heeft inzicht in organisatiestructuren en –culturen, in veranderingsmanagement en projectmanagement en kan deze integreren in zijn leiderschapsstijl;
- handelt vanuit inzicht in de administratieve, financiële en juridische context van de organisatie;
- kan effectief communiceren en samenwerken met alle actoren die betrokken zijn bij de organisatie en/of de cliënten;
- kan een kwaliteitsbeleid ontwikkelen en uitvoeren, zowel op het niveau van de eigen leefgroep/afdeling/dienst als op het niveau van de voorziening/organisatie;
- ontwikkelt en optimaliseert netwerken en samenwerkingsverbanden met andere dienst- en hulpverleners, andere organisaties en overheden;
- staat open voor nieuwe orthopedagogische visies en heeft de bereidheid om hierover én over de eigen orthopedagogische praktijk kritisch te reflecteren;
- kan de maatschappelijke, beleidsmatige en juridische evoluties en hun impact op de eigen sector correct inschatten;
- kan als leidinggevende kritisch reflecteren over huidige orthopedagogische ontwikkelingen op meso- en macrovlak en participeert actief op intern en extern beleidsniveau;
- neemt een signaalfunctie op naar de samenleving en de betrokken overheden toe.

opleidingsgebonden / afstudeerrichtingsgebonden competenties

De professionale bachelor in het Orthopedagogisch management:

- is in staat het beleid en de werking van een organisatie te bevragen vanuit het perspectief van zingeving en ethiek;
- heeft de bereidheid om beslissingen, standpunten en visies te bevragen vanuit ethische invalshoek en steeds de afweging ‘zingeving-efficiëntie/economie’ te maken.

3.3 besluit

Een goede manager stelt een organisatie in staat om optimaal te functioneren ten voordele van diegenen die er leven en werken. De opleiding moet de studenten dan ook in staat stellen om zich tot een goede manager te kunnen ontwikkelen. Daarbij is het niet enkel belangrijk om de organisatie optimaal te laten werken binnen een gegevens context. Er moet ook aandacht gaan naar leiderschap in een veranderende context en naar de wijze waarop het management de organisatie kan voorbereiden op de impact van de veranderende context. Op deze manier kan de student een optimale werking van de organisatie realiseren en behouden in de toekomst.

Hoofdstuk 4 Het domeinspecifieke referentiekader Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen

4.1 inleiding

Voor iedere groep van opleidingen wordt een domeinspecifiek referentiekader ontwikkeld dat door de commissie gebruikt wordt bij de beoordeling van opleidingen. De visitatiecommissie is verantwoordelijk voor de opmaak van het domeinspecifiek referentiekader. De VLHORA als evaluatieorgaan geeft de procedure¹ aan voor de opstelling ervan.

Het referentiekader is niet bedoeld om een ideale opleiding te schetsen. Respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit binnen eenzelfde opleiding over de instellingen heen, veronderstelt immers dat in de eerste plaats wordt nagegaan of elke opleiding erin slaagt haar eigen doelstellingen te realiseren en dit zowel inhoudelijk als procesmatig. Dit belet niet dat wordt nagegaan of elke opleiding aan een aantal minimumeisen voldoet, die aan de betreffende opleiding worden gesteld vanuit het vakgebied en/of de relevante beroepspraktijk.

4.2 domeinspecifieke competenties

4.2.1 gehanteerde input

referentiekaders van de opleidingen:

- Plantijn Hogeschool

brondocumenten onderschreven door werkveld

/

internationale referentiekaders

/

4.2.2 domeinspecifieke competenties

gemeenschappelijke domeinspecifieke competenties

De commissie gaat ervan uit dat de algemene, algemeen beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties van de professionele bachelor in de Orthopedagogie verworven dienen te zijn vooraleer deze opleiding kan aangevat worden. De professionele bachelor in de Educatieve benadering van autismespectrumstoornissen:

- heeft inzicht in de autismespectrumstoornissen en kan deze toepassen in zijn professioneel handelen;
- kan orthopedagogisch handelen met respect voor de totale persoon van de cliënt;
- kan vanuit een orthopedagogische vraag zelfstandig en/of in teamverband en samen met de ASS-cliënt en zijn omgeving, een handelingsplan mee vormgeven (de professionele bachelor in de orthopedagogie als handelingsplanner);
- kan de processen m.b.t het dagelijkse leven organiseren, begeleiden en ondersteunen en dit in samenspraak met de ASS-cliënt en het cliëntensysteem (de professionele bachelor in de orthopedagogie als organisator en ondersteuner van processen m.b.t. het dagelijks leven);

¹ De procedure voor het opstellen van het domeinspecifiek referentiekader is beschikbaar op de website van de VLHORA www.vlhora.be onder de rubriek visitatie & accreditatie.

- kan strategisch en methodisch vorm geven aan activiteiten ter voorkoming van moeilijkheden in het functioneren van mensen en groepen ten gevolge van ASS (de professionele bachelor in de orthopedagogie als preventiewerker);
- werkt aan de hulpvragen van de cliënt met ASS en het cliëntsysteem vanuit een context van het dagelijkse leven (de professionele bachelor in de orthopedagogie als psychosociaal begeleider);
- kan de cliënten met ASS op een (ped)agogische doordachte wijze begeleiden in hun levensloop (de professionele bachelor in de orthopedagogie als (ped)agogisch begeleider);
- Kan de maatschappelijke integratie van de cliënt met ASS en het cliëntsysteem begeleiden (de professionele bachelor in de orthopedagogie als ondersteuner en ontwikkelaar van netwerken).

opleidingsgebonden / afstudeerrichtingsgebonden competenties

/

4.3 besluit

Autisme is een complex gegeven dat niet onder één noemer te vatten is. Terecht spreekt de opleiding over autismspectrumstoornissen en geeft daarmee aan dat een autismestoornis op heel verschillende manieren tot uiting kan komen. Op maatschappelijk vlak komt autisme en ASS de laatste jaren veel in de belangstelling. Op zich is de belangstelling positief omdat er meer mensen geïnformeerd worden over de complexe problematiek. Maar die belangstelling kan ook een negatief effect hebben als bepaalde aspecten van ASS overbelicht worden waardoor de maatschappij verwachtingen kan hebben ten aanzien van personen met ASS en de behandeling van ASS die niet kunnen worden gerealiseerd. Het is dus belangrijk dat in deze opleiding hieraan aandacht wordt besteed en dat de studenten leren omgaan met enerzijds de complexe problematiek en anderzijds de (on)realistische maatschappelijke verwachtingen.

Hoofdstuk 5 De opleidingen in vergelijkend perspectief

De commissie wil hierna enkele opvallende elementen uit de visitatie van de opleiding professionele bachelor Orthopedagogie onder de aandacht van de lezer brengen. Aangezien de twee gevisiteerde bachelor- na bacheloropleidingen telkens unieke opleidingen zijn, verwijzen we hiervoor naar de plaats waarop in deze publicatie de bachelor- na bachelor Orthopedagogisch management en de bachelor- na bachelor Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen behandeld worden.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie

De bachelor Orthopedagogie handelt binnen diverse contexten vanuit inzicht en visie op de al dan niet afwijkende ontwikkeling van iedere cliënt en het cliëntstelsel, teneinde de levenskwaliteit van de persoon met een ondersteuningbehoefte te verhogen.

Het opleidingsprofiel is gebaseerd op het beroepsprofiel van gespecialiseerde opvoeder/begeleider (VLOR 7/02/1997). De basistekst ervan kwam tot stand in overleg tussen de Vlaamse hogescholen binnen een ad hoc competentiegroep van het Overleg Opleidingen Orthopedagogie en is voorgesteld aan en goedgekeurd door de hogeschoolbesturen, de studenten, het beroepenveld, de beroepsvereniging en de overheid.

De competenties voor de gespecialiseerde opvoeder/begeleider zijn beschreven in het competentieprofiel van de bachelor Orthopedagogie:

- de algemene (generieke) competenties met deelcompetenties: denk- en redeneervaardigheden; informatie verwerven en verwerken; kritisch reflecteren; wetenschappelijke toepassing; projectmatig en methodisch handelen in functie van creatieve kennisontwikkeling; leidinggeven; beschikken over het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken; ingesteldheid tot levenslang leren hebben en internationale gerichtheid;
- de algemene (beroepsgerichte) competenties met deelcompetenties: teamgericht werken; oplossingsgericht werken; besef hebben van de maatschappelijke verantwoordelijkheid die samenhangt met de beroepspraktijk;
- de beroepsspecifieke competenties (rollen): handelingsplanner; organisator en ondersteuner van processen met betrekking tot wonen, leren, werken en vrije tijd; preventiewerker; psychosociaal begeleider; (ped)agogisch begeleider en ondersteuner en ontwikkelaar van netwerken.

De commissie waardeert dat de internationale dimensie prominent aanwezig is in de generieke doelstellingen van de opleiding. De opleiding verwacht dat studenten inzicht hebben in de interculturele samenlevingsaspecten binnen de Europese en internationale context.

Het competentieprofiel is internationaal voorgesteld en werd getoetst op het internationaal FESET-congres in 2008.

Voor de beroepsspecifieke (deel)competenties worden door de zes opleidingen samen gedragsindicatoren uitgewerkt.

De commissie vindt de gehanteerde werkwijze van de zes opleidingen Orthopedagogie, om te komen tot een gemeenschappelijke set van doelstellingen, een voorbeeld voor zeer veel opleidingen in Vlaanderen, maar ook internationaal.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

De opleidingen bachelor Orthopedagogie bevestigen dat zij kunnen meestappen in het domeinspecifieke referentiekader van de visitatiecommissie. Sommige opleidingen voegen eraan toe dat studenten via lectuur, besprekingen en toepassingen worden voorbereid om praktijkgerelateerde wetenschappelijke kaders te hanteren in hun beroepspraktijk.

Een andere opleiding merkt op dat projectmatig (wetenschappelijk) onderzoek niet aan bod komt in het domeinspecifieke referentiekader. Als aanvulling stelt deze opleiding dat zij meent dat studenten moeten kunnen werken in een interdisciplinair gebied met respect voor elkaars specialisme.

Het opleidingsprofiel omschrijft de beroepsspecifieke competenties in overeenstemming met de definitie die de commissie eraan gaf. Deze competenties zijn in het competentieprofiel gekoppeld aan de zes rollen van de gespecialiseerde opvoeder/begeleider.

Het is de commissie helder dat de opleidingen studenten voorbereiden op het handelen in een problematische opvoedings- en levenssituatie vanuit een holistische benadering. Aan studenten wordt geleerd om orthopedagogisch handelen te bekijken als een planmatig, cyclisch en regulatief proces, dat op zijn minst de stappen beeldvorming, planning, actie, evaluatie en terugkoppeling omvat. Zij worden voorbereid op het werken bij kinderen, jongeren en volwassenen in verschillende werkvelden, settings en doelgroepen.

Een opleiding visualiseert de competenties in de vorm van een huis. De beroepsspecifieke competenties omvatten de vereiste beroepshoudingen (zes pijlers) die vorm krijgen vanuit het “emancipatorisch werken” (fundament) dat de opleiding aan de competenties toevoegt. De algemene competenties (onderbouw) steunen dat fundament en bepalen het bachelorniveau van de opleiding. De opleiding geeft aan dat de nagestreefde competenties zich moeten ontwikkelen in een orthopedagogische context (overkoepelend dak).

De afstudeerrichting toegepaste jeugdcriminologie speelde in op welbepaalde noden in het werkveld en de stedelijke context. Een klankbord hierbij is het werkveld. Het werkveld bevestigt dat de samenleving meer nood zou hebben aan opvoeder-begeleiders met specifieke kennis en kunde met betrekking tot feitengedrag en maatschappelijk asociaal en grensoverschrijdend gedrag.

De opleidingen benadrukken in de opvoeder-cliënt situatie dat personen met een beperking worden gezien als volwaardige partners. In bepaalde opleidingen treden deze personen op als bevoorrechte getuigen.

De zes opleidingen hanteren hetzelfde competentiegericht opleidingsprofiel. De opleidingen doen inspanningen om hun doelstellingen te vergelijken met buitenlandse opleidingen die aanleunen bij de Vlaamse professionele bachelor Orthopedagogie.

De commissie apprecieert dat de doelstellingen en het competentieprofiel tot stand zijn gekomen na overleg tussen alle opleidingen Orthopedagogie.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie doelstelling en inhoud

De commissie is van oordeel dat de opleidingsprogramma's de eindcompetenties in voldoende mate concreet maken op het vlak van niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. Studiefiches, meer of minder uitgebreid, maken het verband transparant tussen doelstellingen en inhoudelijke opleidingsonderdelen, credits en tentamina. Het competentiegericht leren neemt veelal een belangrijke plaats in, waarbij de hulpverleningspraktijk van alle dag vaak het vertrekpunt is. Stages en (afstudeer)opdrachten spelen hierin een belangrijke rol.

De inhoud van de opleidingsprogramma's zijn van die aard dat de studenten de vooropgezette eindkwalificaties kunnen verwerven.

Het orthopedagogische werkveld is erg breed en de functies daarbinnen zijn zeer divers. Daarom is het belangrijk dat de opleidingen het juiste evenwicht in het vizier hebben tussen *algemeen* en *specifiek* om te voorkomen dat afgestudeerden of te algemeen of te specifiek opgeleid zijn. In bijzondere mate speelt dit bij de deeltijdvarianten. De commissie kon vaststellen dat de opleidingen oog hebben voor deze thematiek.

De internationale dimensie is bij alle opleidingen aanwezig, zij het in verschillende mate en diversiteit. Het voorgenomen groeibeeld op gebied van studenten- en lectorenmobiliteit en internationalisering van het curriculum kan veel winst opleveren.

Het gebruik van internationale literatuur bij opdrachten en (afstudeer)werkstukken is merendeels maar matig en staat nog in de kinderschoenen. Het verdient aanbeveling om juist ook bij deze studieactiviteiten studenten te stimuleren hun voordeel te doen met wat over de grenzen te verkrijgen is aan inzichten en methodieken.

Facet 2.2 Eisen professionele en academische gerichtheid

De commissie heeft tijdens de gesprekken met werkveldvertegenwoordigers, stagebegeleiders en alumni kunnen constateren dat de opleidingen op grond van hun contacten en samenwerking veel draagvlak en credit hebben. Men schakelt op gezette tijden functionarissen uit voornoemde groepen in. Wel meent de commissie dat er uit deze bron nog meer voordeel voor de opleidingen én voor het werkveld geput kan worden, door middel van een systematischer en gestructureerder aanpak.

Bij een opleiding als Orthopedagogie is de praktijkgerelateerdheid van groot belang. De commissie kan dan ook met genoegen constateren dat bij de zes bezochte opleidingen de praktijkgerelateerdheid hoog in het vaandel staat. Stages, (eind)opdrachten e.d. nemen daarbij veelal een centrale plaats in.

Actuele ontwikkelingen krijgen in de diverse programma's de nodige aandacht. Bij de meeste opleidingen spelen gastlectoren hierbij een niet weg te cijferen rol. Wel meent de commissie te moeten opmerken dat de inhoudelijke effecten van gastlectoren wellicht nog groter kunnen zijn als dit minder op ad hoc-basis gebeurt en breder georganiseerd wordt.

Begeleiding en coaching nemen in alle zes opleidingen terecht een prominente plaats in. De vormen waarin dit gestalte krijgt zijn divers, zoals mentoraten, stage- en studiebegeleiding, supervisie, werkstukbegeleiding etc. De commissie waardeert deze permanente en zich ontwikkelende focus op begeleiding omdat dit in hoge mate ten goede komt aan de professionele houding en gerichtheid van de afgestudeerde.

In studieprogramma's van de opleidingen worden studenten (elementaire) onderzoeksvaardigheden bijgebracht die gebruikt kunnen worden bij o.a. stageopdrachten en (afstudeer)werkstukken. De commissie constateert met genoegen dat er aandacht voor dit beleid is en adviseert de opleidingen dit facet van de opleiding verder te ontwikkelen, met als doel om jonge professionals af te leveren die goed toegerust zijn met vaardigheden voor toegepast onderzoek in hun latere praktijk.

Facet 2.3 Samenhang

Volgens de commissie is het facet van "*samenhang van het programma*" een item dat voortdurend aandacht behoeft en dat in de opleidingen ook in voldoende mate krijgt. De opleidingen leggen daarbij - als het gaat om die samenhang te bewerkstelligen - hun eigen accenten.

De samenhang komt veelal tot stand door een meervoudige combinatie van onder andere:

- afstemming praktijk en theorie;
- juiste aansluiting basisprogramma en vervolgtrajecten;
- afstemming van cursusmateriaal op de competenties en deel- en eindkwalificaties door de lectoren;

- bewaking van horizontale en verticale samenhang door lectorenoverleg;
- werken met sequentiële leerlijnen (w.o. praktijklijn, theorie lijn, vaardigheidslijn, ervaringslijn);
- afstemming en integratie van individuele trajecten en groepswork;
- afstemming van casussen.

De commissie adviseert de opleidingen bij de verdere ontwikkeling van de samenhang van programma's te letten op een goed evenwicht tussen flexibiliteit en volgtijdelijkheid.

Daarnaast is het van groot belang dat alle participerende lectoren zicht hebben op het beleid met betrekking tot samenhang.

Facet 2.4 Studietoegang

De opleidingen bestaan uit drie studietrajecten. In elk traject zijn 60 studiepunten te behalen. Het opleidingsprogramma wordt derhalve gerealiseerd door 180 studiepunten te verzamelen. Hiermee voldoen de opleidingen aan de formele eisen met betrekking tot de minimale omvang van een professioneel gerichte bachelor.

Facet 2.5 Studielast

In de meeste opleidingen wordt de studietijd bepaald op grond van inschatting, meting en ervaring.

Op de studiefiches noteren vrijwel alle opleidingen duidelijk de verwachte studietijd. Die verwachte studietijd is een fictief gemiddelde, voor de individuele student kan de realiteit behoorlijk naar beneden of naar boven afwijken.

Studententevredenheidsonderzoeken en studietijdmetingen zijn de voornaamste instrumenten om zicht te krijgen op de werkelijke studietijd. De technieken om de studietijd te meten zijn divers, ook de studiebevorderende acties zijn zeer verschillend.

Studiebelemmerende factoren zijn onder andere:

- onvoorziene piekbelasting;
- taalmoeilijkheden;
- niet eenvormige studietijdmetingen;
- aansluitingsproblematiek;
- inefficiënte roostering.

Studiebevorderende factoren zijn onder andere:

- vakmentoraat;
- studiebegeleiding;
- goede studieplanning (student);
- tijdige infoverstreking (opleiding/student);
- planningsoverleg (lectoren);
- regelmatige meetmomenten, waar studenten het nut van inzien.

De commissie meent dat de opleidingen met het thema studietijd serieus bezig zijn. Van belang is betrouwbare meetmethoden te ontwikkelen, met als kernkwaliteiten: validiteit, regelmaat en follow up.

Daarnaast is het van belang dat de student doordrongen is van de groeiende eigen verantwoordelijkheid door de opleiding heen. Eén van de opleidingen formuleerde dat treffend "om te komen van gedeelde sturing naar zelfsturing".

Facet 2.6 Afstemming vormgeving - inhoud

De opleidingen streven ernaar dat de didactische werkvormen en onderwijsmiddelen maximaal aansluiten bij het veelal competentiegerichte onderwijs. Belangrijke door de opleidingen gehanteerde principes zijn daarbij dat de student centraal in het leerproces staat, er interactieve leervormen gehanteerd worden, de gerichtheid op te verwerven competenties en te behalen leerdoelen, en geleidelijke afbouw in de begeleiding.

Om deze principes zo optimaal mogelijk in de onderwijspraktijk te brengen wordt door de opleidingen een scala en ook onderling weer anders geaccentueerde werkvormen gehanteerd, zoals onder andere hoorcolleges met respectievelijk vraagstelling en leergesprek, externe sprekers, lezingen, studiedagen, demonstratie, bezoeken, leergroep, oefeningen, opdrachten, discussie, cases, projecten, illustratie/video, werkmap portfolio, praktijkseminaries, stage, scriptie, elektronisch leerplatform.

De studenten zijn bij de diverse opleidingen merendeels tevreden over de relatie tussen de didactische vormgeving en de onderwijsinhoud, alsmede over de mix van theorie en praktijk.

Onderscheidend heeft de commissie adviezen gegeven ten aanzien van onder andere toegankelijkheid van studieteksten, de wenselijkheid van participatie van cliënten uit verschillende werkvelden in het onderwijs, het gebruik van buitenlandse teksten (waaronder Engels) bij de lessen, het aanmoedigen van het gebruik van de bibliotheek en van literatuur en het toepassen van een vast format voor de cursussen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

De commissie constateerde dat de opleidingen een serieuze zaak maken van het beoordelings – en toetsgebeuren.

De onderwijs –en examenregelingen beschrijven veelal de algemenere principes. Op grond van die basis worden de concrete examens en toetsen uitgewerkt in gepaste evaluatievormen met betrekking tot de bepaalde onderwijsinhouden op het gebied van kennis, houding en vaardigheden (vaak ook aangeduid als competenties).

Juist omdat het te toetsen gebied zeer breed is (kennis, houding, vaardigheden) is de vorm van de tentamens en examens bij de opleidingen zeer divers, zoals onder andere mondelinge en schriftelijke examens, kennis- en inzichttoetsen, praktische proeven, papers, beroepsproducten, self – en peerassessment.

Stages en eindwerkbeoordelingen vinden plaats op grond van formats, waar indien relevant ook externen bij betrokken zijn.

De studenten zijn over het algemeen tevreden over de (digitale) communicatie omtrent de tentamens en examens en over de gebruikte toetsvorm in relatie met de te toetsen inhoud. Bij de meeste opleidingen wordt gewerkt met correctiemodellen, al of niet vooraf opgesteld. De inzage van de toetsen en de feedback over de behaalde resultaten is voldoende geregeld. Afhankelijk van de omvang van de opleiding kan dat op vastgestelde tijden of op ad hoc-basis.

Een opleiding maakt gebruik van proefexamens; niet meer gebruikte examens van voorgaande jaren worden ter oefening digitaal toegankelijk gesteld.

De commissie trof bij de studenten de mening aan dat steeds tijdige terugkoppeling belangrijk is met het oog op studievoortgang. Voor opleidingen is dat soms een aandachtspunt.

Het “meeliften” van studenten bij bijvoorbeeld groepswork wordt door studenten en opleidingen waar mogelijk tegengegaan. Soms is hieromtrent beleid ontwikkeld, soms is dit de verantwoordelijkheid van de student met de opleiding op de achtergrond.

Facet 2.8 Masterproef

Niet van toepassing voor de professioneel gerichte bachelor.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

De toelatingseisen tot de opleidingen, vermeld in de diverse infobrochures en op de websites, zijn de voorwaarden die algemeen gelden voor het hoger onderwijs.

De opleidingen hebben een grote variëteit aan voorlichting en instroom ontwikkeld met als doel de juiste student op de juiste plaats binnen te krijgen. Een belangrijke component in het toelatingsproces is vaak de kritische zelfselectie van de instromende student.

Bij de verschillende instroom worden diverse accenten gelegd, veelal afhankelijk van de achtergrond van de betreffende studentenpopulatie. Voorbeelden daarvan zijn EVC-procedures ook bestemd voor deeltijdstudenten en zij-instromers, taaltoetsen met follow-up, voorbereidings- en schakelprogramma's.

Opleidingen streven naar laagdrempeligheid ten aanzien van studenten met een handicap. Het algemene beleid is dan meestal verankerd in het hogeschoolbeleid. De opleiding vult dat in met eigen accenten en geeft er uitvoering aan.

Bij de meeste opleidingen zijn structurele contacten met toeleverende vooropleidingen in ontwikkeling. De commissie is van mening dat juist ook dit beleid en de daaraan gekoppelde activiteiten de juiste studiekeuze en studievoortgang sterk positief kunnen beïnvloeden.

De ratio tussen vrouwelijke en mannelijke studenten vertoont geen evenwichtig beeld bij de opleidingen. Daar waar er sturingsmogelijkheden bestaan om meer mannelijke studenten te verkrijgen, zou het goed zijn dat opleidingen hier aandacht aan besteden, dit mede gelet op de behoefte van het orthopedagogisch werkveld.

Onderwerp 3 Inzet van personeel

Facet 3.1 Kwaliteit personeel

De hogescholen sturen het personeelsbeleid. Aanstellingen, bevorderingen en benoemingen verlopen volgens procedures die op hogeschoolniveau zijn opgesteld.

Bij de aanwerving van onderwijzend personeel is er aandacht voor de eigenheid van een professionele bacheloropleiding. Het profiel bij vacatures omvat inhoudelijke, onderwijskundige en didactische kwaliteiten. Deze criteria zijn het onderwerp van het sollicitatiegesprek, naast thema's als onderzoek, kennis van en ervaring met het werkveld. Bij de behandeling van vacatures worden de gelijke kansen gerespecteerd.

Tijdens de visitatiegesprekken beklemtonen de opleidingen dat een belangrijk deel van de personele middelen wordt gebruikt voor praktijkgerichte en methodische opleidingsonderdelen, en omkadering van de stagebegeleiding. De toewijzing en verdeling van opdrachten vinden plaats op basis van de prestatie-regeling die binnen de hogeschool is onderhandeld. De opdracht van onderwijzend personeel wordt uitgedrukt in percentages op jaarbasis, waarbij de procenten verwijzen naar opdrachten in het kader van onderwijsverstrekking, coördinerende taken, onderzoek, dienstverlening en stagebegeleiding. Bij het vastleggen van een individuele opdracht streeft de opleiding een evenwicht na tussen de noden van de opleiding en de competenties en desiderata van de medewerker. Het onderwijzende personeel is inhoudelijk, organisatorisch en onderwijskundig deskundig om het programma van de opleiding te realiseren.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Tijdens de visitatiegesprekken beklemtonen de opleidingen dat zij zich bewust zijn van de noodzaak van een voortdurende samenwerking en interactie tussen haar personeelsleden en de beroepspraktijk en (buitenlandse) vakgenoten.

De binding en de confrontatie met het beroepenveld gebeurt via stagebegeleiding, het afstudeerproject, studiebezoeken,...

Voor andere voorbeelden van professionele gerichtheid verwijst de commissie naar individuele contacten en netwerking van personeelsleden op Vlaams, Euregionaal en internationaal niveau (via gastsprekers, collega's in andere hogescholen/universiteiten, experts in het orthopedagogische werkveld, deelname aan studiedagen en conferenties, externe werkgroepen, actief lidmaatschap in verenigingen, deelname aan projectmatig wetenschappelijk onderzoek,...).

De commissie beveelt de opleidingen aan om blijvend een relevant aantal personeelsleden met een directe professionele band met het beroepenveld in te zetten in de opleiding.

Het systeem van taakplanning voorziet deskundigheidsbevordering rond aspecten van de onderwijstaak, vakinhoudelijke facetten, ICT-vaardigheden en specifieke expertise. Er is een intern en extern navormingsaanbod.

De commissie beveelt de opleidingen aan om blijvend te bewaken dat personeelsleden de begrote tijd voor professionalisering kunnen omzetten in reële tijd van deskundigheidsbevordering.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Het is voor de commissie moeilijk een vergelijkende uitspraak te formuleren gebaseerd op lector/student ratio's. De hogescholen, departementen en opleidingen hanteren niet dezelfde formules om tot deze ratio te komen. Sommige opleidingen hanteren bij het bepalen van de ratio enkel het aantal lesgevers van "gewone" opleidingsonderdelen. Anderen voegen daar stage en eindwerk aan toe. Nog anderen calculeren ook studiebegeleiding, ombuds, trajectbegeleiding, internationalisering, onderzoek en dienstverlening,... in. Men kan ook de leidinggevende of ondersteunende taken op opleidings- of departementaal niveau verhoudingsgewijs mee opnemen.

De commissie hoopt dat in het vernieuwde systeem van kwaliteitsbewaking concrete instructies aan de hogescholen en opleidingen zullen meegegeven worden.

Los hiervan adviseert de commissie de opleidingen om er (blijvend) aandacht voor te hebben dat de hoeveelheid taken die personeelsleden moeten opnemen, binnen de maximale taakinfilling blijft. De commissie ervaart tijdens de vele gesprekken met het personeel dat er een jaarlijks toenemende taakbelasting ervaren wordt, waarbij het personeelsbestand niet evenredig toeneemt.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

De meeste opleidingen beschikken over voldoende goed uitgeruste lokalen voor klassieke opleidingsactiviteiten. Het valt de commissie op dat voor bijzondere opleidingsonderdelen, die door de opleidingen als prioritair ervaren worden, er voldoende uitrusting aanwezig is.

Meestal stelt men een wat eenzijdige profilering vast: een bepaalde opleiding hecht veel belang aan lichaamsexpressie en bewegen en beschikt dan ook hiervoor over de nodige infrastructuur, een andere opleiding hecht veel belang aan esthetische expressie en heeft hiervoor de nodige infrastructuur, nog een andere opleiding vindt simulatieoefeningen in reële settings belangrijk en heeft dan ook gespreksruimtes met opnamemogelijkheden. Nog een andere opleiding investeert in een professionele opnamestudio omdat geopteerd is voor afstandsleren.

De commissie hoopt dat de opleidingen Orthopedagogie in Vlaanderen aan en van mekaar zullen leren, waardoor de aanwezige infrastructuuraccenten gemeengoed kunnen worden.

Wat ICT-ondersteuning betreft, zijn de meeste opleidingen up to date, ook wat de mediatheek en bibliotheekcollecties betreft.

Een collectief zwak punt voor de opleidingen Orthopedagogie is de zeer beperkte belangstelling voor anderstalige bronnen. De commissie vindt dit een actiepoint voor alle opleidingen Orthopedagogie in Vlaanderen.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

De hogescholen ontwikkelen een website, brochures en folders en verlenen logistieke ondersteuning bij informatiedagen.

De informatievoorziening aan abiturienten en kandidaat-studenten gebeurt onder meer via infomiddagen en -avonden, open campusdagen, studie-informatiedagen (SID-beurs),...

Bij de aanvang van het academiejaar is er voor de instromende studenten een onthaalmoment, met informatie over onder meer het uurrooster, infodocumenten per opleidingsonderdeel, het studiecontract, de jaarkalender, de hogeschoolagenda, het studietraject en mogelijkheden van vrijstellingen, bijzondere trajecten, het gebruik van het digitale leerplatform, studenteninspraak, studiebegeleiding, de ombudsdienst, psychosociale voorzieningen.

De opleidingen geven voorbeelden van initiatieven om de studievoortgang te bewaken: terugkoppeling van studieresultaten met remediëring van tekorten.

De opleidingen verduidelijken dat studentenbegeleiding slaat op studie- en persoonsgerelateerde begeleiding. Studiegerelateerde begeleiding gebeurt door vaklectoren en stagebegeleiders. Als de student een specifiekere nood heeft met betrekking tot bijvoorbeeld studiemethode, planning, studietraject of examenfaciliteiten, kan hij terecht bij een studiebegeleider, een studietrajectbegeleider, de verantwoordelijke voor studenten met een functiebeperking of de Ombudsdienst. Studentenvoorzieningen verzorgen de persoonsgerelateerde begeleiding op financieel, relationeel, emotioneel of persoonlijk vlak (bijvoorbeeld faalangst, relaxatie, assertiviteit, psychosociaal,...) en kunnen doorverwijzen naar gespecialiseerde externe diensten.

De ombudspersoon is bemiddelaar tussen studenten en lectoren bij klachten of delicate kwesties en is bekend bij de studenten.

Bijzondere aandacht gaat naar afhakers, vooral in het eerste studietraject en naar studenten met een individueel traject.

De commissie rekent erop dat de opleidingen, in functie van de flexibiliseringsmogelijkheden, met aandacht de studieduur bewaken.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Via het systeem van interne kwaliteitszorg beogen de opleidingen om de kwaliteit van hun onderwijs te beheersen, te verantwoorden en te borgen. Dit systeem sluit aan bij het centrale kwaliteitsbeleid van de hogescholen.

De opleidingen geven een beschrijving van schriftelijke bevragingen bij verschillende belanghebbenden en de frequentie ervan. De commissieleden hadden inzage in de rapportering over de meetresultaten.

Naast de bevragingen hechten de opleidingen veel belang aan de reacties van de stageplaatsen op de kwaliteit van de stagiair, van het stagegebeuren, maar ook van het aangeboden curriculum. Signalen over voorbeelden van mogelijke actualisaties van het curriculum worden steeds ernstig overwogen.

De commissie bevestigt dat de opleidingen systematisch en periodiek worden geëvalueerd. Ze stelt vast dat de aandacht vooral gaat naar de kwaliteit van het onderwijsaanbod en minder naar onderzoek en dienstverlening.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

De zelfevaluatierapporten geven een overzicht van de realisaties van verbeteracties, opgezet naar aanleiding van de rapportering van de vorige visitatiecommissie. Hieruit blijkt dat de opleidingen de aanbevelingen van de visitatiecommissies zeer ter harte nemen.

De opleidingen hebben een vrij scherp beeld van de sterktes en zwaktes in de opleiding en zijn bereid hieraan te werken.

Het valt op dat het realiseren van bijstellingen dikwijls een arbeidsintensief proces is, niet in het minst omdat de verbeteracties gepaard gaan met frequent onderling overleg.

De meeste verbetertrajecten hebben betrekking op het optimaliseren van het onderwijsproces, gaande van het uitschrijven van gedragsindicatoren voor de beoogde competenties, over het uitwerken van cursus- ICT- en didactisch materiaal, het uitschrijven van stage- en eindwerkprocedures en het werken naar competentiegericht evalueren. Veel minder verbetertrajecten hebben te maken met het optimaliseren van organisatieprocessen en het zoeken naar tijdbesparende maatregelen.

Een aantal opleidingen zouden er baat bij hebben om vooraf gemeenschappelijke prioriteiten vast te leggen en een tijdspad voor realisatie en implementatie uit te werken. Dit kan ook bijdragen tot een subjectief ervaren van minder hoge werkdruk.

De commissie meent wel dat de opleidingen over het algemeen de evaluaties opvolgen en dat de verbeterplannen in de lijn liggen van de geformuleerde doelen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De commissie stelt vast dat vooral de opleidingscoördinatoren sterk begaan zijn met de kwaliteit van de aangeboden opleiding. Zij blijken ook een duidelijk beeld te hebben van de mogelijkheden en beperkingen van de opleiding.

Naast de opleidingscoördinator hebben de meeste opleidingen een lector, die naast de leeropdracht, deels belast is met kwaliteitszorg. Deze persoon is de anker van de centrale kwaliteitszorg en is dikwijls verantwoordelijk voor het uitvoeren van diverse tevredenheidsmetingen en tijdsmetingen.

Bij de lectoren zijn vooral de stagementoren en eindwerkbegeleiders gevoelig voor kwaliteit, omwille van de directe confrontatie met het werkveld.

Studenten zijn zeer gevoelig voor de kwaliteit van het onderwijsaanbod en de begeleiding. Sommige opleidingen hebben het moeilijker om voldoende respons te krijgen op schriftelijke of online enquêtes. Daarom combineert een aantal opleidingen de enquêtes met resonansgroepen, die mogelijke verklaringen kunnen aanreiken voor significante resultaten.

De bijdrage van de alumni is meestal beperkt tot een exit-enquête (in de loop van het jaar na afstuderen). De commissie vindt dat alumni intensiever bij het kwaliteitsproces kunnen betrokken worden.

Het beroepenveld wordt intens bevroegd over de kwaliteit van de opleiding tijdens het stageverloop en bij het tot stand komen en verdedigen van de eindwerken. Een beperkte delegatie van het beroepenveld maakt deel uit van de bestuurs- of overlegorganen van de hogeschool/departement/opleiding en hebben dus rechtstreeks impact op de kwaliteit van de opleiding.

Tenslotte, en niet in het minst, wordt de kwaliteit van de opleiding gunstig beïnvloedt door de aanwezigheid van werkveldvertegenwoordigers in het lecorenteam: zij kunnen de actualisatiegraad en functionaliteit van de curricula gunstig beïnvloeden.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

De commissie constateert royale tevredenheid bij de werkveldvertegenwoordigers en de alumni ten aanzien van de vereiste competenties bij de beginnende beroepsbeoefenaars.

Ter mede bewaking van het afstudeerniveau en de vruchtbare samenwerking tussen werkveld en alumni kan er bij de meeste opleidingen op deze punten gemakkelijk nog meer winst gehaald worden door een meer systematische aanpak.

De diverse voorbereidingen op de stages en de stages zelf worden door het werkveld en afgestudeerden gewaardeerd als relevante en praktische leerperioden in directe relatie met het toekomstige beroep.

De afstudeerwerkstukken nemen - in welke vorm dan ook – bij alle opleidingen een centrale en waardevolle plaats in. De door de commissie bekeken werkstukken varieerden van voldoende tot goed.

Punten van aandacht zijn volgens de commissie de soms matige diepgang en de geringe integratie tussen theorie en praktijk. Gezien de belangrijke positie van het afstudeerwerk in de opleiding en ter gezamenlijke bewaking van het niveau van de beginnende professional is het wellicht mogelijk om in gezamenlijk overleg een flexibel kader te maken voor het afstudeerwerk.

Punten die in zo'n document aan de orde kunnen komen, zijn o.a. vorm en opbouw, verhouding en integratie van theorie en praktijk, relevant literatuurgebruik (waaronder buitenlandse literatuur), beoordelingscriteria en eindniveau.

Het niveau van de afstudeerwerken is voor de commissie één van de parameters om het niveau van de opleiding te traceren. De commissie kon constateren dat het niveau van de werkstukken minstens voldoende is.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers over generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 % en de 50 % liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, als de situatie per opleiding of studiegebied worden opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De commissie adviseert - door het ontbreken van hogeschoolbrede slaagcijfers in Vlaanderen – te onderzoeken of het wellicht mogelijk is dat de zes opleidingen gezamenlijk op grond van eigen cijfermateriaal met betrekking tot instroom, doorstroom en uitstroom streefcijfers formuleren en hier jaarlijks op reflecteren.

Hoofdstuk 6 Vergelijkende tabel kwaliteitsaspecten

De oordelen van de commissie op de zes onderwerpen en de daarbij horende facetten wordt in een vergelijkende tabel weergegeven. De commissieleden hebben per facet een score op een vierpuntschaal (onvoldoende, voldoende, goed, excellent) en per onderwerp een score op een tweepuntschaal (onvoldoende, voldoende) weergegeven.

De toekenning van het oordeel slaat op het geheel van het facet en het onderwerp en is onderbouwd met argumenten. De oordelen moeten gelezen worden in samenhang met de tekst in de deelrapporten per instelling. Deze tabellen dienen dan ook met de nodige omzichtigheid te worden benaderd.

Verklaring van de scores op facetniveau

- E** **Excellent:** de opleiding realiseert voor het facet een niveau waardoor de ze zowel in Vlaanderen als internationaal als een voorbeeld van goede praktijk kan functioneren.
- G** **Goed:** het niveau van de opleiding stijgt voor het facet boven de basiskwaliteit uit.
- V** **Voldoende:** de opleiding beantwoordt voor dit facet aan de basisstandaard of basisnorm voor respectievelijk een professionele bachelor.
- O** **Onvoldoende:** de opleiding presteert voor het facet beneden de gestelde verwachting en er is voor dit punt beleidsaandacht is.
- NVT** Het facet is voor beoordeling van de opleiding **niet van toepassing**.
- OK** Wordt vermeld bij het facet studieomvang indien de opleiding voldoet aan de decretale eisen omtrent de studieomvang.

Verklaring van de scores op onderwerpniveau

- V** Voldoende: de visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau voldoet aan de basiskwaliteit.
- O** Onvoldoende: de visitatiecommissie geeft hiermee aan dat de opleiding op onderwerpniveau niet voldoet aan de basiskwaliteit.

Verklaring van de gebruikte afkortingen in de tabel en opsomming van de gevisiteerde afstudeerrichtingen, locaties en eventuele varianten zoals brugopleiding, anderstalige opleiding, ...

HoGent **Hogeschool Gent**
- professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie

HUB **Hogeschool-Universiteit Brussel**
- professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie

KdG **Karel de Grote-Hogeschool**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie
 - afstudeerrichting Orthopedagogie
 - afstudeerrichting Toegepaste jeugdcriminologie

KHLim **Katholieke Hogeschool Limburg**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie

KATHO **Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie
 - modeltraject
 - afstandsonderwijs

PHS **Plantijn Hogeschool**

- professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie

VERGELIJKENDE TABEL OORDELEN

	HOGENT (PBA Orthopedagogie)	HUB (PBA Orthopedagogie)	KDG (PBA Orthopedagogie)	KHLIM (PBA Orthopedagogie)	KHLIM (BNB Orthopedagogisch management)	KATHO (PBA Orthopedagogie)	PHS (PBA Orthopedagogie)	PHS (BNB Educatieve benadering van mensen met autismespectrum- stoornissen))
Onderwerp 1: Doelstellingen	V	V	V	V	V	V	V	V
Facet 1.1.: Niveau en oriëntatie	G	V	V	G	V	G	G	G
Facet 1.2. Domeinspecifieke eisen	G	V	V	G	V	V	G	G
Onderwerp 2: Programma	V	V	V	V	V	V	V	V
Facet 2.1.: Relatie doelstelling en inhoud	G	V	V	V	V	V	V	V
Facet 2.2.: Eisen professionele en academische gerichtheid	G	V	V	V	V	V	G	V
Facet 2.3.: Samenhang	G	V	G	V	V	G	V	G
Facet 2.4.: Studieomvang	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK	OK
Facet 2.5.: Studielast	V	V	G	V	V	V	V	V
Facet 2.6.: Afstemming vormgeving – inhoud	V	V	V	V	G	G	G	G
Facet 2.7.: Beoordeling en toetsing	V	V	V	V	V	G	V	V
Facet 2.8.: *Masterproef	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT	NVT
Facet 2.9.: Toelatingsvoorwaarden	V	V	V	V	G	G	G	G
Onderwerp 3: Inzet van personeel	V	V	V	V	V	V	V	V
Facet 3.1.: Kwaliteit personeel	G	V	V	V	G	V	V	G
Facet 3.2.: Eisen professionele gerichtheid	G	V	V	V	V	G	V	G
Facet 3.3.: Kwantiteit personeel	G	G	V	V	G	V	V	V
Onderwerp 4: Voorzieningen	V	V	V	V	V	V	V	V
Facet 4.1.: Materiële voorzieningen	V	V	V	V	V	G	G	G
Facet 4.2.: Studiebegeleiding	G	G	G	V	V	V	V	G

Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg	V	V	V	V	V	V	V	V
Facet 5.1.: Evaluatie resultaten	G	V	V	V	V	V	V	V
Facet 5.2.: Maatregelen tot verbetering	V	V	V	V	V	V	V	G
Facet 5.3.: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	G	V	V	G	V	G	V	G
Onderwerp 6: Resultaten	V	V	V	V	V	V	V	V
Facet 6.1.: Gerealiseerd niveau	G	V	V	V	V	G	G	V
Facet 6.2.: Onderwijsrendement	V	V	V	V	V	V	V	V
Bijzonder kwaliteitskenmerk: Bachelorproef						V		
facet 1: differentiatie						V		
facet 2: kwaliteit						G		
facet 3: concretisering						V		
Bijzonder kwaliteitskenmerk: EVC-procedure				V				
facet 1: differentiatie				V				
facet 2: kwaliteit				G				
facet 3: concretisering				V				

opleidingsrapporten Orthopedagogie

Hoofdstuk 1 Hogeschool Gent

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie aan de Hogeschool Gent

De Hogeschool Gent is het resultaat van twee fusieoperaties waarbij vijftien hogescholen waren betrokken. De eerste fusie vond plaats in 1995, toen dertien hogescholen samengingen in de Hogeschool Gent. Deze fusie was het directe gevolg van het Hogescholendecreet van 1994. Het studietoer aanbod werd herschikt tot elf departementen. De tweede fusie vond plaats in 2001 tussen de Hogeschool Gent en de Provinciale Hogeschool Mercator. Sindsdien omvat de Hogeschool Gent dertien departementen. In 2003 richtte de Hogeschool Gent mee de Associatie Universiteit Gent op.

De Hogeschool Gent is een multisectorale instelling met diverse soorten hoger onderwijs, van industriële wetenschappen over de verzorgende sector tot kunstopleidingen.

De Hogeschool Gent werkt samen met de Universiteit Gent, onder meer voor studentenvoorzieningen, internationalisering, administratie en bibliotheken. De Associatie Universiteit Gent werkt aan een optimalisatie van het onderwijsaanbod, de uitwisseling van expertise en een samenwerking voor wetenschappelijk onderzoek.

Tijdens het academiejaar 2007-2008 waren 14.286 studenten in de hogeschool ingeschreven. Hiervan volgden 9.594 studenten (67,2 procent) een professioneel gerichte bacheloropleiding, en 4692 studenten (32,8 procent) een academisch gerichte bacheloropleiding of een masteropleiding. Vergeleken met 2006-2007 steeg het aantal studenten in de hogeschool met 5,9 procent.

Het departement Sociaal-Agogisch Werk van de Hogeschool Gent omvat twee opleidingen: de opleiding professionele bachelor orthopedagogie en de opleiding professionele bachelor sociaal werk.

Het aantal studenten van het departement Sociaal-Agogisch Werk is snel gegroeid. Het departement heeft een netwerk met het werkveld, stageplaatsen en afgestudeerden ontwikkeld. Een meerderheid van de lectoren heeft praktijk- of onderzoekservaring. Recent is werk gemaakt van het uitbouwen van onderzoek en dienstverlening met een relatie naar de opleiding. Tijdens het academiejaar 2007-2008 waren 1919 studenten in het departement Sociaal-Agogisch Werk ingeschreven. Hiervan volgden 1119 studenten de opleiding orthopedagogie en 800 de opleiding sociaal werk.

Het departement biedt met orthopedagogie een professionele bacheloropleiding aan waarin studenten de noodzakelijk professionele competenties verwerven. De opleiding heeft een nieuw curriculum uitgetekend dat geënt is op competentiegericht onderwijs (eerste modeltraject in 2007-2008, tweede en derde modeltraject in 2008-2009). Het aantal studenten van de opleiding bedroeg 734 (2004-2005), 878 (2005-2006), 1084 (2006-2007) en 1119 (2007-2008). Het aantal nieuwe studenten dat zich inschreef, bedroeg 328 (2004-2005), 363 (2005-2006), 460 (2006-2007) en 394 (2007-2008).

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding expliciteert in haar visie dat een professionele bachelor orthopedagogie competent is als hij/zij:

- de vereiste competenties bezit en kan inzetten in diverse contexten;
- zelfstandig kan functioneren in het kader van interafhankelijkheid met cliënten, organisaties, collega's en maatschappelijke instellingen;
- verantwoording kan afleggen en legitimeren;
- handelt vanuit attitudes die verbonden zijn met het beroep;
- blijvende aandacht heeft voor ontwikkelingen in het kader van levenslang leren.

In overeenstemming met het Structuurdecreet is het opleidingsprofiel ingedeeld in algemene, algemene beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties. Deze competenties vormden de basis voor de opmaak van het leerprogramma. De commissie waardeert het dat de opleiding haar doelstellingen helder heeft geformuleerd vanuit een geëxpliciteerde visie, waarvan het ondersteuningsparadigma, de kwaliteit van leven en contextueel werken een belangrijk onderdeel uitmaken. Tijdens de visitatiegesprekken stelt de opleiding dat zij studenten ook wil voorbereiden op een masteropleiding. De commissieleden menen dat deze doelstelling te hoog is gegrepen.

De algemene opleidingsdoelstellingen en het competentieprofiel van de opleiding zijn tot stand gekomen door overleg en toetsing vanuit diverse invalshoeken, onder meer met de Werkgroep Overleg Opleidingen Orthopedagogie, de Opleidingscommissie, de Werkveldcommissie, de Participatiecommissie en ervaringsdeskundigen. Het opleidingsprofiel is een uitwerking van de in het decreet vastgelegde competenties voor professionele bachelors in Vlaanderen (artikel 58 van het Decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen). Bij de opmaak hield de opleiding rekening met de Dublin-descriptoren en de learning outcomes van het EQF (European Qualification Framework for Lifelong Learning). De visitatiecommissie bevestigt dat de kerncompetenties die de opleiding expliciteert, overeenstemmen met de vereisten in het decreet. De opleiding voegde de algemene competentie 'wetenschappelijke toepassing' toe. Via samenwerking binnen de associatie met de Vakgroep Orthopedagogiek van de Universiteit Gent heeft de opleiding aandacht voor wetenschappelijk onderzoek. Dit wordt onder meer geconcretiseerd in het kunnen toepassen van wetenschappelijke basisvaardigheden, en het kunnen begrijpen en interpreteren van wetenschappelijke vakliteratuur. Ook internationalisering is als algemeen beroepsgerichte competentie geëxpliciteerd. Een

overzichtstabel plaatst de algemene, de algemene beroeps- en de beroepsspecifieke competenties van het Opleidingsprofiel Bachelor Orthopedagogie, het decreet Herstructurering hoger onderwijs en EQF naast elkaar.

De bekendmaking van de doelstellingen aan studenten vindt plaats via onder meer de studiegids van de hogeschool, info- en opendeurdagen, en de vermelding van de eindcompetenties in de studiefiches die per opleidingsonderdeel opgenomen zijn in het studiemateriaal, en die door de lector worden toegelicht bij het begin van de cursus. De opleidingscoördinator informeert studenten over de opleidingsdoelstellingen bij de bespreking van het programma tijdens het eerste semester van het modeltraject. Studenten worden jaarlijks bevroegd over de wijze waarop zij kennisnamen van de doelstellingen van de opleiding. Het personeel neemt kennis van de doelstellingen via onder meer de Opleidingscommissie en vakgroepen. Het werkveld neemt kennis van de doelstellingen via onder meer de Werkveldcommissie, de netwerkondersteuning, en contacten bij afstudeerprojecten en maatschappelijke dienstverlening. De commissie meent dat de opleiding adequate kanalen gebruikt om haar doelstellingen bij studenten, personeel en werkveld bekend te maken.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de 'opdracht' om studenten voor te bereiden op masterstudies te nuanceren in de richting van 'studenten met belangstelling en potentieel voorbereiden en aanmoedigen om verder te studeren'.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bevestigt tijdens de gesprekken dat zij kan meestappen in het 'Domeinspecifieke referentiekader, competenties professionele bachelor orthopedagogie' (DR) van de commissie. Zij voegt eraan toe dat studenten via lectuur, besprekingen en toepassingen worden voorbereid om praktijkgerelateerde wetenschappelijke kaders te hanteren in hun beroepspraktijk.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding de competenties nastreeft die zij in het domeinspecifieke referentiekader toevoegde aan de algemeen beroepsgerichte competenties. Het opleidingsprofiel omschrijft de beroepsspecifieke competenties in overeenstemming met de definitie die de commissie eraan gaf.

Tijdens de visitatiegesprekken was het de commissie helder dat de opleiding studenten voorbereid op het handelen in een problematische opvoedings- en levenssituatie vanuit een holistische benadering. Aan studenten wordt geleerd om orthopedagogisch handelen te bekijken als een planmatig, cyclisch en regulatief proces, dat op zijn minst de stappen beeldvorming, planning, actie, evaluatie en terugkoppeling omvat. Zij worden voorbereid op het werken bij kinderen, jongeren en volwassenen in verschillende werkvelden, settings en doelgroepen. Personen met een beperking worden gezien als volwaardige partners.

De opleiding beklemtoont dat zij studenten oog leert hebben voor de wisselwerking en wederzijdse beïnvloeding die er bestaat tussen (toegepast) onderzoek, de praktijk op de werkvloer en het onderwijs, en voor gegevens die voor het onderwijs en het werkveld bruikbaar zijn.

Uit de gesprekken met lectoren en het werkveld besluit de commissie dat het werkveld reële inbreng heeft in de vormgeving van de domeinspecifieke eisen. Deze inbreng komt er onder meer via de Werkveldcommissie, stagementoren, lezers van afstudeerrapporten, wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening, medewerking van personeelsleden aan wetenschappelijk onderzoek en vaktijdschriften, en medewerking aan studiedagen en congressen in binnen- en buitenland. Het is duidelijk dat de domeinspecifieke eisen getoetst zijn aan/bij relevante werkvelden.

De opleiding beklemtoont tijdens de gesprekken dat de zes opleidingen van het Overleg Opleidingen Orthopedagogie hetzelfde competentiegericht opleidingsprofiel hanteren. De opleiding doet inspanningen om haar doelstellingen te vergelijken met buitenlandse opleidingen die aanleunen bij de Vlaamse professionele bachelor orthopedagogie. De commissie apprecieert het dat de doelstellingen en het competentieprofiel tot stand zijn gekomen na overleg tussen alle opleidingen orthopedagogie.

Voor onderwijs en onderzoek werkt de opleiding binnen de associatie structureel samen met de vakgroep Orthopedagogiek van de Universiteit Gent. Lectoren orthopedagogie zijn vertegenwoordigd in de onderzoeksgroep Verbijzonderde Maatschappelijke Situaties. Zij werken er aan gemeenschappelijke onderzoeksprojecten en ontwikkelen gezamenlijk cursusmateriaal. De commissie meent dat de structurele samenwerking met de universiteit voor de opleiding interessante kansen biedt.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	goed
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het vernieuwde curriculum in de drie modeltrajecten is sinds 2008-2009 geïmplementeerd. Na inzage van de studiefiches van de drie modeltrajecten en overleg hierover, mag de commissie in hoofdlijnen stellen dat het programma het multidisciplinaire karakter van orthopedagogie respecteert en ondersteunende wetenschappen aanbiedt. Het programma biedt de mogelijkheid om attitudes, basisvaardigheden en specifieke methodieken in te oefenen. Het streven naar competentiegericht leren is geïntegreerd in de hele opleiding. De stapsgewijze competentieontwikkeling binnen het curriculum is herkenbaar, met reflectie als leidraad. Doorheen de opleiding is er samenhang tussen de theorie en de praktijk, omdat diverse opleidingsonderdelen gericht zijn op de implementatie van praktijkervaring en verbonden zijn met het werkveld. Het onderwijs evolueert doorheen de drie modeltrajecten van aanbodgericht naar participatief onderwijs met de integratie van verworven kennis, vaardigheden en attitudes. Het programma biedt kansen tot internationale stages en studenten- en lectorenmobiliteit.

Een matrix geeft de koppeling weer van de eindkwalificaties aan opleidingsonderdelen. De relatie tussen de competentie en het opleidingsonderdeel is vermeld op de studiefiches. De commissie heeft vastgesteld dat de algemene, de algemene beroeps- en de beroepsspecifieke competenties als leerdoelen zijn opgenomen in het programma. De inhoud hiervan biedt aan studenten de mogelijkheid om de vooropgezette eindkwalificaties te behalen.

Curriculumherzieningen gebeuren in afstemming met decretale richtlijnen, en de missie en visie op onderwijs van de hogeschool, het departement en de opleiding. Het procesverloop van een curriculumherziening of -wijziging is uitgeschreven in het kwaliteitshandboek. Alle personeelsleden worden betrokken en aangestuurd door de opleidingscoördinator en de vakgroepvoorzitters. De Werkveldcommissie heeft een adviserende rol in het traject van de herziening. Bij de toepassing van het nieuwe curriculum heeft de opleiding haar positie onderzocht in het Vlaamse onderwijslandschap. Het onderzoek betrof informatie over inhouden van opleidingsonderdelen die opleidingen verstrekten aan abiturienten via folders en websites.

De commissie heeft tijdens de gesprekken met lectoren en studenten voorbeelden gehoord van disciplineoverschrijdende samenwerking, waarbij de student leert om een probleem vanuit verschillende vakgebieden te benaderen. In het eerste modeltraject werken studenten vakoverschrijdend binnen praktijk van het orthopedagogisch handelen, orthopedagogiek, en ontwikkelingspsychologie en pedagogiek. In het tweede en derde modeltraject worden studenten aangemoedigd om samen te werken met andere disciplines bij de uitvoering van hun stageopdrachten en afstudeerproject. Disciplineoverschrijdende elementen zijn in het derde modeltraject aanwezig in het keuzevak actuele thema's uit het welzijnswerk en het keuzepakket 'studium generale'. Studenten hebben in het derde modeltraject de mogelijkheid om als keuzevak een opleidingsonderdeel te volgen uit het aanbod van de associatiepartners.

De opleiding geeft tijdens de gesprekken aan dat zij bij de curriculumherziening structurele keuzes heeft gemaakt rond de internationale gerichtheid van de opleidingsdoelstellingen. Bij inzage van de studiefiches heeft de commissie vastgesteld dat de internationale gerichtheid terug te vinden is in onder meer de opleidingsonderdelen stage, met de mogelijkheid van een internationale stage), praktijk van het orthopedagogisch handelen met een studiedag met buitenlandse sprekers, en bijzondere vraagstukken uit de orthopedagogiek met een vergelijkende studiereis naar Nederland. In psychologie is er een workshop in het Engels met buitenlandse studenten, en in jeugdrecht & jeugdbeleid werken studenten met anderstalige teksten. Studenten van de opleiding kunnen zich inschrijven voor het keuzevak 'internationale vergelijkende orthopedagogiek' en op vrijwillige basis deelnemen aan intercultural competences, een Engelstalige module voor inkomende Erasmus-studenten. De mogelijkheid om in opleidingsonderdelen internationale gastsprekers te integreren, is vastgelegd in de studiefiches. De commissie bevestigt dat internationalisering in het programma een onderdeel is van het 'Strategische beleidsplan' (2007-2012) en het 'Jaaractieplan 2009-2010' van de opleiding.

In het eerste modeltraject zijn er geen keuzetrajecten. Een student kan eigen accenten leggen bij de keuzes van netwerkondersteuning (praktijk van het orthopedagogisch handelen 1), projecten (praktijk van het orthopedagogisch handelen 2), groepsopdrachten (orthopedagogiek 1 en orthopedagogiek 2) en de portfoliomap (ontwikkelingspsychologie en pedagogiek). In het tweede modeltraject heeft de student meer ruimte om zijn eigen leertraject te ontwikkelen via onder meer de stagekeuze en het keuzevak. In het derde modeltraject is er een specialisatie en een persoonlijk leertraject. In 'bijzondere vraagstukken uit de orthopedagogiek' kunnen studenten coöperatief leren. Via twee keuzevakken kan de student eigen leerinhouden vastleggen. Bij het afstudeerproject kiest de student zijn onderwerp.

De visitatiecommissie is van mening dat er in de opleiding een evenwicht is tussen het voor alle studenten generieke deel en de mogelijkheid om eigen accenten te leggen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding stelt tijdens de gesprekken dat zij de kennisname met de actuele beroepspraktijk verankert door in de modeltrajecten mogelijkheden te programmeren waardoor studenten gradueel werkveldervaring opdoen.

Het eerste modeltraject legt de klemtoon op het verwerven van orthopedagogische, muzische en communicatieve vaardigheden. Het contact met de actuele beroepspraktijk gebeurt via bijvoorbeeld studiebezoeken, onderzoekwerk en netwerkondersteuning. Studenten verrichten minimaal twaalf uur maatschappelijke dienstverlening, helpen een externe vrijetijdsactiviteit opstarten en geven ondersteuning bij uitstappen met één of enkele cliënten. Het tweede modeltraject stelt de verschillende beroepsrollen en de bijhorende competenties centraal. Deze worden aangeboden in authentieke beroepssituaties. Via stage 1 leren studenten van en in het werkveld, en worden zij

begeleid door een mentor uit het werkveld. Studenten gaan een week op creastage. Het derde modeltraject focust op werkveldervaring. De opleidingsonderdelen stage 2 en afstudeerproject brengen als integratief project kennis, praktijk en vaardigheden samen. Het werkveld is betrokken bij de evaluatie van de stage en het afstudeerproject. Het opleidingsonderdeel bijzondere vraagstukken uit de orthopedagogiek behandelt actuele en reële vraagstukken uit de beroepspraktijk.

Na inzage van een overzicht van gastsprekers voor de drie modeltrajecten voor de academiejaren 2007-2008 en 2008-2009 besluit de commissie dat de opleiding op regelmatige basis een beroep doet op externe ervaringsdeskundigen.

De opleiding omschrijft het afstudeerproject (negen studiepunten) in de 'Handleiding voor lezers' als een integratief project waarbij een student moet aantonen dat hij in staat is om te reflecteren en te abstraheren over een afgebakende en persoonlijk ervaren situatie, uitdaging of probleem op de stageplaats en om dit te analyseren. De visitatiecommissie waardeert de koppeling van het onderwerp van het afstudeerproject aan een praktijkvraag op de stageplaats. De opleiding beklemtoont de link met het vak 'inleiding tot het wetenschappelijk onderzoek in de orthopedagogiek'. De student moet – volgens de criteria van praktijkgericht onderzoek – een probleemstelling opstellen, doelstellingen formuleren, een plan ontwerpen, onderzoeksmethodes selecteren, een plan uitwerken, bijsturen en rapporteren. De rapportering over het proces en de resultaten van het project gebeurt schriftelijk en mondeling. De student moet zich als 'reflective practitioner' verantwoorden voor zijn orthopedagogische handelen tijdens het project. Het afstudeerproject toetst de bekwaamheid om verworven kennis, vaardigheden en attitudes te integreren. De commissie bevestigt dat de student bij de uitwerking van zijn afstudeerproject aantoont dat hij probleemoplossend en zelfsturend kan werken, en dat hij sociale en communicatieve competenties beheerst.

Studenten kunnen in het tweede modeltraject starten met hun afstudeerproject. Een promotor uit de opleiding ondersteunt als stagebegeleider het proces via begeleidingsmomenten. Stagementoren uit het werkveld ondersteunen met hun expertise. De commissie had inzage in de handleidingen voor studenten, promotoren, stagementoren en lezers, en in de handleiding 'Projectsjabloon en citeren & refereren' en mag stellen dat de voorbereiding, begeleiding en ondersteuning van het afstudeerproject op orde zijn. Het afstudeerproject sluit aan bij het werkveld.

De studenten van de opleiding orthopedagogie lopen twee stages: stage 1 (15 studiepunten) in het tweede modeltraject en stage 2 (21 studiepunten) in het derde modeltraject. De 'Stagebundel stageorganisatie' vermeldt dat de tweedejaarsstage een oriënterend en explorerend karakter heeft, en een eerste grondige kennismaking met de praktijk omvat. De derdejaarsstage beoogt de kritische integratie van de verworven kennis, vaardigheden en attitudes met de inzichten opgedaan tijdens de stage, waardoor de student een beroepsidentiteit opbouwt als (beginnende) opvoeder/begeleider. De opleidingsonderdelen orthopedagogiek 1 en orthopedagogiek 2 bereiden studenten voor op hun keuze door een verdieping in de doelgroep waarbij ze stage zullen lopen. 'Praktijk van het orthopedagogisch handelen 1' en 'praktijk van het orthopedagogisch handelen 2' bereiden studenten rechtstreeks voor op stage 1. Deze vakken focussen op het beroepsprofiel van een opvoeder-begeleider en zijn functioneren, op werkveld- en doelgroepexploratie en het methodisch-(ortho)agogisch handelen. Op een stagebeurs stellen de studenten die hun eerste stage lopen, hun stageplaats voor aan toekomstige stagiairs. Vanaf het tweede semester kunnen studenten een aanbod van stageplaatsen raadplegen. De eerste weken van het derde semester verzamelen studenten praktische en inhoudelijke inlichtingen via opdrachten waarvoor bezoek aan en overleg met de stageplaats nodig zijn.

Een stagementor en -begeleider begeleiden het stageproces. De stageleidraad geeft aan dat de stagebegeleider de student ondersteunt via supervisiesessies, en terugkoppelt op reflectieverslagen en stageopdrachten. De stagementor verzorgt de leerbegeleiding op de werkvloer.

De commissie stelt dat de stagementoren gekwalificeerd zijn om de studenten op maat te begeleiden. Zij meent dat de stage maatschappelijk relevant is omdat zij studenten begeleidt op weg naar beroepsbekwame 'reflective practitioners' en omdat de studenten daarin actief bijdragen tot het orthopedagogische werk op de stageplaats. De commissie heeft vastgesteld dat er in het programma een aantoonbare gerichtheid is op de actuele

beroepspraktijk. Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroepsvaardigheden in samenwerking met de actuele beroepspraktijk. Er wordt veel aandacht besteed aan de persoonsvorming en -ondersteuning tijdens de opleiding en de stage(voorbereiding).

De commissieleden kregen een demonstratie van het digitale beheer van de organisatie van stages en afstudeertrajecten via bestanden van stageaanbieders, en studenten en hun leertraject. De opleiding stelt dat zij via dit instrument voor 95 procent een match kan realiseren tussen de keuze van de student en de stageplaats. De opleiding vermeldt dat zij in 2009 voor stagebegeleiders een studiedag organiseerde over supervisie. Tijdens gesprekken met vertegenwoordigers van het werkveld had de commissie de indruk dat een deel van het werkveld (nog) niet mee is in het competentiegericht leren. Daarenboven bekijkt een deel van het werkveld de stage 2 niet zozeer als een leer- maar eerder als evaluatiemoment. De commissie heeft vastgesteld dat sommige welzijnssectoren competentiegericht leren en evalueren toejuichen, maar andere het denken in termen van competenties weinig of niet onder de knie hebben. Praktijkbegeleiders zijn niet steeds mee met competentiegericht leren en evalueren.

Studenten kunnen bij twee Deense partnerscholen opteren voor twee Engelstalige semesters: 'Children at risk' en 'Entrepreneurship and innovation for children with social needs'. Studenten maken een buitenlandse studiereis en worden gestimuleerd tot een Europese stage en afstudeerproject. De begeleiding gebeurt door een buitenlandse onderwijsinstelling in het kader van een Leonardo-mobiliteitsproject en het Lifelong Learning Program. Er is een jaarlijkse studiedag voor studenten met een internationale gastspreker uit het orthopedagogische werkveld. De commissie waardeert de inspanningen van de opleiding om studenten te motiveren tot een buitenlandse stage en afstudeerproject. In het strategische beleidsplan geeft de opleiding aan dat zij werk wil maken van bilaterale afspraken met niet-Europese partners voor de organisatie en begeleiding van niet-Europese stages.

De commissie stelt dat de opleiding actuele en accurate literatuur gebruikt in haar programma. Dezelfde vaststelling werd gedaan ten aanzien van de gebruikte literatuur met betrekking tot het afstudeerproject. De commissie meent dat studenten voldoende ondersteund moeten worden om de anderstalige wetenschappelijke vakliteratuur die in de cursussen gebruikt wordt, te verwerken. Uit de evaluatie van het afstudeerproject blijkt dat zij niet altijd in staat zijn de inhoud uit de vakliteratuur te vertalen naar een vraagstelling uit de praktijk. De commissie stelt dat er nog werk is aan de attitudevorming van studenten tegenover wetenschappelijke literatuur.

De opleiding inventariseert relevante actuele tendensen via structurele contacten met de beroepspraktijk, formele bevraging van het werkveld en de werking van de Werkveldcommissie. Zij geeft voorbeelden van onderwerpen die zij uitdiepte en/of aan haar programma toevoegde naar aanleiding van deze contacten.

De commissie is van mening dat de beroepsspecificiteit onderbouwd wordt door een beleid voor vorming, training en opleiding dat de vakgroepen stimuleert om relevante evoluties op te volgen.

Eigen (projectmatig) wetenschappelijk onderzoek, bachelor- na bacheloropleidingen, maatschappelijke dienstverlening en keuzevakken die actuele thema's behandelen (uit de orthopedagogiek, psychologie, pedagogiek, welzijnswerk en sociaal werk), vormen een opportuniteit voor de verkenning en opname van nieuwe inhoud in het reguliere curriculum. Het departement ontwikkelde een visie op onderzoek, wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening. Het departement beklemtoont bij zijn onderzoeksactiviteiten de sociale en maatschappelijke relevantie van de resultaten. Het bekijkt onderzoek als een middel om tot actie te komen in het werkveld en van daaruit tot theorievorming in de orthopedagogiek te komen. De onderzoekslijn orthopedagogie omvat onderzoeksactiviteiten rond personen met (verstandelijke) beperkingen, kinderen met gedrags-, emotionele en/of psychosociale problemen en volwassenen met gedrags-, emotionele en/of psychische problemen. Bij de onderzoeksactiviteiten wordt een zo breed mogelijk spectrum aan 'problematische of moeilijke opvoedings- en levenssituaties' betrokken. In het raam van wetenschappelijke dienstverlening voert het departement op vraag van het sociaal-agogisch werkveld projecten op maat uit. Lectoren fungeren als promotor of copromotor van het onderzoek. De maatschappelijke dienstverlening richt zich tot het sociaal-agogisch werkveld met een divers en actueel (vast) aanbod van advies en aanbod van vorming, training en opleiding. Lectoren van de opleiding brengen de praktijk naar het werkveld. De opleiding beschrijft vroegere en lopende

projecten. De commissie meent echter dat de onderzoeksgegevens nog onvoldoende terugvloeien naar het onderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de terugkoppeling van de onderzoeksgegevens naar het onderwijs structureel te maken, en studenten vertrouwd te maken met het gebruik van wetenschappelijke literatuur.

De commissie vraagt aan de opleiding om aan stageaanbieders helder te maken dat studenten een stage lopen om te leren.

De commissie adviseert aan de opleiding om het werkveld blijvend te instrueren over competentiegericht leren en evalueren, met het oog op de begeleiding van projecten en stages.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het opleidingsprogramma is gradueel opgebouwd en evolueert van aanbodgericht naar meer participatief en integratief onderwijs.

De horizontale samenhang wordt toegelicht tijdens de gesprekken. Elk modeltraject wordt geschraagd door drie pijlers: de theoretische basis, methodische vakken en praktijk.

Het eerste modeltraject focust op de beroepsoriëntering en -ontwikkeling met

- een theoretisch-orthopedagogische basis,
- methodisch en planmatig handelen, communicatie, observeren en rapporteren,
- en praktijk met opdrachten, bezoeken aan het werkveld, gastsprekers, opdrachten, projecten en netwerkondersteuning. De student leert de verschillende aspecten van het methodische handelen te hanteren bij het plannen, uitvoeren en evalueren van eenvoudige deeltaken en activiteiten.

Het tweede modeltraject focust op het beroepsmatige handelen. De drie pijlers worden geïntegreerd aangeboden, en de opleidingonderdelen zijn gekoppeld aan de rollen die een professionele bachelor in de orthopedagogie moet opnemen. Als voorbereiding op de stage verdiept de student zich in orthopedagogische handelingsplanning, aspecten van het professionele functioneren, werken in en met groepen en ethische thema's uit de orthopedagogiek. De opleiding stimuleert de student om als keuzevak een opleidingsonderdeel te nemen in relatie tot zijn stage.

Na de stage verdiept en verbreedt de student het orthopedagogische handelen.

Het derde modeltraject zet de beroepsbekwaamheid in het brandpunt. De student leert verschillende invalshoeken integreren bij het oplossen van een complexe hulpverleningsvraag. Specialisatie gebeurt via de doorloop van een persoonlijk traject in de opleidingsonderdelen bijzondere vraagstukken uit de orthopedagogiek met een buitenlandse reis naar Rotterdam, Amsterdam, Den Haag, de stage en het afstudeerproject en twee keuzevakken.

De opleidingsonderdelen gespreksmodellen, orthopedagogische kaders, inleiding tot het wetenschappelijk onderzoek in de orthopedagogiek, deontologie van het orthopedagogisch handelen, socialprofitmanagement en sociaal ondersteunen het traject van het derdejaar.

De verticale aansluiting van opleidingsonderdelen loopt via leer- en deelleerlijnen doorheen de drie modeltrajecten: een conceptuele leerlijn (theoretische orthopedagogische concepten en deel- en hulpwetenschappen), een vaardigheden- of trainingsleerlijn (praktijkgerichte opleidingsonderdelen), een integrale leerlijn (projectgestuurde opleidingsonderdelen) en een ervaringsleerlijn (reflectie als basisattitude). Het zelfevaluatierapport beschrijft en visualiseert de leerlijnen en deelleerlijnen.

Door inzage in de lessentabellen en studiefiches, en informatie uit de gesprekken heeft de commissie kunnen vaststellen dat de aandacht voor modeltrajecten, leerlijnen en het competentieprofiel een waarborg is voor de inhoudelijke samenhang van het programma. De commissie bevestigt dat de volgtijdelijkheid van het programma vandaag op orde is, maar stelt er zich vragen bij voor de toekomst. De flexibilisering houdt risico in wat de leerlijnen betreft. De commissie meent dat semester 1 en semester 2 niet inruilbaar zijn.

Het onderwijs- en examenreglement van de hogeschool voorziet dat studenten kunnen inschrijven voor een voltijds en deeltijds modeltraject, een geïndividualiseerd traject, en een credit- en examencontract. De opleiding geeft aan dat zij qua volgtijdelijkheid minimale vereisten stelt voor deeltijdse model- en geïndividualiseerde trajecten, zodat een student maximale mogelijkheden heeft om een geïndividualiseerd traject samen te stellen. Er is volgtijdelijkheid tussen 'praktijk van het orthopedagogisch handelen 1' en 'praktijk van het orthopedagogisch handelen 2', en stage 1 en Stage 2, gecombineerd met het afstudeerproject.

Als een student niet slaagt voor de stage en/of het afstudeerproject kan hij hiervoor het volgende academiejaar in een vervroegde zittijd stappen en zijn diploma behalen in februari.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om er aandacht voor te hebben dat de nadelen van flexibiliteit niet groter worden dan de huidige voordelen.

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoestand, bachelor: tenminste 180 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit 3 studiejaar van elk 60 studiepunten. In totaal wordt een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten, en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoestand van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In 2003-2004 werd gestart met studietijdmetingen. Het beleidsplan 2007-2012 vermeldt studietijdmetingen als strategisch project. Studietijdmetingen worden uitgevoerd door de dienst Trajectbegeleiding, in samenwerking met de Departementale Kwaliteitscel en de cel Studietijdmetingen van de hogeschooldienst Onderwijs.

In 2006-2007 is een studietijdmeting uitgevoerd voor alle opleidingsonderdelen van de opleiding, aangevuld met een resonansgesprek. De opleiding heeft het oude curriculum volledig bevestigd en aan de hand van de resultaten de begrote studietijd voor het nieuwe curriculum 2007-2008 ingevuld.

In 2007-2008 was er een studietijdmeting voor alle opleidingsonderdelen van het nieuwe eerste modeltraject, in 2008-2009 was er een voor het tweede jaar. In 2009-2010 wordt de studietijd van de opleidingsonderdelen in het derde modeltraject gemeten. Daarna zullen de studietijdmetingen samenvallen met de bevraging van de opleidingsonderdelen.

De opleiding hanteert de methode van regelmatige retrospectieve tijdschatting. Studenten vullen via het elektronische leerplatform hun studietijd in voor de opleidingsonderdelen van de voorbije maand. Via de koppeling van de studietijdmeting aan opleidingsonderdelen volgt de opleiding de studietijd van studenten met individuele trajecten op. Er is ook een koppeling per opleidingsonderdeel met het slaagcijfer van de student.

De commissie heeft tijdens de gesprekken met studenten en lectoren vastgesteld dat lectoren met studenten overleggen over studielast. Lectoren nemen de afstemming van de onderwijsuitvoering op de studielast en de aansluiting bij de normen van het decreet ernstig.

De lessentabellen en studiefiches begroten per modeltraject een totale studietijd van 1680 uren.

Bijlagen ter inzage tijdens het visitatiebezoek geven aan dat in 2006-2007 de gemeten studietijd in het eerste en tweede modeltraject lager ligt dan de begrote, en dat beide sterker aansluiten naar het einde van de opleiding. In het derde modeltraject liggen de gemeten en begrote studietijd dicht bij elkaar. Studenten van het tweede jaar ervaren de studielast als evenwichtig verdeeld over de twee semesters. Studenten van het derde modeltraject percipiëren het tweede semester als meer belastend door de stage en het afstudeerproject.

De commissie had inzage in studietijdmetingen en een verslag van een resonansgesprek met een groep studenten uit het tweede jaar over de studietijdmeting 2007-2008 in het eerste jaar. Deze meting betrof de zes opleidingsonderdelen van het eerste en het tweede semester.

Studenten van het eerste modeltraject geven in de gesprekken aan dat zij het eerste semester als meer belastend ervaren dan het tweede semester. Zij verklaren dit vanuit de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs. In het tweede semester hadden studenten een betere studieplanning, en konden zij voorbereidings- en studietijd voor taken beter inschatten. Zij hadden hun studieritme aangepast op basis van de examenresultaten van het eerste semester. Globaal genomen beoordeelden zij de spreiding van de studielast als evenwichtig. De gemeten en begrote studietijd liggen, globaal genomen, in elkaars buurt.

De Opleidingcommissie bewaakt de studietijd per opleidingsonderdeel in overleg met de Participatiecommissie. Er is terugkoppeling naar en reflectie op de resultaten in een resonansgroep.

Het nieuwe curriculum 2007-2008 werd aangepast op basis van resultaten uit de studietijdmeting 2006-2007. Zo omvat bijvoorbeeld het vernieuwde eerste jaar zes opleidingsonderdelen in het eerste en het tweede semester.

Opleidingsonderdelen waarbij de gemeten studietijd lager ligt dan begroot, sturen op de studiefiche het aantal uren hoorcollege, oefeningen, werkveldgebonden activiteiten en zelfstudie bij.

De commissie stelt dat het programma studeerbaar is. De opleiding heeft voldoende zicht op de studietijd, op grond van de uitgevoerde metingen, om studiebelemmerende weg te werken. Via studietrajectbegeleiding worden hindernissen in een studieloopbaan aangepakt van instroom tot uitstroom. Bij persoonsgebonden oorzaken van studievertraging worden met de student ondersteunende faciliteiten besproken. Bij een specifieke problematiek wordt een student doorverwezen. Tijdens de visitatiegesprekken zijn voorbeelden van acties gegeven.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding om de studietijdmeting verder te zetten tot in derde leertraject.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In haar onderwijsvisie kiest de opleiding voor verscheidene werkvormen, die afgestemd zijn op de doelstellingen en competenties. De actieve deelname van de student wordt doorheen de opleiding gradueel opgebouwd. De opleiding in de modeltrajecten evolueert van aanbodgericht naar participatief en integratief onderricht.

Samenvattend stelt de commissie dat lectoren werkvormen hanteren die gericht zijn op overdracht en verwerking, inoefening en begeleide toepassing van leerstof en integratie van inhoud.

Tijdens het visitatiegesprek gaven studenten en lectoren als werkvormen onder meer aan: hoorcollege met vraagstelling, hoorcollege met leergesprek, externe sprekers, lezingen, studiedagen, demonstraties, bezoeken, leergroep, oefeningen, opdrachten, discussies, cases, projecten, illustratie/video, werkmap portfolio, praktijkseminaries, stage, scriptie en het elektronische leerplatform. Studenten geven tijdens de gesprekken aan dat zij tevreden zijn over de spreiding in de breedte, de mengeling van theorie met praktische toepassingen en het appel op zelfstandig werken.

Door inzage in de ECTS-fiches en het onderwijscahier, en door vraagstelling bij studenten en lectoren heeft de commissie vastgesteld dat de werkvormen divers zijn en afgestemd op de doelstellingen en de karakteristieken van de instroom. Er is aandacht voor bijzondere doelgroepen.

Tijdens de gesprekken geven lectoren voorbeelden van interne vorming rond onderwijsvernieuwend ontwikkelingen. Hierbij zijn ook buitenlandse gastsprekers betrokken. Lectoren die nieuwe onderwijsvormen introduceren, worden op hun vraag ondersteund door een coach. Lectoren geven voorbeelden van dergelijke projecten.

De commissie keek het beschikbare leermateriaal in en stelde vast dat de ECTS-fiches meestal vooraan in de cursussen zijn opgenomen. Het niveau is afgestemd op bacheloronderricht. Sommige cursussen bevatten voorbeeldvragen en kleine cases als illustratie. De opbouw is doorgaans op orde en overzichtelijk, maar is niet uniform voor alle cursussen. De sjabloon beperkt zich tot het voorblad, de inhoudsopgave en de tekst. De

commissie meent dat in sommige cursussen de hoeveelheid en complexiteit van de leerstof niet is afgestemd op de diversiteit in de instroom. Bron- en literatuurverwijzingen zijn opgenomen. Het studiemateriaal is doorgaans geactualiseerd. De afstemming met wat de opleiding wil bereiken in het didactische concept vindt de commissie redelijk.

De lectoren beoordelen binnen het vakgroepoverleg de studiematerialen en vakliteratuur met aandacht voor de relatie tussen theorie en praktijk. De commissie mag stellen dat er geen criteria voorhanden zijn om de kwaliteit van de studeerbaarheid van cursusteksten te meten en te bewaken.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt aan de opleiding om de studeerbaarheid van cursusteksten blijvend op te volgen aan de hand van vooropgezette criteria.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het toetsingsbeleid is opgenomen in de onderwijs- en examenregeling van de hogeschool. De opleiding evalueert via een examenzeitijd per semester, permanente evaluatie of een combinatie periodegebonden/permanente evaluatie.

De commissie keek het evaluatiemateriaal in dat in het visitatielokaal ter beschikking lag. De schriftelijke examens bevatten open en gesloten vragen. Via gevalstudies wordt gepeild naar kennis, inzichten en verbanden. De combinatie van schriftelijke examens met een individuele of groepsopdracht en/of permanente evaluatie neemt toe van het eerste naar het derdejaar. Studenten met beperkingen hebben de mogelijkheid om examens af te leggen op pc, krijgen extra examentijd of mondelinge ondersteuning.

De lectoren bevestigen tijdens de gesprekken dat zij een combinatie van evaluatievormen kiezen die hen toelaat te meten of de student de doelstellingen van het opleidingsonderdeel heeft bereikt. Als verschillende lectoren betrokken zijn, is er onderlinge afstemming. Lectoren specialisatievakken illustreren tijdens het visitatiegesprek de afstemming van de evaluatievormen en de doelstellingen.

Studenten, afgestudeerden en lectoren stellen tijdens de visitatiegesprekken dat studenten soms 'meeliften' bij de uitwerking van groepsopdrachten. Lectoren signaleren aan de commissie dat zij er aandacht voor hebben, daarover feedback krijgen van studenten en er vaak in slagen om het bespreekbaar te maken. Bij de evaluatie van 'attitude' krijgen studenten die een grotere verantwoordelijkheid opnamen, een hogere score.

Een onderzoek over de 'evaluatievormen modeltraject 1 nieuw curriculum' (2007-2008) geeft aan dat bij de evaluatie het aandeel 'toepassen' en 'integreren' vergroot is ten overstaan van kennis en inzicht.

Studenten kunnen de onderwijs- en examenregeling raadplegen op de website van de hogeschool. De ECTS-fiches vermelden de evaluatievormen, eventueel bijzondere voorwaarden om te slagen en de berekeningswijze bij een combinatie van evaluatievormen. Studenten bevestigen tijdens de gesprekken dat de lectoren bij de

aanvang en afronding van hun opleidingsonderdeel de evaluatie- en ondervragingsvorm toelichten. Lectoren geven een indicatie over vraagvormen die gericht zijn op kennis, inzicht of toepassing. Voor sommige opleidingsonderdelen zijn er proefexamens. Studenten hebben inspraak bij de opmaak van een examenrooster.

Het kader voor evaluatie, zoals omschreven in de onderwijs- en examenregeling, is bindend voor lectoren. De Onderwijsdienst heeft aan de lectoren toelichting gegeven bij de evaluatievormen van het nieuwe curriculum voor de drie modeltrajecten. De commissie meent dat de handleiding over examineren voor de lectoren een aanzet is tot de borging van het toetsingsproces.

Tijdens de gesprekken geven coördinatoren en lectoren voorbeelden van acties die ondernomen zijn om de kwaliteit van de toetsing te optimaliseren: overleg over toetsing in het nieuwe curriculum, een elektronisch werkcarter over de koppeling tussen de evaluatievormen en doelstellingen, begeleiding bij nieuwe evaluatievormen, vorming, en een meting bij studenten van de tevredenheid over de evaluatie en de opvolging ervan per lector.

Studenten bevestigen dat zij na elke examenperiode van de lectoren feedback kunnen krijgen over de opleidingsonderdelen waarover zij examen aflegden. Zij kunnen het examen inkijken, en krijgen feedback over het resultaat. Een student die niet geslaagd is, kan advies vragen aan de trajectbegeleider.

Bij de evaluatie van het afstudeerproject hanteert de opleiding een competentiegericht schema dat refereert aan competenties en deelcompetenties, zoals probleemoplossend, zelfsturend, sociaal en communicatief vermogen. Deze competenties zijn opgenomen in een advieskaart. Studenten bevestigen aan de commissie dat de evaluatiecriteria bij de aanvang van het afstudeerproject aan hen werden meegedeeld. Het afstudeerproject wordt beoordeeld door de promotor (evaluatiekaart) en een onafhankelijke lezer (advieskaart) met ervaring in het werkveld. De evaluatie betreft het schriftelijke deel en een bevraging van de student. De promotor kent het cijfer van de beoordeling toe; de lezer heeft hierbij een adviserende rol. De student krijgt terugkoppeling over de sterke en zwakke kanten van zijn afstudeerproject en of hij geslaagd is of niet.

Stage 1 en stage 2 worden geëvalueerd aan de hand van een evaluatiekaart (drie delen) die nagaat in hoeverre de student de beoogde competenties heeft behaald. Deze competenties krijgen vorm op de kaart in items uit competenties voor de stages in het opleidingsprofiel (deel één), en in attitudes en visies op hulpverlening die de opleiding belangrijk vindt (deel twee). Deel drie omvat een algemene conclusie over het proces en het product van de stage en concrete werkpunten. Ieder item omvat zes hiërarchisch opgebouwde niveaus, en elk niveau is uitgewerkt in een indicator die het gedrag aangeeft dat de student moet vertonen. De items hebben een wegingcoëfficiënt, en per item is een minimaal niveau (cesuur) aangeduid dat de student moet behalen op het einde van de stage. De student en de stagementor (op stageplaats) vullen de evaluatiekaart in, voorafgaand aan het evaluatiegesprek. De stagebegeleider vult gebaseerd op het gesprek met de stagementor en de student, de evaluatiekaart in na het gesprek. Het document wordt nadien door alle partijen ondertekend.

De items van de evaluatiekaart zijn dezelfde voor stage 1 en stage 2. De cesuur en de weging per item kunnen verschillen.

Samengevat meent de commissie dat de examens doeltreffend toetsen of de studenten de doelstellingen van het programma bereiken. Zij waardeert het concept en de inhoud van de nieuwe evaluatiekaarten voor de stages.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding om blijvend te bewaken dat studenten niet “meeliften” bij groepsopdrachten.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professionele bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bacheloropleiding.

Het beleid is gericht op een democratische toegang, waarbij aandacht is voor nieuwe doelgroepen die flexibele leerwegen nodig hebben. De commissie heeft vastgesteld dat het informatiebeleid naar kandidaat-studenten en de instroombegeleiding in het verlengde liggen van het uitgestippelde beleid.

Cijfermateriaal geeft aan dat in 2007-2008 in het eerste modeltraject 48 procent TSO-, 38 procent ASO- en 11 procent BSO-studenten instroomden. Het aantal BSO-generatiestudenten neemt toe, en er stromen professionele bachelors en niet-generatiestudenten in. Bij benadering 3 procent van de studenten heeft een functiebeperking. In 2006-2007 volgde één op zeven instromende studenten eerder hoger onderwijs.

Meisjesstudenten zijn in de meerderheid en het aantal jongens stagneert rond de 15 procent. Een meerderheid stroomt in uit de provincies Oost- en West-Vlaanderen, een kleiner aantal uit Antwerpen en Vlaams-Brabant.

In een deeltijds programma doet de student twee jaar over een modeltraject. Hij studeert dan het hele academiejaar halftijds (vijftien credits in het eerste en in het tweede semester) of voltijds gedurende één semester. De opleiding stelt dat studenten met functiebeperkingen en laattijdig ingeschreven studenten van dit systeem gebruikmaken.

Een geïndividualiseerd traject laat studenten toe hun opleiding te spreiden door opleidingsonderdelen op te nemen uit één of meer modeltrajecten.

Bij een examencontract bepaalt de student hoeveel opleidingsonderdelen hij in een academiejaar wil volgen. Hij neemt niet deel aan onderwijsactiviteiten en kan geen beroep doen op onderwijsondersteunende faciliteiten. De elektronische leeromgeving kan hij gebruiken voor leermateriaal, maar niet voor onderwijskundige begeleiding.

Een student kan omwille van individuele omstandigheden een speciaal statuut aanvragen. Vooral de combinatie studeren-topsport en studeren-werken worden hierdoor mogelijk.

Afgestudeerden van de lerarenopleiding, de opleiding ergotherapie en de opleiding sociaal werk kunnen studieduurverkorting krijgen. Het verkorte traject bestaat uit opleidingsonderdelen uit de 3 modeltrajecten van de professionele bachelor orthopedagogie. Het omvat 69 studiepunten voor afgestudeerden sociaal werk, 123 studiepunten voor afgestudeerden van de lerarenopleiding en 120 studiepunten voor afgestudeerden

ergotherapie. Afgestudeerden sociaal werk kunnen in één academiejaar het diploma professionele bachelor orthopedagogie halen, afgestudeerden in ergotherapie en van de lerarenopleiding doen er minimaal twee academiejaren over.

De aansluiting met de masteropleiding orthopedagogiek & bestuurskunde en publiek management is geformaliseerd in schakelprogramma's.

Studenten kunnen elders verworven kwalificaties (EVK) of eerder verworven competenties (EVC) omzetten in vrijstellingen. Bij EVK's behandelt het departement de aanvraag. In 2007-2008 werden in de opleiding 32 vrijstellingsdossiers opgesteld, waarin 79 vrijstellingen werden aangevraagd en 42 zijn toegekend. Bij EVC's begeleidt een centrale stafmedewerker studenten bij de procedure. Aan de commissie wordt gesignaleerd dat tot nu toe één EVC-student de volledige bachelor heeft aangevraagd en vijftien van de negentien competenties behaalde.

De opleiding houdt rekening met de vooropleiding van de instroom. Studenten bevestigen aan de commissie dat er voor het eerste jaar geen voorkennis is vereist. De opleiding screent eerstejaarsstudenten op competenties secundair onderwijs, taal en ICT-kennis, en biedt ondersteuning aan bij een tekort. Studenten met functiebeperkingen en trajectbegeleiding krijgen ondersteuning bij studeren en examineren. Voor studenten met een minder geschikte vooropleiding is er zowel individuele als groepsgerichte studiebegeleiding. De commissie mag besluiten dat de inhoud en de vorm van het programma aansluiten bij de kwalificaties van de instroom uit het secundair onderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding om aandacht te besteden aan de groeiende instroom van BSO-studenten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	goed
facet 2.2, eisen academische gerichtheid van het programma:	goed
facet 2.3, samenhang van het programma:	goed
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	nvt
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschool stuurt het personeelsbeleid. Aanstellingen, bevorderingen en benoemingen verlopen volgens procedures die op hogeschoolniveau zijn opgesteld. De uitwerking van een beleid van gelijke kansen en diversiteit is opgenomen in het strategische beleidsplan 2007-2012.

Het departement dient een voorstel voor aanstelling in binnen de grenzen van de jaarlijkse formatie en een middellangetermijnplanning. De Departementsraad wijst personele middelen toe aan de opleiding op basis van een voorstel van de Opleidingscommissie, op advies van de vakwerkgroepen. Administratief en technisch personeel wordt niet toegewezen aan een opleiding maar departementaal ingezet. De commissie vindt het een goed idee dat de opleiding een orthopedagoog heeft aangeworven voor het opleidingsonderdeel jeugdrecht & jeugdbeleid.

Bij de aanwerving van onderwijzend personeel is er aandacht voor de eigenheid van een professionele bacheloropleiding. Het profiel bij vacatures omvat inhoudelijke, onderwijskundige en didactische kwaliteiten. Deze criteria zijn het onderwerp van het sollicitatiegesprek, naast thema's als onderzoek en kennis van en ervaring met het werkveld. Bij de behandeling van vacatures worden de gelijke kansen gerespecteerd.

De opleiding is actief in onderwijs, onderzoek en dienstverlening. Tijdens de visitatiegesprekken beklemtoont de opleiding dat een belangrijk deel van de personele middelen wordt gebruikt voor praktijkgerichte en methodische opleidingsonderdelen, en omkadering van de stagebegeleiding. De toewijzing en verdeling van opdrachten vinden plaats op basis van de prestatieregeling die binnen de hogeschool is onderhandeld. De opdracht van onderwijzend personeel wordt uitgedrukt in percentages op jaarbasis, waarbij de procenten verwijzen naar opdrachten in het kader van onderwijsverstrekking, coördinerende taken, onderzoek, dienstverlening en stagebegeleiding. Elke opdracht bevat 5 procent 'overhead'. Bij het vastleggen van een individuele opdracht streeft de opleiding een evenwicht na tussen de noden van de opleiding en de competenties en desiderata van de medewerker. De commissie waardeert dat voor het onderwijzende personeel ruimte voorzien is om ook organisatorische, dienstverlenende en onderzoekstaken op te nemen.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding beschikt over een mix van lectoren en praktijklectoren die complementair zijn in hun competentieprofielen. Het orthopedagogieteam is geëngageerd en werkt enthousiast met studenten. Het onderwijzende personeel is inhoudelijk, organisatorisch en onderwijskundig deskundig om het programma van de opleiding te realiseren.

De commissie waardeert de sterk verankerde werkveldexpertise en de uitbouw van praktijkgericht onderzoek. Bekwame administratieve medewerkers en een I&C-team ondersteunen inhoudelijk de Opleidingscommissie, de coördinatoren, stagebegeleiders, studenten en lectoren. De commissie waardeert de betrokkenheid en het enthousiasme bij het onderwijzende, het administratief-technisch en het onderzoekspersoneel.

De introductie en begeleiding van nieuwe personeelsleden zijn beleidsmatig uitgewerkt. Een beginnende lector krijgt administratieve informatie, een rondleiding in het departement en inhoudelijke begeleiding. Nieuwe medewerkers volgen twee introductiesessies over de interne werking, met thema's als administratie, bibliotheek,

uitleendienst, intranet, lokalenbeheer, trajectbegeleiding, werken in een netwerkgeving, kwaliteitszorg, internationalisering, onderwijsvernieuwing, onderzoek en dienstverlening. Tijdens het eerste jaar volgt het nieuwe personeelslid zes interne ICT-vormingen. Bij een eerste aanstelling heeft een lector een functioneringsgesprek met de opleidingscoördinator. Hierin bespreken zij het professionele handelen en factoren die dit stimuleren en belemmeren. Bij verdere functioneringsgesprekken zijn de resultaten van de bevraging van opleidingsonderdelen een onderwerp en een aanleiding om verbeterpunten en afspraken vast te leggen. Bij aanhoudende en ernstige problemen wordt deze situatie besproken tijdens een evaluatiegesprek.

De evaluatie van personeelsleden is beschreven in het evaluatiereglement van de hogeschool. Het departementshoofd evalueert het personeel van de opleiding orthopedagogie en wint hierbij advies in bij de opleidingscoördinator, de vakgroepvoorzitter of de praktijkcoördinator. De evaluatie gebeurt op basis van een zelfevaluatie met criteria die verwijzen naar inhoudelijke, onderwijskundige en didactische kwaliteiten. Lectoren benoemen hierbij hun sterke en/of zwakke punten, en doen voorstellen tot verbetering.

De departementssecretaris verleent advies bij de evaluatie van het administratieve personeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding waarborgt via gerichte aanwervingen de verbinding tussen een theoretische basis, en een methodische en praktische vorming. De opleiding werft naast masters ook bachelors aan met verscheidene jaren ervaring in het werkveld.

Tijdens de gesprekken blijkt dat vooral praktijklectoren deeltijds werken in enerzijds de opleiding en anderzijds de orthopedagogische sector. Projectmatig wetenschappelijk onderzoek door lectoren zorgt voor terugkoppeling naar de opleiding. De onderzoeksexpertise wordt verbreed en verdiept door de deelname van lectoren aan onderzoeksgroepen van de associatie. De commissie is van mening dat de koppeling van de academische inbreng met de orthopedagogische praktijk de actualisering van het curriculum ondersteunt en waarborgt. Het onderwijs in de opleiding wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een link legt tussen de opleiding en het werkveld. De commissie stelt dat er in de opleiding evenwicht en diversificatie is in het onderwijsteam van de opleiding. Vakgroep- en opleidingsoverleg zorgen voor de uitwisseling van deskundigheid tussen de algemene en orthopedagogische disciplines.

Uit gesprekken met studenten, afgestudeerden en het werkveld kan de commissie afleiden dat er een wisselwerking is tussen het werkveld en de opleiding. Deze wisselwerking is zichtbaar via lectoren die in het werkveld actief zijn, gastsprekers, interne studiedagen, het project Netwerkondersteuning, projectactiviteiten, stagementoren en afstudeerprojecten.

Een werkveldcommissie heeft een adviserende bevoegdheid met betrekking tot het curriculum en de praktische organisatie van de opleiding.

Lectoren nemen actief deel aan onderzoeksgroepen binnen de associatie. Voor lectoren die betrokken zijn bij onderzoek is er een departementaal onderzoeksfonds, dat hen stimuleert tot en ondersteunt bij deelname aan studiedagen en congressen in binnen- en buitenland.

De opleiding trok een personeelslid aan voor de uitbouw van het praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek.

Een beleidsnota over internationalisering stelt de internationale mobiliteit en de terugkoppeling vanuit deze contacten in het brandpunt. Deze nota verwijst naar kritische succesfactoren voor de uitbouw van een partnernetwerk, procedures voor bewaking van terugkoppeling en de verwachte bijdrage van lectoren in het kader van internationalisering.

De commissie had inzage in een departementale beleidsnota die de visie op en de operationalisering van het vormingsbeleid expliciteert. De vakgroepen hebben autonomie in het uittekenen van een vormingsbeleid. Medewerkers kunnen deelnemen aan onderwijskundige vorming die extern, intern en/of in samenwerking tussen hogeschool en associatie wordt aangeboden. Lectoren en administratieve medewerkers kunnen deelnemen aan vormingen en trainingen die de I&C-dienst inricht. Interne vorming rond onderzoek en onderzoeksthema's is een agendapunt op samenkomsten van lectoren die betrokken zijn bij onderzoek. Lectoren bevestigen dat de website maandelijks een geactualiseerde versie geeft van het aanbod van studiedagen en vormingen.

Om evoluties in de beroepspraktijk adequaat op te volgen, is er een beleid voor vorming, training en opleiding dat de vakgroepen stimuleert om relevante evoluties op te volgen. De opleiding geeft aan dat een vernieuwde nota (2008) impulsen wil geven tot vorming, training en opleiding, gekoppeld aan opleidingsonderdelen die lectoren geven. De noden binnen de opleiding zijn in kaart gebracht.

De commissie heeft vastgesteld dat de helft van het budget voorzien door het departement voor professionalisering, wordt opgenomen. Deskundigheidsbevordering gebeurt nog te vaak vanuit één richting. De commissie mist een teamplan met begroting en een werking in twee richtingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie raadt de opleiding aan om een geïntegreerd plan op te maken voor deskundigheidsbevordering van het orthopedagogieteam. Hieraan kan dan de individuele professionalisering van elke lector en medewerker worden gerelateerd.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Voor de realisatie van het curriculum werkt de opleiding met 77 onderwijzenden (66,8 VTE). Van hen zijn 49,85 VTE direct betrokken bij de realisatie van het curriculum en 16,95 VTE bij algemene ondersteuning binnen het departement (kwaliteitszorg, communicatie, onderwijsvernieuwing, studiebegeleiding, onderzoek,...). Achttien VTE verzorgen specifieke lesopdrachten en 12,5 VTE stage- en afstudeerprojectbegeleiding. Drie VTE nemen

managementstaken op en werken aan specifieke projecten. Tien VTE behoren tot het departementaal administratieve kader. Het aantal studenten in de opleiding orthopedagogie bedroeg 1120 (1/2/2008). De student-lectorratio was 22,47 (1120/49,85). Voor het departement SOAG was deze ratio 23,15 (1956/84,5).

Bij het onderwijzende personeel zijn 49 mensen voltijds en 28 mensen deeltijds tewerkgesteld. De opleiding beschikt over 2 voltijdse lectoren, 4 voltijdse hoofdlectoren, 33 lectoren (29,45 VTE), 1 voltijdse hoofdpraktijklector en 36 praktijklectoren (29,35 VTE). Er zijn geen gastprofessoren.

De verhouding tussen mannen en vrouwen is 28/49 voor het onderwijzende en 2/8 voor het administratieve personeel.

De commissie meent dat er op vandaag voldoende personeel wordt ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen. Zij is wel bezorgd dat het personeel de taakbelasting in de toekomst niet meer zal aankunnen als er zich bijvoorbeeld tegelijk meer flexibilisering en een stijgend aantal studenten aandienen. Om het huidige niveau van de opleiding te handhaven, heeft de opleiding op termijn meer personeelsleden nodig.

De leeftijdsstructuur voor onderwijzend personeel is volgens de commissie evenwichtig:

- 20 tot 29 jaar: 5;
- 30 tot 39 jaar: 27;
- 40 tot 49 jaar: 23;
- 50 tot 59 jaar: 22.

Binnen het departement zijn er 7,25 voltijdse equivalenten voor onderzoek, 0,5 voltijdse equivalenten voor dienstverlening en 1,1 voltijdse equivalenten voor posthogeschoolvorming.

De stelling in het zelfevaluatie-rapport dat de werklast niet evenredig is verdeeld, wordt tijdens het gesprek enigszins genuanceerd, omdat de opdrachten opnieuw werden bekeken en beter zijn georganiseerd. Bij de visitatiegesprekken stellen lectoren dat het grote aantal studenten, de curriculumaanpassingen, het opvolgen van studenten via ETOS, het verifiëren of alle competenties gehaald zijn, de zoektocht naar de evaluatie van competenties en de gevolgen van de flexibilisering geen sinecure zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	goed
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	goed
facet 3.3, kwantiteit personeel:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De huisvesting en materiële voorzieningen worden centraal gestuurd en beheerd.

Tijdens de rondgang bezochten de commissieleden het gebouw A (werkruimtes, de lectorenkamer, crea-, klas- en ICT-lokalen), het auditorium in gebouw C en de mediatheek 'Bytes & Books' in gebouw D. De leslokalen ondergingen aanpassingswerken om de gehorigheid terug te dringen en de faciliteiten voor lectoren te verbeteren. Leslokalen zijn voorzien van computers, een beamer, een projectiescherm, een tv- en dvd/video-combinatie en een enkel lokaal met Activ Board. In drie computerlokalen zijn tachtig computers ter beschikking van studenten, van maandagochtend tot vrijdagavond. Voor het onderwijzende personeel zijn 83 computers en 28 notebooks voorhanden. De commissie is van mening dat de functionaliteit van de gebouwen voldoet voor de realisatie van het programma. De huidige foto toont de verschillen tussen de voorzieningen, bijvoorbeeld het uitstekende Bytes & Books en gebouw D versus gebouw A. Het masterplan voorziet tegen 2012 een nieuw gebouw als alternatief voor gebouw A, met infrastructuur die afgestemd is op nieuwe onderwijsnoden en wensen van specifieke opleidingsonderdelen.

De collectie van het zelfstudiecentrum/openleercentrum Bytes & Books omvat boeken, Vlaamse en Nederlandse tijdschriften orthopedagogie ('Vlaams tijdschrift voor orthopedagogiek', 'TOKK', 'Alert. Voor Zorg en sociale politiek', 'Tijdschrift voor Welzijnswerk', 'Weliswaar',...), Engelstalige tijdschriften ('Journal of intellectual disabilities', 'Journal of intellectual disability research', 'Intellectual and developmental disabilities', 'Disability & society', 'American journal on mental retardation',...) en de sociale kaart. Tijdschriften worden samengevat en zijn via de centrale catalogus toegankelijk. Gebruikers vinden een aanwinstenlijst op intranet. Studenten hebben toegang tot bibliografische, documentaire elektronische databanken, en hebben er een ruimte om groeps- en individuele opdrachten uit te werken. Eerstejaarsstudenten krijgen een introductiesessie. In 2006 werd een Adviescommissie Bibliotheek opgericht. De commissie waardeert de inrichting en de omkadering van het centrum Bytes & Books en de aansturing door het departement SOAG.

De departementale dienst Informatie en Communicatie (I&C) profileert zich sinds 2008 als een ondersteuningspunt voor een multimediaal openleercentrum en een professionele werkomgeving. In het kader van kwaliteitsvol onderwijs wil de dienst een bijdrage leveren aan onderwijsverandering en -vernieuwing, een adequate informatiedoorstroming en een professioneel communicatiebeleid. Tijdens het vrije spreekuur krijgen de commissieleden toelichting bij de herschreven visie, de activiteiten en realisaties zoals een gecentraliseerde aankoop, installatie, beheer en onderhoud van hard- en software, digitale helpdesk voor studenten en lectoren, ondersteuning van onderzoek, dienstverlening en permanente vorming, werk- en leerinstrumenten, databasetoepassingen, vormgeving publicaties en uitlenen audiovisueel materiaal. De commissie waardeert de integratie van ICT in het onderwijs, en vindt de digitale facilitering voor stages en eindprojecten een pluspunt.

De dienst Studentenvoorziening van de hogeschool (Sovoreg) heeft de zorg voor de studentenrestaurants en cafetaria's, studentenkamers, mobiliteit, medische en sociale diensten, jobdiensten, sport, cultuur, studentenorganisaties, kinderopvang van kinderen van studenten en de begeleiding van studenten met een handicap of chronische ziekte.

Gebouwen en infrastructuur, facilitaire dienstverlening, afschrijvingen en de loonkosten van het personeel worden centraal gestuurd en op zich genomen. Het departement heeft een jaarlijkse dotatie voor departementaal gebonden materies, en specifieke toelages voor wetenschappelijk onderzoek en onderwijsontwikkeling. De departementale begroting omvat investeringen en werkingsmiddelen. Bij de opmaak houdt de Opleidingscommissie rekening met de noden van vakgroepen, ondersteunende diensten en studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie rekent erop dat het masterplan uitgevoerd wordt.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschool, het departement en de opleiding nemen initiatieven om abiturienten en kandidaat-studenten te informeren via SID-In's, infoavonden en -dagen in secundaire scholen, een opendeurdag, een openklasweek, campusdagen, brochures, demolessen en websites.

De website verschaft studenten informatie over lesroosters, examenroosters, cursusverkoop, jaarkalenders, stagedocumenten, studentenprojecten en de werking van de ondersteunende diensten. Het elektronische leerplatform informeert studenten over onder meer opleidingsonderdelen, studentenbegeleiding en examenresultaten. Lectoren en het studentensecretariaat kunnen aanvullen. Mededelingen vinden studenten op een monitor aan de ingang, ad valvas en op het elektronische leerplatform. De studiefiches zijn beschikbaar op de website, op het leerplatform, in het openleercentrum en het secretariaat. Studenten krijgen bij hun inschrijving een cd-rom waarop de studiefiches staan. Op de website staan de onderwijsdoelstellingen en de onderwijs- en examenregeling.

Voor instromende studenten worden verschillende activiteiten georganiseerd: een onthaaldag (campus, cursussen en handboeken, voorstelling lectoren en communicatiekanalen), sessies om kennis te maken met elkaar en met de lesgever en de opleiding, en toelichting bij de begeleidingsmogelijkheden. Studenten worden ertoe aangezet om hun studievaardigheden te laten screenen en bij zwakke resultaten gebruik te maken van begeleidingsinitiatieven. Studenten uit het beroeps- en kunstonderwijs worden uitgenodigd voor een sessie over studieproblemen en -methodieken. De begeleiding van late instromers gebeurt door de trajectbegeleider. De commissie waardeert het dat in het aanbod van studiebegeleiding zowel individueel als groepsgericht wordt gewerkt, en zowel aanbod- als vraag gestuurd.

Met betrekking tot studievoortgang is in het eerste modeltraject groepsmentoraat – in het kader van studenten- en studiebegeleiding – structureel ingebed. De mentor volgt zijn groep proactief op en kan een student aanspreken als hij meent dat er iets schort. Bij de aanvang en op het einde van een semester zijn er vier mentoraatsessies over de 'studiesituatie en schoolbeleving van het moment'.

In het eerste modeltraject is er tijdens het eerste semester een sessie 'Studeren kan men leren', met adviezen over studiemethodes en planning van examens. De studie- en studentenbegeleider legt elke week contactmomenten in voor studenten met vragen over studeren.

Voor de elektronische opvolging en begeleiding van studenten doorheen de drie modeltrajecten gebruikt de opleiding een 'Elektronisch Traject en Ontwikkelingsplan voor Studenten' (ETOS). Studenten en lectoren van SOAG hebben toegang via een inlogprocedure. Het beheer via ETOS omvat bijvoorbeeld de identificatiegegevens van een student, tussentijdse evaluaties, reflectieverslagen, basisteksten, opdrachten, attesten, cv, gespreksverslagen, actieplannen, werkpunten, eindevaluaties, individuele en groepssupervisies, gegevens over studiebegeleiding en mentoraat, en speciale trajecten. De ETOS-leidraad geeft toelichting bij de standaardfuncties van ETOS (documentbeheer, beveiliging en privacy, continuïteit, feedback, eigen beheer, e-portfolio...). Voor vakinhoudelijke ondersteuning kunnen studenten een beroep doen op lectoren, en er is taalondersteuning (aanleren van taalregels, schrijven van verslagen en teksten...) voor studenten met een zwakke schriftelijke taalbeheersing.

De hogeschooldienst Studieadvies en -Begeleiding begeleidt individueel, en organiseert in het eerste semester trainingen faalangst, spreekzekerheid, uitstelgedrag, geheugen en planning.

De begeleiding van flexibele leertrajecten is in handen van de trajectbegeleider, in overleg met het onderwijzende personeel.

Studenten kunnen voor psychosociale begeleiding een beroep doen op een studie- en studentenbegeleider, die hen eventueel doorverwijst naar Sovoreg. Studenten kunnen rechtsreeks contact opnemen met Sovoreg of via een gratis telefoonnummer met de centrale dienst Studieadvies en -begeleiding.

Na elke examenperiode zijn er terugkoppelingsmomenten, waarop studenten individueel bij lesgevers terecht kunnen met vragen over hun examens. De studie- en studentenbegeleider, de trajectbegeleider, de ombudsman en de departementssecretaris zijn aanwezig op deze terugkoppelingsmomenten.

Tijdens de gesprekken wordt gesteld dat de ombudsman optreedt als bemiddelaar tussen een student en één of meer personeelsleden bij geschillen rond de toepassing van de onderwijs- en examenregeling en/of de rechtspositieregeling van de student, en als 'onbillijk' en 'onredelijk' ervaren handelingen, toestanden en beoordelingen behandelt. De ombudsman ontvangt, onderzoekt en behandelt de klacht en tracht een oplossing te bereiken in het belang van de betrokken partijen. Tijdens het visitatiegesprek wordt gesignaleerd dat de meeste klachten in der minne worden geregeld. Als de bemiddeling geen voldoening schenkt, kan de student zich wenden tot het departementshoofd, die de ombudsman over de klacht zal horen. De ombudsen brengen jaarlijks verslag uit bij de Departementsraad.

De opleiding onderzocht de slaagkansen en drop-out in het eerste modeltraject. Eén op de negen studenten schreef zich uit tijdens het academiejaar 2006-2007. De uitval situeert zich vooral in het eerste modeltraject, en is het sterkst na de eerste examenperiode en de tweede zittijd. Studenten die zich vóór de eerste examenperiode uitschrijven, haken af omwille van een verkeerde studiekeuze of om persoonlijke redenen. In februari en september haken studenten af omwille van tegenvallende examenresultaten. De uitval is verwaarloosbaar in het tweede en derde modeltraject.

De centrale dienst Internationalisering neemt de zorg op zich voor buitenlandse studenten en lectoren. Zij vinden informatie op de Engelstalige website en ontvangen een standaardpakket met informatie over verzekering, accommodatie en taalvoorbereiding. Sovoreg zorgt voor een welkomstpakket. Inkomende studenten kunnen op verschillende tijdstippen instappen in een taalcursus Nederlands. Als zij effectief deelnemen en slagen voor het examen behalen zij een certificaat van vijf credits. Zij kunnen ook opteren voor de cursus 'English for Erasmus students'. Inkomende studenten logeren in een studentenhome of worden in contact gebracht met uitgaande studenten voor kamerruil.

De centrale dienst Internationalisering verstrekt aan kandidaat-uitgaande studenten jaarlijks informatie over het Life Long Learning Program van de Europese Unie en over beursfaciliteiten. Afgestudeerden praten over hun buitenlandse ervaringen. Het departement geeft toelichting bij de Dokeos-cursus Internationalisering, de buitenlandse stageplaatsen, de Engelstalige curricula en de Erasmus-partners, en studenten spreken er met terugkomers.

Abituriënten worden schriftelijk bevraagd bij hun bezoeken aan informatie-initiatieven. Studenten en afgestudeerden bevestigen tijdens de visitatiegesprekken dat ze schriftelijk bevraagd zijn over de informatievoorziening en de studie- en studentbegeleiding.

Voorbeelden van verbetermaatregelen die de opleiding nam als opvolging van evaluaties van studiebegeleiding zijn het meermaals inrichten van theorievakken in het eerste jaar om de groepsgrootte te beperken, taalondersteuning voor studenten met schriftelijke taalvaardigheidsproblemen, de aanstelling van een studietrajectbegeleider, begeleiding bij studieplanning en studeren, studie- en examenfaciliteiten voor studenten met functiebeperkingen en een instaptest ICT.

Samengevat stelt de commissie dat de opleiding studenten op hun maat van informatie voorziet. Studenten worden op diverse wijzen adequaat begeleid en opgevolgd tijdens hun studie, met het oog op studievoortgang.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het voortgangsrapport van de opleiding geeft aan dat de hogeschool een kader heeft uitgewerkt om aan kwaliteitszorg te werken en het onderwijs te verbeteren. Het raamwerk beschrijft en benoemt de structuren (de Onderwijskwaliteitsraad, de werkgroep Onderwijskwaliteitsondersteuning en de departementale Kwaliteitscel), de gegevens- en informatieverzameling via bevestigingen, zelfevaluaties, opvolging van visitatierapporten en kwaliteitsplannen, de opvolgings- en bijsturingscyclus, en de taken en verantwoordelijkheden van het departementshoofd, de departementale kwaliteitscoördinator, de voorzitter van de Opleidingscommissie, de vakgroepvoorzitter en de titularis van een opleidingsonderdeel. De concretisering van het kwaliteitszorgsysteem is beschreven in het kwaliteitshandboek, dat ter beschikking is op intranet.

Via het systeem van interne kwaliteitszorg beoogt de opleiding om de kwaliteit van haar onderwijs te beheersen, te verantwoorden en te borgen. De departementale Kwaliteitscel (samengesteld uit beleidsverantwoordelijken binnen het departement) operationaliseert kwaliteitszorg. De Opleidingscommissie stuurt de kwaliteitsbewaking in de opleiding en maakt een tweejaarlijks kwaliteitsplan op. Vakgroepen hebben een belangrijk aandeel in de uitvoering van de verbeterprojecten. De commissie merkt op dat de structuur voor kwaliteitszorg en het systeem van evaluatie tijdens de visitatiegesprekken duidelijk werden neergezet.

De opleiding geeft een beschrijving van schriftelijke bevestigingen bij verschillende belanghebbenden en de frequentie ervan. De commissieleden hadden inzage in de rapportering over de meetresultaten van:

- de jaarlijkse bevestiging bij abiturienten op info- en opendeurdagen, om hun interesse voor het departement te toetsen;
- de jaarlijkse bevestiging bij studenten over informatieverstrekking, organisatie, ondersteuning, infrastructuur en dienstverlening;
- de driejaarlijkse bevestiging bij studenten over het verloop, het gebruikte leer materiaal, de infrastructuur, de ondersteuning en de evaluatie van iedere onderwijsactiviteit. De opleidingscoördinator en de lectoren kunnen voor een opleidingsonderdeel een bijkomende evaluatie vragen;
- de driejaarlijks georganiseerde zelfevaluatie via het TRIS-instrument en de vierjaarlijkse bevestiging van personeelsleden;
- de vijfjaarlijkse bevestiging van de afgestudeerden over hun tewerkstelling, bijkomende opleidingen en de beoordeling van de opleiding op het vlak van inhoud en organisatie;
- de bevestiging van het werkveld via de werkveldcommissies en de stageplaatsen. De stagementoren worden vijfjaarlijks bevestigd over bijvoorbeeld de aansluiting van competenties bij het beroepenveld en de perceptie over de opleiding. Op de tweejaarlijkse Dag van de Stagementoren verzamelt de opleiding informatie op een eerder informele manier;
- de regelmatige bevestiging van het profiel van de stagebegeleiders.

De commissieleden bevestigden dat de opleiding systematisch en periodiek wordt geëvalueerd.

De hogeschool heeft een opvolgingscyclus vastgelegd. Het departementale kwaliteitsplan integreert de jaarplannen van de opleidingen. De werkgroep Onderwijskwaliteitszorg verwerkt het departementsplan in het

jaarlijkse kwaliteitsplan van de hogeschool, dat met adviezen van de Onderwijskwaliteitsraad door het bestuur wordt goedgekeurd. De implementatie en concretisering van het beleid worden teruggekoppeld naar het bestuur. De commissie vindt het een pluspunt dat kwaliteitszorg wordt aangestuurd vanuit de raad van bestuur en wordt gedragen door de basis.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opvolging van evaluaties verloopt volgens vastgelegde procedures. Die stellen dat resultaten gepresenteerd en besproken worden, en dat de opleiding verbeteracties plant. De voorstelling en bespreking van de resultaten vinden plaats in de Studenten-, Participatie- en Oud-studentencommissie (onderwijsactiviteiten), in de Werkveldcommissie (werkveld en stagementoren), in een personeelsvergadering (zelfevaluatie TRIS, personeelsleden), op de Kwaliteitsdag (toekomstige studenten, afgestudeerden, werkveld en stagementoren) en in het functioneringsgesprek (onderwijsactiviteiten).

De opleiding geeft een overzicht van 46 projecten die vanuit het strategische beleidsplan 2002-2006 waren opgestart en/of gerealiseerd. De realisaties hadden betrekking op visieontwikkeling, interne vorming, onderwijsuitvoering, ondersteuning en personeelsbeleid.

De commissie had inzage in het jaaractieplan 2007-2008 van de opleiding, waarin per verbeterthema de verantwoordelijke eigenaar, het proces en het resultaatgebied zijn beschreven. De verbeteritems hebben betrekking op Curriculumvernieuwing, studietijdmeting, onderwijsrendement studenten met functiebeperkingen, functioneringsgesprekken en visitatie. In gesprekken gaven de gesprekpartners voorbeelden van gerealiseerde verbeteringen. De commissie stelt dat de opleiding acties heeft ondernomen die aantoonbare verbeteringen hebben gegenereerd.

De commissieleden hadden eveneens inzage in het jaaractieplan 2009-2010 van de opleiding. De verbeteracties zijn gekoppeld aan de achttien projecten van het strategische plan 2007-2012. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding relevante onderwijsgebonden doelstellingen via projecten uitwerkt, als acties op zwakkere punten die evaluaties aan het licht brachten. Jaarverslagen brengen de gerealiseerde verbeteringen in kaart. Lectoren signaleren tijdens de visitatiegesprekken dat er een spanningsveld is tussen het aantal doelstellingen en de beschikbare tijd om alles door te spreken en te realiseren.

In het zelfevaluatie rapport vond de commissie na elk onderwerp van het referentiekader een analyse (sterke en zwakke punten) en verbetertrajecten. De commissie waardeerde dat de opleiding tijdens de visitatie een overzicht gaf van de resultaten van acties die zij heeft opgezet in opvolging van verbetertrajecten uit het zelfevaluatie rapport. De verbeteracties hebben betrekking op alle zes de onderwerpen.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding de belangrijkste aanbevelingen in het rapport van de visitatie 2003 via speerpuntprojecten heeft uitgewerkt. Zij heeft door inzage van de strategische en jaaractieplannen, en

tijdens visitatiegesprekken kunnen vaststellen dat de opleiding haar kwaliteitsverbetering realiseert volgens de cyclische systematiek van 'plan-do-check-act' (PDCA). De commissie ondersteunt de bedoeling om via balanced scorecards de afstemming van doelstellingen, indicatoren en meetsystemen structureel uit te bouwen. De commissie kan bevestigen dat de borging van kwaliteit (PDCA-cyclus) goed zit. De doelen die de opleiding stelt, dragen reëel bij tot verbeteringen omdat de streefdoelen en prioritaire projecten worden vastgelegd aan de hand van resultaten uit een SWOT-analyse, waarin resultaten van bevragingen en commissie- en evaluatierapporten zijn meegenomen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om van de hele kwaliteitszorg een overzichtelijker plan op te maken, om kwaliteitszorg en -werking voor alle medewerkers transparanter te maken.

De commissie adviseert de opleiding om bij de opmaak van jaaractieplannen blijvend aandacht te hebben voor een realistische relatie tussen het aantal projecten en de beschikbare tijd voor de uiteindelijke verwezenlijking.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Om medewerkers dichterbij kwaliteitszorg te brengen, is de kwaliteitszorgcoördinator lid van de Opleidingscommissie, de vakgroep Orthopedagogiek en het opleidingsoverleg. De commissie heeft vastgesteld dat kwaliteitszorg een vast punt is op de agenda van het opleidingsoverleg en de vakgroep Orthopedagogiek. Personeelsleden worden via werkgroepen ingezet bij de samenstelling van een zelfevaluatie rapport. De resultaten van evaluaties en aanbevelingen worden voorgelegd aan het opleidingsoverleg, een personeelsvergadering en op de Kwaliteitsdag. Rapporten zijn voor alle medewerkers ter beschikking op intranet.

Het werkveld is structureel betrokken via de Werkveldcommissie die intersectoraal is samengesteld. De Kwaliteitscel stelt de agenda samen en leidt de vergadering, in overleg met de opleidingscoördinator. Kwalitatieve aspecten van de stage en het afstudeerproject zijn terugkomende agendapunten. Resultaten van evaluaties worden besproken, samen met inhoudelijke tendensen en vernieuwingen in de sector. De commissie bevestigt dat de wisselwerking met het beroepenveld zichtbaar is via bijvoorbeeld de Werkveldcommissie, de stageplaatsen, onderwerpen voor afstudeerprojecten en onderzoek, en de netwerkondersteuning.

In 2007-2008 werden de Oud-studentencommissie en de studentencommissie Kwaliteitszorg opgericht. Zij worden aangestuurd door de Kwaliteitscel, en bespreken de resultaten uit bevragingen. De Studentcommissie werkt aanvullend op de Participatiecommissie, en kwaliteitszorg is een agendapunt. Studenten zijn structureel vertegenwoordigd in de Departementsraad. De commissie heeft vastgesteld dat in de Departementsraad van SOAG in het academiejaar 2008-2009 geen vertegenwoordigers van studenten zijn opgenomen.

De commissie bevestigt dat personeelsleden, studenten, afgestudeerden en het beroepenveld systematisch en actief betrokken worden bij kwaliteitszorg, en dat de communicatie hierover gestructureerd is. Zij heeft

vastgesteld dat de Opleidingscommissie, vakgroepen en de Werkveldcommissie representatief zijn samengesteld. Resultaten uit evaluaties worden er teruggekoppeld.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	goed
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Om te toetsen of de gerealiseerde eindkwalificaties in overeenstemming zijn met de nagestreefde competenties bevroegt de opleiding het werkveld en de afgestudeerden, en is dit thema een onderwerp van overleg in de Werkveldcommissie.

Zeventig procent van de in 2007 ondervraagde afgestudeerden oordeelt dat men goed voorbereid was op zijn instap in het werkveld. Binnen het werkveld beoordeelt 77 procent deze voorbereiding als voldoende.

Tijdens de visitatiegesprekken spraken vertegenwoordigers van het werkveld hun waardering uit voor de kwaliteit van de afgestudeerden. Zij appreciëren onder meer de praktijkgerichtheid, het denk- en redeneervermogen, de bekwaamheid tot (zelf)reflectie en de bereidheid tot levenslang leren. Verbeterpunten zijn schriftelijke taalvaardigheid, inzicht in interculturele samenlevingsaspecten en de uitvoering van leidinggevende taken.

De commissie erkent de maturiteit van studenten en afgestudeerden met betrekking tot het niveau, de oriëntatie en domeinspecifieke competenties.

Het merendeel van de alumni vindt werk op vrij korte termijn. Het aandeel afgestudeerden dat verder studeert, neemt toe. Onderzoek van 2007 toont aan dat afgestudeerden tewerkgesteld zijn in de gehandicaptensector, bijzondere jeugdzorg, algemeen welzijnswerk, geestelijke gezondheidszorg, psychiatrische ziekenhuizen, onderwijs, Kind en Gezin, sociaal-cultureel werk en ouderenzorg.

Afgestudeerden stellen dat de opleiding praktijkgericht is en hen behoorlijk voorbereidde op de taken die ze binnen het werkveld moeten uitvoeren. Zij zijn positief over de mix aan attitudes, confrontatie en reflectie, de creatieve vaardigheden en de aansluiting van vakinhouden bij het beroep. Stage bracht hen het meeste bij in het kader van tewerkstelling. Zij zijn vragende partij voor het gebruik van meer anderstalige teksten.

Tijdens de visitatiegesprekken hebben de commissieleden kunnen vaststellen dat afgestudeerden vlot werk vinden in diverse settings, en dat er een hoge graad van tevredenheid is in die tewerkstelling. Het departement richt in het raam van permanente vorming ook studiedagen, congressen en postgraduaten (twintig studiepunten) in. Sommige van deze initiatieven gebeuren in samenwerking met de Universiteit Gent, de Arteveldehogeschool en het Vormingscentrum voor Opvoeding en Kinderopvang. De opleiding heeft een alumnicommissie Kwaliteitszorg opgericht.

De commissieleden beoordelen de door hen gelezen afstudeerprojecten globaal als vrij goed, maar soms zijn ze wat oppervlakkig uitgewerkt. De afstudeerprojecten vertrekken meestal van een concrete probleemstelling uit de praktijk – soms losjes geformuleerd –, zijn verzorgd uitgevoerd, en behoorlijk geschreven en gestructureerd. De uitwerking is soms omvattend theoretisch gekaderd, ten koste van de praktijk. Studenten reiken veel informatie aan, maar staan er soms weinig kritisch tegenover en maken daardoor te weinig keuzes om het afstudeerproject de nodige diepgang te geven. Er is een beperkte situering in de literatuur. De commissie vindt het jammer dat het internationale luik in het afstudeerproject een te beperkte toegevoegde waarde heeft.

De associatie, de hogeschool en het departement organiseren jaarlijks een afstudeerbeurs en workshops voor laatstejaarsstudenten. Op de website vinden zij informatie over afstuderen, solliciteren en voortstuderen.

De opleiding was van 2003 tot 2005 betrokken bij het programma 'Pegasus', dat trainingsprogramma's ontwikkelde voor *equine assisted therapy*. De verworven expertise werd in het curriculum geïntegreerd in bijvoorbeeld de keuzevakken en stages.

In 2005-2006 en 2006-2007 namen zeven en in 2007-2008 elf studenten deel aan Europese uitwisselingsprogramma's. Tijdens de visitatie sprak de commissie met studenten die hun derdejaarsstage liepen in Hongarije en Maleisië. In 2006-2007 namen vier en in 2007-2008 zeven studenten deel aan internationale congressen en symposia. In 2007-2008 namen 34 studenten deel aan buitenlandse congressen, symposia en internationale activiteiten met partnerinstellingen.

Twintig lectoren namendeel aan internationale congressen zoals het FESET-congres, zijn lid van relevante Europese netwerken onder meer ESREA, EWODOR, EERAA, ECE, IASSID en AAIDD, publiceerden internationaal, verzorgden presentaties en volgden workshops bij buitenlandse deskundigen.

In het kader van internationalisering streeft de opleiding naar efficiënte netwerken voor kortlopende en langdurige uit- en ingaande studenten- en lectorenmobiliteit. De opleiding vermeldt onder meer het Life Long Learning Program, Europese programma's voor Onderwijs, Opleiding en Samenwerking (EPOS), de University of the Philipinnes en de Hanoi University of Education, internationale congressen en seminars, lidmaatschap van lectoren van relevante Europese netwerken en workshops gegeven door buitenlandse experts.

In het raam van 'I@H' nodigt de opleiding buitenlandse gastsprekers uit, ontvangt zij buitenlandse lectoren en studenten, en stelt zij in de cursussen anderstalige vakliteratuur ter beschikking. Het jaarverslag 2008 van de hogeschool vermeldt dat op de Onderwijsdag in 2007 Bengt Nilsson (Malmö University) als 'pionier' van het concept I@H te gast was.

De commissie stelt dat de internationale dimensie, zowel naar studenten als het personeel, duidelijk zichtbaar is. Zij meent dat I@H in het curriculum nog meer vorm moet krijgen. De I@H moet minder afhankelijk van de beschikbaarheid van de deskundigheid van inkomende lectoren en meer vanuit de noden van het curriculum worden ingevuld.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om bij een hervorming van het afstudeerproject aan het internationale gedeelte een relevante en opleidingsgerichte invulling te geven.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en de 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

In opvolging van een aanbeveling van de visitatiecommissie 2003 heeft de opleiding met betrekking tot het onderwijsrendement een beleid en maatregelen uitgewerkt om de slaagkansen in eerste modeltraject te verhogen. Zij heeft echter geen streefcijfers heeft vooropgezet over bijvoorbeeld slaagkansen en studieduur. De opleiding merkt op dat de slaagcijfers tot en met 2004-2005 per studiejaar werden bijgehouden. Door de toepassing van het Flexibiliseringsdecreet behalen studenten vanaf 2005-2006 credits voor opleidingsonderdelen. Deze benadering maakt het moeilijker om cijfers te vergelijken over de laatste vijf academiejaren.

In de periode 1997-2005 stegen de slaagcijfers van 50 naar 56 procent voor generatiestudenten en van 53 naar 61 procent voor eerstejaarsstudenten. Vanaf het tweede jaar zijn er slaagcijfers tot 79 procent, en in het derde jaar tot 90 procent. Vergelijking van de slaagcijfers van de eerstejaarsstudenten orthopedagogie met andere professionele bacheloropleidingen toont aan dat die sinds 2003-2004 gelijklopen met de gemiddelde slaagcijfers van andere professionele bacheloropleidingen in Vlaanderen.

In de periode 2005-2008 zette gemiddeld 73 procent van de generatiestudenten meer dan de helft van de opgenomen studiepunten om in credits. Een meerderheid van de studenten koos voor een voltijds programma, een minderheid kiest voor een studietraject kleiner of gelijk aan 33 studiepunten.

In het academiejaar 2006-2007 lag in het eerste modeltraject het slaagcijfer per opleidingsonderdeel tussen de 67 en 91 procent. In de eerste zitting slaagde 30 procent van de studenten zonder enig tekort, in de tweede zitting was dat 18 procent.

In de periode 1997-2005 behaalde 79,6 procent van de studenten het diploma in 3 jaar; 19,3 procent doet er een aantal maanden langer over. In de periode 2005-2008 behaalde 76 procent van de studenten het diploma in 3 jaar. Het aantal studenten dat er langer over doet, daalde naar 18 procent. Het percentage studenten dat het diploma behaalde in een verkort traject bedroeg 5 procent.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding om na te gaan of voor een aantal kernprocessen streefcijfers kunnen geformuleerd worden.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	goed
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding heeft de opleiding de verbeteracties aangegeven die ze in opvolging van de aanbevelingen van de commissie heeft uitgevoerd of gepland. De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	goed	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	goed	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	goed	
Facet 2.2: Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 2.3: Samenhang	goed	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studietijd	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	nvt	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	voldoende	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	goed	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	goed	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	goed	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	goed	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

HoGent

Hogeschool Gent

- professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie

Hoofdstuk 2 Hogeschool-Universiteit Brussel

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie aan de Hogeschool-Universiteit Brussel

In 2007 fuseerden de Europese Hogeschool Brussel, twee departementen (HONIM en VLEKHO) van de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst en de Katholieke Universiteit Brussel samen tot de Hogeschool-Universiteit Brussel (HUB).

De HUB biedt onder meer professionele en academische bacheloropleidingen, schakelprogramma's en masteropleidingen aan op zes campussen, waarvan vijf in Brussel (campus Stormstraat, campus Nieuwland, campus Koekelberg, campus Koningstraat en Campus Gezinswetenschappen) en één in Dilbeek (campus Parnas). De HUB maakt deel uit van de associatie K.U.Leuven.

De opleiding orthopedagogie startte in september 1995 vanuit het Instituut voor Lichamelijke Opvoeding en Kinesithérapie, Parnas, later de Iris Hogeschool Brussel. De samenwerking tussen de Iris Hogeschool Brussel, de Katholieke Hogeschool Brussel en de Economische Hogeschool Sint-Aloysius leidde in 2003 tot de oprichting van de Europese Hogeschool Brussel.

In 2009-2010 hadden zich 6791 studenten ingeschreven aan de Hogeschool-Universiteit Brussel. Het aantal studenten in de opleiding orthopedagogie bedroeg 304 in het academiejaar 2008-2009. Het Vlaamse marktaandeel van de opleiding steeg van 7,4 procent (2003) naar 8,3 procent (2007).

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In haar onderwijsvisie stelt de opleiding dat zij de student bewust wil maken van zijn grondhouding. Via kennis, vaardigheden en reflectie kan de student deze verder verdiepen, aanvullen en verrijken tot een beroepshouding. De opleiding definieert in haar opleidingsprofiel de kerntaak van een gespecialiseerde opvoeder-begeleider als 'het bezitten en aanwenden van een gespecialiseerde praktijkdeskundigheid, om te kunnen werken in verschillende contexten, met systemen van gezinnen, families en organisaties, waarin een bijzondere problematiek van het kind of van de volwassene het evenwichtig samenleven bemoeilijkt.' De commissie waardeert dat de opleiding bij de formulering van haar doelstellingen vertrekt vanuit een welomschreven visie.

Het competentieprofiel is opgedeeld in HUB-competenties (competenties die opleidings- en studiegebiedoverschrijdend zijn binnen de HUB), algemene en domeinspecifieke competenties. Deze competenties zijn de basis voor de opmaak van het leerprogramma. Tot de HUB-competenties behoren onder andere respect voor de totale persoon, toepassingsgerichtheid, leerbereidheid en vermogen tot zelfreflectie en zelfsturing, inzicht hebben in de beperktheden van de eigen beroepsspecifieke competenties en de bereidheid om eraan te werken, internationale gerichtheid, inzicht hebben in interculturele samenlevingsvormen (binnen een Belgische, Europese en wereldlijke context), vermogen tot constructief samenwerken en ingesteldheid tot duurzaam handelen.

De algemene competenties en algemeen beroepsgerichte competenties betreffen gedragsvaardigheden zoals denk- en redeneervaardigheden, methodisch en procesmatig handelen, wetenschappelijk denken en handelen, vermogen tot communiceren, leidinggeven, besef hebben van maatschappelijke verantwoordelijkheid die samenhangt met de beroepspraktijk en teamgericht werken.

De opleiding definieert de beroepsspecifieke competenties als 'rollen' die de gespecialiseerde opvoeder-begeleider opneemt als handelingsplanner, organisator en ondersteuner van processen, preventiewerker, psychosociaal begeleider, (ped)agogisch begeleider, en ondersteuner en ontwikkelaar van netwerken. Bij iedere rol horen een competentie, deelcompetenties en gedragsindicatoren.

De commissie meent dat de doelstellingen verwarrend geformuleerd zijn, en studenten vinden er niet gemakkelijk hun weg in.

De visitatiecommissie bevestigt dat de kerncompetenties die de opleiding expliciteert, overeenstemmen met de vereisten voor professionele bachelors die in artikel 58 van het decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen vastgelegd zijn. Zij wil bijkomend stellen dat het persoonsvormende de opleiding typeert en zorgt voor zelfbewuste en reflectieve praktijkwerkers. Er is overeenstemming van de doelstellingen met de kwalificaties van de opleiding, en de basiskwaliteit is aanwezig.

Door inzage in de verslagen van onder meer curriculumgroepen en teamvergaderingen heeft de commissie vastgesteld dat het onderwijsteam betrokken is geweest bij de totstandkoming van de onderwijsvisie en de doelstellingen van de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de doelstellingen en competenties ietwat moderner te formuleren in woorden en zinnen die verstaanbaar zijn voor studenten.

De commissie raadt de opleiding aan om de competenties vooraan in het cursus- en studiemateriaal op te nemen.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Bij de opmaak van het competentieprofiel van de bachelor orthopedagogie heeft de opleiding gebruik gemaakt van het beroepsprofiel van de gespecialiseerde opvoeder-begeleider (m/v) (VLOR, 1997), de uitwerking ervan in een opleidingsprofiel met twintig kwalificaties opgedeeld in zes beroepsspecifieke competenties (Overleg van Vlaamse Opleidingen Orthopedagogie, 1998) en de eigen onderwijsvisie van de opleiding. In 2006 werd het competentieprofiel binnen het overleg herwerkt en in 2007-2008 werden aan de zes beroepsspecifieke competenties gedragsindicatoren gekoppeld. Het competentieprofiel is gemeenschappelijk voor alle opleidingen bachelor orthopedagogie in Vlaanderen. De commissie waardeert dat de zes Vlaamse opleidingen een gemeenschappelijk domeinspecifiek referentiekader hebben uitgewerkt, en meent dat dit een voordeel is voor studenten, lectoren en werkveld.

De opleiding stelt tijdens de visitatiegesprekken dat zij instemt met het 'domeinspecifieke referentiekader (DR), competenties professioneel bachelor orthopedagogie' van de commissie. Het kader was voor de opleiding een inspiratiebron voor haar onderwijsvernieuwing, is besproken met de lectoren en afgetoetst op het niveau van de opleidingsonderdelen.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding de competenties nastreeft die de commissie in het domeinspecifieke referentiekader toevoegde aan de algemeen beroepsgerichte competenties. Het competentieprofiel omschrijft de beroepsspecifieke competenties als 'rollen', in overeenstemming met de definitie

die de commissie eraan gaf. De opleiding heeft de beroepsspecifieke competenties verder opgesplitst in deelcompetenties. De commissie heeft tijdens de gesprekken vastgesteld dat de doelen van de opleiding nog niet volledig parallel lopen met het gezamenlijk domeinspecifiek referentiekader

De relevantie van de rollen gespecialiseerde opvoeder-begeleider voor het beroep zijn duidelijk en de kerncompetenties positioneren zich in residentiële, ambulante en consultatieve vormen van hulpverlening, in ondersteuning in gezinsvervangende of -aanvullende context van kinderen, jongeren of volwassenen, in preventieprojecten in welzijns-, jeugd- en volwassenenwerk, in psychosociale en pedagogische ondersteuning in hulpverleningsrelaties en in de relatie van de begeleider met het netwerk. Tijdens de visitatiegesprekken beklemtoont de opleiding haar contextgerichte benadering van het beroep, waarbij naast het persoonsvormende ook het werken met het cliëntensysteem in zijn context een plaats heeft. Zij illustreert deze stelling met voorbeelden.

Het beroepenveld werd via de Resonantieraad, als structureel adviesorgaan, geconsulteerd bij het tot stand komen van het competentieprofiel. Verslaggeving van vergaderingen van de Resonantieraad toont aan dat visieteksten, het competentieprofiel en de gedragsindicatoren thema's zijn van besprekingen. Stagementoren worden geïnformeerd over de doelstellingen via bijvoorbeeld een mentorendag, studiebezoeken en stagevademeccums. De opleiding beklemtoont dat zij de beroepsspecifieke competenties toetst aan de literatuur en het werkveld. Het werkveld stelt dat de rollen uit het competentieprofiel van de opleiding aansluiten bij zijn verwachting. Wel stelt het werkveld dat het accent ligt op de leefgroepwerker, en dat competenties en methodieken die meer aan de orde zijn in bijvoorbeeld de bijzondere jeugdzorg, gezinswerk en bij mensen met niet-aangeboren hersenletsel, zoals methodieken in individuele begeleiding, kennis van psychiatrie en werken in crisissituaties, minder uit de verf komen.

De opleiding stelt tijdens de gesprekken dat zij lid is van het Overleg van Vlaamse Opleidingen Orthopedagogie en dat de zes opleidingen een gezamenlijk opleidingsprofiel hanteren. De opleiding geeft een beschrijving van nationale en internationale theorievorming, waarop zij haar orthopedagogische referentiekaders heeft gebaseerd, onder meer B. Maes, G. Van Hove, J. Kok, W. Ter Horst, G. Egan. Tijdens de visitatiegesprekken hoort de commissie ook voorbeelden van de bijdragen van internationale contacten tot aanpassing en vernieuwingen van domeinspecifieke onderdelen en/of de wijze waarop zij worden georganiseerd. De commissie kan besluiten dat de domeinspecifieke eisen aansluiten bij vakgenoten en het relevante (internationale) beroepenveld.

Een eerste kennismaking met de doelstellingen vinden (kandidaat-)studenten onder meer in de Studiewijzer en de infobrochure van Sociaal-Agogisch Werk. De opleiding geeft aan dat studenten toelichting krijgen bij de visietekst, de doelstellingen en de competenties binnen opleidingsonderdelen. Lectoren stellen tijdens het visitatiegesprek dat cursusteksten terugkoppelen naar doelstellingen en kerncompetenties die verwacht worden van studenten. Een bevraging bij lectoren en studenten bewaakt deze kennisgeving aan studenten. De commissie heeft uit de gesprekken met studenten afgeleid dat zij functioneel naar doelstellingen kijken bij evaluaties en deadlines. Een raadpleging van het studiemateriaal leert de commissie dat de doelstellingen niet steeds opgenomen zijn in de cursusteksten. De commissie kon vaststellen dat de doelstellingen beschreven zijn in de ECTS-fiches en benaderbaar zijn via het digitale platform. Zij meent echter dat de formulering van doelstellingen en competenties niet steeds helder is.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de rollen van de gespecialiseerde opvoeder-begeleider en werkveld domeinen en doelgroepen te verbreden en verdiepen.

De commissie raadt de opleiding aan om de afstemming tussen de domeinspecifieke eisen en de doelstellingen van het programma te controleren en accenten aan te geven.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	voldoende
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft een competentiegericht curriculum ontwikkeld waarin eindkwalificaties op het vlak van niveau, oriëntatie en beroepsspecifieke vereisten concreet worden gemaakt. Het herziene programma werd toegepast in het eerste jaar vanaf het academiejaar 2007-2008 en vanaf 2008-2009 in het tweede jaar. In het derde jaar was het nieuwe curriculum net van toepassing op het ogenblik van het visitatiebezoek in oktober 2009-2010.

De opleidingsonderdelen zijn ondergebracht in vijf domeingroepen: basiswetenschappen, communicatie, orthopedagogisch, persoonsvormend en beroepsspecifieke ervaringen. Per domeingroep zijn competenties en deelcompetenties geëxpliciteerd. Het programma focust doorheen de opleiding op een concentrische groei van een grond- naar beroepshouding. Leerlijnen doorheen de opleidingsonderdelen vertrekken bij het aanreiken van theorieën en modellen, worden dan gekoppeld aan vaardigheden en vervolgens geïntegreerd in een praktijkcontext. De commissie meent dat leerlijnen de uitdieping en verfijning van de te bereiken competenties binnen het programma kunnen waarborgen. Zij waardeert dat de opleiding accenten legt op persoonlijkheidsvorming. De muzisch-agogische aanpak vindt de commissie sterk. Tijdens de gesprekken heeft de commissie vastgesteld dat het theoretische kader van het programma geen alibi is, maar een reële inbreng inhoudt vanuit de wetenschappelijke disciplines.

Een competentieraster verduidelijkt de koppeling van de HUB-competenties, en algemene en domeinspecifieke competenties aan de opleidingsonderdelen. De ECTS-fiches vermelden de verwachte aanvangscompetenties en in de rubriek 'doelstellingen' is er een verwijzing naar competenties, het geëvalueerde competentieniveau en de kerndoelen van het opleidingsonderdeel.

De commissieleden stellen dat de kwalificaties uit het competentieprofiel als leerdoelen zijn opgenomen en dat de inhoud van het curriculum gerelateerd is aan deze doelstellingen. Deze inhoud biedt aan studenten de mogelijkheid om de vooropgezette eindkwalificaties te behalen.

Hoewel de procedure voor een curriculumherziening voorschrijft om bij de opmaak/herziening van een programma feedback van studenten, afgestudeerden, onderwijsteams, coördinatiegroepen, Resonantieraad en andere opleidingen te vragen, meent de commissie uit gesprekken met het werkveld en alumni te mogen afleiden dat de Resonantieraad en alumni slechts matig betrokken worden bij vernieuwing van het studieprogramma.

Binnen het programma vond de commissie een disciplineoverschrijdende werking in het project 'Personen met een handicap' (tweede jaar), de 'orthopedagogische casus' (derde jaar) en het 'werkveldproject' (derde jaar) als eindproef, waarbij studenten aan een concrete vraag of probleem vanuit het beroepenveld werken.

De opleidingsspecifieke doelstellingen internationalisering voor 2008-2009 zijn geformuleerd in een document. De commissie kan bevestigen dat de initiatieven met een internationale dimensie van de opleiding in

overeenstemming zijn met deze doelstellingen. Het betreft leeractiviteiten, een stageaanbod, een aanbod voor inkomende studenten, (voorbereiding van en) participatie aan internationale projecten en samenwerking met partnerscholen in Europa. Tijdens de visitatiegesprekken wordt gesteld dat internationale gerichtheid een HUB-competentie is en dat in het derde jaar alle studenten uit het modeltraject naar het buitenland gaan in het opleidingsonderdeel grondhouding en in het opleidingsonderdeel beroepspraktijk en supervisie III.

In het kader van *internationalisation@home* zijn er leeractiviteiten met een internationale dimensie, zoals een informatiedag buitenlandse stages, beurs internationalisering, voorleesproject voor anderstalige gezinnen in Brussel, gastsprekers en anderstalige artikels in cursussen, toelichtingen bij buitenlandse ervaringen in bepaalde opleidingsonderdelen en een residentiële week voor inkomende studenten. In samenwerking met partnerscholen binnen het E-Sence Netwerk werken studenten binnen het opleidingsonderdeel sociaal recht en welzijnsbeleid (tweede jaar) gelijktijdig met de studenten van opleidingen in Kopenhagen, Umea, Newi en Tarragona aan dezelfde casus. Informatie wordt uitgewisseld via e-mail en een videoconferentie.

De commissie waardeert dat thema's zoals gelijkheid, diversiteit en etnische minderheid expliciet onderdeel zijn van het programma van de opleiding. Tijdens de visitatiegesprekken stelt de opleiding dat diversiteit niet expliciet maar geïntegreerd aan de orde komt. De commissie meent dat voor deze aanpak wel wat te zeggen valt, maar waarschuwt voor het gevaar dat door alles aan de orde te willen stellen, niets ten gronde aan de orde komt. Het lijkt de commissie dat bij deze thematiek focus noodzakelijk is.

De commissie stelt vast dat de link die de opleiding legt met de diversiteit van de multi-etnische bevolkingsgroepen in Brussel beperkt is. Er worden weinig stages georganiseerd in Brusselse instellingen, en afgestudeerden zijn er nauwelijks tewerkgesteld. De commissie heeft tijdens haar visitatiebezoek niet ervaren dat de opleiding 'haar aanwezigheid in Brussel ervaart als een unieke kans op de beleving van wereldburgerschap' zoals dat in de opdrachtverklaring is geformuleerd.

De ombuiging van een model- naar een individueel traject wordt vastgelegd in een leercontract tussen de student en de hogeschool. Er zijn twee vormen van flexibele leerwegen mogelijk: een individueel jaarprogramma of een combinatie van een individueel jaarprogramma met gewijzigde ECTS-fiches (in functie van verworvenheden en tekorten vastgesteld op basis van EVC en EVK). Tijdens de visitatiegesprekken geeft de opleiding voorbeelden van beslissingen om in het curriculum integratieleren met flexibilisering te combineren. Tegelijk beklemtoont zij de problematiek die flexibilisering met zich meebrengt voor de praktische haalbaarheid van de onderwijsorganisatie. In het tweede jaar en derde jaar hebben studenten de gelegenheid zich te verdiepen in 'systeem- en contextgericht werken' of 'muzisch-agogisch begeleiden'. Een student volgt de gekozen verdieping zowel in het tweede als het derde jaar. In het derde jaar kan een student kiezen uit de keuzevakken wetenschappelijke vaardigheden II, orthopedagogisch management, een opleidingsonderdeel in een andere opleiding van de HUB, een internationaal project of een extra opleidingsonderdeel in de buitenlandse gastinstelling.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om in het programma meer aandacht te hebben voor het thema 'diversiteit in doelgroepen'.

De commissie beveelt de opleiding aan om aandacht te blijven hebben voor de consolidatie en aansturing van de vernieuwde aanpak.

De commissie raadt de opleiding aan om het werkveld en de alumni structureel maar ook intenser te betrekken bij herzieningen en aanpassingen van het curriculum.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Bij de visitatiegesprekken geven lectoren aan dat zij in hun opleidingsonderdelen actuele ontwikkelingen in de vak- en beroepspraktijk verwerken. Voorbeelden hiervan binnen de eigen opleidingsonderdelen zijn een studiedag over verruiming van doelgroepen en werkterreinen voor opvoeders-begeleiders, het verdiepingsspoor 'contextgericht werken' en dat rond creatieve veranderingsprocessen. De commissie stelt het gebruik van actuele (wetenschappelijke) bronnen en recente handboeken vast. De studenten werken met databanken in 'wetenschappelijke vaardigheden' en 'werkveldproject' en gebruiken (internationale) classificatiekaders en paradigma's die aansluiten bij inclusie, levenskwaliteit en beweging voor gelijke burgerrechten. Naast de behandeling van ontwikkelingen in de bijzondere jeugdzorg maken studenten kennis met vernieuwende projecten buiten de traditionele hulpverlening zoals een boerderij voor thuislozen. Studenten kunnen ook stage lopen in een inclusieve setting of als eindproef een werkveldproject maken dat een antwoord moet geven op een reële en actuele praktijkvraag. Tijdens de visitatiegesprekken blijkt dat het actualiteitsgehalte wordt bewaakt door elk teamlid in zijn eigen domein, en dat competenties van lectoren opgevolgd en eventueel bijgestuurd worden. De commissie meent te mogen stellen dat de opleiding de verbanden tussen het programma en actuele ontwikkelingen in het beroepsgebied nastreeft en heeft aangetoond.

Lectoren beklemtonen dat zij de beroepsgerichtheid van het bachelorprogramma waarborgen door onder meer

- vanaf het eerste opleidingsjaar selecties uit domeinspecifieke vakliteratuur in lessen en schriftelijk studiemateriaal te verwerken;
- in diverse opleidingsonderdelen studiemateriaal te gebruiken dat ontleend is aan de praktijk, en praktijkdeskundigen, gastlectoren en alumni te betrekken;
- interactie met toegepast onderzoek dat wordt gestimuleerd door bijvoorbeeld het praktijkgerichte werkveldproject te verbreden naar praktijkrelevant onderzoek, resultaten van lopende onderzoeksprojecten terug te koppelen naar studenten, studenten actief te betrekken in lopende onderzoeksprojecten en onderzoeksresultaten voor te stellen aan collega's.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat het maatschappelijk en beroepsmatig functioneren van studenten reëel ondersteund wordt door het inoefenen van de vooropgestelde vaardigheden.

De opleiding informeert de commissie bij het begin van het visitatiebezoek dat het werkproject 2009-2010 een verbeterde versie is van de eindproef. De opleiding wil meer tijd uittrekken voor het grondig herbekijken van de eindproef en werkt aan een streefkader voor een nieuw concept voor de bachelorproef. Een werkveldproject (acht studiepunten) is het eindwerk in de opleiding. Als handleiding voor het uitvoeren van het eindwerk heeft de opleiding een bijlage bij de ECTS-fiche Werkveldproject samengesteld: het 'Eindproefvademecum derde jaar bachelor in de orthopedagogie' (2009-2010). Het werkveldproject is een concreet orthopedagogisch vraagstuk van een voorziening of organisatie, waaraan een groepje van drie tot vier studenten zelfstandig werkt. Van de student wordt verwacht dat hij planmatig werkt in functie van een concreet resultaat. Hij werkt samen met andere studenten, overlegt met een lector (promotor) en met een begeleider van de voorziening of organisatie (projectbegeleider). De student moet vernieuwend werken en op de vraag van het werkveld een antwoord bieden dat een meerwaarde betekent voor alle betrokken partijen. Het project moet uitgewerkt worden vanuit een

duidelijk theoretisch kader. Tijdens de visitatiegesprekken verzekeren de lectoren aan de commissie dat zij het 'meeliften' door studenten bewaken. De opleiding controleert op plagiaat. De handleiding geeft ook een tijdslijn voor de uitwerking van het werkveldproject met een verplicht gemeenschappelijk opstartmoment en de timing voor de procesfasen: verkenningsfase (projectplan), onderzoeksfase (projectdraaiboek), procesevaluatie, uitvoeringsfase en eindfase (eindrapport). Het vademecum licht elke fase in detail toe. De commissieleden hebben kunnen vaststellen dat de aanvragers van een werkveldproject gespreid zijn over het werkveld en nieuwere begeleidingsvormen. Zij missen in de nieuwe aanpak een systematische toetsing van het concept zowel bij het werkveld als bij de afgestudeerden.

Binnen het opleidingsonderdeel beroepsspecifieke ervaringen (vijf studiepunten) maken studenten uit het eerste jaar kennis met het orthopedagogische werkveld en zijn bewoners en/of cliënten. Het onderdeel omvat een kijkstage, (een animatiestage en een verdieping. De verdieping helpt de student om tot een stagekeuze te komen voor het tweede jaar. De student zoekt zelf zijn stageplaats, en wordt hierbij begeleid door de verantwoordelijke van de kijk- en animatiestage. Er is geen individuele stagebegeleiding voorzien.

In het tweede jaar loopt elke student zeven weken stage (tien studiepunten). Via deze stage leert de student een bepaalde hulpverleningsvorm kennen en worden de sterke en aandachtspunten van de student als opvoeder-begeleider beoordeeld. De student zoekt zelf zijn stageplaats, en wordt hierbij begeleid door een stagecoördinator/-begeleider van de opleiding. De begeleiding van de stage gebeurt door een stagementor (stageplaats) en een stagecoördinator/-begeleider (opleiding).

In het derde jaar loopt elke student veertien weken stage (24 studiepunten). Deze stage focust op het zelfstandig functioneren, het opnemen van eigen verantwoordelijkheid en het reflecteren op het eigen handelen. De student zoekt zelf zijn stageplaats en wordt hierbij begeleid door een stagecoördinator van de opleiding. De begeleiding van de stage gebeurt door een stagementor (stageplaats) en een stagecoördinator/-begeleider (opleiding).

Voor de organisatie, begeleiding en evaluatie van de stages is per opleidingsjaar een procedure uitgeschreven in het 'Stagevademecum' dat ook bijkomende informatie bevat. Het 'Stagevademecum derde jaar' dat tijdens de visitatie voor de commissieleden ter beschikking was, informeert de student over onder meer het stageverloop, de stageopdrachten en het stageportfolio, over de evaluatieplanning, het evaluatieproces, het evaluatieformulier, de geselecteerde competenties en over de taakomschrijving van de stagementor en de stagebegeleider of stagecoördinator. De commissie waardeert dat de vademecums een overzichtslijst geven van de competenties en bijhorende gedragsindicatoren die expliciet beoordeeld worden binnen de stages. De commissie meent te mogen stellen dat de opleiding sterk praktijkgerichtheid is. In de drie modeltrajecten gaat heel wat aandacht naar stages. Deze stages bieden een ruime kennismaking met het werkveld en leeransen op de werkvloer. De opleiding stelt tijdens de gesprekken dat zij werkt aan een strategie om, naast de traditionele stageplaatsen, tevens stagecontexten in reguliere arbeidsmarkten en onderwijs te bereiken.

De opleiding stelt dat zij tracht de aantrekkingskracht van werken in Brussel te vergroten. De commissie stelt vast dat, hoewel de stad Brussel dichtbij is, de opleiding weinig gebruikmaakt van deze nabijheid. De commissie meent dat de opleiding gericht blijft op de eigen omgeving.

In het opleidingsonderdeel grondhouding van het derde jaar organiseert elke student een eigen buitenlandse reis als internationaal project. De studenten hebben in het derde jaar de mogelijkheid om veertien weken stage te lopen in het buitenland. Ook in het opleidingsonderdeel beroepspraktijk en supervisie III zijn er twee opties voor een buitenlandse ervaring: -Studiemobiliteit in Europa waarbij de student kan kiezen uit *Erasmus Study* en *Erasmus Placement*, en Studiemobiliteit in en buiten Europa waarbij de student stage loopt in het Zuiden, hoofdzakelijk in ontwikkelingslanden. De student zoekt zelf zijn stageplaats en wordt hierbij begeleid door de stagecoördinator, de ankerpersoon Internationalisering Orthopedagogie en het Centrum Internationalisering en Projecten. De opleiding geeft aan dat er jaarlijks een internationale beurs is voor studenten van het eerste en tweede jaar, en stelt dat zij werkt aan een internationale week, die zal plaatsvinden in 2010.

Tijdens de gesprekken stelt de opleiding dat het gebruik van anderstalige literatuur een drempel vormt voor studenten die instromen uit het TSO en BSO. In een enkel opleidingsonderdeel worden vertaalde teksten gebruikt en soms eens een Engels tekst. De commissie heeft vastgesteld dat studenten amper of geen Frans- en

Engelstalige literatuur doornemen. De bibliotheek wordt niet optimaal gebruikt. De commissieleden hebben in de eindwerkstukken doorgaans geen verwijzingen naar buitenlandse vakliteratuur aangetroffen.

De structurele band en de interactie binnen het studieprogramma van de opleiding met het werkveld waarvan in het zelfevaluatierapport sprake is, en de verwijzing naar concrete opleidingsonderdelen en projecten waarin studenten directe contacten hebben met het werkveld, blijken nog niet op punt te staan. Uit de visitatiegesprekken leidt de commissie af dat de werking van de Resonantieraad en de structurele band met de afgestudeerden (nog) niet optimaal zijn.

Advies en praktijkgericht onderzoek, het leveren van diensten en beroepsproducten, en permanente vorming zijn de pijlers binnen maatschappelijke dienstverlening van de opleiding.

De commissie kreeg tijdens het vrije spreekuur mondeling toelichting bij de afgewerkte en lopende onderzoeksprojecten die vanuit de opleiding gebeuren. Studenten en lectoren van de opleiding leveren diensten en beroepsproducten via werkveldprojecten en op vraag van organisaties. Het betreft onder meer de begeleiding van studiedagen, deelname aan werkgroepen, voorlezen bij kansarme gezinnen in Brussel, opleidingen voor busbegeleiders, het ontwerpen van een vormingsmodule, begeleiding van deelnemers aan dagelijkse bezigheden en kampactiviteiten. Er vindt permanente vorming plaats op het vlak van kortlopende initiatieven als eigen opleiding, of in samenwerking met onder meer het Centrum Algemeen Welzijnswerk Archipel en het Steunpunt Expertise Netwerken.

De commissie ontving een schriftelijk overzicht met opgave van en toelichting bij de onderzoeksprojecten, de diensten en beroepsproducten en permanente vorming.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om meer gebruik te maken van de expertise van het werkveld en alumni om de nieuw ingeslagen weg voor de eindwerken te toetsen.

De commissie suggereert om een oplossing voor het bijspijkeren van de kennis van het Nederlands en schriftelijke uitdrukingsvaardigheid te ontwerpen in het kader van de totale onderwijsvernieuwing.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opstap van grond- naar beroepshouding verloopt doorheen het programma concentrisch, waarbij competenties telkens meer uitgediept en verfijnd worden. De commissie heeft vastgesteld dat het programma gradueel is opgebouwd van algemene kaders en stromingen naar specifieke thema's binnen de verschillende kaders, tot methodieken en methodes en/of toepassingen. De reflectiedimensie loopt als een rode draad door dit proces. Leerlijnen zijn uitgewerkt van lector- naar studentgestuurd onderwijs doorheen de opleidingsonderdelen. Hiervan getuigen voorbeelden voor de domeinen basiswetenschappen, communicatie, orthopedagogie, persoonsvormend, beroepspraktijk en supervisie, en verdieping. De commissie wil opmerken dat de leerlijnen globaal gezien in orde zijn. De wetenschappelijke leerlijn daarentegen is niet doorgetrokken. Zij is aanwezig in het eerste jaar maar niet in het tweede jaar, en is in het derde jaar beperkt tot een keuzevak.

De commissie wil stellen dat het vernieuwde onderwijsprogramma weloverwogen is en de implementatie ervan wordt gedragen door de lectoren. De opbouw van het programma is logisch. De commissie heeft aan de gesprekken met het werkveld, de alumni en de studenten een lichte twijfel overgehouden met betrekking tot de balans van wetenschappelijke onderbouwing en praktijkgerichtheid. In deze gesprekken werden steeds de persoonsvorming en de sterke gerichtheid op de praktijk, het goede organisatievermogen van studenten en de kwaliteiten als leefgroepwerker benadrukt – ‘Zij staan in de praktijk meteen hun mannetje’ –, terwijl gepleit werd voor meer theoretische verdieping (bijvoorbeeld psychiatrische kennis en conceptueel denken). De studenten worden door de praktijk/het werkveld meer als ‘doeners’ dan als ‘denkers’ gekenschetst. Tijdens het vrije spreekuur nuanceerde de opleiding dit en illustreerde de theoretische onderbouwing met documenten rond evidence based werken in het vernieuwde curriculum (eerste uitstroom in juni 2010). Zij stipte taal en kennis van doelgroepen als verbeterpunten aan.

De domeinverantwoordelijke bewaakt de leerlijn in de opleiding door een structurele coördinatie en de stroomlijning van de inhoud van het domein. De procedure preciseert dat de domeingroep vak- en leerlijnoverschrijdend moet werken binnen een totaalconcept van de opleiding. De Resonantieraad evalueert het curriculum van de opleiding en doet voorstellen tot optimalisering.

De opleiding geeft tijdens de gesprekken aan dat zij het competentieraster hanteert als instrument voor de borging van de samenhang van het programma. Het raster laat toe om de graduele opbouw van leerlijnen te verfijnen, zodat competenties consequent op een hoger niveau worden afgetoetst.

De opleiding geeft aan dat een studietrajectbegeleider binnen flexibele leertrajecten zoekt naar een optimaal leerprogramma voor een student. In een bevraging (2008) bevestigen twee op de drie studenten van het eerste jaar dat hun jaarprogramma eerder vlot verliep. De samenhang werd nog verbeterd door aan studenten eenzelfde studietrajectbegeleider toe te wijzen voor de hele duur van de opleiding. De opleiding stelt tijdens de gesprekken dat zij het nieuwe curriculum heeft afgetoetst aan mogelijkheden van flexibilisering voor zij-instromers. Studenten evalueren de samenhang van het programma via de kwaliteitsbarometer en een afzonderlijke bevraging. Alumni werden in 2006 bevroegd over de samenhang van het programma. De resultaten van deze evaluaties worden door lectoren besproken in het onderwijsteam en de domeingroepen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om aandacht te hebben voor de balans tussen persoonsvorming en theoretische verdieping.

De commissie raadt de opleiding aan om aandacht te hebben voor de continuïteit van de leerlijn wetenschappelijke basisvaardigheden.

De commissie adviseert de opleiding om de componenten wetenschappelijke onderbouwing en praktijkgerichtheid evenwichtig op elkaar af te stemmen doorheen de studie jaren.

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoestand, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit 3 studiejaar van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen m.b.t. de minimale studieomvang van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding voerde in 2004-2005 een meting uit voor 25 studiepunten uit het derde jaar modeltraject volgens de retrospectieve schatting. De meetresultaten lieten niet toe om besluiten te formuleren op het niveau van opleidingsonderdelen. In 2005-2006 bleek uit een meting in het tweede jaar modeltraject – via een combinatie van retrospectieve schatting en tijdschrijfmethode – dat de gemiddelde studielast 21,60 uur bedroeg per studiepunten. Op basis van metingen bij opleidingen orthopedagogie binnen de associatie zijn de zones '30 tot 35 uur per studiepunten' en '20 tot 25 uur per studiepunten' vastgelegd als knipperlichtzones. Hierbij moeten niet onmiddellijk verbetermaatregelen genomen worden, maar zijn wel opvolgende maatregelen vereist. Naar aanleiding van deze studietijdmeting werden onder andere opdrachten van een opleidingsonderdeel bijgestuurd. In 2007-2008 is via een retrospectieve schatting de studielast gemeten van het vernieuwde eerste jaar modeltraject. De kwaliteitsbarometer 2008 geeft aan dat studenten matig tevreden zijn over de studielast en de spreiding ervan; het tweede modeltraject scoort het laagste. Een meerderheid van de afgestudeerden (2001-2006) stelt dat het programma studeerbaar is.

Tijdens de visitatiegesprekken zegden studenten dat zij de studiedruk in het derde jaar aankonden, omdat zij gewend waren aan ritme van het tweede jaar. Uit gegevens van eerdere studietijdmetingen, de kwaliteitsbarometer en de visitatiegesprekken met studenten en afgestudeerden besluiten de commissieleden dat de studeerbaarheid van het programma op orde is en de studielast evenwichtig gespreid is. De commissie wil opmerken dat er nood is aan studietijdmeting voor het nieuwe curriculum om een evenwichtige spreiding van de studielast te verzekeren.

De opleiding krijgt zicht op studiebelemmerende en -bevorderende factoren via de diversiteitenquête bij studenten. In 2008 signaleren studenten van het eerste modeltraject als studiebelemmerende factoren onder meer: leerproblemen, zwakke richting in het secundair onderwijs, visuele, auditieve en motorische beperkingen, een medische aandoening, psychische en emotionele problemen, moeilijkheden met de taal, problemen in de thuissituatie en sociaal isolement. Als studiebevorderende factoren gaven zij: medestudenten, lectoren, studiebegeleiding en administratie. Studenten citeren als bijkomend ondersteunend bij studievoortgang: het gebruik van een *overhead* tijdens de les, mogelijkheid om vragen te stellen aan lectoren, de digitale leeromgeving, boeiende lessen en ondersteuning.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om via studietijdmeting en de kwaliteitsbarometer meetgegevens te verzamelen om een evenwichtige spreiding van de studielast te kunnen verzekeren in het nieuwe curriculum.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De visie op onderwijs bestaat erin dat de student verantwoordelijk is voor het eigen leerproces en dat de opleiding hem daarbij gradueel ondersteunt in een flexibele, competentiegerichte en studeerbare leeromgeving. In de beschrijving van haar didactische concept focust de opleiding op competentiegericht, geïntegreerd en flexibel leren, leerprocesgerichte informatie- en communicatietechnologie, opleidingsoverschrijdend werken, een verantwoorde keuze van werkvormen en leer materiaal, en een functionele digitale leeromgeving. De opleiding kiest ervoor om theoretische vakken zo veel mogelijk aan grote groepen (60 tot 120 studenten) te doceren. Voor praktijkvakken en werkcolleges wordt gekozen voor groepen van maximaal 22 studenten. Er is vaak een combinatie van hoorcolleges in grote groepen en werkcolleges in kleinere groepen binnen eenzelfde opleidingsonderdeel. De commissie kan besluiten dat het didactische concept van de opleiding in het verlengde ligt van haar doelstellingen.

Inzage in de ECTS-fiches gaf de commissie een overzicht en beschrijving van de gebruikte werkvormen en -wijzen. De opleiding verantwoordt de keuze ervan in functie van de aard van de opleidingsonderdelen en de doelgroep. De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding onder meer de volgende werkvormen gebruikt: hoorcollege, begeleid werkcollege, vaardigheidsonderwijs en practica, zelfstandig werk, probleemgestuurd onderwijs, vakkenstages, groepwerk, opdrachten, projectmatig werken, studiebezoeken, studiedagen en excursie, individuele supervisie en groepsintervisie. De didactische werkvormen staan in functie van het didactische concept, stemmen overeen met de ECTS-fiches, en de verdeling tussen de verschillende werkvormen lijkt de commissie evenwichtig. De opleiding werkt met simulatiecliënten en mensen met beperkingen.

Een analyse van de werkvormen per opleidingsonderdeel voor de criteria 'lector- versus studentgestuurd' (2005-2006, 2006-2007 en 2007-2008) toont een graduele stijging van de studentsturing doorheen de modeltrajecten. De opleiding besluit uit de analyse dat de studentsturing minder sterk is dan de onderwijsvisie vooropstelt.

Op basis van de rondgang en gesprekken met lectoren, studenten en afgestudeerden meent de commissie te mogen besluiten dat het kennisaanbod didactisch ondersteund wordt door multimediale werkmiddelen. Via raadpleging van het digitale leerplatform hebben commissieleden onder meer vastgesteld dat studenten toegang hebben tot het studiemateriaal, dat zij de groei in competenties documenteren in een portfolio, dat lectoren hierop terugkoppelen en studenten kunnen samenwerken aan specifieke projecten.

Na inzage van procedures, de steundocumenten en het studiemateriaal meent de commissie te mogen stellen dat de basisstandaard van het schriftelijke studiemateriaal op orde is. De cursussen die zij tijdens het visitatiebezoek heeft ingekeken, zijn inhoudelijk degelijk samengesteld, actueel en wetenschappelijk onderbouwd. De commissie waardeert de professionaliteit van het studiemateriaal van de wetenschappelijke disciplines. De

commissieleden willen opmerken dat de wijze waarop sommige cursusteksten zijn opgebouwd de studenten in een consultatieve houding laat. Wellicht bleek daarom ook tijdens de visitatiegesprekken dat studenten in mindere mate over de cultuur beschikken om op zoek te gaan naar studie-informatie. Het is de commissie opgevallen dat de vormgeving van cursussen 'wisselend' is, bijvoorbeeld geen gegevens van studiefiches, geen inhoudsopgave, ontbreken van aanvullende literatuur. In visitatiegesprekken wordt gesteld dat vormelijke aspecten geen verplichtend karakter hebben.

De procedure voorziet dat werkvormen en aspecten van werkmiddelen regelmatig worden geëvalueerd door studenten in de 'evaluatie van het didactisch handelen'. Vaklectoren kunnen op eigen initiatief een bijkomende bevraging bij studenten organiseren. De opvolging gebeurt door de directeur van het studiegebied. Bij een score onder een vastgelegde drempelwaarde volgt een gedetailleerde bevraging. In voorbereiding van een evaluatiegesprek kan de directeur terugkoppeling vragen over de kwaliteit van het studiemateriaal aan een externe deskundige.

De studenten en afgestudeerden bevestigen tijdens het visitatiebezoek dat zij, globaal genomen, tevreden zijn over de didactische werkvormen, het studiemateriaal en de digitale leeromgeving.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om voor de vormgeving van schriftelijk studiemateriaal een eenvoudige format uit te werken en de toepassing ervan te bewaken.

De commissie adviseert de opleiding om het gebruik van de bibliotheek en literatuur door studenten aan te moedigen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het onderwijs- en examenreglement beschrijft de algemene principes van de examenregeling. De interne procedure 'Planning en organisatie examens' (2009) beschrijft de verschillende stappen met betrekking tot de planning en organisatie van examens. De examenperiodes zijn vermeld in de academische kalender die studenten en lectoren ontvangen bij de aanvang van het academiejaar. Studenten worden ook op andere ogenblikken beoordeeld, bijvoorbeeld na een stageperiode, doorheen het academiejaar.

De opleiding wil evolueren van een kennisgerichte toetscultuur naar een competentiegerichte assessmentcultuur. De commissie heeft vastgesteld dat informatie over de evaluatie is opgenomen in de ECTS-fiches en soms in het schriftelijke studiemateriaal. Voor evaluatie gebruikt de opleiding de kennis- of competentietoets; het mondelinge en schriftelijke examen met kennis-, toepassings- of inzichtsvragen; andere toetsvormen zoals een presentatie, paper, casus, procesevaluatie, tussentijdse feedback en portfolio; gebruik van ICT en van andere beoordelaars (co-, peer- en self-assessment). Na inzage van de examens die in het visitatielokaal ter beschikking waren, stellen de commissieleden dat de toetsing gebeurt via binnen het onderwijs gangbare vormen. Lectoren

bevestigen hun deelname aan studiedagen en workshops over onder meer het opmaken van examenvragen en *peer-* en *co-assessment*.

De interne procedure 'Evaluatie van studenten' expliciteert de kwaliteitsvereisten van evaluatie. Tijdens de visitatiegesprekken stelt de opleiding dat in principe elke lector de gepaste evaluatievorm moet kiezen en verantwoordelijk is voor de evaluatie van een student. Lectoren stellen dat zij de kwaliteit van de toetsing waarborgen door in onderwijsteams ECTS-fiches in overleg op te stellen, en door eenzelfde evaluatievorm en -werkwijze te overleggen en te hanteren als zij hetzelfde opleidingsonderdeel geven. De evaluatiemodaliteiten vormen het onderwerp van bespreking binnen de domeingroepen.

In het examenreglement is vastgelegd dat elke student recht heeft op terugkoppeling over zijn toetsresultaten. Na de semesterexamens is er een halve dag voorzien voor nabesprekingen in aanwezigheid van lectoren. Studenten kunnen hun examens inkijken. Ze kunnen voor advies terecht bij de lector, de studie(traject)begeleider, de opleidingscoördinator of de ombudsvrouw. Studenten en afgestudeerden bevestigen dat dit de realiteit is. Zij spreken hun waardering uit voor de voorbereiding van de examens (voorbeeldvragen, verwerkingsoefeningen...), de organisatie van de (proef)examens, de snelheid van terugkoppeling en de bespreking van de verwachte antwoorden. De evaluatie en de terugkoppeling worden ook gemeten bij studenten. De meetresultaten worden besproken door alle lectoren in het onderwijsteam en binnen de domeingroep Orthopedagogie.

De evaluatieprocedure van de stages is beschreven in de stagevademeccums en de ECTS-fiches. De stagebegeleider evalueert in het eerste jaar de kijk- en animatiestage via opdrachten. De beoordeling betreft de vorm en de inhoud met aandacht voor reflectieve ingesteldheid, expliciete evaluatie en besluitvorming. Voor de stages van het tweede en derde jaar zijn er een tussentijdse en eindevaluatie door de stagementor, de stagebegeleider en de student. De stagementor beoordeelt het dagelijkse functioneren op de stageplaats, op basis van de competenties grondhouding, conceptueel handelen, communiceren, begeleiden, samenwerken, zelfhantering/reflecteren, innovatief en creatief zijn, en bijhorende gedragsindicatoren.

De student evalueert zijn functioneren en geeft een inschatting, met voorbeelden van het bereikte niveau per competentiedomein. De stagebegeleider beoordeelt op basis van de portfolio en (supervisie)gesprekken met de student. De eindscore komt tot stand in drie stappen: via de evaluatie op basis van competenties (tussentijdse en eindevaluatie) wordt een totaalpunt bepaald via een richtingsgevende inschalinglijst. Bij onduidelijkheid over de score is er een bespreking op de predeliberatie met andere stagebegeleiders. De eindverantwoordelijke is de stagebegeleider. De commissie waardeert de zorgvuldige procesaanpak bij de beoordeling van de stages.

Ondanks diverse acties van de opleiding om de evaluatie van de bachelorproef te verbeteren, meent de commissie dat de aanpak van de beoordeling eerder zwak blijft. Na evaluatie door de begeleiders van het werkveldproject (2008) opteerde de opleiding voor een aanpassing van de beoordeling van het werkveldproject derde jaar 2009-2010. Het 'Eindproefvademeccum derde jaar bachelor in de orthopedagogie' beschrijft de vernieuwde aanpak. De commissie heeft vastgesteld dat bij de beoordeling van het eindwerk het proces overgewaardeerd werd en dat de evaluatie – globaal bekeken – niet erg professioneel verliep. Zij werkt, binnen een herzien streefkader, aan een objectivering van de beoordeling. Deze anomalie wordt vanaf het academiejaar 2009-2010 bijgestuurd, zoals gedocumenteerd in het document 'Eindproefvademeccum' (2009). De evaluatie van het eindwerk bestaat uit een proces- en een eindevaluatie aan de hand van gestructureerde vragenlijsten. De tussentijdse procesevaluatie is een zelfbeoordeling van de projectgroep als groep en groepslid. In de eindfase worden het product en het eindrapport door de projectgroep en de promotor samen beoordeeld (procespunt op 20). De eindevaluatie bestaat uit een beoordeling van het eindproduct, het eindrapport, de presentatie en de verdediging. De projectleider beoordeelt (productpunt op 20) via een vragenlijst de mate waarin het product beantwoordt aan de verwachtingen, zijn duurzaamheid en in hoeverre het een antwoord geeft op de vraagstelling. De lezer en promotor lezen vooraf het eindrapport en beoordelen (lectuurpunt op 40) aan de hand van concrete criteria. De projectgroep presenteert het eindrapport voor een jury en verdedigt zijn werkwijze, de probleemaanpak en het eindproduct. De presentatie en de verdediging worden door de juryleden gescoord op 20.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de proces- en de eindevaluatie in het toetsingsproces goed gedocumenteerd zijn, dat de toetsing op een doeltreffende wijze en op bachelorniveau plaatsvindt en transparant is voor studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de beoordeling van het eindwerkstuk te objectiveren zoals de opleiding heeft gepland.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professionele bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De associatie heeft op basis van het Decreet betreffende de flexibilisering van het hoger onderwijs een raamreglement opgesteld waarin de algemene en bijzondere toelatingsvoorwaarden zijn voorgeschreven. De centrale dienst Studentenadministratie van de hogeschool behandelt alle toelatingsdossiers.

Studenten die worden toegelaten tot de opleiding schrijven zich in met een diploma-, credit- of examencontract. Als een student, naast zijn inschrijving voor een diplomacontract, opleidingsonderdelen wil afleggen uit andere opleidingen en/of afstudeerrichtingen van de hogeschool, kan hij zich hiervoor inschrijven via een creditcontract. Als een student de lessen niet kan volgen, kan hij zich voor sommige opleidingsonderdelen inschrijven voor het afleggen van de examens. De ECTS-fiches geven hierover informatie. Aan studenten die aan alle toelatingsvoorwaarden voldoen, kan een herinschrijving in dezelfde opleiding geweigerd worden, op basis van maatregelen die passen in de studievoortgangsbewaking.

De opleiding volgt de studiekekenmerken, studentenkenmerken en onderwijshistoriek van de instromende studenten op. Over de laatste vier academiejaren stroomden gemiddeld 51,3 procent in uit het TSO; 39,7 procent uit het ASO; 6,2 procent uit het BSO en 1,9 procent uit het KSO. De vooropleidingen zijn humane wetenschappen, jeugd- en gehandicaptenzorg, sociaal-technische wetenschappen, gezondheids- en welzijns-wetenschappen, aspirant-verpleegkunde, kinderzorg, thuis- en bejaardenzorg en ziekenhuisverpleegkunde. Een kleine minderheid van de studenten is houder van een professionele of academische bachelor. Het aantal mannelijke studenten daalt.

Een diversiteitonderzoek van de hogeschool toont aan dat relatief minder studenten met een studieachterstand in het secundair onderwijs orthopedagogie komen studeren, en dat er relatief minder studenten met buitenlandse roots inschrijven, vergeleken met andere professionele bacheloropleidingen. De opleiding signaleert aan de commissie dat studenten die de Nederlandse taal minder goed beheersen, vanaf 2008-2009 terecht kunnen bij het Huis van het Nederlands. De commissie merkt op dat tijdens het visitatiegesprek het werkveld onomwonden en unaniem stelt dat er een probleem is met de geschreven taal/schriftelijke uitdrukingsvaardigheid. Tijdens de visitatiegesprekken verneemt de commissie dat de opleiding initiatieven neemt om studenten met leerproblemen en moeilijkheden met taal via een individueel traject te ondersteunen. De commissie meent dat het huidige beleid in verband met Nederlands het probleem niet zal oplossen. Zij adviseert om het verbeteren van de schriftelijke taalvaardigheid op te nemen in de onderwijsvernieuwing.

Het onderwijs- en examenreglement beschrijft het beleid van de hogeschool betreffende assessment. Een toelatingsassessment wordt georganiseerd voor studenten uit de Europese Unie die geen diploma of attest van secundair onderwijs kunnen voorleggen, of die omwille van hun bijzondere situatie geen diploma's van hun thuisland kunnen voorleggen. De voorbije academiejaren nam voor de opleiding één kandidaat-student hieraan deel. Studenten kunnen vrijstellingen aanvragen op basis van eerder behaalde diploma's en getuigschriften, meestal uit het reguliere onderwijscircuit. De opleiding erkent de eerder verworven kwalificaties (EVK) behaald in het hoger onderwijs, het attest 'animator in het jeugdwerk' en 'eerstehulpbrevetten'. Het aantal dossiers bedroeg 31 (2005-2006), 26 (2006-2007) en 27 (2007-2008). Eerder verworven competenties (EVC) betreffen meestal beroepservaring die studenten in de loop van hun professionele leven hebben opgedaan. De ervaring wordt erkend en gevalideerd via een evaluatie van de competenties van een student. De student krijgt een vrijstelling of stapt in een flexibel traject. In de opleiding zijn enkele EVC-dossiers behandeld.

De opleiding beklemtoont dat zij abiturienten correct informeert over slaagpercentages en flexibele studieduur. Zij gaat er niet vanuit dat een student uit het TSO of BSO de opleiding vanzelf in drie jaar kan afmaken. Studenten kunnen studiemethodische begeleiding volgen, onder meer rond leren.

Cijfermateriaal in het zelfevaluatie rapport geeft voor eerstejaarsstudenten die instroomden uit het ASO een hoger slaagpercentage dan voor TSO en BSO. Van 2002-2003 tot en met 2004-2005 slaagde 80 procent van de ASO-studenten en 56 procent van de TSO- en BSO-studenten. Van 2005-2006 tot en met 2007-2008 behaalde gemiddeld 74 procent van de generatiestudenten credits voor meer dan driekwart van de studiepunten uit hun jaarprogramma. Verdere analyse geeft aan dat het streefcijfer van 60 procent behaald wordt door ASO en TSO-studenten. Bij BSO-studenten is dat gemiddeld 31 procent. Om de aansluiting van de opleiding te beoordelen, analyseert de opleiding de slaagcijfers. Studenten van het eerste jaar worden bevroegd over de moeilijkheidsgraad van de opleiding.

Tijdens de visitatiegesprekken signaleren studenten dat zij het programma konden verwerken zonder specifieke voorkennis. De commissie meent te mogen stellen dat de vorm en de inhoud van het programma aansluit bij de kwalificaties van de studenten die instromen. De commissie wil opmerken dat er weinig doorlopende leerlijnen zijn met toeleverende scholen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding structurele contacten uit te werken met toeleverende scholen.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	niet van toepassing
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissieleden hadden inzage in de procedure 'Selectie en aanwerving' (2007). De opleiding stelt dat het opleidingsteam actief betrokken is bij de profielbeschrijving en het selectieproces van nieuwe lectoren. Uit verslagen van de selecties leidt de commissie af dat de opleiding bij aanwerving focust op onder meer kennis en ervaring uit het brede werkveld qua werksoort en doelgroepen, wetenschappelijke fundering, verjonging van het team, multifunctionaliteit en inzetbaarheid. Daarenboven is er systematisch aandacht voor didactische vaardigheden via een verplichte didactische proef. Het selectiegesprek peilt naar kennis van en ervaring met onderwijsvernieuwing en kwaliteitszorg, het gebruik van ICT, en belangstelling voor en ervaring met internationalisering.

De taakinfilling wordt jaarlijks opgemaakt op basis van de noden van de opleiding en de voorkeuren van lectoren. De taak omvat onderwijsverstrekking, wetenschappelijk onderzoek, maatschappelijke dienstverlening en onderwijs- en beleidsondersteunende opdrachten. Het gedeelte onderwijsverstrekking wordt ingevuld met coëfficiënten die zijn onderhandeld in een protocol. Het document 'Functieomschrijving en overleg in de opleiding orthopedagogie' omschrijft functies (onder meer van opleidingscoördinator, ankerpersoon Internationalisering, stage- en eindproefcoördinator, domeinverantwoordelijke, en medewerker kwaliteitszorg en onderwijsontwikkeling) en de samenstelling en bevoegdheden van overlegorganen onder meer van de coördinatiegroep en onderwijsteams, Resonantieraad, domeingroep, stage- en eindproefbegeleiders, onderwijsvernieuwing. Voor het administratieve of technische personeel is een functieclassificatie op basis van referentiefuncties ontwikkeld en in een protocol vastgelegd.

In de opleiding worden de beroepsspecifieke theoretische opleidingsonderdelen verzorgd door lectoren met een academisch diploma. Voor specifieke vakgebieden worden praktijklectoren en gastlectoren aangetrokken omwille van hun deskundigheid en/of bekendheid met het beroepenveld. Stagebegeleiding is in handen van lectoren omwille van de koppeling tussen vakkennis en praktische aanwending. De opleiding zet 80 procent van de personeelsmiddelen in voor onderwijsverstrekking en begeleiding van stages, projecten en eindwerken. Het aandeel beleidsondersteunende taken nam toe vanwege de onderwijsvernieuwing, de groei in studietrajectbegeleiding en maatschappelijke dienstverlening. Elke lector is lid van minstens één onderwijsteam. De opleiding beklemtoont dat decretale bepalingen, de flexibilisering en de krappe financiële ruimte het voeren van een bevorderingsbeleid inperken.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek kunnen vaststellen dat het team van de opleiding jong, gemotiveerd, begeistert, dynamisch en hardwerkend is. De opleiding stelt tijdens het visitatiebezoek dat het team zelfsturend is. De commissie heeft vastgesteld dat in het team een basisdemocratie heerst, maar dat de aansturing ontbreekt. Door de grote vrijheid van handelen zou de afstemming in de verdrukking kunnen komen.

Nieuwe personeelsleden ontvangen bij hun indiensttreding een onthaalmap. Er is tevens een onthaaltraject van verscheidene sessies uitgewerkt. Een meter/peter coacht beginnende personeelsleden bij het (vak)inhoudelijke, functiegebonden en/of praktische functioneren. Nieuwe lectoren kunnen binnen de associatie deelnemen aan de

opleiding beginnende lectoren, die focust op onderwijskundig-didactische vaardigheden als schriftelijke leermiddelen, werkvormen, evaluatie en feedback.

Tijdens de visitatiegesprekken heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding aandacht heeft voor de vakinhoudelijke, onderwijskundig-didactische en academische deskundigheid van het onderwijzende personeel. De hogeschool hanteert processen om deze individuele deskundigheid van lectoren te waarborgen en blijvend te ontwikkelen, door bijvoorbeeld de *screening* van competenties in de selectieprocedure, evaluatie door de studenten van het didactische handelen, de terugkoppeling en coaching van lectoren, en omkaderingsmodules.

Functioneringsgesprekken vinden jaarlijks plaats tijdens de eerste twee jaren van de tewerkstelling. Nadien zijn er minstens twee gesprekken per periode van vijf jaar, of op aanvraag. Afspraken uit de gesprekken worden schriftelijk vastgelegd in het verslag van het functioneringsgesprek en opgenomen in het personeelsdossier. De afspraken worden bewaakt in het volgende functionerings- of evaluatiegesprek. Het is de taak van de opleidingscoördinator om, naar aanleiding van functioneringsgesprekken, opleiding en navorming als mogelijke instrumenten voor bijsturing voor te stellen aan teamleden.

Personeelsleden worden minstens eenmaal per vijf jaar geëvalueerd. Soms is er een kortere evaluatieperiode, bijvoorbeeld bij indiensttreding, bij en na een bevordering of benoeming en bij een evaluatie 'onvoldoende'. De evaluatiecriteria zijn bepaald op basis van de taakomschrijving, en er wordt vanuit verschillende invalshoeken van de werkcontext informatie bevroegd. De personeelsevaluatie houdt rekening met input van de studenten, het personeelslid en het oordeel van de directe verantwoordelijke.

De commissieleden besluiten dat het team van de opleiding potentie uitstraalt, en gekwalificeerd en georganiseerd is voor de inhoudelijke en onderwijskundige afhandeling van het opleidingsprogramma.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleidingsverantwoordelijke(n) oog te hebben voor de nood aan sturing en coördinatie van de inzet van het team.

De commissie raadt het management van het departement en de opleiding aan om zuinig te zijn op de kwaliteit en het enthousiasme van de personeelsleden.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding:

- het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie stelt vast dat de personeelsleden een band hebben met het beroepenveld door onder andere actieve beroepservaring via tewerkstelling en bedrijfsstages, navormingen in het werkveld, participatie in

bestuurs- en adviesorganen van relevante beroepsverenigingen, bedrijven en instellingen, deelname aan onderzoeksprojecten van en met het werkveld, consultancy voor het werkveld, opleidingen verzorgd door personeelsleden in opdracht van bedrijven en instellingen, gastlectoren en sprekers uit het werkveld en op het werkveld gerichte publicaties. Lectoren brengen werkveldervaring mee uit onder meer de bijzondere jeugdzorg, het buitengewoon onderwijs, de sector van personen met een handicap, de geestelijke gezondheidszorg, het vormingswerk, het jeugdwerk, en systeem- en contextgericht werken. Interactie met het werkveld vindt ook plaats via de begeleiding van stages, studiebezoeken en werkveldprojecten.

De brochure 'HUB-personeel verleg je grenzen' beschrijft de mogelijkheden voor personeelsleden om internationale ervaringen op te doen via het Erasmus-programma van de Europese Commissie. De participatie van de opleiding in onder meer FESET, E-Sence en ALLI geeft aan lectoren de gelegenheid om met partners in het buitenland expertise uit te wisselen en veranderingen op internationaal niveau van nabij te volgen. Naast de *Haute Ecole ISELL* (Luik) heeft de opleiding internationale partners in Denemarken, Finland, Frankrijk, Nederland, Noorwegen, Spanje en Zweden. Er vertrokken één lector (2007-2008, Tarragona in Spanje) en twee lectoren (2008-2009, Umea in Zweden) uit. Er waren twee inkomende lectoren (2007-2008, Finland).

Lectoren kunnen onderzoeksvorstellen indienen bij het Centrum voor Praktijkgebaseerd Onderzoek en Dienstverlening. De opleiding geeft aan de commissie een overzicht van en toelichting bij afgeronde en lopende onderzoeksprojecten in uiteenlopende sectoren. De commissie stelt dat onderzoek en dienstverlening terecht de paradepaardjes zijn van de opleiding. Zij heeft kunnen vaststellen dat werkveldpartners betrokken zijn bij de onderzoeksprojecten, en dat het afgeronde onderzoek via een dubbele studiedag is teruggekoppeld naar de opleiding en het werkveld.

Het professionaliseringsbeleid wordt gecoördineerd en bewaakt op hogeschoolniveau. De hogeschool schreef een procedure uit met opgave van een beleidsconcept, criteria en praktische afspraken voor navorming. Het onderwijsteam van de opleiding kan de deskundigheidsbevordering sturen door navorming aan te vragen of te organiseren. Personeelsleden worden via mail geïnformeerd over het externe aanbod, en via de nieuwsbrief en intranet over het interne aanbod. Professionalisering kan betrekking hebben op vakinhoudelijke aspecten, competenties van personeelsleden en de onderwijskundige praktijk. De commissie had inzage in een overzicht van bijscholingen die lectoren van de opleiding volgden in de periode 2003-2008. Zij heeft vastgesteld dat er in de feitelijke taakbelasting niet voldoende tijd is voor deskundigheidsbevordering en deelname aan vormingsactiviteiten. Lectoren stellen tijdens de visitatiegesprekken dat hun beroepsernst de motor is om aan vormingsactiviteiten deel te nemen.

De commissieleden besluiten dat het onderricht wordt verzorgd door personeelsleden die contacten hebben met de beroepspraktijk en de koppeling maken tussen de opleiding en het beroepenveld.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om voldoende ruimte te waarborgen voor structurele professionele vorming. Hiervoor moet facilitering opgenomen worden in het takenpakket van het personeel. De vorming moet afgestemd worden op de deskundigheidsbevordering van het hele team en in lijn gebracht worden met de in gang gezette onderwijsvernieuwing.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In 2007-2008 waren er in de opleiding 23 lectoren (VTE) tewerkgesteld: 51 procent vrouwen en 49 procent mannen. De omvang van het docerende personeel bedroeg 13,09 VTE. Het aantal studenten was 308. De ratio student/lector is dan 23,50/VTE (308/13,09). Een bijlage bij het zelfevaluatie-rapport vermeldt dat er bij het onderwijzende personeel zeven voltijds en zestien deeltijds werkzaam zijn. Bij het onderwijsondersteunende personeel (ATP, OP, HOP) zijn er twintig voltijdsen. De opleiding geeft aan dat de omkadering per student sterk gegroeid is sinds 2004-2005, wat een meerwaarde inhoudt voor onderwijs en begeleiding. De commissie durft te stellen dat de huidige ratio student/lector 'riant' is.

De verdeling over de leeftijdscategorie toont aan dat vooral dertigplussers deel uitmaken van het onderwijsteam, dat behoorlijk gespreid is tot boven de vijftig jaar.

- van 20 tot en met 29 jaar: 3;
- van 30 tot en met 39 jaar: 8;
- van 40 tot en met 49 jaar: 6;
- van 50 tot en met 59 jaar: 5;
- van 60 tot en met 65 jaar: 1.

Tijdens de gesprekken heeft de commissie vastgesteld dat lectoren hun takenpakket als een 'overladen kar' ervaren en dat zij erg hard moeten werken. De commissie heeft de indruk dat personeelsleden inefficiënt worden ingezet, volgens een patroon dat al jaren wordt aangehouden. Menig lector geeft dezelfde lessen als een collega, en daardoor haalt men zich veel werk op de hals. De commissie meent dat dit anders moet en dat de opleiding met de huidige omkadering de nagestreefde kwaliteit kan bieden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie dringt er bij de opleiding op aan om te streven naar een meer rationele taakverdeling, zodat de financiële inspanningen om de ratio student/lector beduidend te verbeteren, ook door het personeel worden ervaren.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschool ontwikkelde een masterplan met het oog op de optimalisering van de huisvesting op middellange termijn. De commissieleden bezochten supervisielokalen, werklokalen, praktijklokalen PMV, kleine (20/30 zitplaatsen) en grote(re) leslokalen (50/65 – 100/130 zitplaatsen), kantoren (coördinator, lectoren, trajectbegeleider, studentencoach, onderzoekers, directeur), de studio van de lectoren, mediatheek (bibliotheek, leesruimte, computerklas), cafetaria, bewegingsinfrastructuur (sportzalen, fitnessruimte, kleedkamers, douches, kleedkastjes), atelier, studentensecretariaat/planning/campuscoördinator, de Cursusdienst, de inkomhal (computers, digitale valven) en vergaderzalen. Zij heeft tijdens de rondgang kunnen vaststellen dat de campus heel wat ruimte en groen biedt. De bezochte leslokalen voor 'frontaal' onderwijs zijn uitgerust met overheadprojectoren, pc, dvd en *beamer*. De lokalen voor sportinfrastructuur zijn behoorlijk ingericht en worden zijdelings gebruikt door de opleiding orthopedagogie. Er zijn computerfaciliteiten voor studenten in de foyer, computerklas en leeszaal. De commissie meent dat het atelier niet optimaal/ondermaats is voor het werk, temeer daar de muzisch-agogische vorming door de opleiding zelf als een thema wordt benoemd waarmee zij zich wil profileren. Ook mist de commissie een observatielokaal.

Het gebouwencomplex dateert uit de jaren zeventig en tot 2008 zijn substantiële verbouwingen uitgevoerd. De commissie heeft kunnen vaststellen dat renovaties met succes zijn uitgevoerd. Zij treedt de stelling van de opleiding dat de campus nog kan verbeteren, bij. De commissie meent dat zij niet overdrijft als zij stelt dat de toestand van menige lokalen, inclusief vloerbekleding, basaal is. Soms is de vloerbekleding echt vies. Met weinig ingrijpende maatregelen zou de voorziening snel op peil kunnen worden gebracht.

Alle leslokalen, cafetaria, bibliotheek en zalen zijn toegankelijk voor rolstoelgebruikers, via lift en vaste hellende vlakken. Er is een aangepast toilet in de inkomhall. De commissie heeft gehoord dat de ligging van de campus vlakbij het station de bereikbaarheid niet voor alle studenten vergroot, niettegenstaande de aanpassing van de lesuren aan de uurregeling van de treinen. Er is voldoende parkeergelegenheid op vijf minuten wandelafstand van de campus. Studenten maken hier weinig gebruik van.

De bibliotheek is in gebruik sinds 2008 en heeft de functie van studielandschap, met leeszaal en een afzonderlijk computerlokaal. Randapparatuur zoals een kopieerapparaat, printer en pc's, is aanwezig. Bibliotheek-medewerkers begeleiden studenten bij hun zoekproces en ondersteunen het (project)onderzoek van personeelsleden. Als de gevraagde informatie niet aanwezig is, wordt er doorverwezen. De geautomatiseerde catalogus is raadpleegbaar via internet, en de website van de bibliotheek is een onderdeel van intranet. De collectie omvat tijdschriften, cd-roms, cd's, video's, dvd's, afstudeerwerken en educatieve spellen. Het aanbod is overwegend Nederlandstalig. In het raam van internationalisering is er aandacht voor de toegang tot anderstalige vakliteratuur, en is er een basiscollectie Engelstalige vakliteratuur aangelegd (2008). Vaktijdschriften zijn ook die online te raadplegen. De evaluatie van de collectie van de bibliotheek gebeurt in permanent overleg met twee lectoren uit het onderwijsteam van de opleiding. Deze evaluatie resulteert in de ontwikkeling en aanpassing van het aankoopbeleid en initiatieven om bibliotheekgebruik te activeren. De commissie heeft vastgesteld dat er in bibliotheek voor orthopedagogie geen anderstalige vaktijdschriften aanwezig zijn. Tijdens de visitatiegesprekken

is gesignaleerd dat slechts 60 procent van de studenten orthopedagogie ontlener is. De opleiding stelt dat tweedejaarsstudenten het meeste ontleneren.

Lectoren zien de digitale leeromgeving als een onderwijsondersteunend instrument om leerroutes, samenwerkingsprojecten, toetsen en portfolio's te ontwikkelen. Studenten krijgen bij hun start een introductie in het gebruik van de leeromgeving, die zij op de campus en thuis kunnen gebruiken. Voor toepassingen zoals portfolio en project is er praktische ondersteuning.

Tijdens de visitatiegesprekken stellen studenten dat zij zich voor praktische vragen wenden tot het onthaal, de dienst Studentenadministratie en Planning, de Sociale Dienst en het Centrum voor Studie- en Studentenbegeleiding. Zij kunnen een laptop en audiovisueel materiaal ontleneren, en lokalen voorbehouden voor het uitvoeren van groepswork.

Studenten en lectoren worden gevraagd hun perceptie te geven over de kwaliteit van onder meer de infrastructuur, het inschrijvingsproces, de inrichting van de bibliotheek en de collectie, de gebruiksvriendelijkheid van de bibliotheekcatalogus, en de communicatie- en informatiekkanalen.

De commissie meent te mogen stellen dat de voorzieningen voor studenten en lectoren, algemeen gesproken, toereikend zijn. De onderwijs-, studie- en werkruimtes hebben voldoende ICT-faciliteiten en -ondersteuning, inclusief een draadloos netwerk.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de renovatie van bepaalde onderwijsruimtes te versnellen en op korte termijn te realiseren.

De commissie beveelt de opleiding aan om op korte termijn werk te maken van een analyse van de voor- en nadelen van de huidige inplanting van de campus.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Abituriënten kunnen informatie inwinnen via brochures en handleidingen op de website. De opleiding organiseert info- en contactmomenten, een openlesdag met demonstratielessen en een sessie over studeren aan een hogeschool. Abituriënten hebben daarbij de kans om cursusmateriaal door te nemen. Abituriënten kunnen ECTS-fiches raadplegen.

De hogeschool definieert studentenbegeleiding als activiteiten die erop gericht zijn om de slaagkansen van bekwame en gemotiveerde studenten te maximaliseren door hen laagdrempelige begeleidingsmogelijkheden aan te bieden. Deze omvatten de trajectbegeleiding ter ondersteuning van studenten bij beslissingen in de loop van de studieloopbaan, de studiebegeleiding voor begeleiding om de kwaliteit van het leerproces te bevorderen, de

studentenbegeleiding met advies/begeleiding bij studiebelemmerende factoren en initiatieven tot integratie, en de Ombudsdienst voor bemiddeling bij problemen betreffende onderwijsverstrekking en -organisatie, en examens.

Bij de start van het academiejaar organiseert de opleiding twee welkomstdagen. Eerstejaarsstudenten maken dan kennis met elkaar, de diensten en de hulpverleningsmogelijkheden.

De studiebegeleiding is in de opleiding geïntegreerd in de onderwijsopdracht. Alle lectoren, maar in het bijzonder in het eerste jaar, hebben in hun lessen aandacht voor inhoudelijke vragen en het aanleren van vakspecifieke studeervaardigheden en studeertips. Daarnaast zijn er in het eerste jaar begeleidingsactiviteiten zoals monitoraten, de bespreking van voorbeeldvragen, de organisatie van proefexamens, terugkoppeling en advisering over de studiestrategie, individuele bespreking van de studievoortgang en de inrichting van vakoverschrijdende studievaardigheidssessies zoals actief studeren, plannen en voorbereiding op de examens. Tijdens de visitatiegesprekken zeggen studenten en afgestudeerden dat lectoren en studiebegeleiders vlot bereikbaar zijn voor individuele begeleiding.

Studenten met een aangepast studietraject worden begeleid door de opleidingscoördinator, een ervaren lecture en het Centrum voor Studentenbegeleiding en -Voorzieningen (CSB&V). Er zijn een workshop met informatie over het onderwijs- en examenreglement en individuele gesprekken om haalbare studietrajecten samen te stellen, voorzien, en het effect van beslissingen op leercrediet wordt bewaakt. Zij-instromers en herintreders die in aanmerking komen voor vrijstellingen (EVK of EVC) worden begeleid door een lector-trajectbegeleider. Vaklectoren bespreken de prestaties en verdere slaagkansen met de student. De studentenbegeleider van het CSB&V zoekt samen met de student naar oorzaken van het mislukken, een efficiëntere studiemethode, een aangepaste studierichting of andere mogelijkheden. Het onderwijs- en examenreglement vermeldt maatregelen om te verhinderen dat flexibilisering van de studievoortgang zou leiden tot onverantwoorde studieduurverlenging. De opleiding, de Examencommissie en trajectbegeleiders volgen studenten met problematische studieduurvertraging op, en geven advies over verder doen, herkansen of heroriëntatie. De commissie waardeert dat lectoren, naast de traject- en studiebegeleider, meewerken aan een geïntegreerde studiebegeleiding die ten goede komt aan elke student.

Het Centrum voor Studentenbegeleiding en -Voorzieningen (CSB&V) behartigt per campus studentenbegeleiding, sociale voorzieningen, de Ombudsdienst en het campusleven. Het centrum werkt in overleg met de opleidingscoördinator en het onderwijsteam.

Het team Studentenbegeleiding adviseert en begeleidt de niet-inhoudelijke problemen die studievoortgang of doorstroom belemmeren. Het zorgt voor psychologische begeleiding, begeleiding van studenten met een functiebeperking of gezondheidsproblemen, vakoverschrijdende studeervaardigheden, exitgesprekken met afhakers en (her)oriëntering. De bereikbaarheid wordt gecommuniceerd via een brochure en het studentenportaal van de hogeschool.

De Ombudsdienst fungeert, doorheen het academiejaar en de examenperiode, als meldpunt voor klachten over het onderwijs. De afhandeling gebeurt in overleg met de directeur van het studiegebied. De ombudsmedewerker neemt deel aan de samenkomsten van de examencommissies. Via het ombudsverslag is er input naar het beleid.

Het team Sociale Dienst ondersteunt studenten voor wie financiën of de socioculturele afkomst een hinderpaal zijn om hoger onderwijs te volgen. De dienst treedt op als bemiddelaar naar andere instanties, helpt bij de zoektocht naar een studentenjob en geschikte huisvesting. Studenten kunnen er ook terecht voor bijkomende of vervangende studiefinanciering. De brochure 'Centen voor studenten' geeft studenten informatie om onder meer de studiekosten te kunnen dekken. Bij het begin van het academiejaar stelt een medewerker de dienstverlening voor tijdens de lessen, en er is een wekelijkse permanentie. Nadien maken studenten een afspraak via mail of de studentenbegeleider.

Tijdens de visitatiegesprekken wordt terloops aangestipt dat de opleiding poogt om allochtone scholieren uit Nederlandstalige secundaire scholen aan te trekken. De instroom uit Brussel blijft beperkt.

Studentenbegeleiders (CSB&V) handelen de uitschrijvingen af en voeren een exitgesprek. Voor uitschrijving vult de student een vragenlijst in (2008). Als redenen voor afhaken geven studenten tegenvallende studieresultaten, de confrontatie met zichzelf, leerproblemen met theoretische opleidingsonderdelen, andere interesses en een zwakke(re) vooropleiding.

Studenten worden structureel bevraagd over onder meer de begeleiding door lectoren en medewerkers van het CSB&V, over ondersteuning bij persoonlijke, studie- en examenproblemen, over informatievoorziening en het (geflexibiliseerde) examenreglement, de mogelijkheid om een persoonlijk traject te volgen en de Ombudsdienst.

De commissie is ervan overtuigd dat de informatievoorziening aan studenten en de studiebegeleiding de studievoortgang behoorlijk ondersteunen en bevorderen, en overeenstemmen met de verwachtingen van de studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt de opleiding om aandacht te hebben voor het op elkaar afstemmen van de diverse soorten begeleiding die nu binnen de opleiding bestaan.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het kwaliteitsbeleid van de hogeschool beoogt een gefaseerde uitbouw van een ISO-gecertificeerd kwaliteitssysteem volgens de uitgangspunten van integrale kwaliteitszorg en met de focus op permanente verbetering. De interne kwaliteitszorg wordt aangezwengeld en er wordt toezicht op gehouden door een systeem van interne audits. Interne en externe audits en onderwijsvisitaties vullen elkaar aan. De opleiding orthopedagogie behaalde een ISO-certificaat (2007) voor haar onderwijsprocedures en bijhorende documenten.

Het kwaliteitshandboek van de hogeschool bevat een engagementsverklaring van de directie, een overzicht van de onderwijskundige kwaliteitsvereisten en een gestructureerd overzicht van alle kwaliteitsprocedures. Over de processen van beleidsvorming, onderwijsondersteuning en -verstrekking zijn kwaliteitsafspraken gemaakt. Procedures en de bijhorende steundocumenten concretiseren doelstellingen en werkwijzen. De onderwijsprocedures betreffen de onderwijsontwikkeling (doelstellingen, studieprogramma's, werk- en evaluatievormen en studiemateriaal), de begeleiding van eindwerken, de organisatie en begeleiding van stages, de evaluatie van studenten en de didactische evaluatie van het doceergedrag.

De cel Statistische Analyse en Metingen coördineert het kwantitatief beleidsondersteunende onderzoek en voert peilingen uit bij studenten, personeel, oud-studenten, leden van resonantieraden en externe promotoren. Ze analyseert ook de instroom en het onderwijsrendement. In een strategieboek zijn kritische kwaliteitsindicatoren samengebracht en gedocumenteerd.

De commissie heeft vastgesteld dat het continu verbeteren en stimuleren van innovatie gebeurt via een strategie- en werkingsplan. De dienst Onderwijs en Kwaliteit stelt er een ontwerp van op, dat dan via formele overlegorganen wordt bijgesteld. Dat plan bevat aandachtspunten waaraan de opleiding het volgende academiejaar bij voorrang wil werken en wordt jaarlijks geactualiseerd. De commissie merkt op dat de aandachtspunten geformuleerd zijn in verifieerbare, meetbare uitkomsten en dat ze aansluiten bij de resultaten van de vorige evaluaties. Deze resultaten zijn opgenomen in een strategie- en werkingsrapport waarin elk jaar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het kwaliteitssysteem worden beoordeeld.

De opleiding beklemtoont dat zij, naast de geobjectiverde indicatoren voor kwaliteit, plaats inruimt voor een individuele en subjectieve beleving van kwaliteit. De commissie waardeert dat personeelsleden verplicht worden om systematisch te reflecteren op hun relevante basisprocessen en om aan te tonen hoe zij die borgen.

In de opleiding werden volgende systematische evaluaties met geijkte instrumenten en evaluatieprocedures uitgevoerd:

- Studenten beoordelen de kwaliteit van de opleiding, het didactische handelen van lectoren, de begeleiders van stages en eindwerken, de kwaliteit van de stageplaatsen en het stageproces, en de studietijd.
- Personeelsleden beoordelen de arbeidsbeleving, de werkdruk en de stressbeleving (SERV-bevraging).
- Afgestudeerden en externe deskundigen beoordelen de kwaliteit van de opleiding, de eigen studiekeuze en studieloopbaan, het studiemateriaal, de finaliteit van de opleiding en de curriculumvernieuwing.

De evaluatie van het didactische handelen van lectoren door studenten gebeurt driejaarlijks, met elk jaar één modeltraject. Bijkomend evalueren studenten dan ook de opleidingsonderdelen van beginnende lectoren.

In de kwaliteitsbarometer worden studenten bevraagd (2004 en 2008) over diverse facetten van de opleiding, zoals de voorbereiding op het opleidingsprogramma, de stage, examens en eindwerk, internationalisering, de infrastructuur en diensten, ondersteuning van het onderwijsproces en de participatie. Studenten en personeelsleden kunnen gebruikmaken van een online meldpunt voor klachten. Lectoren, studenten en vertegenwoordigers van de diensten participeerden aan de PROSE Accreditatie Scan. De opleiding verzamelt ook informatie via onlinebevestigingen bij het beroepenveld, lectoren en eerstejaarsstudenten. Het betreft specifieke, eenmalige bevestigingen die niet structureel in het kwaliteitssysteem zijn ingebed.

De opleiding beschikt over beperkte conclusies van meetresultaten (periode 2003-2008) en indicatoren van de opleiding: studenteninstroom, kwaliteitsbarometer studenten, alumni-enquête, studietijdmeting, klachtenbehandeling, interne en externe audits, accreditatiescan, arbeidsbeleving personeel, onderwijsrendement en onderzoek diversiteit. De opleiding waarborgt validiteit en betrouwbaarheid van metingen.

Op basis van metingen sinds 2005-2006 en een vergelijking met andere opleidingen uit de HUB of vergelijkbaar cijfermateriaal van opleidingen aan andere hogescholen, detecteert de opleiding knelpunten en kansen tot verbetering. Deze bevindingen, de inbreng uit het onderwijsteam en ontwikkelingen in de externe omgeving zijn aanleiding voor het formuleren van nieuwe taakstellingen en streefcijfers voor indicatoren.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de opleiding op veel manieren systematisch en periodiek haar kwaliteit toetst.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De dienst Onderwijs en Kwaliteit is een beleidsvoorbereidende dienst die de directie, de opleidingen en de diensten ondersteunt bij de uitvoering van het beleid rond onderwijs en kwaliteit. De dienst coördineert de activiteiten van de cellen Kwaliteitszorg en Accreditering, Statistische Analyse en Metingen, en Onderwijsontwikkeling en ICT in het Onderwijs.

Verbeteracties krijgen in de opleiding vorm door bestaande werkprocessen te verbeteren op initiatief van 'procedure-eigenaars', op basis van thema's in verslagen van interne audits en ingekomen klachten. Sommige veranderingen starten bij bottom-up initiatieven zonder formele omkadering en andere projecten worden opgenomen door formele overlegorganen. Domeinoverschrijdende thema's worden overgenomen door de

coördinatiegroep en het onderwijsteam, onderwijsvernieuwing door de curriculumgroep Onderwijsvernieuwing en de domeingroepen en probleemgestuurd onderwijs en werkveldproject door de projectgroepen.

De opleiding geeft aan dat aandachtspunten/taakstellingen en projecten worden geselecteerd, gepland en opgevolgd in het kader van het strategie- en werkingsplan. Zij stelt dat zij verbeterprojecten afwikkelt in de processtappen: doelstellingen expliciteren, activiteiten ontplooiën, resultaten evalueren, bijsturen waar nodig en gerealiseerde verbeteringen verankeren (PDCA). De coördinatiegroep, samengesteld uit een aantal leden van het onderwijsteam, bewaakt de implementatie van concrete actieplannen. De opleiding realiseerde heel wat aandachtspunten/taakstellingen tijdens de periode 2002-2003 tot 2007-2008. Zij heeft de thema's van de streefdoelen uitvoerig toegelicht. De commissie had inzage in een opvolgingstabel van het visitatiebezoek 2003. Deze tabel vermeldt onder meer de aanbevelingen van de visitatiecommissie en het gevolg dat de opleiding eraan heeft gegeven. Het is de commissie duidelijk geworden dat na de vorige visitatie heel wat is rechtgezet. De opleiding heeft het academiejaar 2007-2008 geëvalueerd op basis van haar strategie- en werkingsrapport en formuleerde verbetermaatregelen voor 2008-2009. Die hebben betrekking op flexibilisering, onderwijsinnovatie, studie- en studentenbegeleiding, diversiteit en duurzaamheid, internationalisering, kwaliteitszorg en Brussel.

De commissieleden hebben kunnen vaststellen dat de opleiding een proces voor kwaliteitsverbetering op gang heeft getrokken, maar daarbij niet steeds alle processtappen zet die zij in het zelfevaluatie-rapport beweert te zetten. De commissie is van mening dat de processen niet steeds geordend verlopen, taakstellingen niet steeds worden geprioriteerd en realisaties nog geborgd moeten worden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om het traject van de verbetercyclus PDCA tot en met de laatste stap af te werken.

De commissie beveelt de opleiding aan om de diverse verbeteractiviteiten op elkaar af te stemmen en prioriteiten vast te leggen, met aandacht voor de haalbaarheid in een werkingsplan.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De cel Kwaliteitszorg en Accreditering is samengesteld uit vertegenwoordigers van alle studiegebieden en faculteiten. De vertegenwoordiger van Sociaal-Agogisch Werk is ankerpersoon Kwaliteitszorg voor de opleidingen orthopedagogie en sociaal werk. De ankerpersoon draagt zorg voor de informatiedoorstroming naar de opleidingscoördinator en de directeur.

Personeelsleden van de opleiding zijn betrokken via de coördinatiegroep, het onderwijsteam en de domeingroepen. Sommigen nemen deel aan projectgroepen. De opleiding stelt dat 'eigenaarschap' de betrokkenheid bij het kwaliteitssysteem stimuleert. De stagecoördinator is bijvoorbeeld eigenaar van de stageprocedure en herwerkt jaarlijks steundocumenten, vademecums en formulieren. Binnen de opleiding is er

een draagvlak voor het naleven en/of verbeteren van procedures. Een voorbeeld hiervan is de controle van de ECTS-fiches door een lector.

Lectoren werken transparant aan wederzijdse kwaliteitscontrole, bijvoorbeeld een team dat parallel lesgeeft, consult in domeingroepen, opmaak en bespreking ECTS-fiches, bijwonen van lessen met terugkoppeling, cursusmateriaal op een gemeenschappelijke netwerkschijf, beschikbaarheid van taakinfilling, transparante besluitvorming.

De teams van interne auditoren zijn samengesteld uit lectoren en medewerkers van de diensten. Een personeelslid van het orthoteam is interne auditor. De opleiding bekijkt de gesprekken die de auditor voert met collega's als verbeteringsgerichte intervisiegesprekken. In het voorbereidingsproces van het zelfevaluatie rapport (2008) hebben lectoren specifieke aspecten beoordeeld in een bevraging. De commissie merkt op dat er in het visitatiegesprek met lectoren een langdurige stilte volgde op de vraag naar hun betrokkenheid bij kwaliteitszorg. Personeelsleden stelden dat zij kwaliteitszorg ervaren als 'een overweldigend aantal instrumenten en metingen'. Meetgegevens met betrekking tot de kwaliteitscultuur uit de personeelsenquête van 2009 tonen echter het tegendeel. De samenstelling van het zelfevaluatie rapport heeft voor sommigen het belang van kwaliteitszorg helder gemaakt. Lectoren stellen dat zij resultaten uit metingen zien als een kruisbestuiving via informatie en terugkoppeling.

Studenten zijn op instellingsniveau formeel vertegenwoordigd in de Academische Raad, de coördinatiegroep, de Campusraad, de Studentenraad, STUVO en de studentenvereniging Associatie K.U.Leuven. Er zijn ook een overkoepelende raad van studentenorganisaties en een studentenraad van HUB-opleidingen aanwezig. De participatiestructuur van de studenten omvat een netwerk van contactstudenten uit alle studiejaar. Een coach begeleidt studenten in hun participatie. Informatie stroomt naar studenten via een informatieblad, het studentenportaal en het elektronische leerplatform. Tijdens de visitatiegesprekken verneemt de commissie ook dat studentenvertegenwoordigers moeilijk te vinden zijn. In het eerste jaar zijn studenten weinig betrokken. De tweedejaarsstudenten stellen dat zij weinig tijd hebben, en derdejaarsstudenten vinden het niet de moeite om zich te engageren voor één jaar. De opleiding (h)erkent het probleem en wil de manier waarop vertegenwoordigers verkozen worden en bereikbaar zijn, verbeteren. Studenten zijn sinds 2007-2008 vertegenwoordigd in de coördinatiegroep.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding geen actieve alumniwerking heeft. Afgestudeerden worden wel bevraagd over praktijkgerichtheid van de opleiding en hun tewerkstelling, en uitgenodigd voor bijscholingssessies. De opleiding doet een beroep op alumni als bijvoorbeeld jurylid/lezer bij het werkveldproject, begeleiding bij studiebezoeken, en deelname aan een panelgesprek verdieping of in het opleidingsonderdeel grondhouding. Er is een website voor alumni (2008). Afgestudeerden signaleren tijdens het visitatiegesprek dat zij, behoudens een bevraging op het einde van het derde jaar, geen structurele inbreng hebben.

Het beroepenveld is vertegenwoordigd in de Resonantieraad. Die bestaat uit vertegenwoordigers van voorzieningen/diensten uit de welzijnssector, (Europese) belangenverenigingen, een medewerker van een universiteit en afgestudeerden. Deze raad bespreekt specifieke opleidingsgebonden thema's. De vertegenwoordigers uit het werkveld waarderen dat zij regelmatig worden uitgenodigd als gastspreker.

Het Centrum Internationalisering en Projecten geldt als aanspreekpunt voor contacten met organisaties en bedrijven die met de HUB willen samenwerken.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om de keuze en de bereikbaarheid van studentenvertegenwoordigers beter te structureren, met het oog op een effectieve participatie van studenten in de opleiding.

De commissie adviseert om de betrokkenheid van afgestudeerden te optimaliseren, met betrekking tot onder meer onderwijsvernieuwing en evaluaties.

De commissie beveelt de opleiding aan om, samen met afgestudeerden, werk te maken van een reële alumniwerking.

De commissie adviseert de opleiding om de gedragenheid van de aanpak van kwaliteitsbewaking regelmatig af te toetsen bij haar personeelsleden.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding geeft aan dat zij via productevaluatie toetst of een laatstejaarsstudent de beoogde eindkwalificaties heeft bereikt. Dit gebeurt door deskundigen die onafhankelijk van elkaar beoordelen: lectoren (orthopedagogische casus), stagementor en -begeleider (beroepspraktijk en supervisie III) en projectleider, promotor en lezer (werkveldproject).

De commissie is ervan overtuigd dat studenten goed persoonsgevoerd zijn en in de praktijk meteen hun mannetje kunnen staan. Vertegenwoordigers van het werkveld en afgestudeerden bevestigen en staven deze stelling tijdens het visitatiegesprek. Zij benoemen onder meer de praktijkgerichtheid, het evenwicht tussen theorie en praktijk, de reflectie op het eigen handelen en de stimulans tot levenslang leren als sterke punten. Alumni beweren dat zij de HUB- en algemene competenties en de beroepsspecifieke competenties hebben verworven. Bij de rollen uit het competentieprofiel scoren handelingsplanner, pedagogische begeleider en organisator/ondersteuner het hoogst. In het nieuwe curriculum (2008-2009) is de opleiding in het persoonsvormend domein een verdiepingsspoor gestart.

De commissie besluit dat het profiel van de opleiding aansluit bij de beroepspraktijk, en dat de afgestudeerden de vooropgezette competenties bereiken.

De onderwerpen van de eindwerken die de commissieleden gelezen hebben, behoren tot de beroepsspecifieke competenties en zijn in doorsnee maatschappelijk relevant. De eindwerken waren breed opgezet en hadden weinig diepgang. De commissieleden missen de integratie van theorie en praktijk en de wetenschappelijke reflectie. Zij menen dat de door hun gelezen eindwerken geen afspiegeling zijn van het bachelorniveau. Studenten werken erin naar een oplossing die zij niet onderbouwen. De commissie meent dat de opleiding nog heel wat werk moet verrichten, maar vertrouwt erop dat de geplande herziening van het streefkader/concept van de bachelorproef een beter resultaat zal waarborgen.

Als voorbereiding op het instappen in het werkveld kunnen studenten deelnemen aan een sollicitatietraining. De opleiding informeert studenten over doorstroommogelijkheden na de opleiding, en zij ontvangen de brochure 'Afgestudeerd, wat nu?'

Gegevens over de internationale mobiliteit van studenten en lectoren tonen dat in het academiejaar 2004-2005 10 studenten en 1 lector naar het buitenland gingen, in 2005-2006 10 studenten uitgingen en 1 student naar hier kwam, in 2006-2007 14 studenten uitgingen en dat in 2007-2008 11 studenten en 1 lector uitgingen, 1 student en 2 lectoren naar hier kwamen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de nieuw gekozen weg voor de bachelorproef (werkveldproject) te realiseren, met het accent op reflectie, gebaseerd op conceptuele kaders.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding meet haar onderwijsrendement via de parameters doorstroom, studie-efficiëntie en uitval. Voor elke parameter legde de HUB streefcijfers vast. De opleiding merkt op dat de overstap van het traditionele systeem naar flexibilisering (vanaf 2005-2006) gevolgen heeft voor cijfergegevens over en streefcijfers voor het onderwijsrendement.

In het huidige systeem betreft de parameter doorstroom het aantal behaalde credits versus het aantal studiepunten dat de student in zijn individuele jaarprogramma opnam. Het streefcijfer refereert aan het percentage studenten dat meer dan 75 procent van de opgenomen studiepunten realiseert. De streefcijfers verschillen naargelang het om een generatiestudent (streefcijfers 60 procent) of een student gaat die voor de aanvang van het academiejaar minder dan 60 (streefcijfer 60 procent), meer dan 60 (streefcijfer 75 procent) of meer dan 120 studiepunten (streefcijfer 90 procent) heeft verworven. De respectieve gerealiseerde cijfers zijn 72, 71, 97 en 100 procent (2006-2007); 75, 75, 90 en 96 procent (2006-2007) en 76, 81, 91 en 95 procent (2007-2008).

In het huidige systeem mag een student er langer over doen om het diploma te halen, maar hij moet hierbij efficiënt te werk gaan. Voor de berekening van de parameter studie-efficiëntie is een formule uitgewerkt. Als streefcijfer geldt dat minstens 80 procent van de studenten de opleiding afwerkt met hoogstens 1 jaar extra. Van de 71 studenten die in 2007-2008 hun diploma behaalden, deden 68 studenten het in 3 jaar en 1 maand, en 3 studenten in 3 jaar en 4 maanden.

In het huidige systeem wordt de parameter uitval gedefinieerd als de studenten die afhaken tijdens het academiejaar of zich niet herinschrijven na 1 of meer jaren studeren. Het streefcijfer stelt dat niet meer dan 10 procent van de studenten in het eerste jaar hun studies voortijdig mogen staken. Het zelfevaluatierapport geeft aan dat 5 tot 9 procent van de generatiestudenten zich uitschrijft tijdens het eerste jaar. De uitval varieert naargelang van de vooropleiding. Voor de periode 2002-2005 stopten 16,8 procent van de ASO-; 36,5 procent van de KSO-; 37,5 procent van de TSO- en 45,5 procent van de BSO-studenten voortijdig. Het aantal studenten dat niet deelneemt aan examens, schommelt jaarlijks tussen 1 en 3 procent.

Van de afgestudeerden (2006) is 66,1 procent tewerkgesteld in de social profit en 16 procent in het onderwijs. De afgestudeerden namen een taak op in gehandicaptenzorg, een asielcentrum, een psychiatrisch verzorgingstehuis, een crèche (opbouwwerk), bijzondere jeugdzorg, gezinsbegeleiding, politie, buitengewoon onderwijs, MPI, beschermde werkplaats of seniorenresidentie. Van studenten die afstudeerden in de periode 2001-2006 heeft 21,8 procent een coördinerende; 76,4 procent een uitvoerende en 1,8 procent een beleidsondersteunende functie.

De commissie heeft vastgesteld dat de hogeschool streefcijfers heeft geformuleerd. Streefcijfers zijn niet uitgesplitst naar de vooropleiding in het secundair onderwijs van de instroom. De commissie apprecieert de wijze waarop de opleiding omgaat met de gegevens in verband met het onderwijsrendement, rekening houdend met het feit dat dit in een geflexibiliseerd systeem niet eenvoudig is.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om streefcijfers te formuleren en uit te splitsen naar vooropleiding secundair onderwijs van de instromende studenten.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie­rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie vond het zelfevaluatie­rapport een mooie ogend, vlot lezend en passend geïllustreerde publicatie dat als voorbeeld van een zelfevaluatie­rapport op internationaal niveau kan doorgaan.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding heeft de opleiding de verbeteracties aangegeven die ze in opvolging van alle aanbevelingen van de commissie heeft uitgevoerd of gepland. De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	voldoende	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	voldoende	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3: Samenhang	voldoende	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studietijd	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	NVT	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	voldoende	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	goed	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

- HUB Hogeschool-Universiteit Brussel**
- professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie

Hoofdstuk 3 Karel de Grote-Hogeschool

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie aan de Karel de Grote-Hogeschool

De Karel de Grote-Hogeschool (KdG) ontstond in december 1994 als fusie van 13 katholieke Antwerpse hogescholen. De aanzet tot de fusie werd gegeven door het Hogescholendecreet van juni 1994. De Karel de Grote-Hogeschool biedt 24 opleidingen aan in 6 studiegebieden: Audiovisuele en Beeldende Kunst, Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Bedrijfskunde, Industriële Wetenschappen en Technologie, Lerarenopleiding en Sociaal-Agogisch Werk. De hogeschool maakt deel uit van de Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen (AUHA).

Het departement Sociaal-Agogisch Werk biedt twee professionele bacheloropleidingen aan: Orthopedagogie en Sociaal werk. De opleiding Orthopedagogie heeft twee afstudeerrichtingen: Toegepaste jeugdcriminologie (TJC) en Orthopedagogie (ortho).

Het studentenaantal van de hogeschool bedraagt bij benadering 9500. Het studentenaantal van de opleiding Orthopedagogie groeide de afgelopen jaren van 220 in 2004 naar 607 in 2008.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De competenties die de opleiding vooropstelt als 'te ontwikkelen bij studenten' worden structureel onderverdeeld in:

- SAW-competenties die zowel voor de opleiding Sociaal werk als de opleiding Orthopedagogie gelden. Het gaat om de volgende competenties: beroepsspecifieke denk- en redeneervaardigheden; zelfstandig verwerven en verwerken van informatie; kritisch redeneren; projectmatig, procesmatig en methodisch handelen; courante leidinggevende en coachende taken; beroepsgerichte communicatie en interactievaardigheden; levenslang leren; teamgericht handelen en denken; oplossingsgericht werken; persoonlijke en maatschappelijke verantwoordelijkheid; sociaal en betrokken individu.
- Ortho-competenties die gelden voor de beide afstudeerrichtingen van de opleiding. Het gaat om vijf rollen en taken die relevant zijn over de afstudeerrichtingen heen: instaan voor zelfzorg en weerbaarheid; organiseren en ondersteunen van processen dagelijks leven; ortho(ped)agogisch begeleiden; preventief werken en psychosociaal begeleiden.
- Afstudeerrichtingspecifieke competenties die de verschillen beklemtonen tussen de afstudeerrichtingen Orthopedagogie en Toegepaste Jeugdcriminologie. De opleiding expliciteerde twee inhoudelijk genuanceerde competenties ('bijdragen aan handelingsplanning' en 'ondersteunen en ontwikkelen van netwerken') en voor elke afstudeerrichting een specifieke competentie (afstudeerrichting orthopedagogie: 'kwaliteit van leven bieden'; afstudeerrichting toegepaste jeugdcriminologie: 'veranderingsgericht werken vanuit het perspectief van dader, slachtoffer en samenleving'). Deze afstudeerrichtingspecifieke competenties zijn afgestemd op de verwachtingen in het beroepenveld.

De commissie kan besluiten dat de beide afstudeerrichtingen Orthopedagogie en Toegepaste jeugdcriminologie voldoende breed geprofileerd zijn. De commissie moet wel stellen dat de competenties (nog) niet ten volle verrijnd zijn over de modeldeeltrajecten heen.

Het zelfevaluatie-rapport vermeldt dat opleidingen binnen het Vlaams Overleg Opleidingen Orthopedagogie (OOO) een competentieprofiel uitwerkten voor een opvoeder-begeleider, waarbij zes rollen bij de werkuitlevering als uitgangspunt zijn genomen. Het OOO baseerde zich hiervoor op onder meer het Beroepsprofiel Gespecialiseerd Opvoeder-Begeleider, het Opleidingsprofiel Gespecialiseerd Opvoeder-Begeleider en de Dublin-descriptoren zoals opgesteld met betrekking tot de professionele bachelors in het Structuurdecreet.

Werkteams met lectoren van de opleiding gebruikten deze competentielijst als basis en bron voor de vertaling ervan – met eigen accenten en een actualisering – voor de competenties van de specifieke afstudeerrichtingen. Zij vertrokken vanuit de taak van een afgestudeerde als sociaal-agogisch werker, specificeerden dan zijn opdracht naar orthopedagogisch opvoeder-begeleider en analyseerden nadien zijn verantwoordelijkheden binnen het kader van de afstudeerrichting. De vernieuwde competenties werden voorgelegd aan de Werkveldcommissie.

De commissie waardeert het dat het OOO in Vlaanderen een platform vormt dat een gemeenschappelijke lijst van doelstellingen vastlegde in de vorm van drie soorten competenties. Het overleg en de afstemming binnen het OOO borgen mee de basiskwaliteit en het bachelorniveau van de opleiding.

De commissie heeft vastgesteld dat de studiegids per opleidingsonderdeel doelstellingen vermeldt; de studiegids is beschikbaar op de website van de hogeschool. Lectoren nemen hun didactische fiche op in hun cursussen, bespreken die in de eerste les en beklemtonen hierbij de competenties, de doelstellingen en de evaluatie. Het werkveld wordt over de doelstellingen van specifieke opleidingsonderdelen geïnformeerd. In de stagegids, de evaluatiebundel Stage en de leidraad van het integratief project zijn bijvoorbeeld doelstellingen opgenomen.

Lectoren beraadslagen over competenties in het vakoverleg, de projectgroep “Competentiegericht Onderwijs”, het opleidingsteam en de stafvergadering. Zij bevestigen tijdens de visitatie dat zij het document ‘Competentieoverzicht’ en de toelichting erbij als werkinstrument hanteren bij de ontwikkeling van opleidingsonderdelen en evaluaties.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie raadt de opleiding aan om de competenties verder uit te werken in de vorm van gedragsindicatoren.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding meldt aan de commissie dat zij het domeinspecifieke referentiekader van de commissie besproken heeft met de lectoren en er zich kan in vinden. Bij de oprichting van de afstudeerrichting toegepaste jeugdcriminologie en de curriculumwijziging vond een heroriëntering plaats.

In relatie tot het domeinspecifieke referentiekader van de commissie omvatten de SAW-competenties wat het referentiekader omschrijft als ‘algemene competenties’ en ‘algemeen beroepsgerichte competenties’. De opleiding voegt de competentie ‘SAW11 - sociaal en betrokken individu’ toe, waarin aandacht is voor culturele waarden en normen van de cliënt en diens context. Zij stelt dat een opleiding in een stad als Antwerpen hierin

een belangrijke rol speelt. De ortho- en afstudeerrichtings specifieke competenties komen deels uit de 'beroepsspecifieke competenties' van het domeinspecifieke referentiekader.

De opleiding geeft aan dat het werkveld werd betrokken bij het proces van formulering van een competentieprofiel door het OOO, dat voor het beroepenveld aanvaardbaar was.

De afstudeerrichting toegepaste jeugdcriminologie speelde bij haar oprichting in op welbepaalde noden in het werkveld en de stedelijke Antwerpse context. Een klankbord hierbij was het werkveld dat – gegeven nieuwe beleidsontwikkelingen op het vlak van jeugdzorg – bevestigde dat de samenleving meer nood zou hebben aan opvoeder-begeleiders met specifieke kennis en kunde met betrekking tot feitedrag en maatschappelijk asociaal en grensoverschrijdend gedrag.

Het zelfevaluatie rapport vermeldt dat de Departementale Raad een forum is dat de visie van het werkveld, waarop de opleiding kan afstemmen en af toetsen, in kaart brengt. Gastlectoren, stage- en eindwerkbegeleiding, maatschappelijke dienstverlening, navorming en netwerken zijn gelegenheden om het beroepenveld te betrekken en de domeinspecifieke eisen van de opleiding te toetsen en op te volgen. De opleiding heeft in 2009 een werkveldcommissie opgestart. De opleiding geeft aan dat zij de Werkveldcommissie structureel wil betrekken bij onder meer de opleidingsvisie, het programma, competentieontwikkeling en curriculumherziening. Tijdens het visitatiegesprek verneemt de commissie dat het overleg met de werkveldvertegenwoordigers aan de opleiding een helder beeld verschaft over wat studenten in het werkveld kunnen verwachten.

De commissie stelt dat in de doelstellingen van de opleiding het vernieuwde denken op het vlak van hulpverlening vervat zit. De opleiding heeft zelfzorg als belangrijke bijkomende competentie vooropgesteld.

Doorheen de drie dagen visitatie is voor de commissie de positionering van de beide afstudeerrichtingen orthopedagogie en toegepaste jeugdcriminologie duidelijk geworden. Het team is erin geslaagd de afstudeerrichting toegepaste jeugdcriminologie af te bakenen. Zij beantwoordt aan de interesses van de studenten en de verwachtingen van het werkveld. De commissie heeft tijdens haar visitatiebezoek bij verschillende gesprekspartners wel vastgesteld dat de beide studierichtingen weinig transparant zijn voor de stakeholders.

Het zelfevaluatie rapport geeft aan dat alle landen van de Europese Unie een opleiding opvoeder-begeleider aanbieden op tertiair onderwijsniveau. De opleiding stelt dat zij inspiratiebronnen waren bij de opmaak van het opleidingsprofiel. De samenwerking tussen binnenlandse opleidingen orthopedagogie is geformaliseerd binnen het OOO. De opleiding geeft aan dat dit helemaal niet opgaat voor de afstudeerrichting toegepaste jeugdcriminologie.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de helderheid over de beide afstudeerrichtingen in het informatiemateriaal te verhogen zodat de stakeholders duidelijk weten wat orthopedagogie en toegepaste jeugdcriminologie inhouden.

De commissie adviseert de opleiding om het werkveld blijvend en structureel als klankbord te gebruiken.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	voldoende
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het zelfevaluatie rapport vermeldt dat het curriculum studenten moet vormen tot beroepsbekwame opvoeder-begeleiders. Opleidingsonderdelen krijgen vorm vanuit de te bereiken competenties en lectoren ondersteunen het leerproces van studenten via adequaat onderwijs. In 2009-2010 is een projectgroep "Competentiegericht Onderwijs" opgericht, die via een concrete onderwijsvisie lijnen wil uitzetten voor een volledig vernieuwd curriculum.

De opleiding geeft in een matrix (2009-2010) de koppeling aan tussen de competenties en de opleidingsonderdelen die hiertoe bijdragen. Didactische fiches geven per opleidingsonderdeel de vertaling van competenties in concrete doelen, inhoud, onderwijsvormen en -middelen en evaluatievormen. Het zelfevaluatie rapport vermeldt dat de fiches jaarlijks worden herzien naar aanleiding van de terugkoppeling na de examens.

De opleiding geeft tijdens het visitatiebezoek aan dat het eerste jaar een algemene en breed georiënteerde visie op mens en samenleving wil meegeven. Studenten leren vanuit orthopedagogische denkkaders preventief en curatief te interveniëren in basale hulpverleningssituaties bij diverse doelgroepen van verschillende leeftijden. Het eerste jaar appelleert aan een algemene en algemeen beroepsspecifieke kennis en houding en aan beroepsgerichte vaardigheden.

Het tweede en derde deeltraject zorgen voor verdieping en specialisatie. Het tweede deeltraject is al afstudeerspecifiek met een generalistisch deelpakket. In het derde deeltraject hebben de beide afstudeerrichtingen een afzonderlijk traject, waarbij het sleutelbegrip 'maatschappelijk normoverschrijdende situaties' geldt voor toegepaste jeugdcriminologie en 'ernstige en complexe problematische opvoedingssituaties' voor orthopedagogie.

De commissie heeft vastgesteld dat in de studiegids 2009-2010 voor toegepaste jeugdcriminologie het modeldeeltraject 3 seksueel overschrijdend gedrag ten onrechte als keuzevak is opgenomen. Volgens de opleiding was dit een administratieve fout en werden de studenten correct geïnformeerd via andere kanalen.

De opleiding heeft de opleidingsonderdelen van het (vernieuwde) programma 2009-2010 gegroepeerd in de leerlijnen maatschappelijke context, visieontwikkeling, cliënt en cliëntensysteem, beroepsgerichte vaardigheden en beroepsidentiteit, en wetenschappelijke onderbouwing. Deze leerlijnen hebben het competentieprofiel als basis en lopen doorheen de drie deeltrajecten.

De leerlijn maatschappelijke context focust op sociologische en criminologische denkkaders, beleidskaders en wetgeving. Dat gebeurt via de opleidingsonderdelen werkveld, recht, criminologie en strafrecht in het eerste jaar. In het tweede jaar zijn dit juridische kaders (orthopedagogie) en jeugdrecht (toegepaste jeugdcriminologie), en de thema's jeugdcriminologie (toegepaste jeugdcriminologie) en beheer & beleid in het derde jaar.

De leerlijn visieontwikkeling reikt studenten filosofische en (ortho-)pedagogische denkkaders aan die hun denken

en handelen kunnen sturen. Dat gebeurt in het eerste jaar via de opleidingsonderdelen filosofie, pedagogie en orthopedagogie; via verklarings- en hulpverleningsmodellen, religie zingeving en levensbeschouwing in het tweede jaar; en deontologie en ethiek in het derde jaar.

De leerlijn cliënt en cliëntensysteem focust in het eerste jaar op de diversiteit aan cliënten in doelgroepen, psychologie, erfelijkheidsleer en neurologie, en psychomotoriek. De leerlijn verwijst in het tweede jaar naar thema's die specifiek zijn voor de afstudeerrichting Orthopedagogie (psychopathologie, personen met een mentale handicap, personen met een psychosociale problematiek en personen met een pervasieve stoornis). Voor de afstudeerrichting Toegepaste Jeugdcriminologie zijn dat psychopathologie, crisis en trauma, agressie en verslaving. Het derde deeltraject biedt het vervolg via keuzevakken (psychische problemen bij personen met een handicap, zorgverbreding in het onderwijs en Interculturele competenties), die een verschillende inkleuring krijgen naargelang de afstudeerrichting.

De commissie heeft vastgesteld dat 'agressie' in de afstudeerrichting orthopedagogie (de competentie weerbaarheid) een onderdeel is van een opleidingsonderdeel en is van mening dat dit beperkt behandeld wordt. Dat geldt ook voor 'handelingsplanning' in toegepaste jeugdcriminologie.

Studenten verwerven in het eerste jaar via de leerlijn beroepsgerichte vaardigheden en beroepsidentiteit basiskennis en training van een aantal competenties. Ze maken kennis met het werkveld in de opleidingsonderdelen beroepsidentiteit, observatie en schrijven, communicatie en groepsdynamica, en beroepspraktijk. In het tweede deeltraject werken studenten binnen deze leerlijn aan verzorgingstechnieken (orthopedagogie), EHBO en reanimatie (toegepaste jeugdcriminologie), observatie en groepswerk, en beroepsgerichte activiteitenbegeleiding. Studenten Orthopedagogie kiezen nog voor woord & beweging of werken met materialen. Studenten bouwen in de deeltrajecten 2 en 3 hun beroepsidentiteit verder uit in stage 2 en stage 3, waarin alle competenties worden samengebracht.

De leerlijn wetenschappelijke onderbouwing wordt in het tweede jaar opgenomen door het opleidingsonderdeel wetenschappelijk schrijven en gaat over in het integratief project in het derde deeltraject.

Vakoverschrijdende elementen komen voor in de opleidingsonderdelen doelgroepen, verklarings- en hulpverleningsmodellen, stage, integratief project en beroepsgerichte activiteitenbegeleiding training. De commissieleden hebben tijdens de visitatiegesprekken een heldere duiding gekregen bij de wijze waarop studenten vanuit verschillende disciplines leren kijken (bijvoorbeeld naar de verscheidenheid van cliënten), en hoe verschillende lectoren vanuit hun eigen kennis en kunde samenwerken aan een opleidingsonderdeel.

De commissie meent dat het opleidingsprogramma de eindcompetenties concreet maakt op het vlak van niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. De commissie had inzage in de competentiematrix en de didactische fiches en kan bevestigen dat de competenties vertaald zijn in concrete leerdoelen. De fiches maken de relatie tussen de doelstellingen en de inhoud van de opleidingsonderdelen helder. De inhoud van het programma is van dien aard is, dat studenten de vooropgezette eindkwalificaties kunnen verwerven.

Lectoren zijn vragende partij voor een afstemming en stroomlijning binnen de algemeen theoretische opleidingsonderdelen. Daarom worden in dit academiejaar (2009-2010) overlegtafels georganiseerd voor de docenten van de algemeen theoretische vakken en via mind mapping inhouden aan elkaar voorgesteld, getoetst en afgestemd. Het proces wordt begeleid door opdrachthouder.

Zoals in het zelfevaluatierapport vermeld vertrekt een initiatief tot curriculumherziening bij het opleidingshoofd en de coördinatoren, in samenwerking met de lectoren. De opleiding krijgt hierbij ondersteuning van de coördinatoren Onderwijsontwikkeling van het departement en de hogeschool.

Studenten, alumni, werkveld en lectoren worden betrokken bij curriculumherzieningen. Studenten geven hun waardering voor onderwijsprocessen in WOPST-enquêtes (Waardering Onderwijsprocessen door Studenten). Alumni koppelden terug over onder meer het programma van de opleiding (2008-2009). In september 2009 leverde een focusgroep van alumni informatie voor de planning en herziening van het programma. Het werkveld is betrokken bij curriculumontwikkelingen via de Werkveldcommissie. Deze commissie kwam voor het eerst samen in mei 2009. Lectoren hebben in het opleidingsteam inbreng via vertegenwoordigers van subteams

(opgedeeld volgens de aard van de opleidingsonderdelen) en het stafoverleg (vergadering van alle lectoren van de opleiding). Subteams kunnen binnen het eigen vakgebied of vakgebiedoverstijgend vernieuwingen uitwerken.

De commissie had inzage in de vier speerpunten van het 'Strategische plan internationalisering SAW' (2009-2013). Eén speerpunt ervan refereert aan de internationale dimensie in het curriculum, met als indicator 'een duidelijke lijn uitzetten over de gewenste internationale dimensie in het curriculum (inhoud, vorm, omvang)'. In haar actieplan 2009-2010 werkt de opleiding aan 'criteria internationale dimensie bepalen' (juni 2010) en 'in het kader van het keurmerk studiemateriaal de aanwezigheid van internationale literatuur en praktijken opnemen' (op te nemen in het project 'Kwaliteitskeuring cursussen').

Tijdens de gesprekken beklemtoont de opleiding dat alle studenten een internationale ervaring hebben. In 'vergaderen organisatie studiereis' (derde jaar) organiseren studenten in groepjes van vier of vijf zelfstandig een bezoek aan instellingen en voorzieningen over de taalgrens of binnen Europa. Na hun bezoek maken studenten een verslag, dat zij terugkoppelen via een presentatie naar de hele groep studenten van het eerste jaar en de lectoren.

Studenten kunnen in het buitenland studeren of stage lopen via Erasmus en het Leonardo da Vinci/Levenslang Leren Programma (LLP), het Erasmus-Belgica- en het VLIR-UOS-programma.

Studenten worden voorbereid op buitenlandse uitwisselingen via het keuzevak interculturele competenties. Het zelfevaluatie-rapport maakt melding van het studieprogramma Children at Risk als mogelijk toekomstig aanbod voor studenten van het derde deeltraject.

Het zelfevaluatie-rapport geeft aan dat het opleidingsprogramma rekening houdt met de individuele situatie van studenten. Varianten in curricula zijn: modeltraject, persoonlijk deeltraject (PDT), diploma- of examencontract, met vrijstellingen 'eerder verworven kwalificaties' of 'elders verworven competenties'. De opleiding heeft afzonderlijke programma's opgemaakt naargelang de eerdere opleiding van studenten en in functie van de volgtijdelijkheid in het opleidingsprogramma Orthopedagogie. De opleiding signaleert aan de commissie dat meer dan 30 procent van de studenten een individuele leerroute volgt.

De commissie merkt op dat de afstudeerrichting toegepaste jeugdcriminologie veel studenten aantrekt, omdat zij aansluit bij de interesses van studenten en vragen van (specifieke delen van) het werkveld. De commissie meent dat de opleiding onvoldoende was voorbereid op deze toestroom.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de inhoudelijke componenten 'handelingsplanning' te expliciteren voor de afstudeerrichting Toegepaste Jeugdcriminologie, en 'agressie' en 'seksueel overschrijdend gedrag' op te nemen in de afstudeerrichting Orthopedagogie.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens de visitatiegesprekken beklemtoont de opleiding dat kennis en inzichten worden geïntegreerd in het handelen. Theoretische basiskennis staat in functie van het competentieprofiel; basisvaardigheden worden in het eerste deeltraject in kaart gebracht en vervolgens getraind. Doorheen het tweede en derde deeltraject worden die vaardigheden verfijnd en toegepast op specifieke thema's uit het werkveld. Het zelfevaluatierapport geeft voorbeelden van de koppeling van theorie en praktijk, en de omzetting ervan in vaardigheden.

Studenten doen in de eerste periode van het eerste deeltraject werkveldervaring op in het opleidingsonderdeel 'beroepsidentiteit'. Vanuit verschillende contacten (interview, bezoeken aan voorzieningen, ontmoetingsdag...) verwerven studenten inzicht in het beroepsprofiel. Tijdens de visitatiegesprekken verneemt de commissie dat de opleiding de inleefstage in het eerste jaar heeft geschrapt. Voor de beide afstudeerrichtingen motiveert de opleiding deze beslissing vanuit organisatorische beperkingen, zoals het behoorlijk grote aantal studenten, waardoor meer lectoren moeten worden ingezet en er meer stageplaatsen beschikbaar moeten zijn in het werkveld.

De commissie pleit ervoor om in het eerste jaar de confrontatie met de praktijk via inleefstages op te nemen. Zij merkt op dat zij gelooft in een alternatief voor werkveldervaring in het eerste jaar met een beperkt aantal competenties. De commissie vermoedt dat de toegankelijkheid in het werkveld ten aanzien van eerstejaarsstudenten groter zal zijn als zij een concrete opdracht te verrichten hebben, bijvoorbeeld een concrete activiteit met enkele cliënten. De commissie stelt dat het de moeite loont om de invalshoek 'cliënten' hierbij te betrekken. Cliënten kunnen studenten veel leren over hun manier van handelen en zijn om van daaruit tips te geven. De commissie meent dat er steeds meer (opgeleide) ervaringsdeskundigen bereid zijn om hun ervaringen te delen.

Tijdens het visitatiegesprek bevestigen administratieve medewerkers dat de verhoging van de werkdruk beperkt is bij het invoeren van een inleefstage. Lectoren bevestigen dat de werkdruk rond stages in het eerste jaar beperkt zou kunnen worden als meer verantwoordelijkheid bij de studenten gelegd wordt en als de eisen voor het verwerven van competenties worden beperkt.

In het tweede en derde deeltraject maken studenten kennis met de actuele beroepspraktijk via stages. Verschillende opleidingsonderdelen leggen de verbinding met de beroepspraktijk via opdrachten. Door samenwerking met het werkveld komen studenten in sommige opleidingsonderdelen direct in contact met de beroepspraktijk, bijvoorbeeld via 'bijzondere projecten en thema's' (derde deeltraject).

Het integratief project (zeven studiepunten) in het derde deeltraject van de beide afstudeerrichtingen loopt van de start van het academiejaar tot midden januari en gaat de stage vooraf. Het project omvat een syntheseproef waarin de student moet aantonen dat hij een specifieke vraag van een voorziening kan analyseren, theoretisch kan kaderen en er op een doordachte en onderbouwde wijze een antwoord kan op bieden. Het ontwikkelde product moet bruikbaar zijn voor de voorziening. Studenten werken in teams van vier tot vijf deelnemers. Het volledige project omvat een product, een paper en een presentatie. De commissie waardeert de opzet maar adviseert om voor de start van het integratief project de studenten een grondige theoretische basis in verband met het te bestuderen project mee te geven. Het zou ook interessant zijn dat de studenten hun integratief project ook voorstellen aan medestudenten en toekomstige studenten. Studenten worden tijdens het projectproces gecoacht door een projectbegeleider (opleiding) en opgevolgd door een projectmentor (voorziening).

De commissie had inzage in het document 'Het integratief project' met toelichting bij de basisprincipes, de doelstellingen, het concept, het verloop, de rollen van begeleiders, de evaluatie en de werkbelasting. Een bijlage hierbij attendeert studenten op de 'regeling auteursrechten' en het aanbrengen van bronverwijzingen. In het opleidingsonderdeel wetenschappelijk schrijven in het tweede deeltraject worden studenten gericht voorbereid op de realisatie van hun integratief project. Commissieleden bevestigen dat de thema's van de door hen gelezen eindwerken maatschappelijke relevantie hebben.

In het tweede deeltraject lopen studenten een stage van acht weken (veertien studiepunten). Om stage 2 te mogen opnemen in zijn studieprogramma moet de student voor veertig studiepunten credits behaald hebben in het eerste jaar, waarbij zeker observatie en schrijven, communicatie en groepsdynamica, en beroepspraktijk en

orthopedagogie voorkomen. De didactische fiche omschrijft de werkvorm als volgt: 'Tijdens de stage functioneert de student in een voorziening en voert hij gekoppeld daaraan een aantal opdrachten uit. Hij wordt begeleid door een stagementor (voorziening), een praktijklector (opleiding) en een supervisor (opleiding).'

In het derde deeltraject lopen studenten van de beide afstudeerrichtingen een stage van 16 weken (28 studiepunten). Om stage 3 op te nemen in zijn studieprogramma moet de student een credit hebben voor stage 2. Voor de beide afstudeerrichtingen geven de ECTS-fiches van stage 3 als leerinhoud aan 'dat de student doorheen de stages en door persoonlijke studie competenties verwerft die onontbeerlijk zijn voor een gespecialiseerde opvoeder-begeleider.' Het zelfevaluatierapport geeft een overzicht van deze competenties. Als leerdoelen vermelden de fiches dat de student situaties uit de praktijk bespreekt tijdens de supervisies, een voorstelling maakt van de voorziening, een verslag maakt van de wederzijdse verwachtingen, een verslag maakt van de inlooperperiode, een schriftelijke evaluatie maakt aan de hand van de evaluatieleidraad voor de tussentijdse en eindevaluatie, zich aan de afspraken houdt binnen de voorziening en de afgesproken taken binnen de voorziening uitvoert.

Bij stage 2 legt de opleiding de klemtoon eerder op oriëntatie, en bij stage 3 op zelfstandig werken en verdieping. In het tweede deeltraject wijst de opleiding een stageplaats toe, in het derde deeltraject zoeken studenten zelfstandig een stageplaats. De opleiding motiveert de toewijzing van de stage in het tweede jaar vanuit organisatorische beperkingen en het vermijden van overbevraging van het werkveld. De commissie merkt op dat studenten hierdoor een doelgroep kunnen krijgen waarvoor ze niet kiezen. De commissie vindt het goed dat de opleiding nadenkt over de stages in het tweede jaar.

Op het ogenblik van het visitatiebezoek werkt de opleiding aan een structurering binnen het bestand van stageplaatsen. De commissie meent dat het te overwegen is om het ruimer wordende beroepenveld niet alleen op te nemen als stageplaats maar ook in het programma, bijvoorbeeld gedwongen hulpverlening.

De opleiding geeft tijdens de visitatiegesprekken aan dat zij voor twee maanden externen uit de sector, en niet in hun eigen voorziening, aanwerft voor de begeleiding van een stage (negen externen op dertig stagebegeleiders).

De opleiding signaleert aan de commissie dat zij vaker stageaanvragen ontvangt van buiten de eerder klassieke werkvelden zoals gehandicaptenzorg, bijzondere jeugdzorg en Kind en Gezin (zoals bijvoorbeeld time-outprojecten, inclusieprojecten of zorgverbreding in scholen en diensten voor alternatieve maatregelen). De commissie merkt hierbij op dat deze 'alternatieve' stageplaatsen aan studenten voldoende 'oefenruimte' moeten bieden voor het verwerven van de noodzakelijke competenties. De opleiding bewaakt dit door de nieuwe stageplaatsen uitgebreid te bevragen om na te gaan of de leeransen effectief aanwezig zijn.

De commissie stelt dat de opleiding studenten stimuleert tot het gebruik van recente literatuur voor de onderbouwing van hun opdrachten. Lectoren hanteren recente vakliteratuur (boeken, tijdschriften, onderzoeksresultaten, cd-roms...). Bij de instructie met betrekking tot wetenschappelijk schrijven wordt behandeld hoe men moet omgaan met literatuur.

De professionele gerichtheid van het programma wordt verder onderbouwd via de werkveldcommissie (opgestart in 2009) en de alumniwerking SAW (ook opgestart in 2009).

Lectoren volgen actuele ontwikkelingen in het beroepenveld op via internet, studiedagen en contacten bij prospectie voor integratieve projecten. Sommige lectoren combineren een taak in het onderwijs met een in het werkveld, wat de voeling met het werkveld versterkt.

Het zelfevaluatierapport vermeldt dat jaarlijks oproepen plaatsvinden in het kader van projectmatig wetenschappelijk onderzoek (PWO). Een voorbeeld van PWO-onderzoek is het project 'Bindkracht', waarin gezocht wordt naar kwaliteitsverbetering voor de hulpverlening aan mensen in armoede. Dit thema komt aan bod in de opleidingsonderdelen sociologie (eerste deeltraject) en personen met een psychosociale problematiek (tweede deeltraject). De commissie pleit voor het nog meer betrekken van cliënten in het programma. Dit gebeurt reeds binnen Bindkracht.

De opleiding stelt dat beperkte financiële middelen en een krappe personeelsbezetting het departement dwingen tot de herformulering van zijn maatschappelijke dienstverlening. De commissie ontving de werknota 'Maatschappelijke dienstverlening en de basisopleiding SAW'. Deze nota beschrijft een saneringstraject, waarin het departement onderzoekt op welke andere manier en onder welke voorwaarden het maatschappelijke dienstverlening kan realiseren. De rubriek 'Beleidslijn, opdrachten en besluitvorming' geeft aan dat er op korte termijn een reactief en passief beleid zal gevoerd worden. Er worden vanuit de basisopleiding geen initiatieven meer opgezet om opdrachten te verwerven. Op middellange termijn opteert het departement voor kleinschalige en hanteerbare projecten, gecentraliseerd op hogeschoolniveau. De opleiding vult aan dat de afslanking niet betekent dat zij geen maatschappelijke dienstverlening doet. Vragen die binnenkomen, worden gewikt en gewogen met oog voor de drie dimensies. De opleiding wil maatschappelijke dienstverlening in de kerntaken van de basisopleiding integreren. Op het ogenblik van het visitatiebezoek realiseerde de opleiding een vormingsopdracht voor het Vlaams Minderhedencentrum en een supervisietraject voor een team van een centrum voor kind- en gezinsondersteuning. De commissie wil bij de keuze voor sanering opmerken dat zij meent dat maatschappelijke dienstverlening een piste bij uitstek is om lectoren bij het werkveld te betrekken

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om het integratief project een zwaardere theoretische onderbouw mee te geven, aangezien het een groepsproject is.

De commissie raadt de opleiding aan om op zoek te gaan naar een middel om het eindproduct van het integratief project op te nemen in de projectvoorstelling.

De commissie beveelt de opleiding aan te vermijden om vanuit organisatorische beperkingen te vertrekken voor de bijsturing van doelstellingen zoals zij deed bij bijvoorbeeld de keuze voor werkveldervaring in het eerste deeltraject en de beslissing om studenten in het tweede deeltraject een stageplaats toe te wijzen.

De commissie adviseert de geschiktheid van 'alternatieve' stageplaatsen voor het beroep van gespecialiseerde opvoeder-begeleider te blijven bewaken.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het zelfevaluatie rapport geeft aan dat de sequentiële opbouw van het opleidingsprogramma langs de vier leerlijnen loopt. De commissie is van mening dat de leerlijnen goed uitgewerkt zijn.

De eerste leerlijn behartigt de evolutie van algemene kennis en inzichten naar verdieping van inhoud. Opleidingsonderdelen bouwen verder op kennis, inzichten, vaardigheden en attitudes die eerder verworven zijn. Competenties worden geleidelijk gerealiseerd. De tweede leerlijn biedt meer profileringsruimte aan via onder meer de keuze van opleidingsonderdelen, het integratief project en de internationale studiereis. Vaardigheden en attitudes rond het in team werken en efficiënt communiceren, worden via de derde leerlijn sterker verworven in het tweede en derde deeltraject. Het integratief project en de (buitenlandse) stage beogen een doorgedreven integratie van alle competenties. De vierde leerlijn is te situeren in het periodesysteem per modeldeeltraject, met

periodes van telkens vijftien studiepunten. Deze opbouw, met een graduele toename van specialisatie, ondersteunt de student bij de verwerving van de eindkwalificaties van een bachelor.

Door het Flexibiliseringsdecreet wordt de samenhang niet uitsluitend in studiejaren bekeken; elke student moet zijn geïndividualiseerde studietraject kunnen samenstellen. Om de logische opbouw en volgtijdelijkheid te bewaken bij het toekennen van bijvoorbeeld vrijstellingen of een persoonlijk deeltraject zijn er richtlijnen over de aanvangscompetenties van opleidingsonderdelen. In principe kan er niet afgeweken worden van de richtlijnen. De commissie heeft vastgesteld dat deze richtlijnen zijn opgenomen in de ECTS-fiches in de studiegids onder de rubriek 'Toelatingsvoorwaarden (volgtijdelijkheid)'.

De opleiding stelt dat het opleidingsteam en de domeingroepen de inhoudelijke samenhang van het studieprogramma bewaken en er studenten, alumni en het werkveld bij betreft. Het zelfevaluatie rapport geeft de schrapping van de onderwijsactiviteit activiteitenbegeleiding (2008-2009) als voorbeeld van opvolging. De commissie waardeert dat het werkveld betrokken wordt bij de uitbouw van een samenhangend curriculum.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoestand, bachelor: tenminste 180 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit 3 studiejaren van elk 60 studiepunten. De studietoestand van de 3 opleidingsjaren bedraagt voor het modeltraject 180 studiepunten, en dus voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoestand van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het zelfevaluatie-rapport vermeldt dat een academiejaar is ingedeeld in 4 periodes waarin de studietijd gelijkmatig is verdeeld. De begrote studietijd bedraagt 60 studiepunten per jaar of 1500 uren.

De organisatie van studietijdmetingen wordt gecoördineerd op hogeschoolniveau. Sinds 2005-2006 gebeurt een beperkte studietijdmeting als onderdeel van de bevraging van onderwijsprocessen bij studenten. De meting omvat per opleidingsonderdeel vragen over de geschatte bestede studietijd en een valorisatie van het aantal studiepunten en van de studiebelasting. De resultaten van de studietijdmetingen (2006-2007 en 2007-2008) waren echter niet eenvormig en vergen nader onderzoek. De opleiding geeft aan dat de hogeschool op zoek is naar doeltreffende methodes voor studietijdmetingen.

De commissie onderschrijft het uitgangspunt van de opleiding dat de evolutie van sterke sturing, over gedeelde sturing naar zelfsturing past binnen studeerbaarheid, zodat de student de studielast te verwerken krijgt die hij in die fase van zijn opleiding moet aankunnen. De opleiding heeft aandacht voor studiebevorderende factoren, zoals gevarieerde onderwijs- en toetsvormen, leertrajectbegeleiding, de praktijkrelatie in het programma, gerichte informatieverstrekking en communicatie. De opname van de didactische fiches in het schriftelijke studiemateriaal bevordert de studeerbaarheid.

De opleiding heeft in 2008 aan de derdejaarsstudenten onder meer de volgende stelling voorgelegd: 'Ik ben tevreden met wat deze opleiding mij biedt in ruil voor mijn studie-inzet'. 61 procent is eerder tevreden, 35 procent eerder of helemaal niet. Als actie werden het aantal contacturen verlaagd en opleidingsonderdelen met veel studiepunten gesplitst.

De commissie heeft uit de visitatiegesprekken kunnen besluiten dat studenten tevreden zijn over de studeerbaarheid van de beide afstudeerrichtingen. Zij stelt dat de verdeling van de opdrachten in orde is. Afgestudeerden bevestigen dat het programma studeerbaar is mits voldoende planning. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding aandacht heeft voor de studeerbaarheid van het programma en actie onderneemt om studiebelemmerende factoren te elimineren.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vanuit haar onderwijsvisie op studentgeoriënteerd leren beklemtoont de opleiding het belang van vernieuwende werk- en onderwijsvormen. Via gevarieerde werkvormen wil zij het ervaringsgerichte leren, als actief proces waarin aandacht is voor reflectie, bevorderen. Studenten worden gestimuleerd hun leerproces op te nemen en in hun leerroute eigen accenten te leggen.

De studiegidsen geven voor elk opleidingsonderdeel de werkvormen en/of onderwijs- en leermiddelen aan die de lector hanteert. Het gaat onder meer om hoorcolleges met interactieve vormen, gevalstudies, oefeningen, probleemgestuurd werken, trainingen, stage, zelfstudie, lectuur, projecten, groepswork, presentaties, rollenspel, conversatie, gastlectoren, studiebezoeken en portfolio. De werkvorm geldt als leidraad voor de indeling in groepen: hoorcolleges in grote groepen, leergroep en trainingen in kleine groepen, en projectwerk en supervisies in nog kleinere groepen.

Tijdens de gesprekken stellen lectoren dat zij, samen met het werkveld, vernieuwende initiatieven en projecten zoeken die creatieve en gevarieerde werkvormen mogelijk maken. Zij geven hiervan voorbeelden in 'bijzondere projecten en thema's' (toegepaste jeugdcriminologie, derde deeltraject) en 'woord en beweging' (ortho, tweede deeltraject).

Volgens de commissie is het didactische concept afgestemd op de doelstellingen en de werkvormen sluiten erbij aan. De gebruikte onderwijs- en werkvormen variëren van traditioneel tot alternatief. Zij stelt dat de differentiatie inspeelt op de diversiteit in leerstijlen.

Uit de gesprekken blijkt dat de elektronische leeromgeving Blackboard wordt gebruikt voor mededelingen, PowerPoint-presentaties, discussiefora en het ter beschikking stellen van onder meer cursusmateriaal, bijkomende informatie bij leerstof, verwijzingen naar websites, doelstellingen, opdrachten, voorbeeldexamens. Naast schriftelijk studiemateriaal worden (hoor)colleges ondersteund door presentaties, transparanten, video's, dvd's, internet, SMART Board, interactieve technologie via een interactief whiteboard... De commissie heeft echter vastgesteld dat de elektronische leeromgeving geen optimaal gebruik kent binnen (alle) opleidingsonderdelen.

De opleiding geeft aan dat de opleiding het didactische concept bewaakt via opvolging door lectoren in vakgroepen, de bespreking van onderwijs- en leermiddelen in stafraden, een regelmatige bevraging van onderwijsprocessen en besprekingen van het curriculum.

Wat de handboeken betreft stelt de opleiding dat ze op niveau zijn en dat eenvormigheid wordt nagestreefd bij de opmaak van syllabi en cursussen. Een nota 'Cursussen in SAW' omvat richtlijnen voor onder meer het samenstellen van cursussen. De hogeschool ontwikkelde een handleiding met kwaliteitscriteria voor syllabi en een stappenplan voor het screenen van cursussen. De commissie heeft het schriftelijke studiemateriaal dat in het visitatielokaal ter beschikking lag, doorgenomen, samen met de handboeken 'Bij de tekst. Schrijfboek voor Sociaal werkers' (Jan Van Coillie), 'Een kink in de kabel. Psychiatrische problemen bij kinderen en jeugdigen in een leefgroep' (Giel Vaessen) en 'Psychiatrie. Van diagnose tot behandeling' (W. Vandereycken). De commissie stelt uitdrukkelijk dat er in cursussen aandacht is voor de omzetting van theoretische inzichten in praktische vaardigheden. Qua inhoud heeft de commissie – algemeen – vastgesteld dat de opbouw logisch is, er een

heldere relatie is met de doelen, het niveau voldoet, een bibliografie en een (anderstalige) aanvullende literatuurlijst aanwezig zijn, en aparte oefeningen en/of (een) casusbespreking(en) opgenomen zijn. Sommige cursusteksten zijn evenwel niet goed uitgebouwd met het oog op studeerbaarheid door bijvoorbeeld overlappingsen, moeilijk te lezen kopieën en moeilijke teksten. De commissie moet hieruit besluiten dat het screenen van de cursussen op inhoud en vorm niet of niet optimaal is gebeurd voor alle cursussen, hoewel sedert academiejaar 08-09 een checklist voor cursusmateriaal aanwezig is.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding alle cursussen systematisch te screenen aan de hand van de checklist.

De commissie adviseert de opleiding om het gebruik van Blackboard verder te integreren in alle opleidingsonderdelen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De examenvormen hangen af van de competenties en de bijhorende doelstellingen. Competenties worden op een product- en procesmatige wijze geëvalueerd. Er zijn examenvormen waarbij leerinhouden geïntegreerd verwerkt moeten worden. Per opleidingsonderdeel leggen lectoren evaluatiecriteria vast, gebaseerd op de te verwerven doelen en competenties. Het zelfevaluatie rapport geeft een overzicht van gebruikelijke evaluatievormen: schriftelijk examen (al dan niet open boek, open of meerkeuzevragen, oefeningen en opdrachten, vertrekkend van een probleem/casus), mondeling examen (al dan niet met open boek, schriftelijke voorbereiding), praktisch examen (oefeningen of praktische opdrachten, met schriftelijke of mondelinge toelichting), portfolio en paper met mondelinge toelichting.

Bij sommige opleidingsonderdelen, zoals trainingsvakken en stage, is er permanente evaluatie. Voor peer assessment is een aanzet gegeven. Er zijn opleidingsonderdelen met zowel permanente evaluatie, opdrachten als een schriftelijk en/of mondeling examen. Na het inkijken van de examens bevestigt de commissie dat de opleiding verschillende toetsingsvormen gebruikt en dat ze op niveau zijn.

De opleiding stelt dat zij bij de opmaak van een examenrooster rekening houdt met de aard van de examens, het gewicht van het opleidingsonderdeel, de grootte van de groep studenten, het aantal studenten met een persoonlijk deeltraject, de beschikbare lokalen, de mogelijkheden van examinatoren, en de voorstellen van studenten en examinatoren uit vorige examenperiodes.

Het 'Hogeschool onderwijs- en examenreglement' en het 'Departementaal onderwijs- en examenreglement' beschrijven de organisatie van toetsen en examens. Afwijkingen hierop kunnen worden toegestaan binnen de regeling 'bijzonder statuut voor studenten met functiebeperkingen'. De jaarkalender geeft de data van examenperiodes op. Bij het begin van het academiejaar worden de beide reglementen toegelicht aan alle nieuwe studenten. Net voor de eerste examens licht de Ombudsdienst de examenregels toe bij alle studentengroepen. Examenroosters worden ad valvas en via het leerplatform bekendgemaakt bij studenten.

De commissie heeft vastgesteld dat de studiegidsen en didactische fiches de toetsingsvormen vermelden per opleidingsonderdeel. Studenten bevestigen tijdens de gesprekken dat lectoren de evaluatievormen (en proefexamens) met hen bespreken.

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding de kwaliteit van het toetsen van dichtbij opvolgt via criteria voor beoordeling, inzagerecht voor studenten en een interne klachtenprocedure.

De commissie waardeert de aanwezigheid van richtlijnen voor evalueren. Zij meent dat er daardoor transparantie en uniformiteit is (komt) in de manier van evalueren en quoteren.

Om de kwaliteit van de toetsing te waarborgen, is er een leidraad voor de interpretatie van cijfers die lectoren moeten hanteren. Bij het integratief project zijn externe beoordelaars aanwezig als jurylid. Soms bepalen de lectoren in onderling overleg in de vakgroep de criteria en de manier van evaluatie. Voor de leergroep en de stage komen de betrokken lesgevers samen aan het einde van de evaluatieperiode om cijfers op elkaar af te stemmen en vragen, die ze over de evaluatie van sommige studenten hebben, aan elkaar voor te leggen.

De commissie verneemt tijdens het visitatiegesprek dat slaagcijfers worden besproken in de Opleidingscommissie. Bij tegenvallende slaagcijfers volgt er nader onderzoek.

Studenten krijgen na elke periode informatie over hun punten via het leerplatform. Op het einde van het academiejaar ontvangen zij een rapport met de vermelding van de behaalde creditbewijzen. Na de proclamatie hebben studenten de mogelijkheid om toelichting te krijgen bij hun resultaten en om hun evaluatiedocumenten in te kijken. De begeleiders van leertrajecten en de docenten staan hierbij ter beschikking van de studenten.

Tijdens de gesprekken signaleerden studenten en afgestudeerden dat zij, bij inzage van hun examens na de examenperiode, op hun honger bleven bij onder meer de terugkoppeling van toegekende punten en de opgave van juiste antwoorden. Lectoren gaven tijdens de visitatiegesprekken aan dat zij geen correctiemodellen bij hun examens voegen. De commissie meent dat studenten (tweede en derde deeltraject) en afgestudeerden het bij het rechte eind hebben als zij vragen vaker en eerder terugkoppeling te krijgen op hun toetsen, opdrachten... dan op het einde van het jaar.

De toenemende grootte van de groep eerstejaarsstudenten noopt de opleiding tot een kritische analyse van de evaluatievormen. Zij overweegt om enkele opleidingsonderdelen te examineren via het elektronische leerplatform en onderzoekt de mogelijkheid om meer te werken met vakgeïntegreerde evaluaties.

In het tweede en het derde jaar is er halverwege de stageperiode een tussentijdse evaluatie. Deze beoordeling gebeurt op basis van het functioneren tijdens de stage, schriftelijke verslagen, deelname aan supervisiegesprekken en het tijdig inleveren van werk- en reflectieverslagen. Na afloop van de stage is er met alle stagebegeleiders een eindbespreking waarop de quoteringen op elkaar afgestemd worden. Elke stagebegeleider bepaalt voor elk van de eigen studenten het eindcijfer voor de opleidingsdelen stage 2 en stage 3.

De commissie had inzage in de 'Evaluatiebundel stage' van het tweede deeltraject (2009-2010 – stappenplan, evaluatieleidraad, evaluatiekader stage) en het derde deeltraject (2008-2009). De commissie waardeert het dat de competenties zijn opgenomen in de evaluatieleidraad en als richtlijn gelden voor de tussentijdse evaluatie in het tweede deeltraject. De stagebundel vermeldt dat het de bedoeling is dat het eindresultaat van het eerste deeltraject wordt meegenomen en als startpunt dient voor de stage van het tweede deeltraject. De opleiding stelt dat dit ook zal gebeuren voor het derde deeltraject vanaf 2010-2011.

De beoordeling van het integratief project gebeurt op basis van een kennismaking met het product tijdens de voorstelling in de voorziening, het lezen van de theoretische paper en de bevraging over de relatie tussen de vraag en het product. De jury bestaat uit de projectmentor binnen de opleiding, een projectbegeleider van de opleiding (die niet de begeleider is van de student) en de voorzitter (coördinator van het integratief project). Naast de eigenlijke beoordeling wordt er in beperkte mate rekening gehouden met de lay-out, de correcte spelling/schrijfstijl en het correct refereren. Het eindcijfer komt tot stand in overleg tussen de projectmentor en de juryleden. De opleiding beklemtoont tijdens de visitatiegesprekken dat de werking binnen de groep studenten expliciet aan bod komt tijdens de gesprekken, waardoor 'meeliften' zichtbaar gemaakt wordt. De commissie waardeert het dat het integratief project wordt geëvalueerd door objectieve beoordelaars.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om correctiemodellen van examens op te stellen en te onderzoeken (voor het tweede en derde deeltraject) in welke opleidingsonderdelen er vaker over tussentijdse resultaten van opdrachten en examens kan teruggekoppeld worden.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professionele bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bacheloropleiding.

De opleiding geeft aan dat zij studenten inschrijft in overeenstemming met de voorwaarden van het decreet. Deze toelatingsvoorwaarden zijn vermeld in de informatiebrochure, het onderwijs- en examenreglement en de website van de hogeschool. De opleiding beklemtoont dat in principe iedereen met een geschikte vooropleiding wordt ingeschreven, en dat zij daarbij aandacht heeft voor alle doelgroepen via de procedure voor bijzondere of afwijkende toelatingsvoorwaarden.

Uit de beschrijving (periode 2005-2009) in het zelfevaluatierapport van de karakteristieken van de instroom valt af te leiden dat het aantal generatiestudenten daalt (van 84 naar 79 procent), dat vooral meisjes (80 procent) interesse hebben voor het beroep, dat het aandeel TSO- (van 49,5 naar 53,35 procent) en BSO-studenten (van 4,5 naar 9,39 procent) toeneemt en dat van ASO-studenten daalt (van 40,50 naar 35,23 procent).

In 2008-2009 was er in de opleiding 10 procent allochtone studenten, van wie 4,1 procent van Turkse en Maghrebijnse oorsprong. De opleiding signaleert aan de commissie dat de herkomst van de student op zich geen hinder vormt voor de studieloopbaan, maar mogelijk wel de taalachterstand omwille van de taal die thuis wordt gesproken.

De commissie hoorde van het werkveld een vraag naar meer mannen op de arbeidsmarkt. De opleiding stelt dat zij hoopte met de afstudeerrichting toegepaste jeugdcriminologie voor een doorbraak te zorgen maar tevergeefs. De opleiding laat opmerken dat de heterogeniteit van de instroom vraagt om gedifferentieerde leertrajecten. Het zelfevaluatierapport bespreekt het aanbod en de structuur van flexibele leerwegen en voorbereidings- en schakelprogramma's.

Het zelfevaluatie-rapport vermeldt dat het departement een procedure heeft uitgewerkt voor studenten die vrijstelling vragen op grond van EVK. Op associatieniveau werd een EVC-procedure uitgewerkt.

De commissie stelt vast dat er nog werk op de plank ligt om bij de selectie van de instroom de 'juiste' studenten te krijgen. Studenten zijn er immers niet mee gebaat om een opleiding aan te vatten waarvoor zij niet geschikt zijn of die voor hen te hoog gegrepen is. Daartegenover staat dat voor studenten die ertoe in staat zijn, de kans niet mag verkleinen. De commissie wil nog aanvullen dat, gegeven een overaanbod aan studenten, de instroom selectief kan worden gestuurd, maar dit mag niet betekenen dat studenten met een functiebeperking of leerstoornis geen gelijke kansen krijgen.

De ECTS-fiches geven aan dat er van instromers in het eerste deeltraject geen expliciete voorkennis wordt verwacht. Slaagcijfers tonen aan dat leerlingen uit het ASO meestal vlot, en TSO- en BSO-leerlingen minder vlot doorstromen. De belemmerende elementen zijn uiteenlopend: zelfstandig verwerken van de hoeveelheid leerstof, mondeling en schriftelijk communiceren, gerichte studiehouding, zelfstandig functioneren, planningsvaardigheid... De opleiding biedt, op vraag, begeleiding aan bij de studiemethode en de leertrajectbegeleiding aan alle studenten.

De opleiding haalt aan dat zij in de opleiding 'taal' en 'observatie en schrijven' kritisch heeft bekeken. In 2008-2009 is in het eerste deeltraject een beginassessment voor taal ingevoerd. Het effect was dat tachtig studenten werden weerhouden om werkcolleges taal te volgen en twintig studenten werden doorverwezen naar een CVO-cursus. Studenten kunnen via een softwarepakket spelling inoefenen.

Aanbevelingen ter verbetering:

Gegeven het grote aanbod potentiële studenten beveelt de commissie de opleiding aan om een 'kwalitatieve zelfselectie' van de instromende student te overwegen.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen academische gerichtheid van het programma:	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma:	goed
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	goed
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	nvt
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het zelfevaluatie-rapport geeft aan dat het personeelsbeleid van de opleiding past binnen de missie en cultuurkenmerken van de hogeschool. Het perspectief 'leren en groei' van het strategische plan vermeldt als doelstellingen 'werven en ontwikkelen van talent, bevorderen van kennisdeling en zich identificeren met KdG'. Via projecten werkt de dienst Human Resources van de hogeschool aan processen en structuren voor beleid en ondersteuning van het lijnmanagement. De hogeschool startte in 2008 drie projecten: 'Magneet' voor de optimalisering van werving en selectie, 'Nazca' voor het implementeren van het competentie-management en 'Olympia' voor de professionalisering van het hr-evaluatieproces.

In het Hogeschoolonderhandelingscomité werden protocollen afgesloten over onder meer de prestatie- en vakantie-, de evaluatie-, en de benoemings- en bevorderingsregeling. Het Departementaal Onderhandelingscomité vervult dezelfde rol op departementaal vlak.

Het zelfevaluatie-rapport beschrijft het procesverloop van de aanwerving van nieuwe medewerkers. De Selectiecommissie beoordeelt kandidaten onder meer op diplomavereisten, vakinhoudelijke en didactische vaardigheden, werkveldervaring, studentgerichtheid, de bekwaamheid om in team te werken en de bereidheid tot continu professionaliseren. De opleiding beklemtoont in het zelfevaluatie-rapport dat zij streeft naar een multiculturele samenstelling van het personeel. De commissie heeft, samen met de lectoren, vastgesteld dat dit streven naar een 'kleurrijker team' op de werkvloer niet zichtbaar is.

Een opdrachtgever geeft de taakstelling van het onderwijzende personeel weer. De commissie waardeert dat deze opdracht niet enkel onderwijsactiviteiten (met inbegrip van voorbereiding, vakbegeleiding van studenten, vakoverleg, en evaluatie- en examenactiviteiten) omvat maar ook 10 procent onderwijs- en organisatieondersteunende activiteiten en 5 procent persoonlijke vorming (zelfstudie, bijscholing, netwerking). Bij de opmaak van de werkverdeling heeft een medewerker de keuze om zijn onderwijsactiviteiten te behouden, of om ze door te geven en zich kandidaat te stellen voor vacante taken.

Het administratieve personeel is actief in studenten-, punten- en stageadministratie, onthaal, economaat, pr, logistiek, communicatie, financiën, onderwijsorganisatie, internationalisering en kwaliteitszorg. Het beheer van de gebouwen, preventieadvies en onderhoud worden opgenomen door technische medewerkers.

In haar zelfevaluatie-rapport gaat de opleiding in op aspecten die het voeren van een personeelsbeleid 'uitdagend' maken. Het rapport citeert de aanzienlijke toename van het aantal medewerkers (door de groei van het aantal studenten en de introductie van een nieuw allocatiemodel), die maakt dat 65 procent van de medewerkers maximaal 5 jaar dienst heeft. Daarnaast loopt, wegens beperkte financiële middelen, de groei van het personeelskader achterop bij die van het studentenaantal. De opleiding koos ervoor om te investeren in het onderwijsproces.

De commissie heeft vastgesteld dat er in de opleiding de laatste jaren veel personeelsleden zijn aangeworven in management- en onderwijsfuncties. Tijdens het visitatiebezoek en de bijhorende gesprekken heeft de commissie vastgesteld dat de personeelsleden enthousiast en positief ingesteld zijn, en dat het management potentie heeft. Van de personeelsleden wordt verondersteld dat zij levenslang leren. De opleiding bepaalt prioriteiten en kiest van daaruit weloverwogen voor een vertraging in de realisatie van bepaalde opdrachten, bijvoorbeeld in maatschappelijke dienstverlening en internationalisering.

De commissieleden meent te mogen stellen dat de bouwstenen voor het vormen van een team aanwezig zijn, maar dat momenteel het cement nog ontbreekt om op kruissnelheid te komen. De commissieleden hebben de indruk dat er te veel plannen op korte termijn uitgewerkt moeten worden.

De introductie en begeleiding van nieuwe personeelsleden gebeuren op hogeschool- en departementsniveau. De hogeschool nodigt nieuwe medewerkers uit op drie ontmoetingssessies tijdens hun eerste werkjaar. De commissie had inzage in de uitnodiging 'Begeleiding van lectoren nieuw in KdG' (2007-2008), en stelde vast dat de sessies onder meer de volgende thema's behandelen: balanced score, Blackboard, behoeftebevraging, opleidingsaanbod, onderwijsontwikkelingsplan, e-learning en evaluatie van de sessie. Nieuwe medewerkers ontvangen een map met onder meer het arbeids- en evaluatiereglement, en de prestatie- en vakantieregeling.

Het departement organiseert in september een introductiedag voor nieuwe medewerkers, met onder meer de voorstelling van de nieuwe medewerkers, een toelichting bij de diensten en hun werking, praktische informatie en documenten en de werking van het Departementaal Onderhandelingscomité. Er zijn vormingssessies over het gebruik van het elektronische leerplatform, audiovisuele middelen in de aula's en de mediatheek. Nieuwe collega's ontvangen de onthaalbrochure 'Wegwijs voor personeel'. De commissie heeft vastgesteld dat de introductie en de begeleiding van nieuwkomers in de opleiding op een creatieve manier gebeurt via onder meer een ervaren collega (peter/meter), bij wie zij terecht kunnen met praktische vragen. De opleiding kent aan nieuwe personeelsleden 10 procent inwerktijd toe in hun eerste jaar. Tijdens de visitatiegesprekken bevestigen recent aangeworven lectoren dat zij zich moeten bekwamen in hun onderwijskundig optreden en didactische werkvormen.

De opleiding geeft aan dat het opleidingshoofd personeelsleden kwalitatief opvolgt via een functioneringsgesprek, dat in principe jaarlijks is voor nieuwe medewerkers en minstens elke twee jaar plaatsvindt voor anderen. Er is een leidraad uitgewerkt voor het formuleren van plus- en werkpunten door het personeelslid en het opleidingshoofd. Insufficiëntie wordt bijgestuurd. Leidinggevend en geven aan dat zij 'tussendoor' functioneringsgesprekken voeren, omdat hen de tijd ontbreekt om dat op een systematische manier te doen. De commissie heeft vastgesteld dat functieprofielen nog uitgewerkt moeten worden.

Voor de evaluatie van personeelsleden heeft de hogeschool een procedure uitgeschreven en een evaluatiematrix opgemaakt, met het departementshoofd als eindverantwoordelijke. Bij een negatieve evaluatie is een opvolgingsprocedure voorzien. Nieuwe personeelsleden worden in de beginfase van hun aanstelling regelmatig geëvalueerd met het oog op contractverlenging.

Beginnende lectoren bevestigen aan de commissie dat zij functioneringsgesprekken hebben (drie gesprekken tijdens de eerste twee jaar). De commissie merkt op dat zij tijdens de visitatiegesprekken heeft gehoord en vastgesteld dat er met de andere lectoren geen functionerings- en evaluatiegesprekken worden gevoerd. Bij disfuncties doet de opleiding een beroep op de centrale dienst HR.

Samengevat besluit de commissie dat de personeelsleden van de opleiding over de kwaliteiten beschikken om het opleidingsprogramma inhoudelijk, onderwijskundig en organisatorisch te realiseren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om werk te maken van de opmaak van functieprofielen, en daarop een behoorlijk werkende functionerings- en evaluatiecyclus.

De commissie beveelt de opleiding aan er continu over te waken om niet te veel, te snel en te goed te willen doen.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding stelt in het zelfevaluatierapport dat zij bij het inzetten van medewerkers een evenwicht nastreeft tussen specialisatie – vaak gekoppeld aan een deeltijdse functie in het werkveld of in een andere opleiding – en voltijds personeel. De commissie had inzage in de curricula vitae van het opleidingsteam met opgave van onder meer studies, werkveldervaring, professionalisering en publicaties. Hieruit blijkt dat een groot deel van de lectoren ervaring heeft in het werkveld via vroegere of huidige (deeltijdse) tewerkstelling.

De opleiding geeft aan dat zij bij aanwerving voorrang geeft aan afgestudeerden met een bachelordiploma die daarna een masterdiploma hebben behaald. Zij ervaart deze combinatie als een waarborg voor de beschikbaarheid van praktische en wetenschappelijk-theoretische kennis.

De commissie waardeert de creativiteit van de opleiding bij het inzetten van extern personeel uit het beroepenveld bij stagebegeleiding.

Lectoren volgen de nieuwe ontwikkelingen in de beroepspraktijk op door interactie met het werkveld via stagebegeleiding en het integratief project. Verder is er praktijkinbreng van de Werkveldcommissie en gastsprekers. Als voorbeelden van interactie met het beroepenveld via deelname aan onderzoek en/of netwerken met een internationaal karakter, verwijst de opleiding naar het onderzoek 'Jongeren en geweld' (2004-2006), de medeorganisatie van de internationale conferentie 'Research and social work in urban areas' (september 2009) en het indienen van voorstellen voor paperpresentatie en het verzorgen van een workshop op conferenties.

Het zelfevaluatierapport vermeldt dat er in het kader van professionalisering een aanbod is van vakinhoudelijke en didactische vorming, hogeschoolbreed en departementaal.

De commissie heeft gelezen en gehoord dat de hogeschool jaarlijks een congres organiseert dat onderwijskundige onderwerpen behandelt. Recente thema's waren 'Onderwijzen met souplesse', 'Werken aan werk' en 'We maken het verschil: de waarde van waarden en communicatie'. De hogeschool verspreidde gidsen over nieuwe onderwijs- of toetsvormen. De studiesessies van de associatie behandelden onder meer het motiveren van studenten, activerend werken, onderwijskwaliteit, leerdoelen, evalueren en toetsen, en efficiënt gebruikmaken van een portfolio op Blackboard. Leidinggevenden van de hogeschool nemen deel aan dagen in het kader van het traject 'faciliteren van resultaatgericht werken, inspirerend leiderschap en samenwerken'.

Het departement organiseert elk jaar een dag met opleidingsoverstijgende thema's. Het zelfevaluatierapport geeft hiervan voorbeelden: leertrajectbegeleiding, gebruik van portfolio, peer assessment, Blackboard voor beginners

en gevorderden, Bamaflex, bibliotheekgebruik... Vanaf 2009-2010 wordt 3 procent van de opdracht voorbehouden voor vorming in competentiegericht leren voor de lectoren met een opdracht van meer dan 35 procent. Het departement bezorgt aan medewerkers tweewekelijks informatie over studiedagen, vorming en gastsprekers, en volgt de teamgebonden en individuele professionalisering systematisch op.

In het kader van het opzetten van structurele professionalisering kent de opleiding vanaf 2009-2010 aan de stagebegeleiders 1 procent van hun opdracht toe aan de professionalisering van stagebegeleiding. In december 2009 plant de opleiding een residentieel weekend 'ervaringsleren' voor lectoren (eerste deeltraject) van beroepspraktijk en vaardigheidstrainingen.

De commissie heeft doorheen de visitatiegesprekken ervaren dat het engagement om professioneel te groeien, aanwezig is bij het management en personeel van de opleiding. Op vraag van de commissie geven lectoren aan hoe zij hun deskundigheid op peil houden. De opleiding geeft tijdens het visitatiebezoek aan dat het vormingsbeleid voor verbetering vatbaar is. De commissie stelt dat de professionele gerichtheid is zoals zij moet zijn. De commissie besluit uit de visitatiegesprekken dat er bij lectoren – en vooral bij nieuwe personeelsleden – nood is aan begeleiding bij de omzetting van vakinhoudelijk naar onderwijskundig. Ook het competentieverhaal vraagt nog om verduidelijking. De onderwijskundige die in het academiejaar 2009-2009 werd aangeworven en die 50% als medewerker onderwijs werkt, kan hier zeker ondersteuning bieden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de hogeschool en het departement om personeelsleden intenser te begeleiden bij de omzetting van vakinhoudelijke expertise naar didactische werkvormen in het kader van competentiegericht onderwijs.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het zelfevaluatie rapport en de bijlagen verstrekken kwantitatieve gegevens (2008-2009) over het personeelsbestand van de opleiding. Hierbij is vermeld dat deeltaken zoals internationalisering, studie- en studentenbegeleiding, kwaliteitszorg, onderwijsondersteuning en administratie/technische voorzieningen centraal in het departement zijn opgenomen.

Er zijn 47 medewerkers (27 vrouwen, 20 mannen) met een opdracht in de opleiding. Het aantal voltijdse equivalenten bedraagt 21,87 omdat meer dan de helft deeltijds werkt in de opleiding.

Het zelfevaluatie rapport geeft – naargelang de manier van berekening – een student-lectorratio weer van 27,76 (berekend op basis van de lectoren die werkelijk lesgeven) en 18,86 (medewerkers met andere taken, zoals internationalisering, kwaliteitszorg en begeleiding, meegerekend). De commissie stelt vast dat er blijkbaar voldoende ruimte is, gegeven dat de opleiding een vrijstelling van opdracht van 15 procent voor internationalisering kan geven.

De verhouding lectoren/praktijklectoren is 65-35 procent. De opleiding beoordeelt deze relatie als een gezonde mix tussen personeelsleden met een theoretische achtergrond en medewerkers met praktijkervaring. Twintig procent van de lectoren heeft een professioneel bachelor- en een masterdiploma.

64 procent van de medewerkers werkt deeltijds. De grootste groep daarvan werkt 80 procent. De opleiding merkt hierbij op dat het grote aantal deeltijdse personeelsleden impact heeft op de werkorganisatie en de flexibele inzetbaarheid.

Qua leeftijdsverdeling is 4 procent jonger dan 30 jaar, 36 procent is tussen 30 en 39 jaar, 38 procent tussen 40 en 49 jaar en 21 procent tussen 50 en 59 jaar. De commissie meent dat de leeftijdsverspreiding evenredig is, waardoor vermeden wordt dat een grote groep personeelsleden tegelijk uitstroomt aan de pensioengerechtigde leeftijd.

De indeling van het bestand op grond van het aantal jaren dienst toont aan dat de opleiding werkt met een 'jong' team. Vijfenvoertig procent van de medewerkers heeft 2 jaren dienst, 21 procent tussen 3 en 5 jaar en 15 procent tussen 5 en 10 jaar. Volgens de commissie is het een pluspunt dat het grootste deel van de medewerkers met minder dan 2 jaar dienst al werkervaring heeft opgedaan.

Tijdens het visitatiebezoek horen commissieleden uitspraken als 'het team moet adem krijgen', 'iedereen moet zijn krachten houden', 'er is geen tijd voor systematische functioneringsgesprekken', 'er is een werkgroep Werkdruk opgericht', 'de toegepaste jeugdcriminologie-wijziging in het curriculum verhoogt de werkdruk' en 'er is informeel respect voor elkaars werkdruk'. Deze uitspraken zijn voor de commissie een indicatie dat de werkdruk (te) hoog is.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om er (blijvend) aandacht voor te hebben dat de hoeveelheid taken die personeelsleden moeten opnemen, binnen de maximale taakinvulling blijft.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding stelt dat het beleid voor huisvesting en materiële voorzieningen in handen is van de hogeschool en het departement. Het omvat bibliotheekvoorzieningen, openleerruimtes en computerfaciliteiten, gebouwen en logistiek.

De basisopleidingen Sociaal werk en Orthopedagogie, de ondersteunende diensten en de departementsdirectie zijn sinds 2003 gehuisvest op Campus Zuid. Het gebouw is ontworpen voor 750 studenten; de totale oppervlakte bedraagt 5400 m². De opleiding moet – gegeven dat er 1300 studenten zijn – gebruikmaken van externe locaties, zoals sportaccommodatie, een ruimte voor expressie (woord en beweging) en trainingslokalen (hulpverlener en leergroep). De opleiding beklemtoont dat de bereikbaarheid van de externe locaties bij het begin van het academiejaar wordt gecommuniceerd aan alle studenten. Studenten en lectoren stellen tijdens de visitatiegesprekken dat zij niet gelukkig zijn met de verplaatsingen naar andere locaties. De commissie werd er tijdens het vrije spreekuur over geïnformeerd dat er op korte termijn (april 2010) in de onmiddellijke buurt van de campus een oplossing komt voor het infrastructuurprobleem.

Tijdens de rondgang bezochten de commissieleden onder meer de fiets- en bromfietsstalling, de cafetaria en zitplaats voor studenten, aula's, de foyer met valven en infoschermen, lokalen van administratieve diensten en studentenbegeleiders, de dienst Onderwijsorganisatie en Logistiek, kantoren van de directie en administratieve diensten, de bibliotheek, werkruimtes voor studenten, pc-lokalen, de Cursusdienst, leslokalen, werkplekken voor lectoren, praktijk- en gespreksruimtes, en de kantoren Internationalisering en Stagecoördinatie.

De commissie beoordeelt de huidige infrastructuur als eigentijds maar met een krap comfort voor studenten en lectoren, omwille van het te grote aantal studenten dat er gehuisvest is. De commissie meent dat het didactische materiaal ruimschoots voldoet. Werkruimtes en leslokalen zijn voorzien van een vaste beamer, pc, tv en video/dvd. Op de campus is overal een draadloos netwerk voorzien. Enkele lokalen zijn uitgerust met media centers. De commissie heeft vastgesteld dat het campusgebouw over een basisuitrusting beschikt voor personen met een fysieke beperking.

De commissie heeft vastgesteld dat het gebouw een hoge mate van 'openheid' biedt door het gebruik van glazen wanden. Sommige lokalen kunnen gedeeltelijk afgesloten worden met gordijnen. Alleen de lokalen op de vierde verdieping zijn volledig gesloten lokalen. Het lijkt de commissie van belang dat privacy kan geboden worden bij bijvoorbeeld emotionele momenten, supervisie, gesprekken tussen de student en lector, en rollenspelen.

De opleiding biedt tal van faciliteiten aan studenten, zoals het ontlenen van laptops, beamers en/of een camera, lockers, verhuur van fietsen, print-, scan- en kopieermogelijkheden in de bibliotheek en in de gelijkvloerse foyer, campusverkoop van cursussen en handboeken, communicatie via vaste berichtborden, infoschermen, de beschikbaarheid van de elektronische valven op Blackboard, een maximale permanentie van de administratieve (ondersteunende) diensten, computers in de bibliotheek en werkruimtes enzovoort.

Veel faciliteiten voor studenten staan ook ter beschikking van lectoren. Bijkomend zijn er onder meer een doucheruimte, kantoren met vaste pc, een docking station voor de laptop, toegang tot het draadloze netwerk, telefoontoestellen, een personeelscafetaria, fietsen voor intercampusverkeer enzovoort.

De commissie merkt op dat de administratieve diensten vragende partij zijn voor de realisatie van de link tussen de onderwijsondersteunende en -organisatorische softwarepakketten die de diensten vandaag gebruiken.

De commissie is het eens met studenten en lectoren die bevestigen dat de voorzieningen in overeenstemming zijn met hun noden, en afgestemd zijn op de te bereiken doelstellingen.

De bibliotheek van het departement werkt samen met de andere bibliotheken van de hogeschool. Zij bestaat uit boeken, audiovisuele middelen, digitale bronnen en tijdschriften, en wordt actueel gehouden door de Bibliotheekcommissie, waarvan ook lectoren deel uitmaken. De visitatiecommissie waardeert de collectie in het vakgebied orthopedagogie en aanverwante domeinen. Elektron-databanken stellen internationale vakliteratuur beschikbaar. De databank van Bohn Stafleu Van Loghum is beschikbaar. Personeelsleden worden via mail geïnformeerd over nieuwe boeken en tijdschriften. Er is voor lectoren de boekenbeurs 'Het sociale boek', waarop uitgeverij de onderwerpgebieden van sociaal-agogisch werk voorstellen. In de bibliotheek en vier naastliggende werkruimtes zijn desktops aanwezig voor zelfstandig en/of groepswork.

Eerstejaarsstudenten krijgen een bibliotheekinstructie. Studenten en lectoren kunnen de bibliotheekgids op de bibstek raadplegen via Blackboard. Er zijn links naar catalogi van andere bibliotheken van de hogeschool, databanken via intranet (zoals EBSCO, Soreka en Jur@) en internet, cd-romdatabanken, tijdschriften, weblinks met vakgerichte onderwerpen, aanwinstenlijsten, vakgerichte nieuwsbrieven en eindwerken. Mediargus geeft een overzicht van de actualiteit.

Studenten kunnen gratis ontlenen uit de bibliotheken van de associatiepartners. Uit bibliotheken buiten Antwerpen kan ontleend worden via een interbibliothecair leensysteem, waar de hogeschool deel van uitmaakt. De catalogus van de hogeschool is geïntegreerd in een wetenschappelijk en online raadpleegbaar netwerk van bibliotheken in Antwerpen.

Tijdens de visitatiegesprekken met studenten is het de commissie opgevallen dat studenten beweren dat zij geen regelmatige (digitale) bezoeker zijn van de bibliotheek omdat – naar hun zeggen – de vakopdrachten hen daartoe niet verplichten.

De bibliothecarissen stellen jaarlijks een actieplan op en evalueren de werking van de bibliotheek via een balanced scorecard. Studenten en personeelsleden beoordelen de infrastructuur en voorzieningen. Tijdens de gesprekken krijgt de commissie voorbeelden van verbeteringsacties naar aanleiding van aandachtspunten, zoals de klimaatbeheersing en de netheid van het gebouw.

Het financiële en het aankoopbeheer zijn in handen van de hogeschooldiensten. De hogeschool besteedt solidair financiële middelen aan huisvestingskosten, huur, bruikleen, erfpacht en nutsvoorzieningen. Aan het departement worden middelen toegewezen, onder meer op basis van het aantal studenten en de door het departement verworven middelen. Op basis van departementale en opleidingsgebonden voorkeuren beslist het departementsbestuur over de besteding van middelen op het vlak van didactische uitrusting, ICT en administratie. Sinds 2008-2009 heeft de opleiding een budget voor gastsprekers, bibliotheekaankopen, bijscholingen en aankopen van didactisch materiaal. Het opleidingshoofd beslist over de besteding op grond van inhoudelijke overwegingen en aanvragen van medewerkers.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de lectoren aan om het mediatheekgebruik door studenten te activeren door feitelijke opzoekopdrachten in te lassen.

De commissie adviseert de opleiding blijvend alert te zijn voor de 'openheid' van het gebouw in combinatie met privacybehoefte.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschooldienst Studentenzaken ontwikkelde een visie, voorstellen en werkwijzen voor de uitwerking van een studiegerelateerde studentenondersteuning en systematische studentenparticipatie.

De informatieverstrekking aan abiturienten en kandidaat-studenten gebeurt via een mailing die de opleidingen kort voorstelt aan alle zesdejaarsleerlingen van het secundair onderwijs. Op SID-in's worden de opleidingen voorgesteld en gerichte vragen beantwoord. Tijdens drie infomomenten op de campus geven studenten en lectoren informatie over het departement en de opleiding. Kandidaat-studenten kunnen cursussen inkijken, en er is een infostand van studentenvoorzieningen en studentenbegeleiding. In april organiseert de opleiding een 'meeleefnamiddag', waarop kandidaat-studenten kunnen kennismaken met verschillende onderwijsvormen en getuigenissen kunnen horen van studenten en alumni. Studentenbegeleiders beantwoorden gerichte vragen. In de departementale infogids en op de website van de hogeschool vinden kandidaat-studenten informatie over de opleiding.

De eerstejaarsstudenten krijgen op de eerste dag van het academiejaar een introductiesessie met praktische informatie over bijvoorbeeld Blackboard, het studieprogramma, uitleg over persoonlijke deeltrajecten, huisregels en externe locaties. Verantwoordelijken van de opleiding stellen zich voor. Tijdens de tweede week is er een tweede sessie over studentenondersteuning, met informatie over de onderwijs- en examenreglementen, studentenvoorzieningen, studiebegeleiding, het toekennen van faciliteiten en psychosociale begeleiding.

Tijdens de studie kunnen de studenten voor vakinhoudelijke ondersteuning in de eerste plaats terecht bij de lectoren, ook buiten de lessen. Studenten bevestigen tijdens de visitatiegesprekken dat lectoren gemakkelijk bereikbaar en toegankelijk zijn. Elke eerstejaarsstudent maakt deel uit van een leergroep met een vaste begeleider. Bij de studentenbegeleider ombuds kunnen 'randvragen' ter sprake worden gebracht.

De hogeschool werkte een doelgroepenbeleid uit voor studenten die talenten bezitten maar die omwille van specifieke omstandigheden onvoldoende kunnen ontplooiën. Voor studenten met een functiebeperking (handicap of leerstoornis) of andere studiebelemmerende omstandigheden (topsporters of topmuzikanten, werkende studenten...) is er een bijzonder statuut, waardoor afwijkende onderwijs- en/of examenregelingen in een contract worden vastgelegd. Er staat ook software ter beschikking voor woordvoorspelling voor studenten met lees-, schrijf- of spellingsproblemen. De commissie heeft vastgesteld dat de eisen ten aanzien van studenten met een beperking van gelijkwaardig niveau zijn.

De commissie meent dat studenten tijdens de opleiding behoorlijk voorbereid worden op het leren omgaan met mogelijke reacties van cliënten op hun beperking. De opleiding geeft een zeer individuele begeleiding die sterk ondersteunt maar ook tijdsintensief is. De commissie is van mening dat de ondersteuning in het verhelpen van wat studiebelemmerend werkt en de versterking van de draagkracht van toekomstige werkkrachten in evenwicht moeten zijn.

De studentenondersteuning bestaat uit leertrajectbegeleiding, studentenbegeleiding en een ombudswerking. De sessies van leertrajectbegeleiding lopen als een rode draad door de opleiding en ondersteunen de individuele leerroute. De begeleiding beoogt een optimale doorstroom en een eventueel begeleide uitstroom. Hierbij blijft de student verantwoordelijk voor zijn traject. In een eerste deeltraject gaat het aanvankelijk over de overstap naar

het hoger onderwijs en de aanpassing hieraan. In de loop van het jaar is er een bespreking van tussentijdse studieresultaten. Tijdens de tweede en derde deeltrajecten focust de begeleiding op de voorbereiding van de stage en de confrontatie met zichzelf. De student ontwikkelt zich geleidelijk aan tot een beroepskracht, en aan het eind komen de doelstellingen op lange(re) termijn in het vizier. De commissie waardeert de trajectbegeleiding als afgewogen en zorgvuldig beoordeelt.

De departementale studentenbegeleiding fungeert als eerste opvang bij psychosociale problemen, persoonlijke en existentiële vragen, juridische vragen, financiële problemen en studievoortgangvragen met aandacht voor exitgesprekken. De studentenbegeleider luistert, adviseert of bemiddelt; hij kan studenten doorverwijzen naar Studentenvoorzieningen KdG, trainingen assertiviteit en weerbaarheid of naar Spynet van de associatie. Studenten worden begeleid als zij in hun studieproces vragen hebben over het plannen, het verwerken van grote hoeveelheden leerstof en het maken van samenvattingen. Het zelfevaluatie rapport beklemtoont dat deze begeleiders geen evaluatieopdrachten hebben bij de studenten.

De commissie verneemt tijdens de visitatie dat de opleiding erin slaagt om voor 90 procent van de studenten met een persoonlijk deeltraject een correct studieprogramma te registreren voor het begin van het academiejaar. Hierdoor is er meer tijd voor de begeleiding van studenten met een persoonlijke leerweg na de start.

De ombudspersonen geven voor de aanvang van de examens mondelinge toelichting bij het verloop van examens, praktische afspraken en examenregels. Op examendagen hebben zij permanentie, zodat studenten problemen onmiddellijk kunnen signaleren. Tijdens de examenperiodes worden gegevens van de ombudspersonen en een samenvatting van de examenregels ad valvas opgehangen.

Een student kan doorheen het jaar terecht bij de Ombudsdienst voor situaties waarin hij meent onheus behandeld te zijn door een lector, het team of de organisatie, al dan niet in relatie tot een evaluatie. De ombudspersoon luistert, bemiddelt en faciliteert het gesprek, en werkt aan een oplossing.

De commissie besluit dat de informatievoorziening is afgestemd op en aansluit bij de noden van studenten. De opleiding hanteert diverse vormen van op elkaar afgestemde studiebegeleiding die doeltreffend zijn voor de studievoortgang.

De opleiding voert exitgesprekken en verwijst studenten door naar externe diensten of begeleiders voor intensievere begeleiding. De commissie keek gegevens in van studie-uitval in SAW (tot en met 6 juni 2008). Het overgrote aantal dat zich formeel uitschrijft zijn eerstejaarsstudenten, vooral in de periodes 1 en 2, met TSO'ers als grootste groep. Analyse van exitgesprekken leert dat meer studenten hun studies afbreken omwille van studiegebonden dan van niet-studiegebonden motieven. Geclusterd zijn de motieven onder meer: te zwaar (de theorie sluit niet aan bij de vooropleiding), tegenvallende examens, verkeerde verwachtingen van toegepaste jeugdcriminologie en een foute studiekeuze. De opleiding probeert de studenten voldoende te informeren bij de inschrijving via een individueel gesprek (soms een afradingsgesprek) met de student voert. Er zijn taaltesten voor studenten die thuis een vreemde taal spreken.

De departementale dienst Internationalisering begeleidt uitwisselingen en andere buitenlandse initiatieven. De dienst structureert de buitenlandse studie en/of stage in het derde deeltraject. De studenten worden hierop in het tweede jaar voorbereid op een avond met informatie over buitenlandse studies en stages en advies betreffende taalcurssussen. Er is ook een brochure voor studentenuitwisseling beschikbaar.

De dienst zorgt voor de administratieve registratie van de student in de partnerinstelling, het opstellen van het document 'Learning agreement', het aanvaarden van ECTS-overeenkomsten, het verzamelen van credits voor het document 'Transcript of records' en het uitschrijven van attesten. De dienst draagt er zorg voor dat de contacten behouden worden en dat de uitwisseling wordt geëvalueerd.

Tijdens het buitenlandse verblijf is er mailcontact met de student. Ter plaatse worden studenten begeleid door een contactpersoon. Op het einde van het jaar presenteren studenten hun ervaringen voor tweede- en derdejaarsstudenten en lectoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om er blijvend aandacht voor te hebben dat studenten met een functiebeperking eerlijk en realistisch geïnformeerd worden over hun slaagkansen en kansen op tewerkstelling.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Op hogeschoolniveau worden het beleid en de werking van kwaliteitszorg weergegeven in een kwaliteitsplan (prioritaire acties, verantwoordelijken en tijdspad). Iedere opleiding en dienst hangen hieraan eigen projecten en metingen op. Het kwaliteitsverslag rapporteert over de uitvoering van het kwaliteitsplan van het vorige jaar. Het beleid en de werking van kwaliteitszorg is gedocumenteerd in een kwaliteitshandboek.

De balanced scorecard (BSC) wordt gebruikt als instrument om de kwaliteit van de uitvoering van het beleid hogeschoolbreed op te volgen en bij te sturen. Van departementen en diensten wordt verwacht dat zij komen tot een eigen BSC met planning en rapportering. Metingen worden afgestemd op concrete indicatoren binnen de BSC.

De dienst Integrale Kwaliteitszorg (hogeschoolcoördinator en opdrachtgever Metingen) is ondergebracht bij de directie Strategisch Beleid. De hogeschoolcoördinator Kwaliteitszorg moet het kwaliteitsbeleid structureren en het samen met departementale kwaliteitscoördinatoren een plek geven in de opleidingen. De opdrachtgever Metingen voert centrale metingen uit en coördineert de uitvoering van departementsspecifieke metingen. Elk departement heeft één of meer medewerkers Metingen, die deel uitmaken van de interdepartementale projectgroep Metingen. Deze groep rapporteert aan de hogeschoolcoördinator Kwaliteitszorg.

De opleiding beschrijft haar kwaliteitsbeleid in het addendum bij het zelfevaluatie rapport. Zij stelt dat iedereen verantwoordelijk is voor de implementatie ervan en verwacht dat elke betrokkene kritisch nagaat hoe er van op de eigen werkplek aan kwaliteitsverhoging kan worden gewerkt. De vraag reikt verder dan het behoorlijke beheer van de eigen opdracht en omvat bijvoorbeeld ook de ontwikkeling en verbetering van (clusters van) opleidingsonderdelen. De opleiding verzamelt gegevens bij studenten (via de WOPST-enquête), lectoren (werk en welbevinden), alumni (tevredenheidsenquête) en de Werkveldcommissie. De opvolging van verbeterpunten wordt gerapporteerd op het departementsbestuur, het opleidingsteam en het (vak)overleg tussen lectoren.

De commissie heeft vastgesteld dat de hogeschool voor kwaliteitszorg een structuur heeft uitgewerkt met afstemming tussen de hogeschool en de departementen/opleidingen.

Een overzicht in het zelfevaluatie rapport geeft aan dat de opleiding in het derde deeltraject (2008) via een vragenlijst bij studenten peilde naar hun tevredenheid over het opleidingsprogramma.

In een WOPST-enquête beoordelen studenten van de drie modeldeeltrajecten jaarlijks de inhoud, begeleiding en toetsing van opleidingsonderdelen. Twee open vragen peilen naar een sterk en een zwak punt van de onderwijsactiviteit. Elke enquête bevat drie meerkeuzevragen over de studiebelasting. De keuze van de opleidingsonderdelen gebeurt door het opleidingshoofd of de lector, of wordt gekoppeld aan het feit dat het nieuwe of vernieuwde opleidingsonderdelen zijn. Het opleidingshoofd bespreekt de resultaten en eventuele acties met de lector.

Bij medewerkers was er in 2007 een opvolgmeting van een meting (1999) die peilt naar de globale tevredenheid en het welbevinden van de hogeschoolmedewerkers. De opvolging van deze meting is in handen van het departementsbestuur.

210 alumni van de opleiding (2006, 2007, 2008) zijn in september 2008 per post en/of mail naar hun mening gevraagd over de opleiding als geheel, het curriculum (competenties, vaardigheden en attitudes), de stagemogelijkheden en mogelijke vormen van samenwerking.

De commissie kon vaststellen dat opleidingsgebonden materies periodiek beoordeeld worden door studenten en alumni. De commissie is van mening dat de opleiding tracht aan relatief veel zaken tegelijk te werken. Niet elke vaststelling van hiaten moet onmiddellijk tot verbeteracties leiden. Verbeteringen gebeuren volgens een lijn van afgewogen doelen die te hanteren is via communicatie, implementatie en evaluatie.

De interne metingen gebeuren via bevragingen, verschillenanalyse en zelfevaluatie. Een team van deskundigen in enquêtering en resultaatsbehandeling ontwerpt de enquêtes en bewaakt de kwaliteit. De opleiding kan haar enquête uit de beschikbare pool samenstellen en uitvoeren.

Enquêtes worden online ingevuld door studenten en lectoren; sommige gebeuren op papier. De verwerking gebeurt elektronisch. Analyse, interpretatie en opvolging van resultaten gebeurt via opvolgtrajecten. Resultaten worden teruggekoppeld naar de betrokkenen.

Het zelfevaluatie rapport geeft een overzicht waaruit blijkt dat de gemiddelde responsgraad van 8 enquêtes (2006 tot 2008) bij studenten opmerkelijk lager ligt dan de vereiste 70 procent. De opleiding besluit hieruit dat de lage responsgraad een heikel punt is – ook voor andere enquêtes in de opleiding – en dat hierdoor uit de resultaten geen betrouwbare conclusies te halen zijn. De opleiding merkt daarbij op dat de accommodatie te beperkt is om studenten in één pc-lokaal samen te brengen en de enquête online in te vullen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De opleiding adviseert de opleiding om tot een evenwicht te komen tussen verandering en stabiliteit.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding vermeldt in het addendum bij het zelfevaluatie rapport dat voor de opvolging van de responsgraad van de enquêtes 'Waardering van de onderwijsprocessen' in 2009-2010 een verantwoordelijke is aangesteld die samenwerkt met de coördinator Kwaliteitszorg. Er is een structurele procedure uitgewerkt voor de implementatie van enquêtes. Nieuwe software is aangekocht voor de verwerking van enquêtes op papier.

De opleiding geeft aan dat, naar aanleiding van een meting (2008) bij studenten over het opleidingsprogramma, in het curriculum 2008-2009 meer systematiek is gebracht in de verdeling van studiepunten, contacturen en didactische werkvormen. Daaruit volgde tegelijk een meer regelmatig lessenrooster voor studenten.

De resultaten van de bevraging van het personeel zijn geanalyseerd, en besproken in het Departementaal Onderhandelingscomité en met alle medewerkers op een departementsdag. Volgens het zelfevaluatie-rapport bevindt dit project zich in de planfase.

De resultaten uit de bevraging (2008) van afgestudeerden heeft de opleiding aangegrepen om het aanbod in basisvaardigheden die zwak scoorden, bij te sturen. Het opleidingsonderdeel integratief project is/wordt tevens bijgestuurd.

De opleiding geeft in het zelfevaluatie-rapport een beschrijving van de opvolging van bevindingen en aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie (2003). De commissie heeft vastgesteld dat zes jaar later een behoorlijk deel van de aanbevelingen effectief opgenomen is. Het gaat onder meer om een uitbreiding van de bibliotheekcollectie met anderstalige vakliteratuur en databanken, een systematische aanpak van kwaliteitszorg, casusgericht onderwijs, variatie in evaluatievormen, deconcentratie van toetsmomenten en de introductie van Blackboard.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding beschikt over meetgegevens en verbeterplannen heeft. De commissie heeft de indruk dat de opleiding niet de gewoonte heeft om prioriteiten te stellen in de verbeterplanning. Het afwerken van de verbeterplannen volgens de stappen van de PDCA-cyclus gebeurt niet steeds systematisch.

Het zelfevaluatie-rapport geeft aan dat de balanced scorecard (BSC) toelaat om onder meer streefdoelen en -cijfers vast te leggen en er acties aan te koppelen. De hogeschool plaatste (2007-2008) de kwaliteit van de leermiddelen centraal met als streefdoel 'het bereiken van een kwaliteitslabel voor alle leermiddelen tegen het academiejaar 2010-2011'. Hierbij werden criteria als leidraad uitgewerkt.

Het departement heeft een balanced scorecard opgemaakt met doelstellingen en concrete indicatoren. De opleiding geeft aan dat het niet vanzelfsprekend is dat lectoren snel vertrouwd zijn met het jargon van de balanced scorecard en de gehanteerde beleidskaders. De commissie meent dat de departementale BSC – versie 01/07/2009) ambitieus is: 4 perspectieven, 7 doelstellingen en 38 indicatoren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de verbeterplannen (nog) meer te sturen op prioriteit, samenhang en einddoelen. Bij het implementeren ervan moet de volledige doorloop van de kwaliteitscyclus systematisch bewaakt worden.

De commissie adviseert de opleiding om de beleidskaders helder en inzichtelijk te blijven communiceren aan de lectoren.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het zelfevaluatierapport geeft een beschrijving van raden en commissies die betrokken zijn bij interne kwaliteitszorg op het niveau van de hogeschool, het departement en de opleiding. Raden met een formele vertegenwoordiging en participatie van studenten (S), personeelsleden (P), alumni (A) en het werkveld (W) zijn onder meer de Academische Raad (P, S), het Hogeschool Onderhandelingscomité (P), de Departementale Raad (P, S, W), het Departementaal Onderhandelingscomité (P), de Departementale Studentenraad, de KdG-Studentenraad en de raad van bestuur van Stuvo-Kdg vzw (S).

Het departementsbestuur is verantwoordelijk voor het kwaliteitsbeleid van het departement. De departementale coördinator Kwaliteitszorg betreft, vóór de implementatie van projecten, het departementsbestuur, de Departementale Raad en de Departementale Studentenraad bij de bespreking van kwaliteitsplannen en de domeingebonden kwaliteitszorgaspecten. Terugkoppeling gebeurt in opleidingsteams, subteams en stafvergaderingen. Het zelfevaluatierapport geeft voorbeelden van projecten waaraan personeelsleden participeren, zoals de opmaak van de departementale BSC en de werking van departementale werkgroepen (Bibliotheek, Duurzaamheid en Feestcomité).

Het opleidingshoofd (tevens kwaliteitscoördinator) is verantwoordelijk voor het kwaliteitsbeleid. Verbeteringen worden opgezet op basis van informatie die verzameld is bij studenten, alumni en het werkveld. Personeelsleden nemen de inhoudelijke formulering en de uitwerking van verbeterpunten op; de opvolging ervan wordt gerapporteerd op het departementsbestuur, het opleidingsteam en het (vak)overleg tussen lectoren.

Om personeelsleden, studenten, alumni en het werkveld te informeren, stelde het departement een communicatieplan op. Personeelsleden worden geïnformeerd via onder meer de nieuwsbrief, stafvergaderingen, shared folders, wegwijz voor personeel, een vormingsoverzicht, richtlijnen, de departementale studiedag, de departementale opening en de personeelsdag.

Studenten krijgen terugkoppeling via de Departementale Studentenraad.

De commissie heeft tijdens de gesprekken begrepen dat de jaarraden (zoals nog vermeld in het zelfevaluatierapport) in de opleiding zijn opgeheven wegens overlappings met andere raden. De doorstroming van de informatie vindt plaats via een departementale studentennieuwsbrief en de beschikbaarheid van het verslag van de Departementale Studentenraad op het elektronische leerplatform.

Afgestudeerden en het werkveld worden betrokken via informele contacten (stagebezoek, conferenties, congressen, netwerking...) en de Werkveldcommissie. De commissie heeft begrepen dat een alumnivereniging en een werkveldcommissie structureel op gang getrokken zijn.

Het proces voor de samenstelling van het zelfevaluatierapport is op gang getrokken (2006-2007) via overleg met medewerkers van het departement en de opleiding. Een begeleider inventariseerde het gegevensmateriaal en ondersteunde het proces. Een redactieraad (departementshoofd, opleidingshoofd, onderwijskundige en procesbegeleider) bewaakte de inhoudelijke en procesmatige voortgang. Het rapport kwam tot stand via de inbreng van het opleidingsteam, lectoren en het departementsbestuur. Een kritische lezing door het opleidingsteam, een student van het derde jaar en een leescomité rondde het proces af. Het verwonderde de commissie tijdens het visitatiegesprek dat geen enkele vertegenwoordiger van het werkveld het zelfevaluatierapport had ontvangen of gelezen.

Tijdens de gesprekken met studenten vroeg de commissie aan ex-studentenvertegenwoordigers naar hun ervaringen en een beoordeling van de graad van inspraak. Zij stelden dat hun inbreng ernstig werd genomen. Daarnaast stelden zij dat het een zware klus was, waarin zij overbelast raakten door bijkomende administratieve taken, de frequentie van vergadermomenten en de verwachte aanwezigheid op infomomenten voor toekomstige studenten. De commissie heeft de indruk dat de opleiding studenten moeilijk kan motiveren tot vertegenwoordiging. De commissie heeft vastgesteld dat studentenvertegenwoordigers voor hun prestatie niets in

ruil krijgen (bijvoorbeeld studiepunten) maar er worden wel faciliteiten toegekend (zoals gewettigde afwezigheden en eventueel verschuiven van deadlines voor opdrachten).

De commissieleden zijn van mening dat inspraak en terugkoppeling breed worden georganiseerd. Zij steunt de opleiding in haar intentie om studenten, personeelsleden, afgestudeerden en het werkveld maximaal te betrekken bij de interne kwaliteitszorg, zonder daarbij logge systemen op te zetten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om wegen te zoeken die studenten motiveren om een taak als studentenvertegenwoordiger binnen het departement en de opleiding op te nemen. De opleiding moet daarbij aandacht hebben voor een haalbare werkbelasting en een 'beloning' als tegenprestatie.

De commissie beveelt de opleiding aan om maatregelen te nemen die de alumniwerking en de werking van de Werkveldcommissie optimaliseren en om deze werking van dichtbij te bewaken.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding geeft in het zelfevaluatierapport aan dat zij – in het kader van ‘gerealiseerd niveau’ – streeft naar tevredenheid van afgestudeerden en het werkveld.

De tevredenheid van afgestudeerden toetst de opleiding via een brede bevraging van alumni. Hieruit blijkt dat alumni gemiddeld binnen drie maanden na hun afstuderen aan de slag zijn. Bijna iedereen neemt nemen het beroep op van opvoeder-begeleider in klassieke sectoren van de zorg voor personen met een handicap, de bijzondere jeugdzorg en de kinder- en jeugdpsychiatrie, en ook in kleinere aangrenzende zorgsectoren (buitengewoon onderwijs, kinderopvang...). Tijdens het visitatiegesprek bevestigden afgestudeerden dat zij over het algemeen tevreden zijn over de opleiding.

Tijdens de visitatiegesprekken stellen vertegenwoordigers van het werkveld dat afgestudeerden een goede indruk maken en gewaardeerd worden. Zij beklemtonen hun tevredenheid over de inzetbaarheid van afgestudeerden. Vertegenwoordigers van het werkveld vertelden verder aan de commissie dat de opleiding studenten goed voorbereidt op de stage, dat zij een fijne ervaring hadden met de begeleiding vanuit en de samenwerking met de opleiding. Als er iets misloopt, grijpt de opleiding snel in. Zij spraken met lof over de handleiding, de begeleidingsteksten en de in competenties uitgewerkte evaluatieleidraad. Afgestudeerden zijn het tijdens het visitatiegesprek met elkaar eens dat de stage hen relevante leeransen bood en hen een vrij correct beeld gaf van de praktijk op de werkvloer.

Op basis van getuigenissen en intern overleg bevestigt de commissie aanvullend dat studenten doorheen de stages groeien in de competenties die zij nodig hebben voor de beroepsuitoefening. De stagebegeleiders en -mentoren bezitten de gepaste praktijkkwalificaties en zijn sterk betrokken bij de studenten. De commissie meent dat de derdejaarsstage aan de potentiële werkgever een realistische kijk geeft op de professionele kwaliteit van studenten, aangezien studenten (vaak) meteen werk krijgen aangeboden.

Na lezing van de eindwerken stelt de commissie dat die duidelijk opgebouwd zijn, de uitwerking breed opgevat is maar dat zij doorgaans weinig diepgang en creativiteit hebben. De behandelde thematiek is gerelateerd aan het beroep en praktisch georiënteerd, waarbij de theoretische onderbouwing eerder licht uitvalt. Er zijn recente bronnen gebruikt, waarnaar ook correct wordt verwezen. De conclusies zijn helder geformuleerd en gefundeerd. De eindwerken voldoen binnen de gegeven kaders.

De opleiding stelt dat zij laatstejaarsstudenten informatie verstrekt over bijscholingen, en mogelijkheden en faciliteiten geeft om verder te studeren. De overstap naar een master komt hierbij expliciet aan bod. De opleiding beoogt daardoor ‘levenslang leren’ te stimuleren. Vacatures worden uitgehangen; interne vacatures staan op de website.

De commissie heeft vastgesteld dat een belangrijk segment van afgestudeerden doorstroomt naar een verdere studie. Zij kiezen ervoor om een master humane wetenschappen, of een bacheloropleiding Sociaal werk of onderwijs te behalen. Sommige alumni opteren voor een traject van studie en loopbaan.

De commissie bevestigt dat studenten 'levenslang leren' hebben begrepen, maar wil erop wijzen dat dit begrip meer inhoudt dan veel/verder studeren bij aanvang van de loopbaan.

Het zelfevaluatie rapport geeft de resultaten van een evaluatie (2008) bij afgestudeerden. Hierin geven alumni hun oordeel over kennisonderdelen, vaardigheidsonderdelen, attitudevorming, stages en het integratief project vanuit de invalshoek 'voldoende voorbereidend op de praktijk'. In grote lijnen geven de afgestudeerden aan dat hun (ortho)pedagogische basiskennis voldoet, maar zij zijn minder tevreden over hun kennis van de sociale kaart, de werking van sectoren en instellingen, en de wet- en regelgeving. Bij de vaardigheidsonderdelen scoren observatie- en rapporteringvaardigheden en vaardigheden met betrekking tot zelfreflectie hoog, terwijl er minder waardering is voor vaardigheden met betrekking tot het hanteren van cliënt & cliëntstelsel, communicatie en gespreksvoering, en verzorging en E.H.B.O. Wat de attitudevorming betreft, zijn de afgestudeerden positief over de 'persoonsvorming' in de opleiding.

De afgestudeerden zijn positief over de stages, omdat zij praktijkuitvoerend zijn en bijdragen tot hun persoonlijk ontwikkelingspad. Het integratief project daarentegen wordt als 'matig' beoordeeld.

De commissie heeft tijdens de visitatie vastgesteld dat de opleiding trajecten heeft opgestart om de onderdelen met een mindere score bij te sturen.

De commissie meent hieruit te mogen besluiten dat de eindkwalificaties overeenstemmen met de vooropgezette competenties op het vlak van niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

De opleiding stelt tijdens de visitatie dat zij regelmatig samenwerkt met partnerscholen in Denemarken, Duitsland, Nederland en Spanje. De opleiding signaleert dat zij op zoek is naar nieuwe partners in Frans- en Engelstalig gebied.

Het aantal uitgaande studenten in het laatste jaar Orthopedagogie bedroeg 8 in 2007-2008 (6,78 procent), 9 in 2008 -2009 (7,76 procent) en 7 in 2009-2010 (5,88 procent).

Het aantal inkomende studenten was nihil in 2007-2008, 1 in 2008-2009 (0,86 procent) en nihil in 2009-2010. De opleiding stelt dat de taal een hindernis is voor inkomende buitenlandse studenten.

De commissie was verwonderd toen zij tijdens het visitatiegesprek vaststelde dat er in de opleiding geen enkele specifieke activiteit op het getouw is gezet in het kader van 'internationalisering thuis'.

Lectoren namen deel aan de FESET-conferentie in Sligo (2006-2007); één lector leverde een bijdrage rond filosofie met kinderen en de kunst van het vragen stellen. In Amsterdam (2007-2008) was er een bijdrage over competentieontwikkeling voor opvoeder-begeleiders. In 2008-2009 gaf een lector in Japan (Osaka) les over praktische filosofie. De opleiding beoordeelt de lectorenmobiliteit als beperkt.

De opleiding stelt dat zij, gegeven de huidige randvoorwaarden en werkdruk, initiatieven wil ontwikkelen waarbij binnen de werkbelasting ruimte is voor prospectiebezoeken, uitwisseling en lesgeven. Op het ogenblik van het visitatiebezoek wordt onderzocht om samen met studenten een bijdrage te leveren aan het ENSACT-congres (Brussel 2011). Twee lectoren zoeken over de landsgrenzen uit hoe in andere opleidingen morele competenties vorm krijgen. Van de Avans Hogeschool (Breda) ontving de opleiding (2009-2010) een vraag om in Nederland samen het programma en het werkveld te onderzoeken voor een studierichting analoog aan toegepaste jeugdcriminologie.

Volgens de opleiding is het een beleidskeuze is om te vertragen rond onder meer internationalisering. De commissie merkt op dat, gegeven de concrete resultaten die op het ogenblik van het visitatiebezoek op tafel lagen, het rendement van 15 procent in de opleiding) voor internationalisering (te) laag is.

In het kader van het strategisch plan 2009-2013 plant het departement acties (2009-2010) rond onder meer het netwerk van preferentiële partners, het uitbreiden en optimaliseren van de studentenmobiliteit, en de verhoging van de betrokkenheid en deelname van personeelsleden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding met aandrang aan om uitgaande en inkomende mobiliteit van studenten en lectoren op een haalbare wijze te activeren. Hetzelfde advies geeft de commissie voor internationalisation@home.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en de 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De opleiding beklemtoont in het zelfevaluatie-rapport dat zij bij studenten een kwalitatief hoog rendement wil realiseren, en dat het expliciteren van doelstellingen in kwantitatieve gedragsindicatoren of kwalitatief observeerbare criteria een aandachtspunt is.

Bij de bespreking van slaag- en doorstroomcijfers neemt de opleiding als uitgangspunt dat ze studenten die erin slagen de eerste 60 studiepunten te behalen, snel wil laten doorstromen. De cijfergegevens over de drie laatste academiejaren (2005-2006, 2006-2007, 2007-2008) in het zelfevaluatie-rapport verwijzen naar het aandeel studenten dat 100 en minimaal 75 procent van de (opgenomen) studiepunten heeft verworven.

De verworven studiepunten voor het volledige eerste deeltraject liggen tussen 17 en 29 procent. Tussen 40 en 53 procent verwerft minstens 75 procent van de (opgenomen studiepunten).

Voor de periode 2005-2008 verwerft 90 procent van de studenten minstens 75 procent van de (opgenomen) studiepunten. Het aantal studenten dat 100 procent van de studiepunten verwerft voor het volledige tweede modeldeeltraject ligt tussen 40 en 62 procent.

Bij de studenten die met minstens 120 studiepunten starten bij de aanvang van het academiejaar verwerft 94 procent (over de 3 academiejaren) minstens 75 procent van de (opgenomen) studiepunten.

In het zelfevaluatie-rapport wordt de evolutie van de slaagcijfers voor de opleidingen Orthopedagogie en Sociaal werk vergeleken met die van de hogeschool. De cijfers geven aan dat voor Orthopedagogie, Sociaal werk en de hogeschool de slaagcijfers dalen met ingang van de flexibilisering (2005-2006).

Een koppeling van de slaagcijfers van generatiestudenten aan hun vooropleiding secundair onderwijs toont aan dat (voor de periode 2005-2008) in het eerste jaar 58,1 procent ASO'ers, 35,5 procent TSO'ers, 75 procent KSO'ers en 7,7 procent BSO'ers slaagt (wat wil zeggen dat ze 100 procent van de opgenomen studiepunten behaalden).

De cijfers over studie-efficiëntie vertonen verschillen maar weinig grondige veranderingen over de jaren heen. In 2004-2005 en 2007-2008 behaalde 90,7 en 89,7 procent van de studenten het diploma in drie jaar.

De opleiding stelt in het addendum bij het zelfevaluatie-rapport dat zij in 2009-2010 de gegevens zal analyseren en gerichte acties zal ondernemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om blijvend aandacht te hebben voor een adequate informatieverstrekking voor de instroom.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie kon zich adequaat voorbereiden op het visitatiebezoek via het degelijke zelfevaluatie-rapport. De opleiding bezorgde aan de commissieleden een addendum vóór het visitatiebezoek die de voornaamste ontwikkelingen sinds de afgifte van het zelfevaluatie-rapport beschreef.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

In haar reactie op de eerste terugmelding heeft de opleiding aangegeven volgende verbeteracties uitgevoerd of gepland te hebben:

- De opleiding is sinds het academiejaar 2009-2010 gestart met de voorbereiding van een programmavernieuwing binnen het project Competentiegericht Onderwijs. De aanbevelingen van de commissie met betrekking tot agressietraining, handelingsplannen, seksueel overschrijdend gedrag en het praktijkleren in het eerste jaar worden in het project meegenomen.
- Wat betreft het studieprogramma "Children at risk" is na een prospectie beslist om dit studieprogramma niet te weerhouden omwille van een te grote discrepantie op kwaliteitsniveau.
- Wat betreft het gebruik van het elektronisch leerplatform wordt het portfolio van de leergroepen dit academiejaar experimenteel voor 4 groepen digitaal. Daarnaast werden discussieruimtes in een aantal vakken geïnstalleerd.
- Er werd binnen het departement een schrijfwijzer en een nieuw cursussjabloon ontwikkeld. Op basis van deze documenten heeft het departement een screeningsproces opgestart waarin voor het einde van einde 2011 een 40-tal cursussen gescreend zullen worden.
- In de toekomst zal nauwer toegezien worden of systematisch een verbeterleutel en correctieblad worden voorgelegd aan de studenten.
- De functieprofielen voor opdrachthouder en voor opleidingscoördinator zijn uitgewerkt en al van toepassing. Het functiecompetentieprofiel voor de docent wordt momenteel afgewerkt. Deze functieprofielen zijn de basis voor het verbeterd doorstarten van de functioneringscyclus. Voor het operationaliseren van die functioneringscyclus werd de medewerking van de centrale HR-dienst verzekerd.
- In de loop van academiejaar 2009-2010 werden voor de docenten een zestal werksessies over competentiegericht onderwijs ingericht.
- De infrastructuur werd sinds 28 augustus 2010 uitgebreid door de huur van een gedeelte van een nabijgelegen kantoorgebouw. De kantoorruimtes zijn omgevormd tot volledig uitgeruste werkplekken. De vrijgekomen ruimte in de oorspronkelijke campus is vervolgens omgebouwd tot onderwijsruimten.
- In de begroting 2011 is een budget voorzien voor de ontwikkeling van een nieuwe software voor het beheer van stages en alle werkveldcontacten. Tevens zal er in 2010-2011 binnen de hogeschool ook werk gemaakt worden van de betere verwerking en beheer van de PDT (persoonlijk deeltraject)-inschrijvingen.

- Om de studenten beter te betrekken bij de opleiding zijn sinds academiejaar 2010-2011 opnieuw jaarraden geïnstalleerd.
- De vraag naar compensatie in de vorm van studiepunten voor studentenvertegenwoordiging werd in mei 2010 opnieuw binnen de studentenraad besproken en er werd beslist om mogelijke compensatie te onderzoeken.
- Op het vlak van internationalisering zijn er diverse acties op het vlak van docentenmobiliteit.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	voldoende	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	voldoende	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3: Samenhang	goed	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studietijd	goed	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	nvt	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	voldoende	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

KdG Karel de Grote-Hogeschool

- professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie
 - afstudeerrichting Orthopedagogie
 - afstudeerrichting Toegepaste jeugdcriminologie

Hoofdstuk 4 Katholieke Hogeschool Limburg

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie aan de Katholieke Hogeschool Limburg

De Katholieke Hogeschool Limburg vzw is opgericht op 22 november 1994 als rechtstreeks gevolg van de herstructurering van het hoger onderwijs buiten de universiteit in de Vlaamse Gemeenschap (decreet bekrachtigd door de Vlaamse regering op 13 juli 1994). De Katholieke Hogeschool Limburg (KHLim) is ontstaan uit een fusie van negen hogescholen: de Bisschoppelijke Normaalschool J.B. de la Salle Genk, het Hoger Handels- en Taleninstituut Genk, het Hoger Instituut voor Verpleegkunde Maria Theresia Genk, het Katholiek Hoger Instituut voor Visuele Kommunikatie en Vormgeving Genk, de Katholieke Industriële Hogeschool voor Limburg Diepenbeek, het Katholiek Instituut Hoger Onderwijs Limburg Diepenbeek, het Hoger Instituut voor Verpleegkunde Mater Salvatoris Hasselt, het Katholiek Instituut voor Pedagogisch en Sociaal Hoger Onderwijs Hasselt en de Normaalschool Kindsheid Jesu, Hasselt.

De hogeschool omvat zes departementen (Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Bedrijfskunde, Industriële Wetenschappen en Technologie, Lerarenopleiding, Media en Design Academie en Sociaal Agogisch Werk), en een aantal ondersteunende diensten. Departementen hebben een ruime autonomie op het vlak van onderwijs, kwaliteitszorg, personeelsbeleid, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening.

De opleiding professionele bachelor Orthopedagogie is de basisopleiding van het departement Sociaal Agogisch Werk (SAW). Daarnaast is er de banaba-opleiding Orthopedagogisch management. De basisopleiding omvat twee modeltrajecten: de reguliere opleiding en het 'stuwertraject' (studeren en werken).

De basisopleiding werd voor het eerst georganiseerd in 1987-1988. Vanaf september 2008 werd een curriculumvernieuwing geïmplementeerd voor de reguliere studenten en de 'stuwers' in alle opleidingsfasen tegelijk.

Het aantal studenten in de basisopleidingen van de hogeschool bedroeg 5816 op 11 maart 2010. Het aantal studenten in het departement SAW was 688 (638 in de basisopleiding Orthopedagogie en 50 in de basisopleiding via het stuwertraject).

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding geeft in het zelfevaluatie rapport aan dat haar programma gericht is op het bereiken van de competenties van een professionele bachelor Orthopedagogie. Het rapport geeft duiding en toelichting bij de termen 'beroepsgericht' (stage, beroepsproducten, afstudeerproject...) en 'bachelor'.

De opleiding verduidelijkt tijdens de visitatiegesprekken dat het niveau van bachelor wordt bereikt via algemene competenties, algemene beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties. Niveaus en de gedragsindicatoren heeft de opleiding afgestemd op niveau zes van de Europese kwalificatiestructuur. In een bijlage (versie juni 2008) bij het zelfevaluatie rapport beschrijft de opleiding zeventien competenties en geeft zij per competentie deelcompetenties en gedragsindicatoren/algemene doelstellingen aan.

Algemene competenties

- professioneel denken;
- informatie verwerken;
- reflecterend leren;
- projectmatig werken;
- onderzoeksmethodes hanteren;
- presenteren;
- leidinggeven;
- interculturele en internationale gerichtheid tonen.

Algemene beroepsgerichte competenties

- emancipatorisch werken;
- teamgericht werken;
- maatschappelijke verantwoordelijkheid ontwikkelen.

Beroepsspecifieke competenties

- handelingsplanner;
- begeleider van het dagelijkse leven;
- psychosociaal begeleider;
- (ped)agogisch begeleider;

- ondersteuner en ontwikkelaar van netwerken;
- preventiewerker.

De opleiding vat samen dat zij focust op een degelijke theoretische onderbouwing, een internationale kadering, de bruikbaarheid voor de praktijk en de mogelijkheid tot effectieve implementatie. Interactie met het beroepenveld is onontbeerlijk. De commissie waardeert de aandacht voor de persoonlijkheidsvorming en groepsdynamica in de opleidingsdoelstellingen.

De commissie stelt dat de lijst van competenties voldoet aan de decretale bepalingen, en dan zij dan ook in overeenstemming is met artikel 58 van het Ontwerp van structuurdecreet, zoals goedgekeurd door de Vlaamse regering.

De opleiding beklemtoont tijdens de gesprekken dat zij de internationale dimensie in de opleidingsdoelstellingen zichtbaar maakte in de competentie 'interculturele en internationale gerichtheid tonen'. Zij motiveert dit door te stellen dat de beginnende opvoeder/begeleider in staat moet zijn om een referentiekader te integreren in zijn professionele omgang met diversiteit, en om beroepsspecifieke situaties vanuit een internationaal perspectief te vergelijken. Voor de commissie is de internationale dimensie voorbeeldig uitgewerkt in de opleidingsdoelstellingen.

Het zelfevaluatie rapport vermeldt dat de opleiding bij het formuleren van haar doelstellingen uitging van haar visietekst, die de onderwijsvisie van de hogeschool 'Samen op weg in onderwijsvernieuwing' concreet maakte. Gezamenlijk heeft het netwerk van zes Vlaamse hogescholen in de Overleggroep van de Opleidingen Orthopedagogie (OOO) een opleidingsprofiel vastgelegd op basis van het beroepsprofiel dat de Vlaamse Onderwijsraad uitwerkte. Vervolgens legde de OOO een gemeenschappelijk competentieprofiel en de beroepsspecifieke competenties – de zes rollen van de opvoeder/begeleider – vast. In 2007-2008 werden aan de beroepsspecifieke competenties gedragsindicatoren gekoppeld. De bijsturing van de competentielijst in het departement verliep bijna parallel met de werkzaamheden van de OOO.

Tijdens de visitatiegesprekken signaleert de opleiding dat het proces van de omzetting van de opleidings- in competentiegerichte doelstellingen leidde tot twee curriculumherzieningen (2002-2003 en 2006-2008). Het personeel en het werkveld werden betrokken bij de opmaak van het beroepsprofiel en de aanpassingen van de doelstellingen.

De commissie apprecieert de ontwikkeling van competenties binnen de OOO van de zes Vlaamse opleidingen Orthopedagogie en ziet dit proces als een pluspunt dat andere bacheloropleidingen niet hebben.

De informatie over doelstellingen en competenties is doorgespeeld aan en besproken met personeelsleden via jaargroepen, domeingroepen, personeelsvergaderingen, het Plenum Curriculum en het elektronische platform.

De doelstellingen en de competentielijst worden gepubliceerd in de studiegids, die elke student en lector ontvangt bij de aanvang van het academiejaar.

Op de introductiedagen wordt verwezen naar de competentielijst. In de eerste opleidingsfase is er een hoorcollege over competenties, met duiding bij het niveau van competentieontwikkeling dat van studenten wordt verwacht. Daarna volgt een verdere verdieping en koppeling aan het werkveld, om de praktijkrelevantie van de competenties helder te maken. In alle studiejaar omschrijft het lesmateriaal de competenties en de gedragsindicatoren die toetsen of de student het nagestreefde niveau heeft bereikt.

Het werkveld participeert in de Departementale Raad, het werkveldplatform Triple V, de klankbordwerkgroep Stuwet, in onderwijs- en verschillende werkveldactiviteiten. Op elk van deze fora zijn de doelstellingen, curriculumherzieningen en de competentielijst voorgesteld en besproken. Externe betrokkenen (mentoren, projectindieners en -begeleiders) worden jaarlijks geïnformeerd over de verwachtingen over de competentieontwikkeling van de student en hun rol erin.

De commissie meent dat het feit dat de opleiding kan vertrekken vanuit de gemeenschappelijke Vlaamse lijst van algemene competenties, algemeen beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties opgesteld door de OOO het niveau en de oriëntatie van de professionele bachelor Orthopedagogie waarborgt en tegelijk de communicatie ervan naar studenten en het werkveld vergemakkelijkt.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens het visitatiegesprek stelt het departementshoofd dat de opleiding zich herkent in het 'domeinspecifiek referentiekader – competenties professionele bachelor Orthopedagogie' (DR) dat de commissie opmaakte. De studiegids geeft onder meer aan: 'Onze taak is mensen met een specifieke vraag te ondersteunen bij hun zoektocht naar een optimale quality of life en anderen te helpen om hun leven te regisseren.'

De SAW-competentielijst is gebaseerd op het competentieprofiel van de opvoeder/begeleider (OOO). De zes rollen waarin de beroepsspecifieke competenties vertaald zijn, vormen de pijlers van de opleiding. In het zelfevaluatie-rapport visualiseert de opleiding de competenties in de vorm van een huis. De beroepsspecifieke competenties omvatten de vereiste beroepshoudingen (zes pijlers) die vorm krijgen vanuit het 'emancipatorisch werken' (fundament) dat de opleiding aan de competenties toevoegt. De algemene competenties (onderbouw) ondersteunen dat fundament en bepalen het bachelorniveau van de opleiding. De opleiding geeft aan dat de nagestreefde competenties zich moeten ontwikkelen in een orthopedagogische context (overkoepelend dak). De commissie heeft tijdens de besprekingen vastgesteld dat de opleiding nauw betrokken is bij de OOO en in 2006-2007 het voorzitterschap van de werkgroep Competenties opnam.

De opleiding stelt dat de competenties zijn uitgewerkt in deelcompetenties (toenemende competentieontwikkeling) en dat elk niveau is omgezet in concrete gedragsindicatoren en/of leerdoelstellingen. Over het algemeen sluiten niveaus van gedragsindicatoren aan bij de opleidingsfases; dit is echter niet altijd het geval.

De commissie waardeert het werken in de doelstellingen met competenties, deelcompetenties en een uitgebreide lijst van gedragsindicatoren. De competenties zijn bekend bij de studenten. Het werkveld geeft aan dat afgestudeerden bekwaam zijn om als opvoeder/begeleider aan de slag te gaan; afgestudeerden stellen dat zij zich klaar voelen om aan de job te beginnen. Hieruit mag de commissie besluiten dat de kerncompetenties die de opleiding nastreeft, afgestemd zijn op de beroepsuitoefening.

De opleiding wijst tijdens het visitatiebezoek op het werkveldplatform Triple V voor uitwisseling, netwerking, afstemming en versterking tussen de opleiding en het werkveld. Ideeën en voorstellen over het beroep van opvoeder/begeleider worden er geagendeerd, besproken en waar nodig bijgestuurd. De commissie bevestigt dat er een sterke verbondenheid is met het werkveld en dat de doelstellingen aansluiten bij ontwikkelingen in dat beroepenveld. Al ligt wellicht iets te veel de klemtoon op 'defectdenken'. Het is voor de commissie helder dat de samenwerking een wederzijdse versterking betekent.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie: goed

facet 1.2, domeinspecifieke eisen: goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding geeft in het zelfevaluatie rapport aan dat zij bij de omzetting van de competenties in leerdoelen van (onderdelen van) het programma vertrok vanuit de krachtlijnen van de (nieuwe) onderwijsvisie 'Passie voor leren' (2008–2013): onderwijs gericht op ontwikkeling van competenties, studentcentraal, levenslang leren, sociaal constructivisme en een krachtige leeromgeving. De rol van de lector verschuift van doceren naar interactiviteit en ageren, en ondersteuning van het leerproces.

Het curriculum is uitgewerkt op basis van leerlijnen:

- conceptuele leerlijn;
- vaardighedenleerlijn;
- ervaringsreflectieleerlijn;
- studie- en loopbaanleerlijn;
- integrale leerlijn.

De opleiding beklemtoont dat er in het programma aandacht is voor ontwikkeling van kennis, vaardigheden en houdingen, en de integratie ervan. De opleiding geeft aan dat zij bij de uitwerking van de curricula binnen- en buitenlandse bronnen (bijvoorbeeld de Hogeschool Zuyd Maastricht) over competentiegericht opleiden en toetsen heeft geraadpleegd.

Het reguliere curriculum omvat drie studie jaren over zes semesters.

In de eerste opleidingsfase zijn de opleidingsonderdelen inleidend van aard binnen de orthopedagogische context. De link met de praktijk is er via afgebakende praktijkgerelateerde casussen en een stage van drie weken.

In de tweede opleidingsfase wordt thematisch gewerkt, en worden de modellen die in de eerste fase werden aangereikt, verdiept. De link met de praktijk krijgt hier vorm via een stage, beroepsproducten en casussen.

De derde opleidingsfase geldt als specialisatie, met een binding met de praktijk via een stage en afstudeerproject. De commissie stelt dat de inhoud van het opleidingsprogramma aan studenten de mogelijkheid biedt om de nagestreefde eindkwalificaties te bereiken. De opleidingsfases hebben een heldere kwalificatie, gaande van inleidend over verdiepend naar gespecialiseerd. Maar de commissie meent dat het concept 'ambulant' weliswaar in de doelstellingen is opgenomen maar te beperkt terug te vinden is in het curriculum.

De commissie bevestigt dat de opleiding recente onderwijsontwikkelingen heeft geconcretiseerd in haar programma, zoals het centraal stellen van 'leren' in plaats van 'onderwijzen', vaardighedenonderwijs en expliciete aandacht voor de ontwikkeling van de student via de loopbaanleerlijn.

Het zelfevaluatie rapport geeft een beschrijving van het proces van uitwerking van het nieuwe curriculum. Deze curriculumherziening werd voorbereid door een ad hoc samengestelde en gemandateerde werkgroep. Er zijn diverse momenten voorzien voor terugkoppeling aan lectoren van de opleiding, met bijsturing op basis van hun

feedback. Leerlijnteam concretiseren het raamwerk; de opleidingsstaf bewaakt en koppelt terug. Verslagen en werkdocumenten worden samengebracht op het forum Onderwijsontwikkeling op Toledo. Het (ver)nieuw(d)e curriculum wordt overlegd op Triple V, en voorgesteld aan de Studenten- en Departementale Raad.

Bij de herziening van het stuwercurriculum formuleren de coördinatoren de uitgangspunten, maken ze die concreet in een opleidingsplan en koppelen ze terug naar lectoren. Zij stellen het nieuwe curriculum voor aan studenten, het werkveld, toeliders, hogeschooldiensten, CVO-opleidingen, de klankbordwerkgroep en de Departementale Raad.

De opleiding stelt dat zij disciplineoverschrijdende elementen structureel heeft ingebouwd in het curriculum. Binnen de conceptuele leerlijn komen diverse disciplines aan bod in het eerste jaar; de integrale leerlijn realiseert de integratie. De opleiding illustreert deze stelling aan de hand van het beroepsproduct uit het opleidingsonderdeel 'Contextgericht werken' in het tweede jaar en het deelopleidingsonderdeel 'Communicatie', waarbij leerinhouden vanuit psychologie, systeemdenken en communicatieleer samengevoegd worden met het oog op een adviesgesprek met ouders.

In de missie van internationalisering is het werkgebied curriculumontwikkeling opgenomen. Bij inzage van de studiefiches stelt de commissie vast dat de competentie internationale en interculturele gerichtheid tonen in het eerste jaar is opgenomen in het opleidingsonderdeel maatschappelijke structuren en begrippen (recht, welzijn en sociologie). In het tweede jaar vermeldt 'beroepspraktijk 2', in voorbereiding op de stage, dat de student culturele verschillen op een constructieve manier moet hanteren vanuit een referentiekader van openheid en respect. In het derde jaar verwacht de opleiding dat studenten hun project op een internationale en interculturele manier invullen (bijvoorbeeld door het bijwonen van buitenlandse congressen en het raadplegen van internationale bronnen). Studenten kunnen ervoor kiezen om hun laatstejaarsstage in het buitenland te lopen.

Het departement biedt een 'stuwer'-variant (studeren en werken) aan voor volwassen studenten met werkervaring. Het curriculum is inhoudelijk grotendeels geënt op het reguliere curriculum.

Het stuwercurriculum omvat vier studiejaar over acht semesters.

De flexibiliteit van het stuwercurriculum zit in de opbouw ervan, waarbij elke student, met of zonder EVC/EVK, individueel het aantal studiepunten vastlegt dat hij wil behalen per academiejaar. CVO-studenten worden in principe gezien als stuwers.

Tijdens de visitatiegesprekken stelt de commissie vast dat de opleiding ver gaat in flexibilisering; zo wordt elke opleidingsfase ieder semester opnieuw ingericht. De commissie stelt dat er een grens is aan flexibilisering in relatie tot de organisatorische haalbaarheid. Wellicht is er een evenwicht te vinden tussen flexibiliteit en het reguliere programma.

Volgens de commissie is de stuwervariant een mooi voorbeeld van studie op maat, die rekening houdt met de eigenheid van de volwassen student met werkervaring. De commissie hoopt dat de dag- en de stuweropleiding elkaar wederzijds zullen bevruchten.

Het zelfevaluatie rapport geeft aan dat studenten de keuzemogelijkheid hebben in het vastleggen van hun stageplaats, het thema voor het project en de doelgroep waarover zij hun inzichten en kennis willen verdiepen of verbreden. In het curriculum 2008-2009 van het reguliere modeltraject kunnen zij in het derde jaar bij het vak orthopedagogisch begeleiden (3SP) kiezen uit ouderenzorg, kansarmoede, interculturele hulpverlening, middelenafhankelijkheid, leerstoornissen, ernstige meervoudige handicap, kinderspsychiatrie en forensisch welzijnswerk. De commissie suggereert dat zeker in het tweede modeltraject de studenten voldoende kennismaken met het brede werkveld van de orthopedagogie.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de beroepsbreedte van de studenten van het tweede modeltraject te borgen.

De commissie raadt de opleiding aan om de mate van flexibilisering af te wegen tegenover de organisatorische haalbaarheid.

De commissie adviseert de opleiding om meer aandacht te besteden aan andere begeleidingsvormen, bijvoorbeeld ambulant werken.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie onderschrijft dat het curriculum professioneel gericht is, met aandacht voor praktijkgerelateerde opdrachten en beroepspraktijk. Kennisontwikkeling komt aan bod in de conceptuele en integrale leerlijnen. Vaardigheden worden ontwikkeld via de vaardigheids- en integrale leerlijnen.

Het opleidingsonderdeel beroepspraktijk brengt studenten in contact met de actuele beroepspraktijk en omvat stage en reflectie op het handelen in de praktijk. De studiegids 2008-2009 vermeldt voor de eerste opleidingsfase een kennismakingsstage van drie weken, negen weken in de tweede en vijftien weken in de derde opleidingsfase.

De beroepspraktijk komt in elke opleidingsfase met toenemend gewicht aan bod. Er worden geen nieuwe leerinhouden in aangeboden, maar inhouden die tijdens de opleiding en op de werkvloer geleerd zijn, worden geïntegreerd. Het opleidingsonderdeel beroepspraktijk is een samengaan van stage en reflectie. In de eerste opleidingsfase wordt reflectie concreet gemaakt door coaching, in de tweede en derde fase door supervisie.

In de eerste opleidingsfase is er drie weken stage in een orthopedagogische setting. Studenten verkennen het werkveld en doen ervaring op in het takenpakket van een opvoeder/begeleider. Met een praktijkcoach reflecteren zij op hun stage. Vertegenwoordigers van het werkveld geven aan dat de manier waarop de opleiding de zoektocht naar een stageplaats organiseert, een zware belasting betekent voor de voorziening door een overvloed aan telefoons.

In de tweede opleidingsfase is er een stage van negen weken in een stageplaats die de opleiding toewijst. Studenten nemen gaandeweg verantwoordelijkheden op in deelgebieden en afgebakende taken en begeleiden deelgroepen. Er is elke twee weken supervisie in de opleiding.

In de derde opleidingsfase is er een actieve participatiestage van vijftien weken, waarbij de student gaandeweg verantwoordelijkheden opneemt als opvoeder/begeleider in dialoog met de cliënt en het cliëntsysteem. De stage is gekenmerkt door verdieping, verbreding en zelfstandigheid. De stage wordt voorbereid via enkele introductiemomenten: een algemene introductie (klassikaal), een kennismaking met de stageorganisatie (individueel), een introductie per stagebegeleider (kleine groep) en een gesprek met de stagebegeleider

(individueel). Deze introductiemomenten gaan in op de verdeling van de stages, op kennismaking gaan, vragen die studenten stellen, het werkboek, begeleiding, competenties, matrix, een sterkte-zwakteanalyse enzovoort. De opleiding signaleert tijdens de visitatie dat zij verwacht dat studenten voldoende diversiteit in werkveldervaring opdoen. Een student kiest zijn stageplaats, waarbij de opleiding verwacht dat hij één keer van sector/deelsector verandert, één keer van leeftijdsgroep verandert en dat hij een andere doelgroep neemt dan die van de tweedejaarsstage.

De begeleiding van de stage is in handen van:

- een vaste mentor aangewezen door de voorziening/instelling, die de student ondersteunt bij de werkuitvoering en hem feedback geeft over zijn ontwikkeling en zijn vorderingen;
- een stagebegeleider aangewezen door de opleiding, die zich op de hoogte houdt van het functioneren van de student, en met hem hierover een aantal gesprekken voert;
- een supervisor aangewezen door de opleiding, die de studenten in groep begeleidt bij het bespreken van hun werkzorgen en andere stagegerelateerde thema's.

Het zelfevaluatierapport en de documentatiemap 'Beroepspraktijk' beschrijven de modaliteiten, processen en taakafspraken met betrekking tot de stages.

In de stuweropleiding doet elke werkstudent gedurende het hele traject per week 8 uur werkervaring op. In semesters 3, 6 en 8 staan de opleidingsonderdelen 'Werkplekleren groep' en 'Werkplekleren team' geprogrammeerd. Hier wordt het effectieve functioneren op de werkvloer begeleid en beoordeeld. In de andere semesters hebben de studenten de werkveldervaring nodig om beroepsproducten en het portfolio te ontwikkelen. Studenten zoeken een stageplaats, krijgen stageopdrachten en hebben een stagebegeleider. Het zelfevaluatierapport geeft aan dat de opleiding de stage, ook in naam, wil laten aansluiten bij 'work-based learning'. Tijdens de visitatie signaleren stuwerstudenten en lectoren aan de commissieleden dat hun kennismaking en contact met andere werkvelden beperkt blijven tot hun medestudenten en soms een gastcollege.

Binnen de integrale leerlijn moeten studenten tijdens hun stage een aantal 'beroepsproducten' maken. Dit product moet concreet en praktisch bruikbaar zijn voor de organisatie/instelling. In de derde opleidingsfase werken studenten op vraag van een organisatie/instelling een project uit dat direct implementeerbaar moet zijn.

De commissie heeft vastgesteld dat de kwaliteit van sommige beroepsproducten goed en van andere (veel) minder is.

De commissie heeft gezien dat de ontwikkeling van onderzoeksvaardigheden is opgenomen in de competentielijst, en wordt opgenomen in de opleidingsonderdelen informatie- en onderzoeksvaardigheden (eerste jaar), onderzoek (tweede jaar) en project (derde jaar). Visitatiegesprekken hebben de commissie geleerd dat de opleiding weinig aandacht heeft voor het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden; de opleiding richt zich wellicht iets te veel op het 'doen'.

De opleiding geeft aan dat het project (10 SP) in de derde opleidingsfase beschouwd wordt als eindwerk dat studenten in groep ontwikkelen met een individueel verwerkt thema. Het afstudeerproject veronderstelt een integratie van opleidingsinhouden, een theoretische en wetenschappelijke verantwoording, groepswork en een internationale en interculturele gerichtheid. Het project omvat vier onderdelen: een theoretisch gedeelte, een implementatiegedeelte, een individuele verwerking en het proces dat de projectgroep doormaakt.

De voorbereiding gebeurt gefaseerd. In de tweede opleidingsfase maken studenten kennis met de doelen en uitvoering door het bijwonen van een projectenvoorstelling als oefenmoment voor de studenten die hun project iets later zullen voorstellen aan een projectcommissie. Op het einde van de tweede opleidingsfase ontvangen de studenten een brochure waarin alle voorzieningen en hun projectaanvragen zijn opgenomen. De studenten maken schriftelijk hun keuze kenbaar aan de projectbegeleiders en krijgen in het begin van de derde opleidingsfase te horen aan welk project ze zijn toegewezen.

De projectgroep wordt bij de uitwerking bijgestaan door een procesbegeleider (die het proces van de studenten opvolgt, aanstuurt en begeleidt), een projectbegeleider vanuit de voorziening (die de evolutie van het product opvolgt) en een theoretische begeleider (die inhoudelijk ondersteunt bij de theoretische onderbouw).

De procesbegeleider organiseert formele begeleidingsmomenten: werkvergaderingen, formatieve en summatieve evaluatiemomenten en groepssessies om indien nodig groepsdynamische thema's uit te werken. Deze momenten zijn in principe ingepland in het lessenrooster. Studenten kunnen zelf ook overleg plannen. Het zelfevaluatie rapport en de documentatiemap 'Project' beschrijven de modaliteiten, processen en taakafspraken rond het afstudeerproject.

Ieder commissielid heeft vooraf twee afstudeerprojecten gelezen. Na gezamenlijk overleg beoordelen de commissieleden de werkstukken globaal genomen als een theoretische studie die thematisch grondig is uitgewerkt aan de hand van literatuur; studenten hebben er veel tijd aan besteed. De commissieleden missen wel de verbinding tussen theorie en praktijk, waardoor de uitwerking van het praktische deel matig blijft. De commissie heeft vastgesteld dat er een sterke aandacht is voor het proces en meent dat daardoor het product in het gedrang kan komen. Wellicht moeten studenten nog groeien in de thema's, waardoor de volledigheid voorrang dreigt te krijgen op verdieping. De afstemming met en in het werkveld zou beter kunnen. De commissie heeft de vergelijking gemaakt met de afstudeerprojecten van de banaba-opleiding en vastgesteld dat het niveau van die laatste opmerkelijk beter is.

De stuwerstudent werkt zijn afstudeerproject uit op zijn stageplaats. Het project volgt in grote lijnen dat van de reguliere opleiding, met enkele verschillen, onder meer het aantal studiepunten (9), de ontwikkeling en toetsing van vijf competenties, het onderhandeld thema met resultaatsafspraken, naast literatuuronderzoek een grondige analyse van de huidige situatie, individueel project, de coach van de opleiding volgt de inhoud en het proces op, de mentor volgt de implementatie op, feedbacksessies via Toledo,...

Het zelfevaluatie rapport geeft aan dat het programma inspeelt op ontwikkelingen in het werkveld. Als voorbeelden citeert de opleiding de opname in het curriculum van het opleidingsonderdeel context- en gezinsgerichte werken, de inlassing van het opleidingsonderdeel LSCI (Life Space Crisis Intervention), aandacht in het programma voor de verschuiving van residentieel naar ambulante werken, aandacht voor de uitbreiding van curatief werken naar preventief werken in opleidingsonderdelen die werken aan de competentie 'preventiewerker', en een plaats in het curriculum voor aspecten van opvoedingsondersteuning. Op de opmerking van de commissie dat de verschuiving in het werkveld van residentieel naar ambulante niet expliciet in het curriculum is terug te vinden, antwoordt de opleiding dat deze verschuiving een plaats zal krijgen in haar visie op hulpverlening. De opleiding voegt eraan toe dat dit thema aan bod komt in het postgraduaat ambulante werken in en met opvoedingssituaties.

De commissie stelt vast dat het curriculum ruimte laat voor de inlassing van actuele inhoud in het keuzevak in de derde opleidingsfase. Zij vult aan dat inhoud die aanvankelijk een keuzevak waren, in een latere fase structureel worden ingebouwd. Orthopedagogen van de opleiding volgen ontwikkelingen op en nemen de thema's op in hun lessen (bijvoorbeeld vraaggerichtheid, empowerment en netwerkontwikkeling).

De commissie had inzage in de (hand)boeken van de opleiding. en vond die actueel en studeerbaar.

De commissie heeft kennis genomen van de vele (structurele) contactgelegenheden tussen de opleiding en het werkveld: projectenmarkt, methodiekenmarkt, startdag mentoren, navorming, contactcomité, TripleV, expertgroep Agressie PWO en de deelname van lectoren aan werkgroepen georganiseerd door het werkveld (werkgroep Spelbegeleiding, werkgroep Vormingsinitiatieven Ouderzorg Limburg,...).

De commissie waardeert de interactie tussen het departement/de opleiding enerzijds en maatschappelijke dienstverlening en permanente vorming anderzijds. Alle vormingen na de initiële opleiding zijn ondergebracht in 'KHLim Quadri'. Het departement SAW heeft voor deze werking een verantwoordelijke die lid is van de Quadri-stuurgroep. De opleiding stelt haar vormingsprogramma samen op basis van een behoeftanalyse bij het werkveld en zich richt tot professionelen in de welzijnssector, bij voorkeur met een bachelordiploma van opvoeder/begeleider. Het programma is aanbodgericht, hoewel er een verschuiving zichtbaar is naar 'maatwerk', waarbij organisaties scholing, begeleiding en ondersteuning vragen bij problemen rond een bepaald thema en/of voor een team. Lectoren van de opleiding nemen deze opdrachten op en behouden hierdoor voeling met de praktijk. Verder richt het departement, in samenwerking met interne en externe deskundigen, maatschappelijk

relevante postgraduatoren in als specialisatie in een bepaald thema of een bepaalde doelgroep. Voorbeelden hiervan zijn middelenafhankelijkheid, circus- en theatertechnieken, autisme, adventure education coach en ambulante werken in en rond opvoedingssituaties.

De commissie is van mening dat er een substantiële en intense interactie is tussen de reguliere opleiding en de beroepspraktijk. Binnen de stuweropleiding hangt de blik op het beroepenveld (te veel) af van de persoonlijke keuze van de student, waardoor deze vaak beperkt/minder ruim is. De commissie meent dan ook dat de brede blik op het werkveld niet gegarandeerd is binnen de stuweropleiding.

Volgens de commissie ontwikkelen studenten kennis via vakliteratuur en interactie met de beroepspraktijk. In de leerinhouden zijn hedendaagse ontwikkelingen in het vakgebied opgenomen, hoewel dit niet bij alle vakken even sterk is. De actuele beroepspraktijk is zichtbaar in het programma.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om het ontwikkelen van onderzoeksvaardigheden te versterken en bovenaan haar agenda te plaatsen.

De commissie adviseert de opleiding om bij het afstudeerproject meer aandacht te hebben voor de verbinding tussen de theorie en de praktijk, en deze link te borgen.

De commissie raadt de opleiding aan om te onderzoeken hoe het niveau van de afstudeerprojecten van de banaba kan ingebracht worden in de reguliere opleiding.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding stelt in het zelfevaluatie-rapport dat zij een inhoudelijk samenhangend programma aanbiedt, waarbij de orthopedagogische context als referentiekader de inhouden bepaalt. Tijdens het visitatiegesprek stelt de opleiding dat het curriculum bij aanvang de bouwstenen voor de competenties aanreikt en dat er, naarmate de opleiding vordert, wordt geïntegreerd. Leerlijnen verhinderen breuken in de horizontale en verticale samenhang; zij begeleiden de logische schikking van de leerinhouden en de progressieve en graduele groei van de student naar complexe taken.

De inlassing van volgtijdelijkheid waarborgt de coherentie van het programma. Een student moet geslaagd zijn voor 'beroepspraktijk' vooral hij een stage kan aanvatten in een volgende opleidingsfase. Om aan het project te mogen beginnen, moet de student geslaagd zijn voor alle opleidingsonderdelen van het tweede jaar.

Het stuwerprogramma vertrekt vanuit de beroepsspecifieke competenties en is opgebouwd rond leerlijnen.

De commissie meent dat de opbouw van het reguliere programma op orde is. Zij meent uit de visitatiegesprekken te moeten afleiden dat er in de opleiding geen gemeenschappelijk gedragen concept is en dat lectoren niet steeds op één lijn zitten over de visie op de samenhang in het programma. Lectoren zitten als het ware als 'bosjes' op een eigen eiland, wat maakt dat het allemaal niet samenhangend in elkaar past. Er wordt bijvoorbeeld op de ene plaats of door de ene lector gesproken over verstandelijke beperking, op de andere plaats/door een

andere lector over verstandelijke handicap en op weer een andere plaats of door weer een andere lector over mentale handicap. Er is behoefte aan kennisdeling tussen de lectoren over hun verschillende opleidingsonderdelen. De commissie was verrast een lector te horen beweren dat hij niets afwist van orthopedagogie, terwijl lectoren ook niet steeds op dezelfde wijze lijken te kijken naar actuele ontwikkelingen en er in hun leerstof op een verschillende manier mee omgaan. De commissie beoordeelt de samenhang van het stuwerprogramma als zichtbaar beter dan in het reguliere programma.

Studenten van het eerste jaar geven tijdens het visitatiegesprek aan dat zij de opleidingsonderdelen eerder als losstaand ervaren, hoewel sommige elkaar aanvullen. Studenten geven aan dat in het tweede jaar de verbanden tussen de vakken duidelijk worden.

De opleiding poneert vooraf dat flexibele trajecten adequaat, logisch en haalbaar moeten zijn. Studietrajectbegeleiders stellen het traject op in samenspraak met de student. Zij hanteren hierbij een schema met opgave van wenselijke volgtijdelijkheid. De volgtijdelijkheid in het programma voor stuwerstudenten wordt bepaald door het niveau van de competenties.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om werk te maken van een gedragen visie over de inhoud en de samenhang van het programma.

De commissie raadt lectoren aan om de 'eilandjes' bij elkaar te schuiven en hun kennis per opleidingsonderdeel (mee) te delen.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding tot professionele bachelor Orthopedagogie (reguliere traject) bestaat uit 3 opleidingsfases van elk 60 studiepunten. In totaal wordt een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten.

De opleiding professionele bachelor Orthopedagogie (stuwertraject) omvat 180 studiepunten gespreid over maximaal 4 opleidingsfases. Per studiefase kan de student maximaal 45 studiepunten opnemen.

De opleidingen voldoen daarmee aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studieomvang van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het zelfevaluatie-rapport vermeldt dat de opleiding in 2006-2007 bij studenten van het tweede jaar een studietijdmeting uitvoerde met 'metis' (meten achteraf). De responsegraad was echter te laag om de cijfers als representatief te zien. De opleiding geeft tijdens de visitatiegesprekken aan dat op het studentenoverleg wordt gesproken over de perceptie van studenten over hun studiebelasting. Een stelling in de SWOP-bevraging peilt naar de mate waarin het voorziene aantal studiepunten overeenstemt met de reële studiebelasting voor het opleidingsonderdeel in kwestie.

Uit overleg met studenten met een flexibel leertraject blijkt dat de studieomvang van het programma in overeenstemming is met de begrote studielast, maar dat er problemen waren van organisatorische aard (bijvoorbeeld uurroosters met vensteruren, onevenwichtige spreiding over semesters, geen aansluiting over de opleidingsfases,...). Als opvolging nam de opleiding maatregelen om hieraan te verhelpen (meer transparante communicatie, een apart lokaal,...).

Uit overleg met reguliere studenten blijkt dat de studiebelasting vooral op het einde van een semester piekt. Een poging om de evaluatieopdrachten te spreiden over het semester in kwestie bleek niet haalbaar. De opleiding tracht nu op de werkdruk in te werken via heldere communicatie bij de aanvang van het semester, structurele begeleiding bij de uitwerking van beroepsproducten en formatieve feedback.

In 2008-2009 werden de studenten van alle opleidingsfases uitgenodigd voor een studietijdmeting op het einde van elk semester. De opleiding geeft voorbeelden van curriculumaanpassingen op basis van meetresultaten en ervaringen van lectoren en studenten. Studenten van het eerste en tweede jaar geven tijdens het visitatiegesprek aan dat de studiebelasting voor theoretische vakken 'te doen' is, mits een goede planning, en tijdig en regelmatig werken. Opleidingsonderdelen waarvoor een beroepsproduct gevraagd wordt, zorgen voor een hoge werkdruk.

In het voortgangsrapport signaleert de opleiding dat een studietijdmeting bij de stuwstudenten op stapel staat, via een kwalitatief instrument dat betrouwbare gegevens geeft bij bevraging van een gering aantal studenten. Tijdens het visitatiebezoek signaleren studenten aan de commissie dat hun uurroosters bijna van week tot week wisselen. De commissie meent dat dit voor de studenten en voor de roosteraars een forse belasting betekent.

De commissieleden bevestigen dat de opleiding zich bewust is van de noodzaak om de reële studietijd te toetsen in relatie tot de begrote, en daartoe metingen en overleg organiseert.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding acties onderneemt om studiebevorderende factoren vast te houden en studiebelemmerende factoren weg te nemen. Het voortgangsrapport geeft hiervan recente voorbeelden: voor studenten met een individueel jaarprogramma biedt men elk semester alle opleidingsonderdelen van de betreffende opleidingsfase, werkboeken met de zelfstudie- en evaluatieopdrachten worden geïntegreerd in de betreffende cursussen en syllabi enzovoort.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om maatregelen te nemen die het mogelijk maken om (meer) duurzame uurroosters uit te werken.

De commissie adviseert de opleiding om – voor reguliere en stuwerstudenten – er blijvend over te waken dat het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel, in elke opleidingsfase, een realistische weerspiegeling is van de effectieve studiebelasting voor de student.

De commissie adviseert de opleiding om blijvend aandacht te hebben voor de validiteit/betrouwbaarheid van meetgegevens.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding duidt in het zelfevaluatie rapport haar didactische concept. Kernbegrippen ervan zijn: de student staat centraal, differentiatie in het leerproces, interactieve en coöperatieve werkvormen en een open dialoog tussen student en lector. In het raam van competentiegericht onderwijs kiest de opleiding voor een krachtige leeromgeving en een geleidelijke afbouw in de begeleiding doorheen de opleiding.

Bij de stuweraars zijn de trefwoorden zelfstudie, zelfstandig inzicht verwerven, beroepsproducten, portfolio en stageopdrachten. Feedback wordt gevraagd en gegeven via het elektronische leerplatform.

De opleiding stelt dat de werkvormen gerelateerd zijn aan haar didactische concept en afgestemd worden op de individuele leerstijl van de student, het verwerven van kennis, vaardigheden en attitudes en het leren als sociaal proces.

In de studiegids en tijdens de visitatiegesprekken worden onder meer de volgende werkvormen genoemd:

- hoorcolleges voor het overbrengen van kennis en inzicht aan een grote groep studenten;
- zelfstudie en werkcolleges voor de verwerking van concepten via zelfstudieopdrachten en in kleinere groepen;
- practica voor het aanleren van vaardigheden;
- practica en begeleidingssessies voor de beroepsproducten;
- het elektronische leerplatform Toledo als interactieforum voor informatie van studenten naar lectoren en omgekeerd, voor feedback van lectoren naar studenten en studenten aan elkaar, voor het maken van opdrachten en voor zelftoetsen;
- stage;
- projectonderwijs voor de uitwerking van een praktijkrelevant project;
- een expressietweedaagse (expressie, sport en spel) waarop studenten op een geanimeerde manier spelsessies aan elkaar geven;
- een verdiepingstweedaagse met gesprekken over religie en zingeving in relatie met zichzelf, de ander, de samenleving, het grotere levensgeheel en de betekenis hiervan voor de opvoeder/begeleider;
- een natuurweek waarin studenten hun grenzen ontdekken/verleggen, met de klemtoon op samenwerken, natuurbeleving en buitenactiviteiten;

- het werken met simulatiecliënten (SIMS) in opleidingsonderdelen waarin hoofdzakelijk vaardigheden aan bod komen. Tijdens het vrije spreekuur geeft de opleiding duiding bij de functie van de SIMS in het leerproces van de student.

De opleiding geeft aan dat de werkvormen bij stuweraansluiting aansluiten bij het volwassen profiel van de studenten. Zij krijgen een introductie in kleine groepen (bijvoorbeeld over concepten en/of vaardigheden) met ruimte voor interactie. Daarnaast zijn er discussiefora op Toledo, vaardigheidstrainingen, coaching en responsiecolleges. Bij de beroepsproducten en stage zijn er een introductie en individuele formatieve feedbackmomenten. Het 'aanmoedigingsfonds' verstrekt middelen om werkvormen specifiek voor werkstudenten (verder) op punt te stellen.

Volgens de commissie refereren de werkvormen aan de doelstellingen en het didactische concept van de opleiding. Zij sluiten aan bij de kenmerken van de instroom, en zijn verschillend naargelang het om reguliere of volwassen studenten gaat. Het werken met werkboeken, beroepsproducten, SIMS, praktijkgerelateerde casussen en stage ondersteunt de ontwikkeling van competenties. Groepdynamische aspecten krijgen wellicht over het algemeen een iets te prominente plaats. Het werken met portfolio is in de stuweropleiding sterk uitgewerkt. De commissie stelt aanvullend nog dat zij het werken met SIMS een goede werkmethode vindt met een duidelijke plaats in de opleiding. Maar er nemen aan de lessen wel te weinig cliënten deel uit de verschillende werkvelden.

De inhoudelijke kwaliteit van syllabi en werkboeken is de verantwoordelijkheid van elke lector die/het team dat een opleidingsonderdeel verzorgt. Tijdens de visitatie signaleren lectoren dat inhoudsgroepen overleggen en afspraken maken over de samenstelling van syllabi/werkboeken, en de inhoudelijke afstemming bewaken doorheen de drie opleidingsfasen. Domeingroepen verzorgen de coördinatie. Bij het studentenoverleg kunnen studenten knelpunten in onderwijsleermiddelen aangeven. Na bespreking stuurt de opleiding bij. Op het vormelijke vlak zijn voor bronvermeldingen in werkstukken en syllabi de APA-normen standaard. De opleidingsonderdelen moeten op Toledo dezelfde lay-out hanteren. De stuweroctoren overleggen over hun leermiddelen/syllabi met de coördinatoren. De jaargroep bewaakt de inhoudelijke afstemming.

De kwaliteit van het werken met SIMS wordt bewaakt en geborgd via een opleiding en samenkomsten, in functie van vorming en uitwisseling van ervaringen. Het zelfevaluatierapport vermeldt dat kwaliteit van leermiddelen een item is binnen de ortho-opleidingen van de associatie. De afspraak is gemaakt om via leernetwerken uitwisselingen te realiseren over studiemateriaal en internationalisering.

De commissieleden hebben het studiemateriaal ingezien dat de opleiding tijdens de visitatie ter inzage legde. Zij stelden vast dat het studiemateriaal soms van behoorlijk niveau, relevant, toegankelijk en actueel is (bijvoorbeeld 'Orthopedagogiek 1.2'), en dan weer wat achterblijft en minder actueel is, bijvoorbeeld 'Handelingsplanning' of 'Orthopedagogische methodes Wonen: strikt residentieel'). Soms worden benamingen gebruikt die niet (meer) actueel zijn (bijvoorbeeld personen met een ernstige meervoudige handicap), bevat het studiemateriaal fouten (bijvoorbeeld bij het werken met tolken), of ontbreken inhoudsopgaven en paginanummers. Positief zijn het gebruik van actuele methodieken (LSCI en slachtoffer in beeld) en de verwijzingen naar de wetgeving/decreten. De moeilijkheidsgraad is behoorlijk en soms wellicht te groot voor studenten. De ECTS-fiches zijn opgenomen in de cursussen. Sommige handboeken (bijvoorbeeld 'Grondbeginselen der sociologie' en 'Psychologie, een inleiding') zijn didactisch en overzichtelijk opgebouwd (soms omvangrijk), met onder meer een begrippen- en/of verklarende woordenlijst, een trefwoordenindex, zelfstudie- en voorbeeldvragen en verbeterleutels.

De commissie heeft vragen bij de structurering van mappen/cursussen. Sommige zijn ingebonden en andere helemaal niet. Soms gaat het om een verzameling teksten waarin de student zijn weg moet zoeken. Sommige cursussen bevatten veel kopieën (soms van mindere kwaliteit).

De commissie heeft vastgesteld dat er weinig/geen gebruik wordt gemaakt van anderstalige literatuur of websites, terwijl juist hier veel informatie over actuele ontwikkelingen te vinden is. De commissie meent dat er meer gebruik kan worden gemaakt van de mogelijkheden op het vlak van digitaal leren: studenten kunnen op eigen initiatief

internationale databases raadplegen. Tijdens de visitatiegesprekken treden de lectoren deze stellingen bij. Zij merken die als verbeterpunten aan.

De commissie wil samenvattend uitdrukkelijk stellen dat er individuele pareltjes zijn op het vlak van werkvormen, cursusopbouw en studiemateriaal, maar ze vindt het jammer dat die geen standaard zijn.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding een systematische screening van de inhoud en vormgeving van het cursusmateriaal aan, gerelateerd aan de visie van de opleiding op het vak.

De commissie beveelt de opleiding aan om in het studiemateriaal gebruik te maken van anderstalige literatuur.

De commissie raadt de opleiding aan om in de lessen meer de participatie van cliënten uit de verschillende werkvelden te overwegen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het voortgangsrapport geeft aan dat de hogeschool voor 2009-2010 een nieuw onderwijs- en examenreglement (OER) uitschreef binnen een associatiebreed kader. Het examenreglement informeert onder meer over de examenperiode, zittijden, de examenregeling, de beoordeling, de Examencommissie, de Ombudsdienst, overdracht, het tolerantiekrediet, de mededeling van de resultaten en de geschillenregeling. De examenombudspersoon is beschikbaar voor studenten die zich onrechtvaardig behandeld voelen; de ombudspersoon bemiddelt tussen student en lector. Tijdens de visitatiegesprekken verneemt de commissie dat de functie van onderwijsombudspersoon net is ingevoerd bij de invoering van het nieuwe Onderwijs- en examenreglement.

In elke opleidingsfase worden op het einde van elk semester examens ingericht. In de tweede opleidingsfase leggen studenten examens af voor ze op stage vertrekken. De examens van stuwstudenten vinden plaats tijdens de gewone lessen. Een examenrooster wordt opgemaakt door de departementale verantwoordelijke Studentenadministratie. Lectoren en studenten kunnen opmerkingen formuleren en bijsturing vragen. Het definitieve rooster wordt bekendgemaakt via de website en opgehangen aan de valven. Studenten met een functiebeperking kunnen faciliteiten (meer tijd, mondelinge toelichting, examens op computer...) krijgen om hun examens af te leggen. Studenten die gewettigd afwezig zijn op een examen kunnen dit inhalen op de dag van de inhaalexamens.

De opleiding geeft aan dat de beoordeling en toetsing de verantwoordelijkheid zijn van de individuele lector en dat de studiegids voor elk opleidingsonderdeel de wijze van toetsing opgeeft. De lector kan hiervan niet afwijken. De opleiding heeft aan het uittekenen van de leerlijnen de wijze van toetsen gerelateerd. Zij poneert dat competenties en onderdelen van de vaardighedenleerlijn het beste getoetst worden via een vaardighedentoets en dat bij de conceptuele leerlijn de noodzakelijk geachte kennis het beste getoetst wordt via een kennis- en

inzichttoets. Toetsingsvormen die de opleiding hanteert, zijn onder meer schriftelijke en mondelinge examens, praktische proeven, papers, beroepsproducten, medewerking van SIMS, en self en peer assessment. Het voortgangsrapport vermeldt dat het gebruik van peer assessment toegenomen is met de invoering van de beroepsproducten. Op de vraag van de commissie over 'meeliften' bij de uitwerking van groepsopdrachten stellen studenten van het derde jaar dat dit onmogelijk is, gegeven het peer assessment, waarbij de groep de betrokken student erop zal aanspreken.

Tijdens de visitatiegesprekken geven lectoren aan dat zij op weg zijn om steeds meer geïntegreerd te toetsen, gegeven het feit dat een competentie een geïntegreerd geheel is van kennis, vaardigheden en houdingen.

Het OER is voor studenten en personeelsleden ter beschikking in een papieren versie en op de website. Bij de start van het academiejaar ontvangt elke student een studiegids, en de informatie over examens en evaluatieopdrachten staat op de website en Toledo. Het werkboek concretiseert de opdrachten (doelstellingen, opdracht, inhoudelijke en vormelijke vereisten, inlevering,...) en hoort bij het leermateriaal van het opleidingsonderdeel. Voor studenten van de eerste opleidingsfase is er een bijkomend infomoment vlak voor de eerste examenperiode. Bij kennis- en inzichttoetsen geeft de lector aan studenten vooraf aan hoe zij de cursus moeten studeren. De examenombudspersoon verzorgt sessies met duiding van de taakhoud en de bereikbaarheid.

Na elke examenperiode richt de opleiding een studentencontact in waarbij de student zijn resultaten met lectoren kan bespreken. Studenten bevestigen dat zij feedback (kunnen) krijgen na de examens en de ombudspersoon kunnen opzoeken bij 'niet akkoord'.

De werkgroep IKZ heeft een actieplan opgezet om te komen tot een toetsbeleid via een helder en transparant toetsplan. Toetsen van alle opleidingsonderdelen werden geïnventariseerd en na analyse zijn er kwaliteitsindicatoren met betrekking tot toetsing uitgewerkt. De opleiding geeft aan dat er meer geïntegreerde toetsen zijn, waardoor de tijd bij de afname van toetsen rationeler is besteed.

Voor 'beroepspraktijk' zijn er in elke opleidingsfase een evaluatie van de voortgang van het proces en een eindevaluatie, op basis waarvan beslist wordt of de student al dan niet geslaagd is. De opleiding hanteert voor elk evaluatiemoment een evaluatieschema met opgave van de te bereiken competenties.

Op het einde van de stage in de eerste opleidingsfase bespreekt de mentor inhoudelijk zijn kwalitatieve beoordeling van de stage aan de hand van een checklist, en licht deze toe aan de praktijklector. Deze beoordeling wordt mee verrekend in een eindtotaal voor beroepspraktijk. De summatieve evaluatie komt tot stand tijdens een individueel gesprek na de stageperiode, aan de hand van een aantal opdrachten en de kwalitatieve beoordeling.

In de tweede en derde opleidingsfase zijn er op de campus minimaal twee individuele gesprekken van de student met de stagebegeleider. Daarnaast is er één formatief en één summatief evaluatiegesprek met alle betrokkenen. In de derde opleidingsfase is er een extra formatief evaluatiemoment met de student en de mentor. De stagebegeleider komt tot een algemeen besluit op een summatief evaluatiemoment, waarop besproken wordt of en in welke mate de competenties bereikt zijn door de student. Om een gefundeerd antwoord te kunnen bieden, is er vooraf afstemming op het stageteam.

De evaluatie van het afstudeerproject omvat een beoordeling van de competentieontwikkeling van de projectgroep. De beoordeling van de competenties leidinggeven en teamwerk wordt opgevat als een procesevaluatie, waarbij studenten zichzelf en elkaar beoordelen. De procesbegeleider beoordeelt het proces van de projectgroep en is de eindverantwoordelijke voor de toekenning van een competentieniveau.

De evaluatie van de competenties professioneel denken, informatieverwerking, projectmatig werken, onderzoeksmethodes hanteren, presenteren en interculturele en internationale gerichtheid tonen, wordt opgevat als een productevaluatie; het projectboek staat vooraan. Het theoretische en praktische deel wordt geëvalueerd

en competenties worden via een presentatie bij de projectondervraging beoordeeld door alle betrokken actoren en externen. De individuele paper wordt geëvalueerd door de procesbegeleider/theoretische begeleider. De score van de individuele student is gebaseerd op de groepsscore van de projectgroep en zijn scores voor teamwork, leidinggeven en maatschappelijke verantwoordelijkheid ontwikkelen. De groepsscore wordt bepaald door het niveau van de competenties die gemeten worden via het projectboek en de presentatie ervan.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professionele bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bacheloropleiding.

Het zelfevaluatie rapport vermeldt dat de opleiding voor het eerste modeltraject de toelatingsvoorwaarden hanteert die decretaal zijn vastgelegd. Studenten kunnen de opleiding beginnen als zij houder zijn van een diploma secundair onderwijs, een diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend, een diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie (met uitzondering van GPB) of een diploma van een academische bacheloropleiding.

Het zelfevaluatie rapport beschrijft de toelatingsvoorwaarden voor studenten die niet in het bezit zijn van een diploma secundair onderwijs of een daarmee gelijkgesteld diploma, en voor studenten met een buitenlands diploma of getuigschrift.

De toelatingsvoorwaarden voor het tweede modeltraject (stuwerttraject) zijn dezelfde als die voor de reguliere studenten, maar er worden enkele bijkomende voorwaarden gesteld betreffende de stageplaats en de kennis van het Nederlands als het niet de moedertaal is. Vooropleiding of ervaring in het orthopedagogische werkveld zijn niet vereist. Studenten die hierover wel beschikken, kunnen vrijstellingen aanvragen en verwerven op basis van EVC/EVK. Voor de aanvang van de opleiding voeren stuwecoördinatoren een intakegesprek met de student (vooropleiding, motivatie, persoonlijke kwaliteiten,...). EVC is een manier om in een stuwer traject te stappen. In

principe kunnen studenten die in de opleiding terecht komen via EVC ook in het reguliere traject stappen. De praktijk leert echter dat deze doelgroep zich eerder aangetrokken voelt door het stuwert traject.

De commissie beoordeelt de EVC-procedure positief en meent dat de opleiding deze procedure over de volle breedte zou moeten gebruiken.

Uit de beschikbare informatie blijkt dat de opleiding vooral meisjes aantrekt. Op het vlak van vooropleiding komen de meeste generatiestudenten uit het TSO ongeveer 60% en ASO ongeveer 30%. Uit het BSO en KSO stroomt een klein aantal studenten in. Een relatief grote groep studenten volgde elders al hoger onderwijs (ongeveer 25 procent). De meerderheid van studenten (80 procent) komt uit de provincie Limburg; de overige studenten uit de provincies Antwerpen en Brabant.

Het aantal zij-instromers (studenten met EVC-EVK) is stijgend (van 16 procent in 2005-2006 tot 47 procent in 2007-2008). Er zijn aanzienlijk meer vrouwen, en de meerderheid van de zij-instromers komt uit de provincie Limburg.

Volgens de commissie houdt de opleiding rekening met de instroomkarakteristieken. Alle nieuwe reguliere studenten leggen de LASSI-test (rond studievoordigheden en -attitudes) af binnen het opleidingsonderdeel studie en loopbaan. Resultaten kunnen besproken worden met de studietrajectbegeleider die eventueel een studiebegeleidingstraject opzet.

De opleiding geeft tijdens de gesprekken aan dat zij het gevoel heeft dat studenten niet steeds het wenselijke beginniveau hebben voor bijvoorbeeld taalvaardigheid. De opleiding hanteert een verplichte taaltoets (woordenschat, lezen, vakjargon...) met bijsturing door een taalcoördinator. De instroom wordt niet getest op abstract redeneren. De opleiding vindt het een troef als studenten vrijwilligerswerk doen of actief zijn in een jeugdbeweging; zij communiceert deze stelling aan abiturienten. De opleiding stelt dat zij in een gesprek met studenten met een handicap open en eerlijk communiceert over mogelijke hindernissen bij hun tewerkstelling.

Tijdens het visitatiegesprek stelt de opleiding dat zij initiatieven neemt om de toegang tot de opleiding voor allochtone studenten te faciliteren (exemplarisch hoor- en werkcollege, aanspreekpunt vragen allochtonen voor studenten en lectoren, organisatie van een week van de diversiteit...). De opleiding stelt dat 'Hogeschool zonder racisme' bij studenten en personeelsleden niet zichtbaar is in relatie tot hun vertegenwoordiging in Limburg. De opleiding verwacht dat de aanstelling van een coördinator Diversiteit en de indienstneming van een allochtone medewerkster het tij zullen doen keren.

Tijdens de visitatiegesprekken wordt gesteld dat het aantal studenten met flexibele trajecten jaarlijks toeneemt: 97 (2005-2006), 143 (2006-2007) en 175 (2007-2008). De opleiding geeft aan dat elk individueel traject maatwerk is, waarbij de aard van de opleiding met stageblokken en volgtijdelijkheidslijnen de haalbaarheid van flexibilisering bemoeilijkt. De opleiding signaleert dat flexibilisering leidt tot een stijging van het aantal studenten dat vraagt om te 'trissen'.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de instroom van studenten met allochtone achtergrond te stimuleren.

De commissie beveelt de opleiding aan om de EVC/EVK-procedure over de volledige breedte van de opleiding te gebruiken.

De commissie adviseert de opleiding om zich tijdig voor te bereiden op het (toenemende) aantal zij-instromers en flexibele trajecten.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen academische gerichtheid van het programma:	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	voldoende
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	nvt
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het personeelsbeleid wordt vastgelegd op het niveau van de hogeschool en een geïntegreerd onderdeel is van het hogeschoolbeleid. De directeur Personeelszaken volgt de wettelijke regelingen op. De vastlegging van de personele omkadering van het departement/de opleiding gebeurt aan de hand van hogeschoolcriteria; bijsturing op basis van het aantal inschrijvingen is mogelijk. Het departementshoofd legt de opdrachten van de medewerkers vast. Vertegenwoordigers van het personeel volgen het formele personeelsbeleid op binnen het Hogeschool Onderhandelingscomité (HOC) en het Departementaal Onderhandelingscomité (DOC).

In het HOC een akkoord is afgesloten over de aanstelling en benoeming van personeelsleden. De hogeschool heeft een reglement voor promoties en bevorderingen. Bij aanwerving van personeelsleden (OP) worden de inhoudelijke, didactische en agogische expertise beoordeeld en worden de opleiding, het diploma, (werkveld) ervaring, de bewezen competenties en secundaire ervaring betrokken. OP-personeelsleden hebben ervaring in onderwijs/vorming en/of bezitten een pedagogisch bekwaamheidsdiploma. De hogeschool geeft aan dat zij haar personeelsbestand meer divers wil maken door de aanwerving van jonge en/of allochtone werknemers.

De prestatieregeling beschrijft het beleid rond taakinfilling. Een taakbelastingsfiche beschrijft de inhoud van de onderwijsopdracht. Bij het vastleggen ervan houdt de opleiding onder meer rekening met de combineerbaarheid van de lesopdracht en organisatorische taken, de expertise van medewerkers, de mogelijkheid tot deelname aan vorming en het pakket VTE van het departement. De departementale secretaris wijst de taken toe van het administratief (ATP) en het opvoedend hulppersoneel (OHP) op basis van interesse en deskundigheid. De taakverdeling wordt overlegd met de betrokken personeelsleden. De opleiding geeft tussen de lijntjes aan dat het taakinfillingsbeleid niet is afgestemd op de stuwcontext.

Voor nieuwe personeelsleden is er een onthaaldag met een voorstelling van de missie, de onderwijsvisie en de departementen van de hogeschool. Het departement zorgt voor een verdere begeleiding en wijst een mentor toe. Een bijlage bij het zelfevaluatierapport geeft een checklist voor het onthaal van nieuwe medewerkers. Tijdens het visitatiegesprek hoort de commissie een beginnende lecture, die stelt dat zij het mentorschap positief ervaart, omdat zij bij haar mentor met veel vragen terecht kan. Zij kon ook de cursus van een collega gebruiken.

De hogeschool gebruikt het 'Systeem voor Waardering en Ontwikkeling van het Personeel' (SWOP) dat domeinen en doelstellingen voor evaluatie aangeeft. Het gaat om rechtspositionele doelstellingen (aanstelling, benoeming, bevordering en ontslag), professionele doelstellingen (inhoudelijke, pedagogische en didactische kwaliteiten, en samenwerking met studenten en collega's) en ontwikkelingsdoelstellingen (mogelijkheden tot verbeteren/innoveren en detecteren van opleidingsnoden).

De opleiding geeft aan dat er op regelmatige basis functioneringsgesprekken plaatsvinden tussen de medewerkers en het departementshoofd (in de toekomst met de opleidingscoördinator) of de departementale secretaris. Tijdens het gesprek worden afspraken gemaakt over onder andere taakbelasting, de functie-inhoud, bijsturing en vormingsbehoeften; er wordt een verslag opgemaakt.

Een formele personeelsevaluatie vindt in principe plaats na één jaar voor nieuwe en elke vijf jaar voor vastbenoemde en niet-vastbenoemde personeelsleden. Deze evaluatie gebeurt aan de hand van de functiekaart met de beschrijving van de functie-inhoud en het gewenste profiel per functioneringscriterium. Gegevens worden verzameld via zelfevaluatie en evaluatie door de leidinggevende(n), collega-lectoren en studenten. Het zelfevaluatie-rapport beschrijft het procesverloop van een evaluatiegesprek.

De commissie heeft vastgesteld dat de functionerings- en evaluatiegesprekken opgenomen moeten worden door één leidinggevende en meent dat dit de systematische aanpak in het gedrag kan brengen. Tijdens de visitatie signaleert de opleiding aan de commissie dat functioneringsgesprekken met het OP ook zullen opgenomen worden door de opleidingscoördinator.

In het zelfevaluatie-rapport wordt gesteld dat er factoren zijn die het voeren van een coherent personeelsbeleid belemmeren, zoals de veeleisendheid van de overheid tegenover het hoger onderwijs, de talrijke nog aan de gang zijnde hervormingen, de onderfinanciering van de professionele bacheloropleidingen, de (verwachte) toename van het aantal bachelorstudenten en de onevenredige toename van het personeelskorps.

Volgens de commissie beschikt het onderwijzend personeel van de opleiding beschikt over de inhoudelijke expertise en de didactische en agogische basiskwaliteiten om het opleidingscurriculum te realiseren. Voor specifieke en specialistische deskundigheid doet de opleiding een beroep op externe deskundigen. De administratieve medewerkers bezitten de vereiste deskundigheid door hun diploma, ervaring en door bijscholing. De commissie wil de tolk zijn van studenten en afgestudeerden die stellen dat zij de laagdrempelige toegankelijkheid en persoonlijke omgang van de lectoren waarderen. De commissie heeft uit gesprekken met het OP kunnen opmaken dat het de hogeschool in het algemeen als een goede werkgever ervaart.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om (de systematiek in) het personeelsevaluatiebeleid verder op te volgen en te ontwikkelen.

De commissie adviseert om het beleid met betrekking tot de taakin-vulling in de stuweropleiding af te stemmen op de specifieke opleidingscontext.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens de visitatiegesprekken beklemt de opleiding dat zij zich bewust is van de noodzaak van een voortdurende samenwerking en interactie tussen haar personeelsleden en de beroepspraktijk/buitenlandse vakgenoten. Bij de aanwerving van (praktijk)lectoren is een minimale relevante ervaring van vijf jaar in het orthopedagogische (of aanleunende) werkveld vereist.

De binding en de confrontatie met het beroepenveld gebeurt via stagebegeleiding, het afstudeerproject, studiebezoeken, de mentorendag en Quadri-opdrachten. Als illustratie vermeldt het zelfevaluatie-rapport dat 30 procent van de medewerkers met een onderwijsopdracht in 2007-2008 minstens één opdracht opnam in het orthopedagogische werkveld en/of rond een (ortho)(ped)agogisch thema (vormingsreeks voor busbegeleiders in het buitengewoon onderwijs, coaching van medewerkers met autisme in een organisatie, LSCI-training in scholen, postgraduatoren,...).

Voor andere voorbeelden van professionele gerichtheid verwijst de commissie naar individuele contacten en netwerking van personeelsleden op Vlaams, Euregionaal en internationaal niveau (via gastsprekers, collega's in andere hogescholen/universiteiten, experts in het orthopedagogische werkveld, deelname aan studiedagen en conferenties, externe werkgroepen, actief lidmaatschap in verenigingen, deelname aan de kenniskring van projectmatig wetenschappelijk onderzoek,...).

Bij navraag door de commissie bij de lectoren die aanwezig waren bij het visitatiegesprek, bleken één lector voltijds en één halftijds direct actief te zijn in het werkveld. Het zelfevaluatie-rapport geeft aan dat een tiental (praktijk)lectoren een deeltijdse onderwijsopdracht combineert met een baan in het orthopedagogische werkveld. De personeelsleden van de opleiding leggen de verbinding tussen de opleiding en de beroepspraktijk maar het aantal personeelsleden dat een rechtstreekse professionele band heeft met het beroepenveld zou volgens de commissie talrijker mogen zijn.

Tijdens de visitatiegesprekken wijst de opleiding erop dat zij via PWO de ontwikkelingen opvolgt in onderzoek en werkveld, en dat elk project een realiteitstoets inhoudt. Het departement trok 10 procent VTE uit als structurele omkadering voor onderzoek en onderzoeksgebondenheid van het onderwijs. Het zelfevaluatie-rapport verwijst naar het PWO 'Agressie in de welzijnsector' (2008), in samenwerking met het werkveld en de provincie Limburg. Studenten waren betrokken partij. Een PWO-project over de effecten en mogelijkheden van implementatie van YAR (Youth At Risk) wordt in 2010 (versneld) afgerond. Voor de beide projecten neemt de opleiding de doorstroming van onderzoeksresultaten naar het curriculum onder de loep. Het voortgangsrapport geeft aan dat de opleiding in 2009 een nieuw PWO 'Agressie in de schoolcontext' uitvoert, in samenwerking met het departement Lerarenopleiding van de hogeschool. De opleiding signaleert dat zij in de huidige PWO-ronde drie preproposals indiende rond herstelbemiddeling en e-opvoeding, en in september 2009 startte met een speerpunt in ontwikkeling 'e-opvoeding'. De commissie bevestigt dat de thema's van PWO aansluiten bij pijnpunten uit het werkveld.

Het systeem van taakplanning voorziet 10 procent van de totale taakbelasting voor deskundigheidsbevordering rond aspecten van de onderwijstaak, vakinhoudelijke facetten, ICT-vaardigheden en specifieke expertise. Professionalisering is een agendapunt bij functionerings- en evaluatiegesprekken.

Er is een intern en extern navormingsaanbod. De hogeschool en het departement bieden interne bijscholingen voor eigen medewerkers aan (bijvoorbeeld competentiegericht onderwijs, kwaliteitszorg, leidinggeven, software studentenadministratie, ECDL, Toledo...). Navormingen die het departement inricht voor het werkveld staan open voor personeelsleden. Elk personeelslid kan voorstellen tot pedagogisch-didactische en vakinhoudelijke bijscholing indienen. De opleiding verwacht inhoudelijke verspreiding en/of inbedding.

De opleiding geeft aan dat de (te) hoge werkdruk bij leidinggevendenden en personeelsleden een hypotheek legt op de tijd voor bijscholing, netwerking, de vertaling van ontwikkelingen in het onderwijs en het werkveld in de opleiding, de betrokkenheid bij maatschappelijke dienstverlening en wetenschappelijk onderzoek.

Het totale budget voor navorming van de personeelsleden bedroeg in 2008 160.000 euro voor de hele hogeschool.

De commissie meent dat de personeelsleden ruime mogelijkheden tot bijscholing hebben. De commissieleden hebben gehoord dat de lectoren tevreden zijn over het navormingsbeleid en de mate van zelfstandigheid die zij daarbij ervaren. De commissie meent dat die zelfstandigheid ook het risico inhoudt van tekorten in de onderlinge samenhang tussen de lectoren, zoals zij die tijdens de gesprekken heeft ervaren. De commissie meent dat, vanuit een inhoudelijke visie op het vak, de sturing op de vakinhoudelijke navorming en de wijze waarop die met elkaar gedeeld wordt, (te) beperkt is.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om een relevant aantal personeelsleden met een directe professionele band met het beroepenveld in te zetten in de opleiding.

De commissie beveelt de opleiding aan om blijvend te bewaken dat personeelsleden de begrote tijd voor professionalisering kunnen omzetten in reële tijd van deskundigheidsbevordering.

De commissie beveelt de opleiding aan, om vanuit een inhoudelijke visie op het vak, meer sturing te geven aan de vakinhoudelijke navorming en de manier waarop lectoren dit met elkaar delen.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het departement SAW werden in 2008-2009 46 VTE ingezet; hiervan waren 40,95 VTE onderwijzend personeel (OP), 4,3 VTE administratief en technisch personeel (ATP) en 0,75 VTE onderzoeker. Verminderd met de taken die niet strikt tot de professionele bacheloropleiding behoren (navorming, maatschappelijke dienstverlening, wetenschappelijk onderzoek, banaba en postgraduat) worden deze cijfers 42,10 VTE, waarvan 38,15 VTE OP, 3,7 VTE ATP en 0,25 VTE OP met administratieve opdracht.

De opleiding Orthopedagogie had op 15 september 2008 751 studenten. Er waren 715 studenten in het reguliere traject (95,2 procent) en 36 studenten in het stuwertraject (4,8 procent).

Het ratio student-lector bedraagt 17,83. Gerelateerd aan de omkadering voor uitsluitend onderwijsopdrachten wordt deze ratio 19,68. Volgens de opleiding is dit vrij hoog en geeft als oorzaak hiervan de continue toename van het aantal instromende studenten die niet steeds werd gevolgd door een evenredig toenemend aantal personeelsleden. De commissie beoordeelt de student-lectorratio als behoorlijk.

Het zelfevaluatie rapport en de bijlagen geven een verdere analyse van het personeelsbestand 2008-2009. Bij het OP met feitelijke onderwijsopdracht (38,15 VTE) waren er 16,35 VTE lector (43 procent) en 21,8 VTE praktijklector (57 procent). Het departementshoofd en de opleidingscoördinator zijn leidinggevend. Er zijn 3,95 VTE administratieve medewerkers (3,7 VTE ATP en 0,25 VTE OP met administratieve opdracht, in casu de bibliotheekmedewerker). Het personeelsbestand bestaat voor 78,3 procent uit vrouwen en voor 21,7 procent uit mannen.

Bij benadering 50 procent van de 60 personeelsleden werkt voltijds. Van de lectoren werkt 40 procent voltijds. Voor de praktijklectoren is dat 58,6 procent en voor het ATP 66,7 procent.

In de bacheloropleiding is er één gastprofessor in dienst (0,85 VTE) als praktijklector.

De leeftjdsverdeling is:

- 11,7 procent tussen 20-29 jaar;
- 28,3 procent tussen 30-39 jaar;
- 36,7 procent tussen 40-49 jaar;
- 21,7 procent tussen 50-59 jaar.

Deze cijfers tonen een evenwichtige opbouw doorheen de leeftijdscategorieën. Het zelfevaluatie-rapport stelt dat de meeste medewerkers in de jongste leeftijdscategorie ad interim aangesteld zijn ter vervanging. De volgende jaren zal één vijfde van het personeelsbestand worden vervangen.

De commissie is van mening dat de personeelsleden de opleiding de gewenste kwaliteit geven. De commissie wil opmerken dat zij tijdens de visitatie vastgesteld heeft dat het praktijkgehalte van de opleiding meer individuele begeleiding en een groter aantal (klas)groepen voor onder meer practica en projectonderwijs met zich meebrengt. Dat heeft bij een toenemend aantal studenten een verhoging van de werkdruk van onderwijzend en begeleidend personeel tot gevolg.

De commissie beklemtoont dat de sterk doorgevoerde flexibilisering en de complexiteit van de administratie die hiermee samengaat, een grote druk/taakbelasting genereert voor ondersteunend administratief personeel. Zij ervaren hierop een tekort aan overleg en ondersteuning.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om over de taakbelasting van het ATP te overleggen, en oplossingen en/of ondersteuning te bieden die deze taakbelasting verhelpen.

De commissie adviseert de opleiding om de werkdruk van onderwijzend en begeleidend personeel op te volgen en om bij een toenemend aantal studenten bijsturingen te overwegen.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De campus waar de opleiding gevestigd is, wordt gedeeld met het departement Gezondheidszorg. De campus is bereikbaar met het openbaar vervoer en er is een (beperkt) aantal parkeerplaatsen voor studenten en lectoren. Het zelfevaluatie-rapport vermeldt dat de hogeschool en het departement inspanningen leverden (2003) om de infrastructuur aan te passen aan nieuwe noden en ontwikkelingen binnen de opleiding. In 2007 startte de hogeschool een project om de lectoren een laptop ter beschikking te stellen. De digitale leeromgeving is vanaf 2007-2008 systematisch geïmplementeerd binnen de opleiding.

Het departement beschikt over een investeringsbudget voor de aankoop van duurzame goederen (meubilair, didactisch materiaal, ICT,...), een werkingsbudget voor werkingskosten (gastsprekers, verplaatsingen, documentatie, navorming, administratieve kosten,...) en een omkaderingsbudget (voor de tewerkstelling van medewerkers).

Tijdens de rondgang bezocht de commissie de skills labs communicatie, de crealokalen (atelier en bewegingsruimte), de polyvalente ruimte, de studentencafetaria, studentenwerkplekken, klaslokalen, werklokalen van lectoren, gesprekslokalen, werklokalen (van Stuwer, PWO, Quadri, studietrajectbegeleiding, internationalisering...), de Sociale Dienst, aula's, het onthaal, de infodesk, de lectorenstudio, het cursuslokaal, het studentensecretariaat, het pc-leslokaal en de bibliotheek. De leslokalen en/of skills labs en/of werkplekken zijn uitgerust met een tv, een dvd-speler, een beamer, een scherm, opnameapparatuur, een aansluiting laptops/pc's en draadloos internet.

Het studielandschap annex bibliotheek biedt studenten de mogelijkheid tot zelfstudie en het uitwerken van opdrachten. Er is een audiovisuele ruimte voor het bekijken van video's en dvd's. De bibliotheek werkt met het opzoeksysteem Libis (Aleph). De collectie bestaat uit literatuur, kranten, tijdschriften, video's, cd-roms, dvd's en elektronische databanken (bijvoorbeeld Librisource en de Vakbibliotheek Bohn Stafleu van Loghum). Specifiek voor de opleiding Orthopedagogie zijn de relevante tijdschriften aanwezig.

De opleiding geeft tijdens de visitatiegesprekken aan dat, gegeven de toegenomen instroom, de bestaande accommodatie ontoereikend is en studenten moeten uitwijken naar gehuurde lokalen in de binnenstad van Hasselt.

De onderlinge communicatie gebeurt in de opleiding voor een groot deel via schriftelijke kanalen, e-mail en vaak mondeling. Alle verslagen zijn elektronisch toegankelijk en gearchiveerd via NetStorage en Intranet. De weekagenda (gepland overleg, studiebezoeken, deelname aan externe studiedagen en vormingen, nieuwe verslaggeving op NetStorage en personeelsnieuws) wordt via e-mail en de valven in de personeelskamer verspreid.

Daarnaast zijn er nog de tweemaandelijks personeelskrant 'KHLimPers' (met daarin informatie over de lopende onderzoeksprojecten, buitenlandse reizen van studenten en lectoren, evenementen enzovoort) en de wekelijkse 'KHLim-brief' (met onder meer nieuwsfeiten, verwijzingen naar nieuwe procedures en een agenda, bijvoorbeeld met tips voor bijscholing).

Interne communicatie wordt sinds 2009 bevorderd via het KHLim intranet, met de weergave van onder meer invulformulieren, procedures, publicaties, beleidsdocumenten, wegwijz voor de leidinggevenden en interne vacatures voor leidinggevende functies.

Tijdens het bezoek aan gebouwen heeft de commissie vastgesteld dat de materiële uitrusting en de onderwijskundige infrastructuur beperkt zijn. Er is een gebrek aan kleinere lokalen voor groepswork en individuele gesprekken en een stille werkruimte in de bibliotheek. Studenten werken, eten en vergaderen in 'omgebouwde' gangen en aangrenzende lokaaltjes. De commissie waardeert het dat de cafetaria wordt uitgebaat via sociale tewerkstelling. De commissie stelt uitdrukkelijk dat de kwaliteit van de huidige infrastructuur op de grens van het aanvaardbare is. De commissie hoopt dat het departement op korte termijn over de volledige infrastructuur van de campus zal kunnen beschikken.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de hogeschool om voor de opleiding Orthopedagogie, haar studenten en personeelsleden werk te maken van infrastructuur en voorzieningen die afgestemd zijn op de vereisten en standaarden van hedendaags onderwijs.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het zelfevaluatie-rapport vermeldt dat potentiële studenten door de hogeschool/het departement worden geïnformeerd. Op het einde van het schooljaar ontvangen laatstejaarsleerlingen secundair onderwijs in Limburg het tijdschrift 'KHLim-focus' met informatie over studeren aan de hogeschool. Tijdens een 'ronde van Limburg' stelt de opleiding zich voor in secundaire scholen. Verder zijn er nog de deelname aan SID-in's en vier informatiedagen op de campus.

Voor nieuwe studenten is er een onthaaldag bij de aanvang van het academiejaar, met een rondleiding en activiteiten waarbij externen en tweede- en/of derdejaarsstudenten actief worden betrokken. De opleiding hanteert een systeem van peter- en meterschap van eerstejaarsstudenten en implementeerde in 2009-2010 de werking 'peer tutoring'.

De opleiding stelt dat de 'studiebegeleiding' geleidelijk aan is geëvolueerd naar studie- en studietraject-begeleiding; die zijn structureel ingebouwd via een samenwerking tussen het team van de studietraject-begeleiders en het team van de studie- en loopbaanlijn.

Tijdens de visitatiegesprekken legt de opleiding de voortgangsbegeleiding bij lectoren, stagebegeleiders, studiebegeleiders en de Sociale Dienst. De studiebegeleiders zijn bereikbaar voor studenten via een systeem van permanentie-uren. Thema's zijn bijvoorbeeld leren lezen van teksten, de studiemethode en onzekerheid. Soms wordt er doorverwezen naar/door de Sociale Dienst. Van alle eerstejaarsstudenten wordt de LASSI-test afgenomen in het kader van de studie- en loopbaanlijn. Er zijn vrije monitoraten over timemanagement en de voorbereiding van examens.

Studietrajectbegeleiders nemen de begeleiding op scharniermomenten in de door- en uitstroom op. Zij stellen in overleg met de student zijn individuele traject samen en begeleiden eventuele trajectwijzigingen. Zij vangen zij-instromers op. De commissie vindt de omkadering via studietrajectbegeleiders positief.

Bij de aanvang van het academiejaar worden de rol, de taken, de bereikbaarheid en de namen van de verantwoordelijken voor de dienst Studie- en Studietrajectbegeleiding en de Ombudsdienst meegedeeld en uiteengezet aan de eerstejaarsstudenten, die ook een brochure meekrijgen. Ouders van generatie-eerstejaarsstudenten ontvangen via de post een brief met dezelfde informatie. De dienst Studie- en Studentenbegeleiding wordt ook voorgesteld tijdens de informatiedagen.

Het voortgangsrapport geeft aan dat in 2009-2010 een zorgcoach en een taalcoördinator zijn aangesteld, die deels verbonden zijn aan de opleiding. De zorgcoach is het aanspreekpunt voor studenten met een functiebeperking en is verantwoordelijk voor de concretisering van begeleidingscontracten, en de vormgeving en implementatie van een draaiboek voor extra ondersteuning. De taalcoördinator heeft een taalbeleid uitgewerkt en voorgesteld op een personeelsvergadering. De commissie is positief over de aanstelling van de zorgcoach en de taalcoördinator. Zij waardeert de uitdrukkelijke aandacht voor de schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid van studenten.

De Sociale Dienst biedt studenten ondersteuning aan bij problemen op het vlak van financiering, gezondheid of psychosociale moeilijkheden, en begeleiding bij bredere studieproblemen, zoals faalangst. Het overleg met de student kan resulteren in een persoonsgerichte begeleiding, overleg met lectoren, studiebegeleiding of een doorverwijzing naar een externe instantie. Met studenten met een functiebeperking wordt nagegaan op welke manier hun beperking het onderwijs en de evaluatie eventueel bemoeilijkt, en hoe dit kan worden gefaciliteerd. De studentenbegeleidster is lid van een multidisciplinair team binnen de vzw Studentenvoorzieningen.

De examenombudsdienst bemiddelt tijdens de examenperiodes als vertrouwenspersoon bij betwistingen tussen lector en student, en verwoordt het verhaal eventueel op de deliberatie.

De Onderwijsombudsdienst is doorheen het jaar beschikbaar voor studenten (en lectoren). De commissie heeft vastgesteld dat de functies van opleidingscoördinator en ombudspersoon door één iemand worden waargenomen. Tot hiertoe heeft die combinatie geen problemen gegeven maar de commissie vindt de combinatie niet ideaal.

De dienst Studentenvoorzieningen (Stuvor KHLim vzw) verstrekt sociale voorzieningen aan studenten (huisvesting, vervoer, gezondheidszorg, psychosociale begeleiding, Sociale Dienst, medische hulp, Plaatsingsdienst, culturele en sportieve activiteiten, tussenkomst in maaltijd,...).

Volgens het zelfevaluatierapport tracht de hogeschool systematisch na te gaan welke studenten vroegtijdig uitstromen en waarom zij dat doen. Zeventien procent (2005-2006), 19 procent (2006-2007) en 13 procent (2007-2008) van de studenten stroomde vroegtijdig uit in het departement SAW. Analyse toont onder meer aan dat 30 procent van de afhakkers geen juist beeld had van de opleiding. De opleiding concludeert hieruit dat er nood is aan een instroombeleid waarin er, naast aandacht voor informatievoorziening, ook wordt gefocust op begeleiding van het keuzeprocess van de student.

Tijdens het visitatiegesprek geeft de opleiding duiding bij de standaardprocedure die zij hanteert bij de selectie van studenten die zich kandidaat stellen voor een internationale stage. De stagebegeleider, supervisor en methodiekleerkracht(en) beoordelen de attitudes: aanpassingsvermogen, betrouwbaarheid en loyaliteit, communicatievaardigheden, creativiteit en vindingrijkheid, doorzettingsvermogen, emotionele stabiliteit, frustratietolerantie, onafhankelijkheid, een open en respectvolle houding (ten opzichte van andere culturen, andere levenswijzen) en zelfredzaamheid. Deze beoordeling wordt dan, samen met de motivatiebrief en stagekeuze, met de student doorgesproken in een interview in het Frans of het Engels. De voorlopige toewijzing van stageplaatsen wordt afgetoetst met de eindverantwoordelijke voor de stage en het departementshoofd.

In semester vijf van de derde opleidingsfase werken uitgaande studenten in groepjes van vijf tot zes aan hun afstudeerproject, dat doorgaans een internationaal thema behandelt. De opleiding volgt hierbij de samenwerking en teamvaardigheden op. Uiteindelijk ondernemen de 'kandidaat-buitenlanders' een driedaagse trektocht in de

Ardennen. Als de beoordelaars menen dat de vooropgestelde attitudes voldoende aanwezig zijn, kan de student op buitenlandse stage in semester zes.

De opleiding volgt de studenten tijdens hun buitenlandse stage op. De kwaliteit van de stage wordt geborgd door een systeem van opdrachten en supervisie (5 SP), en geëvalueerd door praktijklectoren en supervisors. Op het einde van de buitenlandstage wordt de beoordeling door de buitenlandpartner en de praktijklector via de ECTS-procedure omgezet in een beoordeling voor het opleidingsonderdeel beroepspraktijk.

De commissie mag stellen dat de stappen voor de selectie van studenten voor een buitenlandse stage zorgvuldig zijn.

Buitenlandse studenten volgen een Engelstalige module met de focus op een gesuperviseerde stage (16 SP). Er is een programma dat onder meer hulpverleners in Vlaanderen/België behandelt, en er is ruimte voor een cultuur- en taal cursus. Het programma loopt in samenwerking met de K.U.Leuven en de HUB.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om bij het instroombeleid ook oog te hebben voor de begeleiding van het keuzeprocess van de student.

De commissie adviseert de opleiding om de functies van onderwijsombudspersoon en opleidingscoördinator niet door één iemand te laten waarnemen.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen: voldoende

facet 4.2, studiebegeleiding: voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het zelfevaluatie rapport geeft aan dat integrale kwaliteitszorg is ingebed in de hogeschool via een beleids- en een matrixstructuur waarin alle departementen zijn vertegenwoordigd. De ontwikkeling en opvolging van het beleid vinden plaats op het niveau van de hogeschool (directiecomité, stafdirectie) en het departement (departementale staf en/of dagelijks bestuur). Tijdens de visitatiegesprekken wijst de hogeschool erop dat internationalisering deel uitmaakt van kwaliteit, onderwijsontwikkeling, onderzoek en ontwikkeling, dienstverlening en diversiteit.

De hogeschool heeft een beleidsvisie op kwaliteitszorg ontwikkeld met een beschrijving van uitgangspunten die betrekking hebben op kwaliteitscultuur, integrale benadering, inbedding in de associatie, verankering in organisatie, vorming enzovoort. Er is een kwaliteitshandboek uitgeschreven op het centrale niveau van KHLim, de centrale ondersteunende dienst, het departement en de opleiding. Het handboek beschrijft de basisinformatie, kwaliteitsprocessen volgens het aandachtsveld EFQM-PROZA, een inventaris van processen en procedures, een lexicon en afkortingen. De digitale versie ervan is geïncorporeerd in intranet. Over het kwaliteitsbeleid wordt gerapporteerd in het jaarverslag van de hogeschool.

De centrale kwaliteitszorgcoördinator zit de stuurgroep voor en ondersteunt departementen/opleidingen bij de implementatie van kwaliteitszorg via onder meer gemeenschappelijke instrumenten (sjablonen voor actieplannen, kwaliteitspagina's binnen intranet, voorbeelden van enquêtes,...), de verwerking van enquêtes en vorming. De departementale kwaliteitscoördinator (0,5 VTE) vergadert met de domeingroep.

Het zelfevaluatie rapport geeft een overzicht met een bespreking van de metingen die de voorbije jaren plaatsvonden. Documentatie die de commissie tijdens de visitatie bijkomend opvroeg, geeft een overzicht van de periodieke evaluaties en de frequentie van afname.

- Abituriënten: enquête infodagen (onthaal, begeleiding, informatie, studiemateriaal, studie-intentie) – jaarlijks.
- Studenten: enquête nieuwe studenten, 38 stellingen (onthaal, begeleiding, studiemateriaal, faciliteiten, toetsing) – jaarlijks.
- Studenten: enquête mediatheekgebruik (catalogus, dienstverlening, infrastructuur) – driejaarlijks.
- Studenten: SWOP-lectorenevaluatie (doelstellingen, inhoud, werkvorm, leermiddelen, evaluatie, werk- en leerklimaat, begeleiding) – lectorafhankelijk.
- Studenten: vroegtijdige uitstromers/afhakkers (motivatie, redenen uitstroom).
- Studenten: studiebelasting – variabel.
- Alumni 1: carrièreverloop en waardering opleiding (activiteiten na afstuderen, beoordeling opleiding) – zes maanden na afstuderen.
- Alumni 2: carrièreplanning, waardering werk en opleiding (activiteiten na afstuderen, beoordeling werk en opleiding) – drie tot vijf jaar na afstuderen.
- Medewerkers: evaluatie algemeen directeur, departementshoofd, opleidingscoördinator (functioneren als leidinggevende) – om de vijf jaar vanaf 2009.
- Medewerkers: evaluatie optimalisering organisatiestructuur (transparantie, communicatie, betrokkenheid) – 2009.

- Nieuwe medewerkers: evaluatie introductie nieuwe medewerkers (inhoud en organisatie introductiedagen) – jaarlijks in september van het lopende academiejaar.
- Externe relaties: beoordeling niveau opleiding (niveau opleiding, kwaliteit stagiairs en laatstejaarsstudenten) – in functie van het zelfevaluatie rapport.
- A la carte: werkveld orthopedagogie, lagere en secundaire scholen over leerzorg en inclusie, opleidingsonderdelen, practica, studentenvoorzieningen, catering.

De commissie bevestigt dat de opleiding periodiek wordt geëvalueerd.

Tijdens het driedaagse visitatiebezoek en in de gesprekken hebben de commissieleden vastgesteld dat kwaliteitszorg niet populair is. Personeelsleden stellen dat zij in hun dagelijkse praktijk (eigen traject, werkwijze, materiaal...) aandacht hebben voor de 'kleine' kwaliteit, omdat die voor hen grijpbaar en zichtbaar is. Kwaliteitszorg wordt door iedereen individueel opgenomen op de eigen werkplek en in de eigen werkcontext. Het is de commissie helder dat een integrale cultuur voor de 'grote' kwaliteit (nog) niet vanzelfsprekend is. Personeelsleden stellen dat lesgeven voor hen bovenaan staat, dat zij 'hun' kwaliteitszorg (nog) niet in een groter geheel hebben ingekapseld en niet werken volgens de methodiek(en) die de hogeschool hen 'opdraagt'. Bij het OP is (nog) niet gemeten of zijn mening bijgestuurd is tegenover de bevraging van 2005.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om kwaliteitscultuur met aandacht voor kerndoelstellingen en kernprocessen collectief te ontwikkelen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat een procedure is uitgewerkt voor de opvolging van resultaten uit evaluaties. De domeingroep IKZ formuleert de actieplannen, legt die voor aan de opleidingsstaf, volgt de uitvoering op en stuurt waar nodig bij. De kwaliteitscoördinator bewaakt de processen.

Het zelfevaluatie rapport toont met voorbeelden aan dat de opleiding de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie opvolgde (bijvoorbeeld meer gezinsgericht werken). Naar aanleiding van het onderwijsvernieuwingproject werden de orthopedagogische visie, het didactische concept, het programma (opbouw en inhoud) en de onderwijsvormen grondig geëvalueerd en vernieuwd.

Op basis van een interne audit (2006) formuleerde de opleiding prioritaire verbeterdoelen en actieplannen in de domeinen competentiegericht onderwijs, organisatiestructuur en studentgerichtheid. De actieterreinen werden geconcretiseerd in de thema's studentgerichtheid, interne communicatie, overlegstructuur en toetsen. De bijlagen bij het zelfevaluatie rapport geven een overzicht van de verbeterdoelen en bijhorende acties. Verbeterdoelen zijn:

- de studiebelasting en haalbaarheid voor studenten met een aangepast of alternatief studietraject optimaliseren;
- de betrokkenheid van studenten bij de onderwijsontwikkeling verhogen;

- de implementatie van een duidelijk en herkenbaar communicatieplan om de interne communicatie te optimaliseren;
- een duidelijke, transparante en efficiënte overlegstructuur in functie van een efficiënte organisatiestructuur;
- een efficiënt en transparant organogram, met duidelijke profielen voor de verschillende organen en functies binnen het organogram;
- het komen tot een toetsbeleid door middel van een efficiënt en transparant toetsplan;
- doorheen het curriculum is het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel, in elke opleidingsfase, een realistische weerspiegeling van de effectieve studiebelasting.

De acties voor de realisatie van deze verbeterdoelen zijn uitgeschreven volgens de cyclus 'plan-do-check-act'.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding verbetermaatregelen heeft opgezet als antwoord op de resultaten van (periodieke) enquêtes en evaluaties die in dit visitatierapport zijn vermeld. De commissie is echter van mening dat de opleiding de verbeterprojecten meer moet richten op de kernprocessen en kerndoelstellingen. Studenten signaleren tijdens de visitatiegesprekken dat de opleiding luistert en verbeteringen implementeert. Vooropgezette streefdoelen op korte en/of lange termijn worden (soms met bijsturing onderweg) gerealiseerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie is van mening dat de opleiding de verbeterprojecten meer moet richten op de kernprocessen en kerndoelstellingen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het zelfevaluatie-rapport geeft aan dat personeelsleden die bij onderwijs betrokken zijn, structureel medezeggenschap hebben en/of vertegenwoordigd zijn in de besluitvorming rond interne kwaliteitszorg via onder meer stafvergaderingen, domein- en jaargroepen, werkdagen en het krantje 'X-files'. Het zelfevaluatie-rapport stelt dat in principe alle lectoren een plaats hebben in de organisatiestructuur, door deelname aan minstens één van de domein-, jaar-, inhouds-, stuur- en tijdelijke projectgroepen. Er zijn personeelsvergaderingen voor alle medewerkers (OP, OHP, ATP) van het departement om hen op de hoogte te brengen van geplande activiteiten, en om nieuwe ontwikkelingen en essentiële zaken ter bespreking voor te leggen.

De opleiding wijst op het belang van de opleidingsstaf. Die bespreekt alle opleidingsaspecten, zoals het voorbereidende beleidswerk en suggesties vanuit de diverse jaar-, inhouds- en domeingroepen (studietrajectbegeleiding, beroepspraktijk, internationalisering, curriculum, kwaliteitszorg), studenten-aangelegenheden, resultaten van studietijdmetingen, organisatie en jaarplanning.

Studenten participeren aan onderwijs-evaluaties en curriculumvernieuwingen via het studenten-/resonantieoverleg voor reguliere studenten en studenten van flexibele trajecten. Vanaf 2008-2009 is dit overleg structureel ingebouwd in de vergaderkalender. Dat betekent dat studenten 'vrij geroosterd' zijn om te kunnen deelnemen. Studenten kunnen via enquêtes hun beoordeling geven over lectoren, de mediatheek, de studiebelasting en de catering. Nieuwe studenten evalueren het onthaal en de begeleiding van hun instap in de opleiding.

De opleiding stelt dat zij afgestudeerden en het werkveld informeel (Triple V) en formeel (Departementale Raad) bij kwaliteitszorg betreft. Een lid van de Departementale Raad bevestigt tijdens de visitatie dat contacten met het werkveld, het curriculum, de verwachtingen tegenover voorzieningen enkele agendapunten zijn. Het werkveld is actief bij diverse beoordelingen van studenten (beroepsproducten, stage, afstudeerproject,...). In de EVC-procedure (stuwer) is het werkveld betrokken als assessor.

In de opmaak van het zelfevaluatierapport legde de domeingroep IKZ een werkwijze voor aan de opleidingsstaf. Zij trokken allebei twee werkdagen uit om de inhoud van de onderwerpen te bespreken. Er waren vergaderingen met alle lectoren voor feedback, aanvulling en bijsturing. Het zelfevaluatierapport vermeldt dat de onderwerpen 1 en 2 werden voorgelegd aan het werkveld, en dat een delegatie van de studentenvereniging de onderwerpen 1, 2, 4 en 6 las. De domeingroep IKZ verzorgde de afwerking. Het verbaast de commissie dat, aangezien de opleiding in het zelfevaluatierapport diverse malen stelt dat zij de student centraal stelt, de studentendelegatie net onderwerp 5 met betrekking tot interne kwaliteitszorg niet heeft gelezen.

De commissie meent te mogen stellen dat studenten, alumni, het werkveld en personeelsleden op een of andere manier bij de opleiding en bij kwaliteitszorg worden betrokken. Tijdens de visitatiegesprekken geven studenten en hun vertegenwoordigers aan dat zij tevreden zijn over de inspraak en wat ermee gedaan wordt. Zij bevestigen aan de commissie dat zij hebben meegepraat over de ontwikkeling van het curriculum.

De commissie heeft vastgesteld dat studenten geen 'voordelen' krijgen in ruil voor de formele vertegenwoordigende taken die zij opnemen in bijvoorbeeld de Studentenraad.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding stelt dat zij het bachelorniveau van de beginnende opvoeder/begeleider (waar)borgt door in de derde opleidingsfase elke competentie twee keer te toetsen. De Examencommissie hanteert geen tolerantierregels bij de beoordeling van 'beroepspraktijk' (27 SP) en 'project' (10 SP). De student moet voor de beide opleidingsonderdelen slagen om af te studeren. Hij kan de beide wel herdoen in een individueel traject.

De opleiding geeft aan dat de betrokkenheid van het werkveld bij 'beroepspraktijk' en 'project' de kwaliteit en het praktijkgehalte garandeert. Bij 'beroepspraktijk' functioneert de student in een reële beroepscontext; alleen de stageplaats ziet de student aan het werk. Bij 'project' omschrijft het werkveld een praktijkrelevante vraag en beoordeelt het de mogelijkheden tot implementatie ervan; externe niet-betrokkenen evalueren mee. De opleiding beschouwt het feit dat 80 procent van de afgestudeerden binnen de zes maanden na afstuderen wordt aangeworven, als een erkenning van het niveau van de beginnende opvoeder/begeleider.

De commissie bevestigt dat vertegenwoordigers van het werkveld tijdens het visitatiegesprek globaal genomen positief spreken over afgestudeerden. Als sterke punten citeren zij onder meer kritische zin, op de hoogte zijn van recente evoluties, creatief ingesteld zijn, sterke theoretische vorming, assertiviteit en goed kunnen werken in een multidisciplinair team.

De voorbereiding van studenten van de derde opleidingsfase op hun instap in het werkveld gebeurt door hen vertrouwd te maken met solliciteren, de jaarlijkse organisatie van een jobbeurs en door afgestudeerden te informeren over vacatures. In enquêtes geven afgestudeerden echter aan dat zij minder tevreden zijn over de voorbereiding op het solliciteren (69 procent in 2006 en 71 procent in 2007).

Van de afgestudeerden die meteen na hun studie aan het werk gaan, vindt 45 procent binnen één maand en 80 procent binnen de zes maanden een baan. 52 procent is tewerkgesteld in de sector van de gehandicaptenzorg (36 procent bij personen met een verstandelijke beperking), 20 procent in de bijzondere jeugdzorg, 20 procent in het algemeen welzijnswerk, het jeugdwerk, de geestelijke gezondheidszorg of de ouderenzorg. Drie procent heeft een baan buiten de welzijnssector.

De opleiding merkt op dat het aandeel van de bijzondere jeugdzorg in drie jaar steeg van 15 naar 26 procent, terwijl de tewerkstelling bij personen met een verstandelijke beperking afnam van 41 naar 34 procent). 64 procent van de afgestudeerden werkt in de provincie Limburg. Twintig procent van de afgestudeerden studeert verder (aan de universiteit).

66 procent van de afgestudeerden vermeldt dat het niveau van hun functie overeenstemt met de gevolgde opleiding, en 60 procent beweert dat de inhoud van de functie overeenstemt met de gevolgde opleiding. 75 procent van de afgestudeerden is globaal genomen tevreden met zijn functie, en 50 procent is tevreden met de werkzekerheid die men nu heeft. Over het loon is 70 procent tevreden, en 50 procent is tevreden met de verwachte promotiekansen.

Het zelfevaluatie-rapport verwijst naar aspecten waarover een meerderheid van de afgestudeerden volgens enquêtes (2005, 2006 en 2007 – responsgraad 82 procent) tevreden is. Het gaat om de theoretische onderbouw, de beroepsrelevantie, de bijdrage van het project en de stage/stageopdrachten aan de beroepsbekwaamheid, de bereikbaarheid en het laagdrempelige contact met lectoren, de onderwijs- en werkvormen, de examens die kennis en kunde meten, de studeerbaarheid van het programma, het niveau van de opleiding, de logische samenhang van het opleidingsprogramma en beroepsspecifieke vaardigheden.

Tijdens de visitatiegesprekken bevestigen de uitgenodigde afgestudeerden deze sterke punten grotendeels. Zij voegden daar aan toe de link tussen theorie en praktijk, de buitenlandse stage en de opleiding als 'levensschool' met een goede studiebegeleiding bij faalangst.

De commissie hoorde bij deze afgestudeerden ook punten van kritiek op de opleiding, zoals:

- het niveau van statistiek, methodisch werken en onderzoeksvaardigheden;
- weinig voorbeelden van ambulant werken;
- het niveau van de informatie/theorie in de breedte;
- overdreven aandacht voor groepsdynamica;
- het nivellerende effect van project.

De commissie meent dat de opleiding niet dient om studenten voor te bereiden op een academische vervolgopleiding, maar beklemtoont dat leerinhouden die om onderzoek en onderzoeksvaardigheden draaien, zeker het niveau van een professionele bachelor moeten hebben. Van een professionele bachelor kan worden verwacht dat het handelen het resultaat is van reflectie en analyse. Daarnaast moeten de opdrachten voor de studenten een onderzoeksopdracht bevatten.

Het zelfevaluatie-rapport geeft aan dat in 2004 de alumnivereniging Halutho (Hasseltse Alumnivereniging Orthopedagogie) startte en in 2008 opgedeeld werd in de werkgroepen Activiteiten en Belangenvereniging voor Opvoeders/Begeleiders. De opleiding stelt dat zij knelpunten ervaart in de werking. De vereniging draait bijvoorbeeld op slechts enkele leden, leden werven is moeilijk en afgestudeerden bereiken voor activiteiten ligt niet voor de hand.

De doelstelling van studentenuitwisseling is om studenten stage te laten lopen in het buitenland en/of er een deel van hun studieprogramma te laten afwerken. Er zijn grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten in Marokko, Roemenië en Zuid-Afrika. Voor Europese studentenuitwisseling zijn afspraken gemaakt met hogescholen in Denemarken, Duitsland, Frankrijk, Ierland, Italië, Nederland, Portugal, Roemenië, Spanje, Zweden en Turkije.

Studenten kunnen in een Euregionaal traject stappen (ECSW: Euregionaal Certificaat Sociaal Werk), waarin zij over een periode van twee jaar dertig studiepunten (van 180) verwerven in een partnerschool. De dertig studiepunten omvatten een intensieve kennismakingsweek, drie verplichte modules, één keuzemodule en een stage. Als zij slagen, ontvangen ze een certificaat. Er participeren evenwel weinig studenten. Het aantal studenten dat buiten Vlaanderen een laatstejaarsstage liep, bedroeg 6 (2003-2004), 26 (2007-2008) en 23 (2008-2009). In 2008-2009 ging het om het Marokko (5), Zuid-Afrika (5), Roemenië (4), Ierland (1), Nederland (3), Frankrijk (1), Zweden (1), Turkije (1), Canada (1) en Suriname (1).

Het aantal inkomende studenten bedroeg vier in 2008-2009 (twee uit Portugal en twee uit Turkije).

Lectoren van de opleiding nemen deel aan internationale congressen en zijn betrokken bij Europese projecten. Het departement participeerde van 2003 tot 2006 in het Grundtvig1-project 'DEWBLAM' (Developing European Work Based Learning Approaches and Methods), en vertaalde de krachtlijnen ervan in de stuwerwerking in concrete ideeën over werkplekleren. In 2003-2005 participeerde het departement in het Grundtvig2-project 'How to reach' om in de opleiding meer volwassenen aan te trekken. Van 2007-2009 participeerde het departement in het Grundtvig2-project 'Integration, Culture and Tolerance', waarbij interculturele dialoog in verband wordt gebracht met informatietechnologie. In dit kader werd ook geparticipeerd aan de Europese Grundtvig-conferentie 'Interculture dialog' in het Turkse Istanbul in oktober 2008, samen met leden van de Europese Commissie.

Het departement neemt deel aan uitwisselingen in het kader van FESET (Formation d'Éducateurs Sociaux Européens / European Social Educator Training). FESET (co-)organiseert om de twee jaar een congres over een actueel onderwerp uit het werk- en opleidingsveld. Lectoren van de opleiding verzorgden workshops over huwelijk en migratie, EVC, het competentieprofiel OOO en 'geweld in/en opvoeding' op het FESET-congres.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de werking van de alumnivereniging op te volgen en waar nodig te ondersteunen.

De commissie adviseert de opleiding om leerinhouden die rond onderzoek en onderzoeksvaardigheden draaien, te screenen op hun niveau.

De commissie beveelt de opleiding aan om opdrachten zo te formuleren, dat een onderzoekselement aanwezig is.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en 50 procent liggen. De evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied worden opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Het zelfevaluatie rapport vermeldt dat de hogeschool en het departement in het verleden geen streefcijfers voor onderwijsrendement (behalve voor de slaagcijfers) hebben vooropgesteld, omdat rendement voor een groot deel afhankelijk is van variabelen (zoals het instroomniveau en de intrinsieke motivatie van studenten) die moeilijk te controleren en beheersen zijn. De opleiding stelt dat zij een maximaal rendement nastreeft.

Tijdens het visitatiegesprek geeft de hogeschool aan dat zij in het verleden streefdoelen voor slaagcijfers formuleerde, maar door de flexibilisering in een andere context is gedwongen. Zij verwacht nog drie jaar nodig te hebben om er weer te kunnen formuleren.

Het zelfevaluatie rapport en de bijlagen geven en bespreken gegevens met betrekking tot slaagcijfers, doorstroom en studieduur.

De cijfers voor 2005-2006, 2006-2007 en 2007-2008 tonen aan dat er verhoudingsgewijs meer meisjes (respectievelijk 70, 63 en 51 procent) slagen dan jongens (respectievelijk 54, 50 en 36 procent). De terugval in de beide groepen is opmerkelijk.

Studenten met een vooropleiding ASO hebben de grootste kans op slagen in de eerste opleidingsfase: ASO (respectievelijk 87, 80 en 76 procent), TSO (66, 50 en 44 procent) en BSO (23, 0 en 5 procent). De slaagcijfers dalen fors doorheen de drie jaren. De slaagcijfers van studenten met een HOBU-verleden zijn respectievelijk 48, 65 en 52 procent. Voor studenten met een universitair verleden bedragen zij respectievelijk 77, 100 en 77 procent.

Voor de daling van de slaagcijfers zoekt de opleiding een verklaring in karakteristieken van de instroom (TSO, BSO en KSO zijn relatief groter, ASO kleiner), het flexibiliseringsdecreet (zwakkere studenten blijven langer in de opleiding) en een aanpassing van het examenreglement (strengere aanpak in tolerantie van bepaalde onvoldoendes).

Het zelfevaluatie rapport geeft aan dat besluitvorming uit doorstroomcijfers omzichtig moet gebeuren, aangezien 2005-2006 een overgangsjaar was in het kader van flexibilisering.

Voor de eerste opleidingsfase geldt dat minder dan de helft van de studenten de te verwerven studiepunten in credits omzet, bij benadering één derde behaalt niet de helft en ongeveer één vierde verwerft minder dan 25 procent.

Voor de tweede opleidingsfase geldt dat 20 procent van de studenten die 53 of minder studiepunten opnemen, de helft of minder verwerft van de te verwerven credits. Het aantal studenten dat de te verwerven credits haalt, daalt doorheen de jaren (44 % in 2005-2006, 33 % in 2006-2007, 26 % in 2007-2008). Bij studenten die meer dan 53 studiepunten opnemen, stijgt het aantal dat de credits effectief verwerft (38 procent in 2005-2006, 41 procent in 2006-2007 en 48 procent in 2007-2008).

Voor de derde opleidingsfase geldt dat 54 procent (2006-2007) en 65 procent (2007-2008) van de studenten de vooropgestelde norm halen. Het aantal dat 75-100 procent van de vooropgestelde credits behaalt, is 80 procent (2006-2007) en 90 procent (2007-2008).

Lectoren stellen tijdens de visitatiegesprekken dat het niveau van studenten in de tweede en derde opleidingsfase oké is; voor de eerste opleidingsfase hanteren zij de kwalificatie 'ondermaats'. Na overleg over de slaagcijfers meent de commissie dat een soort van 'positieve oriëntatie aan de poort' zinvol zou kunnen zijn.

Cijfergegevens over de studieduur tonen aan dat 72 procent van alle studenten de opleiding afrondt in drie jaar. Sommige studenten doen er één semester langer over (en studeren af in januari). Twee procent behaalt het diploma na vijf jaar. Binnen EVC en/of EVK en het verkorte traject behaalt 3 procent het diploma in één jaar en 2 procent in twee jaar.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert aan de opleiding om maatregelen te overwegen om een verhoging van de slaagcijfers van het eerste jaar te stimuleren.

De commissie raadt de opleiding aan om te reflecteren over streefcijfers om richting te geven aan prioritaire verbeteracties.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, het actualiseringsrapport, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

De opleiding heeft naar aanleiding van de eerste terugmelding aangegeven dat ze volgende acties of projecten uitgevoerd of gepland heeft:

- Tijdens het academiejaar 2009-2010 werd elke opleidingsfase ieder semester opnieuw ingericht met als doel zoveel mogelijk studenten met een individueel jaarprogramma in een latere fase weer zo snel mogelijk bij een regulier traject te laten aansluiten. Bij de doorvoering van dit systeem was de opleiding er zich van bewust dat effecten hiervan bij studenten, lectoren en organisatie van kortbij opgevolgd zouden moeten worden. In het voorjaar 2010 konden alle betrokkenen hun bevindingen weergeven via een schriftelijke vragenlijst en gesprekken. Uit deze evaluatie heeft de opleiding geleerd dat het vooropgestelde doel, namelijk de IJP-student zo snel mogelijk weer laten aansluiten bij een regulier traject, ook met een beperkt aantal IJP-trajecten en middelen bereikt kan worden. In plaats van elke opleidingsfase ieder semester opnieuw in te richten, werkt de opleiding in het academiejaar 2010-2011 met 4 afgebakende IJP-trajecten in semester 1, en 1 afgebakend IJP-traject in semester 2. Bij de uitwerking van deze afgebakende trajecten blijft het belang van de student steeds centraal staan. Op administratief vlak verminderde de draaglast mede door de beperking in flexibilisering maar ook door het aanwerven van een bijkomende administratieve kracht.
- De wederzijdse bevruchting en bijsturingen van het stuwertraject en regulier traject verlopen via het concept van domeingroepen, inhoudsgroepen en intervisiemomenten van de verschillende leerlijnen. De opleiding waakt erover dat dit in de toekomst nog meer zal worden nagestreefd via het opstellen van een prioritair actieplan waar de verschillende actoren in betrokken worden.
- De opleiding wenst de kennisdeling via intervisiemomenten binnen de leerlijnen en binnen de inhoudsgroepen waar vaklectoren met gerelateerde inhoud deze afstemmen op elkaar in de toekomst nog meer zal worden na te streven via het opstellen van een prioritair actieplan waar de verschillende actoren in betrokken worden.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

Bijzonder kwaliteitskenmerk: EVC-procedure

Facet 1 Differentiatie en profilering

Beoordelingscriteria:

- Het kenmerk levert een betekenisvolle bijdrage aan de differentiatie en profilering in het hoger onderwijs.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding stelt dat in het orthopedagogische werkveld heel wat volwassenen aan het werk zijn met ervaring maar zonder bachelordiploma. Steeds meer mensen onder hen zijn, in het kader van levenslang leren, op zoek naar een geschikt leertraject op maat. De hogeschool poneert dat leren buiten de schoolcontext kan plaatsvinden en dat iemand competent kan zijn in zijn baan zonder alle vakinhouden in het klassieke onderwijssysteem te hebben doorlopen. De hogeschool biedt naast het reguliere ook een tweede modeltraject aan, waarbij studeren en werken (stuwer) samengaan. Om de ervaring van deze cursisten te kunnen erkennen, ontwikkelde een werkgroep een EVC-procedure. Hieraan gingen een literatuurstudie en werkbezoeken aan binnen- en buitenlandse organisaties/opleidingen vooraf, en was het Europese Grundtvig-programma 'DEWBLAM' (Developing European Work Based Learning Approaches and Methods) een welgekomen hulp.

Via EVC kunnen studenten op zelfstandige basis een bachelordiploma Orthopedagogie behalen. Het stuwerprogramma is gebaseerd op de aanpak 'work-based learning', waarbij kandidaten via een EVC-procedure in een eerste fase de officiële erkenning kunnen krijgen voor aantoonbare en bewezen competenties die ze verworven hebben en intuïtief toepassen in hun dagelijkse werkomgeving.

De opleiding geeft in haar zelfevaluatie rapport en tijdens het visitatiegesprek aan dat zij de enige professionele bacheloropleiding Orthopedagogie is die een volledige EVC-procedure heeft uitgewerkt.

Zij wijst op de volgende meerwaarden:

- Voor de hogeschool: andere opleidingen/departementen kunnen gebruikmaken van de expertise, als een van de enige met een sterke procedure wordt de opleiding gevraagd voor presentaties in hogescholen en op internationale congressen (FESET, Amsterdam – Cambridge – Eindconferentie Grundtvig, Firenze...). Daarnaast zijn er Nederlandstalige publicaties in het tijdschrift voor didactiek en het tijdschrift van het VVKHO, en Engelstalige in functie van DEWBLAM. En er wordt een nieuwe doelgroep aangetrokken voor de hogeschool.
- Voor de associatie: de deelname aan het OOF-project 'Instrumentering van EVC-assessment' (2006-2008), de deling van expertise op bijvoorbeeld de Dag van de Lector, de participatie aan de pilot 'registratiesysteem EVC/EVK', een bijdrage aan de kwaliteitsmonitor, en de ontwikkeling en uitvoering van een assessorenopleiding over de EVC-procedure.
- Voor het hoger onderwijs: het inbrengen van het leerwegaafhankelijke denken van de OOO, waardoor opleidingen anders kijken naar het werken met competenties, de inrichting van drie studiedagen (maart 2003: 'EVC in het hoger onderwijs', juni 2007, DEWBLAM – oktober 2009: 'Volwassenen (terug) leren leren') voor het Vlaams Hoger Onderwijs, en Nederlands- en Engelstalige publicaties. De stuwercoördinatoren waren coauteurs van de vertaling van de DEWBLAM Guidelines in het Nederlands (richtlijnen voor het ontwikkelen van een curriculum en een work-based learning-studieprogramma).

De commissie begrijpt dat er –in vergelijking met de driejarige opleiding – vragen kunnen rijzen bij het behalen van een diploma zonder theorie te volgen, maar durft daartegenover te stellen dat het om uitzonderingen gaat en dat een student niet naar school moet gaan als hij weet en kan wat hij moet kennen en kunnen.

De commissie stelt dat het proces van uitwerking van de EVC-procedure zorgvuldig was en dat zij de bijdrage ervan de moeite waard vindt. De procedure is een adequaat middel om de beoogde doelgroep toe te laten vanuit de beroepservaring het beroep op bachelorniveau uit te oefenen als de kandidaat dat niveau bewijst. De commissie meent dat de EVC-procedure een betekenisvolle bijdrage levert aan de differentiatie en de profilering in het hoger onderwijs.

De commissie heeft gehoord dat de opleiding er zich van bewust is dat de toekenning van een diploma een civiel effect heeft. De commissie wil wijzen op de noodzaak dat het werkveld/de samenleving het diploma moeten zien en aanvaarden als zijnde op het niveau van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan te bewaken dat het werkveld/de samenleving het diploma ziet als een professionele bachelor.

Facet 2 Kwaliteit

Beoordelingscriteria

- Het kenmerk draagt bij tot de kwaliteit van de opleiding.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding geeft tijdens het visitatiegesprek duiding bij de meerwaarde die de invoering van de EVC-procedure met zich meebracht voor de reguliere opleiding.

Als voorbeelden geeft zij dat:

- het beschrijven van competenties in gedragsindicatoren in een stroomversnelling kwam en dat de opleiding het gebruik van GROEI-indicatoren (voor beroepsproducten, stage, afstudeerprojecten...) heeft overgenomen;
- het leerproces van de student meer aandacht krijgt dan vroeger. Zo kunnen studenten nu binnen de stage zelf aangeven hoe zij hun competenties willen bewijzen;
- de werking met interne assessoren een draagvlak creëert voor het denken in competenties. Lectoren uit de reguliere opleiding volgden de opleiding voor assessoren. Dat bracht hen dichterbij de effectieve toetsing van competenties;
- de quick scan en de intake voor alle stuwstudenten wordt gebruikt (de banaba werkt ook met het sjabloon van de quik scan);
- de portfolio als beoordelingsinstrument wordt gebruikt binnen Stuw (scheiding tussen begeleiden en beoordelen).

De opleiding verwijst naar de kwaliteitsmonitor voor EVC/EVK van de associatie. Deze monitor helpt bij de ontwikkeling van de EVK-/EVC-procedures, is een instrument voor zelfevaluatie en biedt de mogelijkheid om de kwaliteit van procedures te controleren. De opleiding beklemtoont dat haar EVC-procedure voldoet aan deze kwaliteitsmonitor. De stafmedewerker EVC/EVK van de associatie koppelt terug dat zij de procedure volledig en strikt volgt in overeenstemming met de monitor. De associatie ontwikkelde een EVC-instrument om de competentie beroepsspecifiek redeneren te meten. In het kader van onderzoek naar validiteit en betrouwbaarheid van dat instrument is het instrument van de opleiding getoetst. Voorlopige resultaten geven aan dat het EVC-instrument valide en betrouwbaar is.

Als indicatoren voor de kwaliteit van de procedure wijst de opleiding erop dat zij uitsluitend werkt met opgeleide assessoren, er een gedragscode voor de assessoren is ontwikkeld, de ontwikkelde assessmentinstrumenten werden gecheckt en goedgekeurd door het assessmentbureau Ascento, andere hogescholen vragen om de quick scan te gebruiken, dat men competenties beoordeelt en geen vakken en dat de START-methodiek voor het criteriumgerichte interview verder is ontwikkeld met een uitgebreide voorbeeldvragenlijst. De opleiding bevaart bij alle betrokkenen na elke activiteit en bij elk onderdeel van de procedure hun tevredenheid en suggesties tot verbetering.

De commissie kan stellen dat de kwaliteit van de procedure bovenaan staat. De voorbeelden overtuigden de commissie dat de EVC-procedure bijdraagt tot de kwaliteit van de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om oog te hebben voor een onderlinge uitwisseling van sterke(re) punten tussen de reguliere en de stuweropleiding.

Facet 3 Concretisering

Beoordelingscriteria

- De gevolgen van het kenmerk voor de kwaliteit van het onderwijs (instroom, onderwijsprogramma, onderwijsproces, output, voorzieningen, kwaliteit staf) zijn geoperationaliseerd

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het zelfevaluatie rapport geeft een beschrijving van de stappen in de operationalisering van de EVC-procedure.

1. Toeleiding

De opleiding geeft tijdens het visitatiegesprek aan dat zij gericht werkt in het werkveld, bij de VDAB, via vakbonden en de website. De EVC-procedure is toegankelijk voor kandidaat-studenten (werkenden, werkenden met een grauaat Orthopedagogie, werkenden zonder diploma) met minimaal drie jaar ervaring in een orthopedagogische context.

2. Informatieverstrekking

Informatie over EVC wordt verstrekt via de informatiedagen, een extra EVC-infoavond voor geïnteresseerden en individuele gesprekken. De opleiding geeft aan dat de informatie transparant is. De graad van zwaarte van de procedure wordt zonder omwegen gesteld; kandidaten die de procedure hebben doorlopen, getuigen hierover.

Op vraag van de kandidaat is er een individueel intakegesprek. Via de zelfbeoordeling (quick scan) die de kandidaat vooraf invult, heeft de opleiding tijdens het gesprek een zicht op de motivatie, de werkwijze, en de sterktes en zwaktes van een kandidaat.

3. Bekwaamheidsonderzoek

Tijdens de portfoliofase stelt de kandidaat zijn portfolio samen aan de hand van een portfoliosjabloon. Hij moet authentiek, relevant materiaal (een effectief bewijsstuk van zijn competenties) en ondersteunend materiaal (versterking bij een bewijsstuk) opnemen. Portfoliobegeleiders begeleiden deze fase, aanvankelijk collectief, daarna individueel. De opleiding beklemtoont dat begeleiden en beoordelen in deze fase strikt gescheiden blijven.

De portfoliofase wordt afgesloten met een assessment. Twee assessoren (werkveld, opleiding) controleren afzonderlijk twee keer of de competenties al dan niet verworven zijn. De opleiding hanteert tijdens de assessmentdag een combinatie van verscheidene instrumenten. Zij werkt met opgeleide assessoren in een wisselende combinatie.

Bij de tegenwerping van de commissie dat de student zijn theoretische analyse zelf moet maken en daarbij hulp van derden zou kunnen krijgen, verduidelijkt de opleiding hoe zij dit afcheckt.

Na de assessmentdag leggen de beide assessoren hun individuele beoordelingen samen en komen zij via overleg tot een consensus over een score per competentie.

De leden van de Assessmentcommissie bevragen/bespreken diepgaand de voorstellen tot (deel)vrijstellingen per kandidaat, erkennen de eerder verworven competenties en leggen de vrijstellingen vast.

De portfoliobegeleider heeft binnen de week na het assessment een feedbackgesprek met de kandidaat. Hierin wordt een eerste aanzet tot persoonlijk ontwikkelingsplan (POP) meegenomen

De commissie mag stellen dat de opleiding de EVC-procedure heeft geoperationaliseerd; de opleiding hanteert uitgekristalliseerde werkvormen. De commissieleden zien de assessmentdag als een cruciaal scharniermoment. De commissie merkt nog op dat competenties verworven zijn als de kandidaat op verschillende terreinen en in verschillende contexten heeft gewerkt. De theoretische kennis van de kandidaat-EVC-studenten moet voldoende ruim en diepgaand zijn om vrijstelling te kunnen krijgen. De competenties moeten in die mate geïntegreerd zijn, dat er niet langer sprake is van intuïtief maar wel van bewust handelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om er blijvend over te waken dat de hele reikwijdte van competenties zichtbaar wordt gemaakt in het portfolio.

De commissie adviseert de opleiding om strikt te bewaken dat kennis in en over een (te) beperkt werkveld niet leidt tot een te vlotte toegang tot de opleiding via EVC.

Eindoordeel over het bijzondere kwaliteitskenmerk

Op basis van de oordelen over:

facet 1, differentiatie en profilering:	voldoende
facet 2, kwaliteit:	goed
facet 3, concretisering:	voldoende

kent de commissie het bijzonder kwaliteitskenmerk toe aan de opleiding.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	goed	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	goed	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3: Samenhang	voldoende	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studietijd	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	voldoende	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	nvt	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	voldoende	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	voldoende	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	
Bijzondere kwaliteitskenmerken		
Facet 1: Differentiatie en profilering	voldoende	
Facet 2: Kwaliteit	goed	
Facet 3: Concretisering	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

- KHLim Katholieke Hogeschool Limburg**
 - professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie

Hoofdstuk 5 Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

De Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (KATHO) is ontstaan uit een fusie van zeven instituten voor hoger onderwijs. De hogeschool is georganiseerd in zeven departementen over vier campussen:

- Campus Kortrijk: departement Handelswetenschappen & Bedrijfskunde (HANTAL), departement Verpleegkunde & Vroedkunde (HIVV), departement Technologie & Informatica (VHTI), departement Sociaal-Agogisch Werk (IPSOC);
- Campus Roeselare: departement Verpleegkunde & Biotechnologie (HIVB);
- Campus Torhout: departement Lerarenopleiding (RENO);
- Campus Tielt: departement Lerarenopleiding (PHO).

De hogeschool is sinds 2002 partner in de Associatie K.U.Leuven.

Het departement IPSOC heeft vier zelfstandige basisopleidingen: professionele bachelor sociaal werk, professionele bachelor toegepaste psychologie, professionele bachelor orthopedagogie en professionele bachelor maatschappelijke veiligheid.

De opleiding professionele bachelor orthopedagogie (BaO) startte in 1967 als 'gegradueerde in de orthopedagogie'.

Vanaf het academiejaar 2009-2010 kan de opleiding bachelor orthopedagogie (180 studiepunten) van op afstand worden gevolgd in vijf fases. Fase 1 is de verplichte startfase van de opleiding. Binnen één academiejaar kunnen opleidingsonderdelen uit maximum 2 opeenvolgende fasen worden opgenomen. Binnen de tweede, derde en vierde fase kunnen vakken in een volgorde naar keuze worden opgenomen. Fase 5 is de verplichte eindfase van de opleiding. Een 'gegradueerde in de orthopedagogie' kan een aanvullingstraject volgen van 60 studiepunten. Andere opleidingen maken kans op (een) vrijstelling(en). Studenten kunnen op twee momenten instappen, namelijk in september en januari.

Een opleiding bachelor- na bachelor orthopedagogisch management wordt (sinds januari 2006) door het departement SAW van de Katholieke Hogeschool Limburg (KHLim) ingericht in nauwe samenwerking met het departement IPSOC van de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen en het departement SAW van de Hogeschool-Universiteit Brussel (HUB). De KHLim is 'penhouder' van de opleiding en reikt het diploma bachelor- na bachelor orthopedagogisch management uit. In de KATHO en de HUB kunnen studenten terecht voor twee van de drie postgraduat. Het derde postgraduaat wordt altijd gevolgd in de KHLim. Credits die studenten behalen, kunnen zij als EVK inbrengen bij hun inschrijving in de KHLim. Voor een verdere bespreking en beoordeling van deze bachelor- na bachelor verwijst de commissie naar het rapport van de KHLim.

De hogeschool telde 7848 studenten op 1 februari 2010. In het departement IPSOC waren er 1398 studenten, van wie 335 de opleiding professionele bachelor orthopedagogie volgden. Twintig studenten volgden het programma afstandonderwijs bachelor orthopedagogie.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De bachelor orthopedagogie handelt binnen diverse contexten vanuit inzicht en visie op de al dan niet afwijkende ontwikkeling van iedere cliënt en het cliëntstelsel, teneinde de levenskwaliteit van de persoon met een ondersteuningbehoefte te verhogen.

De competenties voor de gespecialiseerde opvoeder/begeleider zijn beschreven in het 'Competentieprofiel BaO':

- de algemene (generieke) competenties met deelcompetenties: denk- en redeneervaardigheden; informatie verwerven en verwerken; kritisch reflecteren; wetenschappelijke toepassing; projectmatig en methodisch handelen in functie van creatieve kennisontwikkeling; leidinggeven; beschikken over het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken; ingesteldheid tot levenslang leren hebben en internationale gerichtheid;
- algemene (beroepsgerichte) competenties met deelcompetenties: teamgericht werken; oplossingsgericht werken; besef hebben van de maatschappelijke verantwoordelijkheid die samenhangt met de beroepspraktijk;
- beroepsspecifieke competenties (rollen): handelingsplanner; organisator en ondersteuner van processen met betrekking tot wonen, leren, werken en vrije tijd; preventiewerker; psychosociaal begeleider; (ped)agogisch begeleider; en ondersteuner en ontwikkelaar van netwerken.

De commissie waardeert dat de internationale dimensie prominent aanwezig is in de generieke doelstellingen van de opleiding. De opleiding verwacht dat studenten inzicht hebben in de interculturele samenlevingsaspecten binnen de Europese en internationale context.

De commissie heeft vastgesteld dat de competentiematrix per studiejaar de hoofdcompetenties aangeeft waaraan modules of opleidingsonderdelen (en deelvakken) werken, samen met het beheersingsniveau (inleidend, uitdiepend en gespecialiseerd). Voor de beroepsspecifieke en deelcompetenties heeft een ad hoc competentiegroep van het Overleg Opleidingen Orthopedagogie (OOO) gedragsindicatoren en leerinhouden uitgewerkt. Zij wil beklemtonen dat de opleiding sterk is in haar competentiegerichtheid en dat de verfijning van de competentiematrix een dynamisch iets is, waarbij de opleiding continu op zoek gaat naar de optimalisering van het model.

Het opleidingsprofiel is gebaseerd op het 'Beroepsprofiel gespecialiseerde opvoeder/begeleider' (VLOR 7/02/1997). De basistekst ervan kwam tot stand in overleg tussen de Vlaamse hogescholen binnen het OOO, en is voorgesteld aan en goedgekeurd door de hogeschoolbesturen, de studenten, het beroepenveld, de beroepsvereniging en de overheid.

De vertaalslag van het beroeps- naar het opleidingsprofiel heeft geleid tot zes concrete functionele gehelen in de opleiding: orthopedagogisch handelen, werken met/aan zijn persoonlijkheid, hanteren van specifieke (orthopedagogische) methodieken, werken in een team, werken binnen de context van een organisatie/samenleving en het hanteren van informatie). Binnen de zes functionele gehelen en basiscompetenties destilleerde het OOO de opleidingskwalificaties.

De commissie kan bevestigen dat de competenties die de opleiding vooropzet, overeenstemmen met de decretale bepalingen in het ontwerp van Structuurdecreet (zoals goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 13 december 2002).

De opleiding stelt dat zij de algemene opleidingsdoelstellingen ontwikkelde op basis van het kader van de 'Werkgroep bamaprofielen' (Associatie K.U.Leuven), dat de competenties van afgestudeerden omschrijft als het eindresultaat van de opleiding. De competenties zijn daarbij niet letterlijk overgenomen, maar door het OOO concreet gemaakt voor de opleiding professionele bachelor orthopedagogie.

De opleiding communiceert de competenties aan studenten via opleidingsbrochures en studie-informatiedocumenten (SID). Studenten krijgen inzicht in het profiel van de gespecialiseerde opvoeder/begeleider via duiding en verduidelijking van het competentiemodel in 'werkveldoriëntatie', bezoeken aan voorzieningen en de leidraad voor de stage en bachelorproef.

Naar lectoren is er terugkoppeling over het denken in competenties en het implementeren ervan via vergaderingen en studiedagen. Er is een individueel gesprek met lectoren met het oog op de koppeling van leerinhoud en competenties voor hun opleidingsonderdeel.

Tijdens de visitatiegesprekken vernam de commissie van de opleiding en het werkveld dat het competentiemodel is voorgesteld en verduidelijkt aan werk- en stagebegeleiders.

Het competentieprofiel is internationaal voorgesteld en werd getoetst op het internationaal FESET-congres in 2008.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens het visitatiebezoek overhandigt de opleiding aan de commissie een verslag van het OOO. Het verslag geeft aan dat de werkgroepleden het domeinspecifieke referentiekader van de commissie herkennen en onderschrijven. De commissie merkt op dat de werkgroep de competenties onderzoeksvaardigheden en internationalisering niet toevoegt, hoewel het hoger onderwijs PWO-middelen ter beschikking heeft en de internationale dimensie een actiepunt is in Europese onderwijsontwikkelingen.

De beroepsspecifieke competenties van het DR zijn in het competentieprofiel gekoppeld aan de zes rollen van de gespecialiseerde opvoeder/begeleider en gedragsindicatoren.

Het zelfevaluatie-rapport vermeldt dat de algemene en beroepsgerichte competenties in 2009-2010 worden uitgewerkt in gedragsindicatoren. De commissie heeft vastgesteld dat deze gedragsindicatoren nog niet zijn uitgeschreven. Lectoren bevestigen tijdens de visitatiegesprekken dat zij eraan werken, maar dat zij er niet klaar mee zijn.

De opleiding geeft aan dat zij bij de formulering van de kerntaken van de gespecialiseerde opvoeder/begeleider vertrokken is vanuit een omschrijving van de verschillende takenvelden, gegeven dat het werkveld voortdurend verandert en dat de relevantie van beroepskwalificaties moet afgestemd worden.

De toetsing van de kerntaak gebeurde in werkveldcommissies. Het werkveld bevestigt tijdens de visitatiegesprekken dat het is geraadpleegd bij de ontwikkeling van het competentiegerichte opleidingsprofiel, dat er geregeld werd teruggekoppeld en dat het competentiegericht werkt met stagiair(e)s. Studenten bevestigen dat competenties zijn uitgewerkt in het stageleerplan. De commissie besluit hieruit dat het opleidingsprofiel wordt gedragen door het beroepenveld.

Binnen de opleiding zijn studenten bevraagd bij het uitschrijven van het opleidingsprofiel en is er teruggekoppeld aan onder meer de lectoren, de Opleidingscommissie, de werkveldverantwoordelijken en de departementshoofden.

De opleiding stipt aan dat zij haar doelstellingen afstemt met vakgenoten binnen de associatie. Via het OOO gebeurt de afstemming over de associatie heen. Overleg en feedbacksessies met buitenlandse vakgenoten vinden plaats via FESET. Binnen de internationale dimensie is er terugkoppeling over het beroep en de opleidingsprofielen via *learning agreements*, benchmarking en bezoeken aan vergelijkbare opleidingen in het studiegebied. De commissie meent dat de aansluiting van de doelstellingen bij (buitenlandse) vakgenoten nog kan versterkt worden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om bijzondere aandacht te hebben voor de aansluiting van haar doelstellingen bij (buitenlandse) vakgenoten.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, Niveau en oriëntatie:	goed
facet 1.2, Domeinspecifieke eisen:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het uitgangspunt van het curriculum is dat de student de beroepsspecifieke competenties verwerft in 150 studiepunten. De overige 30 studiepunten dienen ter verdieping en verbreding binnen een maximale keuze. De opleiding biedt twee keuzetrajecten aan:

- het reguliere keuzetraject, dat een bachelorproef (keuze uit projectvoorstellen) en een paper (keuze uit voorstellen van stellingen) omvat, aangevuld met keuzevakken uit een aanbod vanuit de opleiding, het programma van andere IPSOC-opleidingen, de IPSOC-bijscholing of 'KATHO's keuzevakken';
- een afstudeermodule van dertig studiepunten waarvan het programma inhoudelijk vastligt. De student kan kiezen uit de afstudeermodules jeugd-delinquentie (over de opleidingen heen) en SPACE (over de opleidingen heen, in een mix met inkomende (Erasmus)studenten).

Het programma van het eerste jaar biedt een kennisfundament. Basisvakken geven studenten inzicht in theoretische denkkaders van het welzijnswerk. Naast hiertoe ondersteunende opleidingsonderdelen heeft het curriculum aandacht voor het verkennen en verwerven van vaardigheden in verband met het werken met mensen.

Het curriculum (2009-2010) van het eerste jaar is voor twee derde (40 studiepunten) equivalent aan de vier opleidingen (sociaal werk, maatschappelijke veiligheid, orthopedagogie en toegepaste psychologie) van het departement IPSOC. Equivalentie slaat op naamgeving, het aantal studiepunten en het gebruikte cursusmateriaal. De twee derde-equivalentie tussen de verschillende opleidingen van het eerste jaar maakt een flexibele overstap mogelijk van de ene naar de andere opleiding, bij heroriëntatie na het eerste jaar of bij een verkort traject van 60 studiepunten met als finaliteit een extra diploma.

De overige 20 studiepunten omvatten de voor de opleiding orthopedagogie specifieke opleidingsonderdelen werkveldoriëntatie orthopedagogie, algemene orthopedagogiek, bijzondere orthopedagogiek, psychomotoriek, observatiemethoden, beroepspraktijk en supervisie en pedagogiek.

Het tweede jaar biedt verdieping in de contacten met het werkveld. Het curriculum bouwt verder op competenties en vakinhouden van het eerste jaar en omvat nieuwe, beroepsspecifieke inhouden die studenten inzicht geven in bepaalde problemen en het gevoerde beleid. Beroepsvaardigheden voor de begeleiding van mensen in probleemsituaties worden getraind. Studenten lopen op een zelfkritische manier een stage van acht weken, waarop zij inzichten en vaardigheden inoefenen.

In het curriculum van het tweede jaar (2009-2010) zijn twaalf opleidingsonderdelen gebundeld in vijf thematische blokken: Sporen en ontsporen, Van zorgvraag tot handelen, Hulpverlening, een ketting met vele schakels, Leren aan de praktijk, en Kwaliteit van leven. De opleidingsonderdelen medico-sociale vaardigheden, leren leren en zelfsturing zijn niet aan een thema gekoppeld.

In het programma van het derde jaar integreert de student zijn kennis uit de theoretische opleidingsonderdelen en de beroepspraktijk, en specialiseert hij zich verder. Naast de lesinhouden zijn er een stage van vier maanden, een eindwerk, een buitenlandse studiereis en een integratief project.

De commissie stelt dat het opleidingsprogramma de eindcompetenties van de opleiding concreet maakt op het vlak van niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen. De omzetting van de eindkwalificaties in leerdoelen van het programma is geschikt. Bij het bestuderen van de competentiematrix hebben de commissieleden vastgesteld dat de vooropgezette competenties afgedekt worden doorheen de drie studiejaren van het programma, en dat de opleiding aan alle hoofdcompetenties werkt. Ook eigen accenten van reflectie en zelfsturing komen doorheen de opleiding duidelijk aan de oppervlakte en weerspiegelen de groei van de individuele student. De commissieleden kunnen bevestigen dat levenslang leren wordt onderwezen en effect resulteert bij afgestudeerden.

De commissie apprecieert het opstarten van afstandsonderwijs. Het programma afstandsonderwijs (2009-2010) omvat dezelfde opleidingsonderdelen als het dagonderwijs en wordt gefaseerd aangeboden. Fase 1 geldt als verplichte kennismakingmodule, fase 2 biedt basiskennis aan, fase 3 streeft verdieping na, fase 4 beoogt specialisatie en fase 5 biedt een afstudeermodule aan als finalisatie. Het programma afstandsonderwijs biedt aan studenten de mogelijkheid om binnen bepaalde grenzen een eigen opleidingstraject samen te stellen. Het aantal vakken dat een student per jaar opneemt en de volgorde ervan kan hij grotendeels zelf kiezen.

Hoewel bij inzage van schriftelijk studiemateriaal de commissieleden hebben vastgesteld dat blaadjes met de opgave van leerdoelstellingen, inhoud en nagestreefde competenties per opleidingsonderdeel zijn ingebracht in de cursusteksten, bleek tijdens de gesprekken met studenten dat de relatie doelstellingen/inhoud voor hen niet herkenbaar is en dat zij er niet naar werken.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding recent curriculumherzieningen uitvoerde. De beleidsmatige keuzes worden door de Coördinatorenraad van het departement omgezet in het curriculum. Lectoren, studenten en werkveld worden onder andere via de Departementale raad betrokken. De gehanteerde procedure voorziet eveneens in de communicatie van het resultaat aan de studenten, lectoren en het werkveld.

Lectoren stellen tijdens de visitatiegesprekken dat sommige collega's sterk betrokken zijn bij vernieuwingen en anderen minder, naargelang het thema. Lectoren bevestigen dat de dynamiek voor vernieuwing meestal komt vanuit de vakgroepen (bijvoorbeeld begeleiding en evaluatie van de bachelorproef). De vernieuwing 'competentieleren' werd opgelegd door de hogeschool, waarbij lectoren feedback konden geven op het voorstel. De commissie stelt vast dat het tempo van innoveren te hoog ligt, waardoor vorige vernieuwingen snel wegvloeien en niet (kunnen) worden opgevolgd. Zij meent dat medewerkers soms verstoken blijven van de noodzakelijke duiding over de in te voeren vernieuwingen.

De opleiding benadert de orthopedagogische context vanuit een multidisciplinair uitgangspunt en plaatst hierbij verschillende visies en modellen naast elkaar. Studenten bevestigen dat zij aangemoedigd worden om hun keuzevakken discipline- en opleidingsoverstijgend te kiezen. Er zijn tal van voorbeelden van vakoverschrijdende keuzemogelijkheden in het programma, zoals het keuze opleidingsonderdeel uit een andere opleiding en/of departement en samenwerking met studenten uit verschillende departementen. De studiereis in het derde jaar is een onderdeel van het programma, wordt opleidingsoverschrijdend ingericht (bachelor toegepaste psychologie en bachelor maatschappelijke veiligheid) en brengt studenten in contact met disciplineoverstijgende werkerreinen, theorieën en thema's.

In het kader van kennisvalorisatie werken studenten van de opleidingen van het departement samen in verschillende projecten met de stad Kortrijk en met andere partners en voorzieningen. Studenten van de opleiding werken onder andere samen met studenten uit verschillende disciplines en hogescholen aan het 'Anti-Pest Game'.

De internationale en interculturele gerichtheid is doorheen de opleiding opgenomen in het curriculum. De commissie heeft bij het visitatiebezoek vastgesteld dat opleidingsonderdelen (bijvoorbeeld recht, psychologie,

blok 1, beheer en beleid en de geïntegreerde bachelorproef) werken aan de competentie internationale gerichtheid. Het programma omvat verplichte specifieke opleidingsonderdelen (of onderdelen ervan), zoals het gastcollege *Europe Direct* en een studiebezoek aan het Europees Parlement. In het kader van de competentie internationale en interculturele gerichtheid biedt het opleidingsonderdeel internationalisering en interculturaliteit een inleiding op het sociale Europa, een studiereis naar een Europees land en een actieve deelname aan een internationale-interculturele studieweek aan. Studenten hebben de mogelijkheid om specifieke keuzevakken te volgen, bijvoorbeeld *global issues of the 21th century*, en om in IPSOC een programma te volgen samen met internationale studenten (SPACE).

Als onderdeel van het programma is er voor alle studenten een verplichte buitenlandse studiereis naar Schotland, Marseille, New York of Denemarken. De reis verloopt in de vreemde taal, bijvoorbeeld tijdens bezoeken aan voorzieningen en partnerscholen.

Studenten kunnen deelnemen aan internationale uitwisseling (Erasmus en VLIR-UOS), en worden uitgenodigd op presentaties van studenten die op uitwisseling geweest zijn. Zij worden uitgenodigd voor extracurriculaire activiteiten, zoals een Open India Avond.

Er is de mogelijkheid om binnen de geïntegreerde bachelorproef mee te werken aan een project in Roemenië, in samenwerking met vzw Oradea uit Lier.

Uit zowel de bevraging in 2008, als inzage in de cursussen en de gevoerde gesprekken blijkt dat diversiteit, interculturaliteit en internationale gerichtheid impliciet aan bod komen in de cursussen en tijdens de opleiding. Het keuzevak huiswerkondersteuning bij allochtone gezinnen behandelt deze onderwerpen expliciet. De commissie besluit dat de opleiding aan studenten verscheidene mogelijkheden biedt om een internationale ervaring op te doen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert – met het oog op het behoud van betrokkenheid van medewerkers – om het proces van communicatie van in te voeren (onderwijs) vernieuwingen aan personeel en studenten structureel helder te duiden.

De commissie adviseert de opleiding om voor de theoretische vakken de relatie doelstellingen/inhoud functioneler te maken voor studenten.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens de visitatiegesprekken kunnen ervaren dat de opleiding er aandacht voor heeft dat studenten vaardigheden verwerven om kennis terug te vinden, te analyseren, te ordenen, op zijn waarde te beoordelen, over te brengen en erover te rapporteren. Aangepaste werkvormen en studiemateriaal ondersteunen de kennisvergarig.

Studenten en afgestudeerden bevestigen tegenover de commissie dat de opleiding hen stimuleert om kennis te genereren. Uit de gesprekken met afgestudeerden kan de commissie besluiten dat de opleiding hen bewust maakt van het belang van levenslang leren in hun professionele leven.

De opleiding kiest ervoor om studenten vanaf het eerste jaar te laten kennismaken met de actuele beroepspraktijk. De kennisname vindt plaats via casussen, oefeningen, toepassingsvoorbeelden, studiebezoeken, praktijkverhalen, gastcolleges, projecten en stages. Dit wordt tijdens de visitatiegesprekken gestaafd met concrete voorbeelden zoals getuigenis van afgestudeerden, aanvullende studiebezoeken, interviewen van professionals, praktijkgerelateerde projecten, samenwerken met een voorziening, observaties, bezoek aan stageplaatsen uit de supervisiegroep, verkennende en verdiepende stage, bachelorproef in werkveld. Studenten geven tijdens de gesprekken aan dat zij de kennismaking met het werkveld in het eerste jaar en de contacten met het werkveld via de stages waarderen.

In het curriculum 2009-2010 situeert het praktijktraject (opleidingsonderdeel beroepspraktijk en supervisie) zich in het eerste jaar, het tweede jaar (12 studiepunten) en het derde jaar (21 studiepunten). In het eerste jaar maakt de student kennis met de beroepssituatie en verkent erin zijn functioneren. In het tweede jaar betreft het een beroepsvoorbereidende stage, waarbij de student met een specifieke cliëntvraag en doelgroep werkt in een team binnen een voorziening. In het derde jaar betreft het een beroepsopleidende stage met de klemtoon op integratie, verbreding en verdieping van de eerder verworven competenties.

Studenten van het eerste jaar kiezen uit een aanbod dat de praktijkcoördinator hen voorstelt. In het tweede jaar kiezen studenten vrij voor een werkveld, leeftijd en doelgroep, en werkform. De werkveldcoördinator begeleidt het proces van vastlegging/toewijzing van een concrete stageplaats. De stageplaats in het derde jaar is doorgaans dezelfde als in het tweede jaar.

Bij de stage zijn een student, werk- en stagebegeleider betrokken. De begeleiding van de stage is in handen van een stagebegeleider, en verloopt via regelmatige groeps- en individuele supervisies. Via werkverslagen worden werkervaringen besproken en nieuwe leerdoelen geformuleerd. Op de stageplaats wordt de student opgevolgd door een werkbegeleider, in functie van werken en leren tijdens de stage.

De commissie stelt dat de eindcompetenties vertaald zijn in de vorm van leerlijnen, die geëxpliciteerd worden in verwacht studentengedrag en attitudes in het stageleerplan. De commissie waardeert dat competenties werkveldvriendelijk zijn uitgeschreven.

De paper is een opleidingsonderdeel van het derde jaar (zes studiepunten). De studiefiche geeft aan dat de paper 'een beschouwende tekst is, waarin de student probeert om zo veel mogelijk facetten van een goed beschreven, afgebakend probleem in overweging te nemen'. De student moet vertrekken vanuit een stelling die hij kiest uit tien, door het werkveld aangebracht, opgelegde stellingen. De paper doet een appel aan vijf algemene generieke competenties. De begeleiding wordt opgenomen door een lector via twee begeleidingscontacten. Bij het eerste contact motiveert de student zijn keuze en schetst hij zijn zienswijze op de uitwerking. Bij het tweede contact bevraagt de lector de invalshoeken die de student poneert.

De geïntegreerde bachelorproef (twaalf studiepunten) is het sluitstuk van de opleiding. De studiefiche vermeldt dat het 'een min of meer gecontroleerde *real life*-praktijk is, waarbij de student beroepservaring opdoet'. Acht studenten werken in groep gedurende acht weken samen met een externe voorziening die een project (concrete vraag- of probleemstelling) heeft aangeleverd. De opleiding heeft criteria vastgelegd voor de selectie van projecten. Van de student wordt verwacht dat hij alle verworven competenties aanwendt bij de realisatie van de praktijkopdracht; de focus ligt op de integratieleerlijn. De student wordt begeleid door een lector die de samenwerking en het product bewaakt.

De opleiding geeft aan dat de hogeschool heeft gekozen voor kennisvalorisatie en de creatie van expertisecentra, die gepositioneerd zijn tussen onderzoek en maatschappelijke dienstverlening. Het departementale Expertisecentrum Opvoedingsondersteuning (10 procent VTE) is verbonden met de opleiding orthopedagogie. Lectoren voeren opdrachten uit in het kader van dienstverlening en/of praktijkgericht onderzoek, en integreren de opgedane kennis in hun onderwijsopdracht. Tijdens het visitatiebezoek overhandigt de opleiding aan de commissieleden een overzicht van projecten maatschappelijke dienstverlening 2009-2010. De commissie kan bevestigen dat zes personeelsleden van de opleiding meewerken aan zeven projecten betreffende onder meer lessen voor verzorgenden, basiscursus busbegeleiding, lessen voor leidinggevenden, vorming rond dualiteit en loyaleit, management en personal coaching.

Via raadpleging van de competentiematrix heeft de commissie vastgesteld dat het opleidingsprogramma aandacht heeft voor onderzoeksvaardigheden. Wetenschappelijke vaardigheden, tevens ter ondersteuning van de beroepsspecifieke competenties, zijn via deelcompetenties aangegeven. In de theorievakken nemen de studenten kennis van resultaten van onderzoek. Het opleidingsonderdeel ICT en bronnenonderzoek initieert hen in de gebruikte termen. In het tweede jaar ondernemen studenten (kleinschalig) kwalitatief onderzoek. In het derde jaar moeten studenten de onderzoeksvaardigheden verder ontwikkelen in een paper en de bachelorproef.

De commissie meent te mogen stellen dat het opleidingsprogramma praktijkgericht is, en dat er interactie is tussen de opleiding en de praktijk/het werkveld, waarbij er met name via stages en de bachelorproef sterke aandacht is voor beroepsvaardigheden. Basisvaardigheden worden getraind in het eerste jaar. In het tweede en derde jaar is de vaardigheidstraining verdiepend, gespecialiseerd en gericht op het beroep. Aangeleerde vaardigheden worden geïntegreerd en toegepast. De commissie meent dat in het eerste jaar de theoretische vakken geactualiseerd zijn. Bij de beroepsspecifieke vakken daarentegen dringt actualisering zich op.

Tijdens de gesprekken geeft de opleiding aan dat zij verwacht dat lectoren actuele, internationale ontwikkelingen en onderzoek in hun vakgebied opvolgen, en studenten hiermee in contact brengen. De commissieleden hebben in de gesprekken met lectoren kunnen vaststellen dat er weinig of geen tijd overblijft voor deze opvolging, en dat actuele internationale vakinhoudelijke ontwikkeling vaak een 'sluitpost' vormt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om meer aandacht te hebben voor de aansluiting bij recente (internationale) vakinhoudelijke ontwikkelingen.

De commissie adviseert de opleiding de inhoud van de beroepsspecifieke vakken te actualiseren.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding geeft aan dat zij in het opleidingsprogramma een combinatie van generieke elementen en specialisatie, van theoretisch en vaardigheidsonderwijs wenselijk vindt. Zij stelt dat zij, binnen de opleidingsjaren, streeft naar een sequentiële opbouw van het programma, met een logische ordening van leerinhouden in functie van een toenemende professionalisering. De dwarsverbindingen tussen de opleidingsjaren en de opbouw van

basis- naar beroepsspecifieke kennis zijn duidelijk. De commissie heeft de verticale samenhang via inhoudelijke trajecten vastgesteld. Elk opleidingsonderdeel, ongeacht het opleidingsjaar, hoort thuis in een inhoudelijk traject met toenemende specialisatie. De commissie stelt dat de leerlijn wetenschappelijke reflectie minder zichtbaar is in het tweede jaar (eerste jaar, bronnen raadplegen – derde jaar, paper).

De sequentiële opbouw binnen een opleidingsjaar wordt nastreefd door opleidingsonderdelen te plannen en te laten volgen volgens hun inhoudelijke logica. De opleiding streeft naar een evenwichtige spreiding van de week- en examenbelasting. De afstemming en borging van de samenhang gebeuren in de opleidingsoverschrijdende vakgroepen. Lectoren stemmen het cursusmateriaal af op de competenties, en bewaken de verticale en horizontale samenhang.

Flexibele leerroutes vertrekken van het basisprogramma en de opleiding legt een minimale volgtijdelijkheid op. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding de samenhang van het programma bewaakt binnen flexibele leertrajecten. De opleiding gaf hiervan voorbeelden: studenten met een persoonlijk deeltraject (PDT) mogen niet zomaar losse opleidingsonderdelen kiezen, maar moeten zich houden aan een keuze per blok (tweede jaar). Bij afstandslernen zijn grenzen uitgetekend voor de volgorde van de opleidingsonderdelen, en binnen één academiejaar kunnen studenten onderdelen opnemen uit maximaal twee opeenvolgende fases. Persoonlijke deeltrajecten moeten officieel goedgekeurd worden door de coördinator PDT.

De commissie bevestigt dat de opbouw van het reguliere programma en het programma afstandslernen op orde zijn. Lectoren beslissen niet zelf om hun vak te geven in het eerste of het tweede trimester. Er wordt centraal aangestuurd waar en wanneer een opleidingsonderdeel in het curriculum aan bod komt.

Een evaluatie van het PGO tweede jaar toont aan dat deze werkvorm werkt. Het team evalueert de werking en de bijsturing is weergegeven in de studiegids en de deelnemershandleiding. De opleiding geeft aan dat er nog een weg af te leggen blijft, bijvoorbeeld qua de toetsing van evaluatie en meer werken naar integratie.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om de leerlijn wetenschappelijke reflectie uit te bouwen doorheen de drie studiejaren.

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bestaat uit 3 studiejaren van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen m.b.t. de minimale studieomvang van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Studietijdmetingen worden aangestuurd door de Dienst Onderwijs & Kwaliteit van de hogeschool volgens een vooropgezet tijdsplan. Vanaf 2008-2009 werkt de hogeschool met een meetinstrument dat ontwikkeld is binnen de associatie.

In 2006-2007 was er een bevraging van tweedejaarsstudenten over de studietijd van het eerste jaar (2005-2006). In een eerste fase beoordeelden de studenten via paarsgewijze vergelijking de bestede studietijd voor alle opleidingsonderdelen. In een tweede fase maakten studenten aan de hand van een vragenlijst een inschatting van het aantal uren dat zij aan drie opleidingsonderdelen hadden besteed. De commissie had inzage in de resultaten en heeft vastgesteld dat drie opleidingsonderdelen de begrote studietijd benaderen. Voor de andere opleidingsonderdelen zijn de toegekende studiepunten niet representatief voor de gevraagde belasting. De gemeten studietijd voor het hele opleidingsjaar blijft met 1558 uren binnen de decretale grenzen (1500-1800 uren). Opvolging van de resultaten leidde tot meerdere bijstellingen zoals de aanpassing van de omvang van cursusmateriaal en opdrachten, aanvullingen van inhouden en vergelijking met andere opleidingen, en aandacht voor instroom en hun respectieve competenties.

In 2006-2007 schreven groepen van tien studenten (tweede jaar, PGO) gedurende één periode op hoeveel tijd zij aan hun studies besteedden. De studiebelasting bedroeg gemiddeld 1395 uren. De opleiding merkt op dat problemen bij de afname het beeld van de studiebelasting hebben vertekend en is van mening dat de werkelijke studietijd dicht aanleunt bij de begrote. Studenten stellen tijdens het visitatiegesprek dat de werklust in het tweede jaar hoger is dan in het eerste. Zij waarderen PGO als concept, maar geven aan dat het voor een overdreven zware werkbelasting zorgt. De opleiding geeft tijdens de gesprekken aan dat zij een evaluatie plant van het PGO in het tweede jaar.

In 2007-2008 is er bij derdejaarsstudenten een studietijdmeting gehouden (methode tijdschrijven) voor de stage en de bachelorproef. Daarnaast was er een groepsinterview met een vertegenwoordiging van derdejaarsstudenten om de studielast van de verplichte opleidingsonderdelen te bespreken. De keuzevakken kregen later een beurt in een afsluitende evaluatie. De gemiddelde studielast voor de stage (24 SP) bedroeg 682 uur, voor de bachelorproef (12 SP) was dat 334 uur.

De commissie stelt vast dat de opleiding de reële studietijd toetst, maar meent dat de studietijdmetingen onvoldoende diepgaand zijn. De gemeten studielast valt binnen de norm met uitzondering van het tweede jaar in 2006-2007 dat onder de norm ligt. Resultaten worden geanalyseerd en besproken door studenten en vakgroepen; voorstellen tot bijsturing worden overlegd door de Opleidingscommissie en de lectorenvergadering.

De commissie wil signaleren dat de werkbelasting van de verkorte leerroute door de betrokken studenten als te zwaar wordt ervaren. Daarnaast wil zij uitdrukkelijk stellen dat de opleiding op een gedegen manier rekening houdt met en faciliteiten biedt aan studenten met functiebeperkingen.

De opleiding krijgt zicht op studiebelemmerende en -bevorderende factoren via studietijdmetingen, feedbackgesprekken, bijeenkomsten van studenten met lectoren, evaluatie van het academiejaar, de Ombudsdienst en studiebegeleiding, en een meting van tevredenheid bij studenten en afgestudeerden.

Studenten geven tijdens de visitatiegesprekken aan dat factoren zoals de bereikbaarheid van de lectoren, werken in kleine groepen, de huiselijke sfeer, opvang bij problemen, financiële en sociale ondersteuning en stagebegeleiding hen stimuleren in hun studie. De hoge werkdruk in het tweede jaar, de niet-gecentraliseerde verdeling van cursussen en handboeken, een weinig functioneel aanbod van proefexamens en overlappingsen in de oefeningen bij vakken, signaleren zij als hinderend. Hiermee bevestigen zij wat in het zelfevaluatierapport aangegeven werd door de opleiding. De wekelijkse lesvrije dag, zoals die in het zelfevaluatierapport is vermeld, lijkt hen eerder een sprookje.

De commissieleden zijn het erover eens dat de opleiding voldoende aandacht heeft voor de studeerbaarheid van het programma, en dat ze haar best doet om factoren die de studievoortgang belemmeren, weg te nemen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om (meer) aandacht te hebben voor studeerbaarheid en studietijd, met het oog op de realisatie van een beter evenwicht tussen de verschillende opleidingsonderdelen. De opleiding moet bij deze oefening prioriteit geven aan de verkorte leerroute en het tweede opleidingsjaar.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In de onderwijsvisie stellen de hogeschool en de opleiding onder meer dat het onderwijs praktijkgericht, actief, coöperatief en interactief moet zijn in een stimulerende leeromgeving. Het concept stelt dat didactische werkvormen en onderwijsmiddelen maximaal moeten aansluiten bij de competentiegerichte opleidingsdoelstellingen.

Tijdens de visitatiegesprekken signaleert de opleiding dat de keuze van werkvormen ook is afgestemd op de gevarieerde instroom studenten en het feit dat haar studenten 'doeners' zijn. Zij legt bij de uitwerking ervan de klemtoon op zelfsturing en reflectie.

Bij inzage van studiegidsen noteerde de commissie een brede waaier aan werkvormen:

- extern gestuurde werkvormen zoals doceren, getuigenis, gastlectoren, tekst lezen, studiebezoeken, demonstreren en gebruik van audiovisueel materiaal;
- gedeeltelijk extern gestuurde werkvormen zoals onderwijsleergesprek, discussie, simulatie- en rollenspelen, individueel vorderingsgesprek, groepswork, projectwerk en gevalstudie;

- zelfgestuurde werkvormen zoals *peer tutoring*, begeleide zelfstudie, zelfstandige opdrachten, praktijkstage, paper, bachelorproef, PGO en portfolio.

De commissie is van mening dat het lectorenkorps van de opleiding de hogeschoolmissie '*Enjoy learning*' ter harte neemt. In opvolging hiervan hebben zij het competentieeleren omgezet in uitnodigende en redelijk gedifferentieerde onderwijsvormen en -methodes, die evolueren van sterk gestuurd naar zelfsturing doorheen de drie opleidingsjaren. Ook het doorgeven van haar ervaringen met vernieuwende werkvormen via workshops op de jaarlijkse tweedaagse over innovatie in de hogeschool en op andere vormings-, trainings- en opleidingsactiviteiten, waardeert de commissie.

De opleiding verwacht dat elke lector een studie- en informatiedocument en een syllabus ontwikkelt. Bij inzage van die documenten heeft de commissie vastgesteld dat lectoren een waaier aan schriftelijke (voorgestructureerde syllabi, handboeken, *hand-outs* van presentaties, *readers*), digitale (Toledo, PowerPoint) en multimediale (audiovisueel materiaal) onderwijsmiddelen aanbieden. De hogeschooldienst Onderwijs & Kwaliteit heeft kwaliteitscriteria ontwikkeld voor onderwijsleermiddelen. In functie van de uniformiteit ervan is er vorming en bijscholing over het ontwikkelen van schriftelijke onderwijsmiddelen. De vakgroepen sturen het schriftelijke studiemateriaal aan op basis van de vooropgezette kwaliteitscriteria, de plaats van het opleidingsonderdeel in het programma en de draagkracht van de student. De opleiding geeft aan dat zij van elke lector reflectie op en bijsturing van zijn didactische aanpak verwacht. De inhoudelijke kwaliteit wordt bewaakt door de opleidingscoördinatoren en de vakgroepen, die de inhoud van het schriftelijke studiemateriaal bespreken.

Anderstalige literatuur, persartikels en artikelen uit vaktijdschriften willen studenten stimuleren om deel te nemen aan een ruimer maatschappelijk debat in het beroepenveld. De commissie merkt op dat studenten tijdens de visitatiegesprekken beweren dat zij ertegen opzien om Engelstalige teksten te lezen, omdat de vreemde taal hen verhindert om bij de inhoud te komen. Er wordt dan ook nauwelijks gebruikgemaakt van Engelstalige literatuur. De commissie meent dat dit, voor het bijblijven met actuele en recente ontwikkelingen, als een gemis kan worden gezien.

De commissieleden zagen de cursusteksten in die in het visitatielokaal ter beschikking lagen. In alle cursussen troffen zij een studiefiche aan. Wat de vorm betreft, zijn de cursusteksten over het algemeen behoorlijk gestructureerd, duidelijk ingedeeld en goed leesbaar. Wat de inhoud betreft, hebben de cursusteksten over het algemeen een gedegen inhoudelijke opbouw (van algemeen naar specifiek, opgaande lijn in moeilijkheidsgraad) en een pittig niveau, dat afgestemd is op de studie. De teksten verstrekken informatie over de evaluatie en bevatten duidelijke instructies.

De commissie beklemtoont dat actualisering en de verwijzing naar gangbare (soms ook Engelstalige) literatuur erin achterwege blijven. Het niveau van de cursustekst filosofie lijkt de commissie te hoog voor studenten van het eerste jaar; de teksten zijn erg gebald en wellicht daardoor ook minder toegankelijk. De pagina-invulling maakt lectuur en zelfstudie niet gemakkelijk. De cursustekst van het keuzevak mensen en kinderrechten bevat interessante documenten en papers, maar de commissie mist de relatie met het werkterrein en een overzicht van de structuur over de documenten heen. In sociologie 1 worden toegankelijke handboekjes gebruikt, zonder vulgariserend te zijn.

Voor het afstandsonderwijs is aangepast cursusmateriaal voorhanden. De communicatie tussen lectoren en studenten verloopt via internet en contactmomenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de cursusteksten waar nodig toegankelijker te maken voor studenten.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het examenreglement is op het niveau van de hogeschool opgesteld. Het departement IPSOC schreef eigen richtlijnen uit voor examenspreiding en inhaalexamens. Wijzigingen of aanvullingen in het examenreglement worden op een departementale studiedag aan lectoren meegedeeld. Evaluatieprocedures worden doorgenomen op vergaderingen, en bij aanvang van een deliberatie geeft het departementshoofd toelichting bij de beslissingsprocedure. De samenstelling en de werking van de Examencommissie zijn opgenomen in het examenreglement en de departementale aanvullingen.

De organisatie en toetsing zijn verschillend voor de drie opleidingsjaren, omdat zij afgestemd worden op de gehanteerde werkvormen en onderwijsmiddelen. De examenrooster wordt opgemaakt in overleg met de jaarverantwoordelijke en lectoren, en voor advies voorgelegd aan de Departementale Raad en de Studentenraad. Tijdens de examenperiode kan de Ombudsdienst aanpassingen aanbrengen op de gemotiveerde vraag van individuele studenten.

In het eerste jaar omvat de eerste zitting twee periodes (januari, juni) en de tweede zitting één (eind augustus). Er is een blokperiode voor elke periode. Voor elk opleidingsonderdeel is er een vrijblijvend proefexamen. In het tweede jaar is er na afwerking van een blok een examen van de opleidingsonderdelen (om de zes tot zeven weken). De tweede zitting is eind augustus. Er zijn een blokperiode en een examenweek na de stage en lessen in het derde jaar. Voor de paasvakantie is er de studiereis, en erna leveren de studenten hun paper in. Als een student aan alle opleidingsonderdelen heeft deelgenomen, sluit hij zijn opleiding af met de bachelorproef en de verdediging van zijn paper.

De opleiding geeft aan dat elke student bij het begin van het academiejaar het examenreglement en de departementale aanvullingen ontvangt. Studenten worden over de evaluatieprocedures geïnformeerd door de jaarcoördinator en via het leerplatform. Opleidingsspecifieke evaluatieprocedures bij stage, paper en bachelorproef worden toegelicht in het stagevademecum en de SID's. Tijdens de laatste les geeft een vaklector duiding bij het examen, eventueel met voorbeeldexamenvragen en een proefexamen.

De commissieleden hebben examens ingekeken en stellen dat deze in doorsnee verzorgd zijn. Kennisinhouden worden schriftelijk of mondeling getoetst, vaardigheidsonderwijs wordt volgens permanente evaluatie aangevuld met een examen. Naarmate de opleiding vordert, verwacht de opleiding van de student meer zelfevaluatie en geïntegreerde verwerking. De vragen zijn duidelijk en gevarieerd: meerkeuzevragen, open en/of gesloten vragen, essayvragen, casussen plus vragen en opdrachten, reflectie. De examens zijn op niveau met een duidelijke instructie voor de student. Bij diverse examens is aangegeven hoeveel punten een vraag oplevert, maar soms ontbreekt die informatie. Het examenformulier vermeldt geen (eind)competenties die getoetst worden. De evaluatievormen van de eerste en tweede zitting zijn dezelfde.

Evaluatie is de verantwoordelijkheid van de lector. Als meer lectoren betrokken zijn, wordt het examen gezamenlijk opgesteld. Zij maken afspraken over de wijze en criteria van de evaluatie en de evaluatieschaal. Tijdens de gesprekken met lectoren en studenten heeft de commissie kunnen opmaken dat er voor de schriftelijke examens een correctiesleutel met puntenverdeling aanwezig is. Bij mondelinge examens hanteert de lector een scoringssysteem per vraag. Lectoren bevestigen dat zij per vraag bijkomende notities nemen over het antwoord van de student.

Bij de bekendmaking van de examenresultaten zijn alle lectoren, coördinatoren en de ombudspersoon aanwezig. De studenten kunnen aan de vaklectoren feedback vragen over de evaluatie en de behaalde scores, en de examenkopij en beoordeling inkijken.

De opleiding geeft aan dat zij de kwaliteit van de toetsing bewaakt en waarborgt via een richtlijn voor de Deliberatiecommissie, transparantie over evaluatie in de SID's, het gebruik van eenzelfde quoteringsrichtlijn, extra ondersteuning bij het examentoezicht, objectiviteit en gelijkvormigheid via overleg met verschillende evaluatoren van quoterings voor vaardigheidsonderwijs en stage en bachelorproeven, terugkoppeling over toetsen en examens, bevraging van studenten over evaluaties en een bespreking van het evaluatiegedrag in het functioneringsgesprek.

Stage, paper en bachelorproef worden elk op een specifieke manier geëvalueerd.

Bij elke stage is er een tussentijdse evaluatie, waarbij de student, de werk- en stagebegeleider betrokken worden. Het betreft een evaluatie van de voortgang van de student in zijn individuele stageplan, met opgave van de bij te sturen aspecten. Bij de eindevaluatie beoordelen de student, de werk- en stagebegeleider het leren en evolueren van de student aan de hand van de conceptuele, vaardigheids-, attitude-, reflectie- en integrale leerlijn. De stagebegeleider kent de eindquoting toe. Die omvat de stagevoorbereiding, de stage, de supervisiegesprekken en het stagewerkboek waarin de actiepunten, opdrachten, reflecties, verslagen en project zijn opgenomen.

De paper wordt beoordeeld door de lector, samen met een jury. De lector beoordeelt als enige lezelvevaluatierapport de schriftelijke paper aan de hand van vooropgezette criteria. De jury krijgt vooraf een samenvatting van de paper, en beoordeelt de mondelinge presentatie en de beantwoording van vragen door de student.

Bij de evaluatie van de geïntegreerde bachelorproef wordt de student individueel beoordeeld op grond van generieke en beroepsgerichte competenties. Voor elk van deze competenties zijn gedragsindicatoren vastgelegd. De opleiding merkt op dat zij het product niet quoteert, omdat zij dit bekijkt als middel waarmee de student tot professioneel handelen komt. Het projectmatig werken wordt geëvalueerd via wekelijks groepsoverleg, en via een formele tussentijdse en eindevaluatie aan de hand van vooropgezette gedragsindicatoren. Het betreft kwalitatieve evaluaties over de mate waarin beoogde competenties worden gerealiseerd. De lector beoordeelt en quoteert na de eindevaluatie de competenties van elke student.

De commissie vindt het positief dat de evaluaties van stage, paper en geïntegreerde bachelorproef zijn gekoppeld aan competenties, gedragsindicatoren en/of leerlijnen en dat deze koppeling herkenbaar is.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een professionele bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding leeft de decretale en reglementaire bepalingen voor toelatingsvoorwaarden na. Zij hanteert geen inschrijvingsbeperking. De commissie heeft vastgesteld dat er weinig instapdrempels zijn en dat de opleiding een beleid heeft ontwikkeld voor het instappen van studenten met functiebeperkingen. Voor studenten met een fysieke beperking gebeurt dit bijvoorbeeld door het inzetten van tolken voor gehoorgestoorde en braille- en opnamefaciliteiten voor gezichtsgestoorde studenten. Verder waardeert de commissie dat de opleiding initiatieven neemt om elke student met een functiebeperking de mogelijkheid te bieden in optimale omstandigheden de leerdoelen te bereiken. In het kader van het diversiteitsbeleid participeert de opleiding in een hogeschoolproject rond doorstroom, taalbeleid en taalondersteuning. Als een student een bijzonder statuut krijgt omwille van handicap, functiebeperking/leerstoornis, topsport of werksituatie wordt in overleg met de student een programma op maat gemaakt.

Voor reguliere studenten die één of meer opleidingsonderdelen moeten herkansen, is een PDT-, BIS- of CUMUL-programma mogelijk. Een CUMUL-programma wordt aanbevolen als de student maximaal 6 studiepunten in het laagste jaar moet afleggen. Voor PDT-studenten biedt de opleiding modeltrajecten van 50 tot 55 SP aan op basis van het aantal verworven credits en de volgtijdelijkheid.

De opleiding ontwikkelde een programma verkorte leerroute voor instromende studenten die het diploma BaTP, BaSW of BaMV behaalden in IPSOC, en voor studenten die het diploma gegradueerde in de orthopedagogie behaalden bij VSPW.

Voor de studenten die EVC's of EVK's hebben behaald maar geen diploma, wordt de EVC- of EVK-procedure opgestart en een programma op maat samengesteld. Hetzelfde gebeurt voor studenten die een bachelordiploma behaalden in een andere opleiding.

Een pluspunt is dat de opleiding vanaf 2009-2010 een programma afstandsleren aanbiedt voor studenten die werken en studeren willen combineren.

Uit het aantal inschrijvingen van 2004 tot 2008 leidt de commissie af dat de opleiding orthopedagogie voor generatiestudenten de eerste keuze blijft. Naar vooropleiding evolueerde de instroom van ASO- naar TSO-studenten. In 2007-2008 stroomden 26 procent ASO-, 70 procent TSO-, 3 procent BSO- en 1 procent KSO-studenten in. Hiervan waren 80 procent meisjes en 20 procent jongens. De opleiding rekruteert vooral uit West-Vlaanderen en een klein aantal uit Oost-Vlaanderen. Onderzoek naar de (mogelijke) samenhang tussen instroom en slaagkansen in 2006-2007 geeft volgende resultaten: 60,4 procent van de ASO-, 29,65 procent van de TSO- en geen van de BSO-studenten slaagden.

De opleiding stelt tijdens de visitatiegesprekken dat er geen specifieke voorkennis vereist is, en dat alle studieactiviteiten starten vanaf het beginniveau. De reguliere student wordt gescreend op zijn leerstijl en krijgt studietips. Studenten met een risicoprofiel kunnen een gesprek hebben met de studiebegeleider.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma	goed
facet 2.4, studieomvang	OK
facet 2.5, studielast	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud	goed
facet 2.7, beoordeling en toetsing	goed
facet 2.8, masterproef	niet van toepassing
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Elke aanstelling binnen de hogeschool verloopt volgens een vaste procedure met aandacht voor professionele en persoonlijke aspecten. Onderwijs- en/of praktijkervaring zijn een pluspunt. De opleiding beklemtoont dat elke lector binnen de vijf jaar na zijn aanwerving moet beschikken over een pedagogisch diploma. De hogeschool werkte een visietekst uit over diversiteit. In zijn actieplan nam het departement 'aandacht voor diversiteit in personeelsbeleid, zowel bij aanwervingen als in het VTO-beleid' op.

De onderwijsvisie van de hogeschool verwijst naar domeinen waarin de competenties van een lector zich situeren: begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen, vakdeskundige en onderwijskundige competenties, en lid van het team en de hogeschoolorganisatie. De opleiding stipt aan dat zij daarenboven deskundigheid vraagt met betrekking tot studietrajectbegeleiding, leren leren, internationalisering, maatschappelijke dienstverlening en toegepast wetenschappelijk onderzoek.

Tijdens het visitatiegesprek heeft de commissie vastgesteld dat het administratieve en technische personeel is voorbereid op de groeiende complexiteit van administratieve taken, flexibilisering en digitalisering. Tijdens de gesprekken signaleren de ondersteunende diensten gewenste (technische) bijstellingen met betrekking tot planning en invoer van bijvoorbeeld flexibele programma's.

Protocollen werden gesloten betreffende de opdrachtomschrijving, de evaluatieprocedure en benoemingen.

Bij de start van een academiejaar richt de hogeschool twee introductieavonden in voor nieuwe personeelsleden om hen vertrouwd te maken met onder meer de visie en speerpunten, de organisatiestructuur, het personeelsdossier en -statuut, de verwachtingen van de hogeschool en de contactpersoon voor hun problemen of vragen. Het departement organiseert bijkomende samenkomsten met thema's als functionerings- en evaluatiegesprekken en medezeggenschapsorganen. De opleidingscoördinator fungeert voor hen als leerwegbegeleider. Nieuwe personeelsleden ontvangen de brochures 'KATHO-vademecum' en 'Wegwijs'. Het vormingsaanbod biedt sessies aan voor beginnende lectoren zoals lesgeven aan grote groepen, cursusontwikkeling, evalueren en onderwijsinnovatie. De hogeschool verwacht dat een beginnende lector geleidelijk essentiële basiscompetenties verwerft.

De commissie stelt vast dat de functioneringsgesprekken verankerd zijn in het kwaliteitszorgmodel van de hogeschool. Op het einde van het tweede jaar na aanstelling is er een eerste functioneringsgesprek met de opleidingscoördinator. Een zelfevaluatie en een bijscholingsfiche vormen hiervan het uitgangspunt. Een jaar later is er een evaluatiegesprek met het departementshoofd, waarbij onder meer gegevens uit een bevraging van studenten worden teruggekoppeld. Naast onderwijsgebonden punten worden competenties zoals samenwerkingsbereidheid, flexibiliteit en multi-inzetbaarheid, onderzoeksvaardigheden en professionaliseringsbereidheid ter sprake gebracht. Nadien herhaalt de cyclus zich in principe om de vijf jaar. Bij een negatieve evaluatie volgt er een nieuwe evaluatie na maximaal één jaar. De opleiding merkt op dat functionerings- en

evaluatiegesprekken strikt gescheiden blijven. De opleidingscoördinator heeft geen inzage in de evaluatiegegevens.

De opleiding signaleert dat de gangbare financiering het voeren van een adequaat personeelsbeleid belemmert. Bij groeiende studentenaantallen heeft de opleiding hinder van het 'na-ijleffect' van de financiering.

De commissie kan bevestigen dat er in de opleiding een prima, gemotiveerd en loyaal team werkzaam is, met een warme relatie tot de studenten. Het personeel is gekwalificeerd naar diploma; de kwaliteit is gerelateerd aan het vakgebied.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de opleidingscoördinator in het kader van de coaching van het onderwijzend personeel, inzage te geven in de evaluatiegegevens van de lectoren.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding:

- het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens de gesprekken toonden lectoren aan dat zij binnen hun opdracht contact leggen en onderhouden met het werkveld via samenwerking met stageplaatsen, onderzoeksopdrachten, projectwerk, internationale conferenties en studiebezoeken. Personeelsleden beoefenen naast hun onderwijsopdracht een professionele of vrijwillige activiteit in het werkveld. Ook de interactie met de dienst Maatschappelijke Dienstverlening en Projectmatig Onderzoek en met de dienst Burger en Welzijn (stad Kortrijk) komen de professionele gerichtheid van het personeel ten goede.

De opleiding signaleert aan de commissie dat zij weloverwogen lectoren aanwerft die deels in het werkveld actief blijven. De commissie waardeert dat de opleiding werkt in duo's, dat wil zeggen lectoren koppelt aan lesgevers die in het werkveld staan. Interactie, inbreng en terugkoppeling op de opleiding (over bijvoorbeeld de stage en het programma) zijn er via de tweejaarlijkse 'Dag van de werkbegeleider' en bevestigingen van het werkveld en afgestudeerden. Doorheen de drie studiejaren zijn er panelgesprekken, projecten, keuzevakken, workshops, papers en de bachelorproef, waarbij afgestudeerden en het beroepenveld als externe spreker, begeleider of jury betrokken worden. De commissie besluit hieruit dat de opleiding relevante contacten onderhoudt met het werkveld.

De commissie had inzage in een lijst van gastcolleges (2007-2008), en heeft vastgesteld dat gastsprekers doorheen de drie studiejaren lessen verzorgden binnen onder meer de opleidingsonderdelen methodisch handelen, mensen- & kinderrechten, kwaliteit van leven, toegepast pastoraal, SMOG en blok 2. Zeven

gastlectoren worden betrokken bij opleidingsonderdelen waarbij de inbreng van het werkveld cruciaal is, zoals de stage en werkveldoriëntatie.

Internationale contacten zijn er voor lectoren door de koppeling tussen lectoren- en studentenmobiliteit, met het oog op toetsing van geschiktheid voor uitwisseling van de buitenlandse instelling. Lectoren hebben contacten met de buitenlandse voorzieningen en diensten voor de studiereizen van de derdejaarsstudenten. Lectoren nemen deel aan internationale congressen of studiedagen, en sommigen participeren in internationale projecten (Interreg IIIB *Citizen First*, Europees thematisch netwerk CICE, FESET-congressen, projecten Roemenië), met terugkoppeling naar het onderwijs.

Elke lector is verantwoordelijk voor zijn eigen professionalisering in het vak-, onderwijs- en agogische domein. De lector houdt hiervoor een dossier bij. Een expertisegroep VTO zorgt voor een beleidsnota, en stelt criteria voor effectiviteit en evaluatierapporten van bijscholingsprojecten op. Een departementale verantwoordelijke verkent de vormingsnoden. Ondersteuning en vorming van het ATP gebeurt centraal. Professionalisering is opgenomen in het departementaal en niet in het onderwijsontwikkelingsplan van de opleiding.

Er is een intern aanbod aan vorming, training en opleiding op didactisch en pedagogisch vlak; deelname hieraan is gratis. De jaarlijkse 'Dag van de lector' behandelt één specifiek thema, en de tweedaagse betreft onderwijsvernieuwing. In samenwerking met het Centrum voor Volwassenenonderwijs en het Vlaams Instituut voor Vorming en Opleiding ontwikkelde de hogeschool een aanbod voor eigen lectoren die het getuigschrift pedagogische bekwaamheid willen behalen.

Lectoren geven aan dat zij te weinig tijd hebben om recente ontwikkelingen bij te houden. Het administratieve luik in hun opdracht is naar hun ervaring enorm toegenomen. Daardoor kunnen navormingen uitgesteld worden. Men heeft behoefte aan meer duidelijkheid en openheid. Soms voelt het te veel als 'het moet nu eenmaal van de hogeschool'. Daartegenover stellen de lectoren dat zij veel vertrouwen ervaren.

De commissie mag besluiten dat het beleid qua professionalisering formeel op orde is. Op jaarbasis is 3,5 procent per vak voorzien voor professionalisering. De overzichten met deelname van lectoren aan professionaliseringsactiviteiten vermelden in hoofdzaak eendaagse, korte en eerder weinig langlopende opleidingen. De commissie mag stellen dat er binnen de associatie geen efficiënte afstemming en samenwerking zijn op het vlak van professionalisering.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert aan het management om in het personeelsbeleid meer zorg te dragen voor de professionalisering van het personeel en de te hoog ervaren werkdruk, die ontstaat door een versnippering van inzet van personeel, tegen te gaan.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het academiejaar 2007-2008 waren er in het departement 80 VTE OP en 6,60 VTE ATP. De opleiding heeft 18,10 VTE in dienst. De administratieve en logistieke ondersteuning is in handen van departementale personeelsleden.

In het academiejaar 2007-2008 bedroeg het aantal studenten van de opleiding 336. De ratio student/lector is 18,60 (336/18,10). De commissie heeft vastgesteld dat de ratio student/lector voor de opleiding orthopedagogie hoger is dan de gemiddelde ratio van de hogeschool (14,30).

Het valt de commissie op dat heel wat lectoren niet voltijds betrokken zijn bij de opleiding, omdat de opleiding weloverwogen kiest voor de inbreng van expertise vanuit het werkveld via lectoren met een half- en/of deeltijdse baan in het beroepenveld. De commissie waardeert deze optie, maar stelt tegelijk vast dat dit in de opleiding in een bepaalde mate versnippering veroorzaakt.

Van de 59 personeelsleden zijn er bij het onderwijzend personeel 31 vrouwen en 21 mannen; bij het ATP 6 vrouwen en 1 man.

Bij onderwijzenden zijn er 7 tussen 20-29 jaar, 9 tussen 30-39 jaar, 15 tussen 40-49 jaar, 18 tussen 50-59 jaar en 3 tussen 60-65 jaar. De commissie meent dat de spreiding naar leeftijd op orde is.

De commissie heeft tijdens de gesprekken vastgesteld dat de lectoren de werkdruk als hoog percipiëren. Zij verwijzen hiervoor naar de ratio student/lector, en stellen dat de omkadering geen gelijke tred heeft gehouden met het stijgende aantal studenten. Zij vullen aan dat de onderwijsorganisatie en de werkcontext fel veranderd zijn, en dat er naast lesgeven bijkomende (administratieve) opdrachten uit te voeren zijn.

Bij inzage van de resultaten van een tevredenheidmeting bij lectoren (2006) stelt de commissie vast dat zij toen al aangaven de tijdsdruk als een zware belasting te ervaren. Hierdoor zijn zij minder tevreden over de tijdsverdeling tussen privé en werk, de mogelijkheid tot professionalisering en verdieping.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om samen met de hogeschool op zoek te gaan naar een evenwicht om een consistent (opleidings)beleid uit te bouwen, rekening houdend met de draagkracht van het team.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	goed
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschool bouwde in 2004 een nieuw centraal gebouw op de campus. Het departement werkte een eigen bouwproject uit, dat begin 2010 in gebruik is genomen. Hierbij was er aandacht voor werk- en ontmoetingsruimtes voor studenten, een multimediaruimte als ondersteuning van het afstandsleren en lokalen voor vaardigheidstraining en muzisch-agogische vorming.

Tijdens de rondleiding bezocht de commissie onder meer een computerlokaal, lesruimtes, het kantoor van lectoren, de bibliotheek, het cybercafé, de bistro, de grote aula, het studentensecretariaat, de Cursusdienst en het multimediacentrum. De commissieleden kregen een uiteenzetting over het nieuwe campusconcept, interne en externe communicatie, de bibliotheek en een demo over het raadplegen van de bibliotheekcatalogus via de webstek. Onderwijsruimtes zijn uitgerust met computerfaciliteiten, mobiele dataprojectie en internetverbinding. De hogeschool biedt op de campus studentenhomes/peda's aan. Gebouwen en lokalen zijn toegankelijk voor studenten met een fysieke beperking.

De collectie van de bibliotheek bestaat uit beeldmateriaal (*iTunes U, streaming*), boeken, tijdschriften en kranten, en er is toegang tot diverse elektronische databanken (*e-journals, e-books*). Er zijn specifieke tijdschriften voor orthopedagogie zoals 'Autisme Centraal', 'NTZ', 'PIP magazine', 'SoziO-SPH', 'Tijdschrift voor Orthopedagogiek', 'TOKK' en 'Vlaams Tijdschrift Voor Orthopedagogie'. Studenten kunnen in de bibliotheek ook terecht voor studie, videomontage, groepswork en kopiëren. Studenten krijgen een introductie in de werking van de bibliotheek als inleiding op bijvoorbeeld het opleidingsonderdeel ICT en bronnenonderzoek, en de uitwerking van groepsopdrachten. Lectoren kunnen aankoopadviezen geven voor bijvoorbeeld vakliteratuur of multimedia. De bibliothecaresse stelt tijdens het visitatiebezoek dat het huidige budget voor orthopedagogie toereikend is. De commissie heeft vastgesteld dat boeken en tijdschriften voornamelijk Nederlandstalig zijn. Databanken bieden anderstalige onlinetijdschriften en e-boeken aan. Matalib (Librisource) wordt binnenkort toegevoegd. De bibliotheek is open van 8.15 tot 17.45 uur (donderdag tot 19.45 uur, vrijdag tot 16.45 uur), en tijdens vakantieperiodes van 9 tot 17 uur.

Studenten en lectoren hebben een eigen ruimte op de dataserver, zodat zij in alle lokalen via het draadloze computersysteem over hun persoonlijke bestanden kunnen beschikken. Het digitale leerplatform Toledo vormt het communicatiekanaal naar studenten. De opleiding communiceert over onder meer onderwijsactiviteiten, lokaalwijzigingen en uurroosters. Het systeem is van thuis uit te raadplegen.

Lectoren beschikken over een werkruimte met computer (in kantoren voor vijf tot zes personen), lectorenkamer, printers en een scanner.

Het zelfevaluatie rapport geeft een beschrijving van nog andere faciliteiten voor studenten en lectoren, zoals een geldautomaat, de bistro, het cybercafé, een zitruimte, de Cursusdienst en een ontmoetingsruimte.

De commissie stelt dat studenten en lectoren straks zullen kunnen gebruikmaken van een fraaie nieuwbouw en een mooi campusconcept. De hogeschool en het departement hebben zichtbare inspanningen geleverd op het terrein van de bibliotheek, lesruimte, ICT en verschillende studentenrestaurants, om het materiële comfort van

studenten te faciliteren. De commissie was onder de indruk van de bibliotheek en haar werking, en waardeert de toepassingen via het digitale leerplatform.

Aangezien tijdens de visitatie de nieuwbouw nog niet in gebruik was, hadden studenten en lectoren wel opmerkingen over het gebrek aan ruimte tot dan toe, maar uiteraard zag men in dat dit snel tot het verleden zou behoren. Over zaken als (communicatie met studenten via) Toledo was men lovend.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschooldienst Interne en Externe Communicatie ontwikkelde een website, brochures en folders en verleent logistieke ondersteuning bij informatiedagen.

De informatievoorziening aan abiturienten en kandidaat-studenten gebeurt onder meer via infomiddagen en -avonden, een opencampusweekend, studie-informatiedagen (SID-beurs) en KISS-dagen (Kwalitatieve Informatie in verband met Studiekeuze voor Studenten). Tijdens SID-dagen verschaffen lectoren gespecialiseerde informatie over de opleiding (onderwijsvisie, programma, opleidingsmodaliteiten, bereikbaarheid,...). Het opencampusweekend en infomomenten verstrekken concrete informatie op de campus (contacten met studenten, lectoren, inkijken van cursussen, eindwerken,...). Informatievoorziening omvat ook specifieke vragen over bijvoorbeeld flexibele routes, vrijstellingen en studeren met een beperking. De KISS-dagen beogen een algemene oriëntatie in het domein van hoger onderwijs (voor West-Vlaanderen) binnen de associatie.

De opleiding stelt dat zij bij de start van de studieloopbaan focust op de sociale integratie van de student. Bij de aanvang van het academiejaar is er voor alle instromende studenten een onthaalmoment, met informatie over onder meer het uurrooster, de jaarcoördinator, SID-documenten per opleidingsonderdeel, het studiecontract, de jaarkalender, de hogeschoolagenda, het studietraject en mogelijkheden van vrijstellingen, bijzondere trajecten, het gebruik van het digitale leerplatform, studenteninspraak, studiebegeleiding, de Ombudsdienst, STUVO- en ondersteunende diensten. Het opleidingsonderdeel sociale vaardigheden werkt specifiek aan integratie. Beginnende reguliere studenten worden gescreend op hun leerstijl, en krijgen feedback en studietips. Studenten met een risicoprofiel kunnen bij de studiebegeleider terecht voor een gesprek.

De opleiding geeft voorbeelden van initiatieven om de studievoortgang te bewaken: terugkoppeling van studieresultaten met remediëring van tekorten (SOVA, eerste jaar – Leren Leren, tweede jaar), de aanstelling van een trajectbegeleider, een verantwoordelijke voor studenten met een functiebeperking, bijstand bij problemen met plannen en verwerken van leerstof enzovoort.

De opleiding verduidelijkt dat studentenbegeleiding slaat op studie- en persoonsgerelateerde begeleiding. Studiegerelateerde begeleiding gebeurt door vaklectoren en stagebegeleiders. Als de student een specifiekere nood heeft met betrekking tot bijvoorbeeld studiemethode, planning, studietraject of examenfaciliteiten, kan hij terecht bij een studiebegeleider, een studietrajectbegeleider, de verantwoordelijke voor studenten met een functiebeperking of de Ombudsdienst. STUVO verzorgt de persoonsgerelateerde begeleiding op financieel, relationeel, emotioneel of persoonlijk vlak (bijvoorbeeld faalangst, relaxatie, assertiviteit, psychosociaal...) en kan doorverwijzen naar gespecialiseerde externe diensten.

De ombudspersoon is bemiddelaar tussen studenten en lectoren bij klachten of delicate kwesties en is bekend bij de studenten. Het 'Werkingsverslag SSB' (2007-2008) geeft aan dat de Ombudsdienst kan tussenkomen in de loop van het academiejaar en tijdens de examenperiodes. Het verslag vermeldt knelpunten over onder meer examenplanning, spreiding van examens, informatie over herkansbaarheid van stages, spieken via gsm, misverstanden omtrent de examens van eenzelfde vak enzovoort. Het werkingsverslag geeft aan dat het departement ondersteuningsmaatregelen neemt om de instroom, doorstroom en uitstroom van studenten met zorgvragen en studenten uit kansengroepen te bevorderen.

De begeleiders bewaken de kwaliteit van hun dienstverlening via overlegmomenten. De departementale studentencoach (de schakel tussen het beleid en de studenten) en de contactpersoon Diversiteit nemen deel aan het overleg.

Voor de periode van 2001 tot 2008 stijgt de groep afhakers binnen de opleiding en is groter dan in andere opleidingen binnen het departement. Naar analogie met het profiel van de instroom bestaat de groep afhakers voor 26 procent uit ASO- en 70 procent uit TSO-studenten. 72 procent overweegt de studies staken rond de eerste examenperiode. Als redenen voor afhaken geven zij een verkeerde keuze, een te zware theoretische aanpak, te veel om te kunnen verwerken, onvoldoende sociale vaardigheden, persoonlijke redenen en slechte resultaten. Tijdens de visitatiegesprekken poneert de opleiding dat zij helemaal niet tevreden is met de uitvalcijfers. Lectoren stellen dat zij studenten via studie(traject)begeleiding kunnen bijsturen, maar dat er ook studenten zijn die op alle vakken zwak scoren. De opleiding stelt dat zij wil blijven nadenken over het mentoraat, het opzetten van leerladders met het oog op heroriëntatie en vertraging via modeltrajecten op maat.

Tijdens de gesprekken stellen de verantwoordelijken voor internationalisering dat uitgaande studenten worden begeleid en ondersteund via informatiebijeenkomsten. Zij ontvangen een vademecum en krijgen informatie over hun uitwisseling (interculturaliteit, communicatie, gezondheidszorg, presentatietechnieken, tips...). De opleiding verwacht dat uitgaande studenten deelnemen aan de lessenreeks *global issues of the 21st century*, waarbij zij contacten leggen met inkomende studenten en lessen volgen in het Engels.

Tijdens de uitwisseling houdt de opleiding contact met de studenten in het buitenland. De student kan op om het even welk moment met vragen terecht bij de verantwoordelijken voor internationalisering. Na afloop stelt de student een rapport op over zijn leer- en leefervaringen. Hij presenteert het rapport aan het team Internationalisering, aan uitwisselingsstudenten en lectoren en/of studenten.

Voor het onthaal en de begeleiding van inkomende studenten zijn een stappenplan en begeleidingsactiviteiten uitgetekend onder meer over ondersteuning bij de in- en aanvulling van documenten, de opmaak van het studieprogramma, het onthaal bij aankomst en de kennismaking met de opleidingscoördinator. De departementale coördinator is het aanspreekpunt voor inkomende studenten met bijkomende vragen en problemen.

Het 'Werkingsverslag SSB' geeft aan dat er qua sociale problematiek geen specifieke aanpak is voor buitenlandse studenten.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat de concrete werking van studiebegeleiding (2007-2008) geëvalueerd werd in termen van knel- en positieve punten, en dat een actieplan voor studiebegeleiding en diversiteit is uitgewerkt voor het volgende academiejaar.

De commissie merkt op dat de tijd die is uitgetrokken voor de coördinatie van studie- en studentbegeleiding minimaal is (0,1 VTE studiebegeleider voor de opleiding orthopedagogie). De commissie meent dat studie- en studentbegeleiding – wegens het gebrek aan een eigen adres, kamer en locatie – niet of onvoldoende herkenbaar is voor studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om aan de geledingen die dat nodig hebben (studiebegeleiding) de noodzakelijke en passende werkruimte en herkenbaarheid te geven.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	goed
facet 4.2, studiebegeleiding:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De hogeschooldienst Onderwijs en Kwaliteit (DO&K) stimuleert en bewaakt de kwaliteitszorgwerking via de overkoepelende projectgroep Kwaliteitszorg. Het zorgsysteem hanteert PROZA als instrument voor zelfevaluatie, het EFQM-model als thematische leidraad en het visitatiekader als uitgangspunt voor de realisatie van kwaliteitsplannen. De vertaling van het kwaliteitsbeleid is op het niveau van het departement in handen van kwaliteitscoördinatoren en onderwijscoaches. In 2006-2007 is een departementale werkgroep Kwaliteitszorg opgestart. Het departementaal onderwijs- en kwaliteitsplan wordt afgestemd op het onderwijsontwikkelingsplan van de hogeschool.

De opleiding geeft aan dat zij de voorbije jaren diverse indicatoren voor de kwaliteit van het onderwijs heeft gemeten. De commissie heeft vastgesteld dat er binnen de opleiding meetgegevens voorhanden zijn over:

- de beoordeling van individuele opleidingsonderdelen, stagebegeleiding en bachelorproef (2007-2008);
- studietijdmetingen over het eerste jaar (2006-2007), het tweede jaar (2006-2007) en het derde jaar (2007-2008);
- de algemene tevredenheid van studenten (2006);
- de algemene tevredenheid van lectoren (2006);
- de tevredenheid van het werkveld over de opleiding (2007);
- de tevredenheid van alumni over de opleiding (2006);
- redenen van afhaken (2001 tot 2008);
- een jaarlijkse evaluatie van flexibele leerwegen.

Tijdens het visitatiegesprek wijzen de verantwoordelijken voor kwaliteitszorg erop dat de evaluaties moeten leiden tot een verhoging van de kwaliteit van het onderwijs. Na analyse worden resultaten teruggekoppeld naar en besproken met studenten, lectoren, werkveld, afgestudeerden en de verantwoordelijke voor flexibele leerwegen. Bijsturingen worden opgenomen in het onderwijs- en kwaliteitsplan.

De commissie bevestigt dat kwaliteitswerking in de opleiding een centrale plaats krijgt, in overeenstemming is met de decretale verplichtingen en dat een instrumentarium voor kwaliteitszorg voorhanden is. De opleiding wordt periodiek geëvalueerd door studenten, lectoren, werkveld en alumni.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie suggereert de frequentie van de tevredenheidsmetingen bij studenten, lectoren en alumni te verhogen en in een vaste regelmaat te voorzien.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat resultaten uit evaluaties aan de basis liggen van de formulering van doelstellingen tot verbetering en de opmaak van verbeterplannen. Het departementaal onderwijs- en kwaliteitsplan moet de verbeterpunten op elkaar afstemmen, verbetertrajecten als prioriteit voorstellen en een systematische opvolging voorzien. De commissie had inzage in het departementale plan 2009-2010. Het plan volgt de structuur van het visitatiekader, vermeldt en omschrijft doelstellingen en verbeterpunten met fasering van de realisaties voor de periode 2004 tot 2010. De Coördinatorenraad bewaakt de effectieve opvolging van de doelstellingen en de borging van de bijsturingen volgens de PDCA-cirkel.

De commissie keek het onderwijs- en ontwikkelingsplan 2009-2010 van de opleiding in met actiepunten van vorige jaren en nieuwe acties. Het plan formuleert de doelen, vermeldt de proceseigenaar en de verwijzing naar het visitatiereferentiekader. Het plan werd op een lectorenvergadering besproken en goedgekeurd.

De verbeterpunten die de vorige jaren gerealiseerd zijn betreffen maatregelen binnen de onderwerpen doelstellingen, programma, personeel, voorzieningen, kwaliteitszorg en resultaten van het visitatiekader. Na lezing van de realisaties bevestigt de commissie dat uitkomsten van evaluaties en aanbevelingen van een vorige visitatiecommissie aan de basis liggen van de gerealiseerde doelen.

Werkpunten voor 2009-2010 betreffen onder meer:

- de koppeling tussen het competentieprofiel, de gedragsindicatoren en het curriculum;
- internationalisering;
- opvolging van de bachelorproef;
- nagaan slaagcijfers tweede jaar;
- verkenning studenten die afhaken;
- nieuw stageleerplan;
- hervorming stage eerste jaar;
- evaluatie inhoud en vorm PGO;
- evaluatie curriculum(re)constructie;
- invulling fases 3,4 en 5 van het programma afstandsleren;
- meting studielast en –belemmeringen;
- uitdieping nieuw examenreglement;
- identiteit van de opleiding.

De commissieleden hebben bemerkt dat de zwakke punten die de opleiding aangeeft in haar zelfevaluatierapport als verbeterpunten zijn opgenomen in het verbeterplan.

De commissie is van mening dat drie plannen (hogeschool, departement en opleiding) naast elkaar (blijven) bestaan en dat de afstemming ervan niet optimaal verloopt. Prioriteiten worden niet systematisch gesteld. De commissie meent dat een bundeling van de drie plannen de werklast van personeelsleden kan verlagen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt om de talrijke voornemens van de hogeschool, het departement en de opleiding ter verbetering te plaatsen in een geïntegreerd plan en prioriteiten te stellen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In de departementale werkgroep Kwaliteitszorg vertegenwoordigt één lector de opleiding. De werkgroep formuleert voorstellen naar de Coördinatorenraad, die beslissingen neemt voor alle thema's van kwaliteitszorg. Deze besluiten worden gecommuniceerd via personeelsvergaderingen, jaarvergaderingen, de Studentenraad, de Departementale Raad en het Departementaal Onderhandelingscomité.

Personeelsleden worden betrokken bij kwaliteitszorg via de Opleidingscommissie en de lectorenvergadering. De Opleidingscommissie bereidt deze vergadering voor en is verantwoordelijk voor de toepassing van de beleidslijnen voor kwaliteitszorg in de opleiding. Personeelsleden worden geïnformeerd over en betrokken bij besluitvorming en evaluaties via de departementale pedagogische studiedagen, nieuwsbrieven, nieuwsflitsen en Toledo (adviesraden, Coördinatorenraad, Studentenraad). Lectoren zijn vertegenwoordigd in decretale organen en participeren in departementale adviesraden (Departementale Raad, Comité preventie) en het Departementaal Onderhandelingscomité. Eén lector van de opleiding participeert in de Academische Raad.

De commissie waardeert het dat personeelsleden lid zijn van en betrokken zijn bij allerhande formele en ad-hoc vak- en werkgroepen. De commissie meent dat in de wijze van betrekken van medewerkers moet gesaneerd worden.

Studenten worden betrokken bij besluitvorming en evaluaties via participatie in de Departementale Raad, de Academische Raad, de raad van bestuur van STUVO en de Studentenraad. De Studentenraad, met studenten uit elke opleiding van het departement, bespreekt onder meer de resultaten van studietijdmetingen, het zorgplan en resultaten van bevragingen. De Studentenraad organiseerde een bevraging over stagebegeleiding. Studenten worden jaarlijks via schriftelijke bevraging betrokken bij de decretale evaluatie van lectoren. Verder is er een meting van tevredenheid betreffende de algemene aspecten van de hogeschool en het onderwijs. De commissie sprak met studentenvertegenwoordigers en stelt dat er een actieve studentenparticipatie is. Studentenvertegenwoordigers worden vanuit het departement begeleid en ondersteund door een studentencoach. Studenten van de opleiding worden niet gefaciliteerd met bijvoorbeeld studiepunten. Er is wel een vermelding op het diplomasupplement.

De opleiding merkt tijdens de visitatie op dat zij studenten ook informeel betreft bij evaluatie en besluitvorming van het onderwijs via studietrajectbegeleiders, verantwoordelijken van opleidingsonderdelen, jaarverantwoordelijken, de verantwoordelijke Studie- en Studentbegeleiding en de Ombudsdienst.

Het werkveld en de alumni worden betrokken bij onderwijsbeoordelingen en curriculumvernieuwingen en hebben inbreng in bijvoorbeeld stellingen voor papers. Vertegenwoordigers uit het werkveld zijn lid van de Departementale Raad, waarop onderwijsthema's aan bod komen.

De commissie heeft vastgesteld dat er geen formele alumniwerking is. Afgestudeerden kunnen zich wel inschrijven in een alumnidatabank (ex-student). De opleiding informeert en helpt bij het up-to-date houden van het bestand.

Het zelfevaluatie rapport vermeldt dat het zelfevaluatie rapport tot stand kwam door een samenwerking tussen actoren van het niveau hogeschool, departement en opleiding. Het beschrijft op naam de bijdrage die de betrokkenen geleverd hebben. De commissie meent dat er bij de uitwerking van het zelfevaluatie rapport geen of weinig inbreng is geweest van studenten, het werkveld en afgestudeerden.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Bij de toetsing van de gerealiseerde eindkwalificaties zijn lectoren, studenten en werkveld betrokken. Via examens, stages en de bachelorproef heeft een lector een rechtstreekse kijk op de realisatie van de nagestreefde eindkwalificaties. De student spreekt zich in zijn portfolio uit over de mate waarin hij de doelstellingen bereikte. Het werkveld evalueert de beoogde eindkwalificaties tijdens de stages, de paper en de bachelorproef.

Uit de resultaten van enquêtes waarin het werkveld en afgestudeerden hun oordeel geven over onder meer eindkwalificaties, het tewerkstellingsprofiel, de sectoren van tewerkstelling, de inhoud en het niveau van tewerkstelling, de waardering voor afgestudeerden en de tevredenheid van alumni over de opleiding blijkt dat de tewerkstellingskansen als opvoeder-begeleider in het orthopedagogische werkveld groot zijn (gehandicaptenzorg, bijzondere jeugdzorg, algemeen welzijnswerk...) en dat afgestudeerden tevreden zijn met hun functie.

Tijdens het visitatiegesprek geven de vertegenwoordigers van het werkveld unaniem aan dat studenten over een degelijke basisopleiding beschikken, en vertrouwd zijn met de theoretische kaders van een breed werkveld. Het werkveld waardeert de brede (theoretische) basisvorming, de praktijkgerichtheid en het niveau van de afgestudeerden. Het signaleert dat jeugdwerk niet sterk of onvoldoende aan bod komt, en dat de schriftelijke taal- en uitdrukingsvaardigheid achteruitgaat. De opleiding stelt dat dit haar zorgen baart en dat taalontwikkeling een thema was op de tweedaagse over onderwijsinnovatie.

Na de gesprekken met studenten, het werkveld en afgestudeerden besluit de commissie dat de opleiding de generieke competenties gericht en succesvol aanpakt. Het gerealiseerde niveau en de oriëntatie kunnen de toets der kritiek doorstaan. Studenten en afgestudeerden zijn tevreden en stellen dat ze de eindkwalificaties bereikten. De afgestudeerden waarmee de commissie sprak, hadden een volwassen houding. De commissie is het eens met het werkveld, dat stelt dat de eindkwalificaties van de afgestudeerden overeenkomen met de vooropgezette competenties.

De commissie heeft vastgesteld dat studenten het aanbod aan stagemogelijkheden en de kwaliteit van stagebegeleiders waarderen. Zij stellen dat de stagebegeleider erg bepalend is, ook voor de hoeveelheid werk. Vertegenwoordigers van het werkveld gaven aan dat de stagebegeleiding, de reflectie en de basishouding van de studenten sterke punten zijn. De commissie waardeert het dat de lijst met stageplaatsen verschillende werkvelden omvat. De stagemomenten bieden goede leeransen voor studenten door de sterke interactie met het werkveld.

Bij de papers die de commissie opgevraagd had, stelt zij dat het concept vrij nieuw is en dat zij het idee erg genegen is. De thema's van de papers zijn relevant en zinvol, de literatuuropgave is actueel en de probleemstelling wordt goed geformuleerd. De commissie beoordeelt het concept van de paper positief, en meent dat de opleiding nog kan bijsturen qua diepgang, omvang en in de relatie tot het eindwerk.

Bij de geïntegreerde bachelorproeven die de commissie heeft opgevraagd en gelezen, stelt zij dat het werkstukken waren op bachelorniveau, praktisch en behoorlijk theoretisch onderbouwd. De commissie waardeert de creatieve aanpak en de combinatie van theoretische verdieping en praktische realisatie, hoewel er een enkele keer onvoldoende was nagedacht over de concrete praktijk van het eindproduct. Bij de uitwerking van de bachelorproeven mist de commissie referentiekaders. Ook heeft zij vragen bij de kwaliteit van het proces van samenwerking als de proef door een groep van acht tot twaalf studenten wordt uitgewerkt.

Studenten krijgen doorheen de opleiding werkveldervaring mee, die geldt als voorbereiding op hun instap in het werkveld. In het derde jaar is er een vrijblijvende sollicitatiecursus met arbeidsmarktgebonden informatie over bijvoorbeeld sollicitatie, contacten met de VDAB, arbeidsrechtelijke voorschriften enzovoort. De opleiding richt ook bijeenkomsten in om studenten te informeren over verder studeren via bijvoorbeeld schakelprogramma's en verkorte leerroutes.

Het departement heeft met 3 instellingen in België en 58 instellingen in 25 Europese landen overeenkomsten voor studentenmobiliteit en met 56 partners voor lectorenuitwisseling. Het aantal studenten van de opleiding dat een internationale stage of uitwisseling opnam, bedroeg 8 (2005-2006), 15 (2006-2007) en 5 (2007-2008). In de periode 2005-2008 waren er bachelorproeven over Roemeense projecten. Het aantal inkomende studenten bedroeg 15 (2005-2006), 11 (2006-2007) en 14 (2007-2008). De opleiding richt sinds 2005-2006 internationale studiereizen in voor studenten naar Berlijn, Denemarken en Schotland. De opleiding bevroeg de uitgaande studenten (Erasmus, 2007-2008) over hun internationale ervaringen. In hun eindbeoordeling is een meerderheid vanuit academisch, sociaal en cultureel oogpunt positief over het verblijf.

Het aantal uitgaande lectoren bedroeg 6 (2006-2007), 6 (2006-2007) en 5 (2007-2008). De opleiding stelt dat zij ervoor kiest om de uitgaande lectorenmobiliteit te koppelen aan de buitenlandse studiereizen, met het oog op een aanbod van stages voor studenten. Er was een IP 'A better tomorrow' (Klaipeda 2008, Zwolle 2009). 13 lectoren van de opleiding namen deel aan buitenlandse opleidingen en hebben internationale netwerken. De commissie meent dat het houden van presentaties een middel is om aan buitenlandse congressen deel te nemen.

Het aantal inkomende lectoren bedroeg 5 (2006-2007) en 6 (2007-2008), en is gekoppeld aan de Internationale Culturele Week.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om een norm voor het eindniveau van de paper te overleggen en vast te leggen.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt

opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

De hogeschool kiest ervoor om geen streefcijfers te formuleren en werkt niet systematisch met kengetallen van opleidingen. Kwalitatieve doelstellingen worden vooropgezet vanuit de analyse van eigen cijfermateriaal, bijvoorbeeld slaagcijfers, gegevens van doorstroom en de cijfers over de afhakers.

In het eerste jaar slaagde 42,5 procent (2005-2006) en 36,87 procent van de ingeschreven studenten (2006-2007). In haar analyse stelt de opleiding dat de slaagkansen in het eerste jaar zijn gedaald. Er slagen meer generatiestudenten dan studenten met een specifiek traject. De commissie heeft vastgesteld dat 24,8 procent van de niet-geslaagde studenten zich in de loop van het eerste jaar uitschreef.

In het tweede jaar slaagde 87,6 procent (2005-2006) en 88,1 procent (2006-2007). Er slagen meer reguliere studenten dan studenten met een specifiek traject. Redenen voor niet slagen liggen in een onvoldoende voor beroepspraktijk en supervisie, en in de theoretische vakken en methodologie.

In het derde jaar slaagde 87,3 procent (2005-2006) en 89,9 procent (2006-2007). Factoren die de doorslag geven bij niet slagen zijn onvoldoendes voor beroepspraktijk, supervisie, paper, stage, theorie en geïntegreerde bachelorproef.

De opleiding merkt op dat de instroom en de slaagcijfers gelijklopend zijn voor de drie opleidingen orthopedagogie binnen de associatie.

Gegevens over doorstroming in 2006-2007 tonen aan dat 74,26 procent van de reguliere studenten de opleiding afwerkt in 3 jaar en 94,38 procent in 4 jaar. Voor 2007-2008 zijn die cijfers respectievelijk 78,57 en 90,47 procent. De opleiding merkt op dat zij aan studenten die niet slagen in één of twee opleidingsonderdelen een cumulprogramma voorstelt, als zij meent dat de kans op slagen groot is. De student stroomt 'op tijd' door naar het volgende jaar, maar neemt bovenop zijn programma enkele opleidingsonderdelen mee uit een voorgaand jaar. Aan studenten die meer dan 30 studiepunten moeten herkansen in een opleidingsjaar stuurt de opleiding aan op een herkansing van het volledige jaar.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om adequate maatregelen te nemen ten aanzien van de uitval in het eerste deeltraject.

De commissie raadt de opleiding aan om toch te durven reflecteren over streefcijfers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	goed
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie­rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

De commissie ontving een zeer gedetailleerd zelfevaluatie­rapport dat vooraf een coherent beeld gaf van de opleiding.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Bijzonder kwaliteitskenmerk: Bachelorproef

Facet 1 Differentiëring en profilering

Beoordelingscriteria:

- Het kenmerk levert een betekenisvolle bijdrage aan de differentiatie en profilering in het hoger onderwijs.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het concept van de bachelorproef komt tegemoet aan nieuwe noden van organisaties/voorzieningen in de welzijnssector zoals passende dienstverlening, vernieuwende methodieken en samenwerkingsvormen. Studenten differentiëren via een unieke bijdrage die een antwoord is op de vraag naar innovatie vanuit een voorziening. De opleiding signaleert dat zij werkt aan de formaliteiten en kanalen om resultaten kenbaar te kunnen maken via publicaties. Twee bachelorproeven sleepten een *'Innovation Award'* in de wacht en één bachelorproef werd bekroond door Horeca Vlaanderen. Het expertisecentrum Opvoeden Plus voor wetenschappelijk praktijkgericht onderzoek is gestart in 2009-2010.

De commissie waardeert het dat de proeven zich voornamelijk richten op het systematisch nastreven van generieke competenties, omdat de beroepsspecifieke competenties al vroeger in het curriculum nagestreefd (en bereikt) werden.

De commissie stelt dat de opleiding zich binnen het hoger onderwijs als maatschappelijk innoverend mag positioneren. De resultaten van een honderdtal uitgewerkte projecten maken deze profilering zichtbaar.

De commissie mag stellen dat de geïntegreerde bachelorproef een mooi concept is en dat de feitelijke uitwerking prima is. De uitvoering van de geïntegreerde bachelorproef, waarbij projecten uit het werkveld verweven worden met de opleiding, draagt bij tot de praktijkgerichte profilering van het onderwijs van de opleiding.

De commissieleden menen dat het voor studenten een meerwaarde kan inhouden als de paper en de geïntegreerde bachelorproef zouden worden gecombineerd. De commissie wil ook opmerken dat zij de benaming bachelorproef een te smalle term vindt en meent dat die best wordt veranderd.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om te onderzoeken/overleggen in welke mate de paper bij de bachelorproef kan worden betrokken.

De commissie raadt de opleiding aan om de buitenwereld blijvend te informeren over de inhoud en resultaten van de geïntegreerde bachelorproef.

De commissie beveelt de opleiding aan om een bredere benaming voor deze afstudeermodule te verkennen.

Beoordelingscriteria:

- Het kenmerk draagt bij tot de kwaliteit van de opleiding.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed**De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:**

De commissie heeft via inzage in evaluatiegegevens kunnen vaststellen dat de geïntegreerde bachelorproef door studenten, lectoren en het werkveld positief wordt beoordeeld.

Reguliere studenten en studenten met een verkorte leerroute geven globaal als pluspunten aan dat zij het project en de werking ervaren als een boeiende en verrijkende leerervaring. Concreet signaleren zij als pluspunten:

- de kennismaking met het werkveld (andere sector/doelgroep, specifieke kanten, aanvulling op stage, wisselwerking school-werkveld...);
- de koppeling van theorie en praktijk (het geleerde actief toepassen, een realistische en genuanceerde kijk, een concreet product uitwerken...);
- de nieuwe leerkanalen (methodieken, andere competenties, netwerken, onder tijdsdruk leren werken...);
- de samenwerking (leren 'samen-werken' in een team, omgang met groepsleden, verantwoordelijkheid opnemen als schakel in een groter geheel...);
- verhoogd zelfvertrouwen (bewustwording van eigen kunnen, resultaat behalen na inspanning...)

Tijdens het visitatiegesprek toonde het werkveld zich enthousiast en tevreden over de geïntegreerde bachelorproef. Het werkveld refereert hierbij aan de bruikbaarheid en duurzaamheid van de eindresultaten en -producten voor de betrokken voorzieningen. Het beschouwt dat tevens als een 'opbrengst' voor het engagement dat het werkveld opneemt tegenover stagestudenten.

Dat het aantal projectvoorstellen dat het werkveld indient groter is dan het aantal dat de opleiding kan uitvoeren is volgens de mening van de commissie een duidelijk signaal van de tevredenheid over de kwaliteit van het afgeleverde werk. De commissie vindt het jammer dat de opleiding de (permanente) evaluaties door het werkveld niet registreert.

Lectoren ervaren de bachelorproef als een instrument om contact en voeling te (onder)houden met het werkveld. Zij signaleren dat de werkvorm een dankbare manier is om te coachen, omdat deze hen toelaat rechtstreeks en intensief contact te hebben met studenten. De commissie is het met de lectoren eens dat de bachelorproef de kennisontwikkeling en professionalisering van studenten ondersteunt.

De opleiding borgt de kwaliteit van de bachelorproef via onder meer criteria voor de selectie van de projectthema's (bijvoorbeeld innoverend karakter, diversiteit van het werkveld, voldoende leerkanalen voor studenten, voorrang aan een indiener die niet eerder een project uitwerkte, goede ideeën een kans geven, beschikbaarheid van werkingsgelden vanuit de praktijk...). De opleiding stelt tijdens het visitatiegesprek dat de keuze van inhoudelijke thema's van de bachelorproef orthopedagogisch is, maar dat de evaluatie niet focust op beroepsspecifieke competenties (rollen). De begeleiding vanuit de opleiding legt een relatie tussen de kwaliteit en de student (actieplan gekoppeld aan generieke competenties, individuele beoordeling via gedragsindicatoren van het competentieprofiel...).

De commissie is gecharmeerd door de manier waarop de geïntegreerde bachelorproef als samenwerkingsproject is uitgewerkt. Zij is van mening dat de geïntegreerde bachelorproef waarde toevoegt aan de kwaliteit van de opleiding.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de (permanente) evaluaties van de geïntegreerde bachelorproef te registreren.

Facet 3 Concretisering

Beoordelingscriteria:

- De gevolgen van het kenmerk voor de kwaliteit van het onderwijs (instroom, onderwijsprogramma, onderwijsproces, output, voorzieningen, kwaliteit staf) zijn geoperationaliseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding geeft aan dat de aanpak van de geïntegreerde bachelorproef is afgestemd op de strategische doelstellingen van de hogeschool. De opleiding kiest er uitdrukkelijk voor om de ontwikkeling van kennis te laten verlopen via het gezamenlijk opzetten van projecten met het beroepenveld, binnen de domeinen van de gespecialiseerde opvoeder/begeleider. Zij bekijkt de geïntegreerde bachelorproef als innovatie en kennisvalorisatie *avant la lettre*. Tijdens het visitatiegesprek geeft de opleiding voorbeelden van projecten die naar de bachelorproef geleid werden, onder meer Oradea (Roemenië), een antipestcampagne, een Interreg-programma, busbegeleiders,...

De onderwijsvorm die de opleiding hanteert bij de geïntegreerde bachelorproef is projectonderwijs. Het gebruik ervan ligt in het verlengde van de missie van de hogeschool betreffende 'de ontwikkeling van zelfsturing'. Studenten en afgestudeerden ervaren deze onderwijsvorm als 'een krachtige leeromgeving' en waarderen daarin het reële en concrete, de zelfsturing, het multidisciplinaire en de samenwerking in groep. De bachelorproef profileert zich als een samenwerkingsproject; de commissieleden nemen dan ook aan dat er inderdaad meer studenten samen kunnen aan werken.

Het werkveld waardeert het concept van de bachelorproef onder meer ook omdat er na afwerking voor de voorziening/organisatie een bruikbaar product of methodiek blijft (bijvoorbeeld schriftelijk rapport, video, folder, draaiboek, vormingspakket, familieavond, opendeurdag...). De commissie had inzage in een brief die aantoont dat een project ('sociale inclusie voor kwetsbare senioren') nadien nog wordt verder gezet door het werkveld.

De commissie vindt het een waardevolle beweging dat lectoren steeds meer de rol opnemen van doorgeefluik en verspreider van kennisinzichten, methodieken en onderzoek naar het werkveld.

De commissie meent dat het competentieprofiel en de werkwijze die de opleiding bij de geïntegreerde bachelorproef gebruikt, in principe breder toepasbaar zijn. Zij is van mening dat andere bacheloropleidingen hetzelfde concept en dezelfde werkwijze kunnen hanteren bij de uitwerking van de bachelorproef door hun studenten. De opleiding bevestigt aan de commissie dat zij het ontwikkelde concept als voorbeeld ziet voor afstudeermodules binnen het departement en de hogeschool. Het departement Verpleegkunde en Biotechnologie-HIVB heeft interesse getoond en verkent het concept.

De commissie stelt dat het concept en de uitwerking van de geïntegreerde bachelorproef gedragen worden door de opleiding, lectoren, studenten en werkveld. De consequenties die de bachelorproef heeft voor doelstellingen, inhoud en vormgeving binnen het opleidingsprogramma zijn geëxpliciteerd, geoperationaliseerd en geborgd. De commissie bevestigt de voorbeeldfunctie van het concept voor nieuwe afstudeermodules en de overdraagbaarheid ervan naar andere bacheloropleidingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Eindoordeel over het bijzondere kwaliteitskenmerk

Op basis van het oordeel over:

facet, differentiatie en profilering:	voldoende
facet, kwaliteit:	goed
facet, concretisering:	voldoende

is de commissie van mening dat voor de bachelorproef een bijzonder kwaliteitskenmerk kan toegekend worden.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	goed	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	voldoende	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3: Samenhang	goed	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studietijd	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	goed	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	goed	
Facet 2.8: Masterproef	NVT	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	goed	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	goed	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	voldoende	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	goed	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	
Bijzonder kwaliteitskenmerk		voldoende
Facet: Differentiëring en profilering	voldoende	
Facet: Kwaliteit	goed	
Facet: Concretisering	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

KATHO Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

- professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie
 - modeltraject
 - afstandsonderwijs

Hoofdstuk 6 Plantijn Hogeschool – Hogeschool van de Provincie Antwerpen

Algemene toelichting bij de professioneel gerichte bacheloropleiding in de Orthopedagogie aan de Plantijn Hogeschool

De Hogeschool van de Provincie Antwerpen (HPA) ontstond in 1995 uit de fusie tussen alle provinciale instituten en opleidingen hoger onderwijs van de Provincie Antwerpen enerzijds, en het Antwerpse Hoger Instituut SPM, dat behoorde tot het vrij niet-confessioneel onderwijs, anderzijds. In september 1999 werd ze omgedoopt tot de Plantijn Hogeschool (PH) van de Provincie Antwerpen.

Tot 30 april 2000 was de Plantijn Hogeschool een provinciale dienst zonder rechtspersoonlijkheid. Sinds 1 mei 2000 is de hogeschool een autonoom provinciebedrijf, met als inrichtende macht de provincieraad van de Provincie Antwerpen. Bestuursorganen zijn de raad van bestuur en het directiecomité.

In 2001 ondertekenden de Universiteit Antwerpen, de Plantijn Hogeschool, de Artesis Hogeschool Antwerpen, de Karel de Grote-Hogeschool en de Hogere Zeevaartschool een samenwerkingsovereenkomst waarbij de vijf onderwijsinstellingen voortaan samen de Associatie Universiteit & Hogescholen Antwerpen (AUHA) vormen.

De hogeschool omvat vijf departementen:

- Elektromechanica (campus Boom);
- Sociaal-Agogisch Werk (campus Lange Nieuwstraat);
- Laboratoriumtechnologie, Lerarenopleiding, Voedings- en Dieetkunde (campus Kronenburg);
- Communicatie (campus Meistraat);
- Bedrijfsmanagement (campus Meistraat).

Het departement Sociaal-Agogisch Werk (SAW) omvat twee opleidingen: de professionele bachelor Orthopedagogie en de bachelor- na bachelor Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen.

In 2009-2010 telde de hogeschool 3459 studenten, van wie 661 in de opleiding professionele bachelor Orthopedagogie.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding heeft haar visie op orthopedagogie (opnieuw) uitgeschreven in 'Ortho wegwijs'.

De opleiding stelt dat in haar doelstellingen en curriculum de competenties die een beginnende professionele bachelor Orthopedagogie moet bezitten het uitgangspunt vormen. Het ZER verwijst naar en omschrijft:

Algemene competenties:

- denk- en redeneervaardigheid;
- informatie verwerven en verwerken;
- kritisch reflecteren;
- wetenschappelijke toepassing;
- projectmatig en methodisch handelen in functie van creatieve kennisontwikkeling;
- leidinggeven;
- beschikken over het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken;
- een ingesteldheid tot levenslang leren hebben;
- internationale gerichtheid.

Algemene beroepsgerichte competenties:

- teamgericht werken;
- oplossingsgericht werken;
- besef hebben van de maatschappelijke verantwoordelijkheid die samenhangt met de beroepspraktijk.

Beroepsspecifieke competenties:

- handelingsplanner;
- organisator en ondersteuner van processen met betrekking tot wonen, leren, werken en vrije tijd;
- preventiewerker;
- psychosociaal begeleider;
- (ped)agogisch begeleider;
- ondersteuner en ontwikkelaar van netwerken.

De opleiding merkt op dat zij bij de opmaak van de opleidingsdoelstellingen de overeenstemming ervan met artikel 58 van het Structuurdecreet bewaakte. De beroepsspecifieke competenties heeft zij geformuleerd vanuit

de rollen die een gespecialiseerde opvoeder-begeleider kan opnemen. Het Overleg Opleidingen Orthopedagogie (OOO) koppelde aan deze rollen gedragsindicatoren en leerinhouden.

De commissie is van mening dat er een behoorlijk evenwicht is tussen de theoretische onderbouw en de praktijkgerichte componenten in de doelstellingen.

Het ZER beschrijft het proces van de genese binnen het OOO van het competentieprofiel van een professionele bachelor Orthopedagogie, uitgaande van het beroeps- en opleidingsprofiel van de gespecialiseerde opvoeder-begeleider, dat goedgekeurd is door de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR). De commissie waardeert de samenwerking rond het formuleren van doelstellingen binnen het OOO-overleg. Als forum voor Vlaanderen heeft het overleg het niveau en de oriëntatie van competenties vastgelegd.

Interessant is het initiatief van de opleiding om een competentiegerichte leerattitude bij studenten te stimuleren. Daarom visualiseerde de opleiding de competenties op een 'schijf', met op de voorzijde de competenties en de visie, en op de ommezijde de dimensies van waaruit reflectie mogelijk is.

De studiegids van het departement informeert studenten onder de rubriek 'Opleidingsinfo: curriculum 2009-2010' over de begin- en eindcompetenties voor de professionele bachelor Orthopedagogie. De ECTS-fiches geven per opleidingsonderdeel de studietijd, leerdoelen, de leerinhoud, de werkvormen en de evaluatie weer. Deze fiches worden besproken in de "leergroep" en zijn weergegeven op het intranet. De fiches zijn echter nog niet in alle cursussen opgenomen. Externen leren de doelstellingen kennen via SID-In-beurzen, meeleeft- en snuffeldagen, de Open-campusdag en infosessies.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens het visitatiebezoek geeft de opleiding aan dat zij zich vindt in het 'Domeinspecifiek referentiekader - competenties professionele bachelor Orthopedagogie' (DR) dat de commissie opstelde. Zij stelt dat de opleiding vertrekt van de visies van *quality of life* en het *support paradigm*. De opleiding merkt op dat projectmatig (wetenschappelijk) onderzoek niet aan bod komt in het DR. Als aanvulling stelt de opleiding dat zij meent dat studenten moeten kunnen werken in een interdisciplinair gebied met respect voor elkaars specialisme. De opleiding beklemtoont het belang dat zij hecht aan leidinggeven.

De opleiding geeft in het ZER het zeer gevarieerde scala van mogelijke functies die een professionele Bachelor Orthopedagogie kan opnemen aan. De opleiding leidt primair op tot het beroep van gespecialiseerd

opvoederbegeleider (klasse 1) gericht op de hulpverlening aan personen die problemen ondervinden in hun ontwikkeling en functioneren in hun thuis-, woon- of leefomgeving. De hulpverlening vindt doorgaans plaats in een institutioneel kader. Dit wordt geconcretiseerd in ambulante, semiresidentiële en residentiële voorzieningen. De hulpverlening gebeurt meestal onder de vorm van de concrete opvoeding/begeleiding (het basiswerk). Professionelen met een Bachelor Orthopedagogie nemen ook hiërarchisch gesitueerde functies waar, zoals hoofdbegeleider/hoofdopvoeder, eerste begeleider/opvoeder, groepschef,... Secundair zijn er op grond van de verworven competenties, tijdens de opleiding, verschillende functies waarop de Bachelor Orthopedagogie feitelijk of wettelijk aanspraak kan maken: opvoeder-studiemeester in schoolinternaten, coördinator en verantwoordelijke in jeugdclubhuizen, vrijgestelde in jeugdbewegingen, begeleider in pediatrie, praktijklector in de opleiding Orthopedagogie, leraar beroepspraktijk in de opleiding 'jeugd- en gehandicaptenzorg' (SO), leerkracht in buitengewoon secundair onderwijs mits 'bewijs van pedagogische bekwaamheid', consulent bij de sociale dienst van een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg of Jeugdrechtbank.

Tijdens de visitatiegesprekken heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding haar doelstellingen afstemt op specifieke noden van het beroepenveld. Zij toetst de eindkwalificaties bij het relevante werkveld in binnen- en buitenland. Het ZER duidt en beschrijft de kanalen die de opleiding daarbij gebruikt (stagecontactmomenten, internationale samenwerkingsprogramma's, contacten met experts, projecten, onderzoeksprojecten, de Departementale Raad, vakliteratuur, seminaries, studiedagen en congressen, permanente vorming en maatschappelijke dienstverlening, navormingsactiviteiten, focusgroepen en bevragingen). De doelstellingen van de opleiding zijn in onderling overleg afgestemd met de andere Vlaamse professionele bacheloropleidingen Orthopedagogie.

De commissie waardeert deze samenwerking met andere (binnen- en buitenlandse) opleidingen en de afstemming op hun doelstellingen.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	goed
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding stelt dat zij in een 'modulair systeem' een curriculum aanbiedt met basiskennis en vaardigheden/attitudes waarover een beginnende beroepsbeoefenaar moet beschikken. Een academiejaar wordt verdeeld in vier modules met telkens zeven lesweken en één evaluatieweek.

Volgens de opleiding zorgt de opbouw van het curriculum ervoor dat een student de algemene en algemene beroepsgerichte competenties stapsgewijs verwerft doorheen de drie studie jaren. Een bijlage bij het ZER geeft een overzicht van de spreiding van de competenties over de opleidingsonderdelen. De commissie is van mening dat globaal de competenties doeltreffend geconcretiseerd zijn in het programma maar heeft vastgesteld dat een aantal programmaonderdelen weinig of geen relatie legt met competenties. Bij de samenstelling van sommige cursussen zijn de auteurs niet vertrokken vanuit het denken in competenties.

Verschillende opleidingsonderdelen focussen op beroepsspecifieke competenties; die worden specifiek getoetst tijdens de stage en stagesupervisie. Het eerste jaar is inleidend, het tweede en derde jaar in hoofdzaak uitdiepend; stage en stagesupervisie zijn gespecialiseerd. De ECTS-fiches geven aan of een opleidingsonderdeel 'kern' of 'kernondersteunend' is, waarbij 'kern' aanduidt dat het gericht is op kerncompetenties. Aansluitend op het leren, dat verloopt van begeleid naar zelfstandig, van eenvoudig naar complex handelen en van eenvoudige naar complexe situaties, evolueert de werking van taak- over probleemgestuurd tot projectgericht.

Tijdens de gesprekken informeert de opleiding de commissie dat er binnen de opleidingsonderdelen geïntegreerd wordt gewerkt; vakgebieden komen niet meer als aparte entiteiten aan bod. Het opleidingsonderdeel mens in ontwikkeling illustreert het vakoverschrijdende met leerinhouden uit de erfelijkheidsleer, de algemene psychologie, de ontwikkelingspsychologie en observatie- en rapporteringstechnieken. 'Samenleving en recht' omvat zowel juridische thema's als sociologische leerinhouden.

Tijdens de visitatiegesprekken geeft de opleiding verschillende keren aan dat de Opleidingscommissie het modulaire systeem heeft geëvalueerd. Studenten oordelen tijdens de gesprekken verschillend over het systeem. Sommigen zijn positief, anderen hebben tevergeefs gerekend op kleinere leerstofpakketten of stellen dat zij geen tijd vonden om de leerstof te herhalen en te verwerken. Studenten die deel uitmaken van een leergroep worden goed opgevolgd; dat geldt ook voor de studenten met een individueel traject die deel uitmaken van een leergroep. De overige studenten worden opgevolgd door een trajectbegeleider (opleidingscoördinator) maar volgens de commissie minder intens op het vlak van de leervordering. De opleiding plant de overgang naar een semestersysteem, met behoud van de sterktes van het modulaire systeem.

De commissie waardeert het dat de opleiding bereid is om het periodesysteem kritisch te beoordelen en te zoeken naar een andere organisatievorm.

De opleiding reikt begrippen- en denkkaders aan in verband met multi- en interculturaliteit, bijvoorbeeld in de opleidingsonderdelen samenleving en recht, jeugdhulpverlening, maatschappelijk kwetsbare groepen, begeleiden in een socioculturele context, inspirerende denkkaders en exploratie & verdieping. In de stage en het project worden de kaders geïntegreerd en toegepast. De opleiding beschrijft specifieke doelstellingen die in het curriculum een expliciete plaats krijgen, onder meer in de leerinhoud van 'leergroep' en 'inspirerende denkkaders'.

De commissie heeft vastgesteld dat er voor alle studenten doorheen de opleiding internationale momenten en activiteiten zijn via *internationalisation@home* (internationale dag, buitenlandse gastlectoren, probleemgestuurde opdrachten, voorbereiding buitenlandse studiereis, onderwerpen 'internationaal denken'...), een buitenlandse studiereis, buitenlandse stage en studeren in het buitenland. Zij bevestigt dat er in de opleiding veel aandacht is voor internationalisering, en inter- en multiculturaliteit bij studenten en personeel. De commissie wijst er echter op dat multiculturaliteit meer is dan 'respect en ruimte voor de eigenheid van studenten', en meent dat studenten moeten leren dat de maatschappij en/of het werkveld waarin ze terechtkomen, niet altijd even tolerant zal/kan zijn. Tijdens het visitatiebezoek hoorde de commissie studenten/afgestudeerden die niet geweest waren op mogelijke (alternatieven en) latere consequenties in het werkveld (bijvoorbeeld van het dragen van een hoofddoek) en tewerkstellingkansen (bijvoorbeeld bij fysieke beperkingen).

Bij de inschrijving heeft de student de keuze tussen een:

- diplomacontract voor het behalen van een graad of diploma van de opleiding;
- creditcontract voor het behalen van een creditbewijs voor één of meer opleidingsonderdelen;
- examencontract voor het behalen van een graad, diploma of creditbewijs (niet voor stage en project).

Een studietraject voor een diplomacontract kan een voltijds modeltraject, een deeltijds modeltraject of een individueel traject zijn. De opleiding professionele bachelor Orthopedagogie wordt voltijds georganiseerd. De opleiding biedt per programmajaar twee deeltijdse trajecten aan. Het deeltijds jaarprogramma omvat de helft van het voltijdse (minimaal 24 en maximaal 36 SP). De lessentabellen vermelden de te volgen opleidingsonderdelen.

Een student die overdrachten en/of vrijstellingen heeft verworven voor een programmajaar/-jaren waarvoor hij nog niet geslaagd is, volgt een individueel traject. De modaliteiten zijn beschreven in het onderwijs- en examenreglement, en in principe moet de volgtijdelijkheid zoals aangegeven in de ECTS-fiches worden gevolgd.

Studieduurverkorting is mogelijk voor studenten die een diploma hoger onderwijs behaalden. Studenten met een bachelor onderwijs, sociaal werk of toegepaste psychologie kunnen rechtstreeks starten in het tweede jaar. Leerinhouden die eigen zijn aan een bachelor Orthopedagogie moeten zij eventueel via zelfstudie verwerven. Vrijstellingen voor opleidingsonderdelen kunnen verworven worden op basis van EVK's en EVC's. In het kader van 'bijzondere faciliteiten' kan een studieprogramma gespreid worden over meer programmajaren. De opleiding merkt aan de commissie op dat het aantal studenten met een individueel traject van jaar tot jaar sterk toeneemt. Deze studenten worden opgevolgd door de opleidingscoördinator. De commissie meent dat dit niet te combineren valt met de functie.

Vanaf 2009-2010 kunnen personen met een diploma gegradueerde Orthopedagogie, behaald aan een CVO, een verkort programma van zestig studiepunten volgen, gespreid over twee academiejaren van elk vier modules. Het programma omvat opleidingsonderdelen theorie (30 SP), praktijk en supervisie (15 SP) en sluitstukken (paper en project [15 SP]). Studenten kunnen het programma volgen binnen het model- of een individueel traject op basis van EVC of EVK.

Bij inzage in het programma hebben de commissieleden vastgesteld dat een student op verschillende momenten een keuze kan maken in zijn leertraject. Binnen '(ortho)pedagogisch handelen en teamwerk' (module 6) kan hij zich de cyclus van planmatig handelen eigen maken binnen 'jeugdhulpverlening' of 'personen met een handicap'. Binnen 'exploratie en verdieping' (module 8) kan de student kiezen uit vier doelgroepen. Er is de keuze van de (buitenlandse) stageplaats in het tweede en derde jaar. In 'maatschappelijke en methodologische vraagstukken' (module 11) en 'denkkaders en handelingsstrategieën bij psychische problemen' (module 12) kan de student

kiezen uit verschillende workshops. Tijdens module 11 kiest de student uit projecten die ingediend zijn door het werkveld.

De opleiding geeft aan dat zij bij curriculumwijzigingen studenten, personeelsleden, alumni en het werkveld bevreemdt over eventuele hiaten en verbeterpunten en rekening houdt met de opmerkingen. Er werden diverse werkgroepen opgericht om bepaalde aspecten van de curriculumwijziging (bijvoorbeeld het semestersysteem) te evalueren en bij te sturen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de afstemming van het cursusmateriaal op de beoogde competenties te bewaken.

De commissie beveelt de opleiding aan om – in het raam van diversiteit en multiculturaliteit – studenten helder te informeren over hun tewerkstellingkansen en -modaliteiten.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek ervaren dat de realiteit van de dagelijkse beroepspraktijk zo veel mogelijk het vertrekpunt is van de onderwijspraktijk. Kennisinhouden, vaardigheden en attitudes worden geïntegreerd vanuit verschillende disciplines. Daarvoor hanteren lectoren aan de praktijk ontleend didactisch materiaal, werft de opleiding lesgevers met praktijkervaring aan, komen thema's voor projecten uit de beroepspraktijk, en stromen kennis en vaardigheden uit projectmatig wetenschappelijk onderzoek door naar de studenten.

Studenten maken vanaf het eerste jaar kennis met de actuele praktijk en doelgroepen in het werkveld via inleefmomenten, 'orthoritten' (de uitvoering van een relevante ervaringsactiviteit met aanleiding tot reflectie), studiebezoeken en een inleefweek. Studenten bevestigen tijdens de gesprekken dat zij (doelgroepgerichte) praktijkcasussen te behandelen krijgen, en dat lectoren voorbeelden geven vanuit hun praktijkervaring. In het tweede en derde jaar is er de stage op de werkvloer van een voorziening, in relatie met hulpvragers/gebruikers.

De opleiding verving het (traditionele) individuele eindwerk in 2005 door het opleidingsonderdeel project, waarbij studenten in groepjes van zes aan de slag gaan met de uitwerking van een vraag/opdracht vanuit het bredere werkveld. Bij de selectie van projecten staat de orthopedagogische relevantie voorop. De thema's moeten een synthese van kennisinhouden, methodische vaardigheden en attitudes mogelijk maken, en een realistisch product kunnen genereren. Het project moet de individuele en groepsontwikkeling zichtbaar kunnen maken. Verschillende vertegenwoordigers van het werkveld signaleren tijdens de visitatiegesprekken dat het project bij hen moeilijk in te passen is door de overstap van het individuele eindwerk naar het project in groep.

De begeleiding van de groep is in handen van een projectcoach (procesmatige aspecten), een projectbegeleider intern (inhoudelijke aspecten) en een projectbegeleider extern (ondersteuning vanuit de opdrachtgever). Het geheel wordt afgestemd door de coördinator Projectwerking.

De uitwerking van het project verloopt gefaseerd: analyse en operationalisering, analyse-synthese, synthese en implementatie, en evaluatie. Tijdens een verplichte internationale studiereis zoekt elke projectgroep een antwoord op een onderzoeksvraag die aansluit bij het project.

De stage in het tweede jaar (acht weken) vindt plaats in één voorziening met een vast team professionelen. In het derde jaar vindt de stage (zestien weken) plaats op één stageplaats, maar verschillend van die in het tweede jaar. De studenten kiezen zelf hun stageplaats; praktijklectoren begeleiden hen hierbij.

De opleiding geeft aan dat zij de stages ziet als een doorgedreven praktijkervaring. Zij verwacht van een student dat hij tijdens de stage in het tweede jaar evolueert naar een participerende en observerende opvoeder-begeleider, en dat hij in het derde jaar actief en zelfstandig functioneert als gespecialiseerde opvoeder-begeleider.

Een stagebegeleider (van de stageplaats) en een praktijklector/stagesupervisor (van de opleiding) begeleiden de student. Informatiemomenten, samenkomsten voor supervisie, reflectie- en werkverslagen, een tussentijdse evaluatie, een eindevaluatie op de stageplaats en de portfolio zijn wezenlijke werkvormen en/of instrumenten om het leerproces te ondersteunen.

De commissie had inzage in de stagebundel 2OM en de stagebundel 3 OM (beide 2009-2010).

De praktijklectoren beschrijven helder in deze bundels voor de student en de stagebegeleider:

- 'op de stageplaats': de taakomschrijvingen, de leerdoelen en competenties stage, hoe de competenties realiseren en verwerven, stagegesprekken en opdrachten, de evaluatiedraad stage en de stagebeoordeling;
- 'op school': de supervisie, de leerdoelen en competenties stagesupervisie, stagesupervisie bijeenkomsten en opdrachten en individuele gesprekken. In het derde jaar is er nog een eindbeschouwing stagesupervisie aan toegevoegd;
- in het laatste gedeelte de praktische richtlijnen bij het stagelopen en een draaiboek dat de student kan hanteren om deadlines te noteren.

De studenten kunnen wetenschappelijke databanken en andere vakliteratuur raadplegen in de bibliotheek en in alle instellingen van de associatie. De begeleidende handboeken die beschikbaar waren tijdens het visitatiebezoek, vond de commissie relevant voor de opleiding. Raadplegen.

Contacten tussen de opleiding en de beroepspraktijk zijn er in het kader van (internationale) stage, (onderzoeks)projecten, vorming en bevragingen allerhande. Structureel is er de vertegenwoordiging van het werkveld in de Departementale Raad. De opleiding geeft aan dat contacten met het werkveld meer gestructureerd, geformaliseerd en geïntensifieerd moeten worden.

De opleiding biedt op vraag van organisaties en voorzieningen in het kader van maatschappelijke dienstverlening korte(re) en langdurige opleidingsinitiatieven aan. De commissie heeft kennis genomen van een aantal voorbeelden. De onderwerpen vormen voor de opleiding een indicatie van de thema's die in het werkveld actueel zijn.

Ook via PWO-projecten houdt de opleiding voeling met het werkveld. Binnen praktijkgericht onderzoek vermeldt het ZER twee driejarige PWO-projecten: 'Opstart van een regionaal expertisenetwerk ten aanzien van inclusief onderwijs voor lagere scholen in de provincie Antwerpen' (2005-2008) en 'Kwaliteit van bestaan: de ondersteuningsvrager als onderzoeker'. Werken aan kwaliteit van bestaan in residentiële woonvormen van personen met een verstandelijke beperking (2007-2010)'.

Het departement werkte mee aan het hogeschool-PWO-project 'Onderzoek naar instroomkenmerken en leerstijlkenmerken in het perspectief van onderwijsontwikkeling en studiebegeleiding' (2004-2007), en

leverde/levert een bijdrage aan de Interreg-projecten 'Doorlopende leerlijn leercompetenties' (DoLeLe, 2007-2008) en 'Goesting in leren en werk' (GoLeWe, 2008-2011).

De commissie stelt dat er doorheen de drie studiejaar een goede praktijkopbouw is. Er zijn mooie praktijkgerichte componenten in het programma, gaande van 'orthoritten', de inleefweek en een week buitenland tot stage.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding stelt dat de opbouw van het reguliere programma vanuit de opleidingsvisie samenhang en integratie bevordert, en dat een modulair systeem het structureel mogelijk maakt om inhoud van opleidingsonderdelen geleidelijk op te bouwen en met elkaar in verband te brengen. De student verwerkt de leerinhouden van een module vooraleer aan de volgende module te beginnen. Het examen na elke module levert feedback op voor bijsturing. De volgtijdelijkheid van de opleidingsonderdelen zijn per studiejaar aangegeven in de studiegids (2009-2010) van het departement.

De commissie bevestigt de logische opbouw van het programma. De werking van de leergroepen wordt door de commissie in het kader van samenhang en verdieping als positief beoordeeld. Zij definieert de organisatie van het programma eerder als een vierperiodensysteem dan als modulair onderwijs. Met de modules kan niet worden geschoven; zij kunnen niet uit elkaar worden gehaald.

De hogeschool heeft in haar beleidskader voor onderwijsontwikkeling ingeschreven dat personeelsleden zich moeten profileren in een internationale context. De opleidingsbrochure 2009-2010 geeft aan dat internationalisering een vaste waarde is in de opleiding. Zij beschrijft beknopt de internationale dag, het inzetten van buitenlandse gastlectoren, probleemgestuurde opdrachten gericht op het buitenland, de buitenlandse studiereis, de buitenlandse stage en studie in het buitenland.

De commissie waardeert de aanpak waarbij de internationale ervaringen gradueel voorbereid worden zowel op het vlak van vakinhoudelijke vorm als het in contact komen met de internationale dimensie. De studenten gaan naar het buitenland via verschillende projecten en beurzen: Erasmus, UOS-beurzen, Stadsbeurzen Antwerpen-Paramaribo, Transpac... De uitwisseling gebeurt in het derde jaar tijdens de stageperiode. Studenten volgen tijdens de buitenlandse stage vaak ook lessen aan de gastinstelling.

In het verkorte programma is er een internationale studiereis van vier dagen in het kader van het opleidingsonderdeel project.

Vanuit het lessenrooster zijn er geen overlappingsen en samenvallende opleidingsonderdelen, zodat studenten alles kunnen volgen. IT-studenten signaleren aan de commissie dat de volgtijdelijkheid toeneemt naarmate ze vorderen in de opleiding.

Tijdens de gesprekken bevestigt de opleiding dat de Opleidingscommissie de samenhang evalueerde. Zij stelde dat het modulaire systeem hiervoor voordelen biedt maar ook nadelen. Aan de commissieleden is verteld dat de opleiding wil omschakelen naar een systeem van twee periodes per academiejaar; het ZER vermeldt dat deze omschakeling is opgenomen in de strategische planning.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om zorg te dragen voor een evenwichtige ontwikkeling van het periodesysteem naar het beoogde systeem. De nieuwe ontwikkelingen moeten kritisch opgevolgd worden met het oog op de realisatie van samenhang en verdieping.

Facet 2.4 Studietoestand

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoestand, bachelor: tenminste 180 studiepunten.

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding tot professionele bachelor Orthopedagogie bestaat uit 3 programmajaren van elk 60 studiepunten. In totaal wordt een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten. De opleiding voldoet daarmee dus aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoestand van een professionele bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggelaten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het ZER vermeldt dat de ECTS-fiche per opleidingsonderdeel de tijd aangeeft die een student eraan zou moeten besteden. Tijdens de gesprekken geven lectoren aan dat zij studenten vaak informeren over de tijd die zij bijvoorbeeld aan een opdracht verwacht worden te werken.

Binnen de opleiding worden geen kwantitatieve studietijdmetingen ingericht. De studietijd wordt kwalitatief wordt bevraagd. Als reden hiervoor geeft de opleiding aan dat metingen in het verleden geen bruikbare gegevens opleverden en weinig methodes van studietijdmeter betrouwbaar zijn.

Studenten geven tijdens gesprekken in focusgroepen hun ervaringen weer met de studiebelasting van opleidingsonderdelen en modules. Lectoren bevragen de tijd die studenten nodig hadden om (nieuwe) opdrachten uit te werken. Het overleg binnen opleidingsonderdelen of de module bespreekt de gegevens en kan (eenvoudige) bijstellingen voorstellen en toepassen.

De opleiding geeft aan dat studenten over het algemeen de begrote studietijd in overeenstemming vinden met de reële. Uit de de visitatiegesprekken leerde de commissie dat de studenten doorheen de drie studiejaar doorgaans veel werk hebben, maar dat het hen lukt, mits een goede planning.

De commissieleden hoorden tijdens de gesprekken met studenten en afgestudeerden als studiebevorderende factoren onder meer de materiële voorzieningen, het vakmonitoraat, de begeleiding in de leergroep en de studentbegeleiding. De commissie waardeert de initiatieven van de opleiding om de studievoortgang te bevorderen, onder meer via taalbegeleiding, leerstijl- en motivatietest, tips per leercompetentie voor studenten, didactische wenken voor lectoren om wenselijk leergedrag te stimuleren, bijeenkomsten van studenten uit (minderheids)groepen en studenttutoraat.

De opleiding bevestigt de mening van de commissie dat het modulesysteem belemmerend kan zijn, omdat studenten voor sommige leerinhouden meer dan zeven lesweken en een evaluatieweek nodig hebben om de leerstof te laten bezinken. Sommige studenten lukt het niet om gefragmenteerde inhouden te integreren en te verdiepen. Bovendien zorgt een (langdurige) afwezigheid van een student automatisch voor studievertraging.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de studietijd van reguliere en individuele studietrajecten op een betrouwbare en valide wijze te meten en te bewaken.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding stelt voorop dat haar didactische concept vertrekt bij een krachtige leeromgeving die het leerproces van de student wil stimuleren. De opleiding gaat er onder meer van uit dat de competenties zich gradueel ontwikkelen, legt van bij de aanvang de klemtoon op praktijkgerichtheid, kiest voor een ervaringsgerichte aanpak, zoekt aansluiting bij de verwachtingen van inkomende studenten, houdt de drempel voor instroom laag en wenst dat alle studenten op het einde van het eerste jaar minstens eenzelfde minimaal niveau van basiskennis, vaardigheden en attitudes behalen.

De commissie meent dat de opleiding haar intenties realiseert door de “rode draden” die doorheen het programma van het eerste, over het tweede naar het derde jaar zijn ingewerkt:

- van waarnemen naar handelen in een context die geleidelijk complexer wordt;

- van taak- over probleem- naar projectgestuurd,
- van gewone opvoedings- en begeleidingssituaties naar specifieke opvoedings- en begeleidingssituaties,
- van begeleid leren en reflecteren naar zelfstandig leren en reflecteren,
- van 'ik en de leergroep' over 'ik en de cliënt' naar 'ik en de organisatie/samenleving'.

Er wordt een mix van groeperings- en didactische werkvormen gebruikt. Werkvormen worden gekozen in afstemming op pedagogische criteria en de verwerving van competenties. Volgende werkvormen zijn terug te vinden in de studiefiches: hoorcolleges (gebruik van multimedia, zoemsessies...), werkcolleges (gebruik van beeld- en casusmateriaal, groepsopdrachten...), oefengroepen (gebruik van rollenspelen, vaardigheidstraining, casusmateriaal, groepsopdrachten...), leergroep (gebruik van rollenspelen, vaardigheidstraining, opdrachten, groeps gesprekken...), PGO-groepen en projectgroepen, stage en supervisiegroepen en workshops (casusgericht werken, film- en video-opnamen, groeps gesprekken, bespreking van stage-ervaringen...).

De commissie merkt op dat het aantal studenten (tot 25) in een leergroep groot is, zeker voor een rollenspel, waarbij de context voldoende veilig moet zijn.

Tijdens de visitatiegesprekken is het voor de commissieleden helder dat de opleiding in haar didactische concept plaats inruimt voor kenmerken van de instromende studenten. Het aspect studievaardigheden wordt opgenomen in de leergroep en studiegroepjes, het gebruik van verschillende leerstijlen wordt vertaald in een verscheidenheid in werkvormen, 'taaldrempels' worden geremedieerd door een taalbegeleider, en studenten met bijvoorbeeld functiebeperkingen worden ondersteund via faciliteiten en didactische aanpassingen.

De commissie stelt dat het van belang is om de verwachtingen ten overstaan van instromende studenten niet te laten dalen naarmate meer studenten vanuit het BSO en TSO instromen.

De opleiding betreft recente onderwijsontwikkelingen. Voorbeelden hiervan zijn de werking van de leergroep, de stagesupervisie, de integratie van probleemgestuurd leren en de werking van de projecten. Er wordt aandacht besteed aan de integratie van verschillende inhouden in de projecten en het probleemgestuurd leren.

In het visitatiegesprek stellen lectoren dat zij bij hun lessen gebruikmaken van onder meer elektronische presentaties, whiteboards, overheadprojectoren en beeldmateriaal. Sommige lectoren ontwikkelden een eigen cursus, anderen werken met handboeken uit het vakgebied. Studenten kunnen referentiewerken, wetenschappelijke tijdschriften en databanken, vakspecifieke websites en zoekmachines raadplegen in de bibliotheek.

Studenten bevestigen aan de commissie dat zij op het elektronische leerplatform ondersteunend materiaal vinden zoals handleidingen en studiewijzers, oefeningen, documentatie, presentaties van de lessen, videobeelden, discussiefora, zelftests, groepsopgaven en weblinks. Het platform wordt ook gebruikt voor communicatie en uitwisseling van informatie tussen lectoren en studenten, en tussen studenten. Studenten formuleerden bedenkingen bij bijvoorbeeld het gebruik van zowel Blackboard als e-Campus en de veelvuldige aanpassingen ervan.

De ingekeken cursussen vindt de commissie over het algemeen van een behoorlijk tot goed niveau, met een duidelijke structuur, een behoorlijke benadering van de thematiek, de opgave van instructies voor studie en een (recente) bibliografie. Enkele cursussen zijn moeilijk leesbaar en gedateerd, en deden de commissie terugdenken aan materiaal met als basis een vroegere universitaire cursus. In de eigenlijke cursusteksten vond de commissie meestal geen informatie over competenties, doelstellingen, studiepunten en de plaats in het programma. Studenten geven tijdens het visitatiegesprek aan dat het cursusmateriaal vaak niet klaar is bij het begin van de zevenwekenperiode.

De commissie bevestigt dat het didactische concept van de opleiding in het verlengde ligt van haar doelstellingen. Lectoren brengen variatie aan in hun (creatieve) werkvormen; zij sluiten aan bij het didactische opleidingsconcept. De commissie is gecharmeerd door de initiatieven om studenten vanuit het secundair onderwijs voor te bereiden op hoger onderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het onderwijs- en examenreglement vermeldt dat de student recht heeft op twee examenkansen voor elk opleidingsonderdeel, namelijk in de eerste en in de tweede examenperiode, tenzij de ECTS-fiche bepaalt dat voor een deel of het geheel van de punten één examenperiode is voorzien, bijvoorbeeld bij stage/stagesupervisie. Studenten die om medische redenen één of meer (deel)examens missen, kunnen die onder bepaalde voorwaarden inhalen. Inhaalexamens worden georganiseerd op één welbepaalde dag.

De commissie heeft vastgesteld dat studenten dit problematiseren, omdat zij bij ziekte tijdens een assessmentweek studieovertraging oplopen.

In het eerste jaar is er op het einde van de modules 1, 2, 3 en 4 een assessmentweek. In het tweede jaar is er zo'n week na de modules 5, 6 en 8 (module 7 is stage/stagesupervisie), in het derde jaar na de modules 11 en 12 (modules 9 en 10 zijn stage/stagesupervisie). Een examenrooster wordt voorgelegd aan de vertegenwoordigers van de klassen die bijsturing ervan kunnen vragen.

De commissie heeft via inzage van de ECTS-fiches vastgesteld dat evaluatie plaatsvindt op verschillende tijdstippen en manieren (bijvoorbeeld permanente evaluaties tijdens lesweken, summatieve kennis- en inzichttoetsen tijdens de assessmentweek, projectevaluatie tijdens en bij afronding van het project, peer assessment bij leergroepen of de probleemgestuurde module, formatieve feedback bij de verwerking van casussen en coaching van project).

Tijdens de visitatiegesprekken geven lectoren aan dat zij toetsvormen hanteren die aansluiten bij de doelstellingen van het opleidingsonderdeel en dat die vermeld zijn op de studiefiches. Het ZER geeft een beschrijving van evaluatievormen die gebruikt worden voor het toetsen van kennis en inzichten (bijvoorbeeld schriftelijk, open boek en opdrachten) en van competenties (bijvoorbeeld verslag, productevaluatie, procesevaluatie, peer en self assessment, en mondeling examens).

Het onderwijs- en examenreglement beschrijft de werking en criteria van de Examencommissie. De ombudspersoon is lid van de Examencommissie en bewaakt de gelijkbehandeling van elke student.

Criteria, de evaluatievorm en de examentijd zijn per opleidingsonderdeel weergegeven in de ECTS-fiches die raadpleegbaar zijn op intranet. Studenten bevestigen aan de commissie dat lectoren de fiches toelichten bij de aanvang van hun lessen. Evaluatiecriteria en -vormen voor stage/stagesupervisie, exploratie & verdieping en project zijn gedetailleerd opgenomen in de papieren leidraden en/of op het digitale leerplatform. Het deliberatiekader is omschreven in de departementale aanvullingen bij het onderwijs- en examenreglement.

Studenten bevestigen dat sommige lectoren proefexamens opmaken en examenvragen van vorige academiejaren op Blackboard plaatsen.

Na inzage in de examens stelt de commissie dat in de examens de focus op de beroepspraktijk zichtbaar is; er wordt van studenten vaak een praktijkgerichte toepassing verwacht. De vraagstelling is voldoende ruim gespreid over de verschillende doelgroepen waarmee de opvoeder-begeleider in de praktijk te maken krijgt en de verschillende posities die hij moet kunnen innemen op de werkvloer. Examens gaan in op de actualiteit, en de internationale dimensie is erin aanwezig.

Studenten kunnen hun toetsresultaten raadplegen op Blackboard, vier weken na het assessment. Diezelfde week is er een terugkoppelingsmoment. Zij kunnen hun examens inkijken. De vaklector bespreekt inhoudelijke en studiemethodische werkpunten, en kan doorverwijzen naar de studenten- en taalbegeleiding. Na elke examenperiode is er nog de mogelijkheid van inzage in en feedback op alle examens van het voorbije jaar. De ombudspersoon en studiebegeleiders zijn bereikbaar op die dagen.

Volgens de opleiding is feedback een essentiële component in het leerproces, omdat de student net via deze terugkoppeling kan bijsturen. De commissie heeft vragen bij de remediërende functie van toetsing als studenten – zoals zij tijdens de visitatie signaleren – pas halfweg de volgende module feedback krijgen op hun resultaten. Dat het feedbackmoment vier weken later komt, verklaart de opleiding door de werkdruk bij lectoren vanwege het verbeterwerk en lesvoorbereidingen voor een nieuwe module. De commissie wil begrip opbrengen voor de argumentatie van de opleiding, maar meent dat de resultaten van toetsing en examens, en de terugkoppeling erop naar studenten te laat komen.

De beoordeling van de stage gebeurt via een:

- Tussentijdse en eindevaluatie aan de hand van een evaluatieschema; hierbij is de student aanwezig. Het evaluatieschema omvat competenties (het geheel van kennis, vaardigheden en attitudes) die vertaald zijn in concreet waarneembaar gedrag.
- Kwantitatieve beoordeling aan de hand van punten op twintig, waarbij de student niet aanwezig is.
- Appreciatie onder de vorm van een synthese die de praktijklector en stagebegeleider geven aan de student.

De praktijklector houdt bij de toekenning van punten rekening met de al dan niet getoonde competenties tijdens de stage, de stagesupervisies, de individuele en evaluatiebesprekingen, en de schriftelijke opdrachten die de student uitwerkte. De stagebundel adviseert de student om zijn evaluatiegesprek voor te bereiden aan de hand van een attitudesteekkaart. De commissie heeft vastgesteld dat de verwantschap tussen de competenties en de attitudekaart niet zichtbaar is voor studenten en het werkveld.

Het werkveld signaleert tijdens het visitatiebezoek dat er bij de evaluatie van de stage niet vaak meningsverschillen zijn. Als het zich toch eens voordoet, wordt het via overleg opgelost.

De commissie had inzage in de leidraad bij het project met de wijze van evaluatie en de criteria ervan. De beoordeling van het project omvat procesmatige en inhoudelijke elementen. Naast de groepsbeoordeling is er ruimte voor de individuele profilering van de student. De competentiegerichte leerdoelen (ECTS-fiche) zijn samengevoegd in de clusters projectmatig werken en wetenschappelijke toepassing. Per competentie is vastgelegd of het volstaat dat de student eraan werkt of dat hij binnen het projectproces ook nog wordt geëvalueerd aan de hand van gedragsindicatoren. Er worden twee scores vastgelegd:

- De groepsscore staat voor de evaluatie van het projectboek, het artikel en de presentatie/bevraging.
- De individuele correctie op de groepsscore door de projectgroep (*peer assessment*) en de projectcoach als externe begeleider.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om de feedback op de examens vroeger bekend te maken aan de studenten.

De commissie adviseert de opleiding om bij de opmaak van de attitudesteekkaart de competentielijst als leidraad te nemen.

De commissie beveelt de opleiding aan om alternatieven te overwegen voor 'inhaalexamens op één dag'.

Facet 2.8 Masterproef

Niet van toepassing voor een professioneel gerichte bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bacheloropleiding. De toelatingseisen tot de opleiding zijn de voorwaarden die algemeen gelden voor hoger onderwijs. Ze zijn geëxpliciteerd in het onderwijs- en examenreglement; de opleiding richt geen toelatingstesten of oriëntatieproeven in.

De departementale Toelatingscommissie spreekt zich uit over faciliteiten aan studenten met bijzondere noden, zoals topsporters, studenten met kinderzorg, werkstudenten en studenten met (leer)stoornissen. Faciliteiten kunnen betrekking hebben op bijvoorbeeld het uitvergroten van teksten, een langere examentijd, het gebruik van een laptop tijdens examens en het volgen van een individueel traject.

Studenten die zich een tweede of volgende keer willen inschrijven voor eenzelfde programmajaar van eenzelfde opleiding moeten toestemming vragen aan de Toelatingscommissie, die bindende voorwaarden kan opleggen.

Anderstalige studenten moeten een taaltest afleggen als ze geen taalattest hebben.

Het ZER geeft aan dat in 2007-2008 in het eerste jaar 37 procent instroomt uit het ASO, 51 procent uit het TSO, 8 procent uit het BSO en 1 procent uit het KSO, en dat 1 procent een buitenlands diploma heeft. De opleiding signaleert tijdens het visitatiebezoek dat de instroom uit het BSO, en in mindere mate ook uit het TSO, toeneemt. De commissie meent dat de instroom in de opleiding qua vooropleiding anders ligt dan in andere hogescholen.

De opleiding geeft aan dat er op het vlak van inhoud geen specifieke vooropleiding is vereist. In het begin van de eerste module worden van studenten een taaltest en een leerstijl- en motivatietest afgenomen. Indien nodig krijgen de studenten de gepaste ondersteuning. Studenten bevestigen aan de commissie dat de opleiding bijkomende aandacht heeft voor studievaardigheden.

De commissie is van mening dat de opleiding de drempel voor instroom laag legt en waardeert de initiatieven om instromende studenten te motiveren. De commissieleden hebben tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding structureel samenwerkt met scholen voor secundair onderwijs, en dat zij meewerkte aan de eindtermen. De commissie mag stellen dat het opleidingsprogramma qua vorm en inhoud aansluit bij de kwalificaties van de studenten die instromen.

De opleiding biedt een tweejarig opleidingsprogramma bachelor Orthopedagogie van zestig studiepunten aan voor studenten die het diploma graduaat Orthopedagogie behaalden aan een CVO.

Tijdens de visitatiegesprekken kreeg de commissie duiding bij onderzoek van de Plantijn Hogeschool en EduBRON (Universiteit Antwerpen) in het kader van de projecten IDU, Dolele en Golewe, waarbij de relatie tussen studentkenmerken en slaagcijfers werden onderzocht. De kenmerken die resulteren in studiesucces zijn motivatie, analyseren, relateren, structureren, concreet verwerken en sturing van het studieproces. Sterkere leercompetenties kunnen de slaagkansen van eerstejaarsstudenten met 25% doen toenemen. De Lemo-test (Leerstijlen- en motivatietest) brengt deze kenmerken voor elke student in een persoonlijk en gedetailleerd feedbackrapport in kaart. Het rapport is heel gebruiksvriendelijk en visueel aantrekkelijk. Bovendien krijgen de studenten concrete tips en adviezen om hun leercompetenties te verstevigen. Reflectie en aanzet tot remediëring gebeurt binnen de leergroepen en via individuele coaching door de studiebegeleiders, de tips in de mini-handwijzers van Golewe, de tips en tools op de Golewe-website. Het groepsrapport, naar aanleiding van de Lemo-test, brengt het instroomprofiel van de eerstejaarsstudenten orthopedagogie in kaart zodat lectoren en begeleiders zich hier naar kunnen richten. De test is ook beschikbaar voor laatstejaarsstudenten secundair onderwijs.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 2, programma:voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen professionele gerichtheid van het programma:	goed
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	goed
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	nvt
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het personeelsbeleid van het departement ligt in het verlengde van de hogeschoolbeleidsnota 'Van personeelsbeheer tot personeelszorg'. Het departement stelt dat het voor de opleidingsgebonden disciplines orthopedagogen, psychologen en gespecialiseerde opvoeder-begeleiders aanwerft met ervaring in het werkveld van een opvoeder. Ook voor andere disciplines wordt kennis van het werkveld van een opvoeder verwacht. Het hebben van een pedagogisch diploma geldt als aanbeveling. Voor ATP-medewerkers zijn er organisatorische competenties als criteria.

Het profiel van een vacature is in functie van het opleidingsonderdeel of de administratieve taak. Aanvullende criteria zijn onder meer: passen in de bedrijfscultuur, het eigen functioneren in vraag willen stellen, teamspeler zijn, andere relevante werkervaringen en een inzetbaarheid voor een langere periode.

Na inzage van de cv's en individuele bijscholingsinitiatieven stelt de commissie dat de opleiding beschikt over personeel met sterke intrinsieke kwaliteiten en persoonlijkheden. Het is een kwaliteitsvol team dat gekwalificeerd is voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische uitwerking van het curriculum.

Het ZER geeft aan dat er een evolutie is naar een gecombineerd takenpakket, dat onderwijstaken, organisatorische of beleidsondersteunende taken omvat. De taakstelling gebeurt in functie van de noden van de opleiding, en de competenties en desiderata van elke medewerker. Bijkomende overwegingen per lector zijn bijvoorbeeld de continuïteit in de opdracht, een evenwichtige spreiding over de modules, zo min mogelijk verschillende opleidingsonderdelen per module, maximaal vier projectgroepen, twee tot drie leergroepen en ten hoogste vijf stage-/supervisiegroepen. De commissie waardeert de reflectie over de opdrachten en bevoegdheden bij de samenstelling van het takenpakket van het personeel.

De hogeschool richt voor nieuwe personeelsleden bij de start van het academiejaar een onthaaldag in, waarop zij hogeschoolbrede informatie krijgen (vademeccum), en kennismaken met de opleiding en de lectoren. Nieuwkomers worden op inhoudelijk vlak ondersteund door een collega, en kunnen in de opleiding terecht met vragen over bijvoorbeeld de ECTS-fiches, inhaallessen, procedures voor bijscholingen, en afspraken over examens en toezicht. Het departementale secretariaat ondersteunt administratief. De onderwijsondersteuner licht het gebruik van Blackboard en e-Campus toe. Cursusmateriaal wordt hen ter beschikking gesteld door de vorige lesgever en/of de collega die parallel lesgeeft.

In principe heeft het departementshoofd met elke medewerker een functioneringsgesprek om de drie jaar. Medewerkers kunnen ook zelf een gesprek aanvragen. Agendapunten zijn de taakinvinging, de arbeidsvreugde, de samenwerking met collega's, ondersteuningsbehoeften, sterke en verbeterpunten in het functioneren, professionaliseringsnoden, werkpunten en taakafspraken. De medewerker kan bijkomende agendapunten ter bespreking inbrengen.

De commissie mist (een) tussentijdse opvolging(en) bij de functioneringsgesprekken. Evaluatiegesprekken hebben voor alle personeelsleden plaats om de vijf jaar.

De commissie mist een gerichte coaching en aansturing van het lectorenteam. De commissie merkt op dat, gezien het departement slechts twee opleidingen omvat, het departementshoofd en de opleidingscoördinatoren 'op hetzelfde nest zitten'. De commissieleden menen dat er een ondubbelzinnige taken- en bevoegdheidsafbakening moet zijn voor een departementshoofd en een opleidingscoördinator. Zij zijn van mening dat een opleidingscoördinator in de eerste plaats de aansturing en coaching van het team moet opnemen, in plaats van bijvoorbeeld de opmaak van lesroosters, de opvolging van IT en conflictbemiddeling.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om het functionerings- en evaluatiesysteem verder uit te werken.

De commissie adviseert een effectieve aansturing en bevordering van de teambuilding.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

De opleiding sluit aan bij de volgende criteria voor de inzet van personeel van een professioneel gerichte opleiding:

- het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het ZER vermeldt dat in 2007-2008 twee lectoren naast hun onderwijsopdracht een functie hadden in het werkveld en dat alle lectoren in het werkveld diverse functies hebben bekleed voordat zij naar de opleiding kwamen en sommigen er nog contacten hebben.

Samenwerking met het werkveld gebeurt via stages, projecten, gastlectoren en studiedagen die de opleiding organiseert voor haar stageplaatsen. De opleiding organiseert elk jaar een studiedag met lezingen en workshops voor de externe stagebegeleiders.

De opleiding stipt aan dat er een sterke wederzijdse betrokkenheid is tussen de opleiding en het werkveld in het kader van maatschappelijke dienstverlening. Bij het verkennen en aftasten van de vraagstelling maakt de opleiding kennis met de problemen en kansen op de werkvloer. Lectoren zien dat als een opportuniteit om actuele ontwikkelingen vanuit de praktijk in de opleiding te brengen.

Om de vijf jaar gaat de opleiding met het werkveld via een focusgroep in gesprek over de kwaliteit van de opleiding, hun verwachtingen tegenover een pas afgestudeerde gespecialiseerde opvoeder-begeleider, recente tendensen in het werkveld en de behoefte aan informatie over de opleiding.

Tijdens de gesprekken met lectoren verneemt de commissie dat de hogeschool en het departement initiatieven voor professionalisering nemen. Lectoren geven als voorbeelden: de Dag van het Leren (een aanbod van workshops en trainingen), Mindmanager, training in ICT-vaardigheden, het gebruik van draaitabellen in Excel, didactisch gebruik van PowerPoint en uitwisseling van good practices. Voorbeelden van leidinggevend zijn

competentieleren en -evalueren, outputmanagement, strategische planning, oplossingsgericht werken en een basiscursus TRIS. Binnen de associatie kunnen lectoren deelnemen aan sessies ingericht door het Expertise Centrum Hoger Onderwijs van de Universiteit Antwerpen, die gerelateerd zijn aan onderwijsinnovatie (ontwikkeling van competenties, uitwerking van onderwijsprojecten...). Lectoren geven tijdens het visitatiebezoek herhaaldelijk aan dat de werkdruk vanuit bijvoorbeeld het modulaire systeem een hypotheek legt op hun beroepsmatige bijscholing. De commissie stelt vast, via het overzicht van de gevolgde bijscholingen, dat het, ondanks de werkdruk, niet voor iedereen onmogelijk is om zich bij te scholen.

De commissieleden zijn ervan overtuigd dat elke medewerker binnen zijn opdracht zijn best doet om bij te blijven. De commissie mist echter een professionele aansturing van het personeel, samen met een teamplan voor deskundigheidsbevordering.

Binnen opleidingsonderdelen wordt tijd vrijgemaakt voor gastsprekers. Het ZER geeft voorbeelden van onderwerpen die gastsprekers hebben gepresenteerd in het tweede en derde jaar, onder meer 'sociale deelidentiteiten, culturen en cultuurverschillen', 'ouders in de hulpverlening', 'persoonlijke beleving van handicap, en maatschappij en verwachtingen', 'internet voor mensen met een verstandelijke handicap' en 'werken met stappenplannen in de hulpverlening'.

Met aanvullende gegevens over de betrokkenheid bij het werkveld vanuit de gesprekken met lectoren, kan de commissie stellen dat het onderwijzende personeel van de opleiding relevante praktijkervaring heeft en die ook onderhoudt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om het professionaliseringsbeleid kritisch te evalueren en zonder dralen initiatieven tot structurele aansturing en verbetering te nemen.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Voor het academiejaar 2008-2009 beschikte de hogeschool over een omkadering van 282 voltijdse equivalenten (centrale administratie 37 VTE's, onderwijs 245 VTE's), die zij toewijst aan de departementen.

Het departement SAW kreeg iets meer dan 44 VTE's:

- departementshoofd;
- 6 ATP-medewerkers (4,9 VTE's);
- helpdesk ICT/AV, bibliotheek en bibliotheekadministratie (2,68 VTE's);
- 47 leden onderwijzend personeel (34,77 VTE).

De opleiding definieert de ratio student-lector als het aantal studenten in de opleiding, afgezet tegenover het aantal VTE met onderwijsopdracht. Voor 2008-2009 is de ratio 27 (701/27,4), voor 2009-2010 26 (696/25,69).

Tijdens de visitatiegesprekken signaleren personeelsleden dat zij de werkbelasting als continu stijgend ervaren. Zij geven als redenen hiervoor onder meer:

- de beschikbare omkadering;
- de aanpassingen van curricula en vakinhouden/cursussen wegens innovatie en vernieuwing;
- de modulaire organisatie van de opleiding;
- andere bijkomende opdrachten.

Aan de commissie is tijdens het visitatiebezoek gemeld dat, met het oog op de inperking van de werkbelasting, het concept 'flexibele participatie' in bepaalde vergaderingen is ingevoerd.

De commissie beoordeelt de (procentuele) omkadering voor kernactiviteiten en activiteiten in de interne en externe omgeving als ruim maar de inzet en de taakafbakening (ook van de leidinggevende) kan volgens de commissie efficiënter.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om het personeelsbeleid van het departement op het vlak van taakbelasting (waaronder beschikbare tijd voor bijscholing) efficiënter in te vullen.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	voldoende
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het beheer van de infrastructuur is de bevoegdheid van de directeur Financiën en Patrimonium, het beleid en beheer van de faciliteiten die van de directeur Onderwijszaken. Preventie, veiligheid en milieu zijn de verantwoordelijkheid van de algemeen directeur. Departementshoofden beslissen mee over het beleid en beheer.

De visitatiecommissie bezocht tijdens de rondgang op de campus onder meer de werkplaats van lectoren; de lokalen van de stagebegeleiders en de administratie; de lokalen voor individuele gesprekken; de leslokalen; het studielandschap (EMI) met de bibliotheek, de computerklas en de stille werkruimte; aula's en de praktijklokalen voor crea en drama.

De leslokalen zijn uitgerust met whiteboard, pc en beamer, een overheadprojector en projectiescherm, en een geluidsinstallatie. De commissie was onder de indruk van de functionele, student- en personeelsvriendelijke en esthetische campus. Het campusgebouw, de uitrusting en de voorzieningen voor studenten en lectoren ruimschoots voldoen voor de realisatie van het opleidingsprogramma.

De collectie van de bibliotheek omvat boeken, tijdschriften, documentatiemappen, eindwerken, elektronische databanken (vakgericht, multidisciplinair, academisch). Studenten en personeelsleden kunnen terecht in alle bibliotheken van de associatie en hebben toegang tot de elektronische catalogus van de bibliotheken van Anet. Via intranet hebben zij een overzicht van de beschikbare databanken en een directe toegang via e-Campus. De bibliotheekwerking wordt aangestuurd door een werkgroep. Het departement beslist autonoom over de grootte en de besteding van het budget.

Het aanbod aan opleidingsgerelateerde tijdschriften in de collectie is relevant. De commissie betreurt dat de collectie van de bibliotheek beperkt blijft tot Nederlandstalige werken en dat er geen Engelstalige, opleidingsgerichte literatuur voorhanden is. Naast de fysieke bibliotheekcollectie heeft de opleiding de beschikking over een zeer ruim aanbod aan elektronische tijdschriften en e-books, waarvan het merendeel in het Engels, maar de commissie vraagt dat studenten ook functioneel gebruik maken van andere talen dan het Nederlands.

In het studielandschap kunnen studenten individueel of in groep werken (met vergadertafels, pc's, opleidingsspecifieke software – onder meer Sociale Kaart en Mindexpress, draadloos netwerk, printer, kopieertoestel en scanner). De stille werkruimte omvat cellen waar studenten bijvoorbeeld beeldmateriaal kunnen analyseren en montages maken (met Fat Client, digitale videocamera's, koptelefoons, fototoestellen, statieven, laptops, microfoons, cassette-recorders, dictafoons en beamers).

De opleiding geeft aan dat de hogeschool heeft gekozen voor informatieverstrekking en interactieve communicatie via digitale weg. Studenten en personeelsleden hebben toegang tot Blackboard, bibliotheekcatalogi, databanken, SOVO en e-Campus (digitale omgeving met toegang tot softwarepakketten als Microsoft Office, Mindmanager Pro en woordenboeken). Elke student heeft een e-mailadres. Een zelfstudiepakket ondersteunt studenten om efficiënt, kritisch en correct informatie te zoeken en bronnen te vermelden. Voor studenten met lees-, schrijf- en spellingproblemen is er het programma Sprint.

Studenten van het eerste jaar krijgen een ICT-introductie in oefengroepen. De ICT-competenties die studenten verwerven, zijn algemeen van aard, met het oog op het gebruik bij bijvoorbeeld opdrachten, PGO, projectwerking, zelfstudie, verwerking van de leerstof, leerbegeleiding en navorming. ICT-kennis en -competenties maken geen deel uit van een afzonderlijk assessment; de verwerving ervan wordt getoetst via digitale vormelijke en inhoudelijke resultaten.

Op zich is dat positief maar studenten signaleerden in de gesprekken, dat zij het gebruik van bijvoorbeeld intranet, Blackboard en e-campus ingewikkeld en niet eenduidig vinden. De veelheid aan webplatformen waarmee studenten moeten werken, is niet gebruiksvriendelijk. De hogeschool is daarom, op aansturen van de departementale ICT-ankerpersonen, gestart met een project ter vereenvoudiging van het ICT-platform voor studenten.

De commissieleden hebben tijdens de rondgang vastgesteld dat lectoren, praktijklectoren, coördinatoren, begeleiders en medewerkers gebruikmaken van onder meer (stille) werkruimtes, verpoos- en besprekingsruimtes, vergaderruimtes, een lunch- en ontmoetingsruimte, douches en lockers. Deze lokalen zijn uitgerust met de nodige technische (ICT-)voorzieningen.

Computers (Thin en Fat Clients) zijn ter beschikking van studenten en lectoren in het studielandschap, de computerklas en stille werkruimtes. Alle zijn verbonden met het netwerk. Er zijn op de campus multifunctionals ter beschikking van studenten en lectoren; de ISI-software faciliteert multimedia en technische toepassingen. Er is een helpdesk ICT en Audiovisueel.

De hogeschool voorziet omkadering voor de ondersteuning en het onderhoud van het netwerk, het systeembeheer op logistiek niveau, software voor personeels- en studentenadministratie en het innovatieproject voor het uitbouwen van didactische ICT-toepassingen. In het departement ondersteunt een ICT-ankerpersoon.

De faciliteiten voor studenten omvatten PAT-schermen voor mededelingen, valven en intranet (met bijvoorbeeld de organisatie van de examens, lesroosters, stageactiviteiten, internationale activiteiten, de spreekuren van de ombudspersoon en studentenbegeleiding), en prikborden (bijvoorbeeld voor affiches, werkaanbiedingen en berichten van de studentenclub). Voor de aanvang van het academiejaar organiseert de opleiding een cursus- en boekenverkoop op de campus. Tijdens het jaar kopen studenten hun cursussen en boeken bij de Cursusdienst en in de boekhandel. Studenten gaven tijdens de gesprekken aan dat zij onder meer de prijs voor het maken van kopieën als hoog ervaren.

De hogeschool voert het financiële beleid met betrekking tot investeringen en werkmiddelen. De budgetten voor investeringen worden behoefteafhankelijk opgesteld, hetzij departementspecifiek (didactische apparatuur), hetzij hogeschoolbreed (aankoop servers). Het departement heeft een budget voor werkingskosten (afhankelijk van het aantal studenten), voor bijvoorbeeld gastsprekers, juryleden, catering, lidmaatschappen, dienstverplaatsingen, bijscholing, de aankoop van boeken voor de bibliotheek, de aankoop van didactisch materiaal en internationalisering.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de collectie van de bibliotheek uit te breiden met opleidingsgerelateerde anderstalige literatuur.

De commissie beveelt de opleiding aan om te streven naar een eenvoudig(er) ICT-platform voor studenten.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding neemt heel wat initiatieven om potentiële studenten en hun ouders kennis te laten maken met het opleidingsaanbod: SID-In's, advertenties in dag- en weekbladen, reclamebladen, direct mailing, CLB's, de website en een ploofolder.

Studenten die in de loop van het jaar informatie over de opleiding vragen, worden uitgenodigd op de

- Opencampusdag (voorjaar): studenten geven rondleidingen, lectoren beantwoorden vragen, cursussen liggen ter inzage, en er zijn presentaties over bijvoorbeeld het Vlaamse hoger onderwijs, het leerkrediet en de opleiding. Het ZER geeft in bijlage het programma van de Opencampusdag 2008.
- Infoavonden en -momenten: met de situering van de professionele bachelor, accenten in de opleiding, doorstroommogelijkheden en de troeven van de opleiding.

De opleiding organiseert een 'meeleefdag', waarop kandidaat-studenten een hoorcollege en een oefengroep bijwonen. De opleiding richt in samenwerking met secundaire partnerscholen, met vrijwel uitsluitend allochtone leerlingen, een 'snuffeldag' als infomoment in. De hogeschool nodigt elk jaar directies, studiekeuzebegeleiders van ASO-, TSO- en BSO-scholen en het CLB uit om hen te informeren over bijvoorbeeld leerstijlen, werk- en evaluatievormen en leercompetenties.

Voor de start van het academiejaar wordt een introductiedag georganiseerd; studenten van het verkorte programma hebben een eigen dag. Zij maken kennis met de campus, de opleiding, de lectoren, de studie- en studentbegeleiders, de klasgroep en de ICT-faciliteiten, en ze kunnen hun cursussen aankopen. Studenten krijgen ook informatie mee op papier (het lesrooster, een ICT-introductie, SOVO, studentgerichte diensten...).

De elektronische studiegids is via intranet beschikbaar. Het onderwijs- en examenreglement, departementale aanvullingen, het EMI- en ICT-reglement, opleidingsinformatie (competenties, programma's, volgtijdelijkheid, ECTS...) en verschillende formulieren (zoals het aanvraagformulier vrijstellingen) zijn op intranet en in een papieren versie beschikbaar. De ombudspersoon licht tijdens de eerste module het onderwijs- en examenreglement toe. Studenten die in het tweede jaar instappen, signaleren tijdens de gesprekken dat zij veel van deze informatie niet krijgen.

De lectoren lichten de ECTS-fiches toe bij de start van hun opleidingsonderdeel; deze fiches zijn online te raadplegen in de databank. Zij beschrijven per opleidingsonderdeel de leerinhoud en -doelen, de didactische aanpak, leermaterialen, al of niet verplichte taken en de evaluatie. Studenten bevestigen dat lectoren via Blackboard studieondersteunend materiaal aanbieden, zoals voorbeeldexamenvragen, studietips, FAQ en oefeningen.

Een leergroepbegeleider onderhoudt het contact met studenten in klasverband. De leergroep is gericht op het leren leren en op ondersteuning van de persoonsvorming van de studenten. De opleidingscoördinator volgt het leertraject op van IT-studenten. Enkele lectoren hebben de wens om deze studenten te laten aansluiten bij een leergroep.

Een taalbegeleider neemt bij eerstejaarsstudenten een taaltoets af en plant remediëring; Blackboard biedt studenten online oefeningen en (taal)tips. In het kader van diversiteit is er studenttutoraat, waarbij tweedejaars-

coachend optreden voor eerstejaarsstudenten. Vakmonitoraat is er voor opleidingsonderdelen die studenten als moeilijk ervaren.

Zoals al eerder vermeld doet de opleiding onderzoek rond leerstijlen en motivatie via het IDU-project (In-, Door- en Uitstroom) en de interregionale DoLeLe- (Doorlopende Leerlijnen Leercompetenties) en GoLeWe-projecten (Goesting in Leren en Werken). In het kader van de projecten is er een test bij eerstejaarsstudenten die hen feedback geeft over hun leerstijkenmerken en motivatie. Studentenbegeleiders verzorgen sessies over studievaardigheden, -planning en -methodiek.

De commissie waardeert deze initiatieven op het vlak van onderzoek.

De psychosociale begeleiding wordt opgenomen door de studentenbegeleiders. Studenten kunnen bij hen terecht met elk probleem dat studenten effectief belemmert, zoals twijfels over de studie(keuze), faalangst, conflictsituaties met collega-studenten, motivatieproblemen, en persoonlijke en relationele problemen. De studentenbegeleiders kunnen doorverwijzen naar trainingen (van SOVO) die studenten kunnen helpen om hun studies tot een goed einde te brengen, zoals een weerbaarheids- en stressweerbaarheidstraining of selfmanagement. Ook een externe dienst richt assertiviteits- en stressweerbaarheidstrainingen en mindfulness in. Een meer persoonlijke begeleiding is in handen van studentpsychologen.

Studenten kunnen bij SOVO ook een beroep doen voor sport en cultuur, de Sociale Dienst, de Jobdienst en de diensten Huisvesting, Mobiliteit en Voeding.

Tijdens en na een evaluatieperiode kunnen studenten terecht bij de ombudspersoon om hun rechten te beschermen bij evaluaties. De departementale stafmedewerker Onderwijsondersteuning neemt de ombudsfunctie op. Hij ziet er tijdens de deliberaties op toe dat de belangen van de studenten worden gerespecteerd, en zal bij een conflict door bemiddeling een oplossing zoeken. De ombudspersoon verstrekt enkele weken voor de aanvang van de eerste examenreeks toelichting bij het examenreglement en bij zijn rol.

De visitatiecommissie heeft vastgesteld dat de opleiding veel initiatieven neemt in het domein van studie- en studentenbegeleiding. Zij is echter van mening dat er weinig afstemming is tussen de diverse soorten en vormen van begeleiding. De commissieleden hebben bovendien twijfels over het effect dat de studiebegeleiding ressorteert. Tijdens de visitatie waren de resultaten van de studiebegeleiding nog niet zichtbaar.

Uit de cijfers blijkt dat gemiddeld ongeveer 30 procent van de eerstejaarsstudenten voortijdig afhaakt (2005-2006). Een bevraging van de studenten die zich het jaar erna niet opnieuw inschreven en van de uitschrijvende studenten toont aan dat de meesten hun studie verder zetten aan een CVO. Als redenen voor stopzetting geven zij aan dat de hoeveelheid leerstof moeilijk te verwerken viel, dat zij de opleiding als te theoretisch ervoeren of dat zij de opleiding 'eens wilden proberen'. Tijdens of na het tweede jaar stoppen slechts enkele studenten. Tijdens het visitatiegesprek geeft de opleiding aan dat zij het vakmonitoraat invoerde om aan de problematiek van uitval te verhelpen.

Als studenten in het verkorte programma hun studies vroegtijdig beëindigen, heeft dat vaak te maken met de druk die de combinatie van studie met werk en/of gezin met zich meebrengt.

De coördinator Internationalisering van het departement coördineert de uitwisseling van uitgaande en inkomende studenten. Tijdens het eerste en tweede jaar worden kennismakings- en informatiemomenten ingelast. Het departement hanteert een procedure met criteria voor de selectie van studenten die naar het buitenland willen gaan (motivatie, zelfstandigheid, behaalde resultaten en de beheersing van minstens één vreemde taal).

De departementale organisatie Internationalisering is voor studenten en lectoren gecentraliseerd op Blackboard. Thuisblijvers kunnen via verslagen en foto's de activiteiten op de stageplaatsen volgen. Portfolio's van studenten die naar het buitenland gingen, zijn te raadplegen in de bibliotheek.

De coördinator Internationalisering volgt de studenten in het buitenland op, begeleidt hen en onderhoudt het contact met de begeleider uit de partnerschool of de buitenlandse stagementor.

Voor inkomende studenten wordt een geschikt programma samengesteld of een stageplaats gezocht. De dienst Internationalisering zorgt voor logement, onthaal en ondersteuning bij administratieve aangelegenheden. Studenten hebben de mogelijkheid om een taalcursus en een cultureel programma te volgen.

De commissie heeft kunnen vaststellen dat studiebegeleiding intern wordt geëvalueerd. De opvolging gebeurt onder meer in jaarverslagen over studie- en taalbegeleiding en diversiteit. Van het vakmonitoraat eerste jaar is een eindverslag opgemaakt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de effectiviteit en het rendement van de inspanningen voor studie- en studentenbegeleiding kritisch op te volgen.

De commissie adviseert de opleiding om de vele initiatieven van studie- en studentenbegeleiding beter te stroomlijnen.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	goed
facet 4.2, studiebegeleiding:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het directiecomité stelde als verantwoordelijke voor het kwaliteitsbeleid een hogeschoolbreed beleidskader op. De uitgangspunten ervan zijn dat er ruimte blijft voor een eigen invulling vanuit de departementen, dat ieder werkt aan dezelfde doelstellingen en dat kwaliteitszorg als cyclisch proces is afgestemd op de noden van de hogeschool. De algemeen directeur zit de IKZ-werkgroep voor (met de stafmedewerker Kwaliteitszorg en de ankerpersonen van de departementen) die advies geeft op vraag van het directiecomité, werkervaringen uitwisselt, en de planning en uitvoering van kwaliteitszorginitiatieven op elkaar afstemt. Op het niveau van het departement zijn de departementshoofden verantwoordelijk; voor de centrale diensten zijn dat de directeurs. De hogeschool is lid van de overleggroep IKZ van de associatie. De commissie waardeert de centrale aansturing van het kwaliteitsbeleid.

Als referentiekader koos de hogeschool voor het EFQM-model, voor de systematiek van 'plan-do-check-act' en voor TRIS als instrument voor zelfevaluatie. De jaaractieplannen 2006-2007 en 2007-2008 focusten op het gebruik van TRIS voor de analyse van de kernprocessen en het opstellen van procesbeschrijvingen, als opstap naar een kwaliteitshandboek. Er is daarna gekozen voor tweejaarlijkse actieplannen, met onder meer de ontwikkeling van het kwaliteitshandboek, studieduurmeting, de resultaatsgebieden, het PDCA-proces en uitwisseling van praktijkervaringen.

De kwaliteitswerking van het departement steunt op bevragingen (studenten, alumni en het werkveld) en de overlegstructuur. Jaaractieplannen worden besproken binnen het dagelijks bestuur en worden voorgelegd aan de lectorengroep en de Departementale Raad. Binnen de opleiding is een cyclus van bevragingen opgemaakt waarbij alle opleidingsonderdelen om de drie jaar aan bod komen. Bevragingen van alumni, het werkveld, stageplaatsen en pas afgestudeerden zijn opgenomen in de cyclus.

Het ZER en de bijlagen geven een overzicht en de resultaten van bevragingen en actieplannen voor de academiejaren 2005-2006, 2006-2007, 2007-2008, 2008-2009 en 2009-2010.

Het gaat onder meer om:

- focusgroepen met studenten over de modules, het individuele traject, het programma van het derde jaar en het werkveld;
- een Blackboard-bevraging bij studenten over de modules, de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs en het gebruik van e-Campus;
- een schriftelijke bevraging bij de stageplaatsen van het derde jaar over de stagebegeleiding en de opleiding, pas afgestudeerden, alumni en de posthogeschoolvorming;
- een bevraging bij eerstejaarsstudenten die zich niet opnieuw inschreven en studenten die zich uitschrijven.

Aan de hand van bijlagen die refereren aan bevragingen leidt de commissie af dat de opleiding periodiek wordt geëvalueerd en dat bevragingen deel uitmaken van de PDCA-systematiek. De opleiding signaleert aan de commissie dat de responsgraad van studenten bij bevragingen eerder aan de lage kant is. De commissie stelt zich dan ook vragen bij de betrouwbaarheid van de verzamelde informatie. De opleiding geeft als belangrijkste oorzaak hiervan aan dat de drempel tussen lectoren en studenten laag is, waardoor studenten heel wat feedback

rechtstreeks aan de lectoren geven. Hiernaast wordt er veel feedback gegeven via de departementale studentenraad. De studenten voelen hierdoor minder een noodzaak om de meer formele bevragingen in te vullen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om maatregelen te nemen die de responsgraad bij bevragingen verhogen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het ZER geeft een overzicht van de realisaties van verbeteracties, opgezet naar aanleiding van de rapportering van de vorige visitatiecommissie en eigen metingen. Het gaat om verbeteracties die onder meer betrekking hebben op de instroombegeleiding (onderzoek leerstijlen en instroomkenmerken), de werkdruk (oprichting werkgroep Werkdruk), het professionaliseringsbeleid (deelname van medewerkers aan administratieve, inhoudelijke en onderwijskundige vervolmaking), maatschappelijke dienstverlening en hogeschoolvorming (verdere uitbouw), verbetering van de infrastructuur en de alumniwerking (aanduiding van de ankerpersoon en uitbouw van de werking via de website).

De opleiding geeft aan dat het door een gebrek aan systematiek onvoldoende helder was/bleef wie waarmee bezig was. De commissie wil zich hierbij aansluiten en merkt bovendien op dat het voor haar niet steeds duidelijk is wat er uiteindelijk met de verzamelde gegevens uit metingen (en óf er iets mee) gebeurt.

De opleiding verwijst naar een oefening die het dagelijks bestuur van het departement heeft uitgevoerd via het instrument voor zelfevaluatie en waaruit bleek dat verbeterplannen op een meer efficiënte en systematische manier moesten worden opgesteld en afgewerkt. Om systematischer aan de slag te gaan, werd beslist om een SWOT-analyse (medewerkers, studenten, alumni en werkveld) uit te voeren. Op basis van de uitkomsten van deze analyse en de redactie van een visietekst over de gewenste situatie voor de opleiding is een strategisch beleidsplan 2008-2011 opgemaakt, een strategiekaart en tijdslijn voor 2008-2009 inbegrepen.

De commissie nam kennis van de projecten 2008-2009 en 2009-2010 die werden opgestart via actieplannen en projectfiches. Geplande doelstellingen en acties zijn weergegeven in het sjabloon 'Actie- en opvolgingplan' (PDCA). Acties zijn concreet en afgelijnd beschreven in projectfiches. De projecten hebben onder meer betrekking op de herformulering van een dynamische (leesbare) visieverklaring, het opstarten van de uitwerking van een helder onderwijskundig model, inhoudelijke lijnen in de opleiding, de vastlegging van een overleg- en beslissingsstructuur, het oplijsten van werkveld- of werkveldgerelateerde contacten, modulewisseling van opleidingsonderdelen, de curriculumwijzing van het verkorte programma en studieondersteunende initiatieven.

In doelstellingen worden de werkdruk en het welbevinden van personeelsleden, en de studiebelasting van studenten expliciet opgenomen als kritische punten.

De commissie meent hieruit dat de opleiding over het algemeen de evaluaties opvolgt en dat de verbeterplannen in de lijn liggen van de geformuleerde doelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om verbeteracties te integreren in een totaal beleid.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Lectoren zijn vertegenwoordigd zijn in de formele inspraakorganen op het niveau van de hogeschool en het departement. In de gesprekken geven de lectoren aan dat de beslissingsstructuur strak is en hun participatie erin gering is. De commissie hoopt dat het actiepunt 'kleine wijzigingen in overlegstructuur' opgenomen in de strategische beleidsplanning hieraan zal verhelpen.

Verder worden de medewerkers bij kwaliteitsbewaking betrokken via overleg in modulevergaderingen, overleg opleidingsonderdelen, lectorenvergaderingen en de Opleidingsraad. Verslagen van bevragingen zijn beschikbaar op Blackboard, of via e-mail voor de bevraging over opleidingsonderdelen. De opleiding stelt dat opmerkingen en reacties van lectoren worden toegevoegd aan de verslagen. Er worden voorbeelden gegeven van verbeteringen die naar aanleiding van overleg werden aangebracht, zoals de opmaak van studiewijzers, een verfijning van het assessment en de samenstelling van een eigen cursus.

Nochtans geven personeelsleden in de gesprekken aan dat ze weinig of in geringe mate betrokken worden, wat resulteert in het blijvend in vraag stellen van genomen beslissingen.

De commissie vernam tijdens de visitatie dat er in het rooster per week drie keer twee lessen vrij geroosterd zijn. Binnen deze ruimte kunnen lectoren en andere medewerkers hun overleg plannen. Hiernaast zijn ook de studenten lesvrij op deze momenten en kunnen studenten en/of medewerkers ook activiteiten organiseren waarbij studenten betrokken zijn. Op vraag van de medewerkers is er (sinds februari 2010) geen verplichte aanwezigheid op deze overlegmomenten, maar wordt er beroep gedaan op ieders zelfverantwoordelijkheid. Op zich is dat positief maar de commissie heeft tijdens de gesprekken de indruk gekregen dat hier redelijk vrijblijvend mee wordt omgesprongen. De opleiding deelt deze bezorgdheid, maar geeft aan deze nieuwe werkwijze een kans te willen geven en de opleiding zal deze werkwijze ook evalueren, zoals aangegeven in de projectfiche m.b.t. de overlegstructuur.

Studenten hebben verkozen vertegenwoordigers in de Departementale Raad, de Sociale Raad (SOVO) en de Hogeschoolstudentenraad. Die laatste vaardigt studenten af in de Academische Raad en in de raad van bestuur. In de Departementale Studentenraad overleggen studenten, het departementshoofd en de opleidingscoördinator één keer per module. In de Opleidingsraad zetelen één of twee studenten per drie tot zes studenten als lid (één of twee studenten per deeltraject). De commissie is van mening dat de studentenvertegenwoordiging in de officiële overlegorganen reëel en effectief is. Verder worden studenten betrokken via de focusgroepsgesprekken, en via schriftelijke bevragingen en Blackboard. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de respons van studenten op bevragingen 4 tot 40 procent bedraagt. Hieruit concludeert de commissie dat de betrokkenheid van studenten bij schriftelijke bevragingen in het kader van kwaliteitszorg gering is.

Pas afgestudeerden hebben de gelegenheid om na de proclamatie een korte vragenlijst over de opleiding in te vullen. Alumni worden bij kwaliteitsbewaking betrokken via driejaarlijkse bevragingen. De opleiding geeft aan dat zij bij de uitwerking van de modulaire structuur rekening hield met zwaktes die alumni aangaven (beperkte keuzemogelijkheden, het evenwicht tussen theorie en praktijk...).

Tijdens (informele) contacten met het werkveld toetst de opleiding bijvoorbeeld het programma af. Daarnaast zijn er focusgroepen met vertegenwoordigers van het werkveld. De commissie meent hieruit dat er een actieve betrokkenheid is van afgestudeerden en het werkveld bij de kwaliteitszorg.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om studenten en personeelsleden meer en actief te betrekken in de besluitvorming.

De commissie adviseert de opleiding om de grenzen van de beslissingsruimte helder aan te geven.

De commissie adviseert om de nieuwe maatregel op het vlak van 'vrije keuze voor deelname aan overleg' goed op te volgen.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding geeft aan dat zij de realisatie van competenties toetst doorheen de drie studie jaren. De goede scores voor het project (2007-2008, 100 procent geslaagd, mediaanscore 14/20) en de stage/stagesupervisie in het derde jaar (2007-2008, 95 procent geslaagd, mediaanscore 14/20) zijn voor de opleiding een 'meetlat' die aangeeft dat studenten op het einde van hun opleiding de beoogde competenties bezitten.

Als voorbereiding op hun instap in het werkveld hebben derdejaarsstudenten een sollicitatietraining, en worden zij geïnformeerd over tewerkstelling in de zorg (sociale wetgeving, arbeidsovereenkomsten, reglementering, persoonlijk assistentiebudget...). Er is een website waarop vacatures worden geplaatst.

Enquêteering bij alumni (2003-2005) toont aan dat 42 procent werk vindt via een sollicitatie op een vacature en 33 procent via een spontane sollicitatie, en dat 23 procent is gevraagd door de werkgever). 37 procent ging onmiddellijk aan de slag, 81 procent binnen de drie maanden na afstuderen. 71 procent werkt als opvoeder, begeleider of opvoeder-begeleider, anderen in gelijkaardige functies (sociotherapeut, hulpverlener, leerkracht...). Twintig procent werkt in de sector van de bijzondere jeugdzorg, 40 procent in de sector personen met een handicap.

Ieder commissielid heeft twee eindwerken gelezen. De werkstukken behandelen meestal een relevant thema, vertonen een goede opbouw, zijn praktisch ingevuld, bevatten bijlagen/literatuuropgaven en voldoen over het algemeen aan het bachelorniveau. Nu en dan kan de theoretische fundering en diepgang beter, soms ontbreken de doel- en probleemstelling en de literatuuropgave.

De commissie kan uit de gesprekken met afgestudeerden en het werkveld besluiten dat zij positief zijn over het bereikte professionele niveau. Zij bevestigen aan de commissie dat de eindcompetenties worden gehaald. Sterke punten van de opleiding die zij aanhalen, zijn onder meer de theoretische diepgang, de praktijkmomenten in verschillende voorzieningen, de kritische instelling en zelfkennis, creativiteit, en het team- en groepsgericht werken.

De opleiding geeft tijdens het visitatiebezoek aan dat elke student door een 'internationaal bad' moet, en dat internationalisering breed gedragen wordt in de opleiding.

Bijlagen bij het ZER geven een overzicht van de internationale bilaterale partners en de partners Transprac, E-sence, ESPIEW, DoLeLe en GoLeWe. Als internationale onderwijsprojecten vermeldt een bijlage Transprac (2004-2008), DoLeLe (2007-2008), PGO binnen het E-sence-netwerk (2008-2009), ESPIEW (2008-2010) en GoLeWe (2008-2011).

Het aantal inkomende studenten bedroeg 3 (2006-2007) en 9 (2007-2008 en 2008-2009). Het aantal uitgaande studenten bedroeg 11 (2006-2007), 16 (2007-2008) en 19 (2008-2009).

Het aantal inkomende lectoren bedroeg 3 (2006-2007), 2 (2007-2008) en 1 (2008-2009). Het aantal uitgaande lectoren bedroeg 8 (2006-2007), 4 (2007-2008) en 5 (2008-2009).

Het ZER vermeldt dat de opleiding het Belgische aanspreekpunt is voor ILEX (International Learning Exchange), een Amerikaanse non-profitorganisatie. De opleiding is lid van FESET (Formation d'éducateurs sociaux Européens), dat deel uitmaakt van ENSACT (European Network of Social Action: een consortium van Europese social work- en care work-organisaties).

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45% en de 50% liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Het ZER verschaft via cijfermateriaal een inzicht in de kenmerken van instromende studenten in de opleiding. Bij benadering komt 82 procent uit de provincie Antwerpen en 8 procent uit Oost-Vlaanderen. De reguliere studentenpopulatie is internationaal/intercultureel. Ondanks de grote aandacht voor de interculturaliteit in de opleiding is de instroom van allochtone studenten eerder beperkt. De opleiding beoordeelt de interculturalisering als positief, omdat studenten in het werkveld in contact komen met een verscheidenheid aan culturen. De opleiding wordt in hoofdzaak door meisjes gevolgd (85 procent). Naar vooropleiding secundair onderwijs volgde (periode 2006-2009) ongeveer 50 procent van de eerstejaarsstudenten TSO, 35 procent ASO en 8 procent BSO. De slaagkansen van ASO'ers liggen hoger dan voor TSO- en BSO-leerlingen.

De studenten van het verkorte programma volgden hun vooropleiding in Gent (CVO VSPW) of in Antwerpen (CVO Pestalozzi).

In het eerste jaar van het modulaire systeem is het slaagpercentage (op basis van het aantal studenten op 1 februari) 38 procent (2004-2005) en 39 procent (2005-2006). De slaagcijfers van studenten die deelnemen aan examens bedragen respectievelijk 49 en 53 procent. In het tweede jaar bedragen de slaagcijfers op basis van deelname aan examens 81 en 93 procent. In het derde jaar is dat 96 en 98 procent.

De opleiding stelt dat zij had verwacht dat de invoering van het modulesysteem (2003-2004) de slaagcijfers zou opkrikken. Uit de cijfers blijkt dat dit gerealiseerd wordt voor het tweede en derde jaar. Aanpassingen aan het modulesysteem hebben er niet voor gezorgd dat de slaagkansen in het eerste jaar zijn verhoogd. Verdere opvolging en analyse van de slaagcijfers van het eerste jaar is nodig.

Een bijlage bij het ZER toont aan dat van de gediplomeerden 2005-2006 de gemiddelde studieduur drie jaar en vier maanden is, voor 2006-2007 is dat gemiddeld drie jaar en vijf maanden en voor 2007-2008 drie jaar en zes maanden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie raadt de opleiding aan om te reflecteren over streefcijfers, en dan vooral over het onderwijsrendement in het eerste deeltraject.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	goed
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	goed	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	goed	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 2.3: Samenhang	voldoende	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studietijd	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	goed	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	nvt	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	goed	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	voldoende	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	goed	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	voldoende	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	goed	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

Phs Plantijn Hogeschool

- professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie

opleidingsrapport Orthopedagogisch management

Hoofdstuk 1 Katholieke Hogeschool Limburg

Algemene toelichting bij de bachelor- na bachelor Orthopedagogisch management aan de Katholieke Hogeschool Limburg

De Katholieke Hogeschool Limburg vzw is opgericht op 22 november 1994 als gevolg van de herstructurering van het Hoger Onderwijs Buiten de Universiteit in de Vlaamse Gemeenschap (Decreet bekrachtigd door de Vlaamse regering op 13 juli 1994). De Katholieke Hogeschool Limburg (KHLim) is ontstaan uit een fusie van negen hogescholen: de Bisschoppelijke Normaalschool J.B. de la Salle Genk, het Hoger Handels- en Taleninstituut Genk, het Hoger Instituut voor Verpleegkunde Maria Theresia Genk, het Katholiek Hoger Instituut voor Visuele Communicatie en Vormgeving Genk, de Katholieke Industriële Hogeschool voor Limburg Diepenbeek, het Katholiek Instituut Hoger Onderwijs Limburg Diepenbeek, het Hoger Instituut voor Verpleegkunde Mater Salvatoris Hasselt, het Katholiek Instituut voor Pedagogisch en Sociaal Hoger Onderwijs Hasselt en de Normaalschool Kindsheid Jesu Hasselt.

De hogeschool omvat zes departementen (Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en Bedrijfskunde, Industriële Wetenschappen en Technologie, Lerarenopleiding, Media en Design Academie, Sociaal Agogisch Werk) en een aantal ondersteunende diensten. De departementen hebben een ruime autonomie op het vlak van onderwijs, kwaliteitszorg, personeelsbeleid, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening.

De bachelor- na bachelor Orthopedagogisch management wordt door het departement Sociaal Agogisch Werk ingericht, in samenwerking met de associatiepartners Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (KATHO, Kortrijk) en de Hogeschool-Universiteit Brussel (HUB, Brussel). De KHLim is 'penhouder' en erkend voor het uitreiken van het diploma bachelor- na bachelor Orthopedagogisch management. Op het vlak van organisatie is er binnen het samenwerkingsverband een overkoepelende stuurgroep Partners (met de departementshoofden SAW en de verantwoordelijken banaba vanuit HUB, KATHO en KHLim). De stuurgroep bewaakt de doelstellingen, het concept en de inhoud van de opleiding. Daarnaast is er een overleg verantwoordelijken banaba, en van daaruit werkt elke verantwoordelijke binnen de eigen structuur (postgraduates HUB, postgraduates KATHO, postgraduates en finalisatievakken KHLim).

De opleiding omvat drie componenten: twee postgraduates (elk twintig studiepunten) en finalisatievakken (twintig studiepunten). De postgraduates worden afwisselend per academiejaar georganiseerd door de partners. KHLim biedt de finalisatievakken aan, en begeleidt die in Kortrijk en Brussel als er voldoende (drie) studenten zijn. Via de credits die studenten verwerven in Kortrijk en Brussel kunnen zij bij inschrijving in de KHLim een EVK inbrengen om het diploma te behalen.

Per deelmodule kan een attest worden behaald. Studenten die een volledig postgraduaat met succes afleggen, behalen een getuigschrift. Studenten die alle onderdelen (60 SP) met succes afleggen binnen een periode van 5 jaar en aan de voorwaarden voldoen, behalen een banaba-diploma. Postgraduaatgetuigschriften en banaba-diploma's kunnen enkel worden uitgereikt aan houders van een bachelor- (graduaat volledig leerplan) of masterdiploma (licentiaat). De opleiding komt niet in aanmerking voor educatief verlof op de locaties HUB en KATHO, waar de postgraduates op daguren worden georganiseerd.

De opleiding stak van wal in januari 2006 en reikte in juni 2007 haar eerste diploma's uit.

Op 11 maart 2010 bedroeg het aantal studenten in de basisopleidingen van de KHLim 5816. Het departement SAW telde er 688, met 25 studenten bachelor- na bachelor Orthopedagogisch management.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De doelstelling van de opleiding is dat de afgestudeerde een leidinggevende functie in een orthopedagogische setting kan uitoefenen.

De visie, de doelstellingen en het opleidingsprofiel kwamen tot stand in overleg met de partnerscholen en met medewerkers van de opleidingen. Hiervoor werden functieprofielen uit het werkveld onder de loep genomen, leerinhouden van opleidingen voor leidinggevendenden in de profit- en socialprofitsector bestudeerd en was er overleg met leidinggevendenden uit het werkveld. Na de start van het eerste postgraduaat binnen de banaba (januari 2006) werden doelstellingen verder geconcretiseerd en zijn competenties geformuleerd.

De opleiding schetst in haar opleidingsprofiel dat een afgestudeerde in Orthopedagogisch management zichzelf stuurt en van daaruit leiding geeft aan zichzelf en anderen, zich bewust is van de eigen rol binnen de organisatie en van de organisatie in een bredere context, als leidinggevende kritisch kan reflecteren over orthopedagogische ontwikkelingen op meso- en macrovlak en actief participeert op intern en extern beleidsniveau, en in staat is het beleid en de werking van een organisatie te bevragen vanuit het perspectief van zingeving en ethiek.

In een actualisering bij het zelfevaluatie rapport vermeldt de opleiding dat het profiel en de wenselijkheid van een geëxpliciteerde internationale gerichtheid is opgenomen in de interne stuurgroep Banaba en de Departementale Raad, in aanwezigheid van bevoorrechte getuigen.

De opleiding hanteert een specifieke visie op leidinggeven, waarbij zij focust op leiderschap en management. 'Leiderschap' omschrijft zij als een houding (inspireren en motiveren) en 'management' als het gebruik van managementtechnieken (organiseren en coördineren). De opleiding wijst op het belang van een evenwicht tussen beide. Het zelfevaluatie rapport gaat verder in op leidinggeven in een orthopedagogische context, en duidt de relatie tussen een kwaliteitsvolle hulp- en dienstverlening, proces- en resultaatgerichtheid en gemotiveerde professionals.

Studenten beschikken minstens over een diploma op bachelorniveau en hebben competenties op dit niveau verworven. De opleiding heeft de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties vertaald naar de praktijk van orthopedagogisch management en heeft beroepsspecifieke competenties geformuleerd. De commissie stelt dat het niveau en de oriëntatie ruim aanwezig zijn maar dat de concretisering nog kan worden aangescherpt.

Algemene, beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties van de professionele opvoeder/begeleider worden verder uitgediept, met de klemtoon op leidinggeven, communiceren, teamwerk, inzichtelijk handelen, deskundigheidsontwikkeling, belangenbehartiging, beroepshouding, beroepsprofilering en beleidsvoering. Verder focust de opleiding op maatschappelijke evoluties, de relatie tussen organisaties en hun externe omgeving en de ethische aspecten van management.

Opleidingsonderdelen binnen de postgraduatoren streven beroepsspecifieke competenties na die betrekking hebben op leidinggeven en management (aanwenden van specifieke theoretische en praktische kennis, kritisch inzicht en probleemoplossend vermogen). De algemene en algemeen beroepsgerichte competenties worden voornamelijk binnen de finalisatievakken verworven. De gedragsindicatoren die bij deze competenties horen, geven het niveau aan.

De opleiding geeft aan dat de internationale dimensie niet betekent dat studenten op buitenlandse studiereis moeten gaan; die kan getoond worden via onder meer een open houding voor andere culturen en innovatieve invalshoeken. De opleiding vermeldt dat zij hierop meer kan inspelen en studenten kan 'sturen'.

Het niveau van de doelstellingen binnen de opleidingsonderdelen wordt bewaakt via onder meer regelmatig overleg tussen de verantwoordelijken, overleg met lectoren en beoordeling door studenten.

De opleiding en haar doelstellingen worden bekendgemaakt aan kandidaat-studenten en het werkveld via onder meer informatiebrochures, folders, informatiemomenten en websites. Studenten ontvangen bij aanvang van de opleiding een studiegids die de doelstellingen beschrijft.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de doelstellingen samen met de stakeholders regelmatig te screenen in het kader van actuele ontwikkelingen in de praktijk.

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het domeinspecifieke referentiekader (DR) is aangegeven dat de algemene, algemeen beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties van de professionele bachelor orthopedagogie verworven moeten zijn voor een student aan de opleiding kan beginnen.

Tijdens de gesprekken stelt de opleiding dat zij verdiepend werkt aan algemeen beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties van een manager of leidinggevende en dat zij vaardigheden aanbrengt die het maatschappelijke en beroepsmatige functioneren ondersteunt en aanscherpt.

De opleidingsgebonden beroepsspecifieke competenties stellen dat de professionele bachelor Orthopedagogisch management in staat is het beleid en de werking van een organisatie te bevragen vanuit het perspectief van zingeving en ethiek, de bereidheid heeft om beslissingen, standpunten en visies te bevragen vanuit ethische invalshoek en steeds de afweging 'zingeving-efficiëntie/economie' te maken.

De opleiding is opgezet vanuit een door het werkveld gesignaleerde behoefte en richt zich op het 'middenmanagement'. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding bij de term 'middenmanagement' weinig of geen duiding en/of een omschrijving geeft. De commissie meent dat het een mooie opleiding is voor wie in het orthopedagogisch werkveld werkzaam is en zich wil bekwamen in vaardigheden/capaciteiten die draaien om management. Er is geen gemeenschappelijk forum zoals dat bestaat voor de professionele bacheloropleiding (OOO) maar de drie hogescholen die de opleiding (mede)organiseren werken nauw samen.

De commissie heeft vastgesteld dat doelstellingen en inhouden van opleidingsonderdelen van de postgraduat (‘ik’ als leidinggevende, team, organisatie, context...) zijn afgestemd op domeinspecifieke eisen die in de praktische werkomgeving van een orthopedagogisch leidinggevende worden verwacht.

De opleiding is uniek voor Vlaanderen. Het zelfevaluatie-rapport geeft voorbeelden van managementopleidingen die universiteiten, hogescholen en vormingsinstellingen aanbieden buiten het orthopedagogische werkveld. Nederland biedt een opleiding hoger management voor zorg en welzijn aan op bachelorniveau.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om, samen met VOCA en andere organisaties, een beroepsprofiel voor orthopedagogisch management uit te tekenen.

De commissie adviseert de opleiding om haar invulling van de term 'middenmanagement' te omschrijven en te duiden.

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	voldoende
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het programma van de opleiding (website KHLim, april 2010) omvat twee postgraduat en vier finalisatievakken.

1. Postgraduaat: Orthopedagogisch management, met de nadruk op 'jezelf' als leidinggevende van een team.
 - Deelmodule 1: 'Ik' als leidinggevende (10 SP);
 - Deelmodule 2: Het team (10 SP).
2. Postgraduaat: Orthopedagogisch management, met de nadruk op de organisatie en de context van de organisatie.
 - Deelmodule 1: De organisatie (12 SP);
 - Deelmodule 2: De context van de organisatie (8 SP).
3. Finalisatievakken
 - Specialisatievakken (4 SP);
 - Orthopedagogische en ethische invalshoeken (4 SP);
 - Persoonsgebonden project (4 SP);
 - Resultaatsgebonden project (8 SP).

Het zelfevaluatie rapport geeft voorbeelden van de koppeling van domeinspecifieke doelstellingen/competenties in deelmodule 1 van het programma van de postgraduat en van beroepsspecifieke competenties in de finalisatievakken. De commissie heeft vastgesteld dat de doelstellingen en de daarop afgestemde inhoud sterk praktijkgericht zijn.

TDe opleiding stelt tijdens het visitatiegesprek dat de integratie van disciplines deel uitmaakt van het opleidingsconcept en een opleidingsonderdeel management vanuit diverse invalshoeken benadert. Management, orthopedagogie en ethiek worden bijvoorbeeld in het opleidingsonderdeel orthopedagogische en ethische invalshoeken samengebracht.

De opleiding geeft aan dat de internationale dimensie zichtbaar wordt in het gebruik van Angelsaksische auteurs en het inzetten van Nederlandse gastsprekers.

Verantwoordelijken van elke partner evalueren de opleidingsonderdelen (inhoud, aanpak, studiemateriaal...) met studenten en lectoren, en bespreken de resultaten op het overleg van de partnerscholen. Op basis van deze beoordeling wordt een herziening van het curriculum voorgesteld, uitgevoerd en teruggekoppeld naar de eigen opleiding.

Deze toetsing binnen de KHLim gebeurt via een interne stuurgroep (lectoren van de opleiding en de basisopleiding), die hiervoor studenten, bevoorrechte getuigen, inrichters van (andere) postgraduat en

verantwoordelijken voor wetenschappelijk onderzoek uitnodigt. Het zelfevaluatie-rapport geeft als voorbeeld een herziening van de structuur voor opleidingsonderdelen met een aanpassing van de volgtijdelijkheid (2007). In functie van een nieuwe start van de opleiding bekijkt zij kritisch het curriculum en de structuur.

De commissie is van mening dat het programma de eindkwalificaties van de opleiding (niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen) concreet maakt. De leerdoelen en -inhoud van het curriculum zijn afgestemd op de eindcompetenties. Ontwikkelingen in het werkveld en wijzigingen opgelegd door subsidiërende en beleidsbepalende overheden zijn opgenomen in het programma. De commissie heeft vastgesteld dat het programma op de drie locaties (KATHO, HUB en KHLim) niet even grondig is uitgewerkt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om de uitwerking van het programma op de drie locaties te screenen en op elkaar af te stemmen.

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens het zelfevaluatie-rapport vindt de kennisontwikkeling in de postgraduatoren plaats via studiemateriaal waarin actuele ontwikkelingen zijn opgenomen. Voor de invulling van het opleidingsonderdeel orthopedagogische en ethische invalshoeken wordt samengewerkt met de academische opleiding orthopedagogie binnen de associatie. De opleiding beklemtoont tijdens de gesprekken dat studenten doorheen hun studie kennis moeten integreren met de praktijk, hun denken en handelen.

De opleiding heeft er bewust voor gekozen om geen opleidingsonderdeel stage te programmeren, gegeven de eigen aard van de opleiding en het profiel van de studenten die ervoor inschrijven.

In het opleidingsonderdeel resultaatgebonden project moet de student een (onderzoeksgerichte) managementprobleemstelling als praktijkrelevant project inbrengen en als leidinggevende in een praktijkcontext implementeren. De student formuleert een probleemstelling, werkt een plan van aanpak uit en evalueert het project. De student wordt begeleid door een lector die de probleemstelling doorneemt, bijstuurt en in resonantiegroepen terugkoppelt op het schriftelijke werk en de uitvoering. De student stelt zijn project voor aan medestudenten, lectoren en leidinggevendenden van de organisaties waarin de projecten worden gerealiseerd. De opleiding geeft aan dat zij overweegt om de presentatie open te stellen voor leidinggevendenden uit het werkveld, als anonimiteit van de organisatie waarin het project werd uitgevoerd, kan worden gewaarborgd.

De commissie stelt dat de projecten voorbeeldig zijn uitgewerkt qua vorm en inhoud, professioneel en kwalitatief op niveau zijn, met een evenwicht tussen theorie en praktijk.

De maatschappelijke en/of wetenschappelijke dienstverlening onderbouwt verder het professionele karakter van de opleiding. De verantwoordelijke van de postgraduat (KATHO) begeleidt orthopedagogische organisaties bij veranderingsprocessen, en brengt zijn expertise in bij visieontwikkeling op leidinggeven en leerinhouden van de opleiding. Deskundigheid vanuit de organisatie van postgraduat wordt meegenomen in dienstverlenende activiteiten. Studiedagen binnen 'orthopedagogische en ethische invalshoeken' worden opengesteld voor een breder publiek.

In het opleidingsonderdeel orthopedagogische en ethische invalshoeken worden relevante thema's opgenomen uit departementaal projectmatig wetenschappelijk onderzoek. Via bijvoorbeeld onderzoek over agressie in de welzijnssector wordt op een studiedag de link gemaakt tussen agressie en de organisatiecultuur.

Studenten van de opleiding kunnen in het kader van specialisatievakken deelnemen aan vormingsdagen over leidinggeven en management, die de hogeschool jaarlijks inlegt (bijvoorbeeld Loopbaanontwikkeling, 2008-2009 – Teamoverleg, 2009).

Aanbevelingen ter verbetering:

De opleiding zou kunnen overwegen om toch een coachingmoment in een praktijkcomponent te voorzien.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Zoals in het zelfevaluatie rapport vermeld is de opleiding modulair opgebouwd in een traject van minimaal twee jaar. De postgraduat worden afwisselend per jaar georganiseerd. Zij kunnen afzonderlijk en in willekeurige volgorde worden gevolgd. Studenten kunnen zich bij aanvang van het eerste postgraduaat ook inschrijven voor de specialisatievakken, en voor de orthopedagogische en ethische invalshoeken. Het resultaats- en persoonsgebonden project kan samen met het tweede postgraduaat worden gevolgd. Een student kan ervoor kiezen de finalisatie pas na de twee postgraduat te volgen. Een student die de postgraduat volgt in Kortrijk of Brussel kan hiervoor een EVK inbrengen bij zijn inschrijving in de bachelor- na bachelor aan de KHLim.

De opleidingsonderdelen van de finalisatiefase kunnen worden aangevat op voorwaarde dat de student een eerste en/of tweede postgraduaat volgde/volgt. De reden is dat de student de inzichten en vaardigheden die hij in de postgraduat heeft verworven, moet toepassen op zijn handelen en/of de praktijk.

De voorstellingsbrochure (KHLim, maart 2009) stelt dat de postgraduat afwisselend per jaar worden georganiseerd, en dat zij afzonderlijk en in een willekeurige volgorde kunnen worden gevolgd. Studenten geven tijdens het visitatiegesprek aan dat zij ervaren dat de volgtijdelijkheid niet is gediend door een tweejaarlijkse opstart van het programma. Het verwonderde de commissie tijdens de visitatie de opleiding te horen stellen dat volgtijdelijkheid niet (te) streng moet worden genomen. Studenten geven aan dat zij menen dat 'ik en mijn team' moet gevolgd worden vóór 'de organisatie en de context'.

Het opleidingsprogramma omvat een aantal verplichte opleidingsonderdelen. Een student moet via de evaluatievormen in de postgraduat, het project, het persoonlijke ontwikkelingsplan en de papers binnen

'specialisatievakken' en 'orthopedagogische en ethische invalshoeken' de opgedane inzichten omzetten naar zijn praktijkcontext.

In specialisatievakken kan de student zelfgekozen thema's uitdiepen via vormingssessies over aspecten van leidinggeven of management die extern worden aangeboden. De student kan relevante opleidingen inbrengen die hij gevolgd heeft vanaf zijn inschrijving in een postgraduaat binnen de opleiding. Hij verwerkt de inhoud van ervaar in een paper.

De commissie meent dat de opleiding minimale voorwaarden heeft vastgelegd om het studieprogramma inhoudelijk samenhangend te houden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de inhoudelijke volgtijdelijkheid van het programma te onderzoeken en blijvend te bewaken.

Facet 2.4 Studietoegang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studietoegang, bachelor: tenminste 180 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bachelor- na bachelor Orthopedagogisch management omvat 60 studiepunten, verdeeld over 2 postgraduatoren van elk 20 studiepunten en finalisatievakken van 20 studiepunten. Studenten kunnen de opleiding afleggen in minimaal 2 en maximaal 5 academiejaren.

De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de minimale studietoegang van een bachelor- na bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studietoegang belemmeren zoveel mogelijk worden weggelaten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding geeft aan dat zij de studeerbaarheid opvolgt via evaluaties door studenten van de inhoud, werkvormen en andere aspecten zoals ervaren studiebelasting.

Het zelfevaluatie rapport vermeldt dat de studiebelasting 'min of meer' evenredig verdeeld is doorheen de opleiding. Als de student het traject aflegt in twee academiejaren is een opdeling in 28 en 32 studiepunten mogelijk. In een driejarig traject kunnen jaarlijks 20 studiepunten worden afgelegd.

Studenten signaleren tijdens het visitatiegesprek dat zij de combinatie studeren, werk en gezin als een hele karwei ervaren. De verwerking van leerinhouden vergt veel tijd; de praktijkcontext maakt integratie relatief gemakkelijker, maar laat ook minder tijd open voor studiewerk. Tijdens het visitatiegesprek signaleren studenten en afgestudeerden dat de tijd die zij besteden aan 'project' ruimschoots het aantal begrote studiepunten overtreft.

Betaald educatief verlof – als de lessen 's avonds of binnen weekenduren worden georganiseerd – wordt beschouwd als studiebevorderende factor voor studenten die nog geen leidinggevende functie hebben, aangezien zij de lessen vaak niet mogen volgen tijdens de werkuren. In de KHLim vinden de lessen plaats vanaf 16.30 uur, in de KATHO en de HUB van 9 tot 16.30 uur. Het gevolg is dat kandidaat-studenten geen aanspraak kunnen maken op betaald educatief verlof. Overleg met de studenten van KATHO geeft aan dat een meerderheid kiest voor een opleiding tijdens de daguren. Zij worden geregeld ingezet in avond- en weekendwerk, en ervaren avondlessen als een bijkomende belasting voor de privé- en sociale context.

Studenten moeten zich voor de finalisatievakken inschrijven aan de KHLim. Om de verplaatsingen Kortrijk-Hasselt of Brussel-Hasselt binnen de perken te houden, worden bijvoorbeeld studiedagen in het kader van 'orthopedagogische en ethische invalshoeken' in Brussel ingericht, en wordt de begeleiding voor 'persoonsgebonden project' en 'resultaatsgebonden project' in Kortrijk of Brussel aangeboden vanaf drie studenten. De commissie meent dat het een belemmerende factor is dat de opleiding niet kan worden afgewerkt in elk van de drie hogescholen.

Het zelfevaluatie rapport maakt melding van bijsturingen naar aanleiding van evaluaties van de studeerbaarheid, bijvoorbeeld de spreiding van de opleiding over twee volledige academiejaren (in plaats van anderhalf jaar), een ruimere spreiding in de tijd voor de postgraduat en de begeleiding van drie studenten in Kortrijk voor 'project'. De actualisering bij het zelfevaluatie rapport vermeldt dat de opleiding op zoek is naar een verantwoord alternatief voor een studietijdmeting bij een klein aantal studenten.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om structureel en systematisch aandacht te hebben voor de studiebelasting van studenten. Op korte termijn moet prioritair de verhouding tussen de reële studielast en de begrote studiepunten van 'project' worden gemeten en zo nodig bijgestuurd.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In haar onderwijsconcept stelt de opleiding dat zij focust op praktijkgeoriënteerde uitwisseling van kennis en inzichten tussen lectoren en studenten onderling. Leereffecten moeten worden gegenereerd via onder meer interactie tussen de lesmomenten en werken in groep. Dit is volgens de commissie in overeenstemming met de doelstellingen van de opleiding.

Gegeven dat het gaat om werkstudenten en dat een voltijdse baan moeilijk te combineren valt met studeren, is het aantal contacturen beperkt en staan praktijkgerichtheid, reflectie en zelfstudie in het brandpunt. Tijdens de lessen krijgen studenten inhoudelijke (theoretische) input die zij moeten integreren in de (eigen) praktijk. Tijdens het visitatiegesprek gaven studenten aan dat er in de opleiding een goed evenwicht is tussen theorie en praktijk. Zij ervaren en beoordelen projectwerking als werkvorm voor het eindwerk als positief. Leerinhouden zijn toepasbaar en genereren leereffecten.

De commissie kon vaststellen dat er gevarieerde werkvormen gehanteerd worden met een focus op persoonlijke verwerking, toepassing op de praktijk en uitwisseling van inzichten en ervaringen tussen studenten onderling en met de lector. Voorbeelden van werkvormen zijn: lezingen, workshops, interactieve lessen in kleine(re) groepen, supervisie, groepswork, thuisopdrachten en het digitale leerplatform (discussieforum, voorbereidingen van lessen, transparanten...). De commissie meent echter dat de werkvormen eerder afgestemd zijn op cursisten die in een leidinggevende praktijk staan en minder naar studenten die een leidinggevende functie ambiëren.

Cursussen en handboeken zijn en blijven naslagmateriaal na de beëindiging van de studie. Voor elk opleidingsonderdeel is een leidraad uitgewerkt met opgave van onder meer de doelstellingen, en de inhoud en manier van evaluatie.

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van cursussen, readers, opdrachten, leidraden, oefenmateriaal en de bewaking ervan is verdeeld over de verschillende hogescholen (postgraduaat Orthopedagogisch management: 'ik' als leidinggevende en als [bege]leider van een team, HUB – postgraduaat Orthopedagogisch management: de leidinggevende als actor in de organisatie en de organisatiecontext, KATHO – finalisatie, KHLim). De opleiding beoogt op de verschillende locaties het aanbod van eenzelfde inhoud te waarborgen.

De commissie had inzage in de handboeken die tijdens de visitatie ter beschikking lagen: 'Waarden in dialoog – Ethiek in de zorg' (Axel Liègeois, 2009), 'Handboek managementvaardigheden' (Robert E. Quinn, Sue R. Faerman e.a, 2003), 'Wegwijzer sociale wetgeving' (ACV, 2008), 'Netwerken en samenwerken van zorgorganisaties' (Voca, 2005) en 'Organisatietheorie voor non-profit' (Bert Kapteyn, 2001).

De commissieleden hebben verder het studiemateriaal dat tijdens de visitatie voorhanden was, ingekeken en besproken. Zij hebben vastgesteld dat sommige cursussen zwak gestructureerd zijn, moeilijk tot redelijk leesbaar zijn en eerder een 'samenraapsel' zijn van theorieën, meet- en beoordelingsinstrumenten, rapporteringsdocumenten en gefotokopieerde artikelen. Andere zijn duidelijk(er) gepositioneerd, inhoudelijk gestructureerd en van behoorlijk niveau. Er wordt recente literatuur aangeboden in het studiemateriaal.

De commissie heeft vastgesteld dat er nauwelijks wordt gebruikgemaakt van de bibliotheek. Dit wil overigens niet zeggen dat men geen wetenschappelijke literatuur gebruikt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om ook bij banaba-studenten een professioneel gebruik van de mediatheek te stimuleren.

De commissie adviseert de opleiding om het studiemateriaal te screenen op vormgeving (en tegelijk op inhoud).

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De beoordeling van de opleidingsonderdelen en het verloop van de beoordeling door de Examencommissie gebeuren, op basis van de reglementeringen binnen de partnerhogescholen. Het gaat om het 'Onderwijs- en examenreglement' (OER) voor KHLim en KATHO; in de HUB zijn de postgraduates niet opgenomen in die reglementeringen en is voor de postgraduates een instellingsbreed document uitgewerkt. De inbedding van de drie partners in de associatie met eenzelfde OER aan de basis waarborgt de gelijkberechtiging van alle studenten, ongeacht de locatie waar zij de lessen volgen.

Elke hogeschool verzorgt de studiegids en de ECTS-fiches voor het studiejaar dat aangeboden wordt. De KHLim werkte een studiegids uit voor de opleiding in haar geheel. De leidraad concretiseert voor elk opleidingsonderdeel de vermeldingen uit de studiegids en beschrijft de evaluatieprocedure. Studenten ontvangen de studiegids en de leidraden bij de aanvang van het opleidingsonderdeel.

De opleiding stelt dat de evaluatievormen verscheiden zijn, afgestemd worden op de doelstelling en dat hierbij de integratie van inzichten en theorieën in de praktijk, in het eigen denken en handelen vooropstaan. Voor de opleidingsonderdelen binnen de postgraduates schrijft de student een paper en dient hij een werkboek in (oefeningen die hij als voorbereiding, tijdens en als verwerking van lessen maakt). Voor de finalisatievakken stelt de student werkstukken samen. Bij de beoordeling van werkstukken gelden competenties met gedragsindicatoren als criteria.

Bij de evaluatie van 'resultaatsgebonden project' wordt het projectboek gelezen door twee lectoren, van wie één niet tot de opleiding behoort en deskundig is in leidinggeven/management. KATHO-medewerkers lezen projectboeken die studenten uit Hasselt samenstelden en omgekeerd. Deze werkwijze reduceert herkenning binnen het werkveld en verhoogt de objectiviteit. Studenten stellen hun project voor; hierop zijn hun leidinggevers uitgenodigd. Daarna begeleidt een lector het peer assessment, waarbij studenten op basis van de presentatie de competenties beoordelen die gerelateerd zijn aan het resultaatsgebonden project.

De commissie is van mening dat de opleiding de effectieve managementcapaciteiten niet of te beperkt beoordeelt. Er is in het programma geen stage- of enig ander structureel moment waarop studenten moeten/kunnen aantonen dat zij kunnen managen. De commissie trof dat wel aan in twee eindwerken, maar de opstellers hadden al een leidende functie. Studenten geven aan dat zij dit hebben aangekaart in de Resonantiegroep. Lectoren stellen tijdens het visitatiegesprek dat de student de werkvloer inbrengt via zijn project en dat dit een werkpunt is in zijn persoonlijke ontwikkelingsplan.

De kwaliteitsbewaking van het toetsen wordt opgenomen bij het evalueren van de opleidingsonderdelen binnen het overleg van de partnerscholen. Het zelfevaluatierapport geeft als voorbeeld de toevoeging van het werkboek aan de paper ter ondersteuning en sturing van het leerproces (de student wordt verplicht om alle onderdelen van de cursus te behandelen).

De actualisering bij het zelfevaluatierapport kondigt een overleg aan met de lesgevers van de partnerscholen in functie van de meetbaarheid van de competenties in de postgraduates en de afstemming van de beoordelingscriteria. De opleiding signaleert de noodzaak van afstemming bij de verschillende beoordelaars over de hogescholen heen.

De commissie is van mening dat de opleiding voldoende adequaat en voor studenten inzichtelijk toetst, maar dat er in de manier en de afstemming van toetsen verbeteringen mogelijk zijn. De commissie is ervan overtuigd dat de opleiding die aanpassingen zal overwegen en introduceren.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om de evaluatie van de managementcapaciteiten uitdrukkelijker te programmeren.

De commissie beveelt de opleiding aan om de afstemming van de beoordelaars over de partnerhogescholen heen te bewaken.

De commissie adviseert om het geplande overleg binnen de postgraduataten over de meetbaarheid van competenties en de afstemming van beoordelingscriteria effectief te realiseren.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een bachelor- na bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor- na bacheloropleiding.

In het zelfevaluatie rapport maakt een onderscheid tussen de toelatingsvoorwaarden voor de opleiding bachelor- na bachelor in haar geheel en de postgraduataten.

De voorstellingsbrochure vermeldt dat kandidaten die houder zijn van een bachelor- of masterdiploma orthopedagogie rechtstreeks toegang hebben tot de opleiding bachelor- na bachelor Orthopedagogisch management. Kandidaten met een ander bachelor- of masterdiploma moeten minstens twee jaar ervaring opgebouwd hebben in het orthopedagogische werkveld. Zij worden toegelaten als een voorafgaand instappesprek aantoont dat zij gemotiveerd zijn en voldoende kennis hebben van orthopedagogie. Als de kandidaten geen of te weinig orthopedagogische voorkennis hebben, kunnen zij (vanaf 2009) een voorbereidingsprogramma (12 SP) volgen, waarin zij via zelfstudie en het uitvoeren van evaluatieopdrachten basiskennis over orthopedagogie verwerven.

Voor de postgraduatoren gelden op de drie locaties in principe dezelfde toelatingsvoorwaarden als voor de banaba. Kandidaten met een bachelor- of masterdiploma die tewerkgesteld zijn in de brede socialprofitsector kunnen deelnemen aan de postgraduatoren. Om te kunnen doorstromen naar de finalisatievakken moeten zij het voorbereidingsprogramma volgen.

In de postgraduatoren worden leerinhouden interactief aangeboden, waardoor het aantal studenten beperkt wordt tot twintig. De volgorde van inschrijving bepaalt de deelname; kandidaat-studenten die inschrijven voor een volledig postgraduaat krijgen voorrang op kandidaten die bijvoorbeeld één opleidingsonderdeel volgen.

KATHO- en HUB-studenten brengen bij hun inschrijving in KHLim hun credits van de postgraduatoren in. In principe kunnen nog andere dan deze credits als EVK en EVC ingebracht worden. De opleiding is evenwel niet geneigd om vrijstellingen te verlenen voor (delen van) opleidingsonderdelen met een omvangrijke inhoud en veel praktijkgerichtheid.

De commissie waardeert de bewuste keuze om breed toe te laten tot de opleiding (bachelor orthopedagogie, master orthopedagogie, andere opleidingen, ervaring met leidinggeven of niet...). De opleiding biedt aan werkgevers de mogelijkheid om hun personeelsleden zich te laten voorbereiden op leiderschap.

Binnen de toelatingsvoorwaarden signaleert de opleiding een aantal heikele punten die de commissie onderschrijft:

- De opleiding ziet de diversiteit binnen de studentengroep als meerwaarde, maar studenten in een leidinggevende functie maken een kanttekening bij de deelname van niet-leidinggevendenden (ongelijkheid in denken, verschillende snelheid...). Een ander punt betreft de beoordeling van leidinggevende competenties bij personen die geen leidinggevende functie uitoefenen. De commissie legde dit punt voor aan lectoren. Zij stellen dat van een student wordt verwacht dat hij 'omschakelt' aan de hand van opdrachten, verwerkingsoefeningen, casussen, projectmanagement en zijn persoonlijke ontwikkelingsplan. Niet-leidinggevendenden kunnen mee leren van de ervaringen van medestudenten die wel al leidinggevend zijn. Zij beklemtonen dat het voor hen een verrijking en een uitdaging is om met leidinggevendenden en de beide groepen te werken. De commissie volgt dit niet helemaal en stelt dat 'zeggen hoe iets moet' toch altijd anders is dan het 'zelf doen', via bijvoorbeeld een leidinggevend praktijkmoment.
- Personen met een graduaatdiploma behaald via sociale promotie worden niet (meer) toegelaten. De opleiding omschrijft dat als een 'pijnlijke zaak' voor mensen die vaak jaren een verantwoordelijke functie opnemen in de sector en zich verder willen vormen in hun functie. Zij hebben nog de mogelijkheid om via een verkort traject het bachelordiploma te behalen. Studenten met een bachelordiploma hoeven echter nog geen ervaring te hebben. De commissie wil hierbij wijzen op een discrepantie tussen de benadering in het onderwijs en het werkveld, waarbij er in de werkveldpraktijk een gelijkberechtiging is op financieel gebied tussen een CVO en een PBA (bijvoorbeeld PC 319).

Binnen de tijdspanne van een kleine vijf jaar (januari 2006-oktober 2009) schreven 190 studenten zich in voor de postgraduatoren binnen de banaba, van wie vier inschrijvingen voor één opleidingsonderdeel. Acht procent van de studenten volgde de postgraduatoren binnen de HUB, 42 procent binnen de KATHO en 50 procent binnen de KHLim.

Uit de beschikbare gegevens blijkt dat de studentenpopulatie divers is van samenstelling: 70 procent vrouwen en 30 procent mannen; 60 procent is tussen 26 en 40 jaar; 50 procent heeft een diploma bachelor orthopedagogie en 25 procent een masterdiploma; 68 procent heeft een leidinggevende functie; 86 procent is tewerkgesteld in het orthopedagogische werkveld.

Voor de finalisatievakken schreven 41 studenten in; dit is 75 procent van de 55 studenten die 2 postgraduatoren volg(d)en. Studenten die doorstromen naar de finalisatie benaderen het profiel van de studenten postgraduaat. Iets meer vrouwen, 83 procent, is tussen 26 en 40 jaar; 60 procent heeft een diploma bachelor orthopedagogie en 25 procent een masterdiploma; 68 procent oefent een leidinggevende functie uit; 93 procent is tewerkgesteld in de (orthopedagogische) hulpverlening.

Voor het voorbereidingsprogramma is één student ingeschreven in 2008-2009 en 2009-2010.

Het aantal studenten bedroeg op 1 januari 2010:

- Postgraduaat 'Ik en mijn team' (KATHO 20, KHLim 17);
- Orthopedagogische en ethische invalshoeken (KHLim 13);
- Specialisatievakken (KHLim 14);
- Persoonsgebonden project (KATHO 5, KHLim 6);
- Resultaatsgebonden project (KATHO 5, KHLim 3).

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om studenten zonder leidinggevende praktijk een vorm van stage te laten lopen.

De commissie beveelt de opleiding aan om te onderzoeken of er iets kan gedaan worden op het vlak van de toelatingsvoorwaarden voor personen met een graauidiploma behaald via sociale promotie.

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen academische gerichtheid van het programma:	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma:	voldoende
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	goed
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	nvt
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De inzet van personeel voor de bachelor- na bachelor gebeurt in overeenstemming met het personeelsbeleid en de gangbare reglementeringen (aanwerving, benoeming, bevordering, formele vertegenwoordiging, taakinfilling, begeleiding van nieuwe lectoren, functionerings- en evaluatiegesprekken...) van de partnerhogescholen en hun departementen.

De commissie waardeert dat de respectieve hogescholen verantwoordelijken hebben aangesteld en hen binnen hun hogeschoolopdracht een percentage toegekend voor de ontwikkeling, organisatie en coördinatie van de postgraduat en finalisatievakken. Het gaat om personen die affiniteit hebben met het concept en de inhoud van de opleiding, en daarnaast bijvoorbeeld opleidingen en postgraduat coördineren, programma's samenstellen, en via maatschappelijke dienstverlening betrokken zijn bij management en leidinggeven.

Tijdens het visitatiegesprek stelt de opleiding dat zij bij de aanwerving van een lector aandacht heeft voor zijn inhoudelijke kennis van de materie, zijn ervaring in managementpraktijk, de flexibiliteit om te kunnen instappen, en de capaciteit om te kunnen werken met assertieve volwassenen, hen te kunnen motiveren en uit te dagen om met theoretische modellen aan de slag te gaan. Bij inzage van cv's van personeelsleden heeft de commissie vastgesteld dat de personeelsleden de nodige competenties en expertise hebben maar dat het niveau van praktijkervaring verschillend is tussen lectoren. Het profiel voor de lectoren die in de finalisatievakken les geven is in de drie instellingen hetzelfde, namelijk lectoren die ook betrokken zijn in de basisopleiding; Voor de postgraduat ligt de situatie anders. KATHO en KHLIM werken vooral met gastlectoren die actief zijn in het werkveld en lange tijd ervaring hebben in een orthopedagogische managementpraktijk; zij geven naast hun praktijkopdracht een paar uur les. HUB zet voornamelijk deskundigen uit het eigen onderwijsteam in. Uit de gesprekken blijkt dat de lectoren betrokken en innovatief zijn. De commissie is van mening dat er voldoende lectoren met managementervaring moeten ingezet worden.

De opleiding wijst erop dat zij in het kader van continuïteit streeft naar een 'vaste' ploeg lectoren voor de finalisatievakken. Lectoren van de postgraduat worden via evaluatievergaderingen betrokken bij het concept en de inhoud van de opleiding. KHLim betreft lectoren van postgraduat en finalisatievakken ook via een interne stuurgroep. De opleiding signaleert dat het kleine aandeel van de uren les en/of begeleiding in de opleiding in de opdracht van een lector leidt tot versnippering.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om op de drie locaties hetzelfde profiel voor lectoren na te streven.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Volgens de opleiding moeten de lectoren voor de postgraduatenvakinhoudelijk sterk onderlegde personen met praktijkervaring zijn. De opleiding wijst erop dat hun engagement niet beperkt is tot de lesdagen, maar dat zij het hele jaar bij de opleiding betrokken zijn, bijvoorbeeld bij de opstart, lesdagen, examens eerste en tweede zitting en evaluatie. Sommige onderdelen van leerinhouden worden verzorgd door gastsprekers. In de HUB wordt het postgraduaat over leidinggeven verzorgd door deskundigen uit het onderwijsteam van de bachelor orthopedagogie, en het postgraduaat over organisatie door externen.

Voor de finalisatievakken stelt de KHLim lectoren aan uit de basisopleiding bachelor orthopedagogie met expertise in de inhoud en werkvormen voor deze vakken. Ter illustratie hiervan geeft de opleiding aan dat de lector resultaatgebonden project de verantwoordelijke voor wetenschappelijk onderzoek is van het departement, en dat de lector persoonsgebonden project de verantwoordelijke voor supervisie in de basisopleiding is. Voor de inhoudelijke input binnen 'orthopedagogische en ethische invalshoeken' worden voor een beperkt aantal uren externe vakinhoudelijke deskundigen uit binnen- of buitenland aangetrokken als gastspreker.

Bij inzage van het curriculum vitae van de lesgevers heeft de commissie vastgesteld dat een aantal van hen substantiële ervaring heeft als orthopedagogisch manager; anderen hebben echter weinig (orthopedagogische) praktijkervaring in een leidinggevende functie.

Het beleid met betrekking tot professionalisering van personeelsleden is in handen van elke partnerschool voor de eigen personeelsleden.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om te overwegen om op de drie locaties alleen lectoren in te zetten met ervaring in orthopedagogisch management.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De verantwoordelijke in HUB coördineert het postgraduaat banaba en permanente vorming; in KATHO wordt 10 procent VTE toegekend voor de coördinatie van postgraduaten banaba en andere; in KHLim is 15 procent VTE voorzien om de opleiding te organiseren en coördineren.

Voor 2009-2010 is de inzet van personeel (in VTE) als volgt:

- Coördinatie: KATHO 5 procent, KHLim 15 procent.
- Lesgevers postgraduaten: KATHO 12 procent, KHLim 15 procent.
- Begeleiders finalisatievakken KHLim en KATHO: KHLim 17 procent.
- Gastsprekers 'orthopedagogische en ethische invalshoeken': KHLim 18 uren.

De commissie meent dat het aantal lectoren, lesgevers en gastsprekers toereikend is om de vooropgezette kwaliteit van het programma te waarborgen. Zij merkte tijdens het visitatiebezoek geen problemen die zouden wijzen op het tegendeel.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	goed
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	voldoende
facet 3.3, kwantiteit personeel:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De onderwijsactiviteiten van de opleiding vinden plaats in Hasselt (op de campus basisopleiding bachelor orthopedagogie). De hogeschool en het departement leverden inspanningen (2003) om de infrastructuur aan te passen aan de nieuwe noden en ontwikkelingen binnen de opleiding. In 2007 startte de hogeschool een project om de lectoren een laptop ter beschikking te stellen. De digitale leeromgeving is vanaf 2007-2008 systematisch geïmplementeerd binnen de opleiding. De studenten van de banaba kunnen gebruikmaken van dezelfde faciliteiten als de studenten van de basisopleiding.

Tijdens de rondgang bezocht de commissie onder meer de studentencafetaria, studentenwerkplekken, klaslokalen, werklokalen van lectoren, gesprekslokalen, het onthaal, de infodesk, de lectorenstudio, het cursuslokaal, het studentensecretariaat, het pc-leslokaal en de bibliotheek. De leslokalen en/of skills labs en/of werkplekken zijn uitgerust met een tv, een dvd-speler, een beamer, een scherm, opnameapparatuur, een aansluiting voor laptops/pc's en draadloos internet.

Tijdens het bezoek aan de gebouwen in de KHLim heeft de commissie vastgesteld dat de materiële uitrusting en de onderwijskundige infrastructuur beperkt zijn. Er is een gebrek aan kleinere lokalen voor groepswork, individuele gesprekken en een stille werkruimte in de bibliotheek. De commissie wil uitdrukkelijk stellen dat de kwaliteit van de huidige infrastructuur op de grens van het aanvaardbare is. De commissie hoopt dat het departement op korte termijn over de volledige infrastructuur van de campus zal kunnen beschikken.

Het studielandschap annex bibliotheek biedt studenten de mogelijkheid tot zelfstudie en het uitwerken van opdrachten. Er is een audiovisuele ruimte voor het bekijken van video's en dvd's. De bibliotheek werkt met het opzoeksysteem Libis (Aleph). De collectie bestaat uit literatuur, kranten, tijdschriften, video's, cd-roms, dvd's en elektronische databanken, zoals LibriSource en de Vakbibliotheek Bohn Stafleu van Loghum.

Op de vraag van de commissie naar de aanwezigheid van specifieke boeken en tijdschriften voor orthopedagogisch management in de collectie verwijst de opleiding naar algemene vakliteratuur over management en organisatie, en naar de zoektermen 'management', 'leidinggeven', 'teamwerking' en 'organisatieleer' in Libis. Aangezien de lessen in de avonduren plaatsvinden, zijn onder meer de bibliotheek en de cafetaria beperkt beschikbaar. Het verwondert de commissie dan ook niet dat studenten geen gebruikmaken van de bibliotheek.

In KATHO vinden de lessen plaats op de eigen locatie in Kortrijk; in de HUB worden ze georganiseerd op de campus van het departement Sociaal Werk in Brussel.

Voort de KHLim zijn er sinds het nieuwe Financieringsdecreet (2008) overheidsmiddelen voorzien. In de andere hogescholen financiert het departement het ontwikkelingswerk, de coördinatie en organisatie van de postgraduat en de lesgevers. Voor de postgraduat wordt via het inschrijvingsgeld een deel van de vergoeding van lectoren gerecupereerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de materiële voorzieningen, zoals de mediatheek, ook open te stellen voor de banaba-studenten en hen te stimuleren meer gebruik te maken van de mediatheek.

De commissie adviseert de hogeschool om voor de opleiding, haar studenten en personeelsleden werk te maken van de infrastructuur en de voorzieningen, en ze af te stemmen op de vereisten en standaarden van hedendaags onderwijs.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De studie- en psychosociale begeleiding worden in de bachelor- na bachelor in de KHLim en de KATHO op dezelfde manier georganiseerd als in de basisopleiding bachelor orthopedagogie. In de HUB is er geen begeleiding voor studenten in postgraduat; moeilijkheden worden rechtstreeks met de lesgevers of de programmaverantwoordelijke besproken.

De opleiding wordt via folders, advertenties, de website en infomomenten bekendgemaakt aan abiturienten van de drie hogescholen. De commissie wil erop wijzen dat de 'Voorstellingsbrochure banaba' (KHLim, maart 2009) vermeldt: 'Aan de KHLim Hasselt kan de volledige opleiding worden gevolgd.' De voorstellingsbrochure van de KATHO (website 2010) geeft aan dat cursisten die de beide postgraduat aan KATHO volgden, hun verdere opleiding vanuit de KATHO kunnen finaliseren. Het zelfevaluatie-rapport geeft dan weer aan dat de volledige opleiding enkel in Hasselt kan worden gevolgd. Tijdens de visitatiegesprekken stelt de opleiding dat de finalisatievakken vanaf drie studenten in Kortrijk worden ingericht. De commissie meent dat dit nuanceverschil voor studenten duidelijk moet zijn voor zij aan de opleiding beginnen.

De opleiding voegt tijdens het visitatiegesprek toe dat folders worden bezorgd aan voorzieningen en als bijlage worden verstuurd bij stageaanvragen en navormingsinitiatieven. Studenten en het werkveld signaleren echter tijdens de visitatie dat de opleiding, als aanvulling op de bachelor orthopedagogie, te weinig gekend is bij voorzieningen en organisaties.

Bij inschrijving in de KHLim vult elke student een zelfevaluatie-instrument in als 'nulmeting' van de competenties van de student. Deze vragenlijst wordt tijdens de verdere studie door de coach opgenomen om met de student zijn evolutie en leerproces te bespreken.

Studenten ontvangen bij de aanvang van de opleiding de studiegids en de leidraad van de verschillende opleidingsonderdelen. De studiegids verschaft algemene informatie over het departement en de opleiding, opleidingsonderdelen, evaluaties, volgtijdelijkheid en tolerantierregels. De leidraden van de opleidingsonderdelen beschrijven de concrete inhoud, de competenties en evaluatievormen. Bij de aanvang van de opleiding is er een introductie in het werken op het digitale leerplatform. Een Toledo-module is toegankelijk voor de studenten bachelor- na bachelor, en geeft algemene en specifieke informatie over de opleiding(sonderdelen).

Het is de commissieleden opgevallen dat studenten in het ongewisse zijn over de praktische modaliteiten van de uitvoering van de opleiding.

Als studenten de laatste fase van de opleiding aanvatten en zich inschrijven voor 'resultaatsgebonden project' wordt hen coaching aangeboden, waarbij zij op vrijwillige basis een beroep kunnen doen op een coach die met hen problemen binnen hun studietraject bespreekt en helpt naar oplossingen te zoeken.

Studenten bevestigen dat de verantwoordelijke voor de opleiding steeds aanwezig is en bereikbaar is via mail. De commissie heeft vragen bij de cumulatie van de functie van verantwoordelijke van de opleiding en de functie van onderwijs- en examenombudspersoon in KHLIM.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om erover te waken dat het aanbod op de drie locaties voldoende eenheid vertoont, en om studenten te informeren over de praktische modaliteiten ervan (wanneer en waar studeren).

De commissie beveelt de opleiding aan om de functie van verantwoordelijke voor de opleiding en onderwijs- en examenombudspersoon van elkaar te scheiden.

De commissie beveelt de opleiding aan om de informatie die partnerscholen (bijvoorbeeld in hun brochures) verstrekken aan kandidaat-studenten te stroomlijnen en de eenduidigheid ervan te bewaken.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	voldoende
facet 4.2, studiebegeleiding:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het zelfevaluatie rapport geeft aan dat de zorg voor de bewaking van de kwaliteit van de opleiding en de opleidingsonderdelen in handen is van de verantwoordelijken in de verschillende hogescholen. Zij evalueren met hun studenten en lectoren de opleidingsonderdelen binnen de eigen instelling. Binnen het toegekende kwaliteitslabel ISO-9001 (2007) is het postgraduaat van de HUB grondig geëvalueerd, waaronder de tijdige start met de voorbereiding van het programma, de relatie doelstellingen, inhoud en studiemateriaal, en de kwaliteitsbewaking (evaluatie door studenten, selectie lesgevers, opvolging scores van studenten over lesgeven en organisatie). Een opvolgingsaudit (2008) beoordeelde de bewaking van de toelatingsvoorwaarden.

Binnen de KHLIM wordt de kwaliteitszorg van de opleiding opgenomen binnen de interne kwaliteitszorg van de hogeschool en het departement. Ontwikkeling en opvolging van het beleid vinden plaats op het niveau van de hogeschool (directiecomité, stafdirectie) en het departement (departementale staf en/of dagelijks bestuur). De verantwoordelijke van de banaba is lid van de domeingroep Interne Kwaliteitszorg van het departement. De hogeschool heeft een kwaliteitshandboek uitgeschreven met basisinformatie, kwaliteitsprocessen volgens het aandachtsveld EFQM-PROZA, een inventaris van processen en procedures, een lexicon en afkortingen. De digitale versie ervan is geïncorporeerd in intranet. Over het kwaliteitsbeleid wordt gerapporteerd in het jaarverslag van de hogeschool.

Er is een systematische evaluatie na afloop van elk opleidingsonderdeel, dit kan onmiddellijk bij het beëindigen van bijvoorbeeld de postgraduat maar ook achteraf via een evaluatievragenlijst. De commissie had inzage in een verslag 'studentenoverleg' (2010, verantwoordelijken IKZ, programmaverantwoordelijke en één student), waarin teruggekoppeld wordt op onder meer het programma, het uurrooster, de communicatie, de werksfeer, de studietijd en studiedagen.

De opleiding stelt dat de kwantitatieve gegevens naar aanleiding van evaluaties beperkt zijn, gegeven het kleine aantal afgestudeerden. De opleiding beschikt over kwalitatieve data uit schriftelijke bevraging en mondelinge contacten. Hieruit blijkt dat studenten over het algemeen tevreden zijn over de praktijkgerichtheid en de stimulans tot kritische (zelf)reflectie.

De opleidingsonderdelen van de finalisatiefase, vooral 'persoonsgebonden project' en 'resultaatsgebonden project', worden als leerrijk ervaren. De studiebelasting voor 'project' is te zwaar. Studenten hebben vragen bij de eenzijdige of zich herhalende aanpak in 'orthopedagogische en ethische invalshoeken'. Studenten geven aan dat zij voor 'orthopedagogische en ethische invalshoeken' en 'specialisatievakken' meer contact met en begeleiding door de lector, en meer terugkoppeling over hun evaluatieopdracht wensen.

Leidinggevend worden uitgenodigd op de presentatie van de projecten en ventileren op eerder informele wijze hun bevindingen over de opleiding. De teneur is dat zij de opleiding ervaren als een zinvolle activiteit, die van de studenten zware inspanningen vergt in diverse domeinen.

De actualisering bij het zelfevaluatie rapport geeft aan dat het voorbereidingsprogramma positief is geëvalueerd.

De commissie bevestigt dat de opleiding bij haar studenten en lectoren informatie verzamelt over kwalitatieve facetten van onderwijsuitvoering en organisatorische aspecten.

Kwaliteitszorg wordt door ieder individueel personeelslid opgenomen op de eigen werplek en in de eigen werkcontext. Personeelsleden stellen dat zij 'hun' kwaliteitszorg (nog) niet in een groter geheel hebben ingekapseld, en niet steeds werken volgens de methodiek(en) die de hogeschool hen 'opdraagt'. Het is de commissie helder dat een integrale kwaliteitscultuur in relatie tot de kernprocessen en kerndoelstellingen (nog) niet vanzelfsprekend is en dat de evidentie van kwaliteitszorg mondjesmaat duidelijk wordt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie is van mening dat de opleiding de kwaliteitscultuur meer moet richten op de kernprocessen en kerndoelstellingen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De commissie heeft vastgesteld dat een procedure is uitgewerkt voor de opvolging van resultaten uit evaluaties. De verantwoordelijke van de opleiding bewaakt de processen.

De opleiding stelt tijdens het visitatiebezoek dat resultaten van evaluaties door studenten en lectoren (uit de verschillende hogescholen) systematisch worden opgenomen voor bijstellingen.

Het zelfevaluatie rapport geeft als voorbeelden van verbetermaatregelen:

- de verlenging van het traject van de postgraduates tot minimaal 2 jaar;
- de aanpassing van evaluatievormen binnen de postgraduates;
- het opnieuw bekijken van de instapmogelijkheden en de volgtijdelijkheid voor de finalisatievakken;
- de herwerking van het cursusmateriaal van het postgraduaat 'ik en mijn team';
- de vervanging van gastlectoren van het postgraduaat organisatie en context (KATHO) wegens een gebrek aan continuïteit en verdieping in de opbouw van de lesdagen, en onvoldoende terugkoppeling uit hun orthopedagogische ervaringen.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding bijstellingen overlegt en doorvoert, als opvolging van evaluatiegegevens die verzameld werden bij studenten en lectoren. Studenten bevestigen tijdens het visitatiegesprek dat de opleiding naar hen luistert en dat zij weet hebben van de implementatie van verbetermaatregelen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie rekent erop dat de geplande verbetermaatregelen zullen uitgevoerd worden.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het zelfevaluatie rapport geeft aan dat personeelsleden die bij onderwijs betrokken zijn, structureel medezeggenschap hebben en/of vertegenwoordigd zijn in de besluitvorming rond interne kwaliteitszorg, via onder meer de Departementale Raad, stafvergaderingen, domein- en jaargroepen en werkdagen.

De opleiding neemt daarnaast zelf initiatieven om medewerkers, studenten, alumni en het beroepenveld bij interne kwaliteitszorg te betrekken. In 2007 kwam een stuurgroep samen, aangevuld met studenten en externen uit het werkveld. Binnen de voorbereiding van het zelfevaluatie rapport was er in het najaar 2008 overleg met (oud-)studenten en lectoren. De organisatiestructuur voor de postgraduat en finalisatievakken aan de KHLim vermeldt als kanalen van betrokkenheid bij de opleiding een interne stuurgroep, de deelname aan Xstaf, en overleg met lectoren en studenten.

De commissie had inzage in een verslag van een samenkomst (2009) van de interne stuurgroep (met verantwoordelijken van de opleiding, lesgevers en oud-studenten), waarop onder meer in- en uitstroomcijfers, slaagcijfers en het profiel van de afgestudeerde banaba agendapunten waren.

De Departementale Raad en het werkveldplatform bespreken het concept van de opleiding, en evalueren onder meer de inhoud, de doelstellingen, onderwijsvormen en toetsingsvormen.

De opleiding signaleert aan de commissie dat er met het oog op de verhoging van de structurele betrokkenheid in kwaliteitszorg van studenten, lectoren, alumni en het werkveld diverse voorstellen op tafel liggen. De opleiding wijst erop dat de eerdere respons van het werkveld en het aantal afgestudeerden te laag was om uit de antwoorden betrouwbare conclusies te trekken.

De commissie meent dat studenten en het werkveld betrokken worden bij interne kwaliteitszorg, maar dat dit sterker kan.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de voorstellen voor het verhogen van de systematische en structurele betrokkenheid van studenten, afgestudeerden, het werkveld en lectoren te implementeren.

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	voldoende
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

In het zelfevaluatie rapport herhaalt de opleiding dat zij studenten een flexibel studietraject over leidinggeven en management wil aanbieden, waardoor er voor het orthopedagogische werkveld kwalitatief opgeleiden in orthopedagogisch management ter beschikking zijn.

Studenten geven in hun evaluaties aan dat zij doorheen de opleiding kritischer leren kijken naar zichzelf als leidinggevende, dat het hen lukt hun organisatie in een bredere context te zien en dat zij via het volgen van de opleiding in een andere positie en/of functie stapten. Studenten stellen tijdens het visitatiegesprek dat zij de praktische toepasbaarheid van theorie, methodieken en vaardigheden waarderen.

Het werkveld geeft tijdens het visitatiegesprek aan dat het de theoretische basis van de postgraduatens sterk vindt. Afgestudeerden waarderen de voortdurende transfer vanuit de theorie naar de eigen werkcontext.

De commissie meent dat de relevante doelstellingen van de opleidingsonderdelen en de adequate toetsing van het bereiken ervan een waarborg zijn voor de realisatie van het vooropgezette niveau. De opleiding wijst erop dat er bij de beslissing over slagen geen toleranties zijn toegestaan (uitgezonderd 'specialisatievakken'). Dit betekent dat de student elke doelstelling en competentie binnen ieder opleidingsonderdeel op eigen kracht op een voldoende wijze behaalt.

De eigenheid van de opleiding en het profiel van de student maken dat studenten niet beoordeeld worden op hun functioneren op de werkvloer. De integratie van inzichten en vaardigheden in hun eigen denken en handelen wordt door lectoren geëvalueerd aan de hand van werkstukken. Daarnaast werken studenten, na analyse van een probleemstelling, een resultaatgebonden project uit dat zij implementeren op de eigen werkvloer.

Na lectuur van projectwerkstukken kunnen de commissieleden stellen dat de opleiding de methodologie scherp aanstuurt. De werkstukken behandelen relevante thema's en zijn van een behoorlijke diepgang. De verhouding theorie en praktijk erin is evenwichtig, en de vormaspecten zijn op orde. De commissie heeft tijdens het visitatiegesprek vastgesteld dat studenten gemotiveerd zijn om iets vanuit de praktijk te doen en dat zij niet snel tevreden zijn. Zij bespreken thema's en koppelen naar elkaar terug via een resonantiegroep. De commissieleden stellen uitdrukkelijk dat zij het eindwerk, als sluitstuk van de opleiding, als indicatie zien van het hoge eindniveau.

De commissie heeft vastgesteld dat 25 procent van de studenten die instromen, houder is van een masterdiploma. De commissie merkt op dat de opleiding een bachelor- na bachelor is, die haalbaar moet blijven voor een afgestudeerde bachelor.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de focus op het bachelorniveau te bewaken en niet te evolueren in de richting van een master.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per opleiding over de jaren heen. Het is voor de bachelor- na bachelor Orthopedagogisch management niet mogelijk om streefcijfers te formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen, omdat het voor Vlaanderen een unieke opleiding is.

Tijdens het visitatiegesprek heeft de commissie vastgesteld dat er geen streefcijfers voor onderwijsrendement zijn vooropgesteld; de opleidingen streven een zo groot mogelijk rendement na.

De opleiding wijst erop dat het voor volwassenen die werken, niet vanzelfsprekend is een (langer lopende) opleiding te volgen. De redenen om aan de studie te beginnen, zijn divers en het aantal hindernissen dat het afsluiten van het volledige traject bemoeilijkt, is talrijk. Tijdens het visitatiegesprek wordt aangebracht dat heel wat studenten zich inschrijven, maar dat het aantal dat de studie effectief afwerkt, klein(er) is. Studenten geven hiervoor tijdens het visitatiegesprek als reden dat zij in hoofdzaak inhoudelijke input wensen en dat het behalen van een bijkomend diploma voor velen niet essentieel is. Daarnaast stellen zij dat de studiebelasting niet min is.

De slaagcijfers (periode 2006-2009) verschillen per postgraduaat, per academiejaar en per hogeschool. Het laagste slaagcijfer is 50 procent (organisatie en context, KATHO, 2006-2007); het hoogste is 90 procent (ik en mijn team, KHLim, 2005-2006). De opleiding stelt dat het niet steeds mogelijk is om de reële reden(en) van niet slagen te achterhalen. Bijlagen tonen aan dat sinds de start 71,5 procent slaagde voor de beide opleidingsonderdelen van het postgraduaat en het getuigschrift behaalde.

Het aantal geslaagden voor de finalisatievakken (periode 2006-2009) is 93 procent (orthopedagogische en ethische invalshoeken), 83 procent (specialisatievakken), 94 procent (persoonsgebonden project) en 76 procent (resultaatsgebonden project) van het aantal ingeschreven studenten. Redenen van niet slagen zijn het voortijdig stopzetten van de studies, het niet indienen van een werkstuk en de onvoldoende kwaliteit van werkstukken.

In het totaal behaalden twaalf studenten het diploma bachelor- na bachelor Orthopedagogisch management. Hiervan volgden vier de postgraduatoren aan de KATHO en acht aan de KHLim.

De vijf eerste afgestudeerden behaalden hun diploma in 1,5 jaar (januari 2006-juni 2007). Vier studenten deden er 2, één student 2,5 en twee studenten 3,5 jaar over.

Bijlagen beschrijven de karakteristieken van de afgestudeerden: 7 vrouwen en 5 mannen, tussen 26 en 40 jaar, 10 hebben een leidinggevende functie in het orthopedagogische werkveld, 6 hebben een bachelordiploma orthopedagogie, 1 een andere bachelor en 5 een masterdiploma.

De commissie vindt de inbreng van de drie betrokken hogescholen niet evenwaardig. De HUB investeert minder, gegeven de minimale inschrijving langs die zijde. De KHLim is duidelijk de meest betrokken en meest investerende hogeschool. De commissie meent daarenboven dat er weinig balans is tussen de energie die de KHLim in de opleiding steekt en het aantal gediplomeerden.

De commissie heeft vastgesteld dat een grote groep studenten de postgraduatoren volgt. Hoewel het werkveld vragende partij is geweest voor de opleiding blijft de belangstelling voor de finalisatie beperkt. Studenten stellen tijdens de visitatie dat hun werkgevers van hen geen diploma verwachten. Sommige studenten hebben de perceptie dat zij de theorie hebben gehad, een eindwerk bijzonder veel inspanning vergt en zij daarom de studie

liever staken dan iets ondermaats af te leveren. Het werkveld stelt dat de combinatie studeren-werken-gezin een drempel is, en dat de opleiding meer naam en bekendheid moet verwerven.

De commissie vindt het jammer dat (te) weinig studenten zich inschrijven voor de volledige opleiding; te weinig studenten gaan bovendien tot de eindstreep. Volgens de commissie doet de opleiding nu te weinig om deze studenten te overtuigen om tot het einde door te gaan, met een diploma als orgelpunt.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om de bachelor- na bachelor Orthopedagogisch management als eenheid voor het voetlicht te krijgen. Studenten moeten meer gestimuleerd worden om hun eindwerk te maken.

De commissie beveelt de opleiding aan om pistes te (onder)zoeken die instroomstimulerend (kunnen) werken (associatie, andere onderwijsnetten, afstandsleren...).

De commissie beveelt de opleiding aan om te reflecteren over de opmaak van streefcijfers.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	voldoende	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	voldoende	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3: Samenhang	voldoende	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studietijd	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	goed	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	nvt	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	goed	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	goed	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	goed	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	voldoende	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	voldoende	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	voldoende	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	voldoende	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

KHLim Katholieke Hogeschool Limburg

- bachelor- na bacheloropleiding Orthopedagogisch management

opleidingsrapport
Educatieve benadering van
personen met
autismespectrumstoornissen

Hoofdstuk 1 Plantijn Hogeschool – Hogeschool van de Provincie Antwerpen

Algemene toelichting bij de bachelor- na bachelor Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen aan Plantijn Hogeschool

De Hogeschool van de Provincie Antwerpen (HPA) ontstond in 1995 uit de fusie tussen alle provinciale instituten en opleidingen hoger onderwijs van de Provincie Antwerpen enerzijds, en het Antwerpse Hoger Instituut SPM, dat behoorde tot het vrij niet-confessioneel onderwijs, anderzijds. In september 1999 werd ze omgedoopt tot Plantijn Hogeschool (PH) van de Provincie Antwerpen.

Tot 30 april 2000 was de Plantijn Hogeschool een provinciale dienst zonder rechtspersoonlijkheid. Sinds 1 mei 2000 is de hogeschool een autonoom provinciebedrijf, met als inrichtende macht de provincieraad van de Provincie Antwerpen. Bestuursorganen zijn de raad van bestuur en het directiecomité.

In 2001 ondertekenden de Universiteit Antwerpen, de Plantijn Hogeschool, de Artesis Hogeschool Antwerpen, de Karel de Grote-Hogeschool en de Hogere Zeevaartschool een samenwerkingsovereenkomst, waardoor de vijf onderwijsinstellingen voortaan samen de Associatie Universiteit & Hogescholen Antwerpen (AUHA) vormen.

De hogeschool omvat vijf departementen:

- Elektromechanica (campus Boom);
- Sociaal-Agogisch Werk (campus Lange Nieuwstraat);
- Laboratoriumtechnologie, Lerarenopleiding & Voedings- en Dieetkunde (campus Kronenburg);
- Communicatie (campus Meistraat);
- Bedrijfsmanagement (campus Meistraat).

De banaba Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen is in 2000-2001 als postgraduaat en in 2002-2003 als voortgezette opleiding aangeboden. Inhoudelijk werd de opleiding gestuurd door de vzw Opleidingscentrum Autisme Theo Peeters (OCA). In het kader van het Structuurdecreet werd de opleiding in 2004-2005 omgevormd tot een bachelor- na bachelordie vanaf 2007-2008 jaarlijks wordt aangeboden. Deze opleiding is deeltijds gespreid over twee academiejaren, waarbij studenten één dag per week naar de hogeschool komen en ernaast hun professionele bezigheden uitoefenen. De opleiding richt zich op professionals uit diverse vooropleidingen en disciplines met een bachelor- en/of masterdiploma, die werkzaam zijn op het terrein van autisme.

Sinds 2006-2007 werkt de opleiding samen met Fontys OSO (Fontys Opleidingscentrum Speciaal Onderwijs) van de Fontys Hogeschool (Tilburg). Binnen dit centrum is één generieke master ontwikkeld die voldoet aan de HBO-mastercriteria. Binnen deze master is onder meer het traject tot autismespecialist mogelijk. In 2008 werd een formeel samenwerkingsakkoord met de Fontys Hogeschool afgesloten.

De eerste studenten studeerden af in 2006 en 2008. Vanaf september 2009 is het nieuwe curriculum 2009-2011 geïmplementeerd. Om inhoudelijke en organisatorische redenen wordt het aantal studenten beperkt tot dertig.

Onderwerp 1 Doelstellingen van de opleiding

Facet 1.1 Niveau en oriëntatie van de professioneel gerichte bachelor

Beoordelingscriteria:

De opleidingsdoelstellingen zijn er op gericht de student te brengen tot:

- het beheersen van algemene competenties als denk- en redeneervaardigheid, het verwerven en verwerken van informatie, het vermogen tot kritische reflectie en projectmatig werken, creativiteit, het kunnen uitvoeren van eenvoudige leidinggevende taken, het vermogen tot communiceren van informatie, ideeën, problemen en oplossingen, zowel aan specialisten als aan leken en een ingesteldheid tot levenslang leren;
- het beheersen van algemene beroepsgerichte competenties als teamgericht kunnen werken, oplossingsgericht kunnen werken in de zin van het zelfstandig kunnen definiëren en analyseren van complexe probleemsituaties in de beroepspraktijk en het kunnen ontwikkelen en toepassen van zinvolle oplossingsstrategieën, en het besef van maatschappelijke verantwoordelijkheid samenhangend met de beroepspraktijk;
- het beheersen van beroepsspecifieke competenties op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar.

Het oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding geeft tijdens het visitatiebezoek aan dat zij haar studenten wil opleiden tot autismedeskundigen. Daarvoor focust zij naast conceptuele kennis en praktische vaardigheden ook op de ontwikkeling van de beroepspersoonlijkheid, attitudes en reflectievaardigheden.

De opleiding signaleert aan de commissie dat zij begin 2008 een fundamentele curriculumherziening startte. Hiervoor werkte de opleiding aan een beroepsprofiel op basis van een bevraging in het werkveld, literatuuronderzoek en verwante, relevante beroepsprofielen. Het beroepsprofiel is overlegd in een focusgroep met ouders en professionelen. Dat beroepsprofiel is ontwikkeld tot een competentieprofiel met de klemtoon op beroepsspecifieke competenties. De opleiding gaat ervan uit dat haar studenten (bachelors en masters) de algemene competenties hebben verworven.

De opleiding merkt op dat zij bij de opmaak van de opleidingsdoelstellingen de overeenstemming ervan met artikel 58 van het Structuurdecreet bewaakte. De commissie bevestigt dat afgestudeerden zullen beschikken over de algemene, algemene beroepsgerichte en beroepsspecifieke competenties.

Het ZER beschrijft de beroepsspecifieke competenties; de opleiding heeft er meetbare gedragsindicatoren voor ontwikkeld:

- transfer autismerelateerde theorieën naar de praktijk;
- opzetten en uitvoeren zelfstandig onderzoek;
- bevorderen deskundigheid rond autismespectrumstoornissen bij medewerkers;
- begrijpen van geobserveerde gedragingen (triade Lorna Wing);
- formuleren hypotheses over de functie van gedrag;
- vertalen van het specifieke van autismespectrumstoornissen naar het team/netwerk;
- afwegen van het hulpaanbod dat past bij de cliënt en de sociale kaart hanteren;
- afstemmen van de eigen vorm van communicatie op de communicatie van personen met autismespectrumstoornissen;
- ondersteunende communicatie opzetten, uitvoeren, analyseren en evalueren;
- verduidelijking aanbrengen in de leef-, leer- en werkomgeving, en verduidelijking analyseren, uitvoeren en evalueren;

- inzichten over de cognitieve stijl bij personen met autismespectrumstoornissen expliciteren en een plek geven;
- een kritische houding tegenover ontwikkelingen in de benadering van autisme;
- samenwerken met alle betrokkenen binnen het gezin, en het leefniveau op elkaar afstemmen;
- de hypothese en/of het advies helder en ondubbelzinnig communiceren;
- samenwerking op school-, werk- en leefmilieu op elkaar afstemmen;
- verklaren en begrijpen van het gedrag vanuit autisme en intrapersoonlijke kenmerken.

De commissie mag stellen dat de opleiding een mooie lijst doelstellingen voor een breed werkveld, bruikbaar voor de in- en uitstromende cursisten, vastlegde. De opleiding heeft aandacht voor de opvolging en evaluatie van de implementatie van haar doelstellingen. De opleiding is zich bewust van het belang van evenwichtige wetenschappelijke input. De commissie beklemtoont dat de opleiding veel aandacht heeft voor specifieke competenties als autismedeskundigen in diverse werkvelden.

De opleiding geeft aan dat de doelstellingen van de opleiding voor inschrijving mondeling worden toegelicht aan de kandidaat-studenten. Bij de aanvang van het academiejaar worden studenten geïnformeerd over competentiegericht werken (visie op leren, portfolio, persoonlijk ontwikkelplan...). Studenten en personeelsleden ontvangen een studiewijzer, die voor elk opleidingsonderdeel inhoudelijke en praktische informatie verschaft over assessment, doelstellingen, competenties en de specifieke opdrachten. Het werkveld neemt kennis van de doelstellingen via de departementale posthogeschoolvorming en de maatschappelijke dienstverlening waarin de opleiding een stek heeft. De commissie had inzage in de ECTS-fiches en stelt dat cursisten die de studie aanvatten, perfect weten wat zij gaan studeren.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 1.2 Domeinspecifieke eisen

Beoordelingscriteria:

- De doelstellingen van de opleiding (uitgedrukt in eindkwalificaties van de student) sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en het relevante beroepenveld gesteld worden aan een opleiding in het betreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk of kunstpraktijk). Ze zijn, ingeval van gereguleerde beroepen, in overeenstemming met de reglementering of regelgeving ter zake.
- Voor professioneel gerichte bacheloropleidingen zijn de eindkwalificaties getoetst bij het relevante beroepenveld.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Tijdens de visitatiegesprekken stelt de opleiding dat zij professionals uit erg diverse disciplines en met erg diverse praktijkachtergronden wil opleiden tot autismedeskundigen, zonder te verengen tot een bepaalde werkvorm en een bepaald segment van autismespectrumstoornissen. De beroepsspecifieke competenties staan hierbij in het brandpunt. Het 'Domeinspecifiek referentiekader – Competenties bachelor- na bachelor Educatieve benadering van personen met autisbestoornissen' beschrijft de gemeenschappelijke beroepsspecifieke competenties. De opleiding herinnert eraan dat bij de ontwikkeling van het (nieuwe) curriculum het beroeps- en competentieprofiel, en de feedback van studenten, alumni en het werkveld uitgangspunten waren.

De commissie waardeert het dat de opleiding niet ingaat op wensen van individuele cursisten om de inhoud af te stemmen op hun specifieke werkveld. De commissie vindt het goed dat de opleiding de problematiek van autisme niet te eng benadert vanuit medisch-diagnostische hoek.

De studenten die zich inschrijven, beschikken over een bachelor- en/of masterdiploma en komen uit een breed beroepenveld, zoals gespecialiseerd opvoeder-begeleider, psycholoog, orthopedagoog, GON-begeleider, auticoördinator, therapeut, logopedist, ergotherapeut, kinesist en arts. Elke student verdiept zich tijdens zijn opleiding in autismspectrumstoornissen vanuit de eigen expertise en praktijkcontext. In het laatste deel van de opleiding is er verdieping en verbreding (vrije deelname aan in-service training, lezingen en workshops). De overdracht van leerinhouden naar de eigen specifieke beroepscontext wordt binnen een leerteam teruggekoppeld.

Wat de betrokkenheid van en de afstemming op het werkveld betreft, heeft de opleiding een bevoorrechte plaats door de nabijheid van het beoogde beroepenveld in de klas. Inhouden, visies en werkvormen worden door hen op hun relevantie getoetst; studenten en oud-studenten geven feedback. Bovendien zijn de lectoren die de opleidingsonderdelen verzorgen, autismedeskundigen die hun werk in het beroepenveld combineren met een deeltijdse lesopdracht. Tijdens de visitatiegesprekken heeft de commissie vastgesteld dat de opleiding verder contacten onderhoudt met het werkveld via een focusgroep, gastlectoren, deelname aan congressen en studiedagen, vakliteratuur, samenwerking met de Fontys Hogeschool, afstudeerprojecten, een formele enquêtering van het werkveld, de medewerking aan initiatieven van derden en studiebezoeken.

De opleiding geeft in het ZER aan dat zij haar doelstellingen bijstuurt op basis van ontwikkelingen in onderzoek, diagnose en aanpak op het terrein en onderwijskundige aspecten. De inspiratie en ondersteuning hiervoor komen van deskundigen in autismspectrumstoornissen en competentieonderwijs zoals collega's van het OCA, de Fontys Hogeschool en de Provinciale Hogeschool Limburg.

Wat de afstemming van de doelstellingen op de eisen gesteld door vakgenoten betreft, geeft de opleiding aan dat zij in Vlaanderen een unieke opleiding is. Het programma is ontwikkeld en bijgestuurd in samenwerking met de Fontys Hogeschool. In een overeenkomst zijn afspraken vastgelegd voor onder meer het inzetten van lectoren in de opleiding, de aansluiting van de banaba op de professionele Master SEN-leerroute (Special Educational Needs) autismspecialist en het doorontwikkelen van de opleidingen. Sinds 2007-2008 is er formeel overleg over praktische, opleidingstechnische en inhoudelijke aspecten tussen Fontys-lectoren en de opleiding.

De opleiding stipt in het ZER aan dat zij door de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg is erkend als beroepsopleiding (nummer N-1174-02). Hierdoor kunnen rechthebbende studenten aanspraak maken op betaald educatief verlof van maximaal 100/105 uren. De Erkenningscommissie toetst de relevantie van de opleiding voor het werkveld via een evaluatie na elke cyclus van de opleiding.

De commissie bevestigt dat de opleiding het niveau heeft van een professionele bachelor en studenten opleidt tot autismedeskundige voor een breed werkveld. De commissie heeft een sterke gerichtheid op domeinspecifieke eisen vastgesteld. Zij waardeert de aandacht die de opleiding blijvend heeft voor de delicate positie van ouders-cursisten.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 1, doelstellingen van de opleiding: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 1.1, niveau en oriëntatie:	goed
facet 1.2, domeinspecifieke eisen:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 2 Programma

Facet 2.1 Relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma

Beoordelingscriteria:

- Het programma is een adequate concretisering van de eindkwalificaties van de opleiding qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.
- De eindkwalificaties zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma.
- De inhoud van het programma biedt studenten de mogelijkheid om de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bezorgde aan de visitatiecommissie een overzicht van het programma van de referentieopleiding (2006-2008), de huidige opleiding (2008-2010) en het nieuwe curriculum (2009-2011).

De opleiding stelt zich tot doel afgestudeerden af te leveren die in een breed werk- en disciplineveld de begeleiding en ondersteuning van personen met een autismespectrumstoornis en hun context kunnen opnemen. Zij moeten ook bekwaam zijn om in teams/organisaties medewerkers te ondersteunen en bij te dragen tot de ontwikkeling van doeltreffende ondersteuning, begeleiding en behandeling.

De lestabellen 2009-2011 van de opleiding omvatten:

Deel 1

1. Autisme in perspectief (13 studiepunten, 72 contacturen)
2. Practicum planmatig handelen (10 studiepunten, 18 contacturen)
3. Reflectie en transfer: leerteam (7 studiepunten, 30 contacturen)

Deel 2

4. Autisme en probleemgedrag (8 studiepunten, 36 contacturen)
5. Reflectie en transfer: intervisie (7 studiepunten, 30 contacturen)
6. Afstudeerproject (15 studiepunten, 27 contacturen)

Het programma is opgebouwd rond leerlijnen. Het ZER geeft in tabelvorm een overzicht van de koppeling tussen de leerlijnen en leerinhouden.

- Leerlijn 'concepten/inhouden' (algemene en specifieke beroepscompetenties): in functie van de nodige kennis en vaardigheden in andere leerlijnen.
- Leerlijn 'integratie' (beroepsspecifieke competenties): transfers naar de praktijk en klemtoon op vaardigheden.
- Leerlijn 'reflectie/zelfsturing' (algemene en algemene beroepsgerichte competenties): reflectie/zelfsturing als voorwaarde tot ontwikkeling.

Opleidings specifieke inhouden verdiepen en verbreden de algemene competenties die studenten hebben verworven in het kader van hun beroepskwalificaties op bachelor- en/of masterniveau. Algemeen beroepsgerichte competenties worden geleidelijk verworven doorheen de opleiding. Beroepsspecifieke competenties worden opgenomen in alle opleidingsonderdelen en in het bijzonder in het afstudeerproject.

De commissie had inzage in de competentiematrix met een overzicht van de koppeling tussen de opleidingsdoelen en -onderdelen. De commissie stelt dat er een goed doordacht nieuw curriculum (2009-2011) met gerichte competenties is uitgewerkt en geïmplementeerd vanaf september 2009. De commissie heeft vertrouwen in het proces van verdere ontwikkeling en de noodzakelijke bijstellingen.

De student realiseert beroepsgerichte eindkwalificaties door zijn werk met personen met autismespectrumstoornissen en de overdracht van werkervaring via praktijkopdrachten.

De commissie adviseert om in de competentiegerichte aanpak studenten te confronteren met een waaier van cases uit het brede veld van ASS.

Opleidingsonderdelen worden in de ECTS-fiches omschreven als 'kernondersteunend' of 'kern' (gericht op beroepsspecifieke competenties). Het niveau is inleidend, uitdiepend of gespecialiseerd.

De commissie heeft vastgesteld dat de competentie internationale gerichtheid is opgenomen in de lijst van competenties. Tijdens het visitatiegesprek wordt gesteld dat zich elk jaar Nederlandse studenten inschrijven. Dat geeft de gelegenheid tot uitwisseling over de organisatie van hulpverlening, onderwijs en cultuurverschillen.

De opleiding geeft aan dat zij diversiteit realiseert door onder meer de aansluiting op een waaier van vooropleidingen, door studenten met de diagnose autisme niet als tegenindicatie voor deelname aan de opleiding te zien, en door verschillen in leeftijd en ervaring.

Internationale samenwerking is zichtbaar in de samenwerking met de Fontys Hogeschool voor kennis- en ontwikkelingsuitwisseling over autisme en onderwijsdidactische/-technische aspecten.

Studenten worden gestimuleerd om (verplichte) studiebezoeken af te leggen bij Vlaamse en Nederlandse medestudenten en collega's. Er is de mogelijkheid tot deelname aan een jaarlijks in-service programma (OCA), dat aansluit bij recente werkveldontwikkelingen in binnen- en buitenland. Verder wordt in de opleiding verwezen naar Engelstalige vakliteratuur. De (gast)lectoren hebben voeling met de internationale context en buitenlandse collega's.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de implementatie van het nieuwe curriculum blijvend op te volgen en te evalueren.

De commissie adviseert de opleiding om de inhoud van het curriculum voldoende breed te houden (zowel kinderen als volwassenen, ASS zowel met normale begaafdheid als met een verstandelijke beperking...).

Facet 2.2 Eisen professionele gerichtheid van het programma

Beoordelingscriteria:

- Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroeps- of kunstpraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk, de kunstpraktijk en/of (toegepast) onderzoek.
- Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.
- Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroeps- of artistieke vaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De toelatingsvoorwaarden bepalen dat elke student in zijn praktijk te maken moet hebben met personen met een autismespectrumstoornis. De opleiding biedt de studenten doorheen hun studies bijkomende mogelijkheden om verder met de beroepspraktijk kennis te maken, via bijvoorbeeld gastcolleges door deskundigen, studiebezoeken,

deelname aan studiedagen en contacten met hun lectoren en autismedeskundigen in de praktijk. Volgens de commissie is een relevante en actuele beroepspraktijk expliciet aanwezig in de opleiding.

Tijdens het visitatiegesprek geven studenten aan dat zij doorheen de opleiding inzicht krijgen in recente ontwikkelingen in het autismedomein via onder meer de inzet van (gast)lectoren, vakliteratuur en de uitwisseling van de beroepscontext van studenten. De commissie heeft doorheen het visitatiebezoek kunnen vaststellen dat de opleiding zich bewust is van de noodzaak om leerinhouden en werkvormen actueel te houden, en ontwikkelingen in de theorie rond ASS en in de praktijk van het beroepenveld op de voet op te volgen. De commissieleden vinden het positief dat cursisten niet van het begin tot het einde van de studie in het eigen referentiekader zitten.

De opleiding geeft aan dat er in de opleiding geen stage is in de klassieke betekenis. Van studenten wordt verwacht dat zij continu de vertaalslag maken naar hun werksituatie, en zo komen tot alternatieve benaderingswijzen en mogelijke oplossingen. Dit proces van 'stage/praktijk' is een essentieel onderdeel van de opleiding maar geen afzonderlijk opleidingsonderdeel.

In het programma 2008-2010 is het afstudeerproject een casusbespreking. Als toetsing van de opleidingsinhoud volgt de student één persoon met een autismespectrumstoornis. Hij formuleert vanuit onderzoek een handelingsplanning rond diverse leergebieden, werkt de onderdelen uit op het ritme van de inhouden die in de opleiding aan bod komen en documenteert die. In dit afstudeerproject bewijst de student dat hij de aangeboden en zelf ontdekte inhouden kan integreren in zijn praktijk. De begeleiding is in handen van een lector.

Tijdens het visitatiegesprek meldt de opleidingscoördinator dat het afstudeerproject een ander concept heeft in het curriculum 2009-2010, naar analogie met het afstudeerproject in de opleiding professionele bachelor Orthopedagogie. Studenten moeten in een projectgroep een opdracht uitwerken. Het project kiezen zij uit een aantal projectvoorstellen dat het werkveld indient. Het gewijzigde concept beoogt een afstudeerproject met een theoretische onderbouwing, dat wordt uitgewerkt en gedocumenteerd in een voorzetting waarmee de cursist niet vertrouwd is. De praktijkopdrachten van het curriculum 2008-2010 worden ingelast in opleidingsonderdelen.

De commissie vindt het jammer dat cursisten hun afstudeerproject niet mogen afstemmen op hun functie/werkomgeving. Studenten geven aan dat zij dit ervaren als een belemmering, die de werkdruk verhoogt. De commissie merkt op dat de cursisten met wie zij sprak in een eerder leidinggevende en/of managementfunctie opereren. Zij meent dan ook dat afstudeerprojecten thema's op meso- en macroniveau moeten kunnen uitwerken.

De commissie had tijdens de visitatie inzage in de verplichte literatuur die als handboeken wordt gehanteerd en in ondersteunende notities bij cursussen. Naar haar mening zijn die relevant voor de kennisontwikkeling van de studenten.

De opleiding stelt dat zij de organisatie van de opleiding kadert in haar opdracht van maatschappelijke dienstverlening, omdat zij een antwoord biedt op een maatschappelijke behoefte en nood in het werkveld. De commissie kan de stelling van de opleiding bijtreden op basis van visitatiegesprekken waarin studenten stelden dat zij door hun organisatie werden aangemoedigd om de opleiding te volgen, bijvoorbeeld als voorbereiding op een functie waarbij gewerkt wordt met personen met een autismespectrumstoornis. Het werkveld bevestigt dat het werknemers aanzet om de opleiding te volgen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om het eindwerk te kunnen laten aansluiten bij de werkcontext van de cursisten.

De commissie adviseert om de sterke kanten van het vorige concept van het afstudeerproject te behouden bij het nieuwe.

Facet 2.3 Samenhang van het programma

Beoordelingscriterium:

- Studenten volgen een inhoudelijk samenhangend opleidingsprogramma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding geeft aan dat in het programma inhouden, vaardigheden en attitudes gradueel worden opgebouwd. Projectwerking start in het tweede jaar. Themagecentreerde interactie ondersteunt het didactische concept. In het curriculum is er vanaf het eerste jaar aandacht voor de leerlijnen integratie en reflectie. Het leerteam, intervisie en de portfolio leggen de focus op de integratie en het faciliteren van de verbinding met de andere opleidingsonderdelen. De studiegids beschrijft de volgtijdelijkheid.

Studenten signaleren tijdens het visitatiegesprek dat zij feedback kunnen geven op de sequentiële samenhang en coherentie van het programma.

Binnen het curriculum als verplicht pakket kunnen studenten een eigen keuze maken voor bijvoorbeeld literatuur die zij binnen opdrachten lezen en bespreken, en studiebezoeken.

Binnen het samenwerkingsakkoord met Fontys OSO werkt de opleiding samen met het oog op de doorstroming van de banaba autisme naar de professionele master SEN.

In het onderwijs- en examenreglement vinden studenten de redenen op basis waarvan zij een individueel traject kunnen aanvragen (studievertraging, elders verworven kwalificaties, elders verworven competenties, bijzondere faciliteiten...). Het ZER vermeldt dat de opleiding kan worden gevolgd via creditcontracten. Omwille van de sequentiële opbouw is de volgtijdelijkheid hierbij strikt; een student kan geen opleidingsonderdelen volgen met een creditcontract, zonder een credit te hebben voor het voorgaande opleidingsonderdeel. Examencontracten zijn niet mogelijk, omdat het didactische concept van de opleiding vereist dat studenten de lessen bijwonen. Samengevat meent de commissie dat de samenhang van de onderdelen van het programma sterk is.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.4 Studieomvang

Beoordelingscriterium:

- De opleiding voldoet aan de formele eisen met betrekking tot de studieomvang, bachelor: tenminste 180 studiepunten

Oordeel van de visitatiecommissie: OK

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding bachelor- na bachelor Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen bestaat uit 1 programmajaar van 60 studiepunten. De opleiding voldoet daarmee aan de formele eisen met

betrekking tot de studieomvang. De opleiding wordt deeltijds aangeboden, gespreid over 2 studiejaar van elk 30 studiepunten (2009-2011).

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Facet 2.5 Studielast

Beoordelingscriteria:

- De werkelijke studietijd wordt getoetst en sluit aan bij de normen vastgesteld krachtens decreet.
- Het programma is studeerbaar doordat factoren, die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Bij inzage van de ECTS-fiches heeft de commissie vastgesteld dat die de voorziene tijdsbesteding voor een gemiddelde student afzonderlijk vermelden voor hoor- en werkcolleges, practica en oefeningen, vormen van groepsleren en de tijd die nodig is buiten de contacturen (verwerking leerstof, uitvoering opdrachten, werken aan afstudeerproject...). Maar de commissie heeft tijdens het visitatiebezoek vastgesteld dat de opleiding niet tevreden is met de huidige methodieken van studietijdmetingen. Daarom signaleert de opleiding dat de hogeschool de organisatie van formele metingen volgens de methode van tijdschrijven als actiepoint opneemt.

Studenten kunnen nu via vragenlijsten op Blackboard hun schatting van de tijd opgeven die zij besteden aan de opleiding (exclusief het bijwonen van lessen). De opleiding stelt dat resultaten ervan in het algemeen aantonen dat de gemiddelde studieduur de begrote studietijd benadert, hoewel de spreiding groot is.

Tijdens de visitatiegesprekken signaleren cursisten aan de commissie dat zij de opleiding als zwaar ervaren wegens de combinatie van werk, leren en sociaal leven. Een werksetting waarin de student studie en/of opdrachten tijdens de werktijd kan/mag uitwerken, brengt voor sommigen soelaas. Zij signaleren dat medestudenten hun studie in hoofdzaak hebben stopgezet wegens de te hoge werkdruk.

De opleiding geeft tijdens het visitatiebezoek een overzicht van campusfactoren die naar haar mening studiebevorderend werken, zoals studentvriendelijke materiële en virtuele voorzieningen, de bereikbaarheid van de opleidingscoördinator, studie- en studentenbegeleiding, de ombudspersoon, opleidingscheques en betaald educatief verlof.

Als factoren die eerder een belemmerende werking hebben, ervaart de opleiding dat:

- het voor verschillende studenten een aanpassing vraagt om een langere opleiding te volgen na enige jaren afwezigheid op de schoolbanken;
- niet alle studenten kunnen gebruikmaken van educatief verlof, waardoor de combinatie studie met werk en/of gezin extra onder druk komt.

De commissie mag besluiten dat de opleiding de werkelijke studietijd op een eerder informele wijze toetst. De gemiddelde studietijd die uit deze toetsing naar voren komt, ligt in het verlengde van de begrote. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding ondersteuning en begeleiding aanbiedt die de studie kunnen bevorderen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om de werkdruk van cursisten nauwgezet op te volgen en blijvend te bewaken.

De commissie adviseert om bij het meten van studietijd methodes te hanteren die betrouwbare gegevens genereren.

Facet 2.6 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

Beoordelingscriteria:

- Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen.
- De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het ZER geeft aan dat de opleiding in haar pedagogisch-didactische concept de wisselwerking tussen alle actoren in het onderwijsproces centraal stelt, met aandacht voor de transfer naar de praktijk, de ondersteuning van zelfsturing en een context waarin een student over zijn functioneren leert (van de lector en medestudenten als deskundigen, aan en in de groep, en de praktijk van zichzelf en anderen). Het leerproces wordt extern (via de structuur van de opleiding en de input van de lector) en intern (door de zelfsturing van de student) gestuurd. Bij zelfsturing denkt de student na over zijn aanpak van opdrachten, bepaalt hij leerdoelen, zoekt hij hulpbronnen bij het leren, bevraagt hij zich, stuurt hij bij en reflecteert. Er wordt veel nadruk gelegd op coöperatief leren in groep.

Het didactische concept huldigt de integratie van inhouden, vaardigheden en reflectie. Tijdens de visitatiegesprekken verduidelijkt de opleiding dat daardoor op een lesdag de didactische werkvormen afwisselen bij de combinatie van inhouden (hoorcollege), vaardigheden (werkcollege) en/of reflectie (leerteam).

De werkvormen zijn opgenomen in de ECTS-fiches, en lectoren beschrijven het gebruik ervan tijdens het visitatiebezoek:

- Hoorcollege: klassikaal onderwijs met de klemtoon op concepten en inhouden.
- Werkcollege: verwerking van de leerstof via een gevalstudie en de voorbereiding op het zelf uitvoeren van een praktijkopdracht in het werkveld.
- Leerteam: persoonlijke ontwikkeling, reflecties, stilstaan bij de eigen krachten en exploreren van wat nodig is om een stap verder te zetten. Studenten werken in kleine groepen, begeleid door een lector.
- Intervisie: studenten leren van elkaar en leren in de eigen praktijk na hun afstuderen.
- Zelfstudie en reflectie: de student krijgt opdrachten en studietaken, en verwerkt studiebezoeken. Eigen stappen zijn het lezen van vakliteratuur en het opnemen van professionaliseringsactiviteiten.
- Afstudeerprojectgroep: studenten werken samen aan een afstudeerproject.

Volgens de commissie ligt het didactische concept van de opleiding in het verlengde van de doelstellingen en zijn de werkvormen afgestemd op dat didactische concept.

De opleiding gebruikt de portfolio als instrument om het 'op gang brengen van het eigen leerproces' vorm te geven. Zij schetst de onderdelen (voorstelling en praktijkcontext, persoonlijk ontwikkelingsplan, persoonlijk actieplan, literatuuropdracht, reflectie op studiebezoeken, andere elementen van het leerproces, motivatie van de inhoud, logboek, eigen stukken...) en het gebruik ervan (opvolging leerproces, beoordeling, leren door reflectie...). De opleiding en studenten geven aan dat de portfolio is bijgestuurd op basis van feedback van de studenten en de vaststelling dat de aanpak het portfolio-effect onvoldoende benaderde. Na elk van de eerste drie

opleidingsonderdelen krijgt de student nu feedback en in het afstudeerproject moet de student in een reflectiewerkstuk zijn groei schetsen.

Lectoren geven tijdens het visitatiegesprek aan dat zij gebruikmaken van readers en presentaties via PowerPoint. Zij signaleren dat zij in hun lessen verwijzen naar anderstalige literatuur en maar erkennen dat (meer) wetenschappelijke artikels moeten worden ingewerkt in het studiemateriaal. Studenten signaleren dat het studiemateriaal focust op kinderen, personen met een lage intelligentie en personen die verblijven in een instelling.

De commissie meent dat de studie van het werkveld verbreed kan worden, gegeven de intentie van de opleiding om op te leiden tot generalist. De commissie heeft vastgesteld dat er met betrekking tot de actualiteit van het studiemateriaal impulsen uitgaan vanuit het eindwerk en het werkveld. Het studiemateriaal is actueel en wetenschappelijk accuraat.

Studenten geven tijdens het visitatiegesprek aan dat zij vaak 'computerleek' zijn, en dat het voor hen een hele opgave is om te (leren) werken met Blackboard en andere computertoepassingen.

De commissie mag stellen dat de opleiding de aanwezige expertise, competenties en invalshoeken van de cursisten optimaal aanwendt. De opleiding overstijgt deze externe input via de theoretische inbreng van de vaste lector en de gespecialiseerde inbreng van de gastlector.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om aandacht te hebben voor de parate ICT-kennis van haar studenten, en de aanpassingen die Blackboard en andere computerapplicaties van hen vergen.

Facet 2.7 Beoordeling en toetsing

Beoordelingscriterium:

- Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat en voor studenten inzichtelijk getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De studiegids (2009-2010) geeft aan dat er in de opleiding per programmajaar twee examenperiodes zijn. De eerste periode kan verscheidene examenreeksen omvatten, de tweede omvat één examenperiode. Een student heeft twee examenkansen voor elk opleidingsonderdeel, tenzij de ECTS-fiche bepaalt dat voor een deel of het geheel van de punten één examenperiode is voorzien. Na de bekendmaking van de resultaten kan de student voor alle opleidingsonderdelen gebruikmaken van zijn inzagerecht.

De commissie had een overzicht van de evaluatievorm per opleidingsonderdeel. De meest gebruikte evaluatievormen zijn opdrachten en reflecties. De opleidingsonderdelen worden beoordeeld door de betrokken lector. De portfolio en het reflectiewerkstuk worden beoordeeld door de lector leerteam.

Deel 1

1. Autisme in perspectief – mondeling examen.
2. Practicum planmatig handelen – beoordeling opdrachten

3. Reflectie en transfer: leerteam – de portfolio wordt voorzien van feedback en reflecties
Beoordeling reflectie: in de vorm van een reflectiewerkstuk waarin de student terugkijkt op het eerste opleidingsjaar

Deel 2

4. Autisme en probleemgedrag – beoordeling opdrachten.
5. Reflectie en transfer: intervisie – de portfolio wordt voorzien van feedback en reflecties
Beoordeling reflectie: in de vorm van een reflectiewerkstuk waarin de student terugkijkt op de opleiding en stilstaat bij zijn groei en het leereffect
6. Afstudeerproject

Het ZER vermeldt dat het afstudeerproject (2008-2010) erin bestond dat de student aan de hand van een casus praktijkopdrachten uitwerkte en die bundelde in een afstudeerwerk, samen met een reflectie op het eigen leren. De student stelde zijn werk voor aan een commissie die de inhoud, presentatie en verdediging beoordeelde. Zoals al vermeld zal het afstudeerproject in het opleidingsprogramma 2009-2011 uitgewerkt en beoordeeld worden naar analogie met het afstudeerproject van de opleiding professionele bachelor Orthopedagogie. De beoordeling van het project omvat procesmatige en inhoudelijke elementen. Naast de groepsbeoordeling is er ruimte voor de individuele profilering van de student. Per competentie is vastgelegd of het volstaat dat de student eraan werkt of dat hij daar bovenop binnen het projectproces wordt geëvalueerd aan de hand van gedragsindicatoren.

Er worden twee scores vastgelegd:

- De groepsscore staat voor de evaluatie van het projectboek, het artikel en de presentatie/bevraging.
- De individuele correctie op de groepsscore door de projectgroep en de externe begeleider.

Bij de aanvang van het academiejaar ontvangen de studenten de onderwijs- en examenreglementen. De ECTS-fiches vermelden voor ieder opleidingsonderdeel de evaluatieprocedure en -criteria. De reglementen en alle ECTS-fiches zijn te raadplegen op intranet. De studiewijzers bevatten dezelfde informatie. De evaluatie van het afstudeerproject is beschreven in een afzonderlijk document, dat aan alle betrokkenen wordt bezorgd.

Een student is geslaagd als hij voor elk opleidingsonderdeel minstens 10/20 behaalt. De Examencommissie beslist over het al dan niet slagen van een student. Het ZER geeft aan dat de criteria van delibereren vermeld zijn in departementale aanvullingen op het onderwijs- en examenreglement. Voor het afstudeerproject zijn er geen deliberatiecriteria, omdat de opleiding het project bekijkt als sluitstuk van de opleiding.

De commissieleden bespraken intern de toetsing en kunnen stellen dat de beoordelingen over het algemeen adequaat, objectief en voor studenten inzichtelijk zijn. Een afgestudeerde signaleerde een unieke ervaring met een minder objectieve beoordeling.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om er bij de evaluatie van een cursist het systeem sluitend te maken.

Facet 2.8 Masterproef

Dit facet is niet van toepassing voor een bachelor- na bacheloropleiding.

Facet 2.9 Toelatingsvoorwaarden

Beoordelingscriteria:

Het programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten bachelor:

- diploma secundair onderwijs, diploma van het hoger onderwijs van het korte type met volledig leerplan, diploma van het hoger onderwijs voor sociale promotie of een diploma of getuigschrift dat bij of krachtens een wet, decreet, Europese richtlijn of een andere internationale overeenkomst als gelijkwaardig wordt erkend;
- door het instellingsbestuur bepaalde voorwaarden voor personen die niet aan bovengenoemde voorwaarden voldoen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding hanteert de decretaal voorziene toelatingsvoorwaarden voor de bachelor- na bacheloropleiding.

De opleiding laat personen toe met minimaal een bachelordiploma die actuele professionele en/of vrijwilligerspraktijkervaring hebben bij de hulpverlening aan en/of begeleiding van mensen met autisme. Volgens de folder spreekt de opleiding een gespecialiseerd begeleider (ortho)pedagoog, een logopedist, een kinesitherapeut, een verpleegkundige, een psycholoog, een ergotherapeut, een maatschappelijk werker, een leerkracht en een GON-begeleider aan.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding de toelatingsvoorwaarden en de aansluiting van de vooropleiding op de opleiding via een focusgroep opvolgt en bijstuurt. Voor de toegang tot het programma 2006-2008 vroeg de opleiding van ouders geen andere 'praktijk' dan die als ouder en werden geen studiegebieden uitgesloten. Deze toelatingsvereisten werden, onder meer met het oog op een verbreding van de praktijkervaring met autisme, bijgesteld voor de programma's van respectievelijk 2008-2010 en 2009-2011.

Van de studenten die in 2008 instroomden, had 39 procent een vooropleiding onderwijs (kleuter-, lager en secundair onderwijs). De meeste studenten hebben een sociaal-agogische vooropleiding.

Een student die niet het volledige jaar moet afleggen, volgt een individueel traject. De opleiding signaleert dat individuele trajecten uitzonderingen zijn (studenten die hun afstudeerproject uitgesteld of hun opleiding voor even onderbroken hebben). Studenten die een beperkt aantal opleidingsonderdelen volgen en geen diploma willen behalen, kunnen (in theorie) een creditcontract afsluiten. De opleiding merkt op dat dit niet voor de hand ligt, omdat de student verplicht is de volgtijdelijkheid van de opleidingsonderdelen te respecteren. Bij een (latere) inschrijving voor een diplomacontract worden de behaalde credits gevalideerd.

Studenten met het diploma banaba autisme kunnen zonder aanvullingsprogramma deelnemen aan de professionele master SEN autismspecialist (Fontys OSO).

De commissie vindt het positief dat de de vorm en de inhoud van het programma aansluiten bij de kwalificaties van de studenten die zich inschrijven.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 2, programma: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 2.1, relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma:	voldoende
facet 2.2, eisen academische gerichtheid van het programma:	voldoende
facet 2.3, samenhang van het programma:	goed
facet 2.4, studieomvang:	OK
facet 2.5, studielast:	voldoende
facet 2.6, afstemming tussen vormgeving en inhoud:	goed
facet 2.7, beoordeling en toetsing:	voldoende
facet 2.8, masterproef:	nvt
facet 2.9, toelatingsvoorwaarden:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 3 Inzet van het personeel

Facet 3.1 Kwaliteit van het personeel

Beoordelingscriterium:

- Het personeel is gekwalificeerd voor de inhoudelijke, onderwijskundige en organisatorische realisatie van het programma.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het personeelsbeleid van het departement ligt in het verlengde van de hogeschoolbeleidsnota 'Van personeelsbeheer tot personeelszorg'.

Bij aanwerving van lectoren eist de opleiding dat zij ervaring hebben in het werken met mensen binnen het autismespectrum, een master- of bacheloropleiding hebben behaald binnen een menswetenschappelijk domein, beschikken over een banaba autisme en affiniteit hebben met het onderwijs aan volwassenen. Daarnaast worden didactische en onderwijskundige competenties verwacht voor het onderwijzend personeel en organisatorische competenties voor ATP-medewerkers. De commissie waardeert dat de opleiding een weloverwogen keuze heeft gemaakt voor vaste en voor gastlectoren. Sinds de opstart van de referentieopleiding (2006-2008) doet de opleiding een beroep op de deskundigheid van lectoren van de Fontys Hogeschool en professoren van de K.U.Leuven.

De hogeschool richt voor nieuwe personeelsleden bij de start van het academiejaar een onthaaldag in waarop zij hogeschoolbrede informatie krijgen (vademecum), en kennismaken met de opleiding en de lectoren. Nieuwkomers worden op inhoudelijk vlak ondersteund door een collega en kunnen in de opleiding terecht met vragen over bijvoorbeeld ECTS-fiches, inhaallessen, procedures voor bijscholing, en afspraken over examens en toezicht. Het departementale secretariaat ondersteunt administratief. De onderwijsondersteuner instrueert hen voor het gebruik van Blackboard en e-Campus. Cursusmateriaal wordt hen ter beschikking gesteld door de vorige lesgever en/of de collega die parallel lesgeeft.

In principe heeft het departementshoofd met elke medewerker een functioneringsgesprek om de drie jaar; medewerkers kunnen ook zelf een gesprek aanvragen. Agendapunten zijn taakin-vulling, arbeidsvreugde, samenwerking met collega's, ondersteuningsbehoefte, sterke en verbeterpunten in functioneren, professionaliseringsnoden, werkpunten en taakafspraken. De medewerker kan bijkomende agendapunten ter bespreking inbrengen. De commissie mist tussentijdse opvolging(en) bij de functioneringsgesprekken. Evaluatiegesprekken hebben voor alle personeelsleden plaats om de vijf jaar.

De opleiding geeft aan dat het overleg binnen het team vanaf 2008-2009 gesystematiseerd is. Elke week zit het team samen voor het afstemmen van inhoud en het overleggen van opleidingsgebonden materies. De opleidingscoördinator en een lector overleggen wekelijks over de curriculumontwikkeling. De commissie heeft tijdens de gesprekken vastgesteld dat het personeel betrokken en sterk gemotiveerd is.

Aanvankelijk waren alle lectoren die bij de opleiding betrokken werden gastlector (met uitzondering van de opleidingscoördinator). De opleiding signaleert dat het toen moeilijk was om een afstemming te organiseren in een opleidingsonderdeeloverleg. Studenten geven aan dat er toen vaak overlappingsen waren tussen opleidingsonderdelen. Sinds 2008-2010 worden, naast de opleidingscoördinator, lectoren, die in dienst zijn van de hogeschool, en gastlectoren ingezet.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om het evenwicht te bewaren tussen de inbreng van vaste lectoren en gastlectoren.

De commissie adviseert om het functionerings- en evaluatiesysteem verder uit te werken.

Facet 3.2 Eisen professionele gerichtheid

Beoordelingscriterium:

- het onderwijs wordt voor een belangrijk deel verzorgd door personeel dat een verbinding legt tussen de opleiding en de beroeps- of kunstpraktijk.
- bij de daartoe in aanmerking komende opleidingen dient daarenboven voldoende personeel te beschikken over kennis en inzicht in de desbetreffende beroeps- of kunstpraktijk.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding vermeldt in het ZER en tijdens de visitatiegesprekken dat alle (gast)lectoren deskundigheid en recente ervaring hebben in het werkveld. Een meerderheid heeft naast een onderwijsopdracht een baan bij personen met een autismespectrumstoornis. De anderen zijn na een carrière in de zorg voor of onderwijs aan mensen met een autismespectrumstoornis doorgegroeiwd in universiteit/hogeschool en/of onderzoek. Tijdens het visitatiegesprek met de lectoren over hun kwalificaties komt naar voren dat zij houder zijn van diploma's hoger onderwijs (onderwijzer, banaba Autisme, Orthopedagogie, master SEN autismespecialist...) en daarnaast professionele activiteiten uitoefenen in verband met autisme (onder meer bij blinden en slechtzienden, als onderzoeker, in een kinderdagverblijf en andere voorzieningen...). Zij beschikken over een sterke theoretische en praktische bagage. Gastlectoren hebben zich in binnen- en buitenland gespecialiseerd in het domein van autisme.

Tijdens het visitatiegesprek komt naar voren dat studenten en (gast)lectoren beroepsmatig relevante en frequente contacten hebben met de beroepspraktijk. Studenten bevestigen aan de commissieleden dat actuele ontwikkelingen ingebracht worden in de opleiding en dat zij leerinhouden van de opleiding aftoetsen in hun werkcontext. De opleiding doet systematisch een beroep op expertise uit het werkveld via de werking in een vaste focusgroep (met negen tot tien personen) en de beoordeling van afstudeerprojecten. Studenten geven tijdens de visitatie aan dat gastlectoren veel verdieping aanbrengen; zij hopen dat de opleiding de combinatie vaste en gastlectoren zal behouden.

Lectoren stellen dat zij in hun dagelijkse praktijk voeling houden met ontwikkelingen in het werkveld en nieuwe wetenschappelijke inzichten opnemen. De hogeschool geeft hen de kans tot verdere specialisatie via bijvoorbeeld deelname aan een wetenschappelijk congres. De opleiding merkt op dat een PWO-project is ingediend (in samenspraak met de K.U.Leuven) met betrekking tot ondersteuningsbehoeften van normaal begaafde volwassenen met autisme. Die output van het project zal doorstromen naar de opleiding.

Na inzage van de bijscholingen mag de commissie bevestigen dat de professionalisering van de personeelsleden kwalitatief en kwantitatief op orde is. De commissie merkt op dat het van belang is dat lectoren naast praktijk- ook theoriedeskundige zijn/blijven.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie beveelt de opleiding aan om blijvend aandacht te hebben voor theorieopleiding binnen het VTO-beleid.

Facet 3.3 Kwantiteit personeel

Beoordelingscriterium:

- Er wordt voldoende personeel ingezet om de opleiding met de gewenste kwaliteit te verzorgen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Voor het academiejaar 2008-2009 beschikte de hogeschool over een omkadering van 282 voltijdse equivalenten (centrale administratie 37 VTE's, onderwijs 245 VTE's) die zij toewijst aan de departementen.

Het departement SAW kreeg iets meer dan 44 VTE's:

- Departementshoofd;
- zes ATP-medewerkers (4,9 VTE's);
- helpdesk ICT/AV, bibliotheek en bibliotheekadministratie (2,68 VTE's);
- 47 leden onderwijzend personeel (34,77 VTE).

De opleiding werkt met een opleidingscoördinator (0,25 VTE) en drie vaste lectoren (0,75 VTE) in dienst van de hogeschool, en met gastlectoren en deskundigen uit het werkveld voor de beoordeling van afstudeerprojecten. De inbreng van gastlectoren bedraagt vier lesdagen. In het ZER vond de commissie een overzicht van de gastlectoren en hun functie. Zoals al vermeld vindt de commissie de combinatie van vaste lectoren en gastlectoren sterk.

De commissie merkt wel op dat het inzetten van gastlectoren bewust en planmatig aangestuurd moeten worden. Met de gastlectoren moet er vooraf een overleg zijn over de inhoud, de vorm en de wijze waarop de gastlector kan aansluiten bij het programma. Uit de gesprekken ondervond de commissie dat dit nog niet altijd het geval is.

De commissie is van mening dat de opleiding moet opletten voor een te kleine kern van lectoren. Dat de opleiding kwetsbaar. De kwaliteit en het succes van de opleiding (nu opgehangen aan individuele personen) moeten worden geborgd. De commissie is van mening dat het aangewezen zou zijn om de opleiding kwantitatief uit te bouwen, om hierdoor de werving van bijkomende personeelsleden mogelijk te maken. De commissie poneert dat een opleiding moet durven doorgroeien.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding te overwegen om het aantal studenten in de opleiding te laten toenemen en daardoor meer lectoren te kunnen aantrekken.

De commissie adviseert de opleiding om versnippering van taken bij het inzetten van gastlectoren te bewaken.

Oordeel over onderwerp 3, inzet van het personeel: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 3.1, kwaliteit personeel:	goed
facet 3.2, eisen professionele gerichtheid:	goed
facet 3.3, kwantiteit personeel:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 4 Voorzieningen

Facet 4.1 Materiële voorzieningen

Beoordelingscriterium:

- De huisvesting en materiële voorzieningen zijn toereikend om het programma te realiseren.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het beheer van de infrastructuur is de bevoegdheid van de directeur Financiën en Patrimonium, het beleid en beheer van de faciliteiten die van de directeur Onderwijszaken. Preventie, veiligheid en milieu zijn de verantwoordelijkheid van de algemeen directeur. Departementshoofden beslissen mee over het beleid en beheer.

De visitatiecommissie bezocht tijdens de rondgang op de campus onder meer de werkplaats van lectoren; lokalen voor individuele gesprekken; leslokalen; het studielandschap (EMI) met de bibliotheek, de computerklas en de stille werkruimte en de aula's. De leslokalen zijn uitgerust met een *whiteboard*, pc en *beamer*, een overheadprojector en projectiescherm, en een geluidsinstallatie.

De commissie was onder de indruk van de functionele, student- en personeelsvriendelijke en esthetische campus. De commissie bevestigt dat het campusgebouw, de toerusting en de voorzieningen voor studenten en lectoren ruimschoots voldoen voor de realisatie van het opleidingsprogramma.

De collectie van de bibliotheek omvat boeken, tijdschriften, documentatiemappen, eindwerken en elektronische databanken (vakgericht, multidisciplinair en academisch). Studenten en personeelsleden kunnen terecht in alle bibliotheken van de associatie, en hebben toegang tot de elektronische bibliotheekcatalogus van de bibliotheken van Anet. Via intranet hebben zij een overzicht van beschikbare databanken en directe toegang via e-Campus.

De commissie heeft vastgesteld dat de collectie van de bibliotheek beperkt blijft tot Nederlandstalige werken en er geen Engelstalige opleidingsgerichte literatuur voorhanden is. Naast de fysieke bibliotheekcollectie heeft de opleiding de beschikking over een zeer ruim aanbod aan elektronische tijdschriften en e-books, waarvan het merendeel in het Engels, maar de commissie vraagt dat studenten ook functioneel gebruik maken van andere talen dan het Nederlands.

De opleiding geeft aan dat de hogeschool heeft gekozen voor informatieverstrekking en interactieve communicatie via digitale weg. Studenten en personeelsleden beschikken als portaal over Blackboard, bibliotheekcatalogi, databanken, SOVO en e-Campus (een digitale omgeving met toegang tot softwarepakketten zoals Microsoft Office, Mindmanager Pro en woordenboeken). Elke student heeft een e-mailadres. Een zelfstudiepakket ondersteunt studenten om efficiënt, kritisch en correct informatie te zoeken en bronnen te vermelden.

Studenten stellen tijdens het visitatiegesprek dat zij, aangezien zij maar één dag per week in de hogeschool zijn, Blackboard als hét kanaal zien voor informatie (studiewijzers, presentatiemateriaal, cursussen en teksten van lectoren) en communicatie. Op de onthaaldag is er voor hen een introductie in het gebruik van e-Campus en Blackboard. Volgens de studenten verloopt het gebruik van Blackboard in het begin stroef en geeft het problemen. Het is wennen om met Blackboard te werken maar dat er van jaar tot jaar verbetering optreedt.

De faciliteiten voor studenten omvatten PAT-schermen voor mededelingen, ad-valvasberichten en intranet (met bijvoorbeeld de organisatie van examens, lesroosters, de spreekuren van de ombudspersoon en studentenbegeleiding), en prikborden (bijvoorbeeld affiches, werkaanbiedingen en berichten van de studentenclub). Cursussen en boeken zijn te koop bij de Cursusdienst en in de boekhandel.

De hogeschool voert het financiële beleid op het vlak van investeringen en werkmiddelen. Het departement heeft een budget voor werkingskosten, bijvoorbeeld voor gastsprekers, juryleden, catering, lidmaatschappen, dienstverplaatsingen, bijscholing, de aankoop van boeken voor de bibliotheek en de aankoop van didactisch materiaal.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de studenten te stimuleren om meer functioneel gebruik te maken van anderstalige literatuur.

Facet 4.2 Studiebegeleiding

Beoordelingscriteria:

- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten zijn adequaat met het oog op de studievoortgang.
- De studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten sluiten aan bij de behoefte van studenten.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding vermeldt in het ZER dat kandidaat-studenten informatie kunnen inwinnen over de opleiding via onder meer SID-In's, de Opencampusdag, de website en folder(s). In de brochure 'Permanente vorming' van het departement wordt de opleiding voorgesteld (doel, doelgroep, inhoud, werkvorm, lessentabel, toelatingsvoorwaarden en praktische informatie). Deze brochure wordt naar het werkveld gestuurd.

Met elke student wordt een intakegesprek gehouden, waarin de verwachtingen vanuit de opleiding naar cursisten helder worden gesteld. De opleiding organiseert een onthaaldag waarop studenten onder meer kennismaken met de campus, de opleiding, de lectoren, de studie- en studentbegeleiders, de klasgroep en de ICT-faciliteiten.

De elektronische studiegids is via intranet beschikbaar. Het onderwijs- en examenreglement, de departementale aanvullingen, het EMI- en ICT-reglement, de opleidingsinformatie (competenties, programma's, volgtijdelijkheid, ECTS...) en verschillende formulieren zijn op intranet en in een papieren versie beschikbaar. De lectoren lichten de ECTS-fiches toe bij de start van hun opleidingsonderdeel. Deze fiches zijn online te raadplegen op de databank.

De opleidingscoördinator is aanwezig op de wekelijkse lesdag en blijft op de overige dagen bereikbaar via telefoon en e-mail. De commissie waardeert het dat twee personeelsleden fungeren als vast aanspreekpunt voor cursisten. Zij meent dat de communicatie hierdoor een vlot verloop kan krijgen. Een leerteambegeleider onderhoudt het contact met een vaste groep studenten; de leerteams zijn heterogeen samengesteld. Studenten geven tijdens het visitatiegesprek aan dat zij veel hebben aan deze begeleiding. Zij waarderen de bereikbaarheid, betrokkenheid en begeleiding van de lectoren. De studenten kunnen ook een beroep doen op de diensten van studie- en studentenbegeleiding en op sociale voorzieningen. Problemen en klachten over het onderwijs en de examens kunnen studenten bespreken met de ombudspersoon.

Als studenten hun studies vroegtijdig beëindigen, heeft dat meestal te maken met de druk die de combinatie met het werk en/of gezin met zich meebrengt. De commissie suggereert dat de opleiding een beheersmodel zou ontwikkelen zodat cursisten gestimuleerd worden om hun studies te voleindigen. De opleiding kan haar ondersteuning hierop afstemmen.

De commissie kon vaststellen dat studiebegeleiding intern geëvalueerd wordt en dat erover wordt gerapporteerd.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie vraagt aan de opleiding om bij de instroombegeleiding aandacht te blijven hebben voor een realistisch verwachtingspatroon.

De commissie adviseert de opleiding om blijvend oog te hebben voor en rekening te houden met de specifieke situatie van werkstudenten.

Oordeel over onderwerp 4, voorzieningen: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 4.1, materiële voorzieningen:	goed
facet 4.2, studiebegeleiding:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1 Evaluatie resultaten

Beoordelingscriterium:

- De opleiding wordt periodiek geëvalueerd, mede aan de hand van toetsbare streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het directiecomité is verantwoordelijk voor het kwaliteitsbeleid en stelde hiervoor een hogeschoolbreed beleidskader op. De uitgangspunten ervan zijn dat er ruimte blijft voor een eigen invulling vanuit de departementen, dat ieder werkt naar dezelfde doelstellingen en dat kwaliteitszorg als cyclisch proces is afgestemd op de noden van de hogeschool. De algemeen directeur zit de IKZ-werkgroep voor (met de stafmedewerker Kwaliteitszorg en de ankerpersonen van de departementen), die advies geeft op vraag van het directiecomité, werkervaringen uitwisselt, en de planning en uitvoering van kwaliteitszorginitiatieven op elkaar afstemt. Op het niveau van het departement zijn de departementshoofden verantwoordelijk; voor de centrale diensten zijn dat de directeurs. De hogeschool is lid van de overleggroep IKZ van de associatie. De commissie waardeert de centrale aansturing van het kwaliteitsbeleid.

De hogeschool koos als referentiekader voor het EFQM-model, voor de systematiek van *'plan-do-check-act'* en voor TRIS als instrument voor zelfevaluatie koos. De jaaractieplannen 2006-2007 en 2007-2008 focusten op het gebruik van TRIS voor de analyse van de kernprocessen en het opstellen van procesbeschrijvingen als opstap naar een kwaliteitshandboek. Er is daarna gekozen voor tweejaarlijkse actieplannen, met onder meer de ontwikkeling van een kwaliteitshandboek, studieduurmeting, de resultaatsgebieden, het PDCA-proces en de uitwisseling van praktijkervaringen.

De kwaliteitswerking van het departement steunt op een cyclus van bevestigingen bij studenten, alumni en het werkveld. Resultaten van bevestigingen kunnen een aanleiding zijn tot het formuleren van (jaar)actieplannen. Bij de uitwerking ervan is de PDCA-cyclus een standaard.

Het ZER geeft een overzicht van bevestigingen/analyses, met onder meer:

- een analyse van portfolio's met betrekking tot bevindingen en reflecties op de opleiding;
- een Blackboard-bevestiging bij studenten over de opleidingsonderdelen en de lessen van delen 1 en 2;
- een schriftelijke bevestiging bij alumni;
- een schriftelijke bevestiging bij het werkveld (over het beroepsprofiel en de competenties van een autismedeskundige);
- een schriftelijke bevestiging bij studenten die de opleiding vroegtijdig beëindigden.

Aan de hand van de bijlagen en bijkomende opgevraagde documentatie die aan bevestigingen refereren, leidt de commissie af dat de opleiding periodiek wordt geëvalueerd, en dat bevestigingen deel uitmaken van de PDCA-systematiek. De opleiding signaleert aan de commissie dat 'een voldoende respons' op metingen en evaluaties een aandachtspunt is. De opleiding geeft als belangrijkste oorzaak hiervan aan dat de drempel tussen lectoren en studenten laag is, waardoor studenten heel wat feedback rechtstreeks aan de lectoren geven. Hiernaast wordt er veel feedback gegeven via de departementale studentenraad. De studenten voelen hierdoor minder een noodzaak om de meer formele bevestigingen in te vullen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om maatregelen te nemen die de responsgraad bij bevragingen verhogen.

Facet 5.2 Maatregelen tot verbetering

Beoordelingscriterium:

- De uitkomsten van deze evaluatie vormen de basis voor aantoonbare verbetermaatregelen die bijdragen aan de realisatie van de streefdoelen.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De opleiding beschrijft in het ZER concrete verbetermaatregelen/-trajecten die zij doorvoerde naar aanleiding van resultaten uit bevragingen/evaluaties bij actoren die betrokken zijn bij het onderwijsproces.

Als voorbeelden vermeldt zij:

- de aanwerving van vaste lectoren en systematisch werkoverleg om overlappings bij de uitvoering van het programma te weren;
- het brengen van continuïteit in de opdrachten van lectoren, om via een vaste groep en begeleider de reflectielijn vorm te geven in het proces;
- de assessmentdruk bij studenten en lectoren haalbaar maken en de objectiviteit van assessment verhogen, door in overleg verbeterleutels af te spreken of in collegiale consultatie tot een juiste afweging te komen;
- de uitwerking van een nieuw curriculum dat afgestemd is op de instroomkenmerken van studenten.

Tijdens de gesprekken heeft de commissie vastgesteld dat terugkoppeling en bijsturing in de opleiding ingeburgerde praktijken zijn. Door de kleinschaligheid van de opleiding is er minder nood aan een formele borging van de bereikte kwaliteit.

De opleiding bestempelt in het ZER als belangrijkste streefdoel de uitwerking en toepassing van het nieuwe curriculum (2009-2011), gebaseerd op eigen concepten en terugkoppeling van derden. Deze oefening werd opgenomen door de opleidingscoördinator en een lector belast met curriculumontwikkeling, in nauw overleg met de collega's van de opleiding, de Fontys Hogeschool en het werkveld. De commissie waardeert de grote openheid die er in de opleiding heerst voor vernieuwingen en bijstellingen van het opleidingscurriculum.

De opleiding verwijst naar een zelfevaluatie van het departement, die aantoonde dat verbeterplannen op een meer efficiënte en systematische manier moesten worden opgesteld en afgewerkt. Om systematischer aan de slag te gaan, werd beslist om een SWOT-analyse (lectoren, studenten, alumni, werkveld) uit te voeren. De commissie had inzage in de resultaten van de SWOT-analyse (2008-2009) en bevestigt dat de leerpunten uit bevragingen van en/of feedbackgesprekken met studenten, (gast)lectoren en het werkveld zijn opgenomen in het strategische beleidsplan 2008-2011.

De commissie concludeert dat de opleiding nog jong is en jaarlijks belangrijke bijstellingen introduceert. De opleiding volgt evaluaties op, en verbeterplannen liggen in de lijn van de geformuleerde doelen. Studenten bevestigen dat overlappings zijn weggewerkt, en het afstudeerproject krijgt een invulling die aangepast is aan de onderwijscontext voor volwassenen.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert de opleiding om, als grotendeels kleine (en informele) organisatie, de kwaliteit formeel en structureel te borgen.

Facet 5.3 Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

Beoordelingscriterium:

- Bij de interne kwaliteitszorg zijn medewerkers, studenten, alumni en het afnemend beroepenveld van de opleiding actief betrokken.

Oordeel van de visitatiecommissie: goed

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Het ZER geeft aan dat lectoren vertegenwoordigd zijn in de formele inspraakorganen op het niveau van de hogeschool en het departement. De commissie mag stellen dat, gegeven de kleinschaligheid van de opleiding, de inspraak van de vaste lectoren groot is en dat zij als team veel verantwoordelijkheid krijgen in het vormgeven van het programma.

De opleiding wijst erop dat – gegeven de unieke samenstelling van de groep – (gast)lectoren, studenten en alumni sterk betrokken zijn bij ‘hun’ opleiding. De opleiding staft deze bewering door te verwijzen naar de aanwezigheid van formeel en informeel overleg met (gast)lectoren, studenten en alumni, de bevraging van medewerkers, studenten, alumni en het beroepenveld, het spontaan geven van feedback aan de coördinator, en de opleidingsgebonden en gerichte inbreng van het beroepenveld in een focusgroep.

Na gesprekken met medewerkers, studenten en afgestudeerden bevestigt de commissie dat medewerkers en cursisten binnen de opleiding reëel betrokken worden bij kwaliteitszorg, bijvoorbeeld via onderwijsevaluaties, curriculumhernieuwing en verbeteracties. De commissieleden ervaren de integratie van werkveld en opleiding als functioneel.

Aanbevelingen ter verbetering:

/

Oordeel over onderwerp 5, interne kwaliteitszorg: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 5.1, evaluatie resultaten:	voldoende
facet 5.2, maatregelen tot verbetering:	goed
facet 5.3, betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld:	goed

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Onderwerp 6 Resultaten

Facet 6.1 Gerealiseerd niveau

Beoordelingscriterium:

- De gerealiseerde eindkwalificaties zijn in overeenstemming met de nagestreefde competenties qua niveau, oriëntatie en domeinspecifieke eisen.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

De meeste studenten zijn actief in het werkveld en volgen de opleiding om hun competenties verder te ontwikkelen en/of om in een nieuwe functie te stappen. Diverse leerkrachten beginnen aan de opleiding in het kader van een antiwerking op hun school/voorziening of als GON-begeleider. De opleiding beperkt de instroom tot dertig studenten.

Het ZER geeft aan dat de continue terugkoppeling tussen de opleiding en de praktijk een graduele competentieontwikkeling waarborgt met het afstudeerproject als orgelpunt. De opleiding signaleert dat de scores van het afstudeerproject aantonen dat afgestudeerden de vooropgezette eindkwalificaties hebben bereikt op het einde van de opleiding. Meestal slagen alle studenten; de gemiddelde eindscore ligt iets hoger dan 70 procent.

Gegeven de karakteristieken van de opleiding – een deeltijdse opleiding voor personen die in de beroepspraktijk staan en vaak een gezin hebben – wordt er niet deelgenomen aan projecten in het kader van internationale uitwisseling. De internationale component wordt op andere manieren ingebracht, zoals door de samenwerking met Fontys OSO en de mogelijkheid tot studiebezoeken in Nederland. Buitenlandse ervaringen van (gast)lectoren worden ingebracht in de lessen, en eigen lectoren geven op regelmatige basis les in (vooral) Nederland.

Tijdens de gesprekken met afgestudeerden en vertegenwoordigers van het werkveld kon de commissie vaststellen dat zij tevreden zijn over de kwaliteit van de opleiding. Zij bevestigen dat de eindcompetenties worden gehaald. De commissie meent dat de erkenning van de opleiding door de Erkeningscommissie BEV in dezelfde richting wijst.

De commissie meent daarom dat de opleiding het beoogde niveau haalt. Deze stelling wordt tijdens de gesprekken door studenten geïllustreerd met het feit dat zij op vraag van hun werkgevers en omwille van de knowhow de opleiding volgen, en dat afgestudeerden al worden gevraagd en aangeworven tijdens de studie. Zij vervolgen dat de opleiding een meerwaarde heeft, omdat geen enkele basisopleiding voldoende specialisatie biedt en dat een afstudeerrichting hen evenmin dezelfde verdieping had kunnen aanreiken. Uit de gesprekken leidt de commissie af dat de opleiding voldoet aan een nood aan verdieping, en dat via de specialisatie de aanwezige kennis in de groep wordt overstegen.

Ieder commissielid heeft twee afstudeerprojecten gelezen. Zij hebben vastgesteld dat de opbouw op orde is. Soms ontbraken de doelstellingen en de probleemstelling, wat volgens de commissie de evaluatie bemoeilijkt. De afstudeerprojecten lijken stagecasussen, erg praktisch uitgewerkt, maar niet diepgaand met weinig of geen theoretische onderbouwing. De commissie wil herhalen dat afstudeerprojecten niet afgestemd zijn op de werkomgeving van studenten. Het niveau van de afstudeerprojecten is matig tot voldoende.

De gehanteerde werkvorm om studenten vanuit hun ASS-expertise en lectoren met ASS-expertise een forum aan te bieden om ervaringen uit te wisselen, zou op termijn het risico kunnen inhouden dat de vooropstelde niveau

van competenties niet bij iedereen bereikt worden. De commissie vraagt de opleiding om het niveau van de opleiding te blijven bewaken.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie adviseert om de theoretische diepgang en onderbouwing van de afstudeerprojecten 'nieuw concept' te verhogen en blijvend te bewaken.

Facet 6.2 Onderwijsrendement

Beoordelingscriteria:

- Voor het onderwijsrendement zijn streefcijfers geformuleerd in vergelijking met relevante andere opleidingen.
- Het onderwijsrendement voldoet aan deze streefcijfers.

Oordeel van de visitatiecommissie: voldoende

De commissie is tot haar oordeel gekomen op basis van de volgende vaststellingen en overwegingen:

Vlaanderen heeft geen traditie in het verzamelen van slaagcijfers per studiegebied en/of opleiding over de jaren heen. Uit ervaring blijkt dat de globale slaagcijfers voor generatiestudenten op Vlaams niveau tussen de 45 en de 50 procent liggen. Noch de evolutie over de jaren heen, noch de situatie per opleiding of studiegebied wordt opgevolgd. Daardoor kan de opleiding geen streefcijfers formuleren in vergelijking met relevante andere opleidingen.

Het ZER beschrijft een aantal karakteristieken van de instromende studenten. Bij benadering komt twee derde van de studenten uit de provincie Antwerpen; de overigen stromen in uit Oost-Vlaanderen en Limburg. Het overgrote deel van de studenten zijn vrouwen, en de gemiddelde leeftijd van studenten ligt tussen 30 en 45 jaar. Tijdens de gesprekken hoort de commissie dat studenten de mix tussen jongere en iets oudere professionals en ouders – omwille van de andere focus binnen de groep – als positief ervaren.

Cijfermateriaal geeft aan dat bijna alle studenten hun diploma behalen in twee jaar of iets meer. De commissie merkt op dat de slaagcijfers behoorlijk zijn. Er is geen vergelijkingsmateriaal voorhanden, aangezien het om een unieke opleiding gaat. De opleiding heeft geen streefcijfers geformuleerd.

Als studenten afhaken, gebeurt dat doorgaans in deel 2 van de opleiding. Als hoofdreden geven zij op dat het zwaar is om het afstudeerproject te combineren met hun baan en gezin. Zij kiezen er meestal voor om de werkdruk te spreiden en het afstudeerproject uit te stellen naar het volgende jaar. De opleiding signaleert aan de commissie dat de ervaring leert dat de meesten zich niet opnieuw inschrijven en het afstudeerproject achteraf niet meer indienen. Zij hebben credits behaald maar geen diploma. Andere oorzaken voor het stopzetten van de studie zijn een wijziging in de persoonlijke (gezins)situatie of de werksituatie.

Het visitatiebezoek heeft de commissieleden ervan overtuigd dat de professionalisering van de opleiding van jaar tot jaar toeneemt. Zij hebben er dan ook vertrouwen in dat toekomstige cursisten minder zullen afhaken.

Aanbevelingen ter verbetering:

De commissie raadt de opleiding aan om te reflecteren over streefcijfers.

De commissie adviseert de opleiding om blijvend aandacht te hebben voor de uitval van studenten.

Oordeel over onderwerp 6, resultaten: voldoende

Op basis van de oordelen over:

facet 6.1, gerealiseerd niveau:	voldoende
facet 6.2, onderwijsrendement:	voldoende

is de visitatiecommissie van mening dat er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn.

Globaal oordeel

De visitatiecommissie baseerde haar oordeel en motivering op de volgende bronnen:

- het zelfevaluatie-rapport van de opleiding en de bijhorende bijlagen, de gevoerde gesprekken met de betrokkenen,
- de documenten ter inzage tijdens het bezoek,
- de opgevraagde documenten,
- de reactie van de opleiding op het opleidingsrapport.

Op basis van de oordelen over:

onderwerp 1, niveau en oriëntatie:	voldoende
onderwerp 2, programma:	voldoende
onderwerp 3, personeel:	voldoende
onderwerp 4, voorzieningen:	voldoende
onderwerp 5, interne kwaliteitszorg:	voldoende
onderwerp 6, resultaten:	voldoende

is de commissie van mening dat er voldoende generieke kwaliteitswaarborgen in de opleiding aanwezig zijn.

Naar aanleiding van de eerste terugmelding heeft de opleiding aangegeven volgende verbeterplannen gepland of uitgevoerd te hebben:

- Vanaf academiejaar 2010-2011 hebben de cursisten de mogelijkheid om in te tekenen op een project dat op meso- of macroniveau kan uitgewerkt worden. In de keuze van de thema's kan de cursist de projectwerking laten aansluiten bij de werkcontext of het interesseveld. De onderzoekscyclus werd behouden in het nieuwe concept. Daarmee is het nieuwe concept van het afstudeerproject geoperationaliseerd.

De commissie heeft op basis hiervan haar oordelen niet gewijzigd.

Overzichtstabel van de oordelen

	score facet	score onderwerp
Onderwerp 1: Doelstellingen van de opleiding		voldoende
Facet 1.1: Niveau en oriëntatie	goed	
Facet 1.2: Domeinspecifieke eisen	goed	
Onderwerp 2: Programma		voldoende
Facet 2.1: Relatie doelstelling en inhoud	voldoende	
Facet 2.2: Eisen professionele gerichtheid	voldoende	
Facet 2.3: Samenhang	goed	
Facet 2.4: Studieomvang	OK	
Facet 2.5: Studietijd	voldoende	
Facet 2.6: Afstemming vormgeving en inhoud	goed	
Facet 2.7: Beoordeling en toetsing	voldoende	
Facet 2.8: Masterproef	nvt	
Facet 2.9: Toelatingsvoorwaarden	goed	
Onderwerp 3: Inzet van personeel		voldoende
Facet 3.1: Kwaliteit personeel	goed	
Facet 3.2: Eisen professionele gerichtheid	goed	
Facet 3.3: Kwantiteit personeel	voldoende	
Onderwerp 4: Voorzieningen		voldoende
Facet 4.1: Materiële voorzieningen	goed	
Facet 4.2: Studiebegeleiding	goed	
Onderwerp 5: Interne kwaliteitszorg		voldoende
Facet 5.1: Evaluatie resultaten	voldoende	
Facet 5.2: Maatregelen tot verbetering	goed	
Facet 5.3: Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld	goed	
Onderwerp 6: Resultaten		voldoende
Facet 6.1: Gerealiseerd niveau	voldoende	
Facet 6.2: Onderwijsrendement	voldoende	

De oordelen zijn van toepassing voor:

PHS Plantijn Hogeschool

- bachelor- na bacheloropleiding Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen

bijlage 1 curriculum vitae van de commissieleden

Leen Baeke

(1972) studeerde orthopedagogie aan de Katho. Ze startte haar loopbaan in een voorziening voor mensen met een mentale beperking. Al vlug stapte ze over naar de bijzondere jeugdzorg waar ze 13 jaar werkte in een onthaal-, oriëntatie- en observatiecentrum achtereenvolgens als begeleidster, hoofdbegeleidster en kwaliteitscoördinator. Sinds 2007 werkt ze als coördinator thuislozenzorg bij een centrum voor algemeen welzijnswerk. Ze is er lid van het directiecomité en heeft de leiding over 4 opvangcentra voor dak- en thuislozen: een vrouwenopvangcentrum voor vrouwen met of zonder kinderen, een opvangcentrum voor mannen en koppels zonder kinderen, een afdeling zorgwonen voor oudere thuislozen en een afdeling woontraining.

Rudi Bloemen

(1964) is praktijkwerker met 20 jaar ervaring in de sociale sector. Hij heeft de dienst begeleid wonen bij Open Thuis Limburg opgestart en werkte daarna bij OIKONDE voor de opvang van volwassenen in een crisissituatie in residentiële setting. Hij was arbeidsbemiddelaar bij de VDAB en werkte bij Arktos regio Limburg vormingsprojecten en begeleiding uit voor maatschappelijk kwetsbare jongeren in instellingen bijzondere jeugdzorg en in hun eigen leefomgeving. Sinds 2000 werkt hij in de sector van het maatschappelijk opbouwwerk. Eerst als coördinator / opbouwwerker bij Opbouwwerk Noord-Limburg. Deze instelling werd in 2007 gepoold naar het Regionaal Instituut voor Maatschappelijk Opbouwwerk. Bij RIMO Limburg heeft hij een zowel een opdracht als projectleider / coach en als opbouwwerker in een project van buurt- en wijkontwikkeling. In 2006 behaalde hij als eerste Vlaming het bachelordiploma orthopedagogie via het STUWER-programma. Dit programma is bestemd voor mensen die studeren en werken combineren en kunnen beroep doen op eerder verworven competenties.

Romain Hulpia

(1946) studeerde Pedagogische en Psychologische wetenschappen aan de Universiteit Gent. Hij werkte lange tijd als wetenschappelijk medewerker aan de UGent en verwierf een gelijkwaardigheidsattest aan een doctoraat. Sinds 1991 was hij adviseur voor het hoger onderwijs in de inspectiedienst. Hij werkte mee aan de opstart van de opleidingsdoorlichtingen van het toenmalig één-cyclus-onderwijs en was voorzitter van een honderdtal doorlichtingscommissies. Sinds de invoeren van de visitaties van de hogeschoolschooleopleidingen heeft hij deelgenomen aan verschillende visitaties, zowel als voorzitter, commissielid en secretaris. Hij is ook voorzitter voor Toetsen Nieuwe Opleidingen bij het NVAO.

Bea Maes

is gewoon hoogleraar aan de Faculteit Psychologie en Pedagogische wetenschappen van de K.U.Leuven. Zij is lid van de Onderzoeksgroep Gezins- en Orthopedagogiek en voorzitter van de Onderzoekseenheid Pedagogische wetenschappen. In haar onderzoek richt ze zich vooral op mensen met verstandelijke beperkingen en met meervoudig en diep verstandelijke beperkingen en op gezinnen met kinderen met een handicap. Zij heeft vrij veel contacten met de hogescholen en die contacten zijn de laatste jaren geïntensifieerd in het kader van de associaties. Naast samenwerking op het vlak van onderzoek zijn er ook initiatieven op het vlak van onderwijs, onder meer het inrichten van gemeenschappelijke studiedagen.

Jan Loovers

(1944) studeerde Nederlandse Taal – en Letterkunde. Hij heeft heel zijn loopbaan in het onderwijs doorgebracht. Bij de Hogeschool Windesheim te Zwolle (Nederland) was hij jarenlang instellingsdirecteur en directeur van de afdeling Sociale Studies, met onder meer de opleiding SPH die gelijkaardig is aan de opleiding Orthopedagogie. In de loop van 2005 ging hij met pre-pensioen, maar is nog als coach/adviseur betrokken bij de Hogeschool Windesheim. Verder is hij voorzitter van de redactieraad van het vaktijdschrift SoziO-SPH (Landelijk vakblad voor de Sociaal Pedagogische Hulpverlening). Hij heeft veel ervaring met

kwaliteitszorg en visitaties in het onderwijs. Als voorzitter en lid van visitatiepanels heeft hij tot nu toe ruim vijftien visitaties uitgevoerd voor het NQA (Netherlands Quality Agency).

Jos Van Loon

(1954) studeerde orthopedagogiek aan de Katholieke Universiteit van Nijmegen. Hij werkte 15 jaar in een instituut voor mensen met verstandelijke beperkingen. Als orthopedagoog begeleidde hij 12 leefgroepen en verzorgde vormingsactiviteiten over ontwikkelingsdynamische benadering, relatietherapie en Gentle Teaching. Sinds 1994 werkt hij als orthopedagoog en lid van het managementteam bij de stichting Arduin. Hij heeft een bijdrage aan de cultuuromslag die Arduin gemaakt heeft in het denken over en de organisatie van de dienstverlening aan mensen met een verstandelijke beperking. Deze cultuuromslag leidde tot de de-institutionalisatie van de stichting. In 2005 is hij op dit onderwerp gepromoveerd in de Pedagogische Wetenschappen aan de Universiteit Gent, aan de faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen. Hij is als wetenschappelijk onderzoeker verbonden aan de vakgroep Orthopedagogiek van de Universiteit Gent in de functie van Academisch Consulent. Als wetenschappelijk onderzoeker richt hij zich vooral op de thema's "Kwaliteit van bestaan", "Support" en "Deïstitutionalisatie".

Beslissing van de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs n.a.v. de aanvraag tot bekrachtiging van de samenstelling van de visitatiecommissie voor de professioneel gerichte bachelors in de orthopedagogie en de bachelor-na-bachelor in de educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen en de bachelor-na-bachelor in het orthopedagogisch management

De Erkenningscommissie Hoger Onderwijs ontving op 6 maart 2009 vanwege de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) een aanvraag, gedateerd op 4 maart 2009, tot bekrachtiging van de samenstelling van een visitatiecommissie ter beoordeling van de professioneel gerichte bachelors in de orthopedagogie en de bachelor-na-bachelor in de educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen en de bachelor-na-bachelor in het orthopedagogisch management.

De Erkenningscommissie dient zich voor dergelijke aanvragen uit te spreken binnen een termijn van 30 dagen na ontvangst ervan. De beoordeling van de aanvraag en de bekrachtiging van de samenstelling betreffen enkel de onafhankelijkheid van de visitatiecommissie.

Het voorgelegde dossier omvat alle nodige informatie.

Bij de visitatie van deze opleidingen zijn de volgende hogescholen betrokken:

Hogeschool Gent
Karel de Grote-Hogeschool
Katholieke Hogeschool Limburg
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
Plantijnhogeschool

1. Nazicht van de criteria van onafhankelijkheid, vervat in het besluit van de Erkenningscommissie van 20 oktober 2004.

1.1. Art. 2 – Algemene onafhankelijkheid van de visitatiecommissies

De regels vastgesteld in de “Handleiding onderwijsvisitaties VLIR/VLHORA” die geldt als protocol voor de onderwijsvisitaties georganiseerd ten behoeve van universiteiten en hogescholen, garanderen in voldoende mate de onafhankelijkheid van de werking van de visitatiecommissies tegenover de VLIR/VLHORA en tegenover de betrokken hogescholen en de opleidingsverantwoordelijken in de verschillende stadia van de visitatie en in de redactie van het verslag.

1.2. Bijzonder aan de voorliggende voorstellen is dat het niet gaat om één visitatiecommissie voor alle betrokken opleidingen van dezelfde soort, maar om zes nevenstaande commissies, die in de voorstellen “deelcommissies” genoemd worden. De Erkenningscommissie verheugt zich over het feit dat in een personele overlapping werd voorzien, nl. alle deelcommissies hebben dezelfde voorzitter en sommige leden zetelen in meerdere deelcommissies.

Art. 3 – Procedurele regels voor de samenstelling van de visitatiecommissie

De procedure voor de samenstelling van visitatiecommissies vastgesteld in de vermelde handleiding voldoet aan de voorwaarden gesteld in het vermelde besluit van de Erkenningscommissie.

Uit de meegedeelde documenten met betrekking tot de raadpleging van de opleidingsverantwoordelijken, de samenstelling van de lijsten van kandidaat-voorzitters, van kandidaat-vakdeskundige leden en van kandidaat-onderwijsdeskundige leden, blijkt dat een ruime raadpleging omtrent mogelijke leden van de visitatiecommissie plaatsvond.

De heer Van Loon vermeldt op zijn curriculum vitae en op de onafhankelijkheidsverklaring een verbondenheid als academisch consulent aan de vakgroep orthopedagogiek van de Universiteit Gent, en het publiceren met twee medewerkers van de Hogeschool Gent. De heer Van Loon neemt niet deel aan de visitatie van de Hogeschool Gent.

Mevrouw Baeke vermeldt op het curriculum vitae dat zij oud-student is van de Lessius Hogeschool. Deze instelling wordt niet gevisiteerd.

Eveneens vermeld mevrouw Baeke dat zij oud-student en jurylid en voorzitter bij eindwerken was tot 2006 aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen. Zij visiteert deze instelling niet.

De heer Bloemen vermeldt op zijn curriculum vitae vorming kernkwaliteiten aan de Katholieke Hogeschool Kempen. Deze instelling wordt niet gevisiteerd. Tevens vermeldt hij een Stuw Opleiding aan de Katholieke Hogeschool Limburg. Deze instelling wordt niet door hem gevisiteerd;

In al deze gevallen meent de Erkenningscommissie dat de onafhankelijkheid niet in het gedrang komt.

De Erkenningscommissie stelt vast dat er geen kandidaat-studentlid in de visitatiecommissie werd opgenomen.

Het dossier vermeldt dat de onderhandelingen met de VVS nog niet werden afgerond. Wanneer dit overleg gefinaliseerd is, zal de VLHORA een voorstel tot wijziging van de samenstelling van de visitatiecommissie voorleggen.

1.3. Art. 4 – Onverenigbaarheden of andere bindingen met te visiteren opleidingen

Er blijken geen eigenlijke onverenigbaarheden aanwezig te zijn in hoofde van de aangeduide leden van de visitatiecommissie.

1.4. Art. 5 – Onafhankelijkheidsverklaringen

Alle leden hebben de onafhankelijkheidsverklaring ondertekend, zonder bijkomende opmerkingen te vermelden.

De ondertekende onafhankelijkheidsverklaringen zijn aan het dossier toegevoegd.

Conclusie

De Erkenningscommissie bekrachtigt de samenstelling van de visitatiecommissie van hogervermelde opleidingen in de orthopedagogie.

De commissie is als volgt samengesteld:

Te bezoeken hogescholen:

- Hogeschool Universiteit Brussel

Romain Hulpia, voorzitter
Jan Loovers
Jos Van Loon
Rudi Bloemen
NN, student

- Hogeschool Gent

Romain Hulpia, voorzitter
Jan Loovers
Bea Maes
Rudi Bloemen
NN, student

- Karel de Grote-Hogeschool

Romain Hulpia, voorzitter
Jan Loovers
Bea Maes
Leen Baeke
NN, student

- Katholieke Hogeschool Limburg

Romain Hulpia, voorzitter
Jan Loovers
Jos Van Loon
Leen Baeke
NN, student

- Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen

Romain Hulpia, voorzitter
Jan Loovers
Jos Van Loon
Rudi Bloemen
NN, student

- Plantijnhogeschool

Romain Hulpia, voorzitter

Jan Loovers

Bea Maes

Leen Baeke

NN, student

Brussel, 19 maart 2009

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'L. Baeke', written in a cursive style.

Namens de Erkenningscommissie Hoger Onderwijs,
Prof. Dr. Jaap van Marle,
Voorzitter

bijlage 3 onafhankelijkheidsverklaringen van de commissieleden

Vlaamse Hogescholenraad

12 DEC. 2008

001367

VLHORA

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bachelor orthopedagogie

van de heer / mevrouw BAEKE Leen

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....
.....
.....
.....

naam: BAEKE Leen

datum: 11/12/2008

handtekening: [Handwritten Signature]

binnengekomen op	07/02/21
inschrijvingsnummer	000221
bestemming	
opvolging	ja / neen

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie, de bachelor-na-bacheloropleiding Orthopedagogisch management en de bachelor-na-bacheloropleiding Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen

van de heer / mevrouw leen BAEKE

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: leen BAEKE

datum: 29.1.2021

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding orthopedagogie, de bachelor-na-bacheloropleiding educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen en de bachelor-na-bacheloropleiding orthopedagogisch management

van de heer / mevrouw Rudi Bloemen

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....
.....
.....
.....

naam: Rudi Bloemen

datum: 14 FEBRUARI 2009

handtekening:

binnengekomen op	28/01/11
inschrijvingsnummer	000156
bestemming	
opvolging	ja / nee

VLHORA

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie, de bachelor-na-bacheloropleiding Orthopedagogisch management en de bachelor-na-bacheloropleiding Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen

van de heer / mevrouw Rudi BLOEMEN

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Rudi BLOEMEN

datum: 23 JANUARI 2011

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de (soort opleiding PBA + (naam opleiding) *orthopedagogie*

van de heer Romain Hulpia.....

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

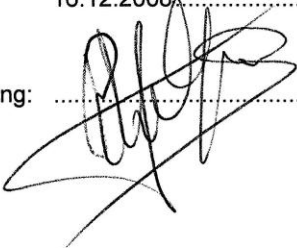
Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....

naam: Romain Hulpia

datum: 16.12.2008.....

handtekening:

in ontvangst op	22 DEC. 2008
aanmeldingsnummer	001475
.....
.....	ja / nee

binnengekomen op	07/02/11
inschrijvingsnummer	000222
bestemming	
opvolging	ja / neen

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie, de bachelor-na-bacheloropleiding Orthopedagogisch management en de bachelor-na-bacheloropleiding Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen

van de heer / mevrouw Roman Hulpsia

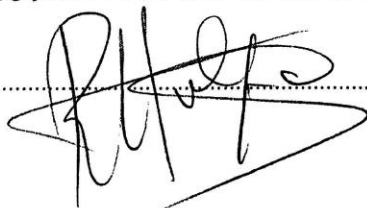
Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Roman Hulpsia

datum: 25.1.11

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding orthopedagogie, de bachelor-na-bacheloropleiding educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen en de bachelor-na-bacheloropleiding orthopedagogisch management

van de heer Jan Loovers

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

Niet van toepassing.

Bezoeknummer	24 NOV. 2008
Bezoeknummer	001247
Bezoeknummer	
Bezoeknummer	

naam: Jan Loovers

datum: 18 november 2008

handtekening:

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie, de bachelor-na-bacheloropleiding Orthopedagogisch management en de bachelor-na-bacheloropleiding Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen

van de heer drs. J.Loovers

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: J. Loovers

datum: 24 januari 2011

handtekening:

binnengekomen op	27-01-2011
inschrijvingsnummer	000183
bestemming	
opvolging	ja / neen

Vlaamse Hogescholenraad

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding cluster orthopedagogie

van de heer/ mevrouw Bea Naes

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

.....
.....
.....
.....

naam: Bea Naes

datum: 26-02-2009

handtekening: [Handwritten Signature]

6 MAART 2009
000016

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie, de bachelor-na-bacheloropleiding Orthopedagogisch management en de bachelor-na-bacheloropleiding Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen

van de heer / mevrouw Beo Naes

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accrediteren opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Beo Naes

datum: 3-2-2011

handtekening:

binnengekomen op	8-2-2011
inschrijvingsnummer	000236
bestemming	
opvolging	ja / neen

Vlaamse Hogescholenraad

VLHORA

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding cluster orthopedagogie

van de heer / mevrouw Jos van Loon

Ondergetekende verbindt zich ertoe een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van de te visiteren opleiding(en) en de visitatie te zullen uitvoeren overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te zullen uitspreken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de te visiteren opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

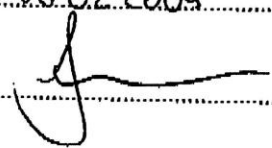
Ondergetekend commissielid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissielid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) wordt niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen. Indien het commissielid op enige wijze verbonden zou zijn aan een te visiteren opleiding zal zij/hij niet deelnemen aan de beoordeling van en het bezoek aan de betreffende opleiding(en).

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie. Indien de positie van een commissielid in de loop van het visitatieproces wijzigt en dit repercussies heeft naar het onafhankelijk functioneren van het commissielid toe, is zij/hij verplicht het bestuursorgaan van VLIR en/of VLHORA hiervan op de hoogte te brengen.

Eventuele risico's van belangenvermenging of de schijn daarvan:

* Ondergetekende is als academisch consultant (onbezoldigd) verbonden aan de Vakgroep Orthopedagogiek aan de Universiteit Gent. Deze maakt deel uit van de vzw Associatie Universiteit Gent, waarvan ook de Hogeschool Gent, de Arteveldehogeschool, en de Hogeschool West Vlaanderen deel van uitmaken.

x met twee medewerkers van de Hogeschool Gent heb ik gepubliceerd.

naam: Jos van Loondatum: 05.02.2009handtekening:

- 5 FEB. 2009

000146

binnengekomen op	07/02 '11
inschrijvingsnummer	000223
bestemming	
opvolging	ja / neen

onafhankelijkheidsverklaring

visitatie van de professioneel gerichte bacheloropleiding Orthopedagogie, de bachelor-na-bacheloropleiding Orthopedagogisch management en de bachelor-na-bacheloropleiding Educatieve benadering van personen met autismespectrumstoornissen

van de heer / mevrouw J. H. M. van Loon

Ondergetekende verklaart een onafhankelijk, kritisch en gezaghebbend oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van de gevisiteerde opleiding(en) en de visitatie te hebben uitgevoerd overeenkomstig de procedures en instrumenten geformuleerd in de handleiding voor de onderwijsvisitaties van VLIR en VLHORA. Zij/hij verklaart een oordeel te hebben uitgesproken over de kwaliteit van het onderwijs binnen de gevisiteerde opleiding(en) zonder beïnvloeding van de betrokken instelling(en), de opleiding(en) of andere belanghebbenden en zonder vooroordeel, persoonlijke voorkeur of persoonlijk belang.

Ondergetekend commissie lid verklaart op geen enkele wijze persoonlijk noch zakelijk direct belang te hebben bij het bestaan van de opleiding(en) en de al dan niet positieve beoordeling door de visitatiecommissie van de te accreditere opleiding(en). De deelname van het commissie lid aan de visitatie van de betrokken opleiding(en) werd niet verhinderd door één of meerdere onverenigbaarheidsgrond(en) die in het visitatieprotocol zijn opgenomen.

Ondergetekende verklaart bovendien geen financiële of andere beloningen te hebben ontvangen of te zullen ontvangen van derden voor haar/zijn deelname aan de visitatie.

naam: Jo van Loon

datum: 07-02-2011

handtekening:

bijlage 4 bezoekschema's

Bezoekschema PBA Orthopedagogie – algemeen bezoekschema

Dag 1

09.30 - 12.30	voorbereidende vergadering en inzage werkdocumenten
12.30 - 13.30	lunch voor de commissie
13.30 - 14.30	voorbereidende vergadering en inzage werkdocumenten
14.30 - 15.00	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
15.15 - 16.45	opleidingsverantwoordelijke opleiding, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (onder meer bespreking referentiekader)
17.00 - 17.45	kwaliteitsverantwoordelijke(n), verantwoordelijke(n) van de opleiding, het departement en/of de hogeschool
18.00 - 19.00	informeel ontmoetingsmoment
19.00	avondmaal voor de commissie

Dag 2

08.30 - 09.00	intern werkoverleg
09.00 - 09.45	studenten eerste en tweede jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers
10.00 - 10.45	studenten derde jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers
11.00 – 12.30	rondgang
12.30 - 14.00	lunch voor de commissie
14.00 - 14.45	lectoren algemene vakken: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg
15.00 - 15.45	lectoren specialisatievakken: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg
15.45 - 17.00	intern werkoverleg en inzage van de documenten
17.00 - 17.45	vertegenwoordigers werkveld: maximum 12, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als begeleiders of promotoren van stage en/of bachelorproeven en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma
17.45 - 18.30	afgestudeerden: maximum 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld uit de verschillende afstudeerrichtingen
18.30 - 19.00	intern werkoverleg
19.00	avondmaal voor de commissie.

Dag 3

08.30 - 09.00	intern werkoverleg;
09.00 - 09.30	administratief-technisch personeel
09.30 - 10.15	begeleiders stages en/of bachelorproeven: maximum 12, representatief samengesteld
10.15 – 11.00	verantwoordelijke internationalisering van de opleiding, het departement en/of de hogeschool;
11.15 - 12.00	ombudspersonen, verantwoordelijken studiebegeleiding- en –advies
12.00 - 12.30	intern werkoverleg;
12.30 - 13.30	lunch voor de commissie;
13.30 - 14.00	opleidingsverantwoordelijke opleiding
14.00 – 15.00	vrij spreekuur
15.00 - 17.00	voorbereiding mondelinge rapportering
17.00	mondelinge rapportering.

Bezoekschema Orthopedagogie – aangepast bezoekschema Hogeschool Gent

Dag 0

17u intern overleg van de commissie
20u avondmaal voor de commissie

Dag 1

09.30 – 10.00 kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
10.15 – 11.45 opleidingsverantwoordelijke opleiding, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (onder meer bespreking referentiekader)
12.00 – 12.45 kwaliteitsverantwoordelijke(n), verantwoordelijke(n) van de opleiding, het departement en/of de hogeschool
13.00 – 14.00 lunch voor de commissie
14.00 – 14.45 studenten eerste en tweede jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers
15.00 - 15.45 studenten derde jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers
16.00 – 17.30 inzage documenten
17.30 – 18.30 informeel ontmoetingsmoment
19.00 avondmaal voor de commissie

Dag 2

08.30 - 09.00 intern werkoverleg
09.00 - 10.30 rondgang
10.30 - 11.15 lectoren algemene vakken: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg
11.30 – 12.15 lectoren specialisatievakken: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg
12.30 – 14.00 lunch voor de commissie
14.00 - 17.00 intern werkoverleg en inzage van de documenten
18.30 - 19.15 vertegenwoordigers werkveld: maximum 12, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als begeleiders of promotoren van stage en/of bachelorproeven en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma
19.15 – 20.00 afgestudeerden: maximum 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld uit de verschillende afstudeerrichtingen
20.00 avondmaal voor de commissie.

Dag 3

08.30 - 09.00 intern werkoverleg;
09.00 - 09.30 administratief-technisch personeel
09.30 - 10.15 begeleiders stages en/of bachelorproeven: maximum 12, representatief samengesteld
10.15 – 11.00 verantwoordelijke internationalisering van de opleiding, het departement en/of de hogeschool;
11.15 - 12.00 ombudspersonen, verantwoordelijken studiebegeleiding- en –advies
12.00 - 12.30 intern werkoverleg;
12.30 - 13.30 lunch voor de commissie;
13.30 - 14.00 opleidingsverantwoordelijke opleiding
14.00 – 15.00 vrij spreekuur
15.00 - 17.00 voorbereiding mondelinge rapportering
17.00 mondelinge rapportering.

Bezoekschema PBA Orthopedagogie – aangepast bezoekschema Plantijn Hogeschool

Dag 1

09.30 – 10.30	voorbereidende vergadering
10.30 - 11.00	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
11.15 – 12.30	opleidingsverantwoordelijke opleiding, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (onder meer bespreking referentiekader)
12.30 – 14.00	overleg en lunch voor de commissie
14.00 – 14.45	opleidingsverantwoordelijke van de bachelor- na bacheloropleiding, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (onder meer bespreking referentiekader)
15.00 - 15.45	kwaliteitsverantwoordelijke(n), verantwoordelijke(n) van de opleidingen, het departement en/of de hogeschool
16.00 – 18.00	inzage documenten
18.00 - 19.00	informeel ontmoetingsmoment
19.00	avondmaal voor de commissie

Dag 2

08.00 - 08.30	intern werkoverleg
08.30 – 09.15	studenten eerste en tweede jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers
09.15 - 10.00	studenten derde jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers
10.15 – 11.00	studenten BNB
11.15 – 12.00	lectoren BNB
12.00 – 13.30	overleg en lunch voor de commissie
13.30 – 15.00	lectoren algemene vakken en specialisatievakken (maximum 12, representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg
15.00 - 15.30	intern overleg
15.30 – 16.45	rondgang
17.00 - 18.00	vertegenwoordigers werkveld: maximum 12, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als begeleiders of promotoren van stage en/of bachelorproeven en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma
18.00 – 19.00	afgestudeerden: maximum 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld uit de verschillende afstudeerrichtingen
19.00 - 19.30	intern werkoverleg
20.00	avondmaal voor de commissie.

Dag 3

08.30 - 09.00	intern werkoverleg;
09.00 - 09.30	administratief-technisch personeel
09.30 - 10.15	begeleiders stages en/of bachelorproeven: maximum 12, representatief samengesteld
10.15 – 11.00	verantwoordelijke internationalisering van de opleiding, het departement en/of de hogeschool;
11.15 - 12.00	ombudspersonen, verantwoordelijken studiebegeleiding- en –advies
12.00 - 13.30	overleg en lunch voor de commissie
13.30 - 14.00	opleidingsverantwoordelijke opleiding
14.00 – 15.00	vrij spreekuur
15.00 - 17.00	voorbereiding mondelinge rapportering
17.00	mondelinge rapportering.

Bezoekschema PBA Orthopedagogie – aangepast bezoekschema Katholieke Hogeschool Limburg

Dag 1

09.30 - 12.30	voorbereidende vergadering en inzage werkdocumenten
12.30 - 13.30	lunch voor de commissie
13.30 - 14.00	voorbereidende vergadering en inzage werkdocumenten
14.00 – 14.30	kennismaking met de algemeen directeur, het departementshoofd
14.45 – 16.00	opleidingsverantwoordelijke opleiding, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (onder meer bespreking referentiekader)
16.15 - 17.00	opleidingsverantwoordelijke van de bachelor- na bacheloropleiding, opstellers ZER en een student betrokken bij het onderwijskundig overleg (onder meer bespreking referentiekader)
17.15 – 18.00	kwaliteitsverantwoordelijke(n), verantwoordelijke(n) van de opleidingen, het departement en/of de hogeschool
18.00 - 19.00	informeel ontmoetingsmoment
19.00	avondmaal voor de commissie

Dag 2

08.00 - 08.30	intern werkoverleg
08.30 – 09.15	studenten eerste en tweede jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers en studenten die via de VC-procedure instroomden
09.15 - 10.00	studenten derde jaar: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief studentenvertegenwoordigers en studenten die via de VC-procedure instroomden
10.15 – 11.00	lectoren algemene vakken: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg
11.15 – 12.30	rondgang
12.30 - 14.00	lunch voor de commissie
14.00 - 14.45	lectoren specialisatievakken: maximum 12, representatief samengesteld, inclusief de personen betrokken bij onderwijskundig en/of beleidsoverleg
15.00 - 15.45	studenten BNB
15.45 - 16.30	lectoren BNB
16.30 – 17.00	intern werkoverleg en inzage van de documenten
17.00 - 18.00	vertegenwoordigers werkveld: maximum 12, gedifferentieerd samengesteld, personen die afgestudeerden in dienst hebben of fungeren als begeleiders of promotoren van stage en/of bachelorproeven en die niet ingeschakeld zijn in het opleidingsprogramma
18.00 – 19.00	afgestudeerden: maximum 12 uit de drie laatste afstudeerjaren, representatief samengesteld uit de verschillende afstudeerrichtingen
19.00 - 19.30	intern werkoverleg
20.00	avondmaal voor de commissie.

Dag 3

08.30 - 09.00	intern werkoverleg;
09.00 - 09.30	administratief-technisch personeel
09.30 - 10.30	begeleiders stages en/of bachelorproeven: maximum 12, representatief samengesteld
10.45 – 11.30	verantwoordelijke internationalisering van de opleiding, het departement en/of de hogeschool;
11.45 - 12.30	ombudspersonen, verantwoordelijken studiebegeleiding- en –advies
12.30 - 13.30	lunch voor de commissie;
13.30 – 14.30	verantwoordelijken van de EVC-procedure (bijzonder kwaliteitskenmerk)
14.30 – 15.00	opleidingsverantwoordelijke opleiding
15.00 - 16.00	vrij spreekuur
16.00 - 18.00	voorbereiding mondelinge rapportering
18.00	mondelinge rapportering.

bijlage 5 lijst van afkortingen en letterwoorden

ABA	academische bacheloropleiding
AKUL	Associatie van de K.U.Leuven
APA- normen	American Psychiatric Association
ASO	Algemeen secundair onderwijs
ASS	Autismespectrumstoornissen
ATP	Administratief en technisch personeel
AUGent	Associatie Universiteit Gent
AUHA	Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen
AUHL	Associatie Universiteit Hogescholen Limburg
BAMA	Bachelor Master
BNB/BANABA	bachelor- na bacheloropleiding
BSC	balanced scorecard
BSO	beroepssecundair onderwijs
BZW	begeleid zelfstandig werk
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
DOC	departementaal onderhandelingscomité
DoKS	Document & Knowledge Sharing
DTO	Databank Tertiair onderwijs
EASPD	EASPD European Association of Service Providers for Persons with Disabilities
ECHO	expertisecentrum hoger onderwijs
ECSW	Euregionaal Certificaat Sociaal Werk
ECTS	European Credit Transfer System
EFQM	European Foundation for Quality Management
EHSAL	EHSAL, Europese Hogeschool Brussel
EHBO	Eerste Hulp Bij Ongevallen
EPS	European Policy Statement
ENSACT	European Social Action Network

EQF	Europese kwalificatiestructuur
ERSV	Erkend Regionaal Samenwerkingsverband
Erasmus	uitwisselingsprogramma voor studenten in het hoger onderwijs, onderdeel van het Project Socrates van de Europese commissie
Erasmus Mundus	programma van de Europese om interuniversitaire masterprogrammas te ondersteunen
E-sence	European Social Educational Network for Cooperation and Exchange
ESPIEUW	Entrepreneurial spirit improving European welfare
EVC	elders verworven competenties
EVK	eerder verworven kwalificaties
FESET	Formation d'Educateurs Sociaux Européens / European Social Educator Training
GOP	Geïndividualiseerd Opleidingsprogramma
HBO	Hoger Beroepsonderwijs
HOBU	hoger onderwijs buiten de universiteit
HOC	Hogeschool onderhandelingscomité
HoGent	Hogeschool Gent
HOR	Hogeronderwijsregister
IAJ	individueel aangepast jaarprogramma
ict	internet- en communicatietechnologie
ICTO	ICT in het Onderwijs
IKZ	interne kwaliteitszorg
KATHO	Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen
KdG	Karel de Grote-Hogeschool
KHLIM	Katholieke Hogeschool Limburg
KISS-dag	Kwalitatieve Informatie m.b.t. Studiekeuze voor Studenten (-dag)
KSO	Kunstsecundair onderwijs
KUL	Katholieke Universiteit Leuven
KZ	(integrale) kwaliteitszorg
LASSI	Learning And Study Strategies Inventory

LLP	levenslang leren programma
MODEM	een adviescentrum dat concrete ondersteuning biedt aan personen met een handicap en hun (professionele) omgeving
NVAO	Nederlands Vlaamse Accreditatieorganisatie
O.O.O	Overleg Opleidingen Orthopedagogie
OER	onderwijs en examenreglement
OO	onderwijsontwikkeling
OOP	onderwijsontwikkelingsplan
OP	onderwijzend personeel
PAB	Persoonlijk AssistentieBudget
PBA	professionele bacheloropleiding
PDCA	letterwoord voor: 'Plan Do Check Act'
PDT	Persoonlijk Deeltraject
PGO	probleemgestuurd onderwijs
PGO	projectgestuurd onderwijs
PHS	Plantijnhogeschool (of Plantijn Hogeschool van de Provincie Antwerpen)
PMV	Persoons- en Maatschappijgerichte Vorming
POP	Persoonlijk Ontwikkelingsplan
Priacs	Prioritaire Actieplannen
PROZA	Projectgroep Zelfevalautie (een instrument van kwaliteitszorg, kwaliteitsmeting; bevragingssysteem)
PWO	Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek
Quadri	Quality At Driven
SAW	sociaal agogisch werk
SEN	Special Educational Needs
SERV	Sociaaleconomische Raad van Vlaanderen
SID	Studie-informatiedocument
SID-in	studie- informatiedagen
SOVO	Sociale Voorzieningen, bijvoorbeeld SOVOArte, de dienst voor sociale voorzieningen van De Artevelde Hogeschool

SP	Studiepunt
STUVO	Studentenvoorzieningen
SWOP	Systeem voor Waardering en Ontwikkeling Personeel
SWOT	letterwoord, duid op een system waarbij “Strengths”, “Weaknesses”, “Opportunities” en “Threats” in de organisatie worden geanalyseerd
THENAPA	Thematic Network Adapted Physical Activities
TRIS	Transnationale Institutionale Samenwerking (een Instrument van kwaliteitszorg)
TSO	Technisch secundair onderwijs
UA	Universiteit Antwerpen
UGent	Universiteit Gent
VLHORA	Vlaamse Hogescholenraad
VLIR	Vlaamse Interuniversitaire Raad
VLOR	Vlaamse Onderwijsraad
VQF	Vlaams kwalificatie framework
VTE	voltijds equivalenten
VTO	Vorming, Training en Opleiding
WOPST	waardering onderwijsprocessen door studenten
ZER	zelfevaluatierapport